DICȚIONARELE ALBATROS

Scanned with OKEN Scanner

Coperta: GH. MARINESCU

REFERENȚI ȘTIINȚIFICI:

Profesor doctor docent
ROMUL MUNTEANU

Profesor doctor docent
MIRCEA ZACIU

BUCUREȘTI • 1977

Scanned with OKEN Scanner

DA

MARIAN POPA

DICȚIONAR de literatură română contemporană

EDIȚIA A DOUA
revizuită și adăugită

EDITURA ALBATROS

Scanned with OKEN Scanner

Față de prima ediție, care depășea cu puțin cifra de 600 articole, ediția de față se prezintă cu puțin peste 1 100. Numărul aproape dublu ar fi putut fi triplat, dacă spațiul ar fi îngăduit. În selecția noilor autori s-a ținut seama de observațiile și sugestiile din presă, precum și de realitatea editorială a ultimilor ani, cu adevărat impresionantă, atît prin producția autorilor consacrați, cît și prin sporirea extraordinară a numărului de debutanți. S-a acordat un spațiu mult mai mare autorilor de naționalitate maghiară și germană din România; au intrat în vedere mai mulți autori de naționalitate sîrbă și, pentru prima dată, cei de naționalitate ucraineană.

În redactarea articolelor s-a recurs la o concentrare în defavoarea cuvintelor, și nu a informației. Cantitatea de informație biografică a crescut. Prezentarea operei s-a făcut descriptiv, rezumativ sau prin profil, după caracterul ei formal și de viziune, definit prin omogenitate sau evoluție. S-a încercat consolidarea calitativă a informației. În acest Dicționar sînt multe date, mai multe decît ar fi poate nevoie, după o opinie pripită. Există însă dorința ca această informație să rămînă definitivă. Un adevăr elementar este că numărul de erori riscă să crească direct proporțional cu creșterea cantității de informație. Acest fapt e

Scanned with OKEN Scanner

aproape cert cînd o asemenea operație are drept material autori în viață. Dacă s-ar fi dat în Dicționar numai anul nașterii, bunăoară, numărul de erori ar fi fost mai mic. Dar s-a dat mai mult. Motivația e simplă, cunoscută celui care gîndește deductiv. Biografia autorului, determinarea profesională sînt într-un fel sau altul implicate în operă; la fel, locul, timpul studiilor sau al exercitării profesiunilor. Cantitatea de date variază după importanța autorului; s-a acordat credit sporit tinerilor, cu o operă încă redusă, dar despre care există convingerea că vor fi prezențe sigure în literatura viitoarelor decenii. Dintre autorii cu un singur volum, au fost aleși cei care au întrunit cele mai multe aprecieri favorabile din partea criticii.

Au fost expuse unele criterii de redactare în prima ediție. Unele date eronate n-au rezultat dintr-o cercetare eronată. Sînt autori care preferă să-și construiască o autobiografie imaginară. Asemenea erori pot fi corectate numai cu timpul. Modificările au în noua ediție mai ales un caracter lexicografic. Am dat în paranteze numele adevărate numai în cazul autorilor decedați și al celor care au semnat și cu numele adevărat. S-a renunțat la atestarea colaborărilor în periodice pentru a economisi spațiul: acest aspect al unei activități literare a devenit irelevant, majoritatea scriitorilor semnînd în majoritatea publicațiilor din țară. Din motive similare nu s-au mai amintit premiile literare. Unii autori au fost scoși pentru lipsa lor de activitate sau din cauza perimării excesive a ceea ce au făcut în raport cu ceea ce au dat alții după ei. Activitatea lor pînă la un moment dat va putea fi urmărită în prima ediție a Dicționarului.

Scanned with OKEN Scanner

Nu am pronunțat și nu am scris nici un cuvînt de justificare în legătură cu prima ediție. N-o vom face nici acum. Acest text trebuie însă să reafirme dragostea noastră pentru literatura română contemporană, care a căpătat toate caracteristicile maturității, îndeosebi în ultimul deceniu.

Mulțumesc tuturor celor care s-au ocupat de Dicționar, după firea și preocupările lor, precum și celor care se vor ocupa de ediția aceasta.

MARIAN POPA

Scanned with OKEN Scanner

ABREVIERI

A.O. — alte opere
ant. — antologie
art. — articole
c. — comedie
C.M.F.P. — Cele mai frumoase poezii
colab. — colaborare
dr. — dramă
ed. rev., ad., aug. — ediție revăzută, adăugită, augmentată
es. — eseuri
f. — foiletoane
n.v. — ne varietur
nuv. — nuvele
pov. — povestiri
r. — roman
rep. — reportaje
rom. — românește
sc. — scenariu
sel. retr. — selecție retrospectivă
t. — teatru
v. — versuri

Scanned with OKEN Scanner

A

ABĂLUȚĂ, Constantin, 8. 10. 1938, București. Liceul „D. Cantemir", absolvit în 1955; este arhitect, după terminarea studiilor de rigoare, în 1961. Debutul în „Luceafărul" (1958). Poemele din *Lumina pămîntului* (1964) se remarcă prin efortul de intelectualizare a expresiei, dus pînă la excesul de cerebralitate și generalizare fadă. În *Piatra* (1968), *Psalmi* (1969), *Unu* (1970), *Piatra și alte poezii* (1972), *Ewww — Errre* (1972), *Există* (1974), *Iubiri* (1976), poezia e bîntuită de o silă organică autentică și de o suferință fără prestanță, inameliorabilă, bacoviană, mai mult trăită decît vorbită; imagistica devine expresia unei oboseli universale, metaforele aparțin zonei putridului straniu legată de mineral; complicațiile parabolice, metrica și structura sintactică sînt ajustate pentru a da sentimentul eroziunii lucrurilor și sensurilor într-un fel de discurs deopotrivă arid și emulsiv. A tradus în colaborare din E. Lear, Dylan Thomas, Wallace Stevens, Th. Roethke și, singur, din Ch. Cros și Samuel Beckett.

ACHIȚEI, Gheorghe, 14.2.1931, Bodești-Neamț. În 1951 termină liceul la Arad; după absolvirea Școlii de literatură „Mihai Eminescu" (1954), urmează cursurile Facultății de filologie din București, luîndu-și licența în 1959. Studiază filozofia la Moscova, unde își susține și teza pentru obținerea titlului de doctor. Redactor la „Contemporanul", „Tînărul scriitor", redactor șef adjunct la „Luceafărul" (1965—1968), redactor șef la „Amfiteatru" (1969—1974); a lucrat în cadrul aparatului C.C. al P.C.R.; carieră universitară, astăzi fiind profesor de estetică la Institutul de arte plastice „N. Grigorescu", al cărui rector este între 1970—1976. *Ce se va întîm-*

Scanned with OKEN Scanner

pla mîine? (1972), *Artă și speranță* (1974), precum și un mare număr de studii, eseuri și cronici literare neadunate în volume definesc un analist atent și fin al unor probleme delicate și al unor opere contradictorii în special moderne, din perspectiva materialismului dialectic și istoric; textele clasice ale marxism-leninismului sînt privite din unghiuri diferite, inedite, sau constituie puncte de plecare pentru o confruntare fertilă cu preocupările estetice ale gîndirii contemporane. Interesat deopotrivă de fenomenul literar și de mișcarea actuală a artelor vizuale, urmărește procesul de fundamentare teoretică în raport cu practica artistică, actul critic avînd în acest caz un sens anticipativ și orientativ; artele sînt, pe de altă parte, privite în dependența lor reciprocă.

ACSAN, Ion, 7.2.1932, București. Urmează cursurile secției de limbi clasice de la Facultatea de filologie din București și (din 1953) Școala de literatură „Mihai Eminescu", terminîndu-le în 1955. Redactor la E.S.P.L.A., E.P.L. (1956—1969) și la Editura Albatros (din 1970). Debutul în „Scînteia tineretului" (1953). *Primăvara cosmică* (1962) caracterizează un temperament echilibrat, excelînd în versuri miniaturale, de manieră pillatiană. A prelucrat basme malaieziene, precolumbiene, egiptene, hitite, asiro-babiloniene; a tradus *Imnuri — Războiul șoarecilor cu broaștele* de Homer, *Imnuri* de Orfeu, din teatrul lui Seneca *(Medeea)*, din poezia elină și japoneză. Autor de antologii și prefețe.

ADAM, Sergiu, 16.7.1936, Cosmești — Galați. Familie de țărani. Liceul internat „C. Negruzzi" la Iași, promoția 1954; licența în filologie în același oraș (1958); profesor (1958—1961), metodist și bibliotecar la Bacău (1961—1965); din 1965 redactor la „Ateneu". Debutează în „Flacăra Iașului" (1954). *Țara de lut sau scrisorile blîndului și însinguratului Sergiu Adam către mult prea iubita lui soață — Doamna Otilia* (1971) și *Gravuri* (1976): o sensibilitate complexă cu reacții convertite în elegiac, melancolie și fragilitate, într-un ceremonial prozodic și imagistic de replică și continuitate față de poezia erotică medievală și a cançonelor italiene. Un roman polițist poetizat: *Iarna, departe...* (1976). A tradus din Rimma Kazakova.

ADERCA, Felix, 26.3.1891, Puiești — Vaslui — 12.12.1962, București. Studii secundare la Colegiul Național din Craiova. Funcționar la Ministerul Muncii (1920—1940); după 1944 e director în Direcția învățămîntului artistic din Ministerul Artelor. Activitate redacțională la mai multe publicații, printre care „Bilete de papagal". A fost unul dintre membrii credincioși ai cenaclului „Sburătorul". Debutul în „Noua Revistă Română" patronată de N. Rădulescu-Motru, cel care-i va prefața și primul volum, *Naționalism? Libertatea de a ucide* (1910 — pseudonim Oliver Willy). Colaborări la „Versuri și proză",

Scanned with OKEN Scanner

„Flacăra", „Noua Revistă Română", „Sburătorul", „Vremea", „Adevărul", „Revista Fundațiilor", „Realitatea ilustrată", „Ideea europeană", „Cugetul românesc", „Contimporanul", „Viața Românească", „Mișcarea literară", „Cuvîntul liber". A scris în mai toate genurile și speciile, folosind mai toate modalitățile, dovedind o disponibilitate care se confundă nu rareori cu superficialitatea specifică unui ferment ideologic și artistic, dotat și cu trăsăturile unui complex de superioritate. Romanele *Țapul* (1920, cu titlul *Zeul iubirii*, 1945), *Domnișoara din strada Neptun* (1921), *Omul descompus* (1925), *Femeia cu carnea albă. Din carnetul intim al d-lui Aurel* (1927), *Aventurile d-lui Ionel Lăcustă-Termidor* (1932), *1916* (1936), *Revolte* (1945) sînt construcții realiste, psihologizante sau încercări de proză absurdă încărcată de exasperări sexuale adeseori teoretizate, culminînd cu *Al doilea amant al doamnei Chatterley* (1933, pseudonim Cliford Moore). *Orașele înecate* (1936, în 1966 *Orașele scufundate*) e una dintre primele încercări românești din domeniul literaturii științifico-fantastice. După Eliberare va da narațiuni pentru tineret cu valoare educativă și acțiune antrenantă: *În valea marelui fluviu* (1955), *Patru ciudate întîmplări* (1957), *Amiralul oceanului, Cristofor Columb* (1957, în 1936 cu titlul *Vreți să descoperim America? Fantasticele călătorii ale lui Cristofor Columb*), *Jurnalul lui Andrei Hudici* (1958), *Un călăreț pierdut în stepă, Din vremea lui Petru cel Mare* (1961). Genul memorialistic este prezent prin *Sînge închegat* (1915), cuprinzînd note de război; cel biografic prin *Magellan* (1948). Ca eseist e unul dintre acele spirite care nu impun idei noi, dar asigură climatul spiritual al unei epoci: *Mic tratat de estetică sau Lumea văzută estetic* (1929), *Feeria baletelor. Convorbiri asupra formelor dansului* (1947). O parte din publicistica de început e adunată în *Idei și oameni* (1922, reluare a volumului de debut). *Mărturia unei generații* (1929) e prima suită de interviuri literare, luate celor mai importante personalități ale momentului, față de care autorul își impune propria-i personalitate. *C. Dobrogeanu-Gherea. Viața și opera* (1947) e o biografie cu încercările de reconsiderare obișnuite. *Personalitatea. Drepturile ei în artă și viață* (1922) se referă la ideile politico-sociale ale lui A.C. Cuza. Poetul e inițial simbolist, apoi dă poezii intelectualiste, cu un umor subțire sau subțiat, prozaizînd expresia sau vulgarizînd șocant sentimentele; multe exclamații și dezvoltări retorice: *Motive și simfonii* (1910), *Stihuri venerice* (1912), *Fragmente și romanțe* (1912), *Reverii sculptate* (1912), *Prin lentile negre* (1912). În *Murmurul cuvintelor* (1971), versurile dintre 1913—1923 sînt revăzute și ordonate de autor. Teatrul e ratat scenic: *Antractul, paradox dramatic* (1913), *Floare*

Scanned with OKEN Scanner

de mac (1923), *Sburător cu negre plete* (1923), *Muzică de balet* (1971). Un volum de *Teatru* apare în 1974. A tradus din Vicki Baum, Gian Dauli, J. Knittel, Rosamond Lehmann, V. Margueritte, K. Čapek, Axel Munthe, J. Steinbeck, E.E. Kisch ş.a. A lăsat multe manuscrise.

A.O.: *Moartea unei republici roşii*, r., 1924; *Oameni excepţionali*, 1931; *A fost odată un imperiu*, r., 1939; *Întîia călătorie în jurul lumii*, 1939; *Petru cel Mare*, 1940 (cu pseudonimul V. Popov).

AGÂRBICEANU, Ion, 12. 9. 1882, Cenade — Sibiu — 28.5. 1963, Cluj. Fiul unui pădurar cu gustul culturii. Şcoala primară, începută în satul natal, e continuată la Blaj (1888—1892), oraş unde-şi termină liceul, în 1900. Între 1900—1904 frecventează, cu unele întreruperi, seminarul teologic al Universităţii din Budapesta, pînă ce obţine absolutoriul. Reîntors în Ardeal, este pedagog la internatul liceului de băieţi din Blaj (1904—1905). Obţinerea unei burse îi dă posibilitatea să revină la Budapesta pentru studiul filologiei clasice şi al istoriei. În 1906 e funcţionar al Mitropoliei de la Blaj. După hirotonisire, devine preot în satul Bucium-Şasa, de lîngă Abrud, apoi la Orlat (1910—1916). În 1916, odată cu retragerea trupelor române din Ardeal, se refugiază cu familia la Rîmnicu Vîlcea. În 1918 revine la Orlat, apoi se stabileşte la Sibiu, unde conduce ziarul „Patria"; un an mai tîrziu face publicistică politică la Cluj. Din 1928 conduce revista „Transilvania", la care colabora din 1920. După Dictatul de la Viena, se refugiază la Sibiu; din 1945 se află din nou la Cluj, unde va rămîne pînă la moarte. În ultima parte a vieţii este înconjurat de admiraţia şi respectul impus de operă, de vîrstă şi de atitudinea democrată, I.A. fiind unul dintre scriitorii care au primit cu înţelegere şi simpatie transformările revoluţionare din România postbelică. A fost membru în colegiul de redacţie al revistei „Tribuna". Poeziile de început sînt citite în faţa Societăţii de lectură a elevilor; colaborează la ziarul „Unirea", „Familia", „Tribuna", „Tribuna literară", „Sămănătorul", „Drapelul" din Lugoj şi mai ales la „Luceafărul" din Budapesta. Între 1906—1910, colaborează cu regularitate la „Viaţa Românească". Primele schiţe, satirice sau sentimentale, publicate uneori cu pseudonime, se află sub influenţa unor prozatori afirmaţi atunci: M. Sadoveanu, Sandu Aldea, Ion Ciocîrlan. *De la ţară* (1905) cuprinde schiţe axate pe impresiile celei mai fragede vîrste a copilăriei. După acest debut editorial, urmează un mare număr de volume cu povestiri sau nuvele: *Prăpastia* (1910), *Povestiri* (1920), *Luncuşoara din Paresimi* (1920), *Trăsurica verde* (1921), *Robirea sufletului* (1921), *O zi însemnată* (1921), *Chipuri de ceară* (1921), *Ceasuri de seară* (1921), *Zilele din urmă ale căpitanului Pîrvu* (1921), *Scene* (1922),

Scanned with OKEN Scanner

Spaima (1922), *Dezamăgire* (1925), *Stana* (1929), *Dolor* (1930), *Stafia* (1934). Proza scurtă de început va fi dezvoltată mai tîrziu în variante romanești și memorialistice, și trădează de la început existența unor teme și obsesii bine consolidate. *În clasa cultă* (1909) fixează viața intelectualității ardelene, anticipîndu-l pe Rebreanu. *În întuneric* (1910) evocă mai ales experiența clericală de la Bucium. Din *Două iubiri* (1910) și mai ales din *Legea trupului* (1926 în volum, în 1912 cu titlul *Povestea unei vieți*, foileton în „Luceafărul"), primul său roman, transpar lecturile momentului prin peisajul autohton: *Anna Karenina* și *Doamna Bovary*. Experiența romanului sentimental va fi continuată cu *Domnișoara Ana* (1942). Romanul *Arhanghelii* (1913) își extrage subiectul din mediul muncitorilor de la minele de aur; practic, pornind de la modele umane reale, el narează petrecerea Paștilor într-o lume în care opulența și vitalitatea dau coordonatele comportamentului. *Legea minții. Povestea altei vieți* (1925) este îndeosebi o descriere a problemelor ridicate în fața clericului privit ca individualitate umană și ca factor social investit cu mari responsabilități în cadrul satului tradițional. Aceeași temă va fi tratată în romanul *Biruința* (1931). Alte volume prezintă un caracter confesional, se ocupă de refugiații primului război, de întîmplările și consecințele acestuia, sau sînt satire ale moravurilor politice. Romanul *Sectarii* (1938) vizează activitatea meschină a partidelor politice, iar *Vîltoarea* (1941—1943) se ocupă de mecanismul electoral burghez. În genere, formația clericală nu-l influențează sensibil pe scriitor; I.A. se încadrează în linia prozatorilor pentru care pasiunea e în aceeași măsură un impuls și rezultatul unei educații greșite, sancționate de legile scrise și nescrise ale universului sătesc. Prozatorul se arată preocupat de distrugerea manifestărilor obscurantismului și prejudecăților, mai ales în romane, care au un destul de pronunțat caracter educativ-didactic, spre deosebire de cele mai bune nuvele, unde sînt lăsate să vorbească faptele organizate potrivit unei caracterologii mascate sau a unor „scene" tipice realismului din secolul trecut. Aproape exclusiv consacrat mediului rural, I.A. reflectă o evoluție de la romantismul senzațional și pitoresc către descrierea unor crize de conștiință și a reacțiilor unor temperamente diferite puse în relație ca în naturalism. În afara experiențelor copilăriei, prozatorului îi mai este familiară ipostaza de duhovnic, care e de fapt un punct de plecare pentru revelația celor mai variate declanșări ale pasiunilor, a cazurilor aberante și a mizeriei de la sate. În esență, satul există atît cît există experiența autorului în acest mediu, din care selectează anomaliile mai mari sau mai mici ale naturii umane, prin care vrea să moralizeze discret, inspirînd compasiunea. Prozato-

Scanned with OKEN Scanner

rul are capacitatea de a descompune structurile sufletești cele mai diverse, dar e atras mai ales de modurile rudimentare de gîndire și comportament, pe care le descrie cu mare finețe. Firile simple devin prin aceasta enigmatice, dar sînt verosimil integrate în vitalitatea satului arhaic. I.A. are în acest sens și marele merit de a deschide seria personajelor bizare, din care literatura română mai nouă își va face un obiect prin Marin Preda, D.R. Popescu sau Nicolae Velea. Capodoperele sale nuvelistice sînt *Fefeleaga*, *Popa Man*, *Faraonii*, *Dura lex*, *Jandarmul* și *Păscălierul*. O parte importantă din ultima perioadă a activității sale este aceea memorialistică, reprezentativă nu numai prin informațiile asupra unui om și a unei epoci, dar și prin valoarea literară a redactării libere, scăpate de grija construcției ficțiunii și a demonstrației etice: *Amintirile* (1940), *Licean... odinioară* (1942). Ciclul *În pragul vieții* (*Acasă*, *Pe drumuri*, *Lume nouă*, 1940—1945) e centrat pe întîmplări trăite și auzite în vremea primului război mondial. O culegere memorialistică și publicistică e *Meditație în septembrie* (1971). *Povestirile lui Mărunțelu* (1956), *Din copilărie* (1956), *Din munți și din cîmpii* (1957), *File din cartea naturii* (1959) aduc imagini nostalgice ale copilăriei edenice și sînt în același timp imnuri închinate frumuseții pămîntului românesc. De la I.A. a rămas un mare număr de manuscrise. Din 1962, începe tipărirea unei ediții definitive de *Opere* (I—IX, 1962—1976).

Scrieri despre: Mircea Zaciu, *Ion Agârbiceanu*, 1964, ed. aug. 1972; Dimitrie Vatamaniuc, *Ion Agârbiceanu*, 1970, ed. aug. 1974; Cornel Regman, *Agârbiceanu și demonii*, 1973.

AICHELBURG, Wolf, 3.1.1912, Pola — Iugoslavia. Scriitor de naționalitate germană. Tatăl e ofițer de marină stabilit în România. În 1929 termină liceul la Sibiu; licența în filologie modernă la Cluj (1934). Între 1940—1944 e translator la Direcția presei; din 1947 și pînă la pensionare e profesor la licee din Mediaș și Sibiu. Debutează în revista „Klingsor" (1934). În lirică, W.A. este baladesc și reflexiv, cu nostalgia romantică a sudului, iar prozodia este desăvîrșită în direcția muzicalității clasice: *Hanuri în vînt* (1969), *Oaspete uitat* (1973). Tot postromantică e proza sa, dezvoltată în sensul idilelor melancolice sau al satirei (*Șobolanii din Hameln*, 1958; *Reflexe*, 1975). Eseuri despre Novalis, Hölderlin, Paul Valéry sau pe probleme de creație poetică (*Semn*, 1974). Teatrul folosește pretexte mitologice eline pentru a realiza vaste poeme filozofice și poetice. În 1971 îi apare un masiv volum retrospectiv: *Lirică*, *drame*, *proză*. A tradus în germană din M. Eminescu, L. Blaga, G. Bacovia, V. Voiculescu și din poezia universală.

Scanned with OKEN Scanner

ALBOIU, George, 6.7.1944, Roseți — Ialomița. Fiul unui grădinar și pescar din bălțile Dunării. În 1963 termină liceul la Călărași; licența în filologie la București (1969). Debutul în „Contemporanul" (1965). Lirica sa vădește preocuparea pentru închegarea în versuri exclusiv libere a unui sistem mitologic personal, pornind de la o structură liniară și pură de percepție a lumii specifică unui primitiv care trăiește totul la un nivel magico-metaforic, atît pe un cîmp cît și într-un oraș tentacular; spațiul poetic astfel construit este unul halucinant și tenebros, de suprarealitate fabuloasă, a cărei țesătură barocă ilustrează motive folclorice în scenografie cultă. O gravitate fără acoperire, spaima inexplicabilă, dar și poza spaimei sînt stări curente pentru o poezie a cărei bază filozofică e încă cețoasă sau vrea să fie așa. Stereotipia procedeelor de asociație, ca și unilateralitatea aglomerată a materialului asociat, conduce firesc la monotonia manieristă și la previzibilitatea ansamblului stilistic: *Cîmpia eternă* (1968), *Cel pierdut* (1969), *Edenul de piatră* (1970), *Drumul sufletelor* (1970), *Gloria lacrimei* (1971), *Cumplita apoteoză* (1973), *Stîlpi* (1974), *Poeme* (1975). Pentru copii: *Joc în patru* (1970).

ALBU, Florența, 1.12.1934, Floroaica — Ialomița. Facultatea de filologie la București. Redactor la „Viața Românească". Debutează în presa literară în 1954. *Fără popas* (1961) include motive lirice obișnuite tinerei generații, filtrate printr-o sensibilitate țărănească și feminină. *Intrare în anotimp* (1964) accentuează preferința pentru versul liber și neelaborat, tratarea temelor predilecte — copilăria și războiul — făcîndu-se cu simplitate și simplism. *Fata morgana* (1966) e de asemenea o piesă dintr-o autobiografie ușor deghizată: se observă o oarecare deschidere către violența senzitivă și mitologia universului domestic. *Măști de priveghi* (1968) conturează obsesia unei aspirații către o puritate pentru care culoarea albă este simbolul peisajului sufletesc și al celui exterior. Poezie de echilibru și seninătate spirituală, potențată uneori prin angajarea unor simboluri cosmice, un oarecare retorism și impresia de artificialitate, generate îndeobște de carențele de emoție, în *Himera nisipurilor* (1969) și *Poeme* (1969). Abstracții ludice, uneori grațioase, nostalgia punctului țărănesc de plecare, tema părinților și autohtonismul în *Austru* (1971), *Petrecere cu iarbă* (1973), *Elegii* (1973), *Ave, noemvrie* (1975). Reportaje în *Cîmpia soarelui* (1962); *Constanța* (1964) e pentru copii. Impresii de călătorie în *Arborele vieții* (1971); o ediție din *Cronica de la Arbore* a lui Toader Hrib, în 1971.

ALBU-GRAL, Grigore, 21. 1. 1942, Seaca — Olt. Un interiorizat care își abstractizează sentimentele în poemele plachetelor *Carte de vizită* (1968) și *Daruri* (1972).

Scanned with OKEN Scanner

ALEXANDRESCU, Matei, 30. 4. 1906, Tîrgoviște. Liceul „Enăchiță Văcărescu" din orașul natal; Facultatea de litere și filosofie din București. Debutează în „Universul literar" (1926). Poet al provinciei simboliste și deprimante *(În insula unde-nfloreau coralii,* 1931), exersînd grația primitivă și desenul baroc al frescelor bisericești *(Leagăn de îngeri,* 1935), reflexiv încercînd virtuțile cuvintelor și rimelor *(Jocul cuvintelor,* 1939), arghezian brutal și expresionist *(Vămile văzduhului,* 1942), M.A. sfîrșește ca maestru formalist, sonetizîndu-și echilibrul sufletesc și resemnarea în *Donna Sixtina* (1970). O retrospectivă a liricii sale în *Catarg* (1973). Un prim volum din *Confesiuni literare. Dialoguri,* în 1971.

ALEXANDRESCU, Sorin, 18. 8. 1937, București. Studii liceale în Capitală; licența la Facultatea de filologie (1959); lector la Catedra de literatură comparată de la facultatea pe care a terminat-o, și, din 1969, la Universitatea din Amsterdam. Teoretician și comentator al literaturii de formație structuralistă, aplecat asupra literaturii române și universale. *William Faulkner* (1969) urmează în prima parte liniile unei monografii clasice, pentru ca apoi cercetarea semiotică și statistică să-și impună posibilitățile, fără a anula însă valoarea intuițiilor: schelăria mitologică a prozei faulkneriene, tipologia umană, circumstanțele spațio-temporale, particularitățile discursului, ale conducerii și naturii narațiunii sînt aspectele cercetate cu deosebire. A colaborat la realizarea unui volum de *Analize literare și stilistice* (1967) ale unor opere clasice ale literaturii române, la întocmirea unei *Bibliografii* a literaturii române dintre 1948—1960 (1965), precum și la editarea operelor lui Tudor Vianu. Numeroase studii și prefețe nu au fost adunate încă în volume. Din colaborarea cu Dan Grigorescu a ieșit studiul *Romanul realist în secolul al XIX-lea* (1971).

ALEXANDRU, Dumitru, 3.12. 1929, București. Studii elementare; autodidact; electrician auto. Debutul cu versuri în „Luceafărul" (1959). *Focuri iarna* (1974) cuprinde sonete și endecasilabi impecabili purtînd sentimentul dispariției și morții. *Mahalaua lunaticilor* (1976) e romanul copilăriei triste din mahalaua Teiului, trăită în preajma ultimului război; poezia și fantezia se complinesc într-o prezentare a realității date; stilul oral citadin oferă pitorescul și dinamismul.

ALEXANDRU, Ioan, 25.12.1941, Topa Mică — Cluj. Familie de țărani. Primele patru clase în satul natal, următoarele trei în satul Sân Mihai. Studii medii la Liceul „Gh. Barițiu" din Cluj, terminate în 1962. În 1963 se înscrie la Facultatea de filologie din același oraș; în 1964 se va muta la București, luîndu-și licența în 1968. Este reținut ca asistent la Catedra de studii eminesciene. Studii de speciali-

Scanned with OKEN Scanner

zare între 1968—1972 în Republica Federală Germană, ca bursier al Fundației Humboldt, la Freiburg, Aachen și München, unde se ocupă în special de filozofie și limbi clasice (greacă și ebraică). Călătorii de studii în Italia, Spania, Grecia, Israel și U.R.S.S. Doctoratul în 1973, cu teza *Patria lui Pindar și Eminescu*. În timpul anilor de studenție a lucrat în redacția revistei „Amfiteatru". Primele poezii în „Tribuna" (1960), urmate de volumele *Cum să vă spun* (1964), *Viața deocamdată* (1965), *Infernul discutabil* (1966), *Vămile pustiei* (1969), *Imnele bucuriei* (1973), *Imnele Transilvaniei* (1976). Cîteva selecții: *Vină* (1967), *Poeme* (1970), *Imne. 1964—1973* (1975). Ceea ce frapează de la bun început la I.A. este existența lirică ca stare firească. Lipsite de urmele manierismului, actele sale de sinceritate aruncă o lumină inedită asupra temelor alese, altfel frecventate de mulți alți poeți din aceeași generație. Primul volum, un jurnal autobiografic, impune prin candoarea frustă, prin seriozitatea și intensitatea sentimentelor, amintind mai mult decît la oricare alt poet de structura interioară a unui N. Labiș, mai ales prin forța și autenticitatea gravă a gesturilor simple, brutale și sănătoase. Universul său familiar este cel rustic, dar nu idilizat; obiectele care-l populează sînt elementele unui ceremonial covîrșitor, aspru și tonifiant. Limbajul se caracterizează mai ales prin sistematice violentări ale conformismului; metafora tinde către revelatoriul existențial, ca la Lucian Blaga; totuși, cuvîntul și imaginea sînt numai mijloacele ce trebuie să impună realitatea ca idee. Prezentă încă din primul volum, obsesia absolutului devine predominantă în următoarele, fiind întovărășită de motive specifice: nostalgia necunoscutului, izolarea ca mijloc de meditație tranșantă, smerenia în fața miracolelor Firii, jubilația în existența tragică și morala familiei. Obsesiile absolutului nu sînt descrise, ci trăite; ele reprezintă un postulat al vieții. Bazîndu-se pe aceeași privire pură asupra universului, poetul începe totuși seria speculațiilor: lumea e semn de întrebare; prin ochiul său proaspăt, caracteristic vitalității originare, realul are simplitatea radicală a marilor mituri ca locuri ale energiei concentrate. Moartea și viața sînt îngemănate la el prin fatalitățile dialecticii necunoscute. Ca mai toți romanticii, poetul oscilează între delicatețea infantilă și violența titanică, între teluricul campestrului sumar și înălțimile unei pustii purități ascetice, care oferă starea de existență universală, dar ca duritate și suferință crispată, reflectînd permanent raportul unic și grandios între cosmos și el însuși. Cu *Vămile pustiei* poetul pare a fi ajuns la o răscruce: gîndirea poetică trăiește permanent sub semnul damnării, care este pentru el supre-

Scanned with OKEN Scanner

ma vocație. Vizionarismul se confruntă cu condiția creatorului său, căruia îi dematerializează și-i pustiește lumea. Versul întrebuințat este mai ales cel alb, dar se observă evoluția spre clasicizare: imaginile sînt funcționale, de obicei enunțate chiar prin titlu. Există un retorism penetrant și rafinat, bazat pe procedeele predicii și monologului inițiatic. Prin evoluția sa, poetul asigură în literatura contemporană linia liricii filozofice, educată în spiritul exemplului eminescian. Eseuri, unele sub titlul *Jurnal de poet*, evidențiind aceeași preocupare febrilă pentru autodefinire în raport cu valorile supreme ale gîndirii și culturii naționale și universale; stilul lor, aproape identic cu al poemelor, exprimă aceeași onestitate în efortul de a se arăta pe sine însuși. A tradus din Pindar. A publicat o gramatică a limbii ebraice (1975).

ALEXANDRU, Oltea, 22.6.1930, Cernăuți. Fiica unui avocat. Liceul terminat în 1948, studiile filologice în 1952, la București. Activitate redacțională la „Femeia" și „Căminul", în 1948, apoi la „Săteanca", pînă în 1970, cînd este pensionată. Debutul cu articole în publicațiile la care a lucrat (1948). Romanele sale folosesc resursele psihanalizei, tehnica inexplicabilului, psihologismul și comportamentismul în crearea de atmosferă. *Racul* (1970) se bazează pe ipotezele unui asasinat în care ar fi implicat un grup de oameni sau un individ din acest grup; ipotezele făcute de fiul celui mort nu devin realități, și eșecul soluționării devine drama celui care și-a construit viața într-o opoziție cu a tatălui. În *Veghea bătrînei doamne Gall* (1973), o fată bătrînă e vizitată inexplicabil de o bătrînă, vagă cunoștință, cu care reconstituie trecutul fetelor acesteia: în final, se sugerează că bătrîna este moartă înainte de realizarea convorbirilor. O artistă care are sentimentul ratării și al singurătății este introdusă de o prietenă într-un grup de artiști ratați și aparent solidari pentru a fi vindecată. Personaje similare și dezvoltări epice similare în *Casa Emilianei* (1975).

ALEXANDRU, Radu F., 12.7. 1943, București. Fiul unui funcționar. Liceul „Gh. Lazăr" terminat în 1960. Facultatea de matematică în 1965 și studiile filozofice în 1974. A predat matematica în licee, a fost redactor la „Cutezătorii" (1970—1974), iar apoi la studioul „Animafilm". Debutul în „Gazeta literară" (1967), cu schițe. Povestirile din *Cu fața spre ceilalți* (1971) sînt „felii de viață", prezentînd comportamente aleatorii într-o lume de tranzit, grupată incidental și cunoscîndu-se relativ, în care un individ neajutorat suportă de obicei inițiativa negativă a altuia. Drama *Umbrele zilei* (1974, în 1975 cu titlul *Dilema)* urmărește sub raport etic consecințele unui caz penal dificil de urmărit oficial; acțiunea e bine condusă, finalul confuz.

Scanned with OKEN Scanner

„ALMANAHUL LITERAR", vezi **„STEAUA"**.

ALMAŞ, Dumitru, 1. 11.1908, Negoeşti — Neamţ. Liceul la Piatra Neamţ; studii de istorie la Bucureşti; carieră universitară la Facultatea de istorie din Bucureşti; redactor şef al revistei „Magazin istoric" de la primul număr pînă în 1969. Autor în principal de biografii şi evenimente romanţate, folosind cuvîntul arhaic evocator, dar pînă la exces, sau al unor studii de popularizare literaturizate: *Miron Costin* (1939), *Neculai Milescu Spătarul* (1954), *Alei, codrule fîrtate...* (1956), *Bălcescu-revoluţionar* (1959, ed. rev. 1962), *Căderea Bastiliei* (1959), *Cetatea de pe stînca verde* (1959), *Vînătoarea lui Dragoş* (1963), *Trandafirul roşu* (1963), *Un om în furtună* (1964, ed. rev. 1973), *Nord contra Sud* (1965), *Fata de la Cozia* (1966), *Mihai Viteazul* (1966), *Eroi au fost, eroi sînt încă* (1968, ed. rev. 1975), *Diamantul negru* (1971), *Fraţii Buzeşti* (I, *Pahar de cale albă*, 1971; II, *Luceafărul a răsărit*, 1975). În afară de epica de reconstituire istorică, a mai scris proză siropoasă (*Meşterul Manole*, 1940; *Acolo la Filioara*, 1943; *Ne cheamă pămîntul*, 1946), pe teme contemporane (*Făclia s-a aprins*, 1957) sau evocări ale mediului universitar din deceniul patru (*Viaţa e frumoasă, băieţi!*, 1968). Reportaje, în colaborare, despre Bicaz şi Moldova petrochimică în *Freamătul luminii* (1958). *Fluieraşul şi alămîia* (1962) e pentru copii.

ALMĂJAN, Ion Marin, 16.11. 1940, Dalboşeţ — Caraş-Severin. Studii liceale la Anina, terminate în 1959; licenţa în filologie (1965). Redactor la „Drapelul roşu" (1966 —1972). Debutul în „Scrisul bănăţean" (1961). Prozator interesat de momente ale unor eşecuri şi suferinţe, cu personaje timide şi rigide, cu outsideri care resping lumea sau sînt respinşi, dîrji în bine sau în rău: *Sînt dator cu o durere* (1970), *Spune-mi, unde duce acest drum?* (1972), *Neîmpăcaţi în mînie* (1974); *Sentimentul puterii* (1976); interesează relatarea faptelor şi mai puţin scopul artistic, redus uneori la mici revolte sintactice.

„AMFITEATRU", revistă literară şi artistică editată de Uniunea Asociaţiilor Studenţilor din R.S. România. Hotărîrea editării este luată în urma unei consfătuiri a cenacluri-lor literare ţinută în septembrie 1965 la Sinaia. Primul număr apare la 1 ianuarie 1966. Revista îşi propune să fie nu numai o pepinieră a talentelor, dar şi un vehicul de promovare a tuturor ideilor noi din întreaga viaţă culturală a ţării. Primul colegiu de redacţie este compus în aşa fel încît să fie reprezentativ pentru viaţa studenţească şi universitară din întreaga ţară: Ion Băieşu (redactor şef), Ioan Alexandru, Ana Blandiana, Ion Chiriac, Dumitru Constantin, Vasile Creţu, Adi Cusin, Kikeli

Scanned with OKEN Scanner

Pál, Laskai Adriana, N. Manolescu, Adrian Păunescu, Al. Piru, Andrei Şerban, Ioana Vlasiu, Mircea Zaciu. Din redacţie mai fac parte, între timp, Fănuş Neagu, Gabriel Dimisianu, Ştefan Iureş, Coman Şova, Maria Luiza Cristescu ş.a., care se ocupă cu activitatea de redacţie propriu-zisă. Revista a reuşit să realizeze un nucleu de colaboratori de valoare dintre scriitorii tineri din întreaga ţară. Ioan Alexandru publică regulat un *Jurnal de poet*, eseuri pe teme literare şi filozofice. Adrian Păunescu semnează eseuri şi poezie; de asemenea, Ana Blandiana. O rubrică importantă este *Constelaţia lirei*, unde se fac prezentări ale tinerilor poeţi de către tineri poeţi: N. Prelipceanu, Dumitru M. Ion, Damian Ureche, G. Alboiu, Gh. Pituţ, Marius Robescu, Gh. Lupaşcu etc. O rubrică de prezentare entuziastă a tinerilor este şi aceea intitulată *Noua pleiadă*, semnată de Gelu Ionescu. Cronica literară, care ia în discuţie exclusiv cărţile de bună calitate, este ţinută de Mircea Martin. Literatura propriu-zisă este datorată unor nume noi, promovate în coloanele revistei, chiar dacă debutul nu se produce acolo: Constantin Stoiciu, Octavian Stoica, Mircea Popa, Maria Luiza Cristescu, Dumitru Dinulescu, Marin Tarangul, Paul Cornel Chitic. O rubrică de comentariu a corespondenţei literare este *Post restant:* pentru poezie semnează Gh. Tomozei, pentru proză, Fănuş Neagu şi Ştefan Bănulescu. Toate numele de prestigiu literar din ţară apar cu timpul. Menţionabile sînt rubricile *Asterisc*, cu intermitenţă polemică, şi *Ridendo castigat mores*, consacrată satirei şi umorului, românesc şi străin. Se traduce mult, în genere revista orientîndu-se către fenomenul artistic de avangardă. Publicaţia nu a putut să evite un caracter de magazin artistic eterogen, mai ales prin paginile ei culturale, în care sînt colportate şi conspectate idei din publicaţii străine. Ea încetează uneori să mai fie universitară prin colaboratori. În decembrie 1968, la conducerea revistei vine Gheorghe Achiţei, care impune un format şi o nouă ţinută revistei; încercînd să reprezinte amfiteatrul ca loc geometric de întîlnire a studenţilor şi profesorilor, revista capătă o distinsă sobrietate şi o vizibilă preocupare pentru problemele cele mai actuale ale esteticii şi teoriei literare. Dintre tinerii colaboratori noi se remarcă Dumitru Radu Popa, Aura Matei, Mihai Neagu Basarab, Lucian Hanu, Paul Dugneanu. Printre redactori vin Ana Blandiana, Gr. Arbore, Adrian Dohotaru. Un excepţional maestru tînăr al umorului negru, lansat de revistă, este caricaturistul Ion Dogar-Marinescu. Cu nr. 4 din aprilie 1974, colegiul redacţional se uneşte cu cel al „Vieţii studenţeşti", redactor şef fiind Dan Fruntelată.

Scanned with OKEN Scanner

Printre redactori se numără Constanța Buzea, M.N. Rusu, M. Tatulici, Dinu Flămînd. Constanța Buzea prezintă poeți debutanți și publică eseuri despre poezie la „Convorbiri colegiale", rubrică în care Tudor Octavian se ocupă de proză. La rubrica „Opinia literară" se recenzează cărțile tinerilor autori. Mai semnează Ion Cristoiu, Doru Mielcescu, M.F. Șandru, Constantin Sorescu.

AMZULESCU, Alexandru I., 4.12.1921, Valea Stanciului — Dolj. Colegiul național din Craiova absolvit în 1938, licența în litere la București (1942); cercetător la Institutul de etnografie și folclor, din 1950. A cules, descris și editat cu entuziasm și pricepere poezie populară: *Doine, cîntece, strigături* (1955, în colab. cu Gh. Ghiță), *Vechi cîntece de viteji* (1956, în colab. cu Gh. Ciobanu), *Voinicii. Balade populare prelucrate* (1956), *Capra cu clopoțel* (1959), *Balade populare românești* (I—III, 1964), *Cîntece și jocuri din Muscel* (1964, în colab. cu Paul Carp), *Cîntece bătrînești* (1974). Numeroase studii de folcloristică în publicații de specialitate.

ANANIA, Valeriu, 17.3. 1921, Glăvile — Vîlcea. Studii de teologie la Seminarul Central din București (1933—41). Între 1941—48, studii superioare complete de teologie (la București, Cluj și Sibiu) și incomplete de medicină și muzică la Cluj. Debutează în „Vremea" (1936) cu un articol despre Anton Holban. Debutul literar are loc în revista „Dacia rediviva", al cărei redactor principal a fost. Poemele sale dramatice, scrise în versuri academice, au la bază mituri naționale; ele nu încearcă aprofundarea metafizică, rezumîndu-se să ofere narațiuni care să asigure posibilitatea situației fundamentale de a se susține prin variante. În *Miorița* (1966), ciobanul Lavru aspiră la o căsătorie cu Mioara, iubita lui Moldan, și este ajutat în acțiunile sale de Vrîncu, personaj stăpînit de un complex de inferioritate față de Moldan, care i-a salvat odată viața. Uciderea ciobanului se face în cadrul ceremonialului nunții cu Mioara, bolnavă și însărcinată, dar dornică de a se sacrifica trupește pentru a-l salva. În *Manole* (1968), alături de cuplul Manole-Simina este introdus un altul, format din preotul Safirin și Iovanca, nepoata Doamnei Milița, care vor construi de asemenea un templu. Ideea generală a piesei ar fi aceea că frumosul nu poate fi creat decît prin anularea propriei sale surse, pure sau impure. *Du-te vreme, vino vreme* (1969), în maniera lui Victor Eftimiu, propune un Făt-Frumos ca erou tragic, din perspectiva confruntării acțiunilor sale cu valorile ireversibile ale timpului. *Steaua zimbrului* (1971) e inspirată din legendele despre Dragoș Vodă. O culegere de piese e *Poeme cu măști* (1972). Lirică în versuri corecte, exotism folcloric în *Ge-*

Scanned with OKEN Scanner

neze (1971) și *Istorii agripine* (1976). Pentru copii: *Păhărelul cu nectar* (1970).

ANAVI Ádám, 26. 2. 1909, Turda. Scriitor de naționalitate maghiară. Licența în filozofie la Cluj (1937); profesor de liceu la Timișoara. Primele colaborări la „Új Kelet" din Cluj și „Brassói Lapok" (1936). Teatru expresionist în 1940: *Dreptate străbună*. Convențional în *Pornesc încolonați ostașii* (1953), poetul e cerebral și ironic în *Etica și cibernetica* (1970) și *Timp metaforic* (1974).

ANCA, Gheorghe, 12. 4. 1944, Budești — Neamț. Studii liceale terminate la Găești, în 1961; licența în filologie la București (1966). Redactor la radiodifuziune, la revista „Colocvii", apoi funcționar în Ministerul Învățămîntului. În poemele din *Invocații* (1968) și deopotrivă în romanul *Eres* (1970) se exteriorizează o spontaneitate excepțională a imaginii prin tehnica fragmentariumului, care nu este mai puțin un galimatias. O ordonare a cuvintelor și imaginilor prin sentimente este vizibilă în *Poemele părinților* (1976).

ANDREESCU, Nicolae Ladmiss, 4. 2. 1907, Rîmnicu Vîlcea. Școala tehnică de aeronautică (1920—1927) și un liceu teoretic (1931—1935). Maistru de escadrilă (1929—1945), tehnician, maistru și profesor de școală profesională (1946—1967). Debutează în „Șoimii" din Tg. Mureș (1927). Pe lîngă narațiuni erotice, a dat proză a mediilor profesionale, pornind de la experiența sa din aviație: *Semne și mituri* (1937), *În țara cerului* (1939), *Între două femei* (1942), *Ochiul din neguri* (1943), *Pilot de vînătoare* (1968), *Necunoscuții* (1969), *Carnet de zbor* (1973).

ANDRIESCU, Alexandru, 12.1. 1926, Valea Seacă — Iași. Bacalaureatul la liceul „Ștefan cel Mare" din Suceava (1947); licența în filologie la Iași (1951); carieră universitară la Iași, începută în 1950. Debutează în „Iașul literar" (1951). *Disocieri* (1973) și *Relief contemporan* (1974) adună opinii comune într-un stil fără relief asupra unor cărți și autori contemporani și clasici.

ANDRIEȘ, Andi, 3. 5. 1934, Iași. Studii filologice la Iași. Redactor la „Iașul literar". *Urcuș* (1959) include poeme emfatice pe teme diverse. *Postul de pe strada Rareș* (1959), *Mîna de oțel* (1960), *Vecinii soarelui* (1960), *Oaspetele fără nume* (1963), *Grădina cu trandafiri* (1963), *Instanța de duminică* (1965), *În apropierea momentului* (1966), *Neștiute străluciri* (1966), *Duet* (1970) sînt piese lirice, drame sau comedii, în majoritate ocupîndu-se de personaje și probleme reprezentative pentru tineretul contemporan. O culegere de teatru e *Interludiu* (1973). Impresii de voiaj în *Ochii și lumea* (1974).

ANDRIȚOIU, Alexandru, 8.10. 1929, Vașcău — Bihor. Familie de moți. Liceul la Beiuș,

Scanned with OKEN Scanner

terminat în 1948. În 1949 se înscrie la Facultatea de filologie din Cluj, pe care o părăsește pentru a se încadra în prima promoție de absolvenți ai Școlii de literatură „Mihai Eminescu" (1950—1951). În continuare, A.A. trece pe la mai multe redacții: „Contemporanul", „Luceafărul", „Gazeta literară", „Viața militară", revistele pentru copii. Este redactor șef la „Familia", de la primul număr al noii serii. Debutul poetic în ziarul „Lupta Ardealului" (1949). Volumul *În Țara moților se face ziuă* (1953) impune un poet care descinde din patetismul grandios al unor Goga și Beniuc. Poezia sa, de frenezie controlată, virilă și afirmativă, caracterizează o sensibilitate robustă, capabilă să vibreze cu aceeași intensitate, indiferent de nota diapazonului sufletesc. Patriotismul generos își găsește sursa de materializare în elogiul eroilor dintotdeauna ai Ardealului; prezentul devine el însuși eroic prin contaminarea cu trecutul, dar și prin dimensiunile colosale ale prefacerilor sociale și materiale, pe care poetul le vede dintr-o perspectivă generală. *Dragoste și ură* (1957), *Porțile de aur* (1958), *Deceniul primăverii* (1958), *Cartea de lîngă inimă* (1959), *File de cronică* (1962) însumează imnuri și ode, uneori deghizate sub tonul confesional; nu lipsește reportajul liric, poezia de montaj literar-muzical agitatoric. Treptat, pe măsură ce interesul e orientat către formă și către meditația asupra condiției creatorului, poezia sa ajunge să reprezinte un mod ideal de existență a formelor clasice, de la lirismul trubaduresc la parnasianismul glacial. *Constelația lirei* (1963), *Vîrful cu dor* (1964), *Simetrii* (1970), *Pe drumul meu* (1974), *Aur* (1975) sînt momentele principale ale acestei noi etape, previzibilă dealtfel prin inventivitatea formală nativă, evidentă încă de la începuturi. Poetul se lasă în voia fanteziei debordante și a freneziei senzuale a cîntului goliardic limpede și muzical cadențat, jovial și solar; nu lipsesc formele canonizate ale sentimentului, cum sînt madrigalul, balada, romanța, dar nici autohtonul cîntec de lume. Predispoziții minulesciene se fac prezente mai ales prin intervenția livrescului onomastic, prin trimiterile mitologice, ezoterice, în orice caz de uz restrîns, și mai ales prin autoironia care devine un fel de măsură de precauție antieuforică. Excesul de vervă caligrafică poate fi sancționabil numai în măsura în care nu se ține seama de convenția literară acceptată de autorul însuși, pentru care virtuozitatea devine, paradoxal, cea mai eficace formă de manifestare a sincerității. A scris literatură pentru copii și s-a încercat în domeniul fantasticului științific, cu *Elixirul tinereții* (1964). A tradus din lirica maghiară, elină, vietnameză, din Pușkin și din I. Utkin. O antologie li-

Scanned with OKEN Scanner

terară *Avram Iancu* (1972). *Versuri* (1968) e o selecție retrospectivă.

ANDRU, Vasile (V. Andrucovici), 22.5.1942, Bahrinești—Cernăuți. Familie de țărani. Studii liceale începute la Siret și terminate la Rădăuți (1960); licența în filologie la Iași (1965); trei ani este profesor de liceu la Suceava, alți șapte predă la Institutul pedagogic din același oraș. O colaborare cu valoare de debut apare în „Zori noi" din Suceava (1967). În povestirile din *Iutlanda posibilă* (1970) și *Mireasa vine cu seara* (1973), procedeul predilect constă în construirea unui text cu monologuri fragmentate de descrieri ale unor evenimente și circumstanțe care nu converg și nu-și răspund potrivit unei determinări cauzale, efectul fiind neutralizarea obiectivă — o problematizare a banalului și o anulare dramatică a întîmplărilor grave. În romanul *Mirele* (1975) un tînăr trece prin satul unchiului său și contribuie la împlinirea unui rit străvechi, devenind mirele simbolic al unei tinere moarte ce trebuie îngropată într-o festivitate nupțială; monologul nervos, sacadat și uneori livresc eseistic al personajului narator dezvoltat pe drumul pînă la locul înhumării, imobilizează circumstanțele și rememorează un trecut erotic dizolvat finalmente într-un delir cosmic. A publicat un număr de studii și eseuri cu numele adevărat.

ANGHEL, Paul, 18. 8. 1931, Răcătău Bacău. Familie de învățători. Urmează liceul „Ferdinand" din Bacău, apoi Școala de literatură „Mihai Eminescu", de unde este repartizat la „Contemporanul". Redactor șef la „Tribuna României" (1972 — 1974). Un debut poetic e cel din „Sportul popular" (1947). *Șapte inși într-o căruță — Povestire dintr-o toamnă foarte bogată* (1961) prezintă deplasarea idilică a unui grup de țărani cooperatori la București pentru achiziționarea unui autocamion necesar gospodăriei. Următoarele volume sînt consacrate reportajului monografic: *Victoria de la Oltina* (1961), *Arpegii la Siret — Itinerar moldovenesc* (1964). *Arhivă sentimentală* (1969) ilustrează un eseist de clasă, care dezbate cele mai variate probleme într-o manieră montaigniană; *Nouă arhivă sentimentală* (1975) revalorifică autori români clasici. Jurnalistica formează și volumele *Efemeride* (1972), *Convorbiri culturale* (1972), *Recitind o țară* (1972). Două drame istorice, *Săptămîna patimilor* (1968) și *Viteazul* (1969) ambele în *Teatru* (1972), consacrate, prima, lui Ștefan cel Mare și, cealaltă, lui Mihai Viteazul, reprezintă un autentic dramaturg poetizant, dublat de un fervent patriot, care vitalizează teme istorice și literare mai ales prin sublinierea condiției dramatice a unui popor silit să folosească în ace-

Scanned with OKEN Scanner

eași măsură diplomația și forța armată, inteligența și sacrificiul eroic. Pentru copii: *Sfaturile motanului Grigore* (1969), *Mor-mor și fetița portocalie* (1969).

ANGHEL, Petre, 3. 2. 1944, Băilești-Dolj. Familie de muncitori. Studii medii în orașul natal; studii filologice începute la Cluj, în 1964 și terminate la București (1969). Redactor la „Flacăra", „Tribuna României", Radioteleviziune. Debutul, cu poezie, în „Amfiteatru" (1967). Versurile unui folclorist, manieriste și intelectualizante în *Duhul pămîntului* (1971). Un eseu descriptiv: *Mihai Ralea, vocația eseului* (1973). Un roman oarecare: *Fratele nostru Emanuel* (1976).

ANGHEL, Petru, 4. 4. 1931, Ciugud-Alba. Familie de țărani. Liceul „Mihai Viteazul" pin Alba Iulia terminat în 1950; studii filologice la București (1950—1954): a fost redactor la Editura tineretului și la Editura pentru literatură; a lucrat în secția de cultură și artă a C. C. al P.C.R.; din 1971 lucrează la Consiliul Culturii și Educației Socialiste. Debutul în „Gînd ineresc" din Alba Iulia, cu poezie (1947). *Final deschis* (1967) și mai ales *Firul de iarbă* (1970) și *Frumosule fiu* (1975) sînt volumele unui poet înscris pe orbita celor mai bune tradiții ale liricii ardelene, ilustrînd orgoliul și demnitatea genealogiei familiei, dragostea pentru peisajul național, patriotismul sacralizat, funcția paremiologică a poeziei. Preluările din folclor sînt subtile: spiritul arhetipal, oracularul, bocetul, candoarea și discreția afectivă, melodicul și melopeicul.

ANGHELESCU, Mircea, 12.3. 1941, București. Studii medii terminate în 1957; licența în filologie (1962). Profesor de liceu la Urziceni (1962—1963), paleograf la Biblioteca Centrală de Stat (1963—1967), secretar științific la Societatea de științe filologice (1967—1971), cercetător principal la Institutul „G. Călinescu". *Preromantismul românesc* (1971) susține existența curentului între 1810—1840, mai mult prin atmosfera culturală a epocii decît prin opere literare și în absența unei definiții exacte a preromantismului opus clasicismului; *Introducere în opera lui Gr. Alexandrescu* (1973) reia analiza operei celui mai folosit autor în cartea precedentă. *Literatura română și Orientul* (1975) este un studiu de literatură comparată, urmărind relațiile date în secolele XVII—XIX. A scris prefețe, a îngrijit ediții.

ANTON, Costache, 27. 7. 1930, Bosia-Iași. Fiu de țărani. Liceul comercial din Iași, terminat în 1949; doi ani de filologie, apoi școala superioară de specializare cinematografică; redactor la studioul de filme București (1951 — 1956), Editura tineretului, televiziune (1957—1960), „Scînteia pionierului" (1964—1967), „Cutezătorii". Debutează în „Iașul nou" (1950). În unele povestiri și ro-

mane se urmăresc complicațiile procesului de maturizare a adolescenților și școlarilor, fără idealizări dar cu simplificări, ținîndu-se seama de viața personajelor în școală și în mediul familial: *Neliniște în detașament* (1956), *Seri albastre* (1960, 1964), *Despărțirea de jocuri* (1969), *Vica* (1972), *Ochii aurii ai Roxanei* (1972), *Neuitatele vacanțe* (1974). *Luna beată* (1962) include povestiri circumscrise problematicii socialismului victorios la sate; *Liniștea* (1965) e romanul satului moldovean, care a depășit faza proprietății private și se află angajat pe calea cooperativizării: „liniștea" se referă deopotrivă la atmosfera satului și la conformismul unor personaje, care, depășite de evenimentele sociale curente, nu-și mai găsesc un sens vieții; formal, narațiunea intersectează și unește o serie de destine și evenimente disparate. Nimic remarcabil în romanul *Diminețile lungi* (1976).

ANTONESCU, Venera, 15. 5. 1926, Slatina. Fiica unui inginer. În 1945 absolvă liceul de fete din orașul natal; studii superioare la Facultatea de litere din București, specialitatea franceză, pînă în 1949; un an e profesoară la Spineni; preparator la Catedra de literatură română (1950—1951), iar după examenul de stat trece la Catedra de literatură universală, la care e lector din 1956. Debutează cu poeme în proză la „Gazeta Oltului" (1942). În poeziile plachetei *Stelele lui Filoctet* (1970) se recurge la mitologia clasică spre a susține exaltări afective; pentru eseurile volumului *Esențe antice în configurații moderne* (1973) se recurge la exaltări afective ca să se susțină interpretările unor mituri greco-latine.

APOSTOL, Constantin, 21. 12. 1904, Focșani. Bacalaureatul la liceul „Unirea" din Focșani (1925); Facultatea de litere la București, licența în 1928; profesor secundar între 1928—1965 la Tîrnăveni, Odobești, Ismail, Bacău și Focșani. Debutează în revista „Ritmul vremii" (1928). Romanele *Altceva* (1936) și *Fericirea nu are istorie* (1942), sau nuvela *Nici ei n-au rămas în urmă...* (1949) reprezintă în epoci diferite aceeași formă vulgarizată a ideii de epică; *Amarul sînge al strugurilor* (1969) și *Război cu zurgălăi* (1971) sînt romane consacrate podgorenilor de la Odobești, din preajma și din timpul primului război mondial, în care, folosindu-se pretexte minime, o tipologie variată susține un comic burlesc și un pitoresc descalificat de stilul neîngrijit și manierismul livresc. A tradus din Ch. Brontë, L. Bromfield, Gian Dauli, Daphne Du Maurier, S. Lewis, H. Fallada, H.W. Geiszler, B. Tecchi, C. Waliszewski.

ARAMĂ, Horia, 4. 11. 1930, Iași. După terminarea Școlii de literatură „Mihai Eminescu" lu-

Scanned with OKEN Scanner

crează la Radio (1950—1952), „Luminița" (1954—1967) și „Cutezătorii". H. A. publică mai întîi volume pentru copii, de tipul *Fumul, ploaia și-un țînțar și-o pereche de ochelari* (1957). *Păsări călătoare* (1955) și *De la om la om* (1960) sînt întru totul nesemnificative. Poeme intelectualiste și ipoteze cosmice în *Scări la stele* (1965). Succesul îl obține prin povestirile științifico-fantastice: *Omul care are timp* (1964), *Moartea păsării-săgeată* (1966), *Lumile stau de vorbă* (1966), *Cosmonautul cel trist* (1967), *Țărmul interzis* (1972), *Verde Aixa* (1976.) Invenția și tehnologia constituie numai punctul de declanșare a unei imaginații delirante, care ține seama îndeosebi de condiția dramatică a omului în raport cu viitoare posibilități de existență. Un roman cvasifantastic este *Dumnezeu umbla desculț* (1968), reactualizare a mitului faustic, ai cărui termeni devin un scriitor reputat, un fel de des Esseintes bucureștean, și un vagabond, care-și obține prin intermediul primului o nouă personalitate. Bizarerii și fantasmagorii într-o redactare sobră, amintind de textele antologiilor lui Hitchcock sînt și povestirile din *Pălăria de pai* (1974) și *Jocuri de apă* (1975). A tradus din autori cehi și ruși.

ARAMĂ, Ion, 18. 10. 1936, București. Liceul militar de marină la Galați (1950—1954); în 1964 termină Facultatea de limba și literatura română din București. Redactor la „Flota patriei" (1955—1968). Autor de literatură pentru militari, cu scopuri instructiv-educative, versurile fiind mobilizatoare, iar proza bazată pe aventuri: *Marinar de frunte* (1956), *Echipajul navei R-305* (1961), *Pasagerul clandestin* (1964), *Vedeta 70 atacă!* (1968), *Ne așteaptă marea* (1968), *Cu bricul „Mircea" în jurul Europei* (1970), *Rapsodie albastră* (1971), *Stăpînul oceanului* (1971), *Furtuna albă* (1972), *Catarge la orizont* (1973), *Cuvîntul de soldat* (1974), *Gloria de toate zilele* (1974), *Alarmă la dana zero* (1975), *Țărm fără catarge* (1976).

ARBORE, Grigore, 11.6. 1943, Pietroșița — Dîmbovița. Studii de istorie veche și arheologie începute la Cluj și terminate la București, în 1965. O altă licență în istoria și teoria artei la Institutul de arte plastice „N. Grigorescu" (1968—1970). Doi ani de specializare la Pisa (1973—1975). Redactor la „Scînteia", „Luceafărul" (1967—1969), „Scînteia tineretului" și „Amfiteatru". Debutează cu versuri în „Luceafărul" (1963), prezentat de Mihu Dragomir. *Exodul* (1967) și *Cenușa* (1969) definesc o structură elegiacă consemnînd devenirea inexorabilă a lumii, de la detaliul cosmic la cel erotic. Cu o cultură clasică suficient de bine asimilată pentru a nu transpare decît prin efecte de perspectivă, poetul optează formal pentru stilizarea rafinată pînă la hieratism a odelor și imnurilor antice. Sentimen-

Scanned with OKEN Scanner

tul și percepția timpului, melancolia și reflexivitatea, erotismul pur, ușor ritualizat, universul arheologizat, bucolicul, o solemnitate studiată chiar și în discursul-dicteu sînt mai accentuate în *Auguralia* (1972), *Poeme* (1974) și *Averse* (1976). A prezentat albume: Pierro della Francesca și Chagall; *Futurismul* (1975) e primul studiu de la noi dedicat acestei mișcări artistice.

ARCHIP, Ticu Sevastia, 4.1. 1891, Tîrgoviște — 31.3. 1965, București. Licențiată a Facultății de matematică din București și mulți ani profesoară. Debut după primul război mondial. Din 1924 devine unul din membrii fideli ai cenaclului „Sburătorul", condus de Eugen Lovinescu. Cîteva piese în manieră expresionistă: *Inelul* (1921), *Luminița* (1927), *Gură de leu* (1935). Cîteva volume de proză: *Aventura* (1929), *Colecționarul de pietre prețioase* (1931), *Patul fraților* (1949); trilogia *Soarele negru* (din care au apărut volumele *Oameni*, 1941; *Zeul*, 1949) este o cronică a epocii 1914—1939, cu un mare număr de personaje, fără o epică riguroasă; e evidentă înclinația spre melodramatic, spre construcția intrigii sociale artificiale, motivația actelor aflîndu-se de obicei sub semnul neverosimilului. Prețiozitate în stil, dar disponibilități către analiza psihologică de tip feminin și, după cum remarca G. Călinescu, predispoziții pentru tehnica clar-obscurului și a implicațiilor fantastice și alegorice. A tradus: din Dumas-père, J. Verne, J. Conrad, O. Wilde, M. Gorki, mai ales după Eliberare.

ARDELEANU, Virgil, 5.2. 1932, Tg. Mureș. După studii superioare la Facultatea de filologie din Cluj, devine redactor la „Steaua". Debutează în 1958. Cronici literare și articole de participare la dezbateri și polemici din presa literară a întregii țări. *Însemnări despre proză* (1967) conturează personalitatea unui critic preocupat de descrierea tehnică a operei, clasificată după structurile predominante; judecata de valoare este adeseori determinată de criteriul moral. *„A urî", „A iubi". Puncte de reper în proza actuală* (1971) și *Prozatori și critici. Opinii* (1975) accentuează predilecția pentru expresia francă, evidentă mai ales în negarea vehementă, chiar atunci cînd dreptatea e de partea sa; polemist și pamfletar, elogios și amabil, disponibilitățile expresive sînt mai evidente pentru primele direcții.

„ARGEȘ", revistă politică, socială, culturală, editată de Comitetul de Cultură și Artă al județului Argeș. Apare la Pitești, inițial în 20 pagini, lunar. Primul număr în iunie 1966. Din primul comitet de redacție fac parte Al. Cerna-Rădulescu (secretar general de redacție), Șerban Cioculescu, Augustin Z.N. Pop. Redactor șef este Mihai Diaconescu. Revista publică materiale politice, istorice, arheologice, etnografice, folclorice, sociologice în scopul popularizării regiunii reprezentate. Reportajul industrial sau agricol, masa rotundă, an-

Scanned with OKEN Scanner

cheta și interviul sînt frecvente. Un spațiu mare e acordat comentariilor artistice *(Jurnalul artelor)* și literaturii. Scriu colaboratori regionali și mulți invitați: Șerban Cioculescu, Vasile Netea, Al. Oprea, Gh. Bulgăr, N. Balotă. Cronica literară e ținută de Constantin Păunescu, Mihai Diaconescu, Petru Mihai Gorcea, Marin Bucur, Gabriel Țepelea; semnează proză puțini localnici. Uneori poezia a fost mai bine reprezentată, prin Miron Cordun, Dan Rotaru, Otilia Nicolescu ș.a. Un punct de atracție e rubrica *Bilete de papagal*, semnată o vreme de Tudor Arghezi, La 15. 11.1969 revista începe o serie nouă, sub conducerea lui Gheorghe Tomozei, secondat de Florin Mugur și Al. Cerna-Rădulescu. Aspectul literar e mai îngrijit; sînt invitați din Capitală colaboratori pentru toate sectoarele. Cronica literară e susținută succesiv de Dan Cristea, Valeriu Cristea, Mircea Iorgulescu, S. Nicolaescu. Gheorghe Tomozei semnează sporadic rubrica *Subiecte*, de note și reflecții umoristice; au rubrici între 1971—1972 Radu Boureanu, Nichita Stănescu, Florin Manolescu, Dana Dumitriu, Al. George, I. Negoițescu, din 1973 Constantin Crișan, N. Baltag, Dinu Flămînd. *Lynotip* e o rubrică de note, ca și *Compilator*, semnată de Miron Cordun. Despre sport scriu C. Teașcă și Dobrin. Un supliment al revistei, detașabil și organizabil ca broșură este *Biblioteca Argeș*, devenită apoi *Literatorul*: printre autorii publicați sînt Nichita Stănescu, I. Negoițescu, Laurențiu Ulici, Urmuz, Leonid Dimov, Toma Biolan, Emil Brumaru, Gabriela Melinescu, Miron Cordun, Adrian Păunescu, Ilie Purcaru, Mihai Ursachi, Paul Anghel, Ioan Alexandru, George Alboiu, Marin Sorescu, G. Țărnea etc. Cu nr. 11/1972, de revistă răspunde S. Nicolaescu, fiind editată de ziarul „Secera și ciocanul". Din aprilie 1974, revista devine trimestrială.

ARGEȘANU, Constantin, 21. 12. 1894, Focșani — 19.1.1964, București. Carieră militară. În 1914 este sublocotenent; combatant la Mărășești. Comandant al Regiunii a treia aeriană; diverse funcții de răspundere în armată și după Eliberare; trece în rezervă cu gradul de general-colonel. În afara unor încercări dramatice nesemnificative *(Ferdinand Catolicul*, 1929, în colaborare cu Al. Bibescu), a publicat un însemnat număr de schițe umoristice și satirice, parte din ele adunate în volume: *Pilot fără noroc*, *Amintiri dintr-un jurnal de bord* (1958), *Țambalul lui Chiron* (f.a.). Obiectele satirei sînt unele racile din viața României interbelice, mai ales din domeniul birocrației armatei și instituțiilor guvernamentale. Umorul este senin, resemnat, rareori incisiv, în genere specific evocatorului care privește lucrurile prin perspectiva timpului. A colaborat cu Demostene Botez și Claudia Milian la *Antologia poeților decembriști* (1951).

Scanned with OKEN Scanner

ARGHEZI, Tudor (Ion N. Theodorescu), 21. 5. 1880, București — 14.7.1967, idem. Orfan de tată, T.A. descinde dintr-o familie oltenească din Cărbunești Gorjului. Între 1887-91 urmează școala primară „Petrache Poenaru". Între 1891—96 învață la Liceul „Sf. Sava": locuiește la internat și se întreține singur, dînd, la 12 ani, meditații de algebră și îndeplinind în vacanțe, diverse munci, printre care aceea de ajutor de pietrar. La 14 ani trimite prima poezie la „Lumea nouă". Debutul oficial este cel din 1896, cînd publică la „Liga ortodoxă" și la anexa sa, „Suplimentul literar", condusă de Macedonski, care va scrie ditirambic despre el în același an. Va frecventa cîteva luni cenaclul poetului, jucînd și rolul de curier între acesta și mitropolitul Ghenadie Petrescu, exilatul de la Căldărușani, care finanțează publicațiile în scopuri personale. În vacanță, e custode de expoziție, și astfel îl cunoaște pe Caragiale. La clubul socialist al ziarului „Lumea nouă" îi întîlnește pe Ibrăileanu și pe Gala Galaction, cu care va lega o lungă prietenie; de asemenea pe Vasile Demetrius, și pe N.D. Cocea. Între 1897—98 colaborează la „Revista modernă" și „Viața nouă", semnînd cu pseudonimul devenit celebru, ortografiat la început Arghezzi. Din pricina situației materiale dificile, se angajează ca laborant la fabrica de zahăr din Chitila (1897). Aici va fi avansat în postul de chimist, pe care-l va ocupa un an și jumătate. În 1899 se retrage „din vocație" la mînăstirea Cernica, unde poartă numele de noviciat Iosif, identic cu acela al patronului său eclesiastic, mitropolitul Iosif Gheorghian al Ungro-Vlahiei. În 1900 e uns diacon și funcționează o vreme la biserica Stavropoleos; în același an, mitropolitul îl recomandă ca referent de conferențiar pentru religiile comparate la Școala de ofițeri și-l acceptă ca secretar la traducerea unei vieți a Mîntuitorului, prilej pentru perfecționarea în limba franceză. În 1905, ajutat de cercurile bisericești, pleacă în Elveția, stabilindu-se la Universitatea catolică din Fribourg: la mînăstirea Cordelierilor se ocupă de bibliotecă. Asediat de localnici, în scopul convertirii la catolicism, se mută în oraș la un armurier, de la care pleacă în călătorii pînă la Paris, unde trăiește din expediente. În 1906 se stabilește la Geneva și se înscrie la o școală de ceasornicari. Reîntors în țară în 1910, lucrează la publicația comercială româno-franceză „Figuri contimporane din România" și ca redactor de noapte la ziarul „Viitorul". Mai colaborează cu versuri, medalioane, recenzii, note, cronici plastice și dramatice la „Rampa" și „Facla", semnînd T.A., Iosif N. Theodorescu, Bock, Block-Notes, B.N., Facla, Gabriol. Între 1913—14 conduce cotidianul „Seara", iar în perioada 1915—16, săptămînalul „Cronica", împreună cu Galaction. În timpul războiului rămîne în București și publică la

Scanned with OKEN Scanner

„Gazeta Bucureștiului" — *„Bukarester Tageblatt"*. Aproape doi ani (1918—19) este închis la penitenciarul Văcărești, acuzat de colaborașionism. La invitația conducătorilor partidului liberal, conduce „Cugetul românesc" (1922); anul următor își asumă și direcția ziarului „Națiunea", avînd pretutindeni colaborări. În 1927, la 47 de ani, tipărește primul volum de versuri, *Cuvinte potrivite*. În anul următor apare prima serie din „Bilete de papagal" (2.2.—9.8, 1929), „cea mai mică foaie tipărită de la Gutenberg pînă azi", primul cotidian literar-artistic, în care vor publica numeroase personalități ale timpului și unde vor debuta mulți scriitori. Va semna aici sub pseudonimele B.p.D, Papagalul roșu, Papagalul verde, B.p. Între 19. 6.—5.10. 1930 apare seria a II-a a „Biletelor de papagal". Alte colaborări, între 1931—33, la „Realitatea ilustrată", „Arta", „Progresul social", „Secolul", „Dimineața", pentru care scrie articole pe teme municipale, semnate Ion Pînă-n Gît, în genere parabole politice. Între 1937—38 editează o nouă serie a „Biletelor", mai ales cu ajutorul tinerei avangarde. În 1939 se îmbolnăvește. În 1943 susține la „Informația zilei" rubrica *Bilete de papagal*, în care sînt incluse articole politice și polemice. Aici va apare la 30.9.1943 celebrul *Baroane*, pamflet la adresa lui Manfred von Killinger, ambasadorul Germaniei la București. E deținut la Tg. Jiu. O scurtă perioadă după Eliberare editează seria a IV-a a „Biletelor de papagal". În 1946 i se decernează Premiul Național pentru literatură; din 1948 este eliminat din circuitul literaturii și vieții cetățenești, mai ales prin eforturile criticii dogmatice, din care se remarcă Sorin Toma. Urmează ani de situație materială precară. În 1954 reintră cu timiditate în atmosfera culturală, mai întîi prin traduceri. În 1955 e academician. Se deplasează la Moscova; i se decernează Premiul de Stat; devine deputat, e decorat. În 1965 e sărbătorit, la 85 ani, ca poet național. În ultimii ani ai vieții publică tablete și versuri în „Gazeta literară" și susține rubrica *Bilete de papagal* în „Argeș". În 1966 se stinge din viață Paraschiva, soția sa; poetul părăsește la rîndu-i lumea. I se fac funeralii naționale și este înmormîntat în grădina faimoasei vile Mărțișor.

O primă caracteristică a originalității sale poetice o constituie dezbaterea filozofică specifică; meditația argheziană se află în prelungirea celei pascaliene și complementară oscilației romantice între acceptarea existenței puterii absolute și contestarea ei, între tăgadă și supunere. Tensiunea existențială și lirică nu oferă starea de pură contestare, ci oscilația în sine. Poetul pare a fi întruchiparea bunei-credințe, care-și verifică postulatele vieții, iar verificarea duce la îndoială, disperare, umilință, revoltă, smerenie: Dumnezeu îi spune mult prea

Scanned with OKEN Scanner

puțin pentru a-l accepta și destul pentru a nu-l ignora. Mai ales în *Psalmi*, poetul este o conștiință izolată, nemulțumită de dogmă și luînd pe cont propriu inițiativa cunoașterii divinității, la care nu poate renunța definitiv, înspăimîntat în aceeași măsură de imaginea unui cosmos fără certitudini supreme și de unul lăsat în părăsire. Verificarea are drept consecință apariția situației prometeice sau a înstrăinării. Practic, în dialogul său cu divinitatea poetul e o ipostază a sublimei ignoranțe, care dorește, în sensul antropomorfismului țărănesc și al surselor primitive ale creștinismului, să realizeze contactul senzorial cu puterea supremă. În cadrul acestei viziuni, creația lumii devine cînd act misterios, cînd manifestare a unui joc naiv, copilăresc, în care creatorul e patern și bucolic; după chipul și asemănarea acestuia, poetul își va schița el însuși o soluție de existență casnică, cuplată cu misticismul naturii, care la el nu e niciodată coruptă. Prin cei doi poli ai ei, drama arghezian este o idealizare a distanței dintre adamism și ipostaza ascetică dematerializată, stratul primordial al ascezei argheziene constituindu-l fuga de sine și o nemărturisită teamă de a-și descoperi abisul interior (Pompiliu Constantinescu). Poezia, ca și întreaga operă vor rămîne esențialmente o creație a indeciziei metafizice: de unde revolta disperată, premisă a eroismului confundat cu înverșunarea. Sentimentul religios apare cu deosebire în *Cuvinte potrivite* (1927), *Ochii Maicii Domnului* (1934), *Cărticică de seară* (1935), *Ce-ai cu mine, vîntule*, *Povestirile boabei și ale fărîmei* (1937), dar aceleași întrebări vor fi puse pînă la sfîrșitul vieții. *Frunze* (1962) reia dialogul cu divinitatea necunoscută între aceleași limite, care sînt blasfemia rezultată din renunțarea orgolioasă și revenirea umilită. *Psalmistul* din *Poeme noi* (1963) încearcă un bilanț al căutătorului de certitudini, care nu a aflat nici o certitudine: adeseori termenul transcendent e sinonim cu destinul, iar mîhnirea calmă vestește sfîrșitul. Unele poeme din *Cadențe* (1965) consolidează spectacolul propriilor eșecuri pe fondul dematerializării gîndirii și substanței expresive: negația nu mai e abdicare sau prometeism, ci renunțarea finală demnă, fără paroxism. *Silabe* (1965) întărește încă senzația dezagregării și alunecării în haos: universul e dezolant, penumbră, agonie. Sentimentul morții solitare și al sacrificiului inutil se împletește totuși cu ideea vieții ca muncă. Aceleași particularități sînt de remarcat în ultimele volume, care includ și poezii mai vechi: *Ritmuri* (1966), *Noaptea* (1967), *Litanii* (1967), *Crengi* (1970), *XC* (1970), *Călătorie în vis* (1973). Renunțarea temporară la întrebările supreme înseamnă opțiunea pentru luciferic, ipostază a inițiativei umane demiurgice, care-și realizează propriul cosmos, unde se poate manifesta ca voință de experiment și lege.

Scanned with OKEN Scanner

Situația este marcată de poemele dionisiace, forme ale anonimatului panteistic, sau în organizările de lumi patriarhale. Omul ca stăpîn al universului apare în *Cîntare omului* (1956), odă închinată omului constructiv, cu imaginație utilitaristă, a cărui evoluție spirituală și materială e privită ca un act, de care el însuși este responsabil. În spațiul acestei alternative intră lirica socială și mai ales poemul *1907* (1955), construcție epico-lirică de amploare, cuprinzînd istoricul evenimentelor prin tablouri panoramice, monologuri, scene dialogate, narațiuni, portrete, intervenții directe. *Poarta neagră* (1930) și *Flori de mucigai* (1931) vor fi în aceeași linie reportaje lirice despre universul limită al deținuților, excelînd prin culori pamfletare și pitoresc. În sfera teluricului, va mai cînta gospodăria țărănească, munca, tradiția, patria. Marcată va fi opoziția față de tot ceea ce nu corespunde eticii sale simple: monarhismul, burghezia, corupția sistemului administrativ. În ceea ce privește existența erotică, ea se desfășoară între asceză și senzualismul frust: cultul maternității își găsește în el un mare cîntăreț, căci dragostea există nu ca voluptate rafinată și erotomanie, ci în măsura în care e finalizată prin rod. De ipostazele antagonice fundamentale ține situarea constantă între macrocosm și microcosm. Perspectiva macrocosmică este a psalmistului; aceea microcosmică a bucolicului paternal și infantil. Poetul cîntă ceea ce-i este inferior ca destin, dar cu care se aseamănă în cadrele altor structuri macrocosmice: boaba și fărîma, moleculele însuflețite — animale sau vegetale, detritusurile — tot ce trăiește incert ca și omul, la voia unor forțe misterioase, este primit cu o iubire compătimitoare. S-a găsit aici și postura franciscanului care realizează unitatea lumii și apără virtuți anonime, disprețuite sau ignorate. În cadrul familiei sale de plante, animale și mai puțin oameni, poetul se simte înfrățit și în securitate: *Cartea cu jucării* (1931), *Hore* (1939), *Una sută poeme* (1947), *Prisaca* (1954), *Stihuri noi* (1955), *Stihuri pestrițe* (1957). În sensul identificărilor simetrice, va construi imaginea lumii ca joc văzut în legile lui riguroase și fără finalitate practică, similar actului creației divine. Poet al paternității, al euforiilor domestice, T.A. posedă în același timp arta de a fi copil, prospețimea sentimentelor și observației fiind în acest caz unică. Infantilismul se combină la el cu antiintelectualismul; anarhismul copilăriei, în care se retrage, va constitui în același timp un detector eficace al sclerozei morale și sociale. Înțelepciunea naivității poate lua forme paradoxale de cinism în *Manual de morală practică* (1946), operă de paremiologie inversată. Estetica sa lirică se va deplasa între cultul sublimului și al urîtului, termenii intervertindu-se adeseori. Prime-

Scanned with OKEN Scanner

le poeme din ciclul *Agate negre* indică influența unor Baudelaire sau Macedonski. În spiritul estetismului parnasian și al direcțiilor ocultiste, se ocupă de pietre prețioase, recurge la macabru și la morbidul nonconformist, fără finalitate. Muzicalitatea formală este obținută prin vocabule rare, neologisme sonore, rime savant repetate. Ulterior transformă necioplirea într-un blazon, estetica urîtului manifestîndu-se nu numai la nivel lexical, ci și tematic, în *Flori de mucigai*, unde lumea terifiantă a delincvenței e prezentată și prin ceea ce are candid, contaminînd ideile de martiraj și păcat. Variatele forme ale grotescului aparțin de asemenea esteticii urîtului, ca și pitorescul mustos și trivial. T.A. renunță la convențiile introducerii și localizărilor, poemele sale fiind interjecții, blesteme, lamentații. Linearitatea de gîndire devine rafinament. Tehnica alegoriei, privind latura conceptuală, este susținută de un fond pasional puternic. Tradiționalist prin esență, T.A. e un antimodernist, deși avangarda și l-a asumat. Tradiția cultă sau cea populară e altoită pe fondul oltenesc; poetul refuză ortodoxismul dogmatic, considerînd arta drept har divin și travaliu sistematic pentru „potrivirea cuvintelor". Prin repetiția procedeelor, simple titluri sînt transformate în specii lirice, marcînd sfera laconismului miniatural: *inscripția*, *mărțișorul*, *epitaful*; *urarea* face legătura cu firitisirea orientală. Adept al prozodiei clasice, el întrebuințează extrem de rar versul alb. Și în proză, T.A.va fi un revoluționar. El cere abrevierea și actul de intervenție în realitate: „scrisul e menit să complinească materia cu un accent personal, să o transforme". Domeniile publicisticii în care a excelat au fost pamfletul și poemul în proză, ajustate și revendicate ca invenții personale sub numele de *bilete* sau *tablete*; în tablete, care în multe cazuri sînt portrete, delimitarea între trivial și sublim este netă, specia oscilînd între feericul tonifiant și scatologicul cu funcție hilară, sarcastică, vizionară. Urîtul anatomic e asociat cu cel moral, cu deficiența socială. O parte din această publicistică pilulară va fi adunată în volumele *Icoane de lemn* (1930), *Poarta neagră* (1930), *Bilete de papagal* (1946), *Pagini din trecut* (1954), *Lume veche, lume nouă* (1959), *Tablete de cronicar* (1960), *Cu bastonul prin București* (1962), *Răzlețe* (1966). Prin proiectările unor fapte dintr-un sistem de uzanțe într-unul care-i este propriu, critica sa va atinge valori universale, delimitînd oribilul în toate planurile existenței și sub toate formele. Tehnica orifiantului e aceea a dilatării monstruoase, apocaliptice, diluviene, sarcasmul pierzîndu-și adesea scopul și lucrînd în gol. Execuția indivizilor, moravurilor sau instituțiilor se face de obicei în numele unui apostolat civic aflat sub semnul radicalismului exasperării și socialismului primitiv creștin. Operele de mai mari dimensiuni

Scanned with OKEN Scanner

vor respecta întru totul aceleași principii. *Tablete din țara de Kuty* (1933) este un pamflet obiectivat și o utopie negativă în manieră swiftiană, în care societatea modernă e privită potrivit viziunii lumii răsturnate la modul teratologic. Predomină imaginile flascului, nevertebratului, tîrîtorului și secrețiilor imunde. Romanele sale sînt practic succesiuni de pamflete și viziuni feerice, primele trădînd caricaturistul ingenios și moralistul rănit. *Ochii Maicii Domnului* (1934) oferă posibilități de contaminare a mitologiei creștine cu propria-i viață. Personajul principal, Tile, nu-și cunoaște tatăl: situația este suprapusă peste mitul lui Isus, bastardul divin, și ea poate sugera o explicație pentru întreaga ideologie argheziană, căci artistul ar reprezenta tipul omului cu conștiința responsabilității și în același timp cu imposibilitatea de a răspunde de actele sale lipsite de o tutelă directă. *Cimitirul Buna-Vestire* (1936), în care rolul principal îl au peregrinările unui Unanian, licențiat și doctor, ajuns intendent de cimitir, constituie de asemenea un prilej de creionare caricaturală a unei lumi administrative și universitare, ziaristice și mondene. Finalul e situat în plin fabulos, imaginea morților ieșiți din morminte simbolizînd după unele interpretări primenirea universală. *Lina* (1942) este unul dintre primele romane industriale de valoare ale literaturii române și posedă de asemenea o încărcătură autobiografică: Ion Trestie lucrează la fabrica de zahăr din Topliceni și izbutește prin muncă și onestitate să parvină la rangul de director general al întreprinderii. Iubit de salariați, el va părăsi totuși postul și se va însura cu Lina, florăreasă ajunsă telefonistă în fabrică. Cele două personaje sînt firi independente și voluntare: prin conduita lor pură și destinul care ia o întorsătură fericită, este avansată o soluție idealizată de rezolvare a problemelor sociale. Caracterul predominant liric face ca romanele, deși cu subtile legături între scene, să fie neînchegate epic, avînd forma unor ansambluri de digresiuni și comentarii. Dealtfel, la reeditarea în *Scrieri*, ele vor fi subintitulate *Poeme*. Caracteristicile stilistice sînt frapante. Fraza e răsucită și totuși spontană; cuvintele tabu sînt integrate în formulări șocante. Hiperbolizarea e un procedeu de bază, ca și în poezie. Umorul macabru, uneori absurd, continuă maniera urmuziană și caragialescă, dar apar și oaze de gingășie și duioșie. Inovații importante sînt aduse la nivelul sintactic și morfologic prin forțarea limbii literare. Dezacordurile gramaticale sînt de mare efect; epitetul extraordinar de plastic, iar asociația contrastivă este de obicei realizată din termenii abstracți, intelectuali și cei concreți, triviali. T.A. e scriitorul care manevrează cel mai bogat lexic din literatura română: neologism (mai ales francez, neadaptat la început), arhaism, barbarism, regionalism.

Va crea el însuși cuvinte. Exact aceleași însușiri stau și la baza creației dramaturgice. *Seringa* (1943), bunăoară, e o însumare de portrete satirice. T.A. a creat un stil, ce va fi imitat adeseori, fără strălucire. A fost editat în multe volume antologice; în 1963 începe tipărirea unei serii de *Scrieri*, ajunsă, în 1976, la vol. 29. A fost tradus în multe limbi ale lumii. A tradus el însuși, mai ales poezie: Baudelaire, Rimbaud, Verlaine, Villon, La Fontaine, Krîlov, Tristan Bernard, Dostoievski, Anatole France, Molière, Brecht.

Scrieri despre: Pompiliu Constantinescu, *Tudor Arghezi*, 1940; Șerban Cioculescu, *Introducere în poezia lui Tudor Arghezi*, 1946; Sorin Toma, *Tudor Arghezi. Poezia putrefacției sau putrefacția poeziei*, 1949; Ov. S. Crohmălniceanu, *Tudor Arghezi*, 1960; M. Petroveanu, *Tudor Arghezi, poetul*, 1961; Tudor Vianu, *Tudor Arghezi, poet al omului*, 1964; D. Micu, *Opera lui Tudor Arghezi. Eseu despre vîrstele interioare*, 1965; D. Cesereanu, *Arghezi și folclorul*, 1967; Emil Manu, *Prolegomene arghezine*, 1968; Al. Bojin, *Valori artistice arghezine*, 1971; Dumitru Micu, *Tudor Arghezi*, 1972; Al. Bojin, *Fenomenul arghezian*, 1976.

ARGINTESCU-AMZA, Nicolae, 22. 9. 1904, Galați — 7. 9. 1973, București. Publicist, critic de artă, traducător fără preferințe de limbă, gen sau grijă față de fidelitate: Shakespeare, Schiller, Hauptmann, Rilke, Rimbaud, Vercors, Pavese, Maiakovski. Eseuri de artă plastică: *Expresivitate, valoare și mesaj plastic* (1973).

ARIEȘANU, Ion, 7.9.1930, Ocna Mureș. Studii liceale începute la Beiuș (1943); licența în filologie la Cluj (1955). Asistent universitar de științe sociale (1955—1957), redactor la ziarul „Drapelul roșu" (1957—1958), la „Orizont" (1958—1968), redactor șef adjunct la „Drapelul roșu"; Debutează în „Scrisul bănățean" (1956). *Anii adolescenței* (1962) vădește influența lui Slavici, mai ales prin gustul construcției meticuloase, mizînd pe un moment de dezbatere decisiv. În *Trenul albastru* (1965), imagini din viața minerilor sînt prinse într-o manieră de reportaj literaturizat. Același univers uman e prezent în romanul *O complicată stare de fericire* (1967). În mediul robust și oarecum enigmatic în concepția autorului, conflictul se naște din lupta inerției birocratice cu mobilitatea celor care doresc și reușesc să asigure ridicarea eficienței muncii productive. O oarecare încîlceală epică e obținută prin dezmembrarea pseudomodernistă a acțiunii. *Vrajă sau transformarea miraculoasă a lucrurilor* (1971) e un roman despre întîlnirea incidentală dintre un bărbat și o femeie, fiecare angajați familial în altă parte.

A.O.: *Fructele bucuriei*, 1965; *Vară tîrzie*, 1967; *Primiți puțină duioșie?*, t., 1972; *Amintiri de pe planeta Pămînt*, rep., 1973; *Lumini peste Apuseni*, rep., 1974; *Prietenul pe care-l caut pretutindeni*, r., 1975.

ARMEANU, Valeriu, 23.5.1946, Giroc — Timiș. Părinți țărani. Studii profesionale și liceale. Funcționar la Drobeta-Turnu Severin. Debutează în „Ramuri" (1963) și colaborează mai ales la „Lu-

Scanned with OKEN Scanner

ceafărul", „Steaua", „Tribuna", „Familia", „Orizont". Volumele de versuri *Să visăm* (1970) și *Imn la Cetatea Luminii. „Reportaj liric"* (1974) dedicat constructorilor sistemului hidroenergetic de la Porțile de Fier evidențiază buna stăpînire a tehnicii discursului whitmanian și festivitatea solemnă a sentimentelor declanșate de retrospecție. Alteori se fixează amintiri de familie legate de pămîntul natal.

ARSENE, Artur Maria, 18.10.1907, București — 23.10.1975, idem. Gimnaziul între 1918—1921; practicant și funcționar comercial (1924—1929); redactor la „România liberă" (1944—1947), „Frontul plugarilor" (1947—1952), „Flacăra" (1952—1967). Debutează în cadrul unui concurs literar-social organizat de ziarul „Presa" (1924). Colaborează apoi la „Cuvîntul liber", „Bluze albastre" și în genere la presa de stînga. *Juda* (1936), *Nu sînt cu dreapta* (1938) și *Camaradul Strul* (1939) sînt culegeri de povestiri, schițe sau pamflete, dintre care unele vor fi difuzate de posturile sovietice de radio în anii 1939-40. Romanele *Vesele și triste* și *Ruth* îi vor fi confiscate de Siguranță. După Eliberare, proza sa evocă realități din trecut: *Războiul sfînt pentru cruce și dreptate abia începuse* (1946), *Lupul* (1948), *Nașul* (1949), *Oamenii nu vor să moară* (1954), *Un tovarăș vine astă-seară* (1956), *Vremuri și semne* (1960), *Preludii* (1962), *Soarele răsare în zori* (1962, culegere de povestiri, 1928—1961), *Intermezzo* (1964), *Caiet de dictando* (1966), *Pianoforte. În afară de luni* (1969), *Către orele 12 din zi și din noapte* (1971). M.A. este reprezentantul manierei foiletonistice: conflictele sînt expediate, analiza psihologică lipsește, subiectele sînt tratate sentimental, iar expresia este poetizată printr-un metaforism excesiv. Romanul *Los* (1968) își consumă acțiunea într-un bordel ambulant, anexat armatei hitleriste în deplasare, ale cărui locuitoare aparțin tuturor națiunilor cucerite. *O.K.* (1971) descrie sabotarea unui tren hitlerist cu benzină în 1942, care trebuie să plece de la Cîmpina pentru a ajunge la Ludwigshafen. *Struma* (1972) reconstituie povestea tragică a unui grup de evrei care încearcă să evadeze din portul Constanța cu un vas care va exploda. Aglomerări de evenimente oribile și senzaționale, romanele sale nu sînt reușite compozițional, iar stilul e o mixtură de notație jurnalistică, pamflet și lirism desuet. Pentru copii: *Eroii nu au vîrstă* (1972).

„ASTRA", lunar politic-social-cultural, editat la Brașov. Apare în 20 de pagini. Primul număr în iunie 1966. Revista își asumă sarcina de a stimula activitatea publicistică de idei și afirmarea unei creații originale în regiune. Un *Început* al redactorului șef Ion Lupu detaliază elementele unui program de lucru, cu referire specială la problemele estetico-ideologice. Primul număr mai pu-

Scanned with OKEN Scanner

blică saluturi trimise de un mare număr de intelectuali și artiști. Colegiul de redacție conține și unele nume cunoscute literaturii: Cornel Arion, Mircea Avram, Werner Bossert, Valeria Coliban, Paul Constant, Constantin Cuza, Daniel Drăgan (secretar general de redacție), Gherghinescu Vania, Carol Göllner, Nicolae Iorga, Mihai Nadin, Emil Poenaru, Sipos Béla, Radu Theodoru. Un redactor șef ulterior e Dan Tărchilă, adjunct fiind Mihai Nadin. Revista tipărește articole, reportaje, anchete, dezbateri pe teme politice, sociale, culturale, economice, industriale și științifice. Structura ei e mai curînd dezordonată decît eterogenă. Literatura propriu-zisă posedă la început un spațiu consistent. Sectorul de critică și istorie literară pare a fi cel mai viguros. Cronica literară este susținută de Voicu Bugariu. Gherghinescu Vania publică frecvent, între altele, un serial de articole pe marginea unei corespondențe inedite a lui Lucian Blaga și a unor inedite de Sextil Pușcariu, V. Voiculescu etc. Colaborează în timp Adrian Maniu, Nicolae Manolescu, Emil Manu, C. Cuibuș, Mihai Neagu Basarab, multe articole interesînd deopotrivă istoria națională și literatura. O rubrică de interes și actualitate este *Genul proxim*, în care se discută problemele literaturii de anticipație și aventură de către Aurel Tănăsescu, A. Rogoz, Ion Hobana, Tudor Popescu. Se publică multă poezie selecționată din patrimoniul local și din întreaga țară. Revista și-a asumat sarcina de onoare de a asigura lunar cîte un *Debut*, prezentat cu căldură. Proză publică și Radu Theodoru, Paul Constant, Mihai Nadin, precum și Eugen Barbu, Bianca Dumitrașcu, Aurelian Munteanu, Fănuș Neagu etc. Ultima pagină e consacrată traducerilor, în genere grupaje lirice pe zone geografice. Între 1971—1973 există *Astra literară*, revistă în revistă, supliment de poezie, proză, recenzii, traduceri. Un grup de scriitori înțeleg să ilustreze forțele regionale, chiar dacă nu cu destulă energie și obiectivitate: Mihai Nadin, A.I. Brumaru, Ion Topolog, N. Stoe, G. Boitor, Emil Poenaru, Ion Bălan scriu chiar mai multe materiale în același număr. În plus, colaborează cu texte umoristice Ioan Micu și Nicolae Tăutu, iar Lascăr Sebastian își extinde viziunea profesorului Haddock. Dacă o vreme interesează mai mult estetica decît literatura, urmează o altă epocă în care revista aprofundează probleme de economie, politică și ideologie. Cu nr. 96/1974, „A". are 16 pagini și apare trimestrial, ca supliment al ziarului „Drum nou". M. Nadin devine redactor șef.

ASZTALOS István, 28.8.1909, Micăsasa — Sibiu — 4.3.1960, Cluj. Scriitor de naționalitate maghiară. Fiul unui funcționar la căile ferate. A fost muncitor forestier în Harghita și Oaș, țesător, cioplitor în piatră la șantierul tunelului Predeal-Timiș. In-

Scanned with OKEN Scanner

strucție de autodidact. Redactor la „Falvak Népe" și „Utunk", iar din 1957, redactor șef la „Napsugár". Debutează cu o povestire, în 1938. Primele romane, *János povestește* (1939, ed.rev. 1956) și *An nou* (1940), urmăresc aspecte din existența țărănimii secuiești într-un spirit realist și polemic față de reprezentările anterioare tradiționale, pitorești. Se întîlnesc în cărțile de început evidente implicații autobiografice, ca și unele similitudini de situații și conflicte cu literatura consacrată țărănimii de Móricz Zsigmond. După Eliberare, un *Jurnal de război* (1946) evocă tragediile provocate de regimul lui Horthy. *Vîntul nu se stîrnește din senin* (1949) e un roman despre satul transilvan cu populație mixtă, și o dezbatere generală asupra complicatelor probleme ce urmau a fi rezolvate de partidul comunist, îndeosebi aceea a naționalităților conlocuitoare. *Inimă tînără* (1952) expune, sub forma unui *Bildungsroman*, evoluția unui muncitor spre integrarea conștientă în rîndurile comuniștilor. Detaliul autobiografic este și aici prezent. Stilistic, încă de la începuturile ei, opera lui A.I. se caracterizează prin cultul valorilor orale ale limbii, prin efortul de reconsiderare a virtuților narative ale vechii literaturi populare; robustețea spirituală, optimismul organic, din care descinde dealtfel o remarcabilă vervă umoristică, sînt alte particularități, încă mai evidente în nuvele și povestiri, partea cea mai rezistentă a operei sale, excelînd prin echilibrul dintre premisele caracterologice sau conflictuale și circumstanțele spațiale și temporale. Volume de nuvele și povestiri: *Balogh învață să citească* (1949), *Stăpîni pe paisprezece boi* (1951), *Jóska* (1954), *De ce e mărul rotund* (1954), *Jalbă și acuzare* (sel. 1938—1943, 1953), *Un om prea vesel* (1956), *Omenie* (1957), *Bătrînețe fericită* (1958), *Duminica cu dragoste* (1962), *O întîmplare de pe stradă* (1969), *O fărîmă de cinste* (1969). Pentru copii: *Băieții curajoși* (1959), *Matei, spărgătorul de gheață* (1960), *Văcuța năzdrăvană* (1963). A scris cîteva piese; reportaje despre lumea satului contemporan. O ediție de *Opere* (I—V, 1961—1962).

„ATENEU", revistă lunară de cultură, tipărită la Bacău. Primul număr în august 1964. Revista răspunde necesităților culturale ale centrului Moldovei, regiune puternic industrializată în deceniul șase, posedînd o intelectualitate tînără și numeroasă. Apare în 20 pagini. Din comitetul de redacție fac parte inițial Iulian Antonescu, G. Bălăiță, Mihai Sabin; redactor șef e Radu Cârneci, care comentează cărți de poezie la rubrica *Pro amicitia*. În grupul stabil al revistei mai intră: Ovidiu Genaru, Ioanid Romanescu, Constantin Călin, Vlad Sorianu, Sergiu Adam, Horia Gane, George Genoiu. Sectorul de critică se bizuie pe Vlad Sorianu și Constantin Călin, mai

Scanned with OKEN Scanner

tîrziu pe Cristian Livescu. G. Genoiu se va ocupa de teatru: carte și spectacol. Sporadic sau cu rubrici, sînt invitați colaboratori din întreaga țară. Laurențiu Ulici semnează o cronică a traducerilor. Este remarcabilă inițiativa tenace de prezentare a unor opere și autori importanți din literatura universală contemporană, publicîndu-se traduceri semnificative. O rubrică de documente literare este *Arhiva*. Cu nr. 2/1972 Radu Cârneci abandonează revista, care-și are un nou redactor șef, consemnat abia în nr. 3/1973, prin Constantin Călin. În această vreme Florin Mihăilescu susține rubrica *Panorama criticii contemporane*, Al. Săndulescu un *Jurnal de istorie literară*, Mihai Drăgan *Cronica ediților*, G. Bălăiță *Rondul de noapte*. Scriu frecvent Ion Constantinescu, Ion Apetroaie, Al. Zub. Scurte recenzii despre poezie dă Al. Lungu în *Catalog liric*. Note în rubricile *Ecouri* și *Ecouri tardive*. Bune eseuri cultural-științifice semnează Arcadie Percek și Ioan Neacșu. O obișnuință a revistei este numărul anual omagial Bacovia, ca și articolele de peste an dedicate fondatorului primei serii a publicației. A fost evidentă și preocuparea de integrare în dezbaterile literare și de idei, controverse și polemici din întreaga țară. Cu nr. 1/1974, revista e editată de ziarul „Steagul roșu" și apare trimestrial în 16 pagini.

AUNEANU, Manole, 10.10.1935, Galați. Liceul în orașul natal; licența în filologie la București (1964); redactor la „Viața nouă" din Galați, „Scînteia", „Informația Bucureștiului", „Urzica". Debutul în „Tribuna" (1959). *Cerul era aproape* (1961) și *Destinul îngerilor* (1965) sînt culegeri de povestiri cu caracter etic și social, în maniera cazuisticii jurnaliere, literaturizată prin convenția stilului logic și cursiv. *Aventură nocturnă* (1973) prezintă contemporaneitatea militară.

Scanned with OKEN Scanner

B

BACONSKI, Leon, 4. 5. 1928, Lencăuți — Hotin. Studii de filologie și carieră universitară la Cluj. *Marginalii critice și istorico-literare* (1968) cuprinde cronici literare și articole: istoricul literar aduce informații, iar criticul își îngăduie reflecții detașate în jurul cărților și autorilor — cu deosebire ardeleni. A tradus din Prosper Mérimée.

BACONSKY, Anatol E., 16.6. 1925, Cofa — Hotin — 4.3.1977, București. Liceul la Rîmnicu Vîlcea, terminat în 1945. Studii de drept la Cluj (1946—1949). Redactor șef la „Almanahul literar", apoi la „Steaua". Debutează la Cluj în ziarul „Tribuna nouă" (1945). *Poezii* (1950) cuprinde lirică inspirată de pulsul actualității imediate. În *Fluxul memoriei* (1957) renunță la atitudinea declamatorie, de circumstanță explicită, pentru nostalgia trecutului originar, cu care un eu subteran comunică indefinit, permanent și obscur. Sentimentele incerte și fatalitatea sînt familiare și volumului *Dincolo de iarnă* (1957), tentativă de reactualizare a pastelului, pe care-l concepe ca acumulare de detalii exterioare, aparent disjuncte, dar apte pentru a sugera o dispoziție interioară de tonalitate simbolistă. Receptat ca paseist, cînd nu era decît un meditativ reîntors spre el însuși, A.E.B. va reveni la contemporaneitate cu exact aceleași instrumente lirice prin *Imn către zorii de zi* (1962); ispita livrescului este vizibilă, dar poemele impun prin calmul și siguranța ușor ironică irosită în abordarea fenomenelor din repertoriul de moment. *Fiul risipitor* (1964) perfecționează imaginea unei tristeți hieratizate, prerafaelite. În *Cadavre în vid* (1969)

Scanned with OKEN Scanner

conștiința poetului nu mai prizează decît neantul, nimicul absolut, în care toate posibilitățile coexistă neutralizate. Momentul vidului nu înseamnă renunțarea la un perfect ceremonial care să-l reprezinte și care este însăși folosirea metaforică a cuvîntului. Numeroase eseuri de literatură universală sînt adunate în volumele *Poeți și poezie* (1963) și *Meridiane. Pagini despre literatura universală contemporană* (1965). Atras mai ales de literatura modernă, asupra căreia face reflecții originale sau le împrumută pe ale altora, cultivă eleganța desăvîrșită în formulare și gîndire. *Echinoxul nebunilor și alte povestiri* (1967) trădează rafinamentul alexandrin al literaturii mascate, al parabolei și ezotericului prezent la toate nivelurile operei, de la stil și dispunere tipografică pînă la motourile din opere și autori rarisimi. Personajele au valori de arhetip, contextul în care ele evoluează este stilizat pînă la esențialitatea cosmosului descongestionat de detaliile materiale ale civilizațiilor efemere. Cultul enigmei și nota de terifiant în spiritul prozei germane romantice, supralicitarea misterului prin ascunderea tuturor cheilor, prezența aluzivă a unor simboluri biblice și mitologice manipulate cu modificările discrete care le fac și mai greu decodabile sînt caracteristicile unei calofilii agresive. Impresii de călătorie adunate în *Remember* (1968): primul volum, *Fals jurnal de călătorie*, aparține acelei categorii de memoriale pentru care realitatea geografică străbătută nu constituie decît un pretext pentru un efort de descoperire interioară, facilitat de confruntarea cu locuri celebre. Partea a doua, *Jurnal*, este mai mult un reportaj clasic, scris însă cu rafinamentul verbal și capacitatea de evocare plastică atît de personală. A tradus din S. Quasimodo (1961), A. Lundquist (1963), din poeții clasici coreeni (1960), din Carl Sandburg (1966) etc., majoritatea poeziilor traduse intrînd cu prezentări ale autorilor într-o masivă antologie din 1972: *Panorama poeziei universale contemporane*.

A.O.: *Copiii din valea Arieșului*, 1951; *Cîntece de zi și cîntece de noapte*, 1954; *Itinerar bulgar*, 1954; *Două poeme*, 1956; *Colocviu critic*, 1957; *Călătorii în Europa și Asia*, 1960; *Versuri*, 1961; *Fluxul memoriei*, sel. retr., 1967; *Meridiane*, ed. def. 1970.

BACOVIA, George (George Vasiliu), 17.9.1881, Bacău — 22.5.1957, București. Fiul unui comerciant. Studiile primare terminate în 1894, la Liceul „Ferdinand" din orașul natal, unde își descoperă vocații poetice, muzicale și chiar sportive. În 1899 obține premiul I pentru *Desen după natură* la un concurs al „Tinerimii române". Un an după absolvirea cursului gimnazial inferior, se înscrie la școala militară din Iași, pe care o părăsește din cauza privațiunilor regulamentare. În 1901 se reîntoarce la

Scanned with OKEN Scanner

Liceul „Ferdinand", al cărui curs superior îl absolvă în 1903. În același an pleacă la București pentru a urma Facultatea de drept, de la care se retrage însă în 1904. În Capitală are prilejul să-l cunoască pe Al. Macedonski. În 1906 se află din nou la Bacău, pentru ca în 1907 să se înscrie la Facultatea de drept din Iași. În 1911 își ia licența, se înscrie în baroul din Bacău, dar fără să profeseze. În anul următor, e suplinitor la o școală primară dintr-o suburbie a orașului, apoi copist și ajutor de contabil la Prefectură. O maladie îl împiedică însă să lucreze, și în 1914 se internează într-un sanatoriu bucureștean. În 1915 este unul dintre editorii revistei băcăuane „Orizonturi noi". În 1916 este iarăși copist la Direcția învățământului secundar din Ministerul Instrucțiunii, în timpul primului război mondial fiind evacuat cu arhiva la Iași. Între 1917—1920 este funcționar, mai ales la Ministerul Muncii, dar, bolnav, se reîntoarce la Bacău. Volumul *Plumb* îi este premiat de Ministerul Artelor în 1923. În 1924 e numit suplinitor de desen și caligrafie la Școala comercială de băieți din orașul natal, rămînînd în acest post pînă în 1928. În 1925 devine directorul revistei „Ateneul cultural" și în același an e distins cu Premiul Societății Scriitorilor. În 1928 se căsătorește cu poeta Agatha Grigorescu și se stabilește în București, unde va continua să scoată o vreme revista „Orizonturi noi". În 1930 este numit referent la Direcția Educației Poporului, dar următorii trei ani îi petrece din nou fără serviciu, la Bacău, după care revine definitiv în Capitală. În 1934 e distins, împreună cu Tudor Arghezi, cu Premiul Național pentru poezie. Pensionat de Societatea Scriitorilor, el este din 1945 bibliotecar la Ministerul Minelor, iar din 1946 consilier la Ministerul Artelor. Anii următori îi aduc recunoașterea unanimă, marcată și prin numeroase ordine și medalii.

Primele poezii datează din vremea liceului. În 1899 „Literatorul" lui Al. Macedonski îi publică poemul *Și toate*. Opera sa poetică va fi strînsă în volumele *Plumb* (1916), *Scîntei galbene* (1926), *Cu voi* (1930), *Comedii în fond* (1936), *Stanțe burgheze* (1946), *Stanțe și versete* (1970), iar o parte din proză în volumul *Bucăți de noapte* (1926). Ediția de *Opere* din 1944, volumele de *Scrieri alese* (1961) și *Plumb* (1965) adună un număr din poemele rămase prin periodice, inedite și postume, precum și textele în proză. George Bacovia este unul dintre poeții fundamentali ai literaturii române. Pornit din simbolism, el își depășește punctul de plecare în măsura în care temele și motivele asimilate devin obsesii în funcție de structura psihică a poetului, ce exemplifică unul dintre cele mai extraordinare cazuri de funcționare a fixațiilor cu efecte lirice absolute. De o perfectă unitate, opera sa nu prezintă o

Scanned with OKEN Scanner

evoluție, ci numai manifestările variabile ale aceloraşi obsesii caracteristice unui univers populat cu un inventar redus de obiecte. Există o determinare externă a acestei poezii, dată de condiția geniului trăind în împrejurări materiale precare, în atmosfera unei provincii mizere, fără posibilități practice de evadare dintr-o lume în care-i mai rămîn doar compensațiile unor sporadice crize antiburgheze şi o determinare internă, dată de natura maladivă a omului. Fixațiile devin motive literare, mereu prezente şi interconditionate. Obsesia centrală a acestui univers stilizat prin idee fixă este afirmarea unei enigmatice ineficacităţi de funcţionare a omului în lume. Bacovia depăşeşte posibilitatea lesnicioasă a figurării transcendenței printr-un act disperat, suprimînd dumnezeul şi substituindu-i neantul devenit spațiu al stagnării, al disoluțiilor şi schimelor. Omul nu mai este zbatere şi întrebare, ci convulsie şi bolboroseală, iar în măsura în care actele sale nu mai aparţin unui erou tragic, ipostaza sa este aceea a bufonului sinistru şi abulic, dar nu mai puţin o atitudine fundamentală a reacţiei omului aruncat într-un univers ostil şi necunoscut. Obsesia se face evidentă în plan artistic prin motive care la Bacovia se identifică cu ideile fixe, marcîndu-se astfel sinceritatea totală prin care mesajul poetic şi cel referențial se confundă indiferent de factorii schematici subordonaţi. Esenţial, aceste motive sînt solitudinea, vidul, stranietatea, agonia, boala, moartea ca aspirație şi ca presentiment. Fiecare dintre motive îşi poate găsi în poeme şi un număr de simboluri. Solitudinea este consecința firească şi imediată a conştiinței ineficacității; frecvența ei este cu totul remarcabilă şi nu există aproape nici o singură poezie care să n-o includă direct sau indirect. Solitudinii îi corespunde golul interior şi uneori formele abuliei ca absență şi neutralitate față de solicitările exterioare. Solitudinii individului îi este simetrică solitudinea universului, golul interior îşi găseşte echilibrul în pustietatea lumii evidențiată în zone concentrice, de la ambianța cea mai apropiată pînă la indefinitele margini bănuite. În spațiul aproape gol, B. identifică obiecte puține; stereotipia încadrării lor le face neutralizabile ca semnificație informațională, dar le amplifică în mod proporțional valoarea de obsesie: copaci, corbi, sicrie, abatoare, camere, clavire, cîini. Există şi numeroase nume generice, sporind gradul de nedeterminare: cîmpia, mahalaua, strada, piața, parcul, fanfara, corelate de obicei cu ideea de gol, atunci cînd golul însuşi nu se prezintă. Golul este dealtfel realizat la nivele diverse, atît în spațiile închise, cît şi în cele deschise; opus omenescului prin ostilitatea sa multilaterală, el este uneori reprezentat şi prin geometrizarea pronunțată a realității, iar simetriile anulează sensurile printr-o paradoxală relati-

Scanned with OKEN Scanner

vizare a punctelor de reper. Solitudinea individului se manifestă și ea prin serii de simboluri simetrice: claustrofobia și pulverizarea în spații absolute. Claustrofobia își găsește simbolurile de bază în cameră și în spațiile închise ale morții. Pentru B., camerele pot fi și mijloace fragile de apărare împotriva unor teribile amenințări diluviene. Ca simbol al vieții este folosit cavoul: se poate sta într-un cavou, sau însuși universul este un cavou. Un spațiu special al ocluziunii este chiar atît de frecventul cimitir, a cărui închidere este și ea absolută. Opuse claustrofobiei sînt sentimentele unei extensii exterioare involuntare, privită pe de o parte ca anihilare, pe de alta ca efort de concentrare în comunicări sporadice, al căror rezultat practic îl constituie doar verificarea solitudinii. Anihilarea își găsește expresia în lipsa de sens a deplasării prin spațiu. Personajul liric bacovian *rătăcește;* frecvența acestui cuvînt și a clasei sale sinonimice este remarcabilă. Încercarea de a lua contact cu ceilalți oameni se produce în locuri de popas sau de pripas: camera iubitei, o cîrciumă, o stradă, un cîmp. Dar personajul bacovian nu realizează dialogul, ci numai apropierea, care nu este nici măcar contact, ci numai o tatonare a posibilității de contact. Stranietatea individului reiese și din faptul că el nu este chemat niciodată și că nici el însuși nu cheamă: el solicită numai apropierea față de sine, iar această solicitare are timiditatea celui dominat de psihologia intrusului. Adeseori, în poemele erotice, poetul vine dintr-o lume străină pentru a bate la geamul străin al unei iubite ce pare mai mult un decor absent. În situația nu mai puțin reprezentativă de receptor al solicitărilor mediului, individul pare a selecta numai acele semnale ce țin de ideea de depărtare. În aceste condiții apare un ciudat *statu quo* al existenței: ființa există, dar numai în funcție de dispariția ei, ca dorință sau presentiment, a căror stare preliminară este agonia. Acumulînd circumstanțele tranziției, agonia își are simbolurile proprii, marcînd în genere interferențe de serii fenomenale. Dintre anotimpuri, simboluri devin toamna și iarna, dar și vara ca posibilitate a descompunerii prin căldură. În planul momentelor zilei, agonia își găsește un simbol în amurg, cel mai frecvent cuvînt din poezia bacoviană. Amurgul corespunde toamnei, așa cum noaptea corespunde iernii. Apar uneori și dimineți, dar care nu sugerează deschiderea unui nou ciclu, ci sfîrșitul unei nopți a mahmurelii și insomniei. O serie de culori folosite pur, ca în expresionism, și nu nuanțat, ca în simbolism, sînt corelate cu seriile anotimpurilor și momentelor zilei, mai toate anunțînd epuizarea unei lumi. Ele au o materialitate izbitoare, mai ales prin asociațiile în care sînt distribuite: violetul și vînătul, cenușiul și plumburiul, ne-

Scanned with OKEN Scanner

grul și albul mortuar, roșul macabru. Zgomotele sînt alese cu scopuri similare culorilor. Unul dintre acestea este scîrțîitul, indiciu al vechiului și al sfîrșitului incert. Alte zgomote, cum sînt țipetele, scrîșnetele, vaierele sau murmurul, ca semn al muribundului și nu al grațiosului, sugerează prin discordanță și discontinuitate lipsa de ordine a lumii și suferința universală, amintind de muzica dodecafonică. Un motiv secundar îl reprezintă căderea ca act ireversibil în cazul unor obiecte cărora ea nu le este definitorie. Un sens similar îl au deplasările într-un abis orizontal, privite în același curs al degradării eleatice a calităților obișnuite. În alt plan, agoniei îi corespund fenomene meteorologice adecvate. Climatul familiar poetului este acela al umidului și frigului, al ploii, zăpezii și moinei, ultimul tip de aversă constituind o descoperire bacoviană cu totul personală. Ploaia este una dintre explicațiile claustrării, dar și un factor al distrugerilor lente, al pulverizărilor planetare. Atunci cînd nu apare ploaia sau zăpada, lichidele sau solidele insidioase, fragile și distrugătoare totuși, B. descoperă în lumină o funcție de distrugere a contururilor ferme, ca și în invaziile de ceață, pîclă ori fum. O altă formă a agoniei este, deopotrivă pentru individ și natură, boala. Grădinile lui B. sînt cangrenate, amurgul e bolnav. Bolile omenești sînt variate și țin de la ftizie la feluritele manifestări ale neurasteniei. Cele mai multe forme ale dislocării logice a existenței se cristalizează în discontinuitățile situațiilor poetice. B. este cel mai important reprezentant al rupturilor în logica și normele conduitei umane, fără a adera totuși la una dintre doctrinele literare moderne care au promovat acest lucru. O formă absolută a dereglărilor cauzale sînt imaginile delirului, situate simbiotic cu segmentele realității externe. Valoarea lor de penetrație crește în măsura în care ele nu sînt anunțate, nu sînt pregătite și nu pot fi extrase din contextul poetic pentru a fi privite izolat. Interferențele de enunțuri poetice în coloana discursului principal creează de asemeni o stare de șoc, dar și o tensiune nerezolvabilă, în măsura în care poezia ca delir și ca dicteu nu poate fi interpretată în subtext, ci numai atît cît este. Citite firesc, urmărindu-se înlănțuirea de imagini, poemele aparent simple ale lui B. reprezintă de fapt mistere insondabile. Ținînd de universul obsesional, ele nu pot fi citite decît cu deficit prin etaloanele rațiunii estetice. Uneori, poeziile aparțin pur și simplu dicteului neprogramatic, amintind de experiențele similare ale lui Gottfried Benn. Identificarea situațiilor poetice cu cele existențiale are unele consecințe prozodice în dislocarea dicțiunii, care constituie însă tocmai superioritatea decisivă a poeziei sale. Un ultim nivel al interferențelor dez-

Scanned with OKEN Scanner

agregării îl constituie asociațiile cu termeni distanțați, specifice subconștientului, și repetițiile obsesive, care decurg din ele. La B., repetițiile nu sînt numai stagnări în fluxul continuității și sancționări ale lipsei de fond a continuității, ci și stereotipii care ajung să domine noutatea curgerii, realitatea căpătînd astfel imaginea universului imobil, de arhetipuri. Din acest punct de vedere, dincolo de orice influență, poezia lui B. se încadrează prin paralelism în larga și moderna mișcare a arhetipurilor eleatice, care-și găsesc expresia cea mai cunoscută azi în literatura absurdului. B. utilizează toate tipurile de repetiții posibile, de la cele generate de manevrarea unui fond lexical extrem de restrîns pînă la repetițiile de sintagme în cadrul unei poezii și la repetițiile relevabile la nivelul întregului stoc de poezii care-i compune opera. Dar repetițiile sale nu se opun irepetabilului, pe care-l îngînă și pe care-l supune; uneori se face evident un proces de transformare a irepetabilului în repetabil, dînd acel straniu sentiment care cheamă deopotrivă aglutinarea și dispersia ființei și realității. Poezie a amurgurilor cosmice, solicitînd uneori voluntar sau involuntar ironia anihilantă, opera lui B. este o imagine a întrepătrunderilor intime ale vieții și morții în cadrul unei suferințe perfecte. Ca stare a tranziției, această poezie este un indiciu al așteptării, al unei așteptări cosmice care poate că nici măcar nu se cunoaște pe sine.

În paginile de proză, B. prezintă aceeași excepțională și nedelibe-rată modernitate, amintind de textele lui Samuel Beckett. Ideea de construcție și finalitate literară este anulată, limbajul relevînd prin inadecvare și hiatus acea evoluție către limita zero a existenței și limbajului.

Scrieri despre: Mihai Petroveanu, *George Bacovia*, 1970; A. Grigorescu-Bacovia, *Bacovia. Poezie sau destin*, 1971, 1972; Gh. Grigurcu, *Bacovia un anti-sentimental*, 1974.

BADEA, Mircea, 4.8.1915, București. Facultatea de litere și filosofie terminată în 1938. Reporter la „Universul" (1941) și, pînă în 1959, cînd se pensionează, la Radioteleviziune. Poezie erotică în *Incantații* (1940), volum reluat cu modificări și adăugiri în *De dragoste* (1972). O dramă: *Smaranda* (1944).

BAJOR Andor, 30. 9. 1927, Oradea. Scriitor de naționalitate maghiară. Fiul unui avocat. Studii de filozofie și istorie la Universitatea din Cluj, terminate în 1951. Între 1949—1952 este asistent la Facultatea pe care a terminat-o și, simultan, redactor la secția clujeană a Editurii de Stat pentru literatură și artă (1950 — 1951). Între 1952—1953 e redactor la „*Irodalmi Almanach*", revine la E.S.P.L.A. (1953—1956), pentru ca apoi să lucreze la revista pentru copii „*Napsugár*" din Cluj și la „*Előre*". Se dedică prozei scurte: *Pe șleau* (1955, 1957), *Sfeclă, ridichi și alune*

Scanned with OKEN Scanner

(1962), *Ospătar, la notă te rog!* (1967), *Ediție specială infernală* (1968), *Greieri și gărgăuni* (1972). Prozatorul este unul dintre reprezentanții importanți ai modalității parodice, căreia îi adaugă uneori cultul nonsensului. Tehnica preferată este aceea a reducerii la absurd a unor teze sau ipoteze, absolutizîndu-se fie spiritul, fie litera, pentru a se ajunge la efecte ce țin uneori de colosal. Prin interferențe de serii sociale diferite, se obțin neutralizări comice demonstrative; în același sens, implică idei și acțiuni ale prezentului într-un trecut mai îndepărtat, cu aceleași efecte. Un mijloc corelat este acela al umplerii unor hiatusuri istorice cu evenimente sau informații comice prin disjuncție. Cu procedee similare este satirizată înțelegerea dogmatică a unor principii ale materialismului dialectic, indicîndu-se aberațiile la care duce aplicarea lor strîmtă. Alte procedee: hiperbolizarea anatomică avînd corespondențe morale, transferul unor probleme umane în cadrul unui univers animal alegorizat, folosirea tehnicii parodice ca exercițiu de ilustrare a unor foarte variate posibilități de parafrazare a stilurilor literaturii contemporane. Prozatorul utilizează atît structura anecdotică, la nivelul unei bucăți, cît și comicul de limbaj, la nivelul contextului. Unele producții marchează o evoluție de la exploatarea tehnicii absurdului către asimilarea viziunii absurdului. O mare parte din opera sa are un caracter foiletonistic. A scris cu mijloace similare și literatură pentru copii: *Aventurile unui șoricel curajos* (1960, 1967), *Cizmele de șapte poște* (1962), *Rubedeniile lui Karcsi* (1966), *Miere de ghiocei* (1976). Scrieri publicistice în *Ordin de zi către vioară* (1963). A tradus din M. Eminescu, G. Topîrceanu, Leonid Lenci; prefețe.

BALACI, Alexandru, 12.6.1916, Aurora — Mehedinți. Liceul la Craiova. Facultatea de litere la București; în 1943 își ia doctoratul cu teza *Neoclasicimul italian din perioada carducciană și predannunziană — Figura poetului italian Giovanni Pascoli*. Este profesor doctor docent și șeful catedrei de italiană la Facultatea de limbi romanice; director al Bibliotecii române din Roma (1969—1973). Între 1965—1969 vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă. Academician. Meridional prin temperament, clasicist prin formație, A.B. este autorul unei opere în al cărei obiectiv se află cele mai importante fenomene și personalități ale literaturii italiene: *Giovanni Pascoli în neoclasicismul italian* (1944), *Giosuè Carducci* (1947), *Studii italiene* (I, 1958; II, 1960; III, 1964; IV, 1968), *Dante Alighieri* (1966), *Francesco Petrarca* (1968), *Machiavelli* (1969), *Alessandro Manzoni* (1974), *Ludovico Ariosto* (1975), *Giovanni Boccaccio* (1976). Cîteva caracteristici se impun de la primele studii: pasiunea pentru marile culmi ale

Scanned with OKEN Scanner

gîndirii și simțirii umane, fascinația pe care o exercită asupra sa grandoarea Renașterii, intimitatea cu opera de artă, capacitatea de a vorbi numai despre ce admiră sau iubește, bucuria comentariului emis de un lector care se contopește organic cu obiectul său. Armonios în interior, dar exteriorizat patetic, scrisul său vădește o tendință către grandilocvența smerită, către exuberanța calificativelor superlative, exclamație și hiperbolă, ticuri sau procedee justificate de monumentalitatea fenomenelor cercetate, pentru care uneori analizele abstracte și tehniciste nu sînt suficiente; un *Jurnal italian* (1973) armonizează memorialul de călătorie cu eseistica. *Dolores* (1941) aduna versuri puerile. Operă didactică: *Storia della letteratura italiana* (1962), și lexicografică. A tradus din G. Parise.

BALAHUR, Paul (Pavel), 17.4. 1953, Timișoara. La Iași, termină liceul (1972) și studiile de psiho-sociologie (1976); profesează apoi la Spitalul de psihiatrie din același oraș. Debutul cu versuri în „Cronica" (1968). Sentimentul istoriei și conștiința patriotului contemporan în versuri clasice, muzicale: *Anotimpul corăbiilor* (1974), *Făt-Frumos din grai* (1976).

BÁLINT Tibor, 12.6.1932, Cluj. Scriitor de naționalitate maghiară. Fiul unui muncitor brutar. După terminarea a opt clase de liceu devine redactor și reporter la „Igazság" (1953—1955), „Falvak Népe" (1956—1957), „Ifjúmunkás" (1957—1959) și „Napsugár". Primele colaborări la „Utunk". Nuvelele volumului *O stradă liniștită* (1963) prezintă destine tipice periferiei dinainte și imediat după al doilea război mondial. Aceleași preocupări revin în romanul *Maimuța plîngăreață* (1969, în rom. 1972), o evocare a mahalalei ardelene prezentă prin cîrciumi, străzi, case, hoți, chelneri, studenți, muncitori, femei ușoare, cerșetori, beți, familii sărace cu copii mulți, iubiri brutale și fără menajamente, personajele fiind urmărite din vremea invaziei germane pînă în primii ani postbelici. Romanul îmbină cronica, memorialistica și reportajul; se insistă asupra transformărilor unor oameni care trec din lumea veche în cea nouă; montaje și colaje-preambul din decupaje ziaristice cu valoare contrastivă au rolul de istoricizare a evenimentelor propriu-zise ale romanului. Limbajul e mai mult natural decît naturalist. O variantă pentru teatru e *Strada îngerilor șchiopi*. O forțare a naturalismului în sens anticipativ e romanul *Trandafirii voluntari ai Sodomei* (1967, în rom. 1969), utopie negativă și alegorie apocaliptică a lumii viitorului în care mașinismul, boala și poluarea ar fi caracteristice; lirismul se îmbină cu grotescul, rupturile de ritm și acțiune definesc redactarea. Alte romane și nuvele reiau aceste experiențe esențiale, cuprinzînd extremele paraboli cului și naturalismului, în variante chiar pentru copii și

Scanned with OKEN Scanner

tineret: *Adio, pantaloni scurți!* (1964), *Îngeri în casa scării* (1966), *Împărat și ucenic pălărier* (1971), *Mă doare călătoria* (1973), *Năzdrăvăniile roboțelului Robi* (1973). Portrete, mărturii, studii în *Pîine și flacără* (1975). A tradus din G.M. Zamfirescu și Eugen Barbu.

BALLA Zsófia, 15.1.1949, Cluj. Scriitoare de naționalitate maghiară. Liceul de muzică terminat în 1968 și Conservatorul „Gh. Dima" în 1972; profesoară de muzică; redactor la Studioul Radio din Cluj-Napoca. Debutul în „Napsugár" (1965). Poeziile din *Memoria lucrurilor* (1968), *Cîntec apocrif* (1971) și *Flacăra apei* (1975) sînt remarcabile ca miniaturi naive, mimînd perfect mecanismul de receptare a realității și de transmitere a reacțiilor tipice mentalității copilărești sau primitive; un nonconformism sarcastic își face însă cu timpul prezența. A tradus versuri de Emil Giurgiuca.

BALOGH Edgár, 7.9.1906, Timișoara. Scriitor de naționalitate maghiară. Familie de intelectuali. Studii secundare la Bratislava (1912—1924) și filologice la Praga (1924—1928). Redactor la publicații de limbă maghiară din Praga și Bratislava (1928—1935) și la ziarele „Brassói Lapok" din Brașov (1937—1940) și „Világosság" din Cluj (1944—1948); profesor la Universitatea din Cluj (1948—1968) și redactor șef adjunct al revistei „Korunk" (1957—1970). Scriitor și gînditor reprezentativ al naționalității maghiare din România, spirit enciclopedic, literat multilateral aplicat, animator al vieții literare și culturale maghiare din România, B.E. îmbină în studiile și articolele sale, aspectele politice, ideologice, istorice și literare, rigoarea și abundența informației avîndu-și un complement în faptul memorialistic: *Istorie nescrisă* (1939), *Mică oglindă triplă* (1945), *Adevăratul 1848* (1948), *Vorbire directă* (1957), *Condei și umanism* (1965), *Strungul meu pătat cu cerneală* (1967), *Maeștri și contemporani* (1974), *Dialogul dunărean* (1974), *Studii despre „Korunk"* (1976). Un eseu despre publicistica lui Benedek Elek (*Luptătorul Benedek Elek*, (1957), ca și *Poetul și publicul* (1967), selecție comentată din publicistica lui Ady Endre, ilustrează interesul pentru formele militante și imediate ale scrisului, reflectînd alte unghiuri ale unor conștiințe cunoscute mai ales altfel. A mai publicat note de călătorie, reportaje, confesiuni propriu-zise, nuvele caracterizînd destine intelectuale problematizate: *De la Sudeți la Marea Neagră* (1946), *Nuvele alese* (1959), *Reportaje* (1962), *Cele șapte probe* (1966), *Avertismente* (1972). Accentul jurnalistic atenuează uneori rezistența unor texte la timp.

BALOGH József, 18. 7. 1931, București. Scriitor de naționalitate maghiară. Studii liceale la Carei, terminate în 1950. În 1956 absolvă cursurile Facultății de ziaristică de la Universitatea din Kiev. Redactor la „Pionír" (1956),

Scanned with OKEN Scanner

„Ifjúmunkás" (1957—1959), „Előre" (1959—1961), Editura tineretului (1961—1968), „Könyvtári Szemle" (1970—1973), „Művelődés" (1973—1976), de unde trece la „Előre". Debutează cu versuri în „Utunk", în 1950. A publicat două volume de poezii — *Spînzurătoarea albastră* (1965), *Ora închiderii* (1967) — și un roman pentru tineret: *Camea Gonzaga* (1969). Traduceri din literatura română și sovietică, antologii și prefețe.

BALOTĂ, Nicolae, 26. 1. 1925, Cluj. Studii secundare începute la Liceul „G. Bariț" din orașul natal (1935) și terminate la Liceul „Gh. Lazăr" din Sibiu (1943). Studii de litere și filozofie la Cluj și Sibiu (1943—1947). A fost asistent la Facultatea de filozofie (1946—1949), cercetător științific la filiala clujeană a Institutului de lingvistică al Academiei (1950—1954) și la Centrul de documentare din București (1954—1955). Cercetător și șef de secție la Institutul „G. Călinescu". Membru al colegiului redacțional al revistei „Familia". Primele articole în „Revista Cercului literar" din Sibiu (1944). *Euphorion* (1969), *Labirint* (1970), *Umanități* (1973), *De la Ion la Ioanide* (1974), *Universul prozei* (1976), *Arte poetice ale secolului XX* (1976) strîng articolele, studiile și prefețele mai importante. Practicant al eseului sintetic și monografic, N.B. nu propune puncte de vedere deosebit de originale, dar își expune cu o perfectă claritate academică asimilările culturale ce merg în direcția modernității. Subiectele sînt oferite de literatura națională sau străină; uneori apare actul comparatist; punctul de plecare al expunerii este unul filozofic sau pur formal; un avantaj al eseistului este abilitatea concentrării sintetice a unor idei care apar și în alte părți, dar insuficient evidențiate. Nu altele sînt mijloacele autorului de studii mai mari. *Lupta cu absurdul* (1971), care include și eseul *Urmuz* (1970), inventariază formele literaturii absurdului, acordîndu-se un mare rol descriptivului cu funcție de popularizare. *Introducere în opera lui Al. Philippide* (1974) e o monografie clasică, în care sînt adunate și reformulate opiniile abundente despre scriitor. *Jakob Burckhardt — un umanist modern* (1974), provenind dintr-o prefață, ilustrează un orgoliu bibliografic. Un eseu pentru tineret: *Despre pasiuni* (1971).

BALȘ, Teodor, 9.2.1924, București. Studii superioare la Facultatea de litere și filozofie. Este apoi profesor, redactor la „Luceafărul", „Gazeta literară" și „România literară", ultimele două reviste beneficiind de aportul său ca secretar general de redacție. *Pe-un picior de plai* (1957) e o culegere de folclor poetic contemporan, realizată fără grijă pentru valoarea artistică și asigurarea științifică necesară. *1907* (1957) este o încercare monografică construită pe coordonatele istorice cunoscute și cu

mijloacele obișnuite prozei versificate. *Poarta soarelui* (1964) conține poeme patriotice în vers tradițional; *Poeme* (1965) încearcă o evadare în propria-i individualitate, fără succese imagistice notabile, iar *Nord* (1971) imită poemul concentrat, de tip pillatian. A tradus din Lope de Vega, Cervantes, Miguel Hernandez și Garcia Lorca cu destulă libertate; reminiscențele se văd în placheta *Noaptea corridei* (1976). Pentru copii: *Pasărea de sunet* (1975).

BALTAG, Cezar, 26. 7. 1937, Mălinești. Familie de învățători. Studii liceale la Pitești; licența în filologie la București (1960). După o perioadă de liber-profesionism, este angajat la secția de poezie a „Gazetei literare". Din 1968 este redactor șef adjunct la „Luceafărul". Debutează în „Tînărul scriitor" (1956). În *Comuna de aur* (1960) retorismul baroc și exploziile de patetism servesc exprimării unor adeziuni obștești și unor elemente de vizionarism cosmic de circumstanță. *Vis planetar* (1964), *Răsfrîngeri* (1967), *Monada* (1968), *Odihnă în țipăt* (1969) exprimă un reflexiv și un speculativ, gata să-și investească imaginația în orice prilej pe care i-l oferă actualitatea. Cotidianul, mai ales, este proiectat pe evenimente epocale sau pe mari descoperiri umane; familiaritatea cu infinitul macrocosmic și sideral creează premise pentru „explozii" și „implozii" ale eului care se explică și se raportează permanent la dimensiuni galactice. Se observă opțiunea pentru filozofia concepută printr-un limbaj noțional. Pentru simbolurile absolutului aduce cuceriri și ipoteze ale fizicii și astronomiei moderne: expansiunea universului, colapsul gravitațional, ideea de metacronie, probabilitatea, armonia necunoscută a întregului. Uneori, poemele sale sînt numai concretizări conceptuale prin metafore și simboluri. Maniera e explicativă, enumerativă, de subtilă simplitate și claritate. Poezia erotică este stilizată pe linia romanței; desuetudinea compozițională e prin opoziție un vehicol pentru impunerea purității grave. Merită să fie menționată pasiunea cu care extrage din folclor idei filozofice și mai puțin elemente decorative. Bun tehnician, poetul nu are preferințe prozodice. *Madona din dud* (1973) și *Unicorn în oglindă* (1975) reprezintă dealtfel o etapă de exerciții formale, definind și un pitoresc al livresculului. *Șah orb* (1971) conține foiletoane poematice și teoretizante pe teme diverse. A prefațat albume turistice.

BALTAZAR, Camil, 7. 9. 1902, Focșani—27. 4. 1977, București. Liceul la Brăila; licența la Facultatea de litere (1927). Activitate redacțională la „România literară", „Sburătorul", „Reporter". Editează el însuși revista „Tiparnița literară"; redactor de editură după Eliberare (1945—1946), inspector general în Ministerul Artelor (1946—1948), redactor la „Călăuza artelor" (1948—1949), „Al-

Scanned with OKEN Scanner

bina" (1949—1950), „Gazeta literară" etc. Încercări literare, scrise la Brăila și Focșani, sînt trimise în 1919 la „Sburătorul", care îi răspunde negativ la *Poșta redacției*, pentru a debuta tot acolo în 1921. *Vecernii* (1923) conține poeme ale ftiziei, spitalizării, convalescenței și oboselii de viață. *Flaute de mătase* (1924) speculează mai ales posibilitățile euritmice ale cuvintelor și diafanul auditiv. *Reculegeri în nemurirea ta* (1925, o selecție în 1972 cu același titlu), caută formele armonici afective și spirituale: este evidentă atît tendința de purificare a discursului liric, cît și atmosfera sufletească rarefiată pînă la anemie. *Biblice* (1926) sînt mai ales elogii feminine: Miryam, Ruth, Sulamita, Noémi, după cum *Tărîm transcendent* (1939) este un titlu pentru un ciclu de poeme erotice. *Întoarcerea poetului la uneltele sale* (1934) e o autobiografie în vers liber, definind ceea ce autorul denumește „literatură trăită", adică sinceritatea fără artă. *Poeme vechi și noi* (1949) conține încă dezordini futuriste și sentimente simboliste, dar *Poeme de zodie nouă* (1954) evocă iubirea unor comuniști care acționează în condițiile ilegalității în timpul fascismului, după cum *Nespus mi-i dragă fața omenească* (1956, *Mi-i dragă fața omenească*, 1971) este un repertoriu de elogii tihnite al paradisurilor naturale ale țării și ale omului, lucrate în spirit populist. Luminozitatea versurilor este din ce în ce mai intensă cu volumele următoare: *Soare pe zăpezi* (1965), *Soare pe culmi* (1972), *Glorie iubirii* (1972), *Violoncel solar* (1972), dar poemele rămîn la nivelul aceluiași realism plat. Un volum de evocări despre Hortensia Papadat-Bengescu, Liviu Rebreanu ș.a. e *Contemporan cu ei* (1962): scrise dintr-o perspectivă inversată, rolul lor pare a fi acela de a pune în lumină favorabilă pe cel care evocă. Eseuri despre Matei Caragiale, G. Trakl, D. Iacobescu ș.a. apar în 1947, sub titlul *Scriitor și om*. Traduce sau stilizează romane și nuvele din P. Buck, V. Grossman, Heinrich și Thomas Mann, E.M. Remarque, Iakob Wassermann etc.

A.O.: *Versuri*, 1957 (sel. retr.); *Austria*, 1963; *Scrisori* (către C.B.), 1965; *Întoarcerea poetului la uneltele sale*, 1967 (sel. retr.); *Evocări și dialoguri literare*, 1974; *Noblețea plaiului natal*, v., 1976.

„BANATER SCHRIFTTUM"
vezi **„NEUE LITERATUR".**

BANDRABUR, Ionel, 22.4.1922, Panciu — Vrancea. Liceul „Unirea" din Focșani; Facultatea de litere la Cluj. A fost ziarist, om de serviciu, legător de cărți, tipograf, electrician, contabil; din 1957, profesor la liceul „Ioan Slavici" din Panciu. Colaborări la „Iașul literar", „Convorbiri literare", „Gazeta literară", „Viața Românească", „Ateneu", „Cronica", „Milcovul", îndeosebi cu informații asupra literaturii străine. *Fîntîna iadului* (1971) folosește un cadru convențional, în maniera

Scanned with OKEN Scanner

povestitorilor Renașterii, pentru a aduna o colecție de narațiuni ce caracterizează, pe de o parte, un libertinism ceremonializat sub aspect literar, pe de alta, o viziune popular-orientală asupra erotismului, cu umorul licențios de rigoare. Proză pentru tineret în *Fiul primarului* (1976).

BANTAȘ, Ioana, 10. 11. 1937, Slatina. Familie de învățători. Liceul la Pitești. Licențiată a Facultății de filologie din București. Profesoară în provincie timp de cinci ani, apoi la București, unde a fost și redactor la „Colocvii" (1971). Debutul în „Tînărul scriitor" (1957), cu pseudonimul Elena Mereuță. Cele mai bune poeme din *Memorie de iulie* (1966) ilustrează intimitatea cu natura, bazată pe un echilibru sufletesc ferm și o simțire suavă. Interogațiile unei maturizări metafizice, care depersonalizează expresia prin abstractizare, melancolii, spaima de bătrînețe și condiția maternității ca mijloc pentru simbolizare apar în *Poarta spre vid* (1969), *Vertebra lui Yorrick* (1970) și *Scrisori către Orfeu* (1973).

BANUȘ, Maria, 10.4.1914, București. Termină, în 1931, liceul la Institutul „Pompilian", după care urmează studii de drept și litere. În perioada interbelică se apropie de mișcarea de stînga, participînd chiar la rezistența activă din ilegalitate. După Eliberare se angrenează în activitatea politică și obștească. Debutează la 14 ani în „Bilete de papagal". *Țara fetelor* (1937) evidențiază capacitatea de transcriere a sentimentelor unei naturi feminine frenetic senzuale, impudice, incerte și înspăimîntate în același timp. În poezia de după Eliberare accentul cade pe latura socială a ființei: femeia sa este adesea concepută în ipostaza de mamă, dotată cu inventarul de responsabilități civice caracteristice. Se observă o deschidere totală către fenomenul colectiv, cîntat generos și optimist, cu trimiteri la rănile trecutului și certitudinile viitorului: *Bucurie* (1949), *Fiilor mei* (1949), *Despre pămînt* (1954). *Ție-ți vorbesc, Americă!* (1955) este un amplu poem agitatoric, care cheamă femeia americană la lupta comună pentru pace și salvarea omenirii de la un nou război. Poemul îmbină confesiunea intimă și familiară, formula retorică de rezonanță și procedeele alegorice naive pentru a facilita o comunicare de maximă eficacitate. *La porțile raiului* (1957) continuă seria poemelor de largă respirație și reactualizează într-o tonalitate discursiv optimistă mitul biblic, care corespunde acum ipostazei erotismului maturizat. Alte caracteristici ale poemelor de maturitate sînt: delicatețea, gingășia, gravitatea, patetismul tot mai moderat și efuziunea familiară. Cu volumele ulterioare, aceste caracteristici se repetă; încep dealtfel să se facă prezente selecțiile antologice. *Metamorfoze* (1963) este o retrospectivă a liricii erotice de la lirismul senzorial la maturitatea

Scanned with OKEN Scanner

calmă. *Diamantul* (1965) imită compoziția „cîntecului general" creat de Pablo Neruda, fiind o îmbinare de confesiune autobiografică și evocare istorică: aspecte ale prieteniei și solidarității umane sînt proiectate pe fondul evenimentelor interbelice, în episoade care sînt uneori reportaj versificat, alteori eseu liric și, în orice caz, o încercare de reconsiderare a formelor facile ale poeziei într-un cocteil de modalități lirice. *Tocmai ieșeam în arenă* (1967) va fi termenul de simetrie pentru *Țara fetelor:* aceeași ființă are acum conștiința scurgerii iremediabile a timpului, a roaderii fizice și sufletești, dar este formulat și refuzul de circumstanță al sclerozei, mecanicului și convenționalului existenței, prin referirea la fiziologicul elementar și raționamentul primar. *Portretul din Fayum* (1970) aduce în schimb o viziune deprimantă și disperată: degradarea biologică ar determina deficite morale, voliționale. *Oricine și ceva* (1972) aduce în prelungire alegorii sarcastice, arlechinade, un burlesc iritat. A scris articole de atitudine, teatru; a tradus din Goethe, Rilke, Pușkin, Neruda, Maiakovski, Hikmet, Frénaud, Strindberg. O ediție de *Scrieri* (I-II, 1971).

A.O.: *Petrecere în familie*, dr., 1945; *Ziua cea mare*, dr., 1949; *Versuri alese*, 1953; *București, oraș iubit*, v., 1954; *Îndrăgostiții*, dr., 1954; *Din cronica acelor ani. Articole*, 1955; *Se arată lumea*, v., 1956; *Poezii*, 1958; *Torentul*, v., 1959; *Poezii*, 1961; *Prin orașul cu minuni*, v., 1961; *Magnet*, v., 1962; *Din poezia de dragoste a lumii*, ant. de M.B., 1965; *Magie interzisă*, c., 1970; *Norul visătoru și amicii săi*, 1971; *Hai copii prin București*, 1973.

BARANGA, Aurel, 20.6.1913, București. Liceul „Matei Basarab", terminat în 1931; Facultatea de medicină în 1938; redactor la „Lumea Românească" (1937—1939), medic (1939—1944); redactor la „România liberă" (1944—1948), secretar literar la Teatrul Național (1949—1952), redactor șef la „Urzica" din 1949, director artistic al Teatrului Național (1958—1962). Membru în comitetul de conducere al Uniunii scriitorilor; membru al C.C. al P.C.R. (1965—1974). Debutează în „Bilete de papagal" (1929); scoate apoi patru numere din revista „Alge" (1930) și placheta *Poeme în abis* (1933). Imediat după Eliberare tipărește reportaje *(Ninge peste Ucraina,* 1945) și plachetele de versuri *Marea Furtună* (1946), *Vocea Americii* (1948), *Recolta de aur* (1949). Alte volume din aceeași epocă reflectă efortul agitatoric fără subtilitate: *Sufletul arendășoaiei* (1949), *Voința de pace a popoarelor nu poate fi înfrîntă* (1951). În 1955 își va tipări o culegere de *Pamflete.* Recunoașterea generală i-o aduc piesele, specifice pentru o întreagă epocă culturală. Va debuta în teatru cu *Bal la Făgădău* (1946), urmată de un număr de piese ilustrînd o gamă variată de posibilități dramaturgice, dintre care nici una nu aparține profunzimilor. Unele piese au un caracter isto-

Scanned with OKEN Scanner

ric, aducînd evenimente din epoca interbelică și a primilor ani de după război. *Iarbă rea* (1949) este o dezbatere în jurul poziției intelectualității în condițiile luptei de clasă de după Eliberare. *Pentru fericirea poporului* (1950, în colaborare cu Nicolae Moraru), reluată mai tîrziu sub titlul *Anii negri*, prezintă un cald elogiu al dîrzeniei și demnității comuniștilor ilegaliști; viziunea generală e eroică; predomină personajele pozitive, nu lipsite de varietate de caracter. *Arcul de triumf* (1954) este dedicată momentului insurecției naționale. *Într-o noapte de vară* (1953, *Recolta de aur*, în 1957) e o piesă pentru teatrul de amatori. Piesele sale politice se caracterizează printr-un patos discret, prin tensiunea psihologică generată de înfruntările de clasă, prin gravitatea tonului, dar ele nu depășesc totuși un caracter omagial și reportericesc, pînă la drama *Viața unei femei* (1976). Dar A.B. e un maestru al comediei satirice și lirice. *Bulevardul împăcării* (1950) e satira politicianismului și corupției generale din orînduirea burgheză, construită după clișeele care descind din experiența caragialescă. *Mielul turbat* (1952) vizează birocrația în toate formele ei de manifestare; personajul principal, muncitorul Spiridon Biserică, autorul unei inovații, se vede confruntat cu un mecanism birocratic rutinier, format din impostori complexați și impotenți profesionali. Fiecare viciu social sau profesional e prezentat printr-un tip caricat. Prin Spiridon se creează tipul comicului sănătos, de nuanță populară, în el coexistă naivitatea și spontaneitatea colerică, înclinația spre disimulare și predispoziția spre farsă. Finalul e expediat în sensul convențiilor moralității sociale. Piese similare prin fauna umană prezentată sînt *Sfîntul Mitică Blajinul* (1965), *Opinia publică* (1967), *Interesul general* (1971). Cu timpul, realitățile vizate depășesc imaginea accidentalului, impunînd adevăruri — altfel dramatice — despre activitatea profesională și moralitatea unor responsabilități efemere. Alte piese sînt comedii de situație sau de caractere, avînd o încărcătură de sentimentalism, poezie și uneori tragism, subiectele referindu-se de obicei la relațiile extraconjugale și corelațiile lor cu activitatea profesională: *Voiaj în Noua Caledonie* (1947), *Rețeta fericirii sau Despre ceea ce nu se vorbește* (1955), *Siciliana* (1961), *Adam și Eva* (1961), *Fii cuminte, Cristofor!* (1963), *Travesti* (1969), *Simfonia patetică* (1973). Caracteristicile generale ale comediilor sale, care vădesc deplina stăpînire a tehnicii specifice teatrului de bulevard, sînt: creșterea gradată a tensiunii dramatice și simultan acumularea comicului, umorul natural aparent necăutat, cultul calamburului, al ticului verbal și clișeelor, al unor spirite nu neapărat necesare textului sau pur și simplu de calitate îndoielnică. Conflictele, fără complicații prea mari, tind către farsă, dar finalul

Scanned with OKEN Scanner

e uneori grav. Piesele sale au fost adunate în volume, printre care *Teatru* (I-II, 1959), *Teatru. Comedii* (I-III, 1971), *Teatru* (1973). *Poezii* (1968) și *Poezii* (1973) adună activitatea a patru decenii de „caligrafie poetică". În acest domeniu secundar evoluează de la discursul suprarealist către neoclasicismul sentimentalist, sceptic și lucid, trecînd prin construcții de coșmar. A.B. a scris curent foiletoane în presă; a tradus din V. Kataev, J.-P. Sartre, Lope de Vega, Molière.

A.O.: *Voința de pace a popoarelor nu poate fi înfrîntă*, art., 1951; *Cîntecul libertății*, f., 1953; *Tipuri și tertipuri*, f., 1971; *Teze și paranteze*, f., 1974.

BARBORICĂ, Corneliu, 5.4.1931, Turnu Severin. Familie de meseriași; liceul „Traian" din orașul natal absolvit în 1949; doi ani de filologie la București și alți 5 la Bratislava, cu licența în 1955. Carieră universitară; a fost decanul Facultății de limbi slave—Universitatea București. Ziaristică în vremea studenției; în 1958 colaborează la „Gazeta literară". Specialist în literatura teoretică și în beletristica cehoslovacă modernă, a prezentat și tradus din I. Krasko, V. Minač, B. Hrabal, J. Glazarova, F. Hečko, O. Šekora și J. Mukařovski; îi aparține o monografie *K. Čapek* (1971), densă și clară, ca și *Istoria literaturii slovace* (1976).

BARBU, Ana, 5.2.1936, Bulboaca — Chișinău. În 1958 absolvă Facultatea de filologie din București și e profesoară la Constanța. Redactor la „Tomis" (1966—1971), iar din 1972 la secția de proză a editurii „Eminescu." Debutează în „Luceafărul" (1963), cu o povestire. Nuvelele din *Nunta de argint* (1966) ilustrează interesul pentru introspecție și observația comportamentală, deocamdată realizate separat. *Viscol* (1969) cuprinde texte psihologizante favorizate de vîrste, temperamente și medii specifice: uneori, femei și bărbați așteaptă o modificare morală, afectivă, socială și chiar biologică ce i-ar scoate dintr-o viață banală, alteori personajele suportă consecințele unei asemenea modificări. Și romanul *Nisipuri* (1972) prezintă existența în momente de tranziție, de hiatus voițional, în lipsa unui stimul puternic sau sub bombardamentul stimulilor mărunți. Psihologismul compact, prin acumulare și unificare de observații, percepții, tropisme, nu pretinde amplificări conflictuale; maladia justifică un anume exotism oniric; lirismul imprimă textului un caracter poematic. Pulverizarea impresiilor și spațierea discursului sînt procedee de aranjare a textului.

BARBU, Eugen, 20.2.1924, București. Familie de muncitori. După terminarea studiilor elementare la o școală primară patronată de C.F.R., continuă pe cele secundare, între anii 1934—43, la liceele „Aurel Vlaicu" și „Marele Voevod Mihai", luîndu-și bacalaureatul în 1943 la liceul

Scanned with OKEN Scanner

„Shéwitz-Thyérin." În același an se înscrie la Facultatea de drept și simultan audiază cursuri la Facultatea de litere și filozofie (1943—45). În aceeași perioadă se încadrează temporar într-o școală de ofițeri de jandarmi. Este apoi, printre altele, jucător de fotbal și antrenorul unei echipe, tipograf și corector de editură. Redactor șef al revistei „Luceafărul" (1962—1968), iar din 1970 al revistei „Săptămîna". Membru supleant al C.C. P.C.R. din 1969; academician din 1974; deputat din 1975. Debutează în ziarul „Fapta" (1947) cu un foileton. În 1955, „Viața Românească" îi publică nuvela *Munca de jos*, reluată în același an în primul său volum intitulat *Gloaba*. *Balonul e rotund* (1956) surprinde aspecte din viața „piticilor", preocupați în mai mare măsură de fotbal decît de activitatea școlară; *Unsprezece* (1956) este primul roman sportiv din literatura română și prima atestare a începuturilor sportului de masă în condițiile socialismului. Subiectul este brodat în jurul procesului de cristalizare a unui colectiv sportiv din tineri situați la periferia societății. Nuvele cu tematică similară revin în culegerea *Tripleta de aur* (1956). În 1957 apare romanul *Groapa*, capodoperă a literaturii române. Primele rînduri ale cărții sînt scrise, după mărturisirile autorului, prin 1945—46, la baza lor aflîndu-se un fapt divers: închiderea celebrei „gropi a lui Ouatu", locul de depozitare a gunoaielor Bucureștiului. Ansamblu compozițional complicat, romanul comportă o serie de linii narative relativ autonome, racordate prin intermediul unor procedee epice variate, numite de prozator „cîrlige" și care constau în conferirea unor roluri comunicante unor personaje, dar mai ales în cimentul epic subtil constituit de personajul principal, care este însăși groapa Cuțarida, spațiul de consumare a conflictelor. Prezență concretă, statică și catalizatoare pentru actele tuturor indivizilor, colectîndu-și dealtfel personajele potrivit caracteristicilor sale cele mai intime, planînd peste existențe, atrăgîndu-le și respingîndu-le, insinuîndu-se pretutindeni, determinînd și nelăsîndu-se niciodată determinată, *Groapa* este un Olimp fără forță supremă, situată dincolo de tragic, trăindu-și ipostaza sa de automorfism. Simultan, se consumă destine tragice, comice, absurde, aventuroase, romantice, sentimentale, anodine, indiferente, întreaga lume avînd o coloratură distinctă în segmente, dar fără culoare intențională în totalitatea ei, ca în orice operă scrisă din perspectiva realismului mitologic. Ca sistem conceput automorfic, romanul posedă o structură circulară, începînd și sfîrșindu-se cu episoade similare. Prezentat fără melodramatismul specific literaturii interbelice consacrate periferiei, universul social este gîndit ca o adevărată comedie umană, din care nici unul din rolurile funcționale

Scanned with OKEN Scanner

nu lipsește. Pitorescul mediului periferic apare ca un amestec complex de puritate și corupție, de pasiune și necomunicare, de violență și duioșie, sistemul tipologic epuizînd spații sociologice, estetice și morale, constituindu-se ca o meditație asupra omului. Integrarea într-un plan cosmic se realizează prin contaminarea regnurilor și formelor de viață animale, vegetale și minerale, prin urmărirea asiduă a ciclurilor existenței de la naștere la moarte, totul desfășurîndu-se sub semnul schimbărilor meteorologice consemnate cu o insistență semnificativă. Romanul se apropie și de formula narațiunii ironice a secolului nostru prin segmentarea traiectoriilor destinelor, prin epuizarea sau părăsirea lor pe parcursul narațiunii fără nici o explicație. Ideea generală a cărții a fost exprimată de autor însuși într-un fragment de jurnal: „Viața gunoiului în absolut, senzația curgerii materiei în inutilizabil. O lume fără ecou. Cum ai striga în apă... Ideea de mișcare a lumii, de perisabil, de inconsistență, de nepăsare universală la o imensă și fără sfîrșit mizerie umană". Dotat cu posibilități de fixare a senzorialului cu totul excepționale, E.B. creează imagini unice, la care toate simțurile participă. Comparat cu Matei Caragiale și Tudor Arghezi sub acest aspect, se deosebește de aceștia prin substanța stilului, prin solicitarea valorilor argoului pur. Culoarea și violența de asociere a cuvintelor au fost dealtfel argumente pentru acuzația de naturalism. De un interes special se bucură onomastica, situată la rîndul ei dincolo de orice intenționalitate satirică sau tragică.

Următoarele opere vădesc o apropiere de tematica istorică exact circumscrisă. *Șoseaua Nordului* (1959, ed. rev. 1967) este unul dintre cele mai cunoscute romane consacrate rezistenței antifasciste și activității comuniștilor în ilegalitate pentru pregătirea insurecției din August. În centrul romanului se află un grup izolat de luptători comuniști, cu caractere complexe, obținute prin mijloacele contradicțiilor complementare. Complicații epice sînt provocate prin dezmembrarea unor cupluri erotice și reînchegarea lor în alte distribuții. Romanul este remarcabil prin reconstituirea mediului grivițean specific și prin capacitatea de a descrie atmosfera generată de un spațiu limită, ca în romanele lui Malraux. Ritmul narațiunii este dinamic, epicul imprevizibil; nu lipsește culoarea lingvistică, și un anume lirism discret. Aceeași tematică și problematică revine în *Războiul undelor* (1974, în colab. cu N.P. Mihail) și *Incognito* (I, 1975). *Facerea lumii* (1964) continuă cronografia epică începută cu *Șoseaua Nordului*. Epica se bazează pe prezentarea a trei momente din existența unei familii de muncitori, marcate de anii istorici 1948, 1952, 1960. Personajul principal este Filipache, tipograf, devenit director al unei întreprinderi na-

Scanned with OKEN Scanner

ționalizate. Prin el se urmăresc eforturile de acomodare ale activistului cu problemele conducerii și, implicit, manifestările procesului de anulare a unui complex de inferioritate înrădăcinat în conștiința muncitorului de rînd de către societatea burgheză. Roman al producției și în același timp al conflictelor individuale sau colective de interese și mentalități, *Facerea lumii* are caracterul unei tragedii optimiste, căci personajul principal va ieși înfrînt în finalul deschis al cărții, printr-un complex de circumstanțe absurde. Un roman în roman este trăit de Eva, fiica lui Filipache, angrenată într-o experiență erotică insolită cu un Manicatide, bătrîn cinic și stilat. Prin intermediul acestui cuplu se prezintă lumea mondenă și aristocratică aflată la crepuscul, dar se realizează mai ales o pictură vie a Bucureștiului pitoresc și poetic. După cum indică un avertisment al autorului, *Princepele* (1969) este o sinteză, un basm și o operă lirică în același timp. Privită ca basm, cartea este ficțiune pură; privită ca sinteză, ea conține implicații alegorice. Bizuindu-se pe defrișarea unui vast material documentar de uz restrîns, pe care-l aglutinează în aceeași plasmă narativă cu elementele ficțiunii, romanul este o meditație în jurul puterii unui inițiat, a cărui poziție dramatică asigură singularitatea, dar și singurătatea. Înțelegînd mai bine decît semenii săi mecanismul de funcționare a puterii, căruia îi folosește însă multilateral posibilitățile numai în măsura în care acest mecanism este propria sa construcție, Princepele se află la rîndu-i situat în structuri mai largi, condamnat la o existență în funcție de subordonări fatale, ce-l privează de posibilitatea atingerii inițierii absolute. Messer Ottaviano, celălalt termen al cuplului pasional, personaj cu rol de legătură între treptele diferite ale inițierii, este principiul negativ care fertilizează o forță nedeterminată prin fascinație. Spațiul de desfășurare a evenimentelor este acela al unui fanariotism stilizat, privit ca formă eternă de comportament individual și colectiv: aflat la mijloc de rău și bine, el este un cîmp al relativizărilor în care ideile și inițiativele se neutralizează, devenind propriul lor contratermen și parodie. Romanul are o structură circulară. Finalul său amendează epuizarea unei experiențe occidentale și sugerează începutul uneia orientale, în care aceleași roluri istorice și aceleași evenimente se pot dezvolta cu alte personaje. Alegerile stilistice aspiră către același caracter sintetic și fictiv. Fraza desuetă și expresia modernă clișeistică, arhaismul și neologismul coexistă: prin cuvîntul vechi faptele sînt detașate de o actualitate fenomenală, iar prin neologism se evită circumstanțializarea istorică precisă. Culoarea cuvintelor este autonomizată și pericolul filologic este anulat prin însăși exploatarea sa maximă.

Scanned with OKEN Scanner

Problematica și tematica nuvelelor sale prezintă asemănări cu romanele. Nuvelele au fost adunate în volumele *Oaie și ai săi* (1958), *Patru condamnați la moarte* (1959), *Prînzul de duminică* (1962), *Martiriul Sfîntului Sebastian* (1969), *Miresele* (1975). Narațiuni autonome, ele par a fi rămășițe ale vreunui roman sau secțiuni ale vreunui viitor roman, episoade, fragmente care fac racordul între romane. Universul tematic, perspectiva ca și stilul sînt în genere unitare; o excepție poate fi considerat interesul pentru mediul rural. Realități tematice mai importante sînt: periferia grivițeană luptătoare, existența cotidiană contemporană, evenimentele dramatice ale ultimului război. Latura cromatică a existenței nu lipsește nici aici, de cele mai multe ori fiind evidente intense tonalități de grotesc. Caracteristicile amintite se mențin și în cadrul nuvelei de aventuri și istorice: *Vînzarea de frate* (1968), evocare a lumii haiducești și a Bucureștiului fanariot.

Istorie literară, critică, memorialistică, articole, eseuri, note de drum, panseuri, citate comentate sau nu, proiecte literare, bruioane ș.a. apar mai întîi în *Jurnal* (1966) apoi în *Caietele Princepelui* (I, 1972; II—III, 1973; IV, 1974; V, 1975). Aici se încearcă o sinceră explicare a propriilor frămîntări literare și existențiale. Multe notații sînt prozaice, aluvionare, neliterare, dar în măsură să definească un temperament și să arunce lumini revelatoare asupra unor evenimente care au impresionat un spirit. *Măștile lui Goethe* (1967) este o tentativă de construcție a unui personaj demistificat, din perspectiva moralistului modern. Demonstrația are drept scop o ipoteză care este aceea a unui Goethe complex și duplicitar în viață. Cititorul pasionat și subiectiv de poezie apare în *O istorie polemică și antologică a literaturii române* (1976). Ca autor de lucrări dramatice nu și-a dat încă măsura talentului. *Sfîntul* (1948, 1968) este comedia tragică a individului și umanității supuse jocului fluctuant al hazardului aparent, în spatele căruia se ascund interesele financiare anonime și atotputernice care reglează mecanismul forțelor sociale. *Să nu-ți faci prăvălie cu scară* (1959) este o dramă din mediul negustoresc interbelic, cu un puternic conflict social și moral, nu lipsită de accente naturaliste. *Labyrintul* (1967), alegorie mai curînd în stilul teatrului expresionist decît absurd, vizează jocul relațiilor sociale la nivelul unei umanități abstracte, finalul fiind ratat din punctul de vedere al semnificațiilor esențiale. Alături de o dramatizare personală a unor episoade din *Groapa*, piesele amintite vor forma conținutul volumului *Teatru* (1968).

Ca gazetar, activitatea sa este variată, sistematică și consecventă. Abil conducător de revistă, capabil să impună puncte de vedere, dar mai ales să stîrnească polemici și controverse care să

Scanned with OKEN Scanner

Problematica și tematica nuvelelor sale prezintă asemănări cu romanele. Nuvelele au fost adunate în volumele *Oaie și ai săi* (1958), *Patru condamnați la moarte* (1959), *Prînzul de duminică* (1962), *Martiriul Sfîntului Sebastian* (1969), *Miresele* (1975). Narațiuni autonome, ele par a fi rămășițe ale vreunui roman sau secțiuni ale vreunui viitor roman, episoade, fragmente care fac racordul între romane. Universul tematic, perspectiva ca și stilul sînt în genere unitare; o excepție poate fi considerat interesul pentru mediul rural. Realități tematice mai importante sînt: periferia grivițeană luptătoare, existența cotidiană contemporană, evenimentele dramatice ale ultimului război. Latura cromatică a existenței nu lipsește nici aici, de cele mai multe ori fiind evidente intense tonalități de grotesc. Caracteristicile amintite se mențin și în cadrul nuvelei de aventuri și istorice: *Vînzarea de frate* (1968), evocare a lumii haiducești și a Bucureștiului fanariot.

Istorie literară, critică, memorialistică, articole, eseuri, note de drum, panseuri, citate comentate sau nu, proiecte literare, bruioane ș.a. apar mai întîi în *Jurnal* (1966) apoi în *Caietele Princepelui* (I, 1972; II—III, 1973; IV, 1974; V, 1975). Aici se încearcă o sinceră explicare a propriilor frămîntări literare și existențiale. Multe notații sînt prozaice, alunionare, neliterare, dar în măsură să definească un temperament și să arunce lumini revelatoare asupra unor evenimente care au impresionat un spirit. *Măștile lui Goethe* (1967) este o tentativă de construcție a unui personaj demistificat, din perspectiva moralistului modern. Demonstrația are drept scop o ipoteză care este aceea a unui Goethe complex și duplicitar în viață. Cititorul pasionat și subiectiv de poezie apare în *O istorie polemică și antologică a literaturii române* (1976). Ca autor de lucrări dramatice nu și-a dat încă măsura talentului. *Sfîntul* (1948, 1968) este comedia tragică a individului și umanității supuse jocului fluctuant al hazardului aparent, în spatele căruia se ascund interesele financiare anonime și atotputernice care reglează mecanismul forțelor sociale. *Să nu-ți faci prăvălie cu scară* (1959) este o dramă din mediul negustoresc interbelic, cu un puternic conflict social și moral, nu lipsită de accente naturaliste. *Labyrintul* (1967), alegorie mai curînd în stilul teatrului expresionist decît absurd, vizează jocul relațiilor sociale la nivelul unei umanități abstracte, finalul fiind ratat din punctul de vedere al semnificațiilor esențiale. Alături de o dramatizare personală a unor episoade din *Groapa*, piesele amintite vor forma conținutul volumului *Teatru* (1968).

Ca gazetar, activitatea sa este variată, sistematică și consecventă. Abil conducător de revistă, capabil să impună puncte de vedere, dar mai ales să stîrnească polemici și controverse care să

Scanned with OKEN Scanner

anime mișcarea literară, el urmărește pulsul vieții publicistice și uneori chiar îl imprimă. Polemist și pamfletar, a dovedit o apetență deosebită față de cele mai diverse aspecte ale prezentului imediat, de la evenimentul sportiv la comentariul politic internațional. Reporterul se consacră evenimentului intern sau extern. Mai curînd publicistică de artă decît operă de informare face scriitorul în volumele *Pe-un picior de plai* (1957), ... *Cît în șapte zile* (1960), *Cu o torță alergînd în fața nopții* (1972). Reportajul său are structura poemului în proză sau a eseului: faptele devin pretext pentru extragerea și punerea în termenii literaturii a unor semnificații. Spontan, dar cu artă, refuză lirismul, comentariile disjuncte, pletora de reflecții; efortul de a prinde omul sau locul printr-un detaliu, comunicativitatea, optimismul și certitudinea sînt alte trăsături ale reportajului său, vizibile și în memorialele de călătorie de peste hotare: *Foamea de spațiu* (1969), *Jurnal în China* (1970). A scris, singur sau în colaborare, scenarii de filme. *Osînda soarelui* (1968) cuprinde versuri generoase scrise de un diletant pe parcursul a peste două decenii. A stilizat traduceri din Faulkner, Th. Mann, H. Cobb; a readus în limba română pe Panait Istrati, făcînd traducerea superioară originalului prin coloratură. A fost tradus în mai multe limbi.

Scrieri despre: *Eugen Barbu interpretat de...*, 1974.

BARBU, Ion (Dan Barbilian), 19.3.1895, Cîmpulung Muscel — 11.8.1961, București. Tatăl, Constantin Barbilian, cu care fiul seamănă fizic și temperamental, e magistrat; numele literar al scriitorului e al bunicului său, maistru zidar și mahalagiu bucureștean. Studii primare la Cîmpulung, Dămienești (Bacău) și Stîlpeni (Argeș); studii secundare la Pitești, Cîmpulung și la liceele „Gh. Lazăr" și „Mihai Viteazul" din București, în funcție de deplasările profesionale ale tatălui. În ultimii ani de liceu începe prietenia cu Tudor Vianu, cu care va locui în gazdă, în Capitală. Din 1914 urmează secția de matematici a Facultății de științe din București; în 1916 e la Școala de geniu, apoi plutonier într-o unitate de pontonieri. Între 1921—1924 studiază la Göttingen (unde va reveni între 1934—1938) și la Tübingen, unde se află pentru doctorat Tudor Vianu. În Germania se arată mai interesat de pictura flamandă și de colegii flamanzi cu concepții similare asupra vieții studențești, de călătorii și de edificii vechi, decît de specializarea științifică. La Tübingen cunoaște pe Gerda Hassenfelder, cu care se căsătorește în 1925, la Giurgiu. Profesor de liceu, suplinitor, la Giurgiu și la liceele „Spiru Haret" și „D. Cantemir", practicînd fără entuziasm (1925—1929); doctor în matematici din 1929 și asistent la Catedra de geometrie analitică a lui G. Țițeica, conferențiar prin concurs la Catedra de

Scanned with OKEN Scanner

matematici elementare și geometrie descriptivă din 1932, profesor la Catedra de algebră din 1942. Participant la congrese matematice internaționale, obișnuit al cafenelelor bucureștene, titular de prelegeri universitare ermetice și teatralizante.

I. B. este unul dintre cei trei sau patru poeți români fundamentali ai acestui secol, avînd o influență decisivă asupra contemporanilor și mai ales asupra generațiilor ulterioare. Opera sa e redusă; iar din cea care este, autorul însuși a recunoscut ca valabilă numai o parte. Debutează în „Literatorul" lui Macedonski cu poezia *Ființa* (1918); un an mai tîrziu e tipărit cu numele literar cunoscut în „Sburătorul" lui E. Lovinescu, de al cărui cerc va fi legat relativ, în funcție de sentimentele sale oscilante. Publică de asemenea, poeme în „Umanitatea", „România nouă", „Cuvîntul liber", „Viața Românească" și „Contimporanul". În 1921 tipărește poemul *După melci*, retras din comerț din cauza ilustrațiilor neadecvate. Poezii dintre 1924—1927 revin cu modificări în *Joc secund* (1930), unicul său volum antum, inclus în ediții postume alături de restul poeziilor respinse de autor. În ciuda dimensiunilor, opera sa poetică prezintă mai multe etape, o pregătire spirituală și cristalizarea unui program literar. Lecturile principale ale poetului sînt, după mărturiile proprii, din Eminescu, Anton Pann, Poe, Coleridge, Baudelaire, Rimbaud, Moréas, Rilke; îl interesează folclorul „pur" sau ca expresie violent individuală. În numele unui program care exclude „poezia leneșă" din literatura română modernă nu acceptă decît pe Mateiu Caragiale, Blaga și Philippide. Citea de asemenea cărți polițiste. Lecturile pot indica înrudiri spirituale și nu neapărat influențe. Un alt punct de plecare al operei este cel temperamental: senzualismul și excedentul de vitalitate explozivă îl conduc către un fel de nietzscheanism necunoscut poeziei criptice. În sfîrșit, există un conflict dialectic între vocația matematică și atracția literară: fascinat la început de poezie, I.B. și-a disprețuit pînă la un punct opera, considerată numai ca o amînare a carierei matematice. În orice caz, refuzîndu-și geniul, și-a apreciat poezia drept produsul „unei lungi așteptări". Poezia de început, anunțînd unele teme ulterioare, dar într-un registru minor, e considerată de poet ca aparținînd unui principiu poetic elementar. Ea s-ar caracteriza mai ales prin contrastul frapant dintre agitația interioară și solemnitatea parnasiană a versului: un panteist își expune frenezia vitalistă și paroxismul dionisiac în ritmuri ceremonioase, academice, precis construite. *După melci*, o altă ipostază a acestei perioade, e un poem cu subiect: un melc e scos din cochilie de cîntecul unui copil și degeră într-o primăvară nesigură. Într-o interpretare extremă, poemul este atît cît este istoria, și în acest sens el constituie prima valori-

Scanned with OKEN Scanner

ficare superioară a folclorului infantil în literatura română, a funcției magico-exorcistice de la acest nivel; în cealaltă extremă, poemul este o alegorie a funcțiilor orfice ale cuvîntului și a consecințelor acestui tip de comunicare. O altă ipostază a poeziei barbiene este prezentă prin ciclul *Isarlîk*, anticipat de poezia de început și prelungit într-un fel în *Protocol al unui club Matei Caragiale* (1947). În ansamblu, ciclul conturează o imagine a spațiului „balcanic" manifestat spiritual, factual, material și lexical ca loc geometric al tuturor atitudinilor și sensurilor realității, „la mijloc de rău și bun", ca prezență și în același timp absență istorică între tragedie și comedie. Aceasta într-un plan al extremei interpretări simbolice; în celălalt, ciclul este pur și simplu o tablă de materii a pitorescului lumii orientale colorate specific. Personajul reprezentativ este Nastratin Hogea, imagine a automorfismului și „simbolul caricatural al unui individualism sumbru — apoteoza și satira unei singurătăți exasperate"; un altul este *Domnișoara Hus*, principiul feminin redus la Circe și Cybele, amestec de exorcism și sexualitate demonică. Prin *Joc secund* și *Uvedenrode*, cicluri ale volumului antum, Ion Barbu devine cel mai important reprezentant al poeziei pure autohtone. Din crezul său purist decurge „ermetismul" poeziei sale, astfel considerat într-o perioadă ca formă a modernismului, dar explicitat și accesibil astăzi. Originalitatea sa într-un context al poeziei pure este exprimată chiar de autor, care se delimitează de cele mai cunoscute nume străine: de Mallarmé, care ar practica un ermetism filologic, și de Paul Valéry, dominat de retorică și de cartezianism. În linia unei tradiții platoniciene sau în sensul aspirației către paradoxala concretizare a intelectului pur definit de Fichte, poetul caută să fixeze esențele și esențialul universal, invariantul și permanentul, într-un efort de a reprezenta „lumea purificată pînă a nu mai oglindi decît figura spiritului nostru". Poezia va fi „contrariu al stării permanente de evoluție", „atitudine de vis și extaz" și „reducerea expresiei la forma canonică". Ermetismul sau ezoterismul nu constituie în acest caz un scop în sine, ci e consecința efortului către precizia esențială. Și în aceasta, poezia se întîlnește cu matematicile, îndeosebi în concepția lui Gauss. Prin același tip de trăire a gîndirii pure, I.B. unește poetul și matematicianul, deși istoric i-a despărțit destul de ostentativ în două etape ale vieții sale, iar imixtiunile sînt cunoscute. Relația dintre aceste domenii este afirmată: „există undeva, în domeniul înalt al geometriei, un loc luminos unde se întîlnește cu poezia", omul făcînd aici concurență demiurgului în construcția unor lumi probabile. „Ca și în geometrie, înțeleg prin poezie o anumită simbolică pentru reprezintarea formelor posibile de existen-

Scanned with OKEN Scanner

ță". Aceleași apropieri se pot face cu algebra axiomatică și în genere cu programul matematic al școlii de la Erlangen, căreia i se raliază: bazată pe un „eclectism luminat", aceasta „continuă adîncirea fiecărei teorii în parte, fără să piardă din vedere omogenitatea și unitatea întregului. Astfel, cercetarea matematică majoră primește o organizare și orientare învecinate cu aceea a funcțiunii poetice, care, apropiind prin metaforă elemente disjuncte, desfășoară structura identică a universului sensibil". O dramă a gîndirii, fie ea matematică sau convențional numită poetică, e determinată tocmai de construcția axiomatică astfel postulată. Actul gîndirii poetice sau matematice se bazează pe construcția corectă a unui ansamblu, a unei structuri cosmice prin premise: dar orice premisă absolută este o eroare sau un fals, în orice caz un element neverificabil ca absolut. Ceea ce poate face gîndirea, este să edifice imagini esențiale modelate după funcții cunoscute, finite, formalizînd indefinitul, și să-și trăiască starea poetică a asociațiilor sau transferurilor morfologice și funcționale între pur și impur, esențial și empiric, ocazional și eternitate, eternizînd ocazionalul și invers. Forma cea mai adecvată a acestei situații ar fi poezia ca expresie a unei „claritățI iraționale": claritatea aparținînd formulării unor postulate iraționale. Aici matematica, poezia și mistica se întîlnesc, așa cum se întîmplă în genere cu toate formele de gîndire dilematică și paradoxală a termenilor absolutului și absolutizărilor din toate timpurile, originalitatea poetului român constînd în trăirea dramatică a contrariilor, cu entuziasm, fără deprimare și fără sentimentul tragicului, ca orice panteist. Cîteva motive poetice sînt generate de postulatele acceptate. Din opțiunea pentru esență și esențializare programatică în *Joc secund*, se formulează principiul automorfismului, al mecanismului, intelectului sau lumii închise în sine prezent în *Isarlîk* sau în *Veghea lui Roderick Usher*, al increatului, ca în *Oul dogmatic*. Din cele două „jocuri", ale fenomenelor și esențelor, se conturează incompatibilitatea codurilor, mai explicită într-o prelungire a *Luceafărului* eminescian în *Riga Crypto și lapona Enigel*. În sfîrșit, o sexualitate cosmicizată domină *Uvedenrode* și *Ritmuri pentru nunțile necesare*. Altfel, poezia lui I.B. nu e lipsită de un caracter licențios, mascat de limbajul protocolar și criptic. E evident și un umor complex, variind de la contrastivitatea pitorescului și „mascarîcului" popular din *Isarlîk*, pînă la umorul „alb", generat de perspectiva specifică a abordării problemelor absolutului și în general de posibilitatea comicului datorat operațiilor pur intelectuale, teoretizat de Schopenhauer. Original este poetul și sub aspectul formal. După propria-i apreciere, la el „unitatea spirituală aspiră la

una fonetică". Primele poeme realizau contrastul între forma parnasiană și conținutul emoțional teluric; *După melci* și *Domnișoara Hus* exploatează ritmurile descîntecului. Poemele oscilează între extaticul somptuos și isteria vitalistă, versurile între lungimile academizante și dimensiunea unui cuvînt. Peste tot domină o concepție muzicală asupra lumii. Limbajul este întins între precizia termenului științific cu gradul zero de expresivitate și orientalismul sau neaoșismul rarisim; sînt create cuvinte; distribuțiile contrastive ale unor asemenea cuvinte într-un context asigură efecte extraordinare. Eufonia, aliterațiile, repetițiile ,elipsele și răsturnările topice sînt pe larg folosite. Aceleași caracteristici definesc și dedicațiile sau poezia de album lăsată, în parte adunată de Romulus Vulpescu în ediția de *Poezii* (1970). Este de reținut și traducerea unui fragment din *Richard III* de Shakespeare.

I.B. a lăsat în afară de opera matematică propriu-zisă și un număr de articole cu caracter programatic, în care-și arată preferințele și antipatiile, dintre care cea mai importantă este aceea marcată prin *Poetica domnului Arghezi*. La el, spiritul polemic și pamfletar se bazează pe argumente impecabil dezvoltate, dincolo de punctul de plecare subiectiv. Alte texte sînt medalioane dedicate unor personalități literare (Novalis, Rimbaud, Jean Moréas, Mateiu Caragiale, Eugen Lovinescu), sau matematice (G. Țițeica, W. Blaschke, D. Hilbert, C.F. Gauss, E. Galois). Unui programatic *Cuvînt către poeți*, îi corespunde simetric articolul *Formația matematică*. Un text cu caracter ezoteric, publicat în semn de amiciție ca prefață la ediția volumului *Eulalie* de Dan Botta, e *Veghea lui Roderick Usher*. Se cunosc și se vor mai descoperi probabil, pagini de corespondență, rînduri pe cărți ilustrate cu valoare informativă și literară. Textele în proză impun de asemenea un stil, amintind uneori de acela din *Monsieur Teste* de Paul Valéry, alteori avînd o claritate fastuoasă, cu volute, inversiuni și limbaj similare poeziei. Un volum cu *Pagini de proză* a fost publicat în 1968.

Poetul a influențat de la începutul deceniului patru poezia română, dar destinul său devine decisiv sub acest aspect, la începutul deceniului șapte. Nici un autor nu a fost atît imitat în formă, uneori în spirit; poeți tineri și-au găsit un punct de plecare fie în concepția organizării criptice, fie în realitatea balcanică schițată în *Isarlîk*.

Scrieri despre: Tudor Vianu, *Ion Barbu*, 1935, 1970; Basarab Nicolescu, *Ion Barbu. Cosmologia „Jocului secund"*, 1968; Dinu Pillat, *Ion Barbu*, 1969; Gerda Barbilian, *Amintiri*, 1975. *Ion Barbu interpretat de...*, 1976.

BARBU, Nicolae, 15.12.1921, Iași. Facultatea de litere la Iași, cu licența în 1946; profesor de liceu între 1946—1955; redactor șef la „Iașul literar" (1955—1966)

Scanned with OKEN Scanner

și la „Cronica". *Sine ira...* (1971) este o culegere neîndemînatică de articole, în care succesiunea și organizarea tematică sau problematică anulează valoarea și semnificația operelor literare contemporane discutate. Două monografii interesează teatrologia și teatrografia: *Matei Millo* (1963), *Aglae Pruteanu* (1965). *Noi și clasicii* (1975) e o succesiune de eseuri care nu explică suficient nici unul din termenii titlului și nici nu îi aprofundează prin raportare.

BARTALIS János, 29.7.1893, Apața — Brașov — 7.12.1976, Cluj-Napoca. Poet de naționalitate maghiară. Școala Normală la Cluj (1909—1913), funcționar la o clinică în același oraș (1913—1914), ofițer în timpul primului război mondial, continuîndu-și studiile la Institutul pedagogic din Budapesta (1916—1919). Funcționar la Budapesta. Din 1920 se retrage pentru 13 ani la Cășei, unde se consacră deopotrivă muncilor agricole și literaturii; profesor de liceu provincial în Ungaria (1933—1941), și pînă în 1959 șef al Bibliotecii Universității din Cluj. Doctor în filologie în 1945. Debutul în ziarul „Újság" din Cluj (1914). Primele volume: *Ehei, trandafirule* (1926), *Pasărea zilei* (1930), *Pămîntul mi-e pernă. Bucolice ardelenești* (1930), *Trecînd peste meleagurile lumii* (1937), *Binecuvîntarea cîmpiilor* (1942). Primele poeme ilustrează erotismul suav și bucuria pură a existenței, amintind de Rilke; legat de cotidian, el îi evidențiază poezia prin universul lumii mărunte și morale. Poetul se adresează direct, interogativ, exclamativ sau imperativ, circumstanțializarea fiind precisă. Odată cu experiența rurală, poetul cîntă natura, germinația, muncile cîmpului, evenimentele satului, momentele zilei și anotimpurile; pămîntul e sursă a osîndei și bucuriilor, cerînd un om ca „atlet al ogorului". Optimismul are un caracter de îndîrjire; eul liric tinde să se confunde cu cel colectiv. Poeziile din preajma ultimului război sînt în manieră expresionistă, reflectînd monstruozitatea dezastrului. Prezentînd fidel schimbările sociale, poetul atestă evenimentele reconstrucției materiale și morale a țării; apoi se reîntoarce la bucuriile simple ale existenței naturale, dar liniștea interioară nu exclude uneori chiotul spontan; existența e umbrită uneori de cîte o pierdere familială. O anumită anxietate, sentimentul morții își găsesc locul. Volume: *Versuri alese* (1955), *Și totuși vine primăvara* (1957), *Spre noi cîmpii și noi cîntece* (1959), *Timp, oprește-te* (1965), *Cele mai frumoase poezii* (1966), *Neliniști* (1969), *Pasăre cu gușa purpurie* (1973). O ediție cvasicompletă: *Versuri* (I, 1963; II, 1968). În românește: *Poezii* (1968) *Ruga mea din flori de aur* (1975). În proza memorialistică *(Cel care am fost,* 1972), își evocă viața pînă în 1919.

BARTH, Peter, 2.6.1898, Blumăna — Timiș. Poet de naționalitate germană. Lirica sa ilustrează

Scanned with OKEN Scanner

problemele și tradițiile țărănești în forme și imagini clasice: *Snopi de flăcări* (1933), *Pământul trăiește* (1939), *Joc de umbre purpurii* (1972), *Caut cărarea verii* (1975).

BARTIS Ferenc, 4.7.1936, Lăzarea — Harghita. Scriitor de naționalitate maghiară. Studii medii și universitare la Gheorgheni, Tg. Mureș, Cluj; profesor, redactor la „Új Élet". Debutul cu versuri în 1953. Poezie reflexivă, centrată îndeosebi pe erotism: *Dragoste îndîrjită* (1970), *Frumusețe crudă* (1975). O „caricatură scenică": *Încercare eșuată* (1972, în rom. 1973).

BATALI, Aurelia, 16. 9.1934, Bazargic. Fiica unui contabil. Liceul terminat la Constanța, în 1951, după care este un an reporter. În 1957 termină Facultatea de filologie la București; este șase luni redactor la „Gazeta literară", apoi la Editura pentru literatură și Editura „Eminescu". Debutul cu versuri în „Flori albastre", revista liceului (1946). Melancolie, dolorism, meditații liniștite, confesiuni și pasteluri, cantabilitate în poeziile volumelor *Balade pentru orele de seară* (1969), *Dimineți* (1972) și *Cu un ochi înecat în noapte, un ochi înecat în amiază* (1976).

BĂDESCU, Horia, 24.2.1943, Arefu — Argeș. În 1961 absolvă liceul „Vlaicu Vodă" din Curtea de Argeș, iar în 1968 Facultatea de filologie la Cluj. Redactor la Studioul Radio din Cluj (1968—1969): șef al secției culturale (1969—1971), apoi al celei de tineret. Debutează în „Tribuna" (1964); poet legat de revista „Echinox". *Marile Eleusii* (1971), *Nevăzutele Urse* (1975) și *Cîntece de viscol* (1976) adună poeme în cea mai pură formă rilkeeană; fragilitatea spiritului, slăbiciunea corporalului, intangibilitatea infinitului și absolutul misterului lumii văzută și simțită ca mediu eteric al pierzaniei frumoase și lente apar drept dominante ale poeziei văzută ca act orfic, straniu și inefabil. În spiritul propriei viziuni poetice citește și comentează poezia Magdei Isanos: *Magda Isanos. Drumul spre Eleusis* (1975).

BĂDILĂ, Radu, 18. 12. 1938, Baia de Arieș—Alba. Profesor. Debutul în „Tribuna" (1958). Piese în care conflictele sînt construite pentru a evidenția caractere: *În numele nostru* (1963), *Carabina* (1970), *Patru oameni fără nume* (1971). Proză dialogată, uneori cu obiectivarea literaturii *verité* în *Soare aproximativ* (1975).

BĂIEȘU, Ion, 2.1.1933, Aldeni — Buzău. Familie de țărani. Liceul la Buzău. Elev al Școlii de literatură „Mihai Eminescu". Studii de filologie la București. Redactor la „Scînteia tineretului", „Albina", redactor șef la „Amfiteatru" (1965 — 1968). Debutează cu poezia *Ileana tractoristă*, în „Viața Românească" (1951). Foiletoanele din *Necazuri și bucurii* (1956) și *Cei din urmă* (1959) cuprind mai ales întîmplări din ultimele

Scanned with OKEN Scanner

momente ale procesului de cooperativizare a agriculturii. *Noaptea cu dragoste* (1962), *Oameni cu simțul umorului* (1964), *Sufereau împreună* (1966, ed. rev. 1971), *La iarbă albastră* (1973), *Pompierul și opera* (1976) sînt volume de nuvele și povestiri în care aspectele nocive din realitate sînt prezentate prin umor, ironie și sarcasm. Uneori prozatorul încearcă să iasă din cadrele strîmte ale jurnalisticii satirice, abordînd situații sociale mai complexe, din perspectiva absurdă; este prezent fantasticul și resursele psihologiei abisale. Simplității narative i se adaugă simțul dialogului și mai puțin acela al analizei, evenimentul dinamic fiind cu deosebire solicitat. Un ciclu de texte scrise pentru televiziune au fost tipărite în volumul *Iubirea e un lucru foarte mare* (1967). Cele două personaje, Tanța și Costel, mai mult atitudini decît categorii umane, constituie simboluri care acoperă complexe de locuri comune ale cotidianului, platitudinii și vidului interior. Cîteva piese, unele provenind din propriile nuvele: *Nu lăsa destinul singur* (1965), *Ariciul de la dopul perfect* (1967), *Iertarea* (1968), *Preșul* (1972), *Chițimia* (1973), *Cine sapă groapa altuia* (1974). Temele sale predilecte sînt dreptul oamenilor de a interveni nechemați în viața altora și condiția personalității și identității în lumea modernă; dezvoltarea dramatică variază între tragicomedia modernă cu implicații parabolice și comedia de bulevard clasică.

A.O.: *Umor*, sel. retr. 1970; *Teatru*, 1970; *Fotbalul, joc de bărbați*, 1971; *Teatru*, 1974.

BĂLAN, Ion Dodu, 5.10.1929, Vaidei — Hunedoara. Familie de țărani. Studii secundare la Liceul „Aurel Vlaicu" din Orăștie și „Nicolae Bălcescu" din București. După terminarea Facultății de filologie din București (1953) își începe cariera universitară: asistent la Catedra de limba română (1954—1958) apoi trece la Catedra de istoria literaturii române, unde este astăzi profesor titular. Între 1967—69 este lector la Universitatea din Toulouse. Paralel își desfășoară activitatea redacțională la „Viața Românească" (1953—1958), „Tînărul scriitor" și „Luceafărul", unde este șeful secției de critică (1958—1961) și redactor șef adjunct (1961—1968). Membru supleant al C.C. al P.C.R. și vicepreședinte al C.C.E.S. (1969—1977). Debutul în „Viața Românească" (1953). I.D.B. este unul din criticii care scriu numai despre ceea ce iubesc și care iubesc ceea ce este bine consolidat ca valoare literară, dar nu refuză nici pe aceia dintre contemporani a căror operă este echilibrată, lipsită de excese artistice, ideologice sau etice. Prin premise, studiul său are de obicei un caracter ceremonios. Actul literar sau cul-

Scanned with OKEN Scanner

tural e văzut ca semnificație politică. *Influențe folclorice în poezia noastră actuală* (1955), *Delimitări critice* (1964), *Valori literare* (1967) și *Condiția creației. Portrete* (1968), *Ethos și cultură sau vocația tinereții* (1972), *Artă și ideal* (1975) definesc în amănunt un spirit animat de cultul tradițiilor, de efortul dirijat către găsirea unui punct de vedere care să păstreze echilibrul între actualitate și permanență, refuzul polemicii, optimismul, evitarea licențelor operei discutate. Eseuri politice și caracterologie de moralist apar în *Cuvintele au cuvîntul* (1971). Un deosebit devotament pentru literatura de obîrșie ardeleană este evident. Lui *Octavian Goga* îi consacră în 1966 o micromonografie, dezvoltată în 1971 și 1975 într-un studiu vast. Interpretarea operei se face cu referiri susținute la forme și detalii, prin metoda criticii filologice, genetice și fenomenologice. *Copilăria unui Icar* (1974) este o evocare a copilăriei lui Aurel Vlaicu. A publicat sporadic poezii. A îngrijit ediții, dintre care se remarcă seria de *Opere* ale lui O. Goga începută în 1968.

BĂLĂEȚ, Dumitru, 8.11.1935, Buzești-Crasna — Gorj. Familie de țărani. Trei clase de gimnaziu la Săcelu, școala pedagogică la Tg. Jiu (1951—1954), licența în filologie la București (1959). Profesor de limbă și literatură română la Școala superioară de partid „Ștefan Gheorghiu" (1959—1966); din 1968 inspector pentru biblioteci în C.C.E.S. Doctor în filologie cu o teză despre Radu Ionescu (1973). Debutează cu versuri în „Luceafărul" (1960); publică de asemenea articole de critică și istorie literară. *Topos atopos* (1969) impune un poet sprijinit pe mari metafore filozofice și mitologice, predominînd universul elin și visul în sens platonician pentru construcția lumii umane. Parîngul ca zonă originară e tratat într-o manieră blagiană. *Scuturile* (1971) evidențiază o structură meridională, dar ca valoare reflexivă; uneori apare reportajul de călătorie în sensul lui Wordsworth: realitatea itinerantă ca mijloc de recuperare a conștiinței lirice profunde. Enorme procese explozive ale materiei, istoriei, mitologiei, anunță volumul ulterior: *Ce rămîne* (1974), unde viziunile cosmice concrete și abstractizările metafizice ale peisajului terestru definesc sobrietatea superioară, care-și realizează imaginile mai mult prin combinația ideilor decît a cuvintelor și printr-o tăcere delicată a sentimentelor. Elegiac în manieră clasică, D.B. realizează cadențe rafinate în absența

Scanned with OKEN Scanner

rimei. *Augustele iubiri* (1976) e o plachetă cu tematică patriotică. A îngrijit o ediție din scrierile lui Radu Ionescu; a descoperit și analizat texte anonime din secolul trecut.

BĂLĂIȚĂ, George, 17.4.1935, Bacău. Fiul unui mic funcționar comercial. În 1953 absolvă liceul în orașul natal; un an este student la Institutul de cultură fizică din Capitală (1954); profesor de educație fizică, muncitor, tehnician, activist cultural; licențiat al Facultății de filologie din Iași (1965); redactor la „Ateneu" de la apariția revistei, căreia îi devine redactor șef adjunct. Debutul cu reportaje în ziarul „Steagul roșu" din Bacău (1958); o schiță îi apare în „Luceafărul" în 1960. *Călătoria* (1965) include schițe și povestiri de intersecție a tradiționalismului tematic cu modernismul redactării; contrastul dintre notația exactă, tentația transfigurării și montajul cinematografic sînt alte caracteristici. Gustul pentru finalizare, uneori prin poantă, disponibilitatea pentru o gamă largă de trăiri sufletești definesc și nuvelele din *Conversînd despre Ionescu* (1967), unde alegoria și absurdul capătă un loc mai mare. *Întîmplări din noaptea soarelui de lapte* (1968) e călătoria unui copil într-o lume răsturnată, în care totul e mirific și imprevizibil: construită cu mijloacele suprarealismului oniric, uneori cu material folcloric, narațiunea uzează în special de procedeul demetaforizării expresiilor invariante din limbă, aforisme sau metafore. *Lumea în două zile* (1975) este cel mai complet inventar autohton al procedeelor romanului modern, manevrat de un tehnician perfect: procedee de limbaj (oralitate, monolog interior, exterior, dicteu, experimente ortografice și sintactice), amestec de timpuri ale narațiunii și ale naratorului, realități și prezumții, fragmentări interioare și exterioare, asociații, jurnale, transcrieri de benzi magnetice, reconstituiri, personaje nedeterminate prin propriile acte sau prin relațiile altora, eseistică, rezumate, contracții și dilatări narative, reportaje, trimiteri livrești, simbolistică prin acte și nume, parabole și alegorii, contraste situaționale, pe deasupra umorul particular al autorului sprijinit pe procedeele literare sau decurgînd din observația realității. Fantezist și ironic, romancierul nu uită efectele demonstrative, confruntînd realitatea trăirii personajelor cu construcțiile unor idealuri sociale.

BĂLĂNOIU, Emilian, 5.11.1939, București. În 1959 absolvă liceul „Sf. Sava"; în 1962 termină Facultatea de mecanică și devine inginer. Din 1968 e profesor de matematică. *Adam* (1969) cuprinde povestiri bazate pe un amestec de mitolo-

gic, alegoric, comportamentism, metaforism și psihologism. Nuvelele din *Absenții la dragoste* (1970) evidențiază disponibilități analitice orientate către elementele grotești ale realității; cea mai bună nuvelă, care dă și titlul volumului prezintă un inginer de șantier înșelat de nevastă, incapabil de a alege rezolvări ale situațiilor dincolo de penibil. Bufoneria mazochistă se precipită în romanul *Copilăria, adolescența și tinerețea lui Nicolae Ostia* (1971): personajul adună ghinioane comice sau le declanșează, făcînd curte propriului dezastru, acceptînd gratuit acuzații pentru culpe inexistente. Partitura acestui picaro e șarjată, iar volubilitatea forțată aproape demonstrativ.

BĂLEANU, Andrei, 13. 1. 1931, București. Studii liceale terminate în 1948; licența în filozofie (1952); între 1954 — 1956 se află la Leningrad pentru doctorat. Redactor la „Universul" (1947—1949), „Scînteia tineretului" (1949—1954), redactor șef la „Tînărul leninist" (1951—1954), șef de secție la „Scînteia" (1956—1969), secretar literar de teatru, director adjunct al Teatrului de comedie. *Conținut și formă în artă* (1959) exploatează posibilitățile de distribuție și manifestare a celor doi termeni, exemplificînd cu literatură fără valoare. *Realism și metaforă în teatru* (1965) este o analiză a procedeelor teatrului modern și o afirmare a realismului în metafora scenică: sînt reabilitați autori de el însuși refuzați într-un trecut nu prea îndepărtat, ca J.-P. Sartre și E. Ionescu. *Teatrul furiei și al violenței* (1967) explică fenomenul teatral american și englez dintre 1956—1966 prin condiții sociale. În *Teatrul modern la răscruce?* (1969) se reia problematica ultimelor volume. A tradus din Anouilh, V. Levidova, J. Gassner.

BĂLU, Ion, 26.10.1933, Poiana Cîmpina. Liceul „D. B. Știrbey" din Cîmpina, Prahova, absolvit în 1952; studii filologice și juridice la București; profesor de literatură la Liceul „N. Grigorescu" din Cîmpina. Primul articol în „Contemporanul" (1963). *G. Călinescu. Eseu despre etapele creației* (1970) este remarcabil prin efortul socio-psiho-estetic de a delimita ipostaze și etape din procesul de formare a spiritului călinescian: se deosebesc începuturile mediocre de maturitatea excepțională pînă la a le găsi disjuncte sau dificil de explicat reciproc; marile opere suportă mai ales un tratament descriptiv. Stăpînirea subiectului e evidentă apoi în *G. Călinescu. Bibliografie* (1975), lucrare aproape exhaustivă. O expunere sistematică, succintă și completă a vieții și operei este *Cezar Petrescu* (1972). Antologii cu prezentări din G. Ibrăileanu și Mihail Sadoveanu.

BĂNESCU, Florin, 30.3.1939, Armeniș — Caraș Severin. Liceul terminat la Timișoara (1955), unde urmează și Facultatea de

Scanned with OKEN Scanner

medicină; medic la Cogealac, Medgidia, Hunedoara, Arad. Debutul în „Orizont" (1968). Texte lipsite de evenimente sau cu evenimente anulate prin analiză, abstractizare sau lirism: *S-arunci cu pietre în soare* (1974), *Anotimp al ninsorilor albe* (1975). *Semințele dimineții* (1976) e un roman polițist.

BĂNULESCU, Ștefan, 8.9.1929, Făcăieni — Ialomița. Familie de țărani. Liceul la Călărași. În 1952 absolvă Facultatea de filologie din București. Redactor la „Gazeta literară" (1954 — —1960), „Luceafărul" (1962— 1964), căruia îi este redactor șef (1968—1971). Debutul în „Viața Românească", cu un articol despre nuvelistica lui Gogol (1949). În *Drum în câmpie* (1960) e cultivat un pseudoreportaj, valorificat dealtfel în volumele ulterioare, în care episoade sau poeme vor fi incluse în alte structuri narative. *Iarna bărbaților* (1965, ed. rev. și ad. 1971) e un eveniment în evoluția nuvelei postbelice. Proza practicată este încadrabilă în sfera realismului mitologic; în strînsă legătură cu implicațiile folclorice, fantasticul constituie o altă caracteristică. Fiecare nuvelă abundă în simboluri aparținînd unui ezoterism folcloric impracticabil fără o cunoaștere a izvorului; compoziția tinde către crearea de atmosferă: există un cadru istoric neprecizat, subtilizat prin rafinamente simbolice și prin excluderi de detalii materiale de circumstanțializare. *Mistreții erau blînzi* se desfășoară într-un cadru de apocalips biblic; tensiunea dramatică este contrapunctată prin elemente grotești, care realizează un echilibru de tonalitate prin compensație. Lumea predilectă este aceea a Bărăganului și a zonei danubiene, în care realitatea apare ca o intersecție de fenomenal și mitologie țărănească, aruncînd acțiunea într-un timp originar. *Satul de lut* aduce un sfîrșit de război cu ruperea tuturor sensurilor realității, a punctelor de reper, de unde închegarea senzației de haos, evoluția aleatorie a personajelor, imprevizibilul de comportament care corespunde unui imprevizibil al situațiilor exterioare ființei. *Vară și viscol* amintește de unele motive ale prozei sadoveniene, dar personajele sale, firi voluntare, virile și dure, sînt ferite de acea pasivitate fatalistă specifică unor medii țărănești. *Masa cu oglinzi* e o nuvelă amplă, construită dintr-un număr de linii narative polarizate de un eveniment focar, care este întoarcerea războiului spre vest: structura epică este fragmentată și discontinuitățile pot fi reperate chiar în interiorul aceleiași linii narative. Prin *Dropia*, autorul cuprinde un univers oniric, de magie colectivă, în spiritul unor bune tradiții ale literaturii române, de la I.L. Caragiale și Nicu Gane la V. Voiculescu, mecanismul constînd, în esență, în obținerea unei fuziuni nemarcată literar între realita-

Scanned with OKEN Scanner

tea stării de veghe și aceea a visului. Expresia este rafinată, specifică unei intenții de ambiguizare, care dorește descrierea unor evenimente ale subiectivității prin forme obiective. În 1968 îi apare un volum de versuri: *Cîntece de cîmpie*. Poezia sa exprimă aceleași idei și sentimente ca și proza. Atemporalul originar, magia intersecției dintre vis și realitate, dintre fenomen și simbol, dintre material și transcendent, sînt închise în structuri incantatorii de o înșelătoare simplitate, a căror intenționalitate pare a fi generată de ideea lumii reînviate din ireversibil prin actul artistic. Universul fantastic și terifiant, de apocalips, este nu rareori punctat, ca și proza, de ingrediente grotești și joviale, necesare distanțării. *Scrisori provinciale* (1976) e o culegere de schițe literare și eseuri.

BĂNUȚ, Aurel Paul, 23. 10. 1881, Rupea — Brașov — 28. 7.1970, Brașov. Studii juridice la Budapesta; Conservatorul de artă dramatică la București (1905—1908); funcționar și activist teatral în Transilvania. Debutul în „Luceafărul". *Scrieri* (1974), adună o parte din activitatea umoristului dintre 1915—1970: *Curriculum vitae, Tempi passati*, teatru, articole, evocări, multe inedite. Principalele efecte sînt scoase prin litotă și hiperbolă, ca și prin limbajul macaronic, folosit în sens obiectiv; organică autorului e verva, calitate al cărei defect e caracterul fragmentar și dezechilibrat al operei.

BĂNUȚĂ, Ion, 7.11.1914, Siliștea — Argeș. Familie de țărani. Ucenic și muncitor la Grivița, apropiat din tinerețe de partidul comunist. În primii ani după Eliberare va fi ziarist la Timișoara. La București va răspunde o vreme de direcția politică superioară a C.F.R. și de publicația „Lupta C.F.R.". Va termina între timp secția de ziaristică de la Facultatea de filozofie. Director al Editurii pentru literatură, și din 1969 redactor șef al periodicului „Albina". Debutează editorial în 1946 cu *Cetatea tăcerii; Izvoare* (1956), *La hotarul dintre lumi* (1960), *Am rechemat iubirea* (1962), *Scrisoare către anul 2000* (1963) se aliniază tematicii generale, stereotipurilor și licențelor liricii. *Lacrima diavolului* (1965) anunță un ciclu de „panorame", din care au apărut sub titlul generic *Olimpul diavolului*, volumele *Panorama efemeridelor* (1967), *Panorama templului meu* (1968), *Panorama sărutului* (1969), *Panorama focului albastru* (1972), *Panorama iubirii zugravului* (1974), *Panorama duhului meu* (1975). Ciclul nu pare a avea o idee de ansamblu: diavolul ar fi, cu totul vag, imaginea metaforizată a omului curios, scormonitor, nesistematic, și de loc infernal, dar acționînd extensiv. Perspectiva aleasă este propice construcției nu atît a unei mitologii personale, cît a unui inventar al posibilităților

Scanned with OKEN Scanner

de contact cu obiectele și evenimentele lumii practic inepuizabile: poetul e „adînc zidit în toate, risipit fără rang în speranță, în zenit, în neant", panorama fiind și „panaramă". În tentativa de descriere totală a „scenei lumii", poetul poate fi mitic, originar, național, frust, arghezian, caricaturist, barbian, didactic, pillatian, suav, intimist, pastelist, alegoric, folcloric, legendar, demoniac, bachic, domestic, sideral, *poeta vates*, mesianic, normativ, erotic, patetic, răstit, *homo faber*, explicativ-parabolic, bucureștean, pudic, galant; formal, varietatea exprimă facilitatea productivă a unei candori volubile, evidențiindu-se însă repetiția și anularea. Cuvintele se adună uneori numai din nevoile de rimă. Versul scurt, din poezia populară, îl favorizează cu deosebire.

BĂRAN, Vasile, 20.1.1931, Pojogeni — Gorj. Familie de țărani. Studii medii la Tg. Jiu și București; urmează cursurile de ziaristică ale Școlii de partid „Ștefan Gheorghiu". Redactor la „Agerpres", „Scînteia tineretului", „Scînteia", secția de scenarii a Studioului cinematografic București; din 1969, secretar responsabil de redacție la „România literară". Debutul cu publicistică în „Gorjul liber" și cu beletristică în „Luceafărul" (1960). Primele volume sînt de reportaje: *Pe drumul fericirii* (1961), *Gospodăria colectivă — izvor de bunăstare și belșug* (1961), *Contemporani cu viitorul* (1962), gen la care revine cu *O.R.A.* (1976). Povestiri simple, parabole, poeme în proză, texte satirice și miniaturi didactice în *Uluitoarea dispariție a unui cap liniștit* (1965), *O raită prin pădurea de întîmplări* (1966), *Întîmplări din primul vis* (1968), *Numărați pînă la unu* (1969), *Microsioane satirice* (1971), *Călcîiul lui Ahile* (1973), *Cartea proverbelor* (1973). Un microroman, *Duminica lucrurilor* (1968), pornind de la un pretext adulterin, surprinde fenomenele curente ale epocii în care omul simte tirania lucrurilor și caută soluții pentru a evada din universul lor. Viziunile delirante ale unui reporter invalid fizic și psihic în urma unei încercări de a clarifica motivele unei crime apar în „pseudo-romanul" *Ancheta* (1972). Desfășurat într-o singură zi și într-un singur loc, *Cascada* (1974) e mai mult un roman al relațiilor sexuale decît al iubirii într-un mediu de artiști. Un serial autobiografic obiectivat prin personajul central e deschis cu *Cuptorul de ars cărămidă* (1971), imagine duioasă și pitorească, uneori gravă a copilăriei clasice, în decor oltenesc; *Cocorii de iarnă* (1973) prezintă eroul între nostalgiile locurilor natale și tribulațiile formării sale ca gazetar. Pentru copii a dat proză de asemeni fantastică și parabolică, nostalgică sau burlescă: *Săgeata albă* (1969), *Berbecul zburător* (1971), *Cresc odată cu țara* (1974), *Insu-*

Scanned with OKEN Scanner

la manechinelor (1975), *Ambarcațiunea eroică* (1976).

BĂRBUCEANU, Constantin, 17.10.1923, Ceptura — Prahova. Liceul „Sf. Petru și Pavel" din Ploiești, terminat în 1940. Între 1951—1952 este student la Facultatea de petrol și gaze, apoi șef de secție și maistru sondor șef. Funcționar al Uniunii scriitorilor, din 1972. Primul său roman, *Bîrlogul lupilor* (1963), se referă la o rețea de spionaj și diversiune străină din regiunea petroliferă a Văii Prahovei. *Ceața* (1968), *Expresul de noapte,* (1975) relatează fapte spectaculoase din rezistența organizată de partidul comunist spre sfîrșitul ultimului război în aceeași regiune, schițîndu-se și un panoramic social al României provinciale din acea vreme. *Femei singure* (1969) descrie sociologic și psihologic situații indicate exact prin titlu. Abilitatea în realizarea dinamismului exterior e evidentă și în romanul polițist, *Gentlemanul șchiop* (1970). Deosebit este *Samsarul* (1975), studiu caracterologic și de probleme sociale postbelice.

BĂRBULESCU, Marta, 6.6. 1937, Păncești — Bacău. Liceul la Piatra Neamț și Galați. Debutul cu versuri în „Iașul literar" (1963). Sensiblerie exclamativă, intimism și memorialistică liber versificată în plachetele *Jocul anilor* (1967), *Îngerii lui Rafael* (1969), *Dincolo de cercuri* (1972), *Ideea de înfrunzire* (1976). Pentru copii: *Lumea culorilor* (1976).

BĂRBULESCU, Mihai, 22. 5. 1949, Panciu — Vrancea. După terminarea liceului (1967), se înscrie la Facultatea de filologie din Iași, de unde se transferă în 1969 la Facultatea de limba și literatura română din București. Debutează în 1960, cu o povestire pentru copii. *Vocale în vîrful piramidei* (1968), *Cîntec în casa nimănui* (1970) și *Măsură pentru o clipă* (1975) aduc obsesia primordialului, imagini și posibilități de eliberare în mitologie; în cadrul erosului, senzualitatea și tandrețea devin legi, iar mustrarea și nostalgia fără iluzii, stări esențiale. Însingurarea e uneori o șansă prin ironizare, alteori, o damnare. Versul e liber; sînt frecvente repetițiile unor interogative aluzive.

BÂRNA, Vlaicu, 4. 12. 1913, Crișan — Hunedoara. Familie de moți săraci. Liceul „Avram Iancu" din Brad. Facultatea de litere din București. Primele versuri în revistele „Azi" și „Viața literară" (1934). În plachetele *Cabane albe* (1936), *Brume* (1940), *Turnuri* (1945) poetul cîntă solitudinea, peisajul montan pustiu, moartea și se arată un artizan de clasă pentru peisajele medievale, concepute în tehnica gravurilor romantice. *Minerii din satul lui Crișan* (1949) și *Tulnice în munți* (1950) descriu viața moților și evocă trecutul de luptă. Poemul *Cerbul roșu* (1956) e o amplă trecere în revistă a vieții unui sat din Apuseni, angajat în ultimul se-

Scanned with OKEN Scanner

col în experiențe cruciale: în centru se află Cerbul roșu, animal legendar care se arată multimilor în momente de răspîntie istorică, stîrnind evident mînia claselor dominante, și care va dispare odată cu eliberarea țării, cînd sarcina lui de onoare s-a încheiat. *Arcul aurorii* (1962) este de asemenea un poem anecdotă și reportaj liric despre realitatea socialistă. În *Ceas de umbră* (1966), *Cupa de aur* (1970), *Pămînt al patriei* (1970), *Corabia de fum* (1971), *Auster* (1973), *Grăunțele timpului* (1976), preocuparea pentru caligrafie, prezentă la începutul carierei sale poetice, revine cuplată cu meditații elegiace asupra propriului trecut, iremediabil pierdut. Versul, încărcat de epitete și comparații simple, este de o muzicalitate rece. A scris romane istorice pentru tineret, remarcabile prin sentimentele patriotice: *Romanul Caterinei Varga* (1960), *Cînd era Horia împărat* (1962). A tradus din Méliusz József și A. Mickiewicz. Merită amintită activitatea de textier pentru cîntece de mase.

BEDNERS, Ursula, 14.5.1920, Sighișoara. Poetă de naționalitate germană. Liceul în orașul natal, terminat în 1938. Simplitate afectivă și variate mijloace prozodice folosite fără strălucire, formalism util exemplificărilor semiotice în plachetele *În pînzele vîntului* (1969), *Insule de trestii* (1973), *Versuri* (1974).

BEJANCU, Gheorghe, 15. 8. 1926, București. În 1945 termină liceul „Petru Rareș"; ajutor de contabil la uzinele „Grivița Roșie" (1946—1947), redactor la „Agerpres" (1947—1948) și apoi la „Apărarea patriei". G.B. scrie cărți pentru colecțiile educative și literare militare: *Soldatul Eftimie Croitoru* (1951), *Schițe* (1951), *Povestiri* (1953), *Oameni în furtună* (1955), *Spre mîine* (1960), *Un singur pas* (1963), *Batalionul* (1966), *Seara întoarcerii* (1970), *Eroul de la Tiszalök* (1970), *Orele soldaților* (1971), *Căpitanul nemaipomenitului velier* (1971), *Un fel de fabule* (1972), *Povestea ostașului* (1973), *Cronica în marș* (1974, în colaborare), *Coloane sub lună* (1976).

BEKE György, 3.8. 1927, Ozun — Covasna. Scriitor de naționalitate maghiară. Liceul terminat la Sf. Gheorghe, în 1946; licența în filologie. Din 1948 redactor la „Előre". Debutul în ziarul „Népi Egység" din Brașov (1945). Romanul *Cercurile valurilor* (1965) e consacrat unui interiorizat în mediul rural, care-și caută un loc în lume și se găsește față-n față cu păcatele vieții sale trecute; prin vîrtejul confruntării cu sine, sufletul se purifică. *Fulger circular* (1967, ed. rev. 1973) e romanul unui tînăr țăran cu mentalitate individualistă, opus, pe șantier, viziunii constructorului socialist. Cel mai interesant roman rămîne *Solitar în crimă*

Scanned with OKEN Scanner

(1969), tragedia unui învățător dezvoltată pe fondul realităților satului transilvan: un bărbat silit de nevastă să ducă o viață dublă o sugrumă pe aceasta cînd o surprinde într-o postură similară; el este omul laș, sincer și naiv, iar cartea o analiză a unui proces de deteriorare morală ireversibilă. Povestiri pentru tineret în *Joia iubirilor* (1970). O altă parte a operei sale, cea mai valoroasă, e constituită din cărți de reportaje: *Spargerea nucilor* (1964), *Ultimul Bethlen* (1968), *Rîul negru* (1974), *Carte de reportaj despre Sălaj* (1975). Eseuri și publicistică variată sînt adunate în *Cercetări despre noi înșine* (1972). Îi aparțin o monografie *Veress Sándor* (1976) și un remarcabil volum de convorbiri cu 56 scriitori români și maghiari, ilustrînd relațiile armonioase dintre scriitorii din România exprimați prin două limbi diferite: *Fără interpret* (1972), apărută și în românește. O culegere de aforisme românești alese și traduse în maghiară, apărută în 1967, reapare în 1971 într-o ediție lărgită: *Ghiocuri cu murmur de mare*. A tradus în maghiară scriitori români clasici și contemporani.

BELCIU, Maia, 22.5.1926, Lugoj. A urmat Institutul de teatru și Facultatea de drept din Cluj; între 1948—61 e actriță la Cluj, Brăila și Timișoara; redactor la Editura Meridiane (1961 — 1968). Debutul în „Luceafărul" (1965). Microromanul *Blana de focă* (1966) relevă o prozatoare de tip obiectiv, modernizată prin incursiuni retrospective și discontinuități de mozaic. Sida, personaj specific prozei ardelene, lucidă, voluntară și senzuală, se aruncă într-o aventură socială care-i permite depășirea condiției spirituale și materiale de țărancă, dar ajunge finalmente un pretext pentru remușcări legate de o iubire ratată. *A XI-a poruncă* (1969) e un roman rezultat din experiența teatrală și care se vrea el însuși un spectacol de procedee, dintre care se disting anecdotele și contrapunctul dinamizat; stilul este liric și definitoriu pentru limbajul feminin familiar, metaforizant și cu observații convențional generalizatoare asupra lumii. Nimic de reținut din romanul *Moartea centaurului* (1970).

BELCIUGĂȚEANU, Corneliu, 18.7.1922, București — 11.9.1973, idem. Liceul „Spiru Haret"; studii medicale; medic psihiatru. Debutul cu versuri în „Vlăstarul", revista liceului (1940). Proză confesională, eseistică și lirică, indicînd bucuriile descoperirii puterilor poeziei îndeosebi, însoțite de poezie mediocră în *Fugind de neant* (1946). Un fel de continuator al lui Vlahuță e poetul și în *Versuri din patru decenii* (1969).

BELDEANU, Adrian, 10.6.1935, Lugoj. Fiul unui medic veterinar. În 1952 absolvă Liceul teoretic din Bîrlad; urmează Școala de literatură „Mihai Eminescu" (1952—54) și Facultatea de drept (1954—58). Din 1959 se înscrie în Colegiul de avocați, unde pro-

Scanned with OKEN Scanner

fesează fără întrerupere. Debutează în „Luceafărul" (1966). În volumele *Vitralii cu păsări* (1967), *Corrida* (1969), *Variațiuni pentru speranță* (1970), *Ceasornicul de aer* (1974) poetul e un creator de peisaje, de interioare și uneori de schițe ale mișcării umane exterioare, ușor alegorizate. În linia intimismului contemporan, el prelungește procedee simboliste; în descrierile de evenimente exterioare este mai ales un constructivist moderat, voluntar sau prin lipsă de suflu. Majoritatea versurilor sînt libere. Ca romancier (*Canapeaua cu pisici*, 1971; *Să mai cîștigi o zi*, 1972) aglomerează scene care dau senzația prezentului ca la neorealiști; scene profesionale, de moravuri, pitorești, aparținînd celui stăpînit de materie, de propriul debit verbal, gesticulînd și retorizînd, abandonîndu-se licențelor gramaticale și logice.

BELLU, Pavel, 14.3.1920, Caraș-Severin. Liceul la Oravița, absolvit în 1939; studii filologice la Cluj, terminate în 1948; a fost profesor (1950—1954), secretar literar al Teatrului Național din Cluj (1955—1959), economist la Întreprinderea Utilaje Transport (1959—1965), responsabil al filialei Fondului plastic Cluj (1965—1968). Lirica din *Candelabre albastre* (1936), *Flori de piatră* (1940) și *Elogiu simplității* (1967) este elegantă prin prozodie și profundă prin simplitatea sentimentelor ponderate totuși. *Avram Iancu* (1972) e un poem dramatic în maniera de armonizare a dramaticului, poeticului și filozoficului cunoscută prin Lucian Blaga, fiind păstrată chiar formula aforistic clasicizantă; personajul central e impresionant prin aceeași logică simplă a eroismului. *Blaga în marea trecere* (1970) este un eseu în care formația omului, gînditorului și artistului e pusă sub influența decisivă a Banatului, regiune situată istoric și descrisă limpede prin categorii stilistice de echilibrare a dionisiacului și apolinicului.

BENADOR, Ury (Simon Schmidt), 1.5.1895, Milișăuți-Suceava — 23.11.1971, București. Cultură de autodidact. După Eliberare pînă în 1955 e secretar al Teatrului Evreiesc de Stat. Debutează în „Lumea literară" din Iași (1924), revenind un an mai tîrziu ca dramaturg: *5 acte*. Romanele *Apassionata* (1934), *Ghetto veac XX* (1934, unele fragmente apar încă din 1929), *Subiect banal* (1935), *Hilda* (1936), *Final* (1939) și *Final grotesc* (1940) abordează problemele lumii evreiești contemporane, dovedind înclinații excepționale către analiza minuțioasă a unor stări limită ale conștiinței specifice condiției de ghetou. *Subiect banal*, cea mai importantă operă a sa, e romanul unui gelos care, pornind de la premisa naturii instabile a femeii, ajunge să-și dirijeze el însuși soția către adulter, pentru a avea argumentarea materială a postulatului. *Gablonz-Magazin universel* (1961, ed. rev. 1973) urmărește, în manieră

balzaciană, lumea afacerismului interbelic evreiesc și românesc, angajată în lupta pentru îmbogățire rapidă. Disoluția morală și biologică apare mai pregnantă în epoca naționalizării. Personajul principal și cel mai realizat al romanului este Avrămuț Feighenbaum-Smochinescu, evreul cu o mare abilitate în afaceri, cinicul pragmatic care acționează potrivit obiectivelor sale prin toate mijloacele, ce țin de la găinăria măruntă la sabotajele economice de amploare, ingenios regizate. Exterior și discursiv, romanul dovedește eșecul scriitorului în epica obiectivă, pe care o gîndește prin situații artificiale. *Beethoven, omul* (1964) reia o preocupare mai veche a prozatorului, marcată, în 1947, prin tipărirea unui *Preludiu la Beethoven*. Structuri epice imaginate vor încerca dealtfel să se constituie ca echivalențe muzicale în întreaga sa operă. A tradus în colaborare din Hans Scherfig.

BENIUC, Emma, 24.4.1917, București. Soția poetului Mihai Beniuc. Cunoașterea mai multor limbi, disponibilitatea sufletească și preferința pentru proză și teatru concordă în realizarea unor traduceri din N.A. Nekrasov, Dostoievski, Gorki, L. Leonov, V. Panova, D. Bednîi, M. Bubenov, A. Korneiciuk, B. Romașov, M. Șatrov, Balzac, Mauriac, Brecht, Feuchtwanger, Hemingway, A. Marshall, N. Hikmet.

BENIUC, Mihai, 20. 11. 1907, Sebiș — Arad. Familie de țărani. Liceul la Arad (1921—1928). În 1932 termină Facultatea de filozofie la Cluj. Studii de specializare la Hamburg, în domeniul psihologiei animale (1932—1933). Preparator, pînă în 1938, la Institutul de psihologie din Cluj, asistent din 1943, conferențiar între 1943—1946; consilier cultural (1946—1948) la Moscova. Funcții de conducere în Uniunea scriitorilor între 1949—1965, pentru a se dedica din nou, din 1966, activității profesorale la Universitatea din București. Director, de cele mai multe ori onorific, al unor publicații literare; deputat, membru a diferite comitete naționale și internaționale. În 1934 își publică teza de doctorat: *Învățare și inteligență la animale. Formarea drumului indirect la peștele combatant* (în 1968 cu titlul *Ce simt și pricep animalele*). O poezie tradusă și adaptată îi apare în „Laboremus", revista liceului „Moise Nicoară" (1926); cu poezie proprie debutează în „Bilete de papagal" (1928), publicînd apoi volumele: *Cîntece de pierzanie* (1938), *Cîntece noui* (1940), *Poezii* (1943), *Orașul pierdut* (1944). Continuînd tradițiile liricii transilvane, M.B. abordează mari probleme cu o crîncenă încordare, cu sinceritate voinicească și cu o brutalitate romantică în structura ei, care poate părea uneori fără obiect. Nu deosebit în versurile-i tradiționale, dar cu unele intu-

Scanned with OKEN Scanner

ției ale viitorului politic este *Un om așteaptă răsăritul* (1946), care anticipă o serie prodigioasă de altele similare: *Steaguri* (1953), *O sumă de poeme* (1953), *Pe-aici nu se trece!* (1953), *În frunte comuniștii* (1954), *Mărul de lîngă drum* (1954), *Partidul m-a-nvățat* (1954), *Trăinicie* (1955), *Azimă* (1956), *Călător prin constelații* (1957), *Inima bătrînului Vezuv* (1957), *Cu un ceas mai devreme* (1959), *Cîntecele inimii* (1960), *Materia și visele* (1961), *Culorile toamnei* (1962), *Poezii* (1962), *Pe coardele timpului* (1963), *Cu faruri aprinse* (1964), *Colți de stîncă* (1965), *Zi de zi* (1965), *Poezii* (1966), *Alte drumuri* (1967), *Mozaic* (1968), *Inima-n zale* (1969), *Lumini crepusculare* (1970), *Etape* (1971), *Arderi* (1972), *Turn de veghe* (1972), *Pămînt! pămînt...* (1973), *Rămîne pururi vatra* (1974), *Focuri de toamnă* (1974), *Patrulă de noapte* (1975). Alte volume sînt retrospective, selective, antologice: *Versuri alese* (1949), *Poezii* (1952), *Versuri alese* (2 vol., 1955), *Poezii* (1956), *Poezii* (1959), *Cîntecele inimii* (1960), *Poezii* (1960), *Poezii* (1969), *Poezii* (1976), *Țara amintirilor* (1976). În lirica postbelică, M.B. reprezintă mai întîi ipostazele: vaticinare, sfătuitoare, aforistice, sănătoase, specifice poetului angajat în meditație, sentiment și în viața de fiecare zi. Ideea de dăruire, prometeismul, dar și modestia orgolioasă a eroului anonim, lupta cu sine însuși în asimilarea problemelor colectivității, misiunea poetului în societate, sînt teme, motive și laitmotive ale poeziei sale. Cu timpul, tendința spre reflexivitate se substituie exclamațiilor, dar nu și sentințelor: poetul este oricînd un vitalist, a cărui meditație activă apare ca un act de voință. M.B. rămîne oricum un egotist, care răspunde, își răspunde, declamă, exclamă, apelează, îndeamnă, sfătuiește, se nedumerește, se autoironizează sau se complimentează, se exaltă sau vibrează, dar mai presus de toate se consideră un termen cheie al universului, în funcție de care se realizează experiența întregii omeniri: de aici imaginea eului exponent, gata să se metamorfozeze în orice alt fenomen, obiect sau idee care prin transfer de sens îl reprezintă și îl explică. O anumită monotonie este oferită tocmai de repetiția acelorași ipostaze și proliferarea acelorași procedee artistice, indiferent dacă poetul cîntă partidul, iubirile arzător — devorante, euforiile telurice sau tristețile prea puțin adînci ale bătrîneții. O mare varietate prozodică aparentă este cultivată în limitele clasicismului; expresia, care ajută la identificarea persoanei întîi atît de dragă autorului, include cuvîntul regional mustos, neologismul științific și clișeele de limbaj. În proză s-a făcut cunoscut mai tîrziu prin nuvelele din *Ură personală* (1955), din care se pot remarca descrierile de natură, tipurile umane energe-

Scanned with OKEN Scanner

tice — oneste sau nocive — de tradiție ardeleană, umorul popular. *Pe muche de cuțit* (1959) este un roman transparent autobiografic: prin Atanasie Mustea, privit în perioada cuprinsă între dictatul de la Viena și victoria de la Stalingrad, autorul vrea să ilustreze destinul intelectualității românești comuniste. Eroul se deplasează prin medii sociale diferite, participă la lupta izolată a celulelor de partid, dar activitatea sa se reduce mai ales la analize politice monologate. Multe alte personaje ale romanului sînt reale, avînd doar numele schimbate. *Dispariția unui om de rînd* (1963) elogiază prin Avram Proțap omul anonim, lucrativ și discret. Fiu de țăran din Apuseni, el face studii în țară și în străinătate, se dedică profesiunii alese, luptă în războiul ultim și moare pe frontul de vest în plin anonimat, dar alții îi duc mai departe destinul, comutarea indivizilor fiind posibilă prin ideea de „rînd", numitor comun din care se iese numai prin întîmplare. Personajul defunct poate trăi în continuare în postura de academician, contabil etc. Romanul este deficitar sub raport epic. Similar este *Explozie înăbușită* (1971), roman la persoana întîi evocînd lupta și formarea comuniștilor în vremea ultimului război. M.B., în dramaturgie, artist prin excelență simplificator de sentimente, acțiuni, idei, este adecvat pentru farsă: *În valea Cucului* (1959), *Întoarcerea* (1960). O parte din publicistica literară din perioada 1934—1957 e strînsă în volumul *Meșterul Manole* (1957). *Despre poezie* (1953) adună articole de atitudine, iar *Poezia noastră* (1956) este un eseu despre starea liricii momentului. Alte volume de publicistică au un caracter politic-educativ: *Frăția dintre poporul român și minoritățile naționale* (1954), *Cu tineretul spre viitor* (1957), *Un bătrîn către un tînăr cărturar* (1973). A prelucrat snoave: *Păcală, slugă la primar* (1955). Dintre traducerile mai importante pot fi amintite cele din Apollinaire, Pușkin, ca și o tălmăcire din *Cîntecul oastei lui Igor*. Au apărut 7 volume dintr-o ediție de *Scrieri*. (I—VII, 1972—1976).

Scrieri despre: V. Fanache, *Poezia lui Mihai Beniuc*, 1972.

BERBECARU, Valentin, 24.2.1927, București. Liceul „Gh. Lazăr" terminat în 1947; studii de drept și de filozofie întrerupte (1947—1949) pentru o școală de radiotehnică (1950—1952); doi ani e contabil, apoi administrator, șef de depozit la Institutul politehnic. Debutul în „Gazeta literară" (1964). Nuvelele din *Trinitate confidențială* (1968) și romanele *Banchetul* (1967), *Suplinitor* (1971) și *Șah etern* (1971) aparțin prozei de moravuri, dezvoltată digresiv și printr-un stil adjectivat, prețios și neglijent, amintind de epica foiletonistică interbelică.

Scanned with OKEN Scanner

BERCIU, Ștefan, 13. 7. 1928, București. Facultatea de finanțe și credit a Academiei de științe economice, terminată în 1949 (licența în 1951). Lucrează de două decenii în Miliție. Debutează scenic, în 1960, cu piesa *Cine a ucis?* Piesele și prozele polițiste sînt scrise corect din punct de vedere tehnic și cu spirit educativ: *Acuzarea apără, Oameni și umbre, Hipnoza, Insula spionilor, Balul aventurierilor, Teatru polițist* (1969), *Cutia cu scrisori* (1969), *Ipoteze judiciare* (1971), *Jos masca, domnule Dib!* (1971), *Prețul tăcerii* (1974), *Pichetul în alarmă* (1976), *Armata de pitici* (1974) e pentru copii, ca și *Fantastica aventură 2101* (1975).

BERG, Lotte, 5. 12. 1907, Cernăuți. Scriitoare de limbă germană. Versurile din *Viața cîntă din plin* (1954) sînt notabile pentru caldul elogiu adus actului de la 23 August 1944. *Călătorie spre primăvară* (1957) cîntă iubirea circumstanțializată în context contemporan. În *Firul roșu* (1962), realitatea contemporană este reprezentată printr-o mai largă sferă tematică, în atmosfera unei moderații pasionale și în limitele prozodiei clasice evidente apoi în *Cu ochii dorului* (1975). Nuvele inconsistente, minate de sentimentalism: *Vară fierbinte* (1965). Literatură pentru copii, singură sau în colaborare: *Summsi sau povestea unei albine* (1956), *Făt-Frumos Scatiu* (1956), *Căruciorul dispărut* (1970), *Povestiri cu Moș Ene* (1971), *Bun-nălucă și alte povești* (1972), *12 povestiri* (1976). A tradus din română în germană: Șt. O. Iosif, Otilia Cazimir, Gr. Alexandrescu, Nina Cassian, N. Labiș etc.

A. O.: *Klaus pornește la drum*, pov., 1956; *Culeș în august*, v., 1958; *Purtătorul de noroc*, pov., 1964; *Revedere pe ecran*, 1968; *Lumină crepusculară*, pov., 1968.

BERLOGEA, Ileana, 16. 8. 1931, Jidvei—Alba. Liceul la Blaj, Rîmnicu Vîlcea și Cluj (1941—1949). După un an de studii juridice la Cluj, urmează la București Institutul de artă teatrală (1950—1954). Carieră universitară: profesor de istoria literaturii universale la Institutul terminat. Primele articole în „*La Roumanie d'aujourd'hui*", revistă la care lucrează în 1954. Monografia *Pirandello* (1967) ilustrează exegeza universitară, care urmărește expunerea completă a datelor despre autor, despre operă, care circumstanțializează opera în epocă, prinde reflexele și ecourile ei într-un plan universal și similitudinile în raport cu alți scriitori. O lucrare cu caracter comparatist este *G.B. Shaw în România* (1968). *Teatrul medieval european* (1970) e o operă de popularizare. Monografii consacrate actorilor Gheorghe Storin (1965) și Agatha Bârsescu (1972).

BERWANGER, Nikolaus, 5. 7. 1935, Timișoara. Scriitor de naționalitate germană. Studii filologice în orașul natal; redactor șef al ziarului „Neue Banater

Zeitung". Originalitatea scriitorului constă mai întîi în exploatarea resurselor stilistice ale dialectului șvab într-o direcție satirică și umoristică, apoi în efortul de conciliere a dialectalului cu problematica politică și cu căutările formale: *Pe șvăbește* (1971), *Scrisori* (1974), *Seri șvăbești* (1974, în colab. cu Ludwig Schwarz), *Nu-mi atîrn fața-n cui* (1976). Un eseu monografic: *Adam Müller-Guttenbrunn* (1976).

BEURAN, Grigore, 3. 9. 1924, Țicleni — Gorj. Studii medicale. Proză scurtă inspirată din actualitate, cu valoare de exerciții de stil personale în *Ochi adînci* (1962) și *Regăsire* (1968). A mai publicat proză inspirată din viața militară și romane polițiste: *În valea Mureșului* (1964), *Ora 23* (1970), *Triplul mister* (1974), *Evadarea* (1976). Un roman polițist și pseudo-*science-fiction* este *Cifrul Petre Petrescu* (1968), în care procedeele genurilor amintite suportă o coloratură umoristică lejeră.

BIBERI, Ion, 21. 7. 1904, Turnu Severin. Gimnaziul și liceul militar din Craiova (1914—21). Facultatea de medicină din București, apoi cea de litere și filozofie. Doctor în medicină chirurgicală și medic psihiatru. Debutează în prima serie a „Biletelor de papagal". Opera lui I.B. este a unei formații profesionale prin care se ajunge la literatură. Deschis pe de altă parte tuturor ideilor și tuturor experiențelor culturale, el aparține acelei categorii de diletanți gata oricînd să se ocupe de orice. A scris romane și nuvele în care pregătirea medicală detectabilă în acuratețea descrierilor psihologice nu compensează lipsa de aplecare către problematica esențială a omului: *Oameni în ceață* (1937), *Cercuri în apă* (1939), *Un om își trăiește viața* (1946). În romanul *Proces* (1935) se simt lecturile din Proust și Joyce în transcrierea unor evenimente fără selecție, dar influența se reduce la acest nivel al confuziilor superficiale. În domeniul eseului literar e de amintit în primul rînd volumul de *Studii asupra literaturii române contemporane* (1937), apărut în franceză la Paris, care popularizează literatura română modernă mai ales prin corespondențe cu autori străini. *Tudor Vianu* (1966) prezintă viața profesorului în unitatea ei și în detalii; multe informații de arhivă sînt conjugate cu mărturii de colportaj sau cu amintiri personale. Alte lucrări de estetică literară sînt *Studii literare franceze* (1946), *Lev N. Tolstoi. Viața și opera* (1947), *Poezia mod de existență* (1968). I.B. este și un pasionat autor de dialoguri-interviu, care-și impune propria sa personalitate în discuție: *Lumea de mîine* (1945), *Orizonturi spirituale* (1968). *Hannibal* (1967) e o piesă istorică fără ecou. Prefețe, conferințe, studii de spe-

Scanned with OKEN Scanner

cialitate. A tradus din Voltaire, Eichendorff, Tolstoi.

A.O.: *Thanatos*, es., 1936; *Funcția creatoare a subconștientului*, 1938; *Introducere în studiul eredității*, 1946; *Individualitate și destin*, I-II, 1945; *Alcoolismul*, 1966; *Pieter Bruegel cel Bătrîn*, 1967 (o primă formă în 1946), *Argonauții viitorului*, es., 1971; *Arta suprarealistă*, es., 1973; *Ion Sava*, 1974; *Eros*, es., 1974.

BIROU, Virgil, 11. 5. 1903 Tigvaniul Mare — Caraș-Severin — 22.4. 1968, Timișoara. Liceul la Lugoj și Oravița. După absolvirea Facultății de mine din Timișoara, e funcționar la Serviciul tehnic al primăriei orașului. Din 1938 lucrează la Uzina electrică, de unde este pensionat în 1963. A fost cîțiva ani și profesor la Liceul industrial de construcții. Membru al Asociației scriitorilor din Banat, din 1936, președinte al ei din 1941. Organizator al primei expoziții a cărții, artelor plastice și grafice românești din Banat (1941). Între 1941—43, e președintele Camerei de muncă din Timișoara. Debutează ca publicist în revista „Vrerea" (1932). V.B. e un pictor al meleagurilor bănățene prin reportaje: *Oameni și locuri din Caraș* (1940) și *Drumuri și popasuri bănățene* (1962). *Lume fără cer* (1947) e un roman al colectivității proletare, privită în perspectivă monografică. Teatrul acțiunii este Anina dinaintea și din timpul primului război mondial: existența „ocnarilor" beneficiază de observația personală, dirijată în linia dură a naturalismului. Apar acțiunile revoluționare ale timpului și aspectele problemei naționale în cadrul Imperiului habsburgic, mai ales sub unghi religios. Expresia este jurnalistică, uneori lirică. *Oglinda lui Moș Ion Stăvan. O poveste cu haz dar și cu întristări din Banatul de demult* (1946) este o nuvelă fără interes. Un studiu etnografic asupra monumentelor funerare ortodoxe: *Crucile de piatră de pe Valea Cărașului* (1941); *Năzuințe și realizări* (1941) e un istoric al vieții culturale bănățene din cele mai vechi timpuri. În 1944 alcătuiește o antologie a poeților din regiune, însoțită de studiul: *Poezia nouă bănățeană.*

BITAN, Ștefan, 11. 1. 1929, Sălsig — Maramureș. Liceul terminat la Baia Mare (1949); licența în filologie la Cluj (1953); carieră universitară la Cluj, începută în 1952. Debutul în „Almanahul literar" (1953). Două eseuri monografice despre autori abordați mai mult prin venerație față de legendă decît prin operă: *Serghei Esenin* (1969), *Labiș. Albatrosul ucis* (1970).

BÎRLĂDEANU, Victor, 18. 12. 1928, București. Liceul terminat în 1947; studii superioare la Institutul pedagogic „Maxim Gorki" (1954—1959); redactor la „Graiul Nou" (1947 — 1948), apoi la „Scînteia". Debutul în revista „Umorul" (1945). Activitate publicistică adunată în volume: *Aspecte din viața culturală a oamenilor muncii* (1948), *Călătorind pe pămîntul*

eroicei Coree (1951), *Primăvara omenirii* (1952), *Aerul tare al înălțimilor* (reportaje din U.R.S.S., scrise între anii 1951 — 1954), *Copiii din lumea noastră. Note de călătorie* (1955), *Palatul luminii. 200 de ani de la întemeierea Universității din Moscova* (1955), *Karlsruhe sau asaltul beznei* (1956), *Cînd începe viitorul* (1961), *Sub semnul păcii și prieteniei* (1962), *Panoramic trotușan sau peripețiile (în timp și spațiu) ale unui rîu moldovenesc* (1965), *Opinia publică își spune cuvîntul* (1965), *De la Dunăre la Adriatica. Itinerar iugoslav* (1966), *Chipuri și măști* (1972), *Martor în timp* (1974). Un număr de piese într-un act pentru amatori reprezintă teatrul agitatoric; altele, de dimensiuni clasice, au oarecari valori scenice: *Dansatoarea, gangsterul și șomerul* (1958), *Orașul fără istorie* (1959), *Drum bun, scumpul nostru cosmonaut!* (1960), *Soarele a răsărit la miezul nopții* (1961), *Sala de așteptare, Cu balcon la Dunăre* (1962), *Unu și cu unu fac totuși doi* (1963), *Metronom* (1964), *Briza planetară* (1965), *Vocea și ecoul* (1966). Un roman oscilînd între neorealism și alegorie, în care un ofițer medic caută, imediat după război, o tînără evreică de negăsit: *Cei care caută, cei care găsesc* (1974). Proză *science-fiction: Operația Psicho* (1969), *Prizonieri în cer* (1971), *Exilatul din Planetopolis* (1972).

BÎRLEA, Ovidiu, 13. 8. 1917, Mogoș — Alba. Cercetător la Institutul de etnografie și folclor al Academiei. În *Poveștile lui Creangă* (1967), motivele principale din poveștile autorului sînt comparate pînă la epuizare cu cele anonime; o secțiune a studiului se ocupă de mijloacele stilistice, dovedindu-se și la acest nivel influența populară. O carte cu aspirații metodologice este *Metoda de cercetare a folclorului* (1969); o primă perspectivă asupra cercetărilor naționale în *Istoria folcloristicii românești* (1974). A întocmit o antologie de proză populară, în trei volume (1966), iar în 1976 a tipărit o *Mică enciclopedie a poveștilor românești.*

BLAGA, Lucian. 9.5.1895, Lancrăm — Alba — 6.5.1961, Cluj. Al nouălea copil și ultimul al preotului ortodox Izidor Blaga și al Anei Moga, care descinde dintr-o familie de episcopi. Pînă la 4 ani este mut. Studii primare la Școala germană din Sebeș (1902—1906). În 1906 e înscris la Liceul „Andrei Șaguna" din Brașov, de unde e retras în clasa a III-a și pregătit ca elev particular, din cauza morții tatălui său, care determină o strîmtorare materială. Din 1909, cînd familia se stabilește la Sebeș, poetul începe lecturile de filozofie, economie politică și din doctrinele indiene. În clasa a IV-a e ales președinte al societății literare a liceului. Împreună cu colegii va întreprinde o călătorie de studii în Grecia și Italia. În 1910 îi apar în „Tribuna" și „Românul" din Arad primele poezii. Patru

Scanned with OKEN Scanner

ani mai tîrziu va debuta teoretic cu articolul *Despre intuiția lui Bergson*, semnat Ion Albu, în „Românul" din Arad. Tot în 1914 își ia bacalaureatul și, pentru a se sustrage serviciului militar în armata habsburgică, urmează Facultatea de teologie din Sibiu, pe care o va absolvi în 1917, an cînd se va înscrie la Facultatea de filozofie din Viena. În acest timp studiază filozofia indică, biologia teoretică și se apropie de mișcarea expresionistă. La 1 decembrie 1918 se află la Alba Iulia, unde se proclamă unirea Transilvaniei cu România. În 1919 Sextil Pușcariu îi publică *Poemele luminii*, mai întîi în „Glasul Bucovinei" și „Lamura", apoi în volum. În același an îi apare și volumul de aforisme și cugetări *Pietre pentru templul meu*. Anul următor își va trece doctoratul în filozofie la Viena cu teza *Kultur und Erkenntnis* (*Cultură și cunoaștere*, în l. rom. 1922). În același an se căsătorește cu Cornelia Brediceanu, fiica unui cunoscut om politic bănățean, și se stabilește la Cluj. Aici va apărea, din 1921, revista „Gîndirea", unde își va publica majoritatea poeziilor și studiilor filozofice. E distins cu premiul „Adamachi" al Academiei și, tot în 1921, cu premiul Universității clujene, pentru piesa *Zamolxe*. Între 1924—25, s-a stabilit la Lugoj. Pentru un timp e atașat de presă la legațiile din Varșovia (1926—27), Praga (1927-28), Berna (1928-32); între 1932-37 e secretar de presă, apoi consilier în legația română din Viena, și din nou la Berna (1937-38); membru al Academiei, din 1936: discursul de recepție rostit în 1937 este *Elogiul satului românesc*. În 1938 e profesor la Catedra de filozofia culturii, creată special pentru el la Universitatea din Cluj. Între 1938-39 e ministru plenipotențiar la Lisabona, iar în perioada 1939—1948, din nou profesor la Universitatea din Cluj. În 1942 se va retrage și de la „Gîndirea", care adoptase o orientare net fascistă. La Sibiu va edita revista „Saeculum" (1943—1944), în care va publica masiv eseuri filozofice. În 1949 e numit profesor la Institutul de istorie și filozofie din Cluj, apoi cercetător la filiala din Cluj a Academiei. După stingerea din viață va fi înmormîntat în cimitirul de lîngă biserica satului natal, avînd pe mormînt o simplă piatră funerară cu efigia și numele său. Personalitate covîrșitoare a culturii române, unică în diversitatea manifestărilor și diversă în unicitate, L.B. și-a construit opera pe baza unei tenace aprofundări a cîtorva principii idealiste capabile să se integreze într-un sistem comprehensiv și care să explice orice fenomen al lumii materiale și spirituale. Opera filozofică, pentru care poezia, teatrul, memorialistica, dar și publicistica și chiar traducerile sînt manifestări explicative, este de esență spiritualistă agnostică, descinzînd din filozofia germană postkantiană și în special din *Lebensphilosophie* și din morfo-

Scanned with OKEN Scanner

logia culturii, de care se va dezice formal în numele unei originalităţi ce nu apelează totuşi la misticismul ortodoxist reacţionar. În sprijinul articulării acestei filozofii va aduce o uriaşă cantitate de informaţii ştiinţifice. O însuşire unică a filozofului este aceea de a gîndi în imagini sensibile, creînd de cele mai multe ori o terminologie prin mijloace metaforice. Răspunzînd unor realităţi psihologice şi unor nevoi generale ale dezvoltării culturii la un moment dat, terminologia sa se va impune, circulînd apoi în mod curent, ignorîndu-i-se chiar originea. Sistemul său filozofic este descris în cîteva „trilogii" de amploare, cuprinzînd opere la început neintegrate, care vor fi pe de altă parte preparate de cîteva volume de eseuri filozofice şi aforisme, alte volume avînd rostul de a preciza ulterior unele idei din trilogii, *Pietre pentru templul meu* (1919) şi *Discobolul* (1945) conţin aforisme în stil romantic: ele au faţă de sistem avantajul metaforizării şi conciziei, reprezentînd într-o formulare proprie aspectul rapsodic al filozofiei. Eseuri filozofice intră în volumele *Cultură şi cunoştinţă* (1922), *Filozofia stilului* (1924), *Feţele unui veac* (1925), *Ferestre colorate* (1926), *Fenomenul originar* (1926), *Daimonion* (1930), care vor reprezenta tatonări. *Zări şi etape* (1968), carte postumă, dar alcătuită de Blaga însuşi, va fi o reluare cizelată a unor părţi din aceste volume. Prima încercare de unificare a unor construcţii anterioare, cu debordarea unor idei pentru armonizarea ansamblului, este *Trilogia cunoaşterii* (ed. def. 1943), compusă din *Eonul dogmatic* (1931), *Cunoaşterea luciferică* (1933) şi *Cenzura transcendentă* (1934). *Eonul dogmatic* discută mai ales raporturile dintre filozofie şi teologie şi aspiră către scoaterea dogmei de sub tutela teologică şi cercetarea ei structurală sub aspect intelectual şi metafizic. Dogmele sînt *antinomii transfigurate* de misterul pe care vor să-l exprime; dogma e antilogică, exact în măsura în care indică o soluţie irealizabilă, şi natura ei paradoxală se naşte din suprapunerea a două procedee distincte, care sînt stabilirea unei antinomii şi transfigurarea realizată prin scindarea a două concepte solidare. L.B. distinge paradoxul dogmatic de cel dialectic prin faptul că primul exclude sinteza prin concret sau logic, elementele fiind afirmate concret, dar îmbinarea lor fiind negată de concret. Formula dogmatică are rolul de a determina un mister, păstrîndu-i intact caracterul de mister. O altă distincţie operată este aceea dintre contradicţie în ştiinţă (orice dezacord e ţinut în echilibru de un contradezacord) şi cea dogmatică, singurul domeniu care oferă analogii şi echivalenţe dogmatice fiind matematica transfinitului schiţată de Cantor. Axa studiului o constituie distincţia între intelectul *enstatic* (evident în cadrul funcţiilor logice normale) şi cel *ecstatic* (care e o evadare

Scanned with OKEN Scanner

din sine, din funcțiile logice). Dogma e un produs al ecstaziei, ce nu trebuie confundată cu starea de extaz, căci numește pur și simplu ieșirea intelectului din centrul său. Dogma tinde să fixeze misterul cosmic în maximum de adîncime și relief, obiectul cunoașterii înțelegătoare fiind misterul, iar problema ei, reducerea sau potențarea acestuia prin enstazie sau ecstazie. Intelectul enstatic privește domeniile gîndirii magice, mitice, raționale; cel ecstatic e gîndire dogmatică, folosind elemente de gîndire enstatică. În final, se găsește sensul epocii moderne și viitorul ei în gîndirea ecstatică, degajînd din fenomenele contemporane sentimentul *eonic*, al unei lumi spirituale aflate într-o criză de tip elenic. *Cunoașterea luciferică* are drept scop fundamentarea unei dualități a cunoașterii care, după L.B., este paradisiacă și luciferică. Prima e caracterizată prin fixarea asupra obiectului socotit în întregime dat intuiției, abstracției sau imaginației; ea își e sieși suficientă, nu cunoaște ipoteticul și implicit construcția amplă, căci are ca scop determinarea directă; această cunoaștere progresează extensiv în necunoscut prin scoaterea la lumină a noi obiecte, reducînd numeric misterele latente ale lumii prin determinarea lor conceptuală. Cunoașterea luciferică impune o detașare de obiect, fără a-l părăsi, prin faptul că obiectul e despicat într-o parte care se arată (latura *fanică*) și una care se ascunde (latura *criptică*). Ceea ce se ascunde face obiectul cunoașterii luciferice: se indică prin semne proprii și se ascunde după propriile-i semne. Cunoașterea luciferică provoacă o criză în obiect, dînd astfel frîu liber *problematizării*. În funcție de operațiile efectuate asupra lui, misterul are variații calitative care sînt *plus-cunoașterea* (atenuarea calitativă a unui mister deschis), *zero-cunoașterea* (permanentizarea lui) și *minus-cunoașterea* (potențarea lui). De aici, mistere latente (obiecte supuse cunoașterii paradisiace), deschise (obiecte ale cunoașterii luciferice), atenuate, permanentizate, potențate. Conceptul de mister e în orice caz centrul teoriei cunoașterii care ia contact cu misterul printr-un *salt* mijlocit de *ideea teorică*, un instrument de intermediere a unei construcții teoretice. *Problema* fiecărui mister are o *tensiune interioară*, generată de divergența de conținut dintre ideea teorică și fanicul misterului: cu cît ea e mai accentuată, cu atît acordarea lor indirectă impune un ocol mai mare și o complicație sporită de accesorii. Va mai introduce noțiunea de *zare interioară*, care e o virtualitate deschisă odată cu considerarea ideii teorice ca o perspectivă spre soluție: ea e cu atît mai vastă, cu cît tensiunea interioară e mai mare. Nu numai cunoașterea luciferică are rostul de a imprima variații calitative unui mister deschis, dar și observația dirijată de idei prin planurile de revelare empiric-concret, imagi-

Scanned with OKEN Scanner

nar-concret, conceptual-concret. Va analiza de asemenea sensul explicației și hiatului, inconvertibilitatea iraționalului în rațional, scopul întregii cunoașteri luciferice fiind dat de cîștigarea conștiinței de participanți la o inefabilă mare tragedie. *Cenzura transcendentă* studiază raportul dintre principiul metafizic absolut, considerat o ipoteză și denumit convențional *Marele Anonim*, și cunoașterea individuală. Din motive care țin de domeniul echilibrului existențial și cosmic, Marele Anonim se apără pe sine și toate misterele ce derivă din el de aspirațiile cunoașterii individuale — pe care el însuși a dotat-o cu posibilități de orientare — printr-o rețea de factori izolatori, denumită cenzură transcendentă. L.B. imaginează un mister existențial central, din care derivă altele apărate de centru, cenzura transcendentă avînd un caracter etern prezent. Misterul existențial se evidențiază prin revelație, care nu se confundă cu revelația divină. Fazele cunoașterii constituie o dramă: starea de grație, ieșirea din grație, orgoliul luciferic, eșuarea, integrarea în mister. În măsura în care totul e determinat de Marele Anonim, omul e un mecanism, și virtuțile sau viciile de esență sînt fapte localizabile ale unui *tîlc metafizic*. Din ideea de mister decurge ideea de stil, ce va fi analizat în *Trilogia culturii* (ed. def. 1944), formată din *Orizont și stil* (1935), *Spațiul mioritic* (1936), *Geneza metaforei și sensul culturii* (1937). *Orizont și stil* țintește să pună în lumină factorii inconștienți, acționînd unitar, care stau la baza fenomenului stil: inconștientul și cadrele sale orizontice, accentul axiologic, atitudinea anabasică și catabasică, năzuința formativă. Descrierea stilului se face prin metode morfologice și fenomenologice, psihologia abisală aflîndu-se mai ales la temelia noii științe denumită „noologia abisală", creată prin disocierea inconștientului în suflet și spirit, imaginat ca un focar metafizic articulat și *cosmotic*. Inconștientului cosmotic i se atribuie fenomenul de *personanță*, care denumește penetrația sa pînă la conștiință. Un loc aparte îl ocupă *sentimentul timpului* și mai ales al *spațiului* în determinarea stilului: va recurge la ideile morfologiei, propunînd conceptul de *orizont* ce are un caracter intuitiv-nedefinit și punctul central în subiectul conștient. Sensibilitatea conștientă își poate schimba după plac orizontul spațial și temporal, cea inconștientă nu: de aici conturarea caracterului de dublet al orizontului. În ceea ce privește orizontul temporal, L.B. delimitează tipurile *havuz*, *cascadă* și *fluviu*, definind diferite culturi prin metafore ale curgerii. Stilul are un *accent axiologic* în măsura în care există o atitudine de evaluare a orizontului, investit cu o valoare ce constituie însă un adaos. Un alt factor determinant al stilului e modul de interpretare a unei mișcări în cadrul orizontului. Sensul mișcării poate

Scanned with OKEN Scanner

fi de înaintare în orizont (atitudinea anabasică) sau de retragere (atitudinea catabasică). Ultimul factor esențial al stilului este *năzuința formativă (nisus formativus)*, termen preluat din biologia teoretică. Năzuința formativă, reprezentînd „nevoia de a întipări tuturor lucrurilor din orizontul imaginar forme articulate în duhul unei stăruitoare consecvențe", are trei moduri de existență care renasc după culturi, epoci și individualități: *individualizant, tipizant* și *stihial* (elementarizant), corespunzînd la trei tipuri de maxime de comportare: *Fii tu însuți!; Fii cum e maestrul!; Fii cum a fost unul singur!* Toți factorii determinanți ai stilului sînt organizați într-un complex inconștient, denumit *matrice stilistică*, avînd o stabilitate absolută și fiind invulnerabilă față de conștiință. În calitatea ei categorială ea se întipărește cu efecte modelatoare operelor de artă, științifice, concepțiilor filozofice, morale, sociale. *Spațiul mioritic* este o aplicație a ideilor expuse în prima parte a trilogiei. În funcție de creația anonimă românească, L.B. își propune să delimiteze orizontul spațial al culturii române: spațiul matrice este plaiul, orizont indefinit modulat, desprins din linia interioară a doinei și a baladei, din relieful geografic, din sentimentul destinului cu infinite modulații. *Miorița* e o transfigurare ortodoxă în sens moral a realității; *Meșterul Manole* un mit balcanic ce are însă numai în cultura română gradul maxim de sublimare, jertfa făcîndu-se pentru o biserică. Asimilarea culturii biblice, nu ca doctrină canonică generatoare de sectarism, ci prin variații spontane ale fanteziei poetice moderate, pasiunea românului pentru pitoresc conjugată cu respectul „firii" sînt alte dominante stilistice prezente și în ornamentică, culoare, volume, figuri geometrice, în stările de *nuanță* specifice sufletului român (dorul, jalea, urîtul). În plan istoric, L.B. afirmă ca trăsătură cu totul particulară a românilor boicotul istoriei în sens occidental, corelat cu rolul insignifiant al aventurii în istoria națională. Se disociază, în sfîrșit, dintre influențele europene exercitate în timp, cele modelatoare (romanice) de cele catalitice (germanice), acordînd credit mai mare celor din urmă. *Geneza metaforei și sensul culturii* conține mai ales precizări asupra primelor două secțiuni. Se face distincția între sat și oraș, primul fiind definit prin cosmocentrism generator de metaforă. Pornind de la disociația între copilăria ca vîrstă biologică și cea eternă, creatoare de metafore, se vorbește de culturi minore (copilăria ca vîrstă adoptivă a colectivităților și creatorilor, fiecare individ e o universalitate nediferențiată), și majore (maturitatea ca vîrstă adoptivă, individul e un organ specializat, cultura e istorică). Un loc aparte e acordat teoriei metaforei, pe care o găsește *plasticizantă* și *revelatorie*. Metafora plasticizantă,

structural nonistorică, e compensarea unei expresii incomplete, fără îmbogățirea conținutului ca atare, dar și suprimarea unui balast de explicație, marcînd în genere dezacordul dintre concret și abstract. Metaforele revelatorii sporesc semnificația faptelor la care se referă, scoțînd în evidență o latură ascunsă, revelînd un mister prin mijloace puse la îndemînă de lumea concretă, experiența sensibilă sau lumea imaginară. Metafora are sens ontologic și este o dimensiune specială a destinului uman, mai ales în forma revelatorie. Din punctul de vedere al metaforei e discutată și mitologia, considerată prima mare întruchipare a categoriilor abisale care alcătuiesc matricea stilistică a unui popor sau grup de popoare. Ca metaforă dezvoltată, potrivit amprentelor unui stil, orice creație culturală fiind reductibilă la termenii metaforă și stil, miturile pot fi grupate în semnificative (au și echivalent logic) și transsemnificative (nu au echivalent logic). Alte distincții se fac între cultură și civilizație: prima răspunde existenței umane întru mister și revelare, cealaltă nevoilor de autoconservare și securitate. Va relua apoi descrierea categoriilor abisale din *Orizont și stil* și a conceptelor fundamentale din știința artei, sensul metafizic al artei paradoxale, al destinului creator, ideea singularității omului. *Trilogia valorilor* (ed. def. 1946), formată din *Știință și creație* (1942), *Gîndire magică și religie* (care include volumele *Despre gîndirea magică*, 1941, și *Religie și spirit*, 1942) și *Artă și valoare* (1939), prelungește în domenii fundamentale ale activității umane aplicarea teoriei stilului. *Știință și creație* își propune demonstrarea ideii că știința e condiționată de coordonate stilistice formulabile conceptual. Toate „plăsmuirile" teoretice ale spiritului uman se constituie într-un „cîmp stilistic" situat între spirit și orizontul misterelor. În funcție de cele două tipuri de cunoaștere, pe care acum le marchează prin cifrele I și II, afirmă că știința își poate afla demnitatea în funcție de cunoașterea de tip II (luciferică). *Gîndire magică și religie* începe prin a executa separarea mitului de magie, adeseori confundate; pentru aceasta va disocia coordonatele filozofice (care izvorăsc din marginea experienței umane) de cele metafizice (care privesc orizontul misterului), de unde înzestrarea spiritului creator cu o dublă garnitură de categorii subiective, variabile în funcție de epocă, regiune, popor, individ. Mitul este atunci o creație a omului în orizontul misterului, în ordinea existenței umane și în vederea potențării acestui mister prin plăsmuire. Magicul nu ține de funcția gîndirii, ci de materialul ei, de aceea e numai *semirevelare stereotipă*, avînd și rolul de stimulent al apetitului de mister. Ideea magică are mai multe funcții: ontologică, cognitivă, pragmatică,

Scanned with OKEN Scanner

vital-sufletească, poetică și religioasă. *Religie și spirit* încearcă o analiză filozofică a mecanismului de constituire a valorilor religioase în spiritul creator de cultură. Doctrinele mistice hindusă, chineză, persană, greacă, islamică, creștină sînt expuse cu scopul de a le dovedi subordonarea la anumite categorii stilistice. Un capitol e consacrat sacrului, pe care-l asimilează magicului ca element al unui complex de plăsmuiri metafizico-mitologice. *Artă și valoare* este în același sens o încercare de a prinde arta și valorile ei într-o concepție metafizică. În funcție de distincția între modurile ontologice și morfologice de manifestare ale lumii, L.B. așază cultura sub semnul unei mutații ontologice în cosmos, dincolo de animalitate și spirit. Arta, fiind și ea creație de cultură, în a cărei structură intră obligatoriu categoriile abisale, va apare ca un rezultat al existenței în orizontul misterului, avînd rolul de a-l revela: de aceea problema ierarhizării artelor e superfluă. Satisfacția estetică o dă transpunerea receptorului în orizontul misterului și nu identificarea cu divinitatea. Esența artei e văzută la diferite nivele: al culturii în general, în cadru cosmic și psihologic. Structurile și valorile estetice pot aparține orizontului lumii imediate sau misterului, în funcție de care se poate vorbi de un estetic natural și unul artistic, ambele fiind incomensurabile și nesubstituibile. Potrivit acestei legi a „nontransponibilității", structurile nu pot fi comutate dintr-o grupă în alta fără pierderea calității inițiale, contravenția ducînd la cazuri de „para-estetic" sau „para-kalié". Din punct de vedere estetic, opera de artă e o amplă organizare de valori eterogene grupate în mai multe clase. Valorile *polare* au un substrat ontologic: ele reprezintă un „dozaj latitudinar" al unor termeni dicotomici (opera de artă e mister și revelare, unitate și multiplicitate, rațional și irațional, spontan și elaborat, canonic și original). Valorile *vicariante*, de ordin stilistic, îngăduie o substituire printr-un proces involuntar, aprecierea unor valori străine în lumina propriilor valori prin numitorul comun al unor categorii abisale. Valorile *terțiare* aparțin exclusiv sensibilității și au o variabilitate în funcție de subordonarea lor la valorile precedente. Valorile *flotante* afirmă specificul artelor și genurilor în funcție de delimitarea, juxtapunerea sau osmoza acestora și sînt un efect secundar al categoriei abisale. Valorile *accesorii*, chemate să pună în relief celelalte valori, sînt de două tipuri: date de elementele care izolează o operă de artă și date odată cu cadrul general în care e plasată opera de artă. Ierarhia valorilor e de sus în jos. Opera de artă astfel constituită din valori este comparabilă cu un cosmoid, structură care nu corespunde ordinii naturale. În ceea ce pri-

Scanned with OKEN Scanner

veşte raportul artă-etnic, L.B. găseşte legătura dintre ele în categoriile abisale ale individului, care coincid mai mult sau mai puţin cu cele ale inconştientului colectiv. În acelaşi sens, va afirma că unitatea unei culturi nu e dată de existenţa unui mit central, ci a matricei stilistice cu un pronunţat caracter colectiv. Teoria valorilor e pusă şi în legătură cu idealul finalist. Omul supus cenzurii transcendente îşi asigură destinul creator, la rîndu-i frînat de categoriile abisale prin care orice revelare ia un aspect metaforic şi stilistic. Printr-un proces inanalizabil, categoriile abisale capătă valori pozitive: limitatul subiectului devine prin conversiune valoare pozitivă, ca intersecţie a tendinţei umane de revelare a misterului şi a tendinţei Marelui Anonim de a-l apăra. Integrîndu-se acestui destin creator, omul nu e circumscris unui vag finalism, ci unei „saturaţii finaliste". Ultima afirmaţie completează ideea tragediei creatorului, care se lipseşte eroic de orice iluzii. O a patra trilogie „cosmologică" rămîne în stadiul redactării primei secţiuni, *Diferenţialele divine* (1940). Alte studii de interes special, în care profunzimea e cuplată cu ariditatea, sînt cursurile *Despre conştiinţa filozofică* (1947), *Aspecte antropologice* (1948) şi volumul postum *Experimentul şi spiritul matematic* (1969). Lirica sa, încadrabilă în direcţia autohtonă pe care el însuşi o numeşte „tradiţionalismul metafizic", apare ca un complement sacerdotal al filozofiei. Valoarea ei constă în imaginile unice; îndeosebi prin ceea ce filozoful numeşte metaforă revelatorie, poetul va deveni cel mai important creator de imagini din literatura română, declanşînd dealtfel inerente fenomene de prozelitism şi pastişă. În timp, de la *Poemele luminii* (1919), prin *Paşii profetului* (1921), *În marea trecere* (1924), *Lauda somnului* (1929), *La cumpăna apelor* (1933), *La curţile dorului* (1938), *Nebănuitele trepte* (1943) pînă la ciclurile *Vîrsta de fier*, *Corăbii cu cenuşă*, *Cîntecul focului*, *Ce aude unicornul*, *Mirabila sămînţă* apărute în ediţia definitivă de *Opere* se observă evoluţia de la descriptivismul uneori prozaic şi intelectualizat pînă la refuz către sobrietatea simplă, de la tehnica imaginii sinestezice către imaginea mitică, de la versul liber urmărind ritmul interior al gîndirii la cel de puritate clasică. Dincolo însă de orice sens al evoluţiei, lirica lui L.B. are de la bun început o uimitoare maturitate, întemeiată pe un conţinut emotiv cu substrat de intense senzaţii pure. Începuturile sînt situate sub influenţa expresionismului la care aderase, numindu-l uneori „noul stil". Pot fi detectate similitudini tematice, imagistice şi chiar de subiecte cu o serie de poeţi, printre care R.M. Rilke, şi Th. Däubler. *Poemele luminii* sînt structurate pe două mari teme: erotismul şi natura; dar primul vers al primului poem lansează deja faimoasa

Scanned with OKEN Scanner

idee a misterului potențat. Lumina este în acest sens simbol al incandescenței ca ardere și fertilizare, termen stilistic mioritic și instrument care evidențiază și în același timp ascunde misterul. E remarcabilă perspectiva dionisiacă și nietzscheeană asupra lumii naturale, păgînismul frenetic, capacitatea de a combina ideile de viață și moarte într-un unic flux cosmic, moartea fiind numai pulverizarea vieții în spații infinite. Versurile albe, abstractizante, vor avea o mare influență asupra contemporanilor. În ciuda titlului, *Pașii profetului* e mai mult agrest și panteistic: ciclul cel mai important este închinat unui Pan aclimatizat în decor național. Anotimpul preferat este vara, simbol al paroxismului care implică presentimentul dezagregării cosmice. Miza artistică este elementaritatea senzației, trăită la o mare tensiune spirituală. *În marea trecere* inaugurează epoca neliniștii metafizice, pricinuită de zadarnica explorare a misterului în condițiile obsesiei scurgerii vieții. Nostalgia atingerii transcendentului îl conduce la refuzul evoluției și, implicit, al individualizării și relativizării. Volumul, ca și cel următor, *Lauda somnului*, conține poeme lirosofice, dar mai ales imagini ale opoziției antagonice între sat și oraș în spiritul romantismului modern, care refuză torturantul mod de existență citadin. Va încerca sentimentul de amărăciune în fața spectacolului degradării generale, pricinuite de civilizația de serie, care mutilează înainte de toate „fenomenul originar", legat de un echilibru arhaic. În spiritul viziunii sale asupra istoriei, L.B. descalifică nu neapărat un moment, cît o ipostază eternă a omenirii, aceea a intelectualismului tehnicist și utilitarist, bazat pe principiul cauzalității și rațiunii suficiente, care implantează omul în concret, sustrăgîndu-l infinitului și anonimatului panteistic în care este el însuși. Absența sensurilor universale aduce cu sine o suferință *in abstracto;* imaginea universului atins de o maladie misterioasă și apocalipsurile au în acest fel explicabile puncte de plecare. Se dezvoltă tema tăcerii ca o reacție: tăcerea ca viziune asupra universului și sinelui; tăcerea ca procedeu retoric, modestia și smerenia ca demnitate ultimă, tăcerea ca mijloc de a prinde semnalele absolutului și de a se face auzit în vacarmul umanității; tăcerea ca anexă și efect al revelației. Aspirația către redobîndirea plenitudinii și integrității ființei îl va conduce la imaginea unor sisteme compensatorii, printre care satul patriarhal, paradis de arhetipuri, refugiu situat într-o eternitate preistorică pitorească, colcăind de ritualuri magice și facilitînd starea ecstatică, transpusă liric printr-o stranie stare de somnolență impersonală. Atitudinea ecstatică, așteptarea miracolelor într-un univers rural impracticabil economic, apar și mai evidente în următorul vo-

Scanned with OKEN Scanner

lum, *La curțile dorului*, unde se face simțit apelul la formele exorcistice ale creației anonime, e evidentă atenția acordată pitorescului, culorii și prozodiei. *Nebănuitele trepte* conține prin titlu un sinonim al etapei și zării orizontice: practic, el ilustrează expansiunea tematică. Ultimele volume surprind înainte de orice prin clasicizarea prozodică. Preocupările pentru complicațiile metafizicii metaforice nu sînt părăsite, dar ele sînt desăvîrșit incorporate în sentimentele cele mai simple. Poetul meditează la miracolele germinative ale naturii, erotismului și actului de creație artistică. Poezia este a plenitudinii calme și poate resemnate, care nu renunță la corelațiile universale armonioase. Goetheean în fond și formă, impunînd prin ironie sau printr-o suavitate ușor cochetă, prin efortul de condensare a sensurilor și de muzicalizare a expresiei, poetul exprimă în alte poeme dorința de aneantizare ca în primele volume. Strălucitoare este înainte de toate perfecțiunea interioară și formală a poeziei, autorul respectîndu-și propriul dicton: „O poezie se naște dintotdeauna din realități psihologice, sociale și materiale, în condiții firești, dar ea n-are voie să poarte pe corpul ei nici o urmă ombilicală".

Ca și lirica, opera dramatică este o ilustrare prin mijloacele scenei a unor idei filozofice. Este un teatru de situații mitologice și taine sugerate, care poate lua forma cea mai variată, de la misterul medieval la drama erotică cu subiect contemporan. Apropierea de teatrul timpului său este relevantă. L. B. cunoscuse teatrul expresionist și cel poetic, și astfel, ajunge la ideea opoziției față de teatrul tradițional: autorul nu mai caracterizează, ci creează personaje dincolo de mimesis, interesul dramatic trece de la detaliu la esențial, de la concret la abstract, de la dat la problemă. Îl apropie de teatrul expresionist mai ales tendința spre abstractizare și pasiunea pentru conflictele dualităților etern umane, teatrul său fiind pînă la urmă unul poematic, cu ființe reduse la rolul de a ilustra oscilația între normă și pasiune, între „lege" și „sînge". Toate personajele masculine sînt ispitite de femei care simbolizează sîngele, păcatul, fatalitatea telurică, și rareori, ca în *Zamolxe*, opoziția este irelevantă. Scrise cu nerv, piesele sale sînt în schimb excesiv stilizate prin poetizare și aforistică. Prima dintre operele dramatice este *Zamolxe* (1921), „mister păgîn" care fixează paradoxul suprimării individului creator de mit în numele propriei creații. Zamolxe e ucis cu bucăți din statuia lui, pe care o sfărîmase. *Înviere* (1925), „pantomimă", e un alt mister a cărui acțiune „se petrece în afară de timp și loc". Precizarea trimite la valorile arhetipale și la un presupus spațiu metacronic, paradoxal, în care s-ar afla

Scanned with OKEN Scanner

Marele Anonim, altfel populat cu toate eresurile unei feerii mitologice. *Cruciada copiilor* (1930) reia pierdutele evenimente ale anului 1212, acțiunea fiind situată într-o convențională cetate danubiană de hotar. Impune atmosfera de fanatism și inconștiență infantilă și mai ales figura lui Teodul, călugăr satanic și fantastic. O piesă cu subiect similar dar cu implicațiile sociale accentuate este *Tulburarea apelor* (1923). Acțiunea e plasată în secolul al XVI-lea, în timpul Reformei, care-și întinde efectele pînă în Ardeal, marcînd o primă zdruncinare a unor temeiuri străvechi. Deosebirile dintre ortodoxie și luteranism se fac simțite în plan social și chiar prin portretele fizice. O prelucrare mitologică, reluînd idei afirmate în studiile filozofice, este *Meșterul Manole* (1927), avînd precizările de circumstanțializare în stilul orizonturilor spațial și temporal mioritic: „Locul acțiunii: pe Argeș în jos. Timp mitic românesc". O extindere a schemei mitologice se realizează prin introducerea unor personaje reprezentînd ipostaze doctrinare diferite: Bogumil sau Găman, care trăiește într-o stare de somnolență sau de transă, în contact cu forțele obscure ale pămîntului. Sînt folosite și aici abundent, ca auxiliare ce nu trebuie absolutizate, superstiția, magia populară, demonismul, prezicerea și delirul. Un mit realizat dintr-un personaj istoric este *Avram Iancu* (1934), pe care-l transformă într-un exponent al aspirațiilor naționale înăbușite de dominația străină asupra Transilvaniei. *Daria* (1925) reia, în contemporaneitate, ideea că oamenii se zbat între „balaur și rînduielile lumii", proces din care ies epuizați. Daria, la 33 de ani căsătorită cu un savant și pedagog de 50 de ani care revoluționează știința sa prin ideea educației embrionare, angajează un contract amoros cu Loga — scriitor. Avînd revelația condiției sale, ea își deplînge „sîngele" și se autosuprimă. Similară este *Ivanca* (1925). Personajul feminin este o întruchipare a amoralității sexului său și a vieții terestre, care fecundează negativ o existență ascetică pentru a se reîntoarce la fel de misterios în mediul din care a venit. Cele două personaje masculine, legate printr-un complex psihanalitic cu sugestii biblice, sînt Luca, tip serafic, similar lui Christos, și un tată, preot vicios și malefic. În afară de *Fapta* (1925) și *Arca lui Noe* (1944), va mai scrie un *Anton Pann*, publicat postum, în 1964. Piesa e o deschidere către lumea balcanică, în armonie cu coordonatele spațiului mioritic. În genere, corespondențele dintre sistemul filozofic și aparițiile scenice sînt ca și în lirică mai dificil de reperat, de unde și deformările posibile executate de cei care s-au ocupat de literatura sa. *Opera dramatică* (1942, 2 vol.) include piesele publicate pînă în anul apariției. O operă memorialistică, scrisă în 1946 și publicată în 1965, este

Scanned with OKEN Scanner

Hronicul și cîntecul vîrstelor. Titlul este și el semnificativ prin fiecare dintre cuvintele sale: hronicul se referă la fixarea exterioară, mecanică a existenței, iar cîntecul, în sens bergsonist, la curgerea interioară nesegmentabilă, în timp ce vîrstele constituie un sinonim pentru trepte, zări, orizonturi suprapuse peste existența biologică. Formarea este prezentată în manieră goetheeană: aici ca și pretutindeni se vede preocuparea de a încadra evenimentele vieții în categorii mitice, fără a fi știrbit însă farmecul naturaleții. Depănarea amintirilor e domoală, cu o demnitate incantatorie, ca tot ceea ce a întreprins omul în viața sa. Cartea este și un izvor selecționat de informații nemăsurat de valoroase. O altă lucrare menționabilă este *Gîndirea românească în Transilvania în secolul al XVIII-lea* (tipărită în 1966), rod al cercetărilor, din perioada cînd lucrează ca cercetător la filiala clujeană a Academiei. Școala ardeleană este privită în relațiile ei europene și ca aspirație națională. Au apărut postum culegeri din publicistica sa: *Isvoade* (1972), *Ceasornicul de nisip* (1973). A tradus magistral opere capitale ale literaturii germane. În 1955 apare *Faust* de Goethe, în 1956, *Nathan Înțeleptul* de Lessing și tot din Lessing va traduce conținutul a două volume de *Opere alese* (1958). Un volum de tălmăciri din lirica universală apare în 1957, și din lirica engleză în 1970. O *Antologie* de lirică populară, tipărită postum, în 1966, indică direcțiile filozofice și formele preferate, care nu-l dezmint. S-au publicat primele volume dintr-o ediție de *Opere* (I—V, 1974—1977).

Scrieri despre: V. Băncilă, *Lucian Blaga, energie românească*, 1936; Const. Fîntîneru, *Poezia lui Lucian Blaga și gîndirea mitică*, 1940; Dan Botta, *Cazul Blaga*, 1941; P. Drăghici, *Poezia lui Lucian Blaga*, 1943; Ov. Drimba, *Filozofia lui Blaga*, 1944; Ov. S. Crohmălniceanu, *Lucian Blaga*, 1963; D. Micu, *Lirica lui Blaga*, 1968; P. Bellu, *Blaga în marea trecere*, 1970; Mariana Șora, *Cunoaștere poetică și mit în opera lui Lucian Blaga*, 1970; D. Micu. *Estetica lui Lucian Blaga*, 1970; Marin Bucur, *Blaga. Dor și Eternitate*, 1971; Bazil Gruia, *Blaga inedit*, 1974; Melania Livadă, *Inițiere în poezia lui L. Blaga*, 1974; Mircea Vaida, *Lucian Blaga, afinități și izvoare*, 1975; Alexandra Indrieș, *Corola de minuni a lumii*, 1975; George Gană, *Opera literară a lui Lucian Blaga*, 1976.

BLANDIANA, Ana, 25.3.1942, Timișoara. Liceul la Oradea, terminat în 1959, Facultatea de filologie la Cluj, în 1967. Redactor la „Viața studențească", „Amfiteatru"; din 1975 bibliotecară la Institutul de arte plastice. Debutul poetic în „Tribuna" (1959). În placheta *Persoana întîia plural* (1964) poezia stă sub tensiunea sentimentelor proaspete, a uimirii și bucuriei pe care o dă descoperirea lumii, din care se extrag lucrurile suave, delicate, pure; metaforele jubilative aparțin unei tinereți epidemice și receptivă pînă la agresivitate; se folosesc ostentativ, dar fericit, neologisme și locuri comune de limbaj. *Călcîiul vulnerabil* (1967), *A treia taină* (1970), *Cincizeci de poeme* (1970), *Octombrie, noiem-*

Scanned with OKEN Scanner

brie, decembrie (1972), *Poezii* (1974) cuprind poemele unei vîrste mature, care-și construiește incertitudini din incertitudinile lucrurilor înconjurătoare; aspirînd către claritate și puritate simplă, conștiința trăiește paradoxul existenței etice în raport cu condițiile individualului; situația dilematică este creată prin raportarea normelor biologice la cele etic-sociale. Conștiința trupului păcătos și precar ajunge însă cu timpul sursa unei voluptăți reci, sarcastice revendicînd ultragiul, și mijloc de exteriorizare a vitalismului intens. Poezia, în genere în vers alb, e interjectivă, discursul antimetaforic. Publicistica din rubrica *Antijurnal* de la „Contemporanul" și de aiurea reapare în *Calitatea de martor* (1970, ed. rev. 1970) și în *Eu scriu, tu scrii, el, ea scrie* (1976); în tablete și foiletoane, evenimente, idei și nume oferă puncte de plecare pentru reflecții mirate sau spontane.

BODOR Ádám, 22.2.1936, Cluj. Scriitor de naționalitate maghiară. Debutează în 1965, afirmîndu-se ca unul din nuveliștii buni ai literaturii maghiare contemporane din România. Psihologism, stil obiectiv minuțios, care evidențiază automatismul și absurditatea din realitatea modernă: *Martorul* (1969), *Plus-minus o zi* (1974).

BODOR Pál, 28. 7. 1930, Budapesta. Scriitor de naționalitate maghiară. Studii de filozofie; reporter la București în 1948, redactor la ziarul „Igazság" din Cluj (1949 — 1951), „Utunk" (1951—1967), Editura pentru literatură, „Kriterion"; din 1970 redactor șef al emisiunilor în limbile naționalităților conlocuitoare de la Televiziune. Poetul a făcut multe experiențe prin asimilarea de tehnici, dar printr-o trăire proprie, delicată și în același timp concretă a lumii: *Argila arsă* (1963), *Nud de fată* (1969). Alte cărți îl reprezintă pe reporter sau pe foiletonistul autor de miniaturi publicistice lirice în maniera lui Arghezi din tablete: *La două palme de cer* (1961), *Litoral în curte* (1964), *Monolog în paranteză* (1971). Două microromane dezvoltă preferințele sentimentaliste ale aceluiași temperament: *O jumătate de viață* și *Fata care nu mai este* (1975). A tradus în maghiară din Cezar Petrescu, Teodor Mazilu, Pop Simion, Dimos Rendis.

BODUNESCU, Ion, 16.3. 1933, Tîrgu Cărbunești—Gorj. Liceul la Craiova; Facultatea de drept de la București, terminată în 1964; ofițer activ din 1953. *Revelion — 214* (1973), *Descifrarea unei istorii necunoscute* (I—II, în colab. cu I. Rusu-Șirianu), *Piratii în acțiune* (1974) aparțin genului polițist și de acțiune.

BOERIU, Eta, 25. 2. 1923, Turda. Liceul la Cluj; studii filologice terminate în același oraș (1951). Lucrează succesiv ca cercetătoare la Institutul de lingvistică al Academiei și ca lector de italiană la Institutul de arte plastice, Școala medie de arte plastice, Conservatorul „Gh. Dima"

din Cluj. *Ce vînăt crîng* (1971), *Dezordine de umbre* (1973) și *Risipa de iubire* (1976) conțin versurile unei profesioniste, cu lecturi temeinice din poezia italiană clasică; forma impecabilă face fondul afectiv și chiar imagistica să pară subsidiare. Traduceri remarcabile din literatura italiană veche și contemporană: Dante, Petrarca, Boccaccio, Michelangelo, Castiglione, Pavese, Vittorini.

BOGZA, Geo, 6. 2. 1908, Ploiești. La 16 ani este elev marinar pe Dunăre și în Deltă. De la Bușteni, unde se stabilește o vreme, trimite primele versuri unor reviste provinciale. În 1928 editează la Cîmpina revista „Urmuz". Peste puțin timp se aliniază cercului de la revista „Unu", colaborînd în același timp și la „Bilete de papagal." După Eliberare devine academician. Debuturile succesive sînt așezate de poetul însuși, în declarații ulterioare, sub semnul iconoclastiei, nihilismului, exasperării antiburgheze și sincerității totale. Formal, poezia sa de început este tributară procedeelor suprarealiste: sînt cultivate nonsensul, incoerența sintactică a dicteului automat, impudoarea și vulgaritatea, care a declanșat dealtfel un proces, (în 1930), împotriva autorului. Două culegeri în care sînt adunate colaborările sale la „Unu" sînt intitulate *Jurnal de sex* și *Poemul invectivă* (1930). Imaginea generală oferită este aceea a unui paroxism carnal, a senzualității dezlănțuite maniacal. *Ioana-Maria* (1937), dialog liric cu o ipotetică femeie și corabie, și *Cîntec de revoltă, de dragoste și moarte* (1945) împlinesc o operă lirică definită prin vitalitate și pusă sub programul trăirii totale. Apar treptat și semnele eterizării elanului viril, ale cenzurii apetitului pentru actul neconformist. Un poem programatic în acest sens va fi și editorialul primului și unicului număr al revistei „Viața imediată," al cărei director este: *Poezia pe care vrem să o facem.* Tot sub influența cercurilor de avangardă ajunge la reportaj, căruia i se dedică mai ales după 1933, fiind considerat dealtfel părintele reportajului românesc modern. Tematica socială acută, realitatea nudă și petele albe din harta societății românești își găsesc în el exploratorul ideal. Funcția informativă se conjugă cu spiritul militant și revolta autentică, punîndu-se în evidență eficacitatea socială a speciei. Ciclurile *Lumea petrolului, Tăbăcarii,* apoi *Oameni și cărbuni din Valea Jiului* fac cunoscute activități productive desfășurate la un grad de mizerie aproape exotic prin neverosimilitatea lui. *Periferie, Fișe de închisoare* ilustrează de asemenea gustul pentru senzațional, de astă dată extras din existența sordidă a mediilor citadine declasate, păstrîndu-se tonalitățile acuzator-protestatare. *Fișe de provincie* atestă filonul satiric al autorului, posibilitățile caricaturale și sarcasmul. Temperament debordant, incapabil de

Scanned with OKEN Scanner

disimulare, retoric-interogator, cu accente pamfletare, G.B. scrie reportaj perisabil în măsura în care nu se produce o coincidență între caracteristicile ficțiunii și substanța reportajului. Între 1936—37 se află în Franța, apoi în Spania, ca ziarist. Realitățile războiului civil îi oferă pretextul ciclului intitulat *Tragedia poporului basc*, publicat în 1939, în „Lumea românească." Se va îndrepta apoi către studiul unor realități inedite ale societății românești. *Țara de piatră*, dar mai ales *Cartea Oltului* (1940, ed. rev. 1976) sînt opere de poezie monumentală, unice prin formulă și amploare în literatura română. G.B. va folosi tipul de reportaj monografic, mult imitat de ziariștii de după Eliberare, care-și avusese un precursor în Al. Vlahuță. Operele amintite sînt poeme în proză, în care se umanizează natura, într-un adevărat voiaj metafizic. Oltul ar fi, după unele interpretări pe care autorul nu le-a infirmat, elementul unei alegorii esopice, rîul reprezentînd vitalitatea milenară a poporului român. De aici ca și de aiurea, se poate degaja capacitatea excepțională a poetului de a ridica detaliul mărunt la o înaltă semnificație generalizatoare, de a cosmiciza orice obiect asupra căruia atenția sa se îndreaptă, dar și posibilitățile de a fixa cadre cosmice în magnificiența lor adesea strivitoare. Lucrările ulterioare: *Ce este o mină de cărbuni* (1949), *Șantierul de la Cumpăna apelor* (1951), *Vestitoarea furtunii* (1951), *Porțile măreției* (1951), *Meridiane sovietice* (1951), *Tablou geografic* (1954), *Priveliști și sentimente* (1972) se resimt din cauza abuzului de hiperbolă. Rămîn și acum demne de atenție cultul cotidianului — devenit izvor de meditație și poezie prin incorporarea lui într-un circuit universal — și improvizația luxuriantă. Întotdeauna orientat către publicistica de circumstanță, G.B. se află uneori covîrșit de evenimentele istorice culturale și spirituale curente. Se reține totuși *Sfîrșitul lui Iacob Onisia* (1949), în care evenimentul autentic, senzațional și anecdotic capătă aparența ficțiunii pure. Prezent cu consecvență în presă, el începe să circule tot mai mult prin volume selective sau ediții exhaustive. *Pagini contemporane 1944—56* (1957) este o masivă culegere de reportaje și articole, note de călătorie, unele tipărite anterior în broșuri. G.B. va influența literatura contemporană și mai ales publicistica literară prin operele sale cele mai durabile scrise înainte de război, dar cunoscute bine abia după Eliberare prin tipărire masivă. După propriile mărturisiri, a început prin a scrie din exasperare și ajunge să scrie pentru a corecta erori; această ultimă etapă e marcată de colaborarea săptămînală de la „Contemporanul", adunată în volumul *Paznic de far* (1974). Textele culegerii sînt medalioane, comentarii ale unor evenimente din istoria omenirii sau poeme în care elementele mărunte ale cam-

Scanned with OKEN Scanner

pestrului primesc grandoarea monumentului. A tradus din André Stil și Maupassant. O ediție: *Scrieri în proză* (I—V, 1956—1960).

Scrieri despre: B. Elvin, *Geo Bogza. Studiu critic*, 1955; *Geo Bogza interpretat de...*, 1976.

BOICULESI, Valeria, 12. 6. 1919, Andrieșeni — Iași. A dat literatură versificată și poeme pentru copii și tineret: *Din însemnările unei școlărițe* (1954), *Fete în uniformă* (1956), *Zi cu soare* (1957), *Ina Mădălina* (1959), *Un oaspe drag* (1960), *Cîntecul păsilor* (1963), *Zburați, hulubii mei!* (1963), *Fîntîni albastre* (1964), *Cîntece de lună* (1967), *Cri, cri, cri* (1961, 1968), *Sora soarelui frumoasă* (1974), *Eu și papă lapte* (1974). *Prispa cu statui* (1969), cel mai bun dintre volumele sale, cuprinde îndeosebi reverii produse de o Moldovă tradițională, iar *Ora singură* (1972) versuri cu teme variate.

BOITOR, George, 1. 11. 1934, Supuru de Jos — Satu Mare — 18.5. 1976, Ploiești. Urmează cursurile unor școli medii financiare la Zalău și Satu Mare pînă în 1953, apoi o școală de impiegați de mișcare C.F.R în ultimul oraș (1954—1955); a ocupat diverse servicii în cadrul C.F.R. Primele versuri apar în ziarul „Drumul socialismului" (1958). În *Scara de apă* (1969) poezia apare drept exercițiu asociativ gratuit făcut cu naturalețe sau efort antimitologizant; poeziile reușite din *Testament provizoriu* (1974) sînt vil-lonești și argheziene, descalificînd prin litotă și familiaritate comică, unele versuri născîndu-se din automatismele de rimare ale locvacității. În cele slabe și numeroase e pozitiv și expozitiv.

BOKOR Katalin, 10. 3. 1935, București. Scriitoare de naționalitate maghiară. Studii de slavistică terminate în 1966; redactor la „Ifjúmunkás" (1952 — 1953), „Pionír" (1955—1966), din 1967 la „Jóbarát". Un roman despre haiducul Pintea *(Flăcăul codrului*, 1970); proză ușoară în *Ikebana* (1972), lirică feminină în *Aripi spre soare* (1975).

BOKOR, Petre, 24. 5. 1940, Cluj. Liceul terminat la București în 1957; urmează doi ani o școală tehnică metalurgică (1960—1962), e strungar la Uzinele „23 August", tehnician decorator; în 1970 termină Institutul de artă teatrală și cinematografică; regizor la Studioul București (1970—1971). Schițele și povestirile unui umorist moderat în vizarea deficiențelor umane sînt reunite în volumele *Tumbe în plină stradă* (1971), *Opriți secolul, cobor!* (1974), *Micii mei toreadori* (1976); O selecție în limba maghiară: *Nu vă aplecați în afară!* (1976).

BONDI, Dinu, 16. 5. 1905, București — 6.1. 1972, idem. După studiile de rigoare, profesează avocatura. Primele colaborări publicistice în 1942. Drama *Cîntecul vieții (O păpușă și alte jucării)* e jucată de Teatrul Național în 1945. Nuvelele din *Ave Maria* (1947) au personaje instabile comportamental, determinînd impre-

Scanned with OKEN Scanner

vizibilul finalizării conflictelor. În 1961 publică poemul dramatic *Cîntec pentru partid*. Împreună cu Cezar Petrescu a scris *Pîrjolul* (1954), prima dramă consacrată evenimentelor din 1907. Traduceri în colaborare.

BOSSERT, Werner, 28.5. 1918, Sibiu. Scriitor de naţionalitate germană. Fiul unui inginer constructor. După studiile secundare e ucenic fără plată la ţesătoria „Gromen" (1936—1937) şi la întreprinderea „Krafft" (1937—1938) din oraşul natal, apoi muncitor necalificat la întreprinderea „Kubier" din Germania (1941—1945). Redactor la „Neuer Weg" (1949—1951), director al Căminului cultural din Sibiu (1952—1954), maşinist la Teatrul de Stat din acelaşi oraş (1955), restaurator şi apoi bibliotecar la muzeul Brukenthal. A debutat cu versuri în „Temesvarer Zeitung" (1948). Primele plachete (*Vînt nou*, 1953; *Torentul vieţii*, 1956; *Noaptea înflăcărată, ziua înflorită*, 1959; *Stelele rămân* 1963) impun un poet profund ancorat afectiv şi spiritual în elogiul socialismului. Pornind de la evenimente naturale transformate în simboluri, poetul construieşte expozee ample asupra realizărilor noului victorios la oraşe şi sate, în sufletele oamenilor şi în acţiunile lor, sub conducerea partidului. Excelente marine, debutînd într-un ton elegiac reflexiv, devin în final imagini ale luptei maşinilor conduse de om împotriva stihiilor oarbe; hidrocentralele sînt confruntate cu imaginea locurilor lor înainte de a fi fost create; arhitectura nouă apare ca un simbol al luminii. Avînd simţul romantic al contrastului, poetul schiţează peisaje gotice, pe care le opune imaginilor afective ale prezentului; altfel, el cîntă fericirea obţinută prin efort şi chiar prin mistuire; erotismul e diafan. În genere tradiţional, uneori liber, versul va fi supus unor canoane clasice în *72 de sonete* (1964), în care seninătatea îşi asumă motive mitologice şi ia cîteodată forme parnasiene. *Izotopi* (1966) ilustrează un efort de modernizare lirică prin scientism; terminologia chimică, fizică, astronomică se prezintă ca un pol într-un proces comparativ sau ca obiect în sine. Caracterul de lapidaritate pe care poezia îl capătă se poate confunda uneori cu ariditatea conceptuală. Desene delicate ale vechiului burg teutonic, reverii în *Versuri* (1970), *Sărutări sorbindu-şi moartea* (1970). Versuri pentru copii: *Copacul cel bătrîn* (1954), *Serbare cîmpenească* (1964). Un volum de *Poezii* i-a fost tradus în 1965 de Şt. Aug. Doinaş.

BOŞCA, Teodor, 5.2. 1922, Cluj. Studii de filologie romanică şi carieră universitară la Cluj. A publicat şi i s-au jucat comedii inspirate din viaţa satului contemporan sau a mediilor industriale: *Stupii cu pricina* (1962), *O inovaţie* (1962), *Cînd ghitara-i de prisos* (1963), *Dănilă o ia razna* (1964), *Judecata* (1964). A tradus sonetele lui Shakespeare (1974).

Scanned with OKEN Scanner

BOTE, Lidia, 16. 10. 1924, Feldru — Bistrița-Năsăud. Liceul, început la Cluj, e continuat la Timișoara și Alba Iulia; licența la Facultatea de litere și filozofie din Cluj (1949). Este profesoară de liceu în același oraș pînă în 1957, cînd își începe cariera universitară la Facultatea de filologie. Debutează cu articole în „Tribuna" (1959). *Simbolismul românesc* (1966) reface traiectoria curentului poetic atît ca mișcare originală națională, cît și ca fenomen paralel sau subordonat circuitului european. Se inventariază principalele motive și procedee lirice introduse; se analizează cu conștiinciozitate principalele personalități și opera lor. Lucrarea suferă de oarecare diluție în cadrul fiecărei secțiuni și prin frecventele repetiții la nivelul ansamblului. A îngrijit și prefațat *Antologia poeziei simboliste românești* (1968).

BOTEZ, Alice, 22. 9. 1914, Slatina. Bacalaureatul la liceul „Regina Maria" din București (1932); licența în filosofie (1938). Lucrează în învățămînt, la Facultatea de litere și filosofie, apoi la Facultatea de fizico-matematici (1945—55); din 1955, bibliograf la Biblioteca Centrală de Stat. Debutează cu fragmente din teza de licență *(Despre structură,* 1942). Ține cronica literară la „Vremea", în absența lui Pompiliu Constantinescu; în 1944 tipărește acolo o povestire fantastică. Romanul *Iarna Fimbul* (1968) e istoria comprimată a unei străvechi familii bizantine, fiecare generație repetînd prin membrii ei rolurile unui ciclu inițial, în care sînt angrenate implacabil ramurile Duca, Vatarzi și Delasena. Personajele trăiesc cu presentimentul propriei damnări, dar n-o cunosc exact, iar atunci cînd o cunosc nu-i pot schimba cu nimic cursul; viciile par deficite ale vitalității, ca și stările obsesive și de coșmar, personajele așteaptă deznodămîntul în aceeași măsură cu spaimă și atracție. Relatarea este făcută din unghiuri variate; juxtapunerea de monologuri aduce deopotrivă senzația de obiectivare și de relativizare a realității. În *Pădurea și trei zile* (1970) ultimele trei zile ale războiului coincid cu moartea a trei frați dintr-un oraș încercuit; în timpul dat se interferează retrospecții și fragmente obiective. Baroc greoi în *Dioptrele sau Dialog la zidul caucazian* (1975), poem dramatic despre perioada rusă a lui D. Cantemir.

BOTEZ, Demostene, 2. 7. 1893, Trușești — Botoșani — 18. 3. 1973, București. Fiul unui preot. Școala primară în cătunul Hulub din comuna natală, apoi la Botoșani și la Iași. În 1912 absolvă Liceul internat din Iași; în 1915 își ia licența în drept. Activează în avocatură peste trei decenii, face politică și gazetărie. Din 1921 e legat de cercul de la „Viața Românească". În 1934 se mută la

Scanned with OKEN Scanner

București. După Eliberare este deputat, academician, președinte al Uniunii scriitorilor (1964—65), redactor șef al „Vieții Românești" din 1962 și director al ei din 1965. Debutează cu poezie în „Arhiva" (1911). În 1918 îi apare volumul *Munții*, cu versuri și proză patriotică. *Floarea pămîntului* (1920), *Povestea omului* (1923), *Zilele vieții* (1927), *Cuvinte de dincolo* (1934), *Pămînt și om* (1942) fixează tipul simbolistului român trăind cu senzația destrămării universale și în atmosfera *spleen*-ului provincial și duminical. Poetul, torturat permanent de singurătate, se manifestă prin acte de mizantropie, ilustrînd conflictul specific dintre o sensibilitate ultragiată și existența burgheză consumată în anonimatul tîrgului uitat de vreme. Versul este limpede, cantabil, mesajul transmis cu maximum de precizie: poetul a refuzat întotdeauna formele de mascare, ca și avangarda zgomotoasă. Poezia de după Eliberare, uneori amestecată în volume cu cea scrisă înainte, propune o ipostază a optimismului, de coincidență între imaginea sa ideală asupra lumii și direcțiile dezvoltării sociale: *Floarea soarelui* (1953), *Versuri alese* (1955), *Oameni în lumină* (1956), *Prin ani* (1958), *Carnet* (1961), *Oglinzi* (1963), *În fața timpului* (1967), *Aproape de pămînt* (1968). *Na' greu' pămîntului* (1970) indică o întoarcere a poetului la vechile-i obsesii: a dispărut decorul simbolist, dar s-au consolidat eforturile meditative asupra sensului existenței și nota elegiacă. Ca prozator, D.B. s-a remarcat înainte de Eliberare, prin romane de critică socială: *Ghiocul* (1931), *Înălțarea la cer* (1937). *Oameni de lut* (1948) e capodopera sa în proză. La 14 ani, Petru Voicu, din satul Românești, se decide, pentru a scăpa de bătăile tatălui său, bețiv, să vină la București. Va fi mai întîi vînzător de ziare, apoi meditator, care-și termină în particular studiile secundare și-și ia la 30 de ani doctoratul, după epuizarea studiilor universitare devenind un remarcabil chirurg acaparat de Marita, tînără moșiereasă și ex-soție a unui bancher bătrîn, morfinomană și nefericită. Povestea de dragoste a celor doi va fi combinată cu linii narative paralele care relatează povestea Mărdicăi, sora chirurgului, abandonată de șeful unei echipe de lucrători ai C.F.R.-ului și care oscilează între Capitală și satul natal pînă va fi călcată împreună cu copilul de un Orient Express. Victimă a unor intrigi, Petru Voicu eșuează profesional; avînd revelația viciilor practicate de Marita, eșuează și sentimental. Se va întoarce în satul natal, dar moartea prin cancer a mamei sale îi distruge încrederea în sine și în eficacitatea științei învățate. Revine la Marita, salvată prin dragostea lui. Romanul degajează o atmosferă depresivă, întărită și de ideea fatalistă din final, care

Scanned with OKEN Scanner

pare a afirma că orice viață este la fel de bună, de tristă și de precară ca oricare alta. Un roman anterior de mai mică importanță e *Obsesia* (1946), relatare a unui caz bizar, pseudodostoievskian: studentul medicinist Simion Constantin ucide, probabil din cauza unor complexe sexuale, o actriță de varieteu și refuză să semneze o declarație care l-ar putea salva. D.B. este și autorul unor volume memorialistice, uneori mascate prin ficțiune. *Lumea cea mică* (1945) conține amintiri din copilărie reluate în *Memorii* (I, 1970; II, 1973), unde se relatează evenimente din liceu, facultate și stagiul militar, despre „Viața Românească" și oamenii din țară și străinătate pe care i-a cunoscut sau văzut. *Bucuria tinereții* (1957) evocă momente din Liceul internat în care a învățat: personajul principal este Mihai Tătaru, căruia i se subliniază spiritul de intransigență morală și mentalitate sportivă. Alte volume sînt impresii de călătorie (*Curcubeu peste Dunăre*, 1956; *Prin U.R.S.S.*, 1962) sau schițe de propagandă publicate în colecții specifice (*Povestirile maistrului Petrache despre sărbătoarea colectivizării*, 1962; *Noaptea luminată*, 1962, *Amintiri despre oameni și religie*, 1963). În sfîrșit, dragostea de viață și optimismul se materializează în volumașe pentru copii: *Sfredeluș* (1953), *Hoțu și Pachița* (1954), *Picu și Gheorghiță* (1956), *Lanterna magică* (1959), *Șantier* (1964), *Hoinăreli prin natură* (1965), *Povestea greierului* (1965), *Povestea mărgicăi* (1970). A dat traduceri remarcabile din Flaubert, Radiguet, Roger Vailland, Duhamel, V. Larbaud, Vercors, Brecht, Gorki, Aristofan, J. Tuwim, Evgheni Schwartz, Szemlér Ferenc, din poeții decembriști și din poezia chineză clasică. O ediție de *Scrieri* (I—II, 1971; III—IV, 1973).

A.O.: *În căutarea mea*, note de voiaj, 1933; *Comedia umană*, f., 1940; *Document*, v., 1964; *Însemnările lui Andrei Chirică*, pov., 1964; *Chipuri și măști*, art. și rep., 1965; *Fapte diverse*, art., 1969; *Patria și oamenii ei*, sel. v., 1972; *Tramvaiul de noapte*, nuv., 1973.

BOTEZ, Ioachim, 14. 6. 1884, București — 12. 6. 1956, idem. Liceul „Dimitrie Cantemir" din București. Studii de litere și filozofie. Debutează cu o snoavă în „Foaia Populară" (1899). Experiența de profesor în învățămîntul secundar se materializează în *Însemnările unui belfer* (1935, 1939); același domeniu este obiectul confesiunilor și amintirilor din volumul *Schițe și însemnări din școala de ieri și de azi* (1953, ed. ad. 1955), caracterizat mai ales prin umorul anecdotic fără ambiții, în maniera înaintașului său mărturisit, Th. D. Speranția. Alte opere evocă trecutul ușor idilizat și țin seama de un prezent contrapunctic: *După o jumătate de veac* (1954), *De azi și de demult*

(1955), *Prin Bucureşti odinioară şi azi* (1956). Traduce din De Coster şi Alphonse Daudet.

BOTTA, Emil, 12. 11. 1912, Adjud — 24.7. 1977, Bucureşti. Face parte dintr-o familie ardeleană în a cărei ascendenţă intră şi o ramură corsicană. La 15 ani pleacă de acasă şi se întreţine singur din expediente. În 1927 e funcţionar mărunt la Institutul de statistică. Urmează Conservatorul de artă dramatică (1929—1932). În 1932 debutează în cadrul companiei teatrale „13+1" înfiinţată de G.M. Zamfirescu, pentru ca apoi să joace în diverse teatre din provincie şi din Capitală, ajungînd în scurt timp la Teatrul Naţional, unde interpretează roluri de rezistenţă ale dramaturgiei universale şi aduce, prin creaţia sa, un sprijin important teatrului şi filmului românesc contemporan. Debutează în „Bilete de papagal" (1929), cu poezie. Poemele scrise între 1935—1936 vor fi adunate în plaheta *Întunecatul april* (1937), după care urmează *Pe-o gură de rai* (1943), retipărite sub titlul *Poezii* (cu multe modificări) în 1966. Volume ulterioare sînt *Versuri* (1971) şi *Un dor fără saţiu* (1976). Considerat poet-actor şi actor-poet, E.B. prezintă în egală măsură motivele lumii ca scenă şi ale scenei ca lume, teatralismul şi sinceritatea jucînd roluri de obicei răsturnate şi rareori disociabile. Structură eminamente romantică, hrănită însă cu lecturi clasice, expresioniste şi folclorice, poetul ilustrează într-un mod personal şi fastuos lumea ca teatru, lăsînd să se manifeste zbuciumul universal, care şi-a găsit în el oglinda. Misterul şi precaritatea vieţii apar prin viziunea unui hipersensibil, care are conştiinţa fragilităţii omului. În spirit popular însă el priveşte marile probleme ale existenţei cu o linişte ce poate fi totuşi şi un rol. Moartea e privită panteist, iar sentimentul care predomină este acel „dor fără saţiu" din poezia populară. Graţios sau grotesc, constructor de cadre mirifice sau terifiante, uneori cu amploare cosmică, E.B. foloseşte masiv antitezele care evidenţiază teatralismul sincer. Alături de crispări ornate şi hamletizante, de dolorism şi de moarte acceptată cu voluptate, apar bizareriile poeşti, uneori umoristice, alteori reminiscenţele din François Villon. În expresie se remarcă folosirea strategică a neologismului în contrast cu elementul de argou, cu arhaismul şi neaoşismul, metafora şi exclamaţiile abundente. *Trîntorul* (1937, 1967) cuprinde naraţiuni confesive şi poematice, care reiau temele şi procedeele din lirică, marcînd însă mai clar prin natura prozei abulia şi delirul unei existenţe ce aspiră să se cufunde în ea însăşi. Imaginea de coşmar şi răvăşirea, stările care favorizează conduita elegant ceremonioasă şi ironia cea mai subtilă se succed, dînd unele din cele mai originale texte

Scanned with OKEN Scanner

ale experienței abisale din literatura română.

BOUREANU, Radu, 9.3.1906, București. Studii la Academia de muzică și artă dramatică; practică actoria între 1929—1931 și 1945—1947, ultima dată pe scena Teatrului Național. A fost redactor șef la „Viața Românească". Pictor premiat la Saloanele din 1942 și 1947. Debutul cu versuri în „Adevărul literar". Poemele din *Zbor alb* (1932), *Golful sîngelui* (1936) și *Cai de apocalips* (1939) definesc un visător cumpănit între tradiționalism și modernism, reprezentînd un autohtonism hieratizat; tristețea sau blazarea, sentimentul izolării sînt ale unui neadaptat care pozează. În *Sîngele popoarelor* (1948) adresează apeluri la colectivism și internaționalism: eleganța eliptică este cotropită de nuditatea schematică. Alte culegeri aduc nu atît reliefuri, cît culori. *Cîntare Cetății lui Bucur* (1959) celebrează semimileniul Capitalei prin panoramice de istorie versificată. În *Moartea morților de vînt* (1961) poetul renunță la iluziile tinereții, dar în favoarea unui individualism sentimental nou. Cu *Inima desenată* (1964) temele și tehnicile vechi și noi se asociază; se vizualizează cadre plastice, apar simboluri globale și pletore metaforice. *Cocoși de vînt* (1968) e o revenire deplină la confesiv, elegiac, renunțîndu-se la cromatismul amplu, infinit și colosal, versurile glaciale unindu-se cu acceptarea vîrstei. Alte volume de versuri aduc manierismul unei etape sau a alteia: *Umbra stelelor* (1957, sel. ant.), *Versuri* (1961), *Vioara cosmică* (1962), *Cheile somnului* (1967), *Solara noapte* (1969), *Piramidele frigului* (1970), *Mîinile orelor* (1971), *Ce oră e în lume?* (1973), *Planeta curată* (1976). *Viața spătarului Milescu* (1936, ed. rev. 1942, 1973) e o biografie, în care se regăsesc calitățile picturale; *Ceașca* (1956) cuprinde două nuvele despre primul și al doilea război mondial. Romantism și senzualism în nuvelele din *Ústuné sau colina goală* (1965). Jurnalul de voiaj *De la Marea Albă la Marea Neagră* (1964) include și poeme. Opera dramatică este, paradoxal, mediocră: *Cazul Bennet* (1954, în colab. cu Horia Deleanu) e o dramă a războiului rece; *Fete de pe Mureș* (1954) și *Asta e nora pe care o vreau* (1962) sînt piese într-un act pentru teatrul de amatori. Poemul dramatic *Satul fără dragoste* (1965) valorifică în stilul lui Victor Eftimiu elemente ale basmului popular; arhaismul e ostentativ. Publicistică în *Funia de nisip* (1972). A tradus din M. Constantin-Weyer, Noel Coward, Pablo Neruda, Nguyen Du, A.N. Ostrovski, Tolstoi, E. Verhaeren, R. Goffin, Méliusz József, proză din Flandra și poezie belgiană de limbă franceză. O ediție de *Scrieri* (I—III 1972—1976).

BOUREANUL, Eugen, 18. 2. 1885, Tecuci — 28.11.1971, București. Facultatea de litere și filozofie din Iași. Activitate ziaristică la „Prezentul" (1905), „Patriotul" (1906), „Opinia" (1906),

Scanned with OKEN Scanner

„Evenimentul" (1907 — 1920), „Lumea copiilor" (1926—1930), „Radio" (1937 — 1944). Între 1910—1911 face o călătorie de studii și documentare prin Italia, Norvegia, Islanda, Algeria. Majoritatea nuvelelor și povestirilor sale își scot subiectele din istorie și din mediul rural, fiind dominate de un sentimentalism, care nu distruge autenticitatea observației sociale și patriotismul: *Povestiri din copilărie* (1905), *O istorie din alte vremuri* (1921), *Comoara logofătului* (1922), *Într-o noapte de vară* (1922), *Sărmanii oameni!* (1925), *Povestiri de pe dealuri* (1926), *Povestiri de prin văi* (1928), *Omul fără de noroc* (1931), *Cel din urmă erou* (1943), *Oameni de demult* (1966), *Hatmanul Tomșa* (1968), *Vijelia* (1969). *Povestea lăcrămioarei* (1907) e un basm versificat. A tradus din Goethe, L. Tolstoi și O. Wilde.

A.O.: *Sufletul ruinelor*, es., 1923; *Mitologia Eddelor*, es., 1922; *Furtuna*, dr., 1927; *Reflecții și paradoxe*, 1928.

BOZBICI, Cornel, 2.8.1928, Cluj. Redactor la ziarul „Lupta Ardealului" din Cluj, iar din 1953 la revista „Flacăra" din București. Debutează cu poeme în „Revista literară". Un număr de povestiri din volumul *Dispariția reporterului Silvășan* (1964) mărturisesc oarecare deprindere narativă situată la intersecția comentariului jurnalistic și a convenției propriu-zis literare; temele și conflictele contemporane nu depășesc banalitatea obișnuită. Autor a numeroase reportaje.

BRAD, Ion, 8.11.1929, Pănade—Alba. Familie de țărani. Liceul la Blaj. Facultatea de filologie din Cluj. Activitate redacțională la reviste literare din Cluj și București. Între 1965—1968 e adjunct la secția de cultură și artă a C.C. al P.C.R. Vicepreședinte al Comitetului de Cultură și Artă (1968—1973); membru supleant al C.C. al P.C.R. de la al IX-lea Congres; deputat; ambasador în Grecia din 1974. Debutează în revista „Gînd românesc" din Alba Iulia (1947). *Cincisutistul* (1952), poem biografic și reconstituire a unei existențe muncitorești, din copilărie pînă la maturitatea care coincide cu victoria socialismului în România, este în fond un roman versificat. *Tînărul mecanic* (1954), *Cu sufletul deschis* (1954), *Balada împușcaților* (1955), *Cîntecele pămîntului natal* (1956), *Orele cîntatului cu copiii satului* (1956), *Cu timpul meu* (1958), *Să citim cu voce tare* (1960), *Mă uit în ochii copiilor* (1962), *Fîntîni și stele* (1965), *Orga de mesteceni* (1970), *Zăpezile de acasă* (1972), *Noapte cu privighetori* (1973), *Anotimp nesigur* (1974) reflectă efortul susținut de a perfecționa prin abordare concentrică un număr de idei prin toate articulațiile lor. Poetul descinde din lirica ardeleană clasică, întotdeauna atentă la fenomenul social, pe care o continuă în noi circumstanțe istorice. Urmărite de-a lungul vremii, poemele sale oferă în totalitatea lor un repertoriu de motive, teme și idei specifice

Scanned with OKEN Scanner

liricii militante: elogiul eroilor neamului, evocarea luptătorilor comuniști, cîntul muncii cotidiene plină de demnitate, pacifismul, valorificarea mitologiei rurale natale, dialogul cu universul infantil. Contemporaneitatea este cîntată cu mijloacele tradiționale ale folclorului, dar se vădește o perfectă stăpînire a prozodiei clasice și verslibriste. Apar motivele autobiografice ale generației formate în primii ani postbelici, dar ele sînt proiectate pe un fundal de istorie seculară de către un eu individual care tinde să se suprapună peste eul originar. În sfîrșit, refuzul erotismului indică respectul pentru o manieră specifică de manifestare a poetului politic transilvan. În 1964 îi apare romanul *Descoperirea familiei* (ed. rev. 1967). Cîteva familii dintr-un sat ardelean sînt prezentate în existența lor cotidiană, reflectînd în forme mai mult sau mai puțin spectaculoase interferența tradițiilor cu noutățile social-economice. Fiecare familie este o unitate cu individualitate specifică, mai întotdeauna definită prin conducătorul ei, a cărui autoritate morală nu exclude posibilitatea apariției unor conflicte. În măsura în care tuturor li se acordă un loc egal, romanul nu are personaje principale. Cartea se supune în ansamblu unui anume tezism: lumea satului este ideal rațională și raționalizată. Stilistic, romanul reprezintă o acțiune de introducere masivă a lexicului și fonetismului regional, dovedind și o anume cursivitate de povestitor popular. O redescoperire a iubirii în ciuda familiei în romanul *Ultimul drum* (1975). Octavian Borcescu, țăran văduv și tată a șase copii, se căsătorește a doua oară, înfruntîndu-și părinții și prejudecățile satului. I.B. a îmbogățit cu versuri cîteva albume de fotografii executate de Ion Miclea.

A.O.: *În luna mai*, 1963; *Ecce tempus*, sel. retr, 1968; *Cele patru anotimpuri*, 1970, pentru copii; *Poeme*, 1970, C.M.F.P.; *Emil Isac, un tribun al ideilor noi*, 1972.

BRAGA, Mircea, 27.8.1938, Sibiu. Studii filologice la Cluj, terminate în 1960; profesor pînă în 1962, redactor la ziarul „Pentru socialism" din Baia Mare, director de teatru în același oraș (1968—1970), apoi la Sibiu. Debutul în „Steaua" (1956). O mică parte din multele eseuri publicate au fost strînse în volumele *Sincronism și tradiție* (1972) și *Conjuncturi și permanențe* (1976), dar partea reflectă exact întregul: eseistul pornește de la opere, fenomene sau idei literare numai pentru a realiza cu o remarcabilă ținută profesorală ample și totuși strînse speculații de integrare și de explicare a punctului de plecare.

BRATESCH, Verona, 28.3.1922, Brașov. Scriitoare de naționalitate germană. Studii liceale și filologice neterminate. Scrie frecvent și în limba română. Un roman sentimental este *Noemi* (1948). Poezie de notație, comuniunea cu cosmicul și reflecții declanșate de cosmic, poeme de atitudine politică în plachetele *Urme ce*

Scanned with OKEN Scanner

rămîn (1966), *Octave* (1969), *Limpezime* (1969), *Leagăn în univers* (1971), *Locul sub stele* (1975).

BRĂTOLOVEANU, Liviu, 8.8.1912, Turnu Severin. Liceul comercial (1926—1929), teoretic (1929—1931) și o școală de administrație pînă în 1933; redactor la ziarul „Nădejdea" (1931—1938), inspector, activist, secretar literar la Teatrul C.F.R. Debutează în *„Dimineața copiilor"* (1927). Două volume de lirică fără ecou: *Manifest* (1935), *Eu și Dunărea* (1940). *Oameni la pîndă* (1947, ed. a II-a rev., vol. I, *Morarul*, 1971) este un roman țărănesc, precar prin repetarea unor situații fixate mai înainte de prozatori ardeleni de prestigiu. O evocare a evenimentelor de la Griviţa din 1933 în *Zile de februarie* (1958). *Reptila* (1975), roman enorm, plasat din iulie 1939 pînă după război, se bazează pe avatarurile inginerului Andrei Moga, soțul unei frivole Hermes, fiica unui capitalist fără scrupule și influent om politic; inginerul construiește în Ardeal un pod, și iubirea lui cu o maghiară e ruptă de dictatul de la Viena. Romanul are caracteristicile prozei lui Cezar Petrescu. Aceleași observații se pot face la *Pelagră* (1975).

BRATU, Savin, 15.5.1925, Roman — 4.3.1977, București. La Iași urmează primele două clase ale Liceului Național, celelalte terminîndu-le în particular. Între 1945-50 este student al facultăților de litere din Iași și din București. Începe o carieră militară la care renunță pentru cea universitară: a fost conferențiar la Catedra de teoria literaturii de la Facultatea de limba și literatura română. Primele colaborări publicistice —la „Moldova liberă" (1945). Primele volume tipărite aparțin jurnalismului de propagandă: *Cum participă tineretul sovietic la întrecerile socialiste* (1949), *Vasile Roaită* (3 ediții, între 1949-51). *Eroul timpurilor noastre în proza din ultimii ani* (1955) este o întreprindere critic-normativă pornind de la cărți ulterior uitate. Două volume de *Cronici* (1957-58), au texte care depășesc de obicei obiectul ales, încercînd să atace probleme mai largi; extinderea de interes servește ideal ipostazei superiorității asumate, nu întotdeauna indulgentă. După *Moștenirea lui G. Ibrăileanu* (1955) publică *Ibrăileanu-omul* (1959), „încercare de reconstituire biografică poate romanescă, dar fără romanțare". O carte similară este *Ion Creangă* (1969). *Mihai Sadoveanu. O biografie a operei* (1963) urmărește existența bibliografică a prozatorului într-un accentuat spirit pozitivist. *Ipoteze și ipostaze. Pentru o teorie a istoriei literare* (1973) se ocupă de curentele literare, teoria istoriei literare, critică și istorism, biograf și biografic, de asemeni de Budai-Deleanu, Creangă, Sadoveanu etc. *De la Sainte-Beuve la noua critică* (1974) e o trecere în revistă a activității unor autorități clasice și a unor notorietăți moderne, îndeosebi

Scanned with OKEN Scanner

franceze, ca și a unor probleme și metode ale criticii privite diacronic și sincronic. *„Contemporanul" și vremea lui* (1959) e o carte scrisă în colaborare cu Zoe Dumitrescu-Bușulenga. A selectat și tradus din A. Thibaudet și André Gide.

BRĂDĂȚEANU, Virgil, 4. 3. 1927, Suceava. Carieră didactică la Institutul de teatru „I.L. Caragiale". Vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă (1967—1968). *Istoria literaturii dramatice românești și a artei spectacolului* (1966), *Drama istorică națională* (1966), *Comedia în dramaturgia românească* (1970) și *Întîlnire cu capodopera* (1973) sînt cărți de istoria dramaturgiei române, îndeosebi clasice, cu valoare didactică și de popularizare. Monografii și studii consacrate unor mari actori: *Grigore Manolescu* (1959), *Sonia Cluceru* (1963), *Constantin I. Nottara* (1966), *Profiluri. Mari actori români* (1973). Impresii de voiaj cultural: *Sub soarele sudului* (1975).

BREAZU, Ion, 4.4.1901, Mihalț—Alba — 11. 5. 1958, Cluj. Familie de agricultori. Liceul greco-catolic din Blaj (1913—1919), Liceul „Aurel Vlaicu" din Orăștie (1920), Facultatea de litere și filosofie la Cluj, terminată în 1924. A fost redactor la „Societatea de mîine" (1924—1926, 1928—1933), arhivar la „Arhivele Statului", profesor suplinitor la Cluj (1925—1926); între 1926—1928 se află la Școala română din Franța; asistent suplinitor la Laboratorul de fonetică experimentală; a condus biblioteca și secția bibliografică a Muzeului Limbei Române; asistent suplinitor de lingvistică din 1931, provizoriu din 1933, secretar la „Astra" din 1936, conferențiar de Istoria literaturii române moderne din 1943, cercetător științific la filiala din Cluj a Academiei (1951—1955), din nou profesor universitar pînă la moarte. Un mare număr de studii, rămase în periodice, în parte adunate în *Studii de literatură română modernă și comparată* (I, 1970; II, 1973), ilustrează activitatea istoricului literar tradițional: I.B. e înclinat mai mult către arhivistică, în care rezultatele sale sînt remarcabile, dar nu se lipsește de generalizarea etică specifică intelectualului ardelean. Îl interesează în mod deosebit istoria culturii și literaturii ardelene, evidențierea unor aspecte din procesul de consolidare și maturizare a spiritualității românești transilvane, ca și relațiile reciproce dintre mișcările literare sau culturale din regiunile istorice românești încă neunite. Comparatistul este preocupat de ecourile culturii române în străinătate și de raporturile unor străini cu România.

BREBAN, Nicolae, 1.2.1934, Baia Mare. La București urmează o școală de calificare și devine strungar în fier; o altă școală îi aduce certificatul de conducător auto profesionist. A fost strungar la Uzinele „23 August" (1952—1953); a lucrat la Garajul Minis-

Scanned with OKEN Scanner

terului de finanțe (1955—1956) și la un altul de taximetre. Studii filologice la București. Redactor șef la „România literară" (1970—1973). Romanul *Francisca* (1965) include mai multe linii narative care se intersectează uneori: una dintre acestea este o reconstituire a orășelului ardelean cu o atmosferă socială și morală teutonică prin Francisca, tînără care se confesează cu luciditate aspră unui Chilian. Precaritatea relațiilor familiale și sociale sînt obiectele de studiu; romancierul creează caractere puternice, capabile prin forța lor să imprime falsului existențial plasat la sfîrșitul ultimului război o semnificație absolută. Abia schițatul fir al relațiilor dintre Francisca și Chilian prezintă un pretext pentru apropierea faptelor disparate, prezentînd și o realitate autonomă, stranie, generată de ambiguitatea interlocutorilor. Cel de-al treilea fir este consacrat unui Ion Cupșa, țăran sărac, care se angajează într-o uzină, calificîndu-se ca sudor și strungar cu ajutorul lui Chilian, activist politic. Analiza abisală e aplicată la confruntarea a două mentalități aflate în momentul lor de suprapunere și compromis: cea țărănească specificată de veacuri în gestică și raționamente bizare și aceea a uzinei socialiste. Romanul constituie încercarea de fixare a unor destine esențiale pentru o epocă. *În absența stăpînilor* (1966) e o succesiune de patru nuvele reunite numai prin titlul-metaforă, care semnifică absența legii, voinței și energiei în inițiativa socială: personajele sînt copii, femei și bătrîni cărora le lipsesc atributele necesare voinței de putere, trăind în spații sociale de tranziție către perfecționare sau degradare. *Animale bolnave* (1968) este o explorare psihiatrică servită de o compoziție polițistă: într-un univers închis, delimitat de un act criminal, sînt grupate mai multe personaje reprezentînd fiecare stări de criză, obsesia patologică, paranoică irecuperabilă. În centrul cărții se află Paul, mitoman și amnezic, martor abulic al unor ultragii, care-și reactualizează viața și și-o inventează prin implicarea unor personaje, care la rîndul lor se inventează, într-un proces de multiplicare între oglinzi paralele „carnivore". Situații subsidiare duc în aceeași măsură la Shakespeare și Dostoievski. *Îngerul de gips* (1973) prezintă prin doctorul Minda un alt caz inexplicabil: o somitate științifică și universitară, cu succes social și erotic, în țară și aiurea, este atras de o femeie ușoară și vulgară, pe care o urmărește insistent, distrugîndu-și viața anterioară, dar pe care o evită atunci cînd ar fi putut-o cuceri. Personajul ilustrează în fond o structură irațională infantilă, reprimată o vreme în favoarea unei măști care-i oferă posibilitatea parvenirii; dar orice altă explicație e posibilă, prozatorul îngrămădind acte mărunte care să sprijine abisal nedeterminarea organică a omului. Ca și în cazul celorlalte cărți, stilul e inform, neîn-

Scanned with OKEN Scanner

grijit prin neglijență sau febra redactării.

BREITENHOFER, Anton, 10. 4. 1912, Reșița. Scriitor de naționalitate germană. Familie de muncitori. Participant la lupta ilegală din perioada fascizării țării. După Eliberare a activat pe linie politică pentru reconstrucția socialistă a țării. Membru al C.C. al P.C.R.; deputat (pînă în 1976); redactor șef al ziarului „Neuer Weg" (pînă în 1976); membru al Consiliului de Stat al R.S.R. (1960—1969). Opera sa are un caracter autobiografic, chiar atunci cînd ea utilizează convențiile prozei. Mediul de viață zugrăvit cu precădere este cel muncitoresc. *Victorie în orașul muncitoresc* (1951), și cu titlul *Orașul de pe Bîrzava,* reprezintă unul dintre primele exemple de roman industrial de după Eliberare. *Ucenicia lui Franz Jakobi* (1960, în rom. 1961) urmărește drumul spre clarificare și formare a unei conștiințe, în sens tradițional; ucenic de turnătorie în tinerețe, personajul principal realizează o nouă ucenicie în conducerea unui combinat siderurgic gigant. *La Cocoașa lumii* (1966, cu o variantă românească — *Ciudata prăbușire,* 1971) continuă interesul pentru evocarea panoramică a regiunii natale. Bîrzava e Reșița interbelică, cu oamenii, tradițiile și istoriile ei proprii. Se urmărește procesul de organizare a proletariatului; un loc aparte îl ocupă pictura vieții de familie. Perspectiva epicii este îndeosebi aceea a unui copil, Traian Brebenar; atmosfera generală amintește de proza dickensiană. Romanul excelează stilistic prin distribuțiile lingvistice pitorești româno-germane și prin personajele aproape exclusiv românești. Copil, flăcău, luptător, Traian Brebenar va trece dintr-un roman în altul: *Pictorul de fete* (1969), *Prea tîrziu pentru Marilena* (1973), ultimul evocînd perioada 1939—1944. Două volume de povestiri, *Din zilele noastre* (1958) și *Copilul minune* (1962), completează universul tipologic din romane, cu care alcătuiesc o unitate, avînd drept trăsături cultul autenticității, refuzul procedeelor tehnice complicate și o anumită detașare de expunere, aparținînd omului ce a depășit sau a consumat o vastă experiență umană. Un volum de impresii de călătorie: *Din țara albanezilor* (1959).

BRESLAȘU, Marcel (M. Breslíska), 19.9.1903, București — 20.9.1966, idem. După terminarea studiilor de drept, va practica fără pasiune avocatura. Colaborează la publicații de stînga: „Vremea", „Reporter". În 1940 devine membru al partidului comunist. După Eliberare ocupă funcții de conducere în Uniunea scriitorilor, iar în ultimii ani ai vieții este redactor șef la „Secolul 20". A fost profesor la Institutul de artă teatrală și cinematografică „I.L. Caragiale". Încă din 1919 M.B. compune poezii și lieduri pe versuri de Verlaine, Laforgue, Rilke, Tudor Arghezi, Bacovia, cărora li se vor adăuga mai tîrziu lucrări corale. *Cîntarea cîntărilor* (1938)

Scanned with OKEN Scanner

e un „oratoriu profan pentru soli, coruri și orchestră, texte după pre-textul bibliei". *Griviţa Roşie* (1946), *Cîntec de leagăn al Doncăi* (1953) și *În tîrg la Iaşi* (1955) sînt fragmente ale unui proiectat ciclu de istorie versificată dedicat luptei proletariatului revoluționar. Alte poeme sau volume, de tipul *Poeme pentru un ziar de perete* (1949), *...Cînd în aer se simte bucuria înnoirii... 1 Mai 1954* (1954), *Partidul* (1962) cuprind lirică de comandă socială. Original este M.B. mai ales prin *Dialectica poeziei sau Cîntece despre cîntec* (1957), o însumare de opinii avansate uneori în formă aforistică asupra poeziei de comandament și asupra tematicii de actualitate, pe care o vede servită de mijloacele literare ale clarității simple. Fabulele din *Niște fabule mici și mari* (1946), *Alte niște fabule* (1962), *O nouă poveste a vorbei* (1963) sînt lipsite de miezul narativ-anecdotic, bizuindu-se pe poante și jocuri de cuvinte. Înscenări alegorice cu subiecte morale sau politice, poemele sale au valoare mai ales prin cuvînt: M.B. este un maestru al calamburului și al livrescului, modelat cu o dexteritate spectaculoasă și gratuită. Umorul este bonom, sarcasmul e cel de rigoare pentru tematica noului care se înfruntă cu vechiul. Literatură pentru copii: *Bucuroşi de oaspeţi* (1957), *Schimbul de mîine* (1958), *Ce-o să fie Bondocel* (1957) și *Bondocel își alege o meserie* (1958). Volume selective sînt *Cele mai frumoase poezii* (1960), *Dialectica poeziei* (1962), *Zodiac* (1973).

Scrieri despre: Eugen Luca. *Poezia lui Marcel Breslaşu*, 1958.

BRETTER György, 21.3.1932, Pécs. Eseist de naționalitate maghiară. Liceul la Satu Mare, absolvit în 1950; studii universitare terminate la Cluj, în 1954; redactor la „Igazság" (1954—1957), asistent universitar pînă în 1960, lector la Conservatorul „Gh. Dima". Eseuri speculative pornind de la clasici ai literaturii și gîndirii: *Idealuri, oameni, zei* (1970), *Dialog cu prezentul* (1973).

BREZIANU, Barbu, 18.3.1909, București. Liceul și Facultatea de litere la București. *Nord ars* (1928) și *Zăvor fermecat* (1947) conturează un poet ermetizant, marcat de preţiozitate mai ales prin mania motourilor din poeți străini. Ilustrează cu versuri un album de desene pentru copii, creat de pictorul N. Tonitza. În ultima vreme s-a consacrat criticii și istoriei artelor plastice, domeniu în care activează și profesional. A tradus *Kalevala*.

BRUMARU, Emil, 1.1.1939, Bahmutea — Tighina. Studii secundare la Iași, terminate în 1955; Institutul de medicină și farmacie cu diploma în 1963. Din același an e medic la Dolhasca. Debutul în „Luceafărul" (1966). *Versuri* (1970), *Detectivul Arthur* (1970), *Julien Ospitalierul* (1974), *Cîntece naive* (1976) propun imaginea unui goliard aflat întîmplător în lumea modernă, interesat ca odinioară

însă de realitatea culinară și erotică a existenței; comicul, tragicul, sentimentalul se amestecă, predomină autoironia ca mijloc de evidențiere personală și de captare a bunăvoinței, iar ca procedeu acumularea sau enumerarea delectantă, concretă, domestică și senzuală.

BRUNEA—FOX, F. (Filip Brauner), 18.1.1898, Roman—12.6.1977, București. După terminarea liceului, urmează un an de facultate la București. Activitatea publicistică interbelică se desfășoară cu deosebire la „Izbînda", „Dimineața", „Adevărul", „Jurnalul". După Eliberare lucrează în redacția periodicului „Îndrumătorul cultural". B.-F. reprezintă tipul gazetarului de stînga care reușește să îmbine intenția militantă cu gustul publicului pentru senzațional. Dintre ciclurile sale faimoase de reportaje pot fi amintite: *Cinci zile printre leproși*, (1928) *Pericolul stupefiantelor*, (1929) *Nopți bucureștene* (1927). După Eliberare publică: *Orașul măcelului* (1944), prezentare a ororilor comise de naziști, *Porturi dunărene* (1957), colecție obișnuită de descrieri fluviale și demografice, ca și *Hîrca piratului* (1965). A tradus din R.L. Stevenson, Gabriel Chevalier, B. Danielsson etc.

BUCUR, Marin, 12.12.1929, Podul Rizii — Dîmbovița. Liceul „Ienăchiță Văcărescu" din Tîrgoviște, terminat în 1949, Facultatea de filologie din București, în 1953. Încă din anul al patrulea de facultate este angajat de G. Călinescu la Institutul de istorie și teorie literară. Paralel, cumulează timp de doi ani funcția de asistent universitar, apoi pe aceea de redactor la „Luceafărul". Primele recenzii și articole în „Viața Românească" (1950). În romanul *Zi de vară pînă-n seară* (1966) descrie existența unei gospodării agricole din apropierea Capitalei. Cartea este notabilă sub aspectul lingvistic și etnografic, autorul valorificînd o oralitate specifică regiunii. *La apa Vavilonului* (1971) aglutinează printr-un pretext epic minim elemente de paremiologie și descîntec, colinde și cîntări, metaforizînd materia și materializînd metaforele într-o feerie onirico-folclorică redactată în versete. Două monografii se ocupă de personalități complexe, manifestate pe mai multe planuri: *Ovid Densusianu* (1967), *C.A. Rosetti* (1970). Reconstituirea este meticuloasă, faptele fiind urmărite pînă în cele mai mici detalii. *Istoriografia literară românească* (1973) este o vastă și totuși selectivă panoramă a istoriografiei noastre de la origini pînă la G. Călinescu, bibliografia, analiza și sinteza conlucrînd. Tot istoriografiei îi aparține volumul *Documente inedite din arhivele franceze, privind raporturile dintre revoluționarii români și francezi în secolul al XIX-lea* (1969). Eseul *Blaga. Dor și eternitate* (1971) propune o prezentare tematică și problematică a operei într-o redactare succintă și elegantă. A

Scanned with OKEN Scanner

îngrijit ediții; editorul *Caietelor* Eminescu.

BUCUROIU, Valeriu, 17.6.1934, Cărpinișteа — Beceni — Buzău. Familie de țărani; școala pedagogică din Buzău terminată în 1953, Facultatea de pedagogie-filologie la București, în 1957; profesor la licee din București și simultan activist în domeniul culturii: vicepreședinte al unui sector din capitală pentru problemele culturii și învățămîntului (1964—1968), vicepreședinte al Comitetului pentru Cultură și Artă al Capitalei (1968—1971); lucrează în aparatul C.C. al P.C.R. Debutează în „România literară" cu epigrame (1969). *Floreta de argint* (1973, cu o prefață de Nichita Stănescu) impune un epigramist fin, exersat cu deosebire în arta elogiului avansat prin aparența critică. Pe lîngă un număr de epigrame amintind de primul volum, *Ascensor pentru cuvinte* (1975) oferă și o serie de poeme definite prin primul vers al primului poem: „Profesia mea de bază este bucuria!"; spontan, sincer în expresie și sentimente, interjectiv, poetul este un optimist care absolutizează din nevoi constructive ceea ce e cert și frumos în lumea contemporană; versul liber sau rimat sprijină în cele mai multe cazuri dezvoltarea unei gîndiri care, ca și în epigrame, se finalizează într-o poantă. Sentimentele și stilul sînt aceleași în *Dimineața apelor* (1976). A tradus din V.A. Slepțov și R. Rojdestvenski.

BUGARIU, Voicu, 6.7.1939, Vîlcele — Covasna. Liceul terminat la Brașov, în 1956; filologia la Iași, în 1964. Profesor la Rupea (1966—1967), secretar arhivar la Tribunalele din Codlea și Rupea (1957—1958), redactor la ziarul „Drum nou" (1965—1966) și la „Astra" (1966—1974). Debutul în „Iașul literar" (1965). *Incursiuni în literatura de azi* (1971) e o colecție de articole care ar ilustra critica fenomenologică și ocazională; *Zaharia Stancu* (1974) adaugă expozeul prețios-ditirambic. *Vocile vikingilor* (1970) și *Sfera* (1973) sînt titluri la o bibliografie națională a literaturii *science-fiction*, dar nu și texte care să se detașeze de acelea ale confraților.

BUJOR, Voinea, 24.6.1945, București. Studiile liceale terminate în 1964 și Institutul de construcții în 1971, după care devine inginer hidrotehnist. Retorism melodios, grație și gratuitate în poeziile din *Elementele* (1970), *Hidrargir* (1971) și *Ultimele scrisori* (1976).

BULHARDT, Franz Johannes, 21.5.1914, Brașov. Scriitor de naționalitate germană. Liceul absolvit în 1928; urmează o școală comercială serală (1928—1932) și este ucenic vînzător (1928—1933), apoi funcționar; redactor la „Neuer Weg" din 1949, la „Banater Schrifttum" (1956—1957) și din 1968 la Radiodifuziune. Volumele sale de

Scanned with OKEN Scanner

versuri sînt elogii entuziaste ale realităților socialiste sau diatribe la adresa dușmanilor patriei și păcii, organizate în versuri care nu exclud conformismul literar: *Recunoștință* (1949), *Pe-același drum* (1953), *Comanda socială* (1955), *Frumoasa noastră patrie* (1957), *Lupta continuă* (1959). A scris povestiri sau schițe, unele apărute și în românește în culegerea *Praștia* (1963), în genere, satire la adresa rasismului fascist. O orientare către cotidianul prezent în *Cursa italiană* (1968). A tradus din poezia lui Demostene Botez.

A.O.: *Reconstrucție și pace*, 1950; *Cioburi de argumente*, 1961; *Locuri și ore*, 1968.

BUȘECAN, Teofil, 24.1.1927, Brașov. Fiu de miner. Studii de litere la Cluj, terminate în 1950. Activitate redacțională la „Tribuna", unde a fost și redactor șef adjunct. În 1969 este numit cu aceeași funcție la ziarul „Munca". Subiectul nuvelei *Mina din vale* (1950) e inspirat din activitatea industrială socialistă, iar cel al povestirilor din *O sută de pași* (1963), din satul aflat în trecerea de la mentalitatea individualismului la cea a colectivismului. *Paranteze* (1967), roman cu implicații autobiografice, este o evocare a Clujului universitar din perioada consolidării democrației populare. Nuvela *Cale de trei cîntece* (1967) dezvoltă balada *Mioriția* în contextul războiului antifascist. Aici autorul dovedește posibilități pentru descrierea de cadre naturale grandioase, în care indivizi reduși la esențe mitologice fac posibilă utilizarea unui limbaj mai mult originar decît arhaic. Romanul *Moisei* (1969) interesează prin aceleași calități. Lucrări dramatice fără valoare: *Nopțile tăcerii* (1957), *Dialog în parc* (1959), *Neamurile* (1961), *Concert sub nuci* (1964), *Al șaselea simț* (1972).

BUZEA, Constanța, 31.3.1941, București. Studii de filologie la București, terminate în 1967. Activitate redacțională la „Amfiteatru", din 1973. Debutează în „Tînărul scriitor" (1957). *De pe pămînt* (1963) este tipic pentru generația lirică a șantierelor industriale și a entuziasmelor juvenile transcrise confesiv. *La ritmul naturii* (1966) și mai ales *Norii* (1968) indică înclinația spre meditație și cerebralitate antifeminină, discreția eclipsînd uneori trăirea de adîncime, alteori înlocuind-o. Se fac prezente motive și sentimente erotice, generatoare de incertitudini mărunte; de asemenea, spaima de devenire și de degradare biologică și spirituală în timp. *Agonice* (1970) comunică sentimentul pierderii unui orizont al echilibrului originar; apar temele morții, maladiei și sațietății. În *Coline* (1970), experiența maternității devine mijloc de trăire literară. Pierderea iluziilor și cîștigarea unei stări de resemnare și echilibru caracterizează volumele ulterioare, care variază spațiile de

Scanned with OKEN Scanner

exercitare ale lirismului în condițiile creșterii grijii pentru acuratețea poemelor ca ansambluri de imagini: *Sala nervilor* (1971), *Leac pentru îngeri* (1972), *Răsad de spini* (1973), *Pasteluri* (1974), *Ape cu plute*, *Poezii de dragoste* (1975), *Limanul orei* (1976). O caracteristică a tehnicii lirice, prezentă încă de la primele volume, este aspirația către prelucrarea personală a unor sintagme eminesciene. Pentru copii: *Aventurile extraordinare ale lui Hap Pap* (1970, în colab. cu Adrian Păunescu), *Cărticica de doi ani* (1970); *Cărticica de trei ani* (1972); *Cărticica de patru ani* (1974).

BUZINSCHI, Corneliu, 25.2. 1937, Bacău. Liceul în orașul natal, Facultatea de filologie la Iași. Debutează în „Tribuna" (1962). *Secvențe dintr-o margine de lume* (1966) este o colecție de miniaturi al căror obiect îl constituie lumea copilăriei triste dintr-o mahala provincială. *Strigătul* (1967), nuvelă lirică, este consacrată adolescenței, urmărită în crizele ei fiziologice și filozofice. Cu romanul *Sfinții se vînd cu bucata* (1967) se conturează predilecția pentru o poetică a cotidianului, a existenței provinciale banale, fără evenimente spectaculoase, dar nu fără conflicte umane și trăiri autentice, rezolvate însă sub zodia placidității. *Numiți-mă Varahil* (1969) e un roman inclus în *Hoții de vise* (1972), în care personajul infantil și aventurile lui tradiționale sînt complicate prin întîmplări din epoca lui Ion Vodă și din arsenalul *science-fiction*. *Pâcală și Tîndală* (1973), roman ce reia snoave, dar și balade, e o prelucrare mai mult în întindere decît în adîncime sau elevație. *Vina noastră cea de toate zilele* (1973) e o cronică a epocii premergătoare ultimului război, care descrie într-o manieră cunoscută lucruri cunoscute despre fascism și antifascism, iar *Duhul pămîntului* (1976) un roman despre Ion Creangă.

A.O.: *Ochiul alb al visului*, pov., 1969; *Nuanța albastră a morții*, r., 1971; *Ulise trece pe strada mare*, r., 1974.

BUZOIANU, Gheorghe, 16.7. 1932, Sinaia. O facultate muncitorească între 1956—1957; bibliotecar între 1957—1968. Debutul în „Luceafărul" (1961). *O seară pentru mai tîrziu* (1966) e o culegere de povestiri pe teme contemporane; nuvele cu acțiuni aventuroase în *Pensiunea Camelia* (1970), și un roman polițist: *Agenda cenușie* (1971).

BUZURA, Augustin, 22.9.1938, Berința — Maramureș. Studii liceale la Baia Mare terminate în 1955; Facultatea de medicină la Cluj (1958—1964); inspector statistician în 1955; educator (1955—1956), agricultor în 1956, funcționar la filiala din Cluj a Uniunii scriitorilor (1957—1964), redactor principal la „Tribuna". Debutul în „Tribuna" (1961). În volumele de povestiri *Capul Bunei Speranțe* (1963) și *Unde nu zboară vulturul* (1966) este folosită teh-

nica sugestiei, a metaforei și simbolului, uneori în manieră kafkiană. Motivele predilecte sînt cele generate de conflictul dintre individ și mediu, dintre individ și propriile aspirații, personajele sale încercînd ispita realizării în absolut. Stilul e simplu și agresiv. *Absenții* (1970) este un roman-pastă despre o realitate pastă; clinicianul și cercetătorul științific Mihai Bogdan se confesează, realizînd imaginea unui lucid învins înainte de a lupta, care-și trăiește incompetența vitală și voliționalã inculpînd și disculpîndu-se printr-o sinceritate complicată, visînd la o evadare dintr-un univers al stagnării și lipsei absolute de finalitate. Analiză remarcabilă a unui caz obișnuit de psihopatie modernă, realizată de un specialist asupra lui însuși, textul romanului impune uneori prin umorul sinistru, creînd perplexitatea. *Fețele tăcerii* (1974) este unul din cele mai importante romane de reconstituire a epocii de după 1950 și a consecințelor ei multiple. Conflictele sociale ale procesului de colectivizare a agriculturii sînt privite prin personaje complexe, fiecăruia dîndu-i-se posibilitatea de a-și expune adevărul. Valoarea romanului stă nu în subiect, ci în problemele ridicate; schema literară urmărește, prin tehnica anchetei, rememorări și observații obiective, să ofere toate articulațiile, elementele și fațetele unui proces istoric.

Scanned with OKEN Scanner

C

CABA, Olga, 23.5.1913, Valeva — Cernăuți. Liceul terminat la Oradea (1929), studiile filologice la Cluj (1934); profesoară la Botoșani, Focșani, Oradea, București, Sebeș-Alba (1936—1958). Debutul în „Abecedarul" din Turda (1933). *Vacanță sentimentală în Scoția* (1944) și *Poezii* (1970) au comun peisajul englez și tradițiile engleze; lirica se resimte de influențele poeziei clasice britanice; altfel, predomină notația intimistă și reflecția asupra timpului.

CACOVEANU, Viorel, 5.8.1937, Cluj. Tatăl este cazangiu la Atelierele C.F.R. A început studii politehnice, de matematică și fizică, dar termină în 1962 Facultatea de filologie din Cluj. Din același an este redactor la ziarul „Făclia" din Cluj. Primul articol în „Sportul popular" (1955), prima povestire în „Steaua" (1965). A realizat un prim volum din anchete sociale de mare actualitate: *Fata care spune da!* (1970). Problemele liceenilor după bacalaureat, în genere dramele integrării în viață, revin în romanul *Un coniac pentru o fată* (1973). Două romane polițiste, caracterizate prin naturalețe și vivacitate, sînt *Blondele trișează totdeauna* (1971) și *Morții nu mint niciodată* (1975). Reportaje și interviuri despre transformările sociale din Apuseni în *Someșul cald* (1974).

„CAHIERS ROUMAINS D'ÉTUDES LITTÉRAIRES", revistă trimestrială de critică, estetică, istorie literară și literatură comparată editată de Editura „Univers". Ea își propune „să favorizeze difuziunea rezultatelor științifice obținute de critica, estetica și istoria literară actuală, să înlesnească cunoașterea pe plan internațional a cercetărilor teoretice și aplicate în domeniul studiilor literare din România și să permită tot mai

Scanned with OKEN Scanner

bune condiții de studiu și de participare la dezbaterile critice și literare internaționale." Avînd un comitet de redacție reprezentativ, revista nu are și o redacție proprie, fiind practic realizată de redactori ai editurii și de animatorii ei: Adrian Marino, Vasile Nicolescu și Romul Munteanu. Numerele au o structură monografică, reprezentată prin sectoarele: 1. Poetică, estetică, teorie literară generală; 2. Critică, estetică și istorie literară românească; 3. Critică, estetică și istorie literară străină; 4. Literatură comparată; 5. Cronici și recenzii asupra cercetărilor literare române și străine; 6. Cronici despre traducerile în limbi străine ale autorilor români clasici și moderni. Formatul caiet, *in octavo*, de 160 pagini; limba principală este cea franceză, dar se publică de asemeni articole în engleză, germană, italiană etc. Primele două numere au apărut în a doua jumătate a anului 1973, frecvența fiind apoi regulată. Alături de o serie de contribuții naționale, se pot întîlni articole ale unor colaboratori străini.

CALLIMACHI, Scarlat, 20.9.1896, București — 2.6.1975, idem. Licențiat în drept. Activitate gazetărească în presa comunistă și de stînga, din 1924: „Facla", „Chemarea", „Clopotul", „Soarele", „Raza", „Horia". A fost directorul ziarului „Glasul nostru" din Botoșani. În 1933 execută un an de închisoare la Miercurea Ciuc, Caracal și Tg. Jiu pentru pamfletul *Căderea Babilonului*. Plachetele *Frunze, Tăceri imobile* (1921), *Alb și negru* (1926), precum și antologia personală cu titlul *Ritmuri de clopote* (1968) aduc poeme vorbind despre dureri colective sau personale, dominate de culori sumbre, nocturne, lugubre, negrul și verdele fiind culorile insistent solicitate; crispările și grimasele aparțin arsenalului expresionist. De factură expresionistă este și drama *Logodnica lui Wolfgang* (1945). Două volume de publicistică avînd valoare de document sînt *Căderea Babilonului* (1956) și *Un călător prin U.R.S.S.* (1960), primul fiind o culegere de articole dintre 1925—1937. Lucrări de popularizare, studii cu caracter istoric sînt: *Din cărți vechi* (1946), *Ioan Vodă cel Cumplit* (1931), *Octombrie 1917* (1946), *Tudor Vladimirescu* (1947), *Pagini inedite despre Moldova. Însemnările unui călător străin din I-a parte a veacului al XIX-lea* (1947), *Scurtă prezentare a unor documente inedite de la Muzeul româno-rus privind legăturile româno-ruse* (1949), *Dimitrie Cantemir. Viața și opera în imagini* (1966).

CALOVIA, Ion, 14.10.1929, Călărași — 15.2.1971, București. Fiul unui avocat. Conservatorul de artă dramatică. A publicat pentru copii *Moș Gerilă* (1956), *Cocostîrcul galben* (1958), *Tombucula* (1957), *Întîmplări de peste zi* (1963), *Cîntecul dimineții*

Scanned with OKEN Scanner

(1965), *Drumul cu primăveri* (1966), *Alte întîmplări de peste zi* (1967), *Apokolokyntosis* (1967), *Hip, hip-ura* (1971). Alte două volume de versuri fără relief formal sau de conținut: *Timpul nu doarme* (1966), *Spiritul pămîntului* (1969).

CAMILAR, Eusebiu, 7.10.1910, Udești — Suceava — 27.8.1965, București. Duce multă vreme o existență mizeră, trăind din expediente sau din profesiuni obscure, dar își face studiile universitare la Iași. Colaborează la „Lumea" și „Iașul", fără a putea scăpa, el și soția sa Magda Isanos, de mizerie și maladii. Din 1948 este academician. Debutează cu un poem în „Moldova literară" din Mihăileni (1926). Placheta *Chemarea cumpenelor* (1937) exală originea sa umilă și marchează aderiunea la lumea celor mulți. *Cordun* (1942) e biografia unui copil sărac, topită în magma irealului de baladă populară. *Prăpădul Solobodei* (1942) relatează migrația unui sat în condițiile pătrunderii civilizației moderne, ilustrînd un caz de regresiune. *Avizuha* (1945) prezintă de asemenea fenomenul de migrație în timpul secetei, prin foame și boli. Ca și în *Turmele* (1946, ed. rev. 1956), prozatorul stilizează realitatea, transferînd-o în spațiul fabulosului rural, sumbru și delirant, prin exploatarea terifiantului; resurse remarcabile are în fixarea de tablouri grandioase ale manifestării active a eului originar. *Valea hoților* (1948) evocă, în aceeași atmosferă fantastică, haiduci melancolizați și inactivi; apar și aici lumile originare, solitudinea arhaică și comunicarea regnurilor. *Negura* (1949, ed. aug. 1950, ed. rev. în același an, apoi în 1959) e unul din primele romane românești despre cel de-al doilea război mondial: evocare sumbră, cartea mizează mai puțin pe tipologia individuală meteorică și mai mult pe reconstituirea unei atmosfere generale, de panoramic expresionist. Aglomerare de orori într-un timbru nu mai puțin baladesc decît al lucrărilor mai vechi, romanul e o amplificare excesivă a negativului. *Temelia* (1951) abordează problematica momentului, fiind primul roman despre colectivizarea agriculturii: trecînd pe o poziție total opusă, el prezintă o realitate idilică într-o manieră didacticistă, cu efecte retorice de propagandă și sentimentalism în expresie. Albul și negrul predomină și în povestirile din *Întîmplări pe Călmățui* (1952), *Livezile tinere* (1954), *Inimi fierbinți* (1956). Este perfecționat un stil onctuos retoric, ceremonios, folcloric, cu umilințe convenționale de aed clasic. O dramă în versuri e *Valea Albă* (1957), după ce, înainte, scrisese *Focurile* (1945) în colaborare cu soția sa. În rest, enorma sa activitate editorială este una de colportaj, pentru tineret, copii, colecții militare și de publicistică ocazională: *Prin țara de sus* (1948), *Păpucașii* (1950), *Pe drumul bel-*

Scanned with OKEN Scanner

șugului (1951), *Povestiri la focuri de tabără* (1951), *Secerișul* (1951), *Gigantul din munți* (1952), *Dreptul la viață* (1953), *Șantierele lumii* (1953), *Istoria lui Ducipal* (1954), *Pasărea de foc* (1954), *Împărăția soarelui* (1955), *Poarta furtunilor* (1955), *Stejarul din Borzești* (1955), *Mitriță, feciorul Dumitriței* (1956), *Zîna cu ochi albaștri. File cu amintiri* (1956), *Cartea poreclelor* (1957), *Cărțile săgetătorului* (1957), *Cel din urmă apostol* (1958), *Nopți udeștene* (1960), *Povestiri eroice* (1960), *Pămîntul zimbrului* (1962), *Viforul* (1966). I-au apărut numeroase culegeri de povestiri și una de *Poezii* (1964). A prelucrat ciclul *1001 de nopți* (1961—1963, 4 vol.); traduceri din poezia chineză clasică, Eschil, Aristofan, Ovidiu, Kalidasa, Pușkin, Gogol, Tolstoi, Gorki.

CANCICOV, Georgeta Mircea, 29.5.1899, Godinești — Bacău. Studii elementare la Versailles și Liceul „Victor Duruy" la Paris. Debutul cu *Un vis* (1936). A publicat nuvele și romane despre mediul țărănesc, despre lumea bună și ciocoii de odinioară din Moldova: *Poeni* (1938, ed. nouă în 1972, împreună cu *Moldovenii*), *Dealul perjilor* (1939), *Pustiuri* (1941), *Amurg* (1967), *Povestiri* (1969), *Călătorul* (1971), *Îndrăgostitele* (1975). Bună povestitoare, francă și fără cenzură, prozatoarea armonizează etnograficul cu observația concretă delectantă; lumea ei este una fără mari probleme, cu oameni cheflii, dornici de farse fără consecințe grave, sau angajați în acțiuni ridicole. Tonul zeflemist predomină. Poeme în proză fără interes: *Cîntare timpului* (1940).

CARAION, Ion 24. 5. 1923, Rușavăț — Buzău. Liceul „B.P. Hașdeu" din Buzău, terminat în 1942; în 1943 se înscrie la Facultatea de litere și filosofie din București. Redactor la „Timpul" (1942—1943), „Ecoul" (1943—1944), consilier de presă (1945—1946), redactor la „Lumea" în aceeași vreme, consilier la Editura „Cartea Românească" (1948—1949), redactor la „Ramuri" (1964—1965), „Gazeta literară" (1968—1969), și „România literară" (1969—1971). În 1947 editează „Agora", revistă în cinci limbi. Debutul în „Curentul literar" (1940). Placheta *Panopticum* (1943) e confiscată de cenzură; două volume ulterioare sînt *Omul profilat pe cer* (1945) și *Cîntece negre* (1947). Structură romantică, avînd experiența culturii moderne, poetul apare de la început ca un refractar față de orice ordine socială care susține injustiția; în poeme simple, în vers liber sau alb, el fixează imaginea unei lumi monstruoase din perspectiva exasperată a unui arhaism sănătos: populist, celebrează prin expresii fruste o lume rurală deloc idilizată. Predomină imaginile universului urît în manieră expresionistă, văzut printr-un eticism absolut în elementaritatea sa. *Eseu* (1966) și *Dimineața nimănui* (1967) păs-

Scanned with OKEN Scanner

trează înclinația pentru poemul amplu, simfonic și unele motive sumbre; dar nu lipsesc elogiile neostentative ale noilor realități sociale, naturalismul și erotismul suav, tensiunea obscură și tonul direct, de dialog fratern, apt pentru o comunicare rapidă și totală. Mizantropia sarcastică și vehementă revine în volumele *Cîrtița și aproapele* (1970), *Cimitirul din stele* (1971), *Munții de os* (1972). Selecții retrospective de poezie sînt: *Necunoscutul ferestrelor* (1969), *Selene și Pan* (1972), *Frunzele din Galaad* (1973), *Poeme* (1974). Eseistul este remarcabil prin justețea diagnosticului, redactarea precisă, nervoasă și, mai ales, prin decizia atitudinii asumate, care ignoră riscurile polemicii și incomoditatea pamfletului, subiectele fiind luate deopotrivă din literatura română și străină: *Duelul cu crinii* (1972), *Enigmatica noblețe* (1974), *Pălărierul silabelor* (1976). Pentru copii: *Marta, fata cu povești în palmă* (1974), *O ureche de dulceață și o ureche de pelin* (1976). Două antologii: una a poeziei franceze (1974—1976), și *Masa tăcerii* (1970), texte despre Brîncuși. Traducător experimentat și cu gusturi variate: Defoe, Sherwood Anderson, Marcel Aymé, Dumas-père, G. Rovani, Saint-Exupéry, Baudelaire, Valéry, Whitman, Emily Dickinson, Sandburg, Edgar Lee Masters, Ezra Pound, Pierre Emmanuel, G.E. Clancier, poeți romanzi.

CARIANOPOL, Virgil, 29.3. 1908, Caracal. Urmează cîteva școli militare, printre care una de artificier. Debutul în „Gazeta noastră" (1929). *Flori de spin* (1931), *Virgil Carianopol* (1933), *Un ocean, o frunte în exil* (1934) îl integrează mișcării de frondă avangardistă a vremii; cu *Scrisori către plante* și *Carte pentru domnițe* (1937) se adaptează liricii tradiționaliste, idealizînd și actualizînd simboluri și fapte arhaice. *Frunzișul toamnei mele* (1938) și *Scară la cer* (1940) indică un echilibru meditativ bine servit de asociația imagistică. *Poezii* (1967), *Cîntece de amurg* (1970), *Cîntece românești* (1970), *Viorile vîrstei* (1972), *Lirice* (1973), *Ștergar românesc* (1973), *Elegii și elegii* (1974) strîng versurile rafinate ale unui sentimental horațian, cu conștiința efemerității lucrurilor din propria viață și a eternității țării; patriotismul său e de adîncime, antidiscursiv, sprijinit pe sugestii din folclorul oltenesc. Traiectoria prozodică evoluează de la nonconformismul suprarealist către versificația clasică. Un volum de interviuri și convorbiri: *Scriitori care au devenit amintiri* (1973). Pentru copii: *Arcașul lui Ștefan* (1976).

CASSIAN, Nina, 27.11.1924, Galați. La 16 ani urmează Conservatorul de artă dramatică, apoi școala de pictură a lui Maxy. Studii muzicale: pianistă și compozitoare. Debutează cu traduceri în ziarul „Ecoul" (1944),

Scanned with OKEN Scanner

semnate Maria Veniamin. Un an mai tîrziu publică în „România liberă" poemul *Am fost un poet decadent*. Poemele din *La scara 1/1* (1947) ilustrează un avangardism moderat, al inteligenței dornice să manevreze cuvinte și idei. Anul 1949 marchează clarificarea de conștiință a celei care va cînta patria socialistă și trecutul revoluționar militant în versuri de obicei foarte libere: *Sufletul nostru* (1949), *An viu, nouă sute și șaptesprezece* (1949), *Tinerețe* (1953), *Florile patriei* (1954), *Versuri alese* (1955). Formalist-criptică la început, poeta trece printr-o etapă a formalismului explicitării. O formulă convenabilă e găsită pentru volumele *Vîrstele anului* (1957), *Dialogul vîntului cu marea* (1958), *Sărbătorile zilnice* (1961), *Să ne facem daruri* (1963), *Disciplina harfei* (1964), *Sîngele* (1967), *Ambitus* (1969), unde trăirea intelectuală plenară intensifică sentimentul și nu invers. Evenimentele cotidiene sînt proiectate pe fondul civilizației socialiste; un mediu privilegiat este cel marin, litoralul său mondeni și decorativ fiind un cadru propice pentru exclamații intelectuale și dezvoltări ale maturității erotice experimentate. Existența postmortem a senzorialului se transformă în bilanț erotic în *Marea conjugare* (1970) și *Recviem* (1971); apar anxietatea, absurdul violent al lumii, singurătatea, criza nevrotică și acreala sarcastică, într-o poezie a vîrstei care trebuie să se recunoască pe sine. Proză confesivă și de sinceritate lucidă, urmărind dezafectivizarea ființei și responsabilitatea umană, totuși nedecisă prin mesajul final: *Atît de grozavă și adio* (1972), *Confidențe fictive* (1976). A scris cărți pentru copii, unele devenite clasice: *Nică fără frică* (1950), *Ce-a văzut Oana* (1952), *Prințul Miorlau* (1958), *Bot-Gros* (1958), *Aventurile lui Trompișor* (1959), *Încurcă-lume* (1961), *Chipuri hazlii pentru copii* (1961), *Povestea a doi pui de tigru numiți Ninigra și Aligru* (1969), *Între noi copiii* (1974). *Lotopoeme* (1972) ar fi dedicate copiilor: prin acest subterfugiu, poeta se joacă cu cuvintele și imaginile într-un spațiu al nonsensului și caricaturii. Traduceri din Chr. Morgenstern și Paul Celan.

A.O.: *Horea nu mai este singur*, 1952; *Curcubeu*, 1963; *Cele mai frumoase poezii*, 1963; *Destinele paralele. La scara 1/1*, sel. 1968; *Cronofagie*, sel. de autor, 1970; *Spectacol în aer liber*, 1974; *O sută de poeme*, 1975.

CASSIAN-MĂTĂSARU, Iosif, 25.2.1896, Galați. A tradus singur sau în colaborare din literatura germană clasică și modernă: Goethe, Heine, Hoffmann, Brecht, Anna Seghers, G. Weerth, V. Heinrich, ca și din A.M. Sperber. A tradus o antologie lirică de satiră germană din secolul nostru: *Cunoști tu țara unde-i tunu-n floare?*; a contribuit la realizarea unei antologii a nuvelei romantice germane (1968). Alte traduceri din Corneille, Jan Neruda ș.a.

Scanned with OKEN Scanner

CASSVAN, Sarina, 4.1.1894, București. Facultatea de litere și filosofie la București. Începe cariera publicistică în 1912 și cea literară în 1913 cînd îi apare volumul *Crezul ocnașului* și o traducere din W. Hauff. Activitate gazetărească la „Revista copiilor și tinerimii", „Cinema", „Femeia", „Adevărul literar", „Lupta", „Dimineața", „Scena", „Rampa" etc.; între 1929—1933 activează la „Paris-Press" cu corespondențe din România. Primul roman, *Între artă și iubire* (1918), e inspirat din experiența de infirmieră onorifică în războiul din 1916. *Trupul care își caută sufletul* (1932), *Femeia și cătușele ei* (1946) și culegerile de nuvele *Carnavalul vieții* (1921) și *Săptămîna unei îndrăgostite* (1924) aparțin prozei sentimentale și propagandei feministe. *30 de zile în studio* (1933) e un reportaj în care denunță exploatarea figuranților de către casele de filme, asumîndu-și ea însuși rolul de figurantă la Joinville. A compus piese, uitate apoi, consacrate aceluiași mediu *(Măștile destinului, Una sau mai multe femei, Calvar)* și literatură pentru copii: *Căsuța lebedei și alte povestiri pentru copii* (1922), *Amintirile unui mic bucureștean* (1923), *Fluierul fermecat și alte povestiri minunate pentru copii* (1924), *Să povestim...* (1931), *În țara trîntorilor, Niță, Nuța și Lăbuș.* O antologie de literatură română îngrijită de S.C. va apare în 1931 la Paris, prezentată de Anne de Noailles. După Eliberare se consacră literaturii pentru copii și tineret: *Pit și Pitulice* (1946), *Ciuf uleț* (1959), *Drum fără popas* (1960, 1975). *Între pană și spadă* (1963) este o biografie romanțată a domnitorului și cărturarului Dimitrie Cantemir. A tradus mult.

CAZIMIR, Otilia (Alexandra Gavrilescu), 12. 2. 1894, Cotul Vameșului — Neamț — 8.6. 1967, Iași. Fiica unui învățător. Studiile secundare și superioare la Iași, oraș în care își va trăi întreaga viață. Între 1937-47 va îndeplini funcția de inspector general al teatrelor pentru Moldova. Debutează în 1912, la „Viața Românească", cu *Noapte,* poezie semnată cu un pseudonim creat de Ibrăileanu și Sadoveanu. În 1950 abia își va schimba numele. Evoluția ei literară se bucură de sprijinul și prețuirea unor G. Ibrăileanu, Mihail Sadoveanu și George Topîrceanu (cu ultimul prietenia fiind deosebită) și de prestigioase premii. După debutul editorial cu volumul *Lumini și umbre* (1923), urmează *Fluturi de noapte* (1926), *Licurici, Cronici fanteziste și umoristice* (1930), *Cîntec de comoară* (1931), *Poezii* (1939). După G.Ibrăileanu, poeta aduce pentru prima oară în literatura română sensibilitatea specific feminină ca senzație, sentiment și expresie. Poezia cultivată este aceea a sentimentelor delicate, de intensitate medie, expuse cu o discreție care are de multe ori nevoie de arse-

Scanned with OKEN Scanner

nalul simbolist; uneori apar structuri epigramatice și nu lipsește umorul. Poeta se deplasează într-un univers domestic reconfortant, după cum universul însuși devine pur domestic: florile, micile viețuitoare, micile sentimente își găsesc în poeziile sale o exprimare ideală. Structura prozodică urmărește efectul muzical. Volumele publicate după Eliberare aduc implicația politică, O.C. primind cu entuziasm schimbările sociale: *Versuri* (1957, 1965), *Partidului de ziua lui* (1961). Ca prozatoare, debutează în 1919 în „Însemnări literare" (semnînd Alexandra G. Casian); același caracter de desuetudine agreabilă îl oferă proza sa, în genere autobiografică, în care se fac simțite și unele accente sociale, mai ales din mediul rural: *Din întuneric. Fapte și întîmplări adevărate (Din jurnalul unei doctorese,* 1928), *Grădina cu amintiri* (1929), *În tîrgușorul dintre vii* (1930). *A murit Luchi...* (1942) e un roman autobiografic al copilăriei tradiționale. *Prietenii mei scriitorii...* (1960) conține evocări și amintiri; similară e *Inscripții pe marginea anilor* (1973). De mare valoare sînt cărțile pentru copii, în care elevația sufletească și interesul educativ se îmbină cu formele fericite de expresie ale candorii: *Jucării* (1938) și *Baba Iarna intră-n sat* (1954) sînt modele ale genului. Activitate de traducătoare din 1922. Traduce și stilizează mult din autori ruși, francezi: Korolenko, Kuprin, Kassil, Gorki, Bubenov, Fedin, Mihalkov, Gaidar, Kataev, Cehov, Maupassant, G. Baty, Giraudoux. *Scrieri în proză* (I, 1971; II, 1972).

A.O.: *Catinca și Catiușa, două fete din vecini*, v., 1948; *Stăpînul lumii*, v., 1948; *Alb și negru*, v., 1949; *Albumul cu poze*, 1957; *Poezii*, 1959, 1964.

CAZIMIR, Ștefan, 10.11. 1932, Iași. Liceul terminat la Piatra Neamț, în 1951; licența în filologie la București (1955). Carieră universitară la Catedra de istoria literaturii române de la Facultatea de limba și literatura română din București. Debutul pueril cu poezie în „Ziarul Copiilor" (1943); în 1949 îi apar în „Flacăra" poemele „*De vorbă cu uzina electrică* și *Punte între inimi*. Pornind de la reperele teoretice clasice asupra comicului, *Caragiale — Universul comic* (1967) analizează opera dramatică și proza scriitorului, fără să omită o prealabilă perspectivă asupra tradițiilor comicului antecaragialesc și a eventualelor influențe pe care autorul le-ar fi putut suferi. Sînt inventariate situații, procedee și motive comice, respectîndu-se clasificarea pe specii literare. În *Tensiunea lirică* (1971), considerînd poezia prin diferența de comunicare în limbaj, urmărește modul de articulație a opozițiilor prin instrumente gramaticale — conjuncții, prepoziții, timpuri și moduri verbale, adverbe, cărora li se atribuie un rol de-

Scanned with OKEN Scanner

cisiv. *Stelele cardinale* (1975) — un eseu despre opera lui Eminescu în care acesta e pus sub semnul a patru teme: gîndirea, visul, cîntecul, plînsul. Autor de prefețe și editor.

CĂLDĂRARU, Emilia, 7.8. 1931, Tulcea. După absolvirea Școlii de literatură „M. Eminescu", lucrează la „Gazeta literară", iar apoi la Teatrul tineretului. Debutul în „Contemporanul" (1950), cu versuri. Sensibilitate și suavitate în placheta *În grădină* (1960); versuri bucolice și miniaturale, contactul pur cu natura, uneori a Dobrogei natale, în *Seară de suflet* (1971), *Miracol regăsit* (1974), *La confluența sentimentelor* (1975). Literatură pentru copii: *Rîdea mesteacănul* (1965), *Ursuza* (1969), *Rouă* (1974).

CĂLIN, Liviu, 10.9. 1930, Craiova. Familie de intelectuali. Liceul „Gh. Șincai" din București absolvit în 1949; licența în filologie (1953). Funcții redacționale la Editura pentru literatură; între 1970—1974 este redactor șef al Editurii Eminescu, apoi lucrează la Centrala editorială. Debutează cu articole pe teme științifice și cu cronici literare în „România liberă" (1951—52). Primele versuri în „Gazeta literară" (1957). Prin placheta *Spirale* (1965) se face remarcată o sensibilitate fină, fixată într-o lirică trădînd cultura vastă și rafinată: lucid și criptic, procedînd la ambiguizări semantice prin paradox, cultivînd un naturism subtilizat, cerebral și volatil, poetul se încadrează în familia de spirite al căror prototip este Ion Barbu. *Ochiul adîncului* (1968), *Identitate* (1970), *Suflet în spațiu* (1973), *Ferigă sub stîncă* (1975) sînt trepte în explorarea zonelor pure ale imaginației și expresiei, discursul liric devenind în același timp scop și obiect sieși. *Portrete și opinii literare* (1972), *Recitind clasicii* (1975) și *Camil Petrescu în oglinzi paralele* (1976) definesc pe omul de gust care glosează opere sau face memorialistică pe pretexte editoriale și filologice. Colaborator al academicianului Al. Rosetti în pregătirea unor ediții din I.L. Caragiale, Camil Petrescu, Ion Barbu, în genere de mare valoare filologică.

CĂLINESCU, George, 19. 6. 1899, București — 12.3. 1965, Otopeni. Familie de funcționari. Copilăria la Botoșani; își începe studiile la școala „Carol I" din Iași; în 1911 e elev al liceului „Gh. Șincai" din Capitală, apoi la „D. Cantemir" (1913—14) și „Gh. Lazăr." În 1919 se înscrie la Facultatea de litere din București; este custode la biblioteca facultății, apoi paleograf la Arhivele Statului. În 1921 face o călătorie în Italia cu Ramiro Ortiz, cu ocazia fondării revistei „Roma" (1921—24). Mai tîrziu își va asuma integral redactarea acestei publicații. În 1923 își ia licența în litere și e numit profesor de filozofie la Liceul „Gh. Șincai", dar la recomandarea profesorilor săi V. Pârvan și R. Ortiz va pleca din nou la

Scanned with OKEN Scanner

Roma, unde întreprinde cercetări arhivistice cu privire la propaganda catolică în Țările Române, concretizate în studiile *Alcuni missionari cattolici italiani nella Moldavia dei secoli XVII e XVIII* (1925) și *Alte notizie sui missionari cattolici nei paesi romeni* (1930). În 1924 e profesor de limba română și italiană la un liceu din Timișoara; între 1926—1935 revine ca profesor de franceză și italiană la „Gh. Șincai." În 1927 editează împreună cu G. Nichita revista „Sinteza". O altă revistă, fără longevitate, pe care o conduce în 1930 este „Capricorn". În 1932 începe colaborarea mai susținută în presa timpului; la „Viața Românească" e, la recomandarea lui G. Ibrăileanu, redactor principal, împreună cu M. Ralea (1933—35). În 1936 își trece examenul de doctorat, iar un an mai tîrziu este conferențiar de estetică și critică literară la Universitatea din Iași, cu definitivarea pe acest post în 1942. Tot la Iași va scoate prima serie a săptămînalului „Jurnalul literar" (1 ian. — 31 dec. 1939), unde publică masiv, transferîndu-și și *Cronica mizantropului*, începută în 1937 în „Adevărul literar", sub pseudonimele *Al* și *Aristarc*. În 1945 este numit șef al Catedrei de literatură română modernă de la Facultatea de litere și filosofie din București. Deputat de la primele alegeri din 1946 și pînă la moarte, G.C. va susține o activitate politică democrată și prin ziarul „Națiunea" (1946—1949). În 1947 apare pentru scurt timp cea de-a doua serie a „Jurnalului literar", devenit buletin al catedrei pe care o conduce. Academician (1948) și, din 1949, director al Institutului de istorie literară și folclor al Academiei, care va purta, din 1966, numele său. Părăsind facultatea în 1949, G.C. se va ocupa mai ales de institut, care editează din 1952 periodicul „Studii și cercetări de istorie literară și folclor". Aci va publica articole, studii folclorice și capitole revăzute din lucrările mai vechi. Întreprinde călătorii în U.R.S.S. și China. Din 1955 susține în prima pagină a „Contemporanului" *Cronica optimistului*. Ultimii ani ai vieții îl află din nou la Facultatea de filologie ca profesor onorific: aici ține în fiecare sîmbătă cîte o prelegere de o oră despre Eminescu și Creangă (1961—64). În 1964 i se acordă Premiul de Stat pentru întreaga-i activitate. Decesul este pricinuit de o ciroză pe care scriitorul o va neglija, dar asupra căreia va face el însuși cercetări în ultimii ani ai vieții, lecturile medicale avînd efecte evidente și în comentariile critice la Ion Creangă. Funeraliile sale vor avea aproape un caracter național. G.C. debutează cu versuri și maxime în revista „Sburătorul," semnate G. Călin (1919). Dorea să se dedice beletristicii, dar verdictul decisiv al unor G. Ibrăileanu și Eugen Lovinescu întîrzie semnificativ, iar cariera criticului și istoricului literar va fi deschisă.

Scanned with OKEN Scanner

Om universal și tip național, încadrabil între o serie de personalități ilustre ca D. Cantemir, I.Heliade Rădulescu, B.P. Hasdeu, N. Iorga, G.C. își valorifică infinitele-i resurse în mai toate domeniile literaturii, într-un mod care-i aparține în exclusivitate. Ideile directoare ale activității sale nu vor fi expuse sistematic și integral niciodată. Numeroase articole, eseuri, aserțiuni din cadrul unor opere indică însă opțiunile estetice ale autorului. Un anume interes prezintă opusculul *Principii de estetică* (1939), conținînd șapte prelegeri ale unui curs de poezie ținut la Facultatea de litere din Iași, în 1938, și două prelegeri despre *Tehnica criticii și istoriei literare*. Cursul va fi completat cu un seminar de poezie publicat apoi în „Vremea" (1943), „Lumea" (1945) și reprodus în „Națiunea", (1947) și „Jurnalul literar" (1948), iar mai tîrziu în „Gazeta literară" (1968), sub titlul *Universul poeziei*. Este de asemenea important cursul *Istoria literară ca știință inefabilă și sinteză epică*, ținut la Facultatea de litere din București (1946—47), prelegerea inaugurală constituind-o eseul *Sensul clasicismului*. La baza sistemului său estetic stau ideile lui Croce și ale psihologiei formei. Pentru G.C., o operă este sau nu este, și aceasta formal, adică artistic; existența estetică a operei presupune actul creației reductibil la noțiunea inefabilă de talent. Ideea de obiectivitate este inutilă în istoria literară, ca și în literatura propriu-zisă, în măsura în care orice act de creație este individual. Un fapt istoric există numai ca element integrabil într-o structură care este o ipoteză, o interpretare. Metoda care duce la formularea interpretării conține ideea de valoare, legată de perspectiva asupra obiectului analizat, analiza constituind-o descoperirea structurii intime, de fapt o descoperire a celui care analizează. Rostul istoriei literare nu e acela de a cerceta obiectiv probleme impuse din afara spiritului nostru, ci de a crea puncte de vedere din care să iasă structuri acceptabile. Se cunosc prin urmare nu istorii, ci istorici literari. Între critică și creație nu există deosebiri de esență, ci de proces: una pornește din exterior pentru a reactualiza apetiția creatoare, cealaltă purcede din interior spre a-și găsi materia. Simțul critic e actul creator eșuat, răsfrînt în conștiință înainte de a ajunge la periferie ca sentiment artistic. Istoricului i se cere: să stabilească valori, să aibă vocație, pricepere tehnică, însușiri virtuale de creator și ratarea a cît mai multe genuri, supunerea vocației unei discipline care se poate deprinde, sinceritate, pregătire multilaterală și în special filozofică, cunoașterea literaturii universale. Principiile de estetică, dealtfel extrem de moderne și azi, sînt elaborate aproape simultan cu *Istoria literaturii române*. În esență, actul critic este fundamental fenomenologic: o operă, dincolo de factorii

Scanned with OKEN Scanner

onestitate și autenticitate, ce sînt condiții ale contactului cu opera, nu este ceea ce este (căci reconstituirea inefabilului genezei sale este imposibilă), dar este ceea ce se poate face din ea de către o subiectivitate care degajează structuri preferențiale. *Universul poeziei* este un exemplu didactic de critică fenomenologică în sensul bachelardian de mai tîrziu. Refuzul oricărei estetici limitative este specific experimentalismului impresionist: consecința cea mai frapantă este aceea că actul de critică și cel de istorie literară nu se deosebesc prin metodă; pentru aceleași motive, el își poate permite să revină adeseori asupra afirmațiilor din cronici, cînd autorii sînt trecuți în opere mai vaste: „în critică, afirmă el, consecvența poate fi un semn de mărginire, un refuz de a trăi procesul critic pe toată durata experienței sale". Baza inefabilă a sistemului estetic călinescian este dată însă de structura temperamentală a artistului, materializată convențional în ceea ce se numește de obicei „spiritul călinescian". G.C. este fundamental clasic nu atît prin educație, cît prin structură. El are conștiința genialității, certitudinea tuturor actelor sale și echilibrul sinonim cu libertatea totală, de unde siguranța specifică în fața tuturor fenomenelor lumii, privite de la altitudinea poziției clasice. Crezînd în unitatea universală a culturii, el ține însă seama de materializarea națională a spiritului cosmic și va căuta să desprindă specificul național fără să teoretizeze inutil pe marginea lui. Libertatea echilibrului îi dă marea mobilitate intelectuală: G.C. se deplasează cu dezinvoltură unică prin timpuri și literaturi, dialogînd familiar, grațios sau ironic cu marii clasici. Caracteristici ale spiritului călinescian mai sînt: ironia și autoironia, uneori polemică, badinajul balcanic, care nu discreditează niciodată perspectiva monumentală asupra lumii. Călinescianismul devine un stil critic echivalent cu refuzul dogmelor, dar și al diplomației critice, prin uzajul clarității șocante și al paradoxurilor. Întemeiat pe o documentație uriașă, G.C. va ironiza pe cei care se documentează fără harul creației. Călinescianismul e persiflant dar sănătos, respingînd totdeauna contrafacerile în numele autenticității; e lipsit de morga criticismului grav, care se ocupă numai de lucruri serioase: el atrage în discuție orice fără a uita exigența, care e pentru el o formă a cordialității.

Va începe prin cronici și recenzii considerate de el însuși „exerciții de percepție"; vor urma sintezele și lucrările consacrate unor mari scriitori naționali. Pentru Eminescu debutul este făcut în revista „Roma"; în 1932 publică *Viața lui Mihai Eminescu* (ed. rev. 1938), urmată de *Opera lui Mihai Eminescu* (5 vol., 1934—1936, ed. total rev. 1946). În 1938 întocmește și comentează o ediție a poeziilor. Pornind de la ideea că biografia e o operă de „genera-

Scanned with OKEN Scanner

lizare concretă," G.C. dă un Eminescu uman, neferit de expunerea amănuntelor brutale, licențioase sau hilare. Fără a contrazice datele fundamentale, biograful reconstituie prin fabulație ipotetică fapte pentru care documentele lipsesc. Opera lui Eminescu este discutată la mai multe nivele, oferindu-se pentru prima dată o imagine de ansamblu pe baza antumelor și postumelor — poeme neterminate, bruioane, note — privirea fiind mai ales estetică. Pentru prima oară sînt evidențiate valorile prozei și se stabilesc temele principale ale operei, de la cele teoretice la cele practice, de la cosmogonii la satire. Mai puțin aderent la valorile metafizice ale operei, el încadrează pe Eminescu în plan național și universal. Vulgarizînd uneori cu jovialitate, lucrarea conține și erori de lectură pe baza cărora se construiesc afirmații evident false. Mult criticată la apariție de eminescologii timpului, lucrarea va fi premiată de Academia Română. O lucrare similară, de erudiție migăloasă, dar nu obositoare, literaturizînd chiar pe marginea faptelor, este *Viața lui Ion Creangă* (1938, ed. rev. și ad. *Ion Creangă. Viața și opera*, 1964). Lui Creangă, autorul de basme, îi consacră o serie de articole în ultimii ani de viață și îngrijește o ediție de *Opere* în 1953. În *Nicolae Filimon* (1959), biografia și descrierea operei sînt aglutinate, facilitîndu-se astfel evidențierea corelațiilor dintre om și operă. Se descrie minuțios ambianța familială și ereditatea; asupra romancierului se fac fine disociații, bunăoară punîndu-se în lumină antiteza Păturică — Gheorghe, ambii fiind după el negativi. Încărcată pînă la refuz de informație este monografia *Grigore Alexandrescu. Viața și opera* (1962): încadrarea socială a scriitorului este dusă la absolut, persiflînd astfel și atenția ce se dădea în epocă circumstanțelor, indiferent de valoarea operei. Din *Istoria literaturii române* va extrage studiul *Vasile Alecsandri* (1965); mai pot fi menționate studiile dedicate în 1939 unor Tudor Arghezi și Liviu Rebreanu. Dar în istoria literară, G.C. rămîne mai ales prin *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent* (1941). Lucrarea, un tom masiv de aproape o mie de pagini *in quarto*, e un eveniment național, declanșînd polemici, controverse, anulări venite din cele mai diferite direcții. Operă a unei culturi exemplare și al unui spirit de analiză fără termen de comparație, *Istoria...* este mai puțin o cercetare a scriitorilor luați în sine, cît un ansamblu ipotetic cu valoare epică, sprijinit pe figuri literare. Istoria literară este pentru el o comedie umană, avînd drept pretext lumea literară, și ea nu poate fi scrisă dacă această lume nu oferă destule roluri: școli, curente, generații, personalități. Practic, lucrul se va vedea din repartizarea spațiului în cadrul diferitelor epoci literare. Perioada veche a literaturii, literatura religioasă și cronică-

Scanned with OKEN Scanner

rească este repede depășită. Un spațiu egal îl ocupă perioada de tranziție, caracterizată prin descoperirea occidentului și apariția clasicilor întîrziați, confruntați dealtfel cu modelele lor. Romanticii sînt diferențiați după trăsătura dominantă: ai ruinelor, damnații, mesianicii, utopicii, antibonjuriștii conservatori, umaniștii, poeții politicii occidentale, ocazionali. Alecsandri e reprezentantul poeziei oficiale, Hasdeu — creatorul dramei istorice, Odobescu — al eseului, Filimon — al romanului, Ghica — al stilului epistolar. Perioada se întinde de la 1848 pînă la Unire. Urmează epoca *Junimii;* un capitol special, *Poetul național,* este dedicat lui Eminescu; altul — marilor prozatori: Creangă, Slavici, Caragiale. Urmează poezia socială, decadentă (Macedonski), romanul ciclic (Duiliu Zamfirescu), epigonii lui Eminescu, refractarii, socialiștii, micul romantism provincial și rustic (Coșbuc, Delavrancea, Brătescu-Voinești). Pentru secolul XX, beneficiază de *Istoria literaturii române contemporane* a lui Eugen Lovinescu, față de care adoptă de multe ori numai o poziție formală. Pentru el, curentele de la începutul secolului sînt definite literar. Sămănătorismul e noul mesianism aplicat fondului etnic (Iosif, Goga, Iorga, Sadoveanu, Agârbiceanu); poporanismul execută teoria specificului național (Ibrăileanu, Hogaș, Spiridon Popescu, Jean Bart, Galaction); simbolismul este o influență franceză (Petică, Minulescu, Bacovia, Anghel). Epoca de după primul război mondial apare mai mult ca un tablou; ea este inaugurată cu romanul care atinge acum desăvîrșirea în direcția socială și psihologică prin Rebreanu, H.Papadat-Bengescu, I. Teodoreanu, Camil Petrescu, C. Stere, Gib Mihăescu. Modernismul e reprezentat în plan teoretic de Eug. Lovinescu, iar în poezie de Arghezi, A. Maniu, Philippide. Tradiționaliști care autohtonizează simbolismul sînt Pillat, Voronca, Fundoianu. Un loc important este acordat teoreticienilor ortodoxismului și „Gîndirii", dar Blaga e privit aparte. Avangardiști, în accepția pe care termenul o are în epocă, sînt dadaiștii, suprarealiștii, ermeticii: I. Vinea, Urmuz, Ion Barbu, Mateiu Caragiale. Sînt prezenți de asemenea memorialiștii, critica sceptică, profesională, anticlasică, generația experiențialistă. În scrierea operei, critica și istoria literară coexistă; lipsește un criteriu unic de apreciere a scriitorilor și de organizare a materialului: tratarea este monografică, sau biografică dacă opera nu satisface exigențele unei analize, dar scriitorul e important ca personalitate (N. Bălcescu). O rezolvare magistrală aduce ideii de specific național relativizat prin concretizarea lui în variante regionale, psihice, artistice. Apare digresiunea prin descrierea operei, evocarea atmosferei, portretis-

Scanned with OKEN Scanner

tica literară, fixarea cadrului geografic și a climatului spiritual; istoricul, care e uneori numai critic, posedă arta inimitabilă de a transforma rezumatul în act de critică literară penetrantă prin selecția datelor într-o manieră șocantă, și pe aceea de a absolutiza o singură idee prin care să definească opera sau s-o introducă într-o clasă. Critica sa e adeseori arta de a folosi citatele, iar istoria — arta de a pune în lumină amănuntele hilare; în sfîrșit, titlurile de secțiuni, capitole, sînt definitorii sau definitive. Niciodată conformist în apreciere, G.C. își află o originalitate permanentă și prin limbajul corespunzător sentimentelor pe care opera sau autorul i le inspiră, mergînd de la cel asertoric la exclamația entuziastă sau exasperată. *Istoriei...* i se anexează o iconografie care-i sporește nemăsurat expresivitatea. În 1945 apare un *Compendiu* al *Istoriei...*, din care se scot alte ediții în 1946, 1947 și 1968; apar precizări și completări. În anii următori va face alte rectificări, mai ales în privința unor scriitori mărunți, în total adaosurile manuscrise însumînd cîteva sute de pagini. Unele capitole revăzute vor fi tipărite în revista Institutului, altele vor fi transformate în monografii. O operă aparte este *Estetica basmului* (1965), concepută după metoda din care a rezultat *Universul poeziei*. Lucrarea nu este o estetică sistematică, ci mai mult o suită fenomenologică de motive ale basmului considerat ca o înlănțuire de șabloane. Derutant sau capricios, el face din materia analizei un pretext pentru divagații caracterologice, spațiale, animaliere și botanice. Un accent deosebit pune pe sublinierea teratologicului și perversiunilor genului fabulos. Raportarea la scriitorii străini este permanentă în studiile consacrate literaturii române, dar unele lucrări sînt dedicate lor în exclusivitate: *Impresii asupra literaturii spaniole* (1946, ed. rev. 1965), *Studii și conferințe* (1956). *Scriitori străini* (1967) adună toate studiile de literatură universală; se remarcă îndeosebi cunoașterea literaturii italiene, de la Francesco d'Assisi la Papini și Pirandello, marcată dealtfel nu numai prin apropieri literare, ci și prin împrumuturile masive de cuvinte transcrise direct sau sufixate potrivit legilor limbii române literare. Teritorii apropiate sînt cele latin și hispanic. Literatura străină ține pentru el de domeniul eseului delectabil: ea îi furnizează date pentru afirmații asupra psihologiei poporului respectiv, asupra valorilor etnice, pitorescului și pentru asociații fenomenologice peste epoci și țări. Celălalt important domeniu în care literatura română modernă îi datorează mult este acela al romanului. *Cartea nunții* (1933) prezintă un conflict extrem de sumar, specific prozei de „descărcare a unei febre lirice" și amintește de epicul pastoral, căruia i s-a schimbat doar ambianța: tînărul Jim, recent întors din străinătate, vrea să se însoare și, după

Scanned with OKEN Scanner

puține tentative de alegere eșuate fără dezordini sufletești, se oprește la Vera. Dar romanul este și o pictură de moravuri a epocii, fixînd opozițiile tranșante dintre două generații cu mentalități deosebite asupra vieții: tineretul monden și bătrînii vetuști, sclerozați de puritanism și tabieturi habotnice. Coloratura tipologică este violentă, excentricitatea fiind marcată în ambele sensuri, prin acte, gînduri și onomastică. Stilul este dezinvolt, pînă la spumosul facil. *Enigma Otiliei* (1938) oferă, printr-o construcție balzaciană, monografia unui sentiment și o descriere tipologică specific românească. Psihologia erosului în distribuțiile sale fundamentale este dată de triunghiul etern. Otilia oscilează între iubirea platonică a tînărului Felix și aceea de nuanță paternă a maturului Pascalopol. Fire instabilă, amestec de vitalitate juvenilă, senzualitate și intuiție fină, imprevizibilă prin manifestări, ea e o sursă de mister pentru cei dornici să se automistifice. Un număr de membri ai familiei Giurgiuveanu, transformați în specii umane clasice, situate exclusiv sub lumina enormului cu efecte remarcabile de plasticitate, întrunesc toate culorile tabloului burgheziei aflate într-un proces de stagnare materială și de descompunere sufletească. *Bietul Ioanide* (1955), început în 1947 (un prim capitol apare în „Revista Fundațiilor") și terminat în 1949, roman mult criticat la vremea apariției, evocă epoca 1930—40 printr-un număr de intelectuali care reacționează diferit la fenomenele de fascizare a țării. Destinele lor vor fi prelungite în *Scrinul negru* (1960). Aspirația autorului va fi aceea de a scrie „un roman de analiză... palpitant", mărturisind că nu-l interesează politicul, ci relațiile interumane. În centrul romanelor se află arhitectul Ioanide, *alter-ego* al scriitorului. În intenție stă descrierea raporturilor omului superior cu lumea în care trăiește, iar pe de altă parte, de a dovedi „imposibilitatea de a marca patetic extraordinarul accidentalului." Ioanide va parcurge organizări sociale diferite, cărora nu li se supune și care-l acceptă din admirație sau constrîngere. În primul dintre romane se va insista asupra dramei izolării omului de geniu, visător lucid, entuziast și generos, avînd vocația viziunilor grandioase, imposibil de îndeplinit în condițiile societății în care trăiește; celălalt roman va marca procesul de acomodare cu o nouă orînduire, care-i va facilita materializarea unora dintre proiectele sale. Personajul e urmărit în cele mai diferite ocupații cotidiene, în relațiile familiale, sociale, profesionale. Un loc deosebit va fi acordat erotismului, Ioanide reprezentînd tipul polivalenței erotice goetheene, amorale, dar naturale. Romanele sale sînt însă importante și sub aspectul ineditului caracterologiei satirice, ele reprezentînd în bună măsură însumări capricioase, neriguroase, de caractere

Scanned with OKEN Scanner

morale obținute în cele mai multe cazuri prin hiperbolizare. De șarja satirică vor scăpa numai personajele active, eroice în sens negativ sau pozitiv, prozatorul acceptînd se pare formele dialectice ale energetismului, indiferent de sensul afirmării lui. Panoramice sociale, ultimele romane mărturisesc un redus interes pentru compoziție, care nu are unitate decît în măsura în care există Ioanide, termen permanent, din perspectiva căruia se transcriu faptele: ele includ pagini disparate, documente, reflecții de tot felul. Încercînd o intelectualizare a prozei, G.C. va introduce eseuri filozofice, morale, estetice, urbanistice, va insera pagini de jurnal proprii sau va reprezenta literatura documentului prin jurnale străine. Un roman în roman este episodul Caty Zănoagă din *Scrinul negru*. Scris în maniera realismului tradițional, și pornind de la pretextul dealtfel real al descoperirii unui pachet de corespondență într-un scrin achiziționat de Ioanide, el realizează o altă ipostază a erosului feminin. Fiică a unui băcan dinamic, crescută în lux și cu veleități aristocratice, Caty Zănoagă întrunește armonios senzualitatea nativă și fără imaginație cu egoismul pur, setea de ascensiune socială, snobismul și patima calculului financiar constituind singurele pasiuni ale unei femei care e însăși eterna amoralitate a femeii. Structural bovarică, ea reprezintă cazul de bovarism care duce la eșecul existențial tocmai prin împlinirea tuturor aspirațiilor: voință de a trăi, prezentată fără menajamente, Caty va fi ferită dealtfel de orice observație satirică, de care alte personaje vor beneficia din plin. Construcțiile romanelor cu Ioanide sînt tipic baroce. Întregul precar unit trăiește prin părți. Clasicismul grandios lasă loc romantismului, nu mai puțin monumental, cînd se descriu furtuni, incendii de proporții, tenebroasele acțiuni ale foștilor, deveniți diversioniști în munți. Stilul este unic, acela întîlnit în operele științifice și eseistice, căci G.C. pare a fi întotdeauna în ipostaza savantului care trebuie să studieze cu aceleași metode și dispoziții sufletești diferite obiecte. Caracterul stilului îl va defini el însuși ca fiind acela al „simplității familiare a execuției". În măsura în care prozatorul pornește de la modele reale, cărțile sale prezintă chei, uneori ușor de decodat. G.C. va fi și autorul a *Trei nuvele* (1949) cu subiecte istorice, avînd drept scop a trezi „emoția cititorului pentru eroii noștri naționali". *Iubita lui Bălcescu* propune un revoluționar patriot, dar și om de lume. *Catina damnatul* prezintă interes prin derizoriul elanurilor romantice ale eroului, care-și exercită însușirile retorice în mediul prozaic al Bucureștilor birjarilor și burghezilor mărunți. *Noi vrem pămînt*, localizată în 1907, sugerează existența altor moduri de a reacționa ale boierilor (molcomi și înțelegători); ca o replică la Rebreanu, în final, un tînăr țăran oferă inocente daruri

Scanned with OKEN Scanner

unei fiice de boier. Nuvelele sînt remarcabile prin grija pentru exactitatea reconstituirii ambianței de epocă, privită uneori în maniera stampelor. Alese calități literare au și impresiile sale de călătorie: *Kiev, Moscova, Leningrad* (1949) și mai ales *Am fost în China nouă* (1955), carte de descoperire admirativă a marelui continent în ceea ce are el esențial: chinezul laborios, frumosul delicat, teatrul, arta culinară, femeile, copiii, construcțiile, agricultura ca artă, arhitectura, politețea, veșmintele. Prezentul și trecutul, revoluția populară și feudalismul sînt continuu confruntate, iar erudiția acumulată anterior de călător, cu realitățile văzute.

În dramaturgie debutează cu *Șun sau Calea neturburată*, „mit mongol" (1943), de fapt alegorie polemică, deși autorul afirmă că Șun nu are decît misiunea formală de a simboliza virtutea, care este conștiința necesității ordinii în univers. Împăratul Yao, care practică virtuțile și e iubitor de popor, intră în conflict cu aristocrația atunci cînd propune ca succesor pe multilateralul Șun, care, ieșit victorios din probele supraumane la care e supus, continuă o fertilă activitate practică. Poemul dramatic este o alegorie: în Mongolia sa convențională se vorbește cu politețe aforistică, dar transpar stări de lucruri din România: pledoarie pentru desăvîrșirea prin sine a omului, poemul se încheie cu apoteoza lui Șun, care, ca și Ioanide, reprezintă o proiecție ideală a autorului. Teatrul ulterior a fost creat pentru a fi jucat la sărbătorile de iarnă de către membrii Institutului. Sînt în genere monodrame cu subiecte inspirate din anecdote istorice, mitologie sau din folclor: *Phedra, Basmul cu minciunile, Napoleon și Sfînta Elena, Despre mînie sau Napoleon și Fouché, Răzbunarea lui Voltaire, Secretarii domnului de Voltaire, Tragedia regelui Otakar și a prințului Dalibor, Fluturele, Brezaia, Crăiasa fără cusur, Soarele și luna*, care, alături de *Ludovic al XIX-lea*, piesă în cinci acte, vor reprezenta conținutul volumului postum de *Teatru* (1965). Piesele sînt divertismente încărcate de lirism, propunînd demistificări de evenimente sau de personalități, tentații abstracționist-absurde, imagini ale senzualității, construcții abundente în aforisme și expresii grațioase, baroce și în versuri. *Ludovic al XIX-lea* e tot o mistificare deconspirată în final: personajele piesei nu sînt cele istorice, fie și apocrife, ci contemporani, jucători ei înșiși de teatru amator. Se pot căuta chei ale personajelor, G.C. însuși apărînd în ipostaze de prestigiu: Napoleon, Voltaire, Ludovic etc. G.C. debutase cu poezie, dar părăsise poezia în favoarea altor preocupări. Totuși, în 1937 îi apărea volumul de *Poezii;* în 1963, *Lauda lucrurilor* adună versurile din perioada 1938—63. Lirica sa este rezultatul unei coaliții între posibilitățile afective ale clasicului cu cele ale romanticului, livrescul fiind trăsătura cea

Scanned with OKEN Scanner

mai de seamă. Versificator rafinat, autor de capricii ale inteligenței, ferit totuși de manierismul intelectualist prin ironie, G. C. întrebuințează două procedee lirice: tratarea livrescă a lucrurilor comune, concret-vulgare, și abordarea concretă a elevațiilor spiritului. Altfel, poetul are voluptatea agrestului, crede în unitatea materială a lumii multiplicată în forme animale, vegetale, minerale, umane pentru a fi aglomerată în montaje lirice, cîntă elinic elemente primordiale, tractorul și orice altceva, nu fără un ton entuziast și moral. Poeziile sale abundă în trimiteri erudite și rime rarisime.

Activitatea publicistică este diversă. Autor de lucrări monumentale, G.C. este și un creator operativ de miniaturi: cronici, recenzii, articole politice, eseuri, note care constituie uneori puncte de plecare pentru opere sau elemente incluse în opere de sinteză. *Cronica mizantropului* și *Cronica optimistului* revin parțial în *Cronicile optimistului* (1964). Geo Șerban adună o mare parte din publicistică în *Ulysse* (1967); *Gîlceava înțeleptului cu lumea. Pseudojurnal de moralist*, I (1927—1939), 1973; II, 1974. O culegere de articole postbelice e *Literatura nouă* (1972). Aproape că nu există curent, mișcare literară sau artistică, personalitate, epocă, idee, asupra cărora să nu-și spună opinia. Ca și în istoria literară, tehnica adoptată este aceea a opoziției prin care sînt însușite idei. Opera e de maximă relaxare și înțelepciune, fie că autorul e memorialist, istoric al artelor, polemist, critic al tinerilor poeți sau al celor mai în vîrstă ignorați în marile opere, autor de meditații morale, reporter al halelor, conlocutor. A elaborat manuale de liceu. A condus lucrările celor două volume din *Istoria literaturii române* (1954) și patronează editarea primului volum din tratatul de *Istoria literaturii române* (1963), lucrare a Academiei. A tradus *Un om sfîrșit* de Giovanni Papini. Au mai rămas de la el diverse fragmente: de jurnal, de roman polițist etc. În 1965 începe tipărirea unei serii de *Opere*, ajunsă la volumul XIV.

Scrieri despre: Ion Bălu, *G. Călinescu. Eseu despre etapele creației*, 1970; S. Damian, *G. Călinescu, romancier. Eseu despre măștile jocului*, 1971, ed. rev. și ad. 1974; Viorel Alecu *Opera literară a lui George Călinescu*, 1974.

CĂLUGĂRU, Ion (Buium Croitoru), 14.2. 1902, Dorohoi — 22.5.1956, București. Familie de muncitori. Copilărie mizeră. În 1919 vine la București cu prietenul său Sașa Pană și se înscrie la Liceul „Matei Basarab." Din aceeași perioadă datează apropierea sa de mișcarea comunistă. Eugen Lovinescu, profesorul său de latină, îl angajează ca redactor la „Sburătorul", unde publică note și-i propune pseudonimul cunoscut. În perioada începuturilor scrie schițe umoristice *(Caii lui Cibicioc*, 1923) și literatură de colportaj nesemnată: *Haiducul Codău, moartea poterelor, bucuria văduvelor* (1924), *Abecedar de po-*

vestiri populare (1930). O experiență literară e apropierea de avangarda reprezentată de revistele „Contimporanul," „75 H.P.", „Integral", „Unu". După volumul *Paradisul statistic* (1926), romanul *Omul de după ușă* (1931), dă ciclul nu mai puțin modernist *De la cinci pînă la cinci* (1933, în foileton, 1935, în volum) inspirat de mișcările ceferiștilor din februarie. Alte două romane, *Don Juan cocoșatul* și *Erdora*, din 1934, reflectă obsesii sexuale în mediul evreiesc. *Copilăria unui netrebnic* (1936), roman hrănit din evenimente autobiografice, al cărui nucleu se află în schița *Firi neînțelese* (revista „Flacăra," 1922), este dedicat copilăriei ușor idilizate pitorești și umoristice a unui evreu sărac. Prozatorul își imaginează dealtfel un ciclu autobiografic, din care mai face parte romanul *Trustul* (1937). Primele lucrări postbelice vădesc predispoziții multilaterale. *Clownul care gîndește* (1949), „scenariu dramatic," este închinat lui Charlie Chaplin, căruia îi dedicase în 1932 montajul fotografic comentat *Charlot. Ion și Salomeea* (1947) reactualizează scenic mitul din *Noul Testament*, creînd o opoziție între Ion, considerat ca o ipostază a protestului activ, și Isus, imaginea pasivă a revoltei. *Lumina primăverii* (1948), verigă între *Copilăria unui netrebnic* și *Trustul*, evocă pe Buiumaș al Țiprei în anii seismelor sociale dintre 1918—19. Aceeași epocă revine în schițele și nuvelele din: *Am dat ordin să tragă* (1948), unde se reconstituie zilele de 13 decembrie 1918 și 1 mai 1920, momente de seamă din lupta proletariatului român pentru afirmare. Demonstrația de masă din ianuarie 1945 din fața Palatului regal apare în *Măseaua stricată* (1949). Romanul *Oțel și pîine* (1952, ed. rev. 1955) e una dintre primele încercări de descriere a fenomenului industrial, aflat în procesul de transformare socialistă: la combinatul siderurgic Hunedoara, forțele patriotice conduse de partidul comunist luptă contra diversiunii și reacțiunii care-și pierde pozițiile privilegiate. Romanul abundă în scene de senzație. O umanitate pestriță populează paginile romanului: declasați și birocrați, burghezi expropriați și muncitori de tot soiul. Muncitorii sînt construiți după clasica metodă de schematizare a epocilor eroice, prin reducție interioară.

CĂPRARIU, Alexandru, 20.12. 1929, Cluj. Studii secundare și Facultatea de filozofie în orașul natal. Director al Editurii „Dacia", din 1969. Debutează în „Almanahul literar" (1950). *Orizonturi* (1963) și *Cercurile dragostei* (1966) fixează o structură lirică solară; motivele preferate sînt și cele obișnuite epocii, poetul încercînd mai ales un elogiu al fertilității în stil blagian și un comentariu al sentimentelor erotice din perspectiva purității etice. În *Mica autobiografie* (1975) predomină volubilitatea umoristului, propriile experiențe de viață fiind pe de altă parte privite nonșalant

Scanned with OKEN Scanner

sau flegmatic. Un *Jurnal literar* (1967) însumează studii, eseuri și chiar pagini de proză; preocupările sînt multilaterale, fără aprofundări notabile în vreo direcție. Pentru copii: *Povestea cu mielul, clopoțelul și copăcelul* (1968).

CĂNDROVEANU, Hristu, 5.2. 1928, Babuc — Silistra. Familia sa vine din regiunea Salonicului (1927). Studii medii la Silistra, Călărași și Tulcea, terminate în 1948; licența în filologie la București (1952); profesor la Ploiești, redactor la „Tomis" (1970—1971), „Tribuna școlii" (1972—1973); a lucrat în C.C.E.S. (1973—1975). Debutează cu proză, versuri și publicistică în ziarul „Tribuna Prahovei" din Ploiești (1959). *Poeme* (1973) prezintă o familiaritate neobișnuită cu cosmicul prin reducția acestuia la etaloane terestre sau prin dilatarea excesivă a prezenței fizice a poetului. Poetul se simte bine în ipostaza celui care nu gîndește prea mult asupra propriilor stări intelectuale, idei, afirmații, lansîndu-le imediat, nepregătite să suporte propriile evidențe: de unde impresia de sinceritate, întărită și de metrica nesigură și asimetrică. *Alfabet liric* (1974) e o colecție de comentarii la unele volume publicate între 1960—1970. Pentru copii: *Porni racheta* (1974). A dat în 1975 o antologie de lirică aromână prelucrată de el și, din aceleași surse, *Povești din miază-zi* (1976), pentru copii.

CÂRNECI, Radu, 14.2. 1928, Pardoși — Buzău. După studii de specialtate la Brașov, devine inginer silvic. Se consacră apoi activității culturale de masă. Este succesiv director al Casei regionale de creație populară din Bacău, secretar și președinte al Comitetului pentru Cultură și Artă din același oraș. De la apariția revistei „Ateneu" este redactorul ei șef; din 1974 funcționar la Uniunea scriitorilor. Debutează în 1951 la „Almanahul literar" din Cluj. *Noi și soarele* (1963) aduce o poezie pozitivă și afirmă solidaritatea umană în formele muncii socialiste. Din *Orgă și iarbă* (1966) și *Iarba verde, acasă* (1968), se reține efortul depus pentru atingerea formei desăvîrșite în limitele regulilor clasice. O atenție deosebită este acordată peisajului silvic, pentru care experiența profesională este însă numai un punct de plecare. Fantezia orgiastică, frenetismul vegetalizării transformă cadrul silvic într-o lume antropomorfică, avîndu-și propriile forme de manifestare în anotimpuri și fenomene meteorologice. *Umbra femeii* (1968) și *Centaur îndrăgostit* (1969) deschid șirul exclusiv al plachetelor erotice. În *Grădina în formă de vis* (1970) dă sonete petrarchiste, senzualitatea fiind decorată somptuos imagistic și material, prin mulțimea obiectelor prețioase de pe trup; erotismul prezintă încă o variantă prin *Cîntarea cîntărilor*, poem liric dramatic (1973), frenetic prin cuvinte și mai puțin prin sentimente, pentru ca să capete aspecte cognitive în *Banchetul* (1973)

Scanned with OKEN Scanner

și emblematice în *Heraldica iubirii* (1975). *Oracol deschis* (1971), *Cîntînd dintr-un arbore* (1971), *Horă de vulturi* (1974), *Nobila stirpe* (1976) aduc poeme patriotice care folosesc imnic, invocativ istoria națională și tainele poetizate ale neamului; o pasiune a poetului îl face să dedice numeroase poezii la cîte cineva. A tradus din S. Kosovel și L.S. Senghor.

CELARIANU, Mihail, 30.7.1893, București. Fiul unui ofițer superior. Studii liceale. Impiegat la Ministerul Artelor și Cultelor (1924—1947); funcționar la Ministerul Sănătății; ginerele lui Al. Macedonski. Poeziile lui M.C., de la cele neglijabile din *Poeme și Proză* (1913), prin *Drumul* (1928), *Flori fără pace* (1937) pînă la *Inimă omenească* (1967) sînt ale unui sentimental delicat, uneori frenetic, îndrăgostit de natură și iubire. A susținut romanul popular de consum în formele lui erotico-umoristice interbelice: *Polca pe furate* (1934, ed. a 2-a 1945), *Femeia sîngelui meu* (1936), *Diamant verde* (1940, ed. a 2- a 1973),; similare sînt povestirile din *Noaptea de fericire* (1946).

CERNĂ-RĂDULESCU, Alexandru, 10.1.1920, Stănești — Vîlcea. Liceul terminat în 1940; gazetar, secretar de redacție la „Ordinea" (1939—1944), „Viața" (1942—1943), „Ultima oră" (1945—1946), „Tribuna românească" (1946—1947), „Universul" (1947—1949), Editura P.C.R. (1949—1966), „Argeș" (1966—1968), „Oltul" din Slatina. Viața printre mari scriitori i-a permis să aducă informații prețioase pentru istoria literaturii și chiar să ofere interpretări originale unor opere: *Arbori din țara promisă* (1972). A publicat sporadic versuri în care sentimente discrete sînt academizate prozodic.

CERNESCU, Adrian, 22. 10. 1922, Iași. Urmează o școală profesională C.F.R. (1937—1941), este rectificator de scule la Brașov (1941—1949), redactor la ziarul „Drum nou" din același oraș (1949—1950), elev la Școala de literatură „M. Eminescu" (1950—1951), redactor la „Tînărul scriitor" (1951—1956), funcționar la Uniunea scriitorilor din 1965. Liceul început la Brașov (1941) e terminat la București (1959). Debutul în „Viața Românească" (1951). *Anacron* (1970) e un roman mediocru organizat, în care o învățătoare din Glodeni și un funcționar bucureștean bîrfesc prin corespondență, contactul epistolar fiind realizat întîmplător: confesiunea femeii ține de proza realistă, textul bărbatului, care lucrează la instituția A.N.A.C.R.O.N., de alegorie satirică. Realități contemporane vizate uneori prin sarcasm, într-un roman polițist interesant prin titlul comercial: *Abis* (1972).

CERNEȚ, Laurențiu, 11.5.1931, Cerneți — Mehedinți. Practică diverse meserii; aproape zece ani e ceferist la Timișoara. Studii filologice (fără frecvență) la București. Debutează în „Scrisul bănățean" cu o povestire (1958). *Omul de un milion* (1966) adună

Scanned with OKEN Scanner

povestiri ce aparțin ofensivei faptului mărunt în proză. Omul obscur, incapabil să-și depășească situația, e prezent și în *Experiențele lui Ionete* (1967), roman satiric, situat în lumea birocratică. *Arșița* (1968), roman comportamentist al șantierului industrial, dorește să surprindă mai ales neliniștile unei umanități instabile din punct de vedere social și material. Un „love-story" industrial e romanul *Cîteva lumi de trăit* (1971): descoperindu-și leucemia, inginerul Meme se decide să-și schimbe viața și să transforme lumea în timpul rămas pînă la moarte. Exerciții umoristice cu pretexte fantastice, mitologice și altele în *Amintirile unui mincinos* (1974). O comedie: *Cireșică și visele* (1968) și reportaje în colaborare: *La un pas de centrul pămîntului* (1975). Microromanele *Draga noastră președintă* și *Bărbatul la 30 de ani* (1976) sînt mediocre.

CESEREANU, Domițian, 11.1. 1935, Copru — Cluj. Liceul la Năsăud. În 1958 absolvă Facultatea de filologie din București; secretar literar la Teatrul Național din Cluj, redactor la „Steaua". *Arghezi și folclorul* (1967) demonstrează legătura organică între opera marelui poet și creația populară anonimă sub toate aspectele, de la elementele de viziune asupra lumii la asimilarea unor legi estetice ale folclorului și împrumuturile lexicale. O secțiune a cărții propune racordarea unei zone a liricii argheziene la o succesiune inaugurată prin Anton Pann. În *Permanențe ale criticii* (1968) se ocupă îndeosebi de controversele declanșate în jurul descendenților maioresciană, gheristă și călinesciană; se face un bilanț al consecințelor nocive ale sociologismului vulgar și se discută despre raportul dintre critică și creație. Un caracter sistematic are și volumul *Ipostaze* (1970), listă de portrete ale criticilor contemporani, de la T. Vianu și G. Călinescu la E. Simion.

CETEA, Doina, 25.11.1942, Cetea — Bihor. Liceul „Mihai Eminescu" din Satu Mare, absolvit în 1960; urmează o școală tehnică de drumuri și poduri între 1960—1963, după care devine tehnician constructor la Consiliul popular municipal Cluj. Debutul în „Steaua" (1955). Concretețe impresionistă, tipic feminină, în poeziile din *Culorile începutului* (1968) și *Cutremurul albastru* (1973).

CHELARIU, Traian, 21.7 1906, Dărmănești — Suceava — 4.11. 1966, București. Fiul unui muncitor ceferist. Liceul terminat în 1926; studii universitare la Cernăuți, Paris, Roma; doctor în filozofie (1930). Carieră universitară la Iași, București și Suceava. Debutul cu versuri în „Floarea soarelui" (1925). *Exod* (1933), *Trei plachete* (1934), *Zaruri* (1936), *Aur vechi* (1936), *Versuri de după-amiază* (1940), *Balade și strofe răzlețe* (1943) aduc o poezie de factură intelectualistă, dînd impresia de ermetism prin puține eliziuni și multe

Scanned with OKEN Scanner

neologisme; ineditele din *Scrieri lirice* (1970) și *Scrieri lirice* (1973) sînt mai ales sonete în care e petrarchizant, neoanacreontic, eticist și pamfletar, paremiologic și estetician. Nuvele vag alegorice și de atmosferă, uneori bazate pe cazuri stranii, în *Necunoscuta* (1972). I-au mai apărut un volum de *Teatru* (1976) și *Zilele și umbra mea* (1976), proză memorialistică.

CHELSOI, Ioan, 10.6.1930, București. Studii politehnice; inginer. Debutul în 1947. În bucățile cele mai reprezentative, poetul e ermetic și vrea să scoată jocuri de idei din jocuri de cuvinte: *Întîmpinare* (1970), *Cîntece și balade* (1971).

CHIMET, Iordan, 18.11.1924, Galați. Licența la Facultatea de litere și filozofie (1948). S-a dedicat literaturii pentru copii, pe care o concepe prin mijloacele cele mai moderne ale literaturii pentru adulți. Într-o înscenare cu o solemnitate de oratoriu, *Lamento pentru peștișorul Baltazar* (1968) constituie o feerie a imaginației, care manevrează obiecte și ființe-obiect; structura este aceea a cîmpului narativ oniric, în care evenimentele sînt interschimbabile fără ca ansamblul să sufere. Personajele sînt magice prezențe fluctuante; cuvintele sînt supuse unor interpretări sau modificări ce țin de libera alegere și funcționare în exercițiul automatismului. *Închide ochii și vei vedea orașul* (1970) e o povestire în care același mecanism al fanteziei absolut libere e sprijinit pe umorul provenit din spațiul nonsensului englezesc. A publicat *Cele douăsprezece luni ale visului* (1972), o „antologie a inocenței". Tot pentru copii: *Cîte-o gîză, cîte-o floare,* 1970. Un eseu despre film: *Eroi, fantome, șoricei,* 1970.

CHINEZU, Io(a)n, 15.8.1894, Sîntana de Mureș — Mureș — 10.12.1966, București. Familie de țărani. Liceul catolic din Tg. Mureș; Facultatea de teologie la Blaj; din 1916 trece la Facultatea de litere din Budapesta și-și cîștigă existența ca preceptor. După Unirea din 1918 e student la Facultatea de litere și filosofie din București; din 1920 profesor de liceu la Tg. Mureș și colaborator la ziarul „Mureșul" (1922—1923); profesor la Cluj din 1923 și colaborator al lui Sextil Pușcariu. Doctor în litere cu teza *Aspecte din literatura maghiară ardeleană* (1930), de o mare valoare simbolică și științifică, perioada cercetată fiind aceea dintre 1919—1929. În 1930 e bursier la Paris; la Cluj, editează „Gînd românesc" (1933—1940); asistent onorific al lui Octavian Goga la Universitatea din Cluj; din 1940 se stabilește la București, iar după Eliberare se consacră traducerilor din literatura maghiară clasică și din scriitorii maghiari din România: Jókai Mór, Móricz Zsigmond, Veress Péter, Fehér Klára, Sütő András, Kovács György, Horváth István, Mikó Ervin, Asztalos István, Szász János ș.a. A mai tradus din Th. Mann și Anna

Scanned with OKEN Scanner

Seghers. Un volum postum: *Pagini de critică* (1967).

CHIORALIA, Constantin, 14.11. 1902, Plenița — Dolj. Liceul terminat la Craiova (1922), studiile juridice la București. Magistrat (1926—1960), funcționar la Ministerul Învățămîntului (1960 — 1967). Debutează cu versuri în „Adevărul literar și artistic", cu pseudonimul A. Lucaci (1925). *Vitralii* (1967) și *Ecourile* (1976) cuprind versurile unui amator.

CHIRESCU, Aurel, 11. 9 1911, Craiova. Studii la Colegiul Național din orașul natal (1922) și terminate la liceul „Aurel Vlaicu" din București (1928); licența la Facultatea de litere și filozofie din București (1934); profesor la „Sf. Sava" din anul următor. Debutează cu poezie în „Amicii culturii", revistă proprie cu un unic număr (1927); o altă revistă personală este „Litere" (1933—1935). *Finister* (1939), *Stinsa oglindire* (1943), *Ospățul de taină* (1944), *Finister 2* (1970), *Metafore* (1971, retrospectivă lirică), *Pasărea de cenușă* (1972), *Brâncuși* (1972), *Brâncuși II*, *Interferențe* (1974) sînt plachetele unui gînditor care încearcă să-și poetizeze conceptele și meditațiile filozofice sau culturale fără a le transforma în trăiri. Pe copii îi pot interesa *Făt-Frumos din lacrimă* (1945), basm versificat, și *Genaru* (1974), prelucrare după Eminescu.

CHIRIAC, Ion, 5. 10. 1941, Caraclău — Bacău. Studii filologice la Iași; activitate redacțională la „Scînteia tineretului" și în presa ieșeană. Debutul în „Iașul literar" (1961). Ușurința în poetizarea elanurilor juvenile însetate de realitate din *Ce se numește toamna* (1968) devine ușurătate în *Răsărit de fată mare* (1970), unde temele istoriei sînt frecvente. Vehemență patetică, prozaism emfatic, franchețe explozivă, patriotism și idealismul trăirii preaplinului istoriei, ode și legende în *Lumina pămîntului* (1973), *Poeme* (1974), *Nopți cu Ștefan cel Mare* (1974).

CHIRILĂ, George, 13.11.1941, Blăgești — Bacău. Liceul „Petru Rareș", terminat în 1959; licența la Facultatea de filozofie (1964). Asistent la Catedra de socialism științific (1964—1966), profesor de istorie la Roznov (1966—1967), redactor la Televiziune (1968—1970). Debutul în ziarul „Flacăra" din Piatra Neamț. Relativ unitară, lirica strînsă în volumele *Agora* (1969), *Orientalia* (1970), *Fiul* (1972), *Semnul unei corăbii* (1973), *Masca Diotimei* (1975), *Dăinuind* (1976) se bazează inițial pe un ermetism lexical, apoi pe unul al arhetipurilor; panteist și revolut, poetul își găsește starea de grație în arhaizări bizantine, eline, orientale, autohtone sau pur și simplu anistorice; discursul liric e fluent prin topică, aliterații și eufonii generate de construcții verbale, uneori frapante.

CHIRIȚĂ, Constantin, 12. 3. 1925, Ibănești — Vaslui. Liceul la Bîrlad. Studii politehnice neterminate. Redactor la diferite publicații literare și politice, printre care și revista „Luceafărul".

Scanned with OKEN Scanner

Debutează cu nuvela *Matei Ion a cucerit viața* (1949). Lumii industriale îi consacră romanul *Întîlnirea* (2 vol., 1959, ed. rev. 1971). Al. Severin, muncitor ultradotat de la uzina „Drapelul Roșu", inventează un strung automat pe care-l pune la punct împreună cu profesorul universitar Eugen Pîrvan. Romanul dezbate probleme etice și profesionale pe care le rezolvă în spirit ideal. Imagini autentice ale pulsului uzinal sînt cuplate cu o divizare umană construită pe baze antagonice: la un pol se află rutina și carierismul, la celălalt gruparea de forțe pozitive. Nou este efortul de a da culorile naturaleții unei situații ideale de colaborare productivă. *Oțelul* (1960) aduce în prim plan un bătrîn meșter oțelar cu o dragoste aproape organică pentru profesiune. Activitatea siderurgică devine însă numai un pretext pentru a reda conflicte psihologice dramatice specifice luptei între generații de profesioniști. *Pasiuni* (1962, ed. n.v. 1973) e un roman dedicat matematicii aplicate, universității și tehnocrației. Condiția noii intelectualități este prezentată prin frămîntările și actele cotidiene ale unui geniu, inginerul Ion Mușat, exemplar uman de o desăvîrșită puritate sufletească, posedat de obsesia creației folositoare patriei. Tip de savant dezinteresat de elementele exterioare, de convenință, ale existenței sociale, el reprezintă în același timp latura spectaculos tradițională a omului de știință, căruia i se opune negativul Liviu. Pura Doina și experimentata Liana asigură epicului erotismul. Marea popularitate i-o aduce ciclul de romane pentru copii și tineret, intitulat *Cireșarii*, după numele grupului de tineri care fac obiectul întîmplărilor. Ciclul este început în 1956, încheiat în 1968 și revizuit ulterior: I — *Teroarea neagră* (în 1972, *Cavalerii florii de cireș*), II — *Castelul fetei în alb*, III — *Roata norocului*, IV — *Teroarea albă* (în 1972, *Aripi de zăpadă*), V — *Drum bun, cireșari!* Personajele, în genere adolescenți între 12—16 ani, sînt construite potrivit unor roluri, ca în obișnuitele romane de aventuri, în care apar grupuri constituite pentru a acționa unitar. Din masa elevilor și chiar din cadrul grupului se detașează cîteva figuri: Dan, Tic, Lucia, Maria, Victor, Ursu, reprezentînd ipostaze și tipuri temperamentale deosebite. Fiecare volum conține o singură problemă de rezolvat, dar rezolvarea ei este legată de un mare număr de întîmplări accesorii. O caracteristică a romanelor este absența oricărui element fabulos, supranatural, de aventură facilă sau gratuită: fiecare act este o rezultantă a intersecției forțelor fizice și intelectuale angajate prin curiozitatea descoperirii adevărului și elucidării științifice a lumii, care are pentru cireșari numai puncte încă necunoscute și nu enigme irezolvabile. Invenția epică luxuriantă se sprijină pe un limbaj clar, de oralitate fluentă.

Scanned with OKEN Scanner

Adeseori autorul intervine direct în expunere, creînd o atmosferă de familiaritate cu cititorul, necesară predispoziției neînfrînate de demistificare a ficțiunii pe care el însuși a creat-o. Un roman de factură polițistă, *Trandafirul alb* (1964), este o demonstrație polemică în raport cu literatura de aventuri, față de care ia o poziție de ambiguitate, fiindu-și propria sa parodie. În 1969 el va fi integrat în *Trilogia în alb*, în care se mai includ *Pescărușul alb* și *Îngerul alb*.

A.O.: *Oameni din orașul nostru*, 1951; *Adîncimi*, dr., 1974.

CHITIC, Paul Corneliu, 17.3. 1944, București. Școala medie de arte plastice terminată în 1962; studii de filozofie întrerupte în 1964. Piesele publicate în reviste și cele din volumul de *Teatru* (1970) au o adresă aluziv-alegorică, folosind procedee de stilizare expresioniste și din teatrul absurdului.

CHIȚIMIA, Ion Constantin, 22.5.1908, Albulești — Mehedinți. Liceul „Traian" din Turnu Severin; Facultatea de litere la București; doctor în 1948, cu teza *Cronica lui Grigore Ureche* (1948). Profesor la Institutul de limbi străine din București. Membru al conducerii Institutului de istorie și teorie literară al Academiei. Cercetător al literaturii române vechi și slave, polonist. *Folcloriști și folcloristică românească* (1968) e un inventar al personalităților secolului trecut care s-au ocupat cu strîngerea și teoretizarea folclorului, insistîndu-se cu deosebire asupra lui B.P. Hasdeu și a școlii pe care acesta a creat-o. *Folclorul românesc în perspectivă comparată* (1971) e doar o schiță; *Probleme de bază ale literaturii române vechi* (1972) include studii privind influențele slave în literatura română veche. Editor și prefațator al unor texte vechi, asupra cărora aduce de obicei soluții și ipoteze originale privind geneza, influențele sau paralelismele posibile. Autor de antologii de literatură veche și folclor. Colaborează de asemenea la redactarea tratatului de *Istoria literaturii române* și a unor manuale pentru licee.

CHIVU, Aurelian, 11.10.1935 Bezdead — Dîmbovița. Studii liceale terminate în 1954; licența în filologie la București, în 1964. Profesor între 1964—1967 în provincie, corector la Editura pentru literatură. *Oglinda cu lebede* (1968), *Saturnala* (1969), *Arena cu idoli* (1971), *Păsării, un cer limpede* (1974) și *Poeme* (1975) excelează în poetizarea exorcisticului rural și în genere al unui univers de Walpurgie; elipticul se combină cu repetiția, eticismul e teluric și confuz.

CHIVU, Gheorghe, 2.12.1912, Chirnogeni — Constanța. Studii secundare la Constanța, Dorohoi și Galați (1925-32); între 1933-39 este student la Academia de Arte Frumoase din București — atelierul lui Camil Ressu. Este apoi desenator la Subsecretariatul de Stat al Aerului (1943-44), profe-

sor de desen la Medgidia (1944), Oradea (1945-47), Șimleul Silvaniei (1947), Sighetul Marmației (din 1948). Debutează în revista „Claviaturi" din Brașov (1944). *Zumbe* (1946, 1966), *Apocrife* (1969), *Metope* (1972) conturează profilul unui poet ironic, dublat de un sentimental teatralizînd melancolia; expresia e baladescă și mizează pe asociația contrastivă și paradoxală.

CINCA, Silvia, 15.6.1934, București. Liceul și o școală pedagogică preced studiile de la Institutul de artă teatrală și cinematografică; redactor la Radio. Debutează în „Ateneu" (1966). *Pisica și vorbele* (1966) e o culegere de povestiri cu subiecte sentimentale, dar trecute prin filtrul unui modernism reductibil la sintaxă. Tentații alegorice pe canavaua cotidianului, cu efectele corespunzătoare de fantastic și bizar, se întîlnesc și în povestirile volumului *Spargeți oglinzile* (1969). În *Zăpada nevăzută* (1973) folosește două cupluri sau un cuplu dedublat pentru o analiză aridă și mecanică a dialecticii relațiilor erotice moderne, în care rutina exterioară și proiecțiile subconștientului se confundă. Pentru copii: *Trenul fără stații* (1971).

CIOBANU, Mircea, 13.5.1940, București. Fiul unui constructor. Liceul „Dimitrie Cantemir" din București; studiile filologice începute la Iași și terminate în Capitală, în 1964. Redactor la Editura pentru literatură, apoi la „Cartea Românească", de la înființarea acesteia. Debutează cu poezie în „Tribuna" (1959). *Imnuri pentru nesomnul cuvintelor* (1966) marchează începutul unui joc personal cu abstracțiunea și conceptul; puritatea de ton remarcabilă și magia cuvintelor caracterizează acest volum, în care se strecoară totuși și poezii mai vechi, de influență. Prin *Patimile* (1968), *Etica* (1971) și *Cele ce sînt* (1974) poetul devine un reprezentant remarcabil al poeziei pure, de autentică incantație și fascinație lingvistică, ipostază sibilinică și glacială, mișcare imprevizibilă a unei absențe grave. Eseu, parabolă și *„nouveau roman"*, *Martorii* (1968, ed. complet rev. 1973), se bazează pe două personaje operatoare: o anonimă persoană întîi și Domnul (...), autorul romanului „Lupta cu lucrurile"; unul este o prezență laterală, obscură, celălalt o absență misterioasă; unul este anchetator, celălalt obiectul său intangibil și indirect inteligibil, în legătură cu care se fac numai ipoteze. Datele ipotezelor sînt furnizate de „martori" atrași prin fatalități centripete de enigmaticul personaj, asupra căruia fiecare va oferi structuri acceptabile, disjuncte, coincidente și neverificabile. Ideea generală e pascaliană: realitatea rămîne necunoscută în determinările ei, dar acceptabilă prin soluții fluctuante, irelevante, falacioase. Similar este romanul *Cartea fiilor* (1970), unde întîmplările sînt generate de întîlnirile cadavrului lui Melhisedec

Scanned with OKEN Scanner

cu diverși oameni, care vor să scape de el, în absența martorilor, ca în orice acțiune secretă și inițiatică. Textul generează simboluri, pornind de la simboluri biblice; prozatorul este un remarcabil creator de atmosferă sufocantă prin două tehnici opuse: golirea universului de elemente vitale și materiale și umplerea lui pînă la aglomerarea nefuncțională. Fraza migălită, cu reminiscențe din textele sacre și din Mateiu Caragiale, impune un stilist de clasă, evident și în *Epistole* (1969) sau *Tăietorul de lemne* (1974), unde legile confesiunii, predicii și eseului coexistă cu exemplificarea parabolică, pentru a transmite fără ostentație o morală practică în spiritul tradiționalei patristici.

CIOBANU, Nicolae, 4.8.1931, Dochia — Neamț. Studii filologice la București, terminate în 1958. Lector la Facultatea de filologie din Timișoara; redactor la „Orizont"; din 1969 la Televiziune, iar din 1970 la „Luceafărul". În *Nuvela și povestirea contemporană* (1967), cu mijloace analitice tradiționale și fără un sistem teoretic conturat, supune analizei pe 20 dintre cei mai cunoscuți autori contemporani ai speciilor amintite în titlu. Volumul mai cuprinde un inventar tematic al prozei contemporane și două capitole consacrate comicului și simbolului în proza de lungime medie. *Ionel Teodoreanu. Viața și opera* (1970) este un studiu monografic sobru. *Panoramic* (1972) e o culegere de articole și cronici lipsite de pregnanță în gîndire și redactare; *Critica în primă instanță* (1974) discută fără sistem și instrumente profesionale, dar potrivit unor veleități, problemele criticii române contemporane. Îngrijește ediții din operele lui Ionel Teodoreanu.

CIOBANU, Radu, 8.3.1935, Timișoara. După studii liceale și Facultatea de agronomie în orașul natal (1954—1958), își ia licența în filologie la Cluj (1964). Profesor de liceu la Hunedoara; metodist la Deva. Proza scurtă din *După amiaza bătrînului domn* (1970) și romanele *Crepuscul* (1971), *Zilele* (1972), *Treptele Diotimei* (1973), *Dreptul de a începe* (1974) și *Nemuritorul albastru* (1976), respectă canoanele realismului din secolul trecut: intelectuali prezentați caracterologic în ambianța provinciei ardelene. Pentru copii: *Povești pentru trei seri* (1975).

CIOBANU, Valeriu, 4.4.1917, București — 21.12.1966, idem. Fiul profesorului de literatură română veche Ștefan Ciobanu; secția de franceză a Facultății de litere din București. Doctor în filologie cu teza *Poporanismul (Geneză-Evoluție-Ideologie,* 1946). Este asistentul profesorilor D. Caracostea și G. Călinescu, ultimul atrăgîndu-l la Institutul de istorie literară și folclor. Semnează în presă încă din anii studenției la „Cadran", „Națiunea", „Lumea". Ca poet, s-a bucurat de elogiile necondiționate ale lui Tudor Arghezi. Publicate în „Gîndirea", „Lumea", „Națiunea", „Viața Ro-

Scanned with OKEN Scanner

mânească", versurile sale sînt adunate postum în *Fiul lunii* (1969). Poetul exploatează posibilităţile grotescului şi feericului baroc, obositor prin uniformitate. Majoritatea studiilor au fost publicate în revista „Studii şi cercetări de istorie literară şi folclor": H. Papadat-Bengescu, Tudor Pamfile, Al. Depărăţeanu, Al. Vlahuţă, simbolismul francez, M. Şolohov, V. Korolenko fac obiectul interesului, punctele de vedere bizuindu-se uneori pe descoperirea sau exploatarea unor surse necunoscute sau puţin cunoscute. În *Hortensia Papadat-Bengescu* (1965), conjugă rigoarea de stil şi informaţia, calităţi cîştigate printr-o tenace activitate de cercetător, pe care moartea prematură le-a împiedicat să se materializeze în opere mai însemnate.

CIOCÎRLIE, Livius, 7.10.1935, Timişoara. Studii filologice şi carieră universitară în oraşul natal. *Realism şi devenire poetică în literatura franceză* (1974) e pur şi simplu o sumă de analize ale unor opere, curente şi structuri de la clasicism la gruparea „Tel Quel", evidenţiind doar calităţile şi metodologiile moderne de care dispune criticul, oscilînd între text şi semn, între opera considerată prin ceea ce este şi prin ceea ce se poate face din ea.

CIOCOV, Vladimir, 27.1.1920, Saravale — Timiş. Scriitor de naţionalitate sîrbă. Familie de ţărani. Urmează şcoala confesională sîrbă şi învaţă limba română, înscriindu-se la gimnaziul românesc din Sînnicolau Mare; din 1934 e elev al Şcolii Normale din Timişoara, apoi învăţător la Turnu (Arad), Şviniţa (Caraş Severin) şi Cenei (1946—1948). Scrie prima poezie în limba sîrbă la 16 ani, dar debutul propriu-zis îl constituie poemul alegoric antirăzboinic *O primăvară* (1943), publicat în *„Temeşvarski vesnik"*. Volumele *Poezii* (1953), *Versuri alese* (1956), *Mîine e sărbătoare* (1957), *Bucurii* (1960), *Sub cerul clar* (1962) definesc o conştiinţă a vremii sale, care se exprimă entuziast despre nou, în versuri necăutate, prin imagini alese din universul rustic. Caracterul idilizant şi verbalismul sînt mai puţin frapante în versurile închinate peisajului bănăţean de şes, care-şi găseşte prin el un bun cîntăreţ. Prin *Frunze în bătaia vîntului* (1966), natura devine un punct de plecare pentru meditaţii filozofice în jurul multiplicităţii sensurilor vieţii, implicate chiar în metafora titlului. Reflecţii sociale, erotică senină în cadru vegetal stilizat, vagi manifestări ale melancoliei şi tristeţii în *Drumeţii lirice* (1968), *În pas cu sine însuşi* (1970), *Chemările luminii* (1973), *Nelinişti albe* (1974). În limba română; *Poezii* (1964), *Poemele candorii* (1972).

CIOCULESCU, Barbu, 10.8.1927, Montrouge — Franţa. Studii juridice la Bucureşti; corector la Editura ştiinţifică (1952—1956), Editura pentru literatură şi artă (1957—1958), redactor la „Luceafărul" (1960—1965), secretar de redacţie la „Revista de is-

torie și teorie literară". Debutul în revista „Claviaturi" din Brașov (1942). În *Cerc deschis* (1965) poetul e vitalist și optimist, naturist și declarativ-metaforic. *Media luna* (1970) este mărturia unei exasperări cu geneză nenumită, care-și găsește compensația în autoironie sau într-un sarcasm cu obiect deviat. Poetul caută rime și ritmuri rare. Caligraf, calofil, glacial rămîne și în *Poemii* (1974). Nuvelistul e și el calofil: *Palatul de Toamnă* (1976). A îngrijit *Steaua Venerii*, ediție cvasitotală a operei lui Constant Tonegaru.

CIOCULESCU, Șerban, 7. 9. 1902, București. Fiul unui inginer. Orfan la 11 ani. Bacalaureatul la Liceul „Traian" din Turnu Severin; urmează Facultatea de litere și filozofie, specialitatea franceză (1920—1923), studiind de asemenea filologia romanică la Paris (1926—1928). A fost profesor secundar la Găești (1924—1935) și, pînă în 1946, în Capitală. Carieră universitară la Facultatea de filologie din Iași (1946), Institutul pedagogic din Pitești (1963—1965) și la Facultatea de limba și literatura română din București, unde e profesor și șef de catedră (1967—1974). A fost redactor șef la „Viața Românească" (1965—1966), director general al Bibliotecii Academiei (1967—1974). Membru corespondent al Academiei din 1966, titularizat în 1974. Debutul în „Facla literară" (1923), pentru care N.D. Cocea îl angajează să scrie cronica literară. Titular al cronicii literare la „Adevărul" (1928—1937), „Revista Fundațiilor" (1934—1941; 1944—1947), rubrici permanente la „Gazeta literară" și „România literară". A editat el însuși „Viața universitară" (1925) și „Kalende" (1928) în colaborare. Debutează editorial cu *Corespondența dintre I.L. Caragiale și Paul Zarifopol — 1905—1912* (1935), la care va adăuga mai tîrziu *Documente inedite* (1964). Publicistica literară e strînsă în *Aspecte lirice contemporane* (1942), *Varietăți critice* (1966), *Aspecte literare contemporane 1932—1947* (1972), *Itinerar critic* (I, 1973; II, 1976). Cîteva cărți sînt consacrate lui Caragiale: *Viața lui I.L. Caragiale* (1940, ed. rev. 1969), *I.L. Caragiale* (1967), *Caragialiana* (1974). O monografie reprezentînd teza de doctorat e *Dimitrie Anghel* (1945). În 1946 apare *Introducere în poezia lui Tudor Arghezi* (ed. rev. 1971). A colaborat cu Tudor Vianu și Vladimir Streinu la *Istoria literaturii române moderne* (I, 1944), căreia îi adaugă în 1947 *Literatura militantă*. Ș.C. este, în definirea lui E. Lovinescu, un „spirit vioi și combativ, raționalist și dialectic" format la școala criticii franceze. Filolog în accepția tradițională, este preocupat de analiza mijloacelor de expresie ce pot fi explicate pozitiv, fără recurgerea la inefabil. De aici interesul pentru minuțiozitatea exterioară, factologică, dar colorată, și pentru statistica motivelor, în genere activități tipice u-

Scanned with OKEN Scanner

nui profesor cu pedanterie maliţioasă, gata oricînd să polemizeze cu critica neglijentă, dar nu şi cu marile idei. Articolele sale sînt mici portrete sau monografii, uneori scrise în stilul lui Sainte-Beuve. Cercetările parţiale, miniaturale, ocazionale sînt de fapt cele în care istoricul, criticul şi buchinistul strălucesc. Venind uneori după alte lucrări, articolele sale impun şicana şi maliţia, care pot avea efecte pozitive cînd observaţiile incomode şi triumfătoare luminează suprafeţe ignorate ale unei personalităţi sau opere, amendînd interpretări sau eliminînd confuzii de istorie literară. Ocupîndu-se de perioade mai vechi ale literaturii, el reconstituie epoci, familii, indivizi, în cadrul unei paleontologii anecdotice. Nu lipsesc improvizaţiile aniversare. În genere, studiile sale mai mari sau mai mici se bazează pe capacitatea de a excita curiozitatea cititorului faţă de fapte altfel pozitiviste, de a face critică biografică pentru mase mari de cititori, care pot fi flataţi de cordialitatea unui critic al cărui stil dizertativ e specific profesorului de liceu de odinioară. Aceleaşi caracteristici apar în colecţia de *Medalioane franceze* (1971). Un caracter similar îl au însă şi paginile din *Amintiri* (1975), volum improvizat, dar natural, în care pare a împrumuta stilul unor autori din secolul trecut pe care i-a comentat. A tradus din Stendhal. A terminat editarea operelor lui Caragiale, activitate începută de Paul Zarifopol.

CIONCA CLISURAŢ, Cedomir (Cedomir Sinca), 10.2.1929, Pojejena — Caraş Severin. Scriitor de naţionalitate sîrbă. Gimnaziul la Ciacova, pînă în 1942, o şcoală normală, liceul terminat în 1966, un an de institut pedagogic (1967). Reportaje lirice despre Banat îndeosebi: *În ţara visurilor împlinite* (1960), *Imagini bănăţene* (1962), *Drumuri şi orizonturi* (1971), *Sărbători pentru ochi şi inimă* (1973), *Zări nesfîrşite* (1975).

CIOPRAGA, Constantin, 12.5.1916, Paşcani. Facultatea de litere din Iaşi (1937—1942); profesor de liceu la Iaşi şi Paşcani, apoi profesor universitar, doctor docent în filologie, şef al Catedrei de istoria literaturii române de la Facultatea de filologie din Iaşi, rectorul Institutului pedagogic din Suceava; director al revistei „Cronica"; lector la Sorbona şi la École Nationale des langues orientales vivantes, Paris. Debutează cu schiţe în „Luminiţa" din Paşcani (1930). Cîteva studii monografice — *Calistrat Hogaş* (1960), *George Topîrceanu* (1966), *Mihail Sadoveanu* (1966), *Hortensia Papadat-Bengescu* (1973) — un volum de *Portrete şi reflecţii literare* (1967) şi *Literatura română între 1900 şi 1918* (1971) definesc tipul criticului universitar cu o solidă informaţie, cu rigoare în gîndire şi echilibru în expunere, care îşi îndreaptă manifest atenţia către autorii clasici sau către cei pe deplin consolidaţi în conştiinţa literaturii. Scriitorul luat în discuţie este prezentat în totalitatea aspectelor analizabile, de

Scanned with OKEN Scanner

la biografie la bibliografie. Uneori, amănuntul umple excesiv lucrările sale, intrînd în contradicție cu dimensiunile reduse ale comentariului analitic. Mai pot fi remarcate actele de comparativism literar și apelul la artele plastice sau la muzică pentru consolidarea similitudinilor afirmate. Studiile sale conțin de obicei informații inedite asupra scriitorilor sau fenomenelor literare pe care le-a cunoscut. Limbaj elevat, dar atins uneori de academism. O lucrare deosebită e *Personalitatea literaturii române* (1973), care definește obiectul prin criterii sociale, etice și estetice, categorii stilistice și individualități, teme, probleme și invariante, materialul fiind ales pentru a ilustra ideal principiul echilibrului între antiteze. Un volum de poezii: *Ecran interior* (1975).

CISEK, Oscar Walter, 6.12. 1897, București — 30.5.1966, idem. Scriitor de naționalitate germană. Studii de germanistică și istoria artei la München (1921—1923). Atașat cultural și de presă la Berlin și Praga. Legături strînse cu „Gîndirea". Academician la Berlin, după război. Debutează ca publicist și comparatist în „Deutsche Tagespost" din Sibiu, unde va publica apoi articole despre literatura străină (1919). În 1920 îi apar primele poeme; un ciclu de corespondențe, în revista berlineză „*Literarisches Echo*", va populariza cultura română și germană de la noi. De o deosebită importanță sînt studiile de istoria artei consacrate pictorilor Luchian, Catargi, Pallady, ca și monografia despre *Theodor Aman* (1932). O selecție abundentă de *Eseuri și cronici plastice*, din perioada 1930-40, va apărea în volum în 1967. În aceeași vreme încep să-i apară traducerile din poeții români contemporani în revista „*Prager Presse*". Ca prozator se impune prin *Tătăroaica* (1929, Hamburg), pictură a unui model de dîrzenie și onestitate feminină. Nuvela, ca și toate operele ulterioare, va prezenta o umanitate românească specifică. Romanul *Iubire incomodă* (1932) e o imagine a existenței placide, dintr-un Galați burghez, mărunt și instinctual. Cu *Fluviul fără sfîrșit* (1937, Berlin) dă o adevărată epopee a Deltei Dunării, prezentînd existența dramatică, cu elemente de erotism aspru, a pescarilor lipoveni. O altă regiune care constituie pentru el un subiect epic este Țara Oașului, prezentă în romanul *În fața porților* (1950, Frankfurt pe Main). Nuvelele și romanele sînt scrise sobru, obiectiv, echilibrat, în tradițiile realismului german; sufletele rudimentare, cu reacții imprevizibile, acționează într-un cadru natural straniu și dau impresia exoticului. *Pîrjolul* (1960), format din volumele *Crișan* și *Horia* (1963, în rom., 1964), e o amplă cronică a răscoalei românești de la 1784, considerată de el de o importanță europeană; pentru scrierea cărții parcurge, în țară și la Viena, o mare cantitate de documente privitoare la procesul capilor răs-

Scanned with OKEN Scanner

coalei. Ca poet (*Vocea cealaltă*, 1934; *Poezii*, 1972) prelungește tradiția goetheană și cea expresionistă, dar conține și unele implicații simboliste. Eseuri: *Zăbovind înaintea măștii lui Goethe* (1972), *Sufletul românesc în artă și literatură* (1974). Contrară prozei, publicistica e lirică. A tradus operele a numeroși scriitori români în limba germană.

CIUREA, Doina, 20.2.1936, Constanța. Urmează cursurile Școlii de literatură „Mihai Eminescu" (1952—1954) și-și ia licența în filologie în 1957. Debutul în „Viața Românească" (1952). *Dialog despre eroare* (1969) este o suită de 11 parabole formînd o cazuistică epică a erorii văzută mai ales prin necomunicare și solitudine; condiția resemnării triste revine în romanul *O lacrimă de privit* (1970) și în povestirile din *Tu, care treci pe aici...* (1973), unde viața poetului Ovidiu la Tomis devine un pretext pentru meditații în jurul condiției artistului, iar evenimentele și situațiile surse de semnificații eterne. *Schițe bucureștene* (1975) prezintă imaginile livrești, de album, ale orașului, în conflicte de asemenea favorizînd melancolia. Amestecul de analiză sufletească și eseism îi caracterizează întreaga proză de pînă acum.

CIURUNGA, Andrei, 28.10. 1920, Cahul. Opt clase de liceu teoretic. Redactor la „Ancheta", „Înainte", „Flacăra". Debutează în 1936. *Melancolie* (1936), *În zodia cumpenei* (1939), *Poemul dezrobirii* (1943), *Cîntece de dor și de război* (1944) conțin poezii simboliste sau politice în manieră expresionistă. *Decastihuri* (1968) legitimează pe inventatorul unei forme fixe, nesusținută însă prin substanță. *Vinovat pentru aceste cuvinte* (1972) și *Argumente împotriva nopții* (1976) ilustrează metrica impecabilă, sonorități solemne, echilibrul sufletesc în toate compartimentele vieții, marea puritate erotică și magia ritmului.

CIZEK, Eugen, 24.2.1932, București. Studii de filologie terminate în 1955; carieră universitară la Facultatea de limbi romanice. *Evoluția romanului antic* (1970), *Seneca* (1972) și *Tacit* (1974) sînt lucrările unui latinist tradițional, care nu încearcă să modernizeze analiza, nici să actualizeze operele.

CÎMPEANU, Titi George, 1.4. 1951, Roșiorii de Vede. Studii liceale în orașul natal; în 1974 absolvă Facultatea de relații economice internaționale. Debutul în „Luceafărul" (1969). În povestirile din *Muşcătura de şarpe* (1971) și în *Nevăzuta față a lunii* (1974) apar dramele unor copii sau tineri lipsiți de relații familiale, care opun rezistență lumii, chiar dacă aceasta încearcă să-i asimileze; o oarecare aparență de nervozitate și vigoare se obține printr-o redactare ca înșiruire de propoziții scurte și repetiții cu vag rol de consolidare a efectului.

CLAUDIAN, Alexandru, 8.4. 1898, Cernavodă — 16.10.1962, Iași. Liceul la Buzău și București; licența în litere și filozofie la București (1922); profesor de

Scanned with OKEN Scanner

liceu la București pînă în 1929; carieră universitară la Iași (1929—1952); cercetător științific la secția de istorie literară și filologie de la filiala din Iași a Academiei. Debutează cu poezie în „Curentul nou" (1920). În afara studiilor sociologice, filozofice și psihologice, va fi cunoscut îndeosebi de posteritate prin volumul de poezii *Senin* (1972), care conține mai ales creația de după război: lirică intelectualistă, elegiacă, opera unui suflet care evită urîtul și injustiția din realitatea cunoscută sau îl estetizează, ca în simbolism.

CLIUC, Vitalie, 19.6.1925, Chișinău. Liceul internat din Iași, terminat în 1944; între 1944—1946 urmează o școală de ofițeri de artilerie la Pitești, după care e ofițer activ la Timișoara, Beiuș, Predeal, Sihlea. Debutul în ziarul „Glasul armatei" (1946). Patetismul din volumele *Cu pînzele întinse* (1957), *Geneza luminii* (1968) și *Glasul armelor* (1976) e abandonat pentru o poezie de notație, reflexivă, definind severitatea și disciplina interioară în *Straja a doua* (1970), *Amfore* (1972).

COBAN, Nicolae, 1.10.1915, Sudarca — Soroca. Fiu de țărani. Studii filologice la Iași, terminate în 1937. Activitate redacțională la diverse ziare; funcționar la Ministerul Informațiilor, pînă în 1944. Debutul cu versuri în „Cuget moldovenesc" (1933). Primele volume impun prin sentimentele patriotice elevate, ardente și precis formulate într-o poezie cantabilă: *Carte de început* (1935), *Casa de pe Prut* (1939), *Cîntece de acasă* (1941), *Sfîrșitul nord* (1944). Cultul conceptualizat al elementelor, paradoxurile materializării imaterialului, indefinitului sau infinitului, experiențe grafice cu diverse caractere de litere, degajare ironică uneori în poemele din *Proteus la mal* (1969) și *În memoria substanței* (1972).

COCORA, Ion, 14. 11. 1938, Greoni — Caraș Severin. Familie de țărani. Școala medie tehnică sanitară începută la Timișoara (1954) și sfîrșită la Arad (1958); metodist la Casa creației populare din Cluj (1964—1968), inspector cu probleme teatrale pentru județul Cluj (1968—1970), redactor la „Tribuna". Debutează cu poezii în „Steaua" (1958). *Palimpsest* (1969), *Dezlegare de chaos* (1973), *Inventatorul de numere* (1976) și *Suveranitatea lăuntrică* (1976) conțin poeme între festivitatea somptuoasă a discursului și fantezia imagistică liberă; imaginile ca și sentimentele sînt ardelene, iar montajul lor aproape suprarealist. Activitatea bogată de cronicar teatral, desfășurată în întreaga țară, apare în primul rînd ca un record cantitativ în *Privitor ca la teatru* (1975).

COJA, Ion, 22.10.1942, Constanța. Absolvă liceul „Mircea cel Bătrîn" din orașul natal (1960) și Facultatea de filologie din București (1965); din 1966 asistent la Catedra de lingvistică generală. *Jucătorul de table* (1971) este o culegere de piese de teatru dez-

Scanned with OKEN Scanner

voltate în maniera și viziunea absurdului: *Balmeș-Talmeș* epuizează ilustrarea omului arhetipal comutabil și motivul lumii pe dos, *Adio, Julieta, adio!* prezintă stereotipia generațiilor prin cupluri distribuite într-un fel de scară a vieții, iar *Jucătorul de table* e o dramă complexă despre omul iresponsabil prin egocentrism și hazard. Particulare teatrului său sînt accentele onirice, senzualismul, umorul anxios sau absurd.

COJOCARU, Mircea, 21.7.1938, Cernăuți. Liceul „D. Cantemir" din București, absolvit, în 1959; profesiuni practicate sporadic. Debutează în 1967 în „Cronica". Arhip, din romanul *Minciuna* (1969), este reprezentarea unor complexe cercetate de psihanaliza tradițională, prin tehnica amestecului de naturalism, grotesc și de exteriorizări ale imaginarului în cadrul unui joc de reminiscențe cu valori simbolice, în funcție de relațiile cu cîteva femei: Savina, Erna, Ruth. În *Ramayana* (1970), *„roman zadarnic"*, aceleași procedee sînt utilizate pentru descrierea existenței unei fete moderne, iar *Înapoi la Savina* (1975) reia și spiritul și litera primului roman.

COJOCARU, Romulus, 9.8. 1934, Punghina — Mehedinți. Fiu de țărani. După terminarea unei școli pedagogice la Turnu Severin (1954), este trei ani învățător în comuna natală. Studii juridice la București, licența în 1961, după care practică avocatura la Drobeta-Turnu Severin, oraș în care este o notorietate prin existența pitorească. Debutează în „Luceafărul" (1960). Poetul e bacovian, simbolist și totuși energic, sincer și spontan înainte de toate în *Punct căzut* (1969) și *Poeme* (1975). Un roman polițist: *Apărătorul se apără* (1974).

COLIN, Vladimir, 1.5.1921, București. Liceul terminat în 1944; studii la Facultatea de litere (1944—1945); redactor la Editura C.C. al U.T.C. (1945—1946), Radio (1946—1947), „Revista literară" (1947—1948), secretar general de redacție la „Flacăra" (1948—1950) și la „Viața Românească" din 1958. Debutează cu versuri în ziarul „Victoria" (1944). *27 de poeme* (1947) reprezintă lirica discursivă. Un volum de însemnări de război e *În spatele frontului* (1951). Apoi scrie sau rescrie și traduce basme: *Basme* (1953), *Nemaipomenita bătălie dintre Papură-Împărat și Pintilie* (1953), *Toroiman* (1954), *Poveștile celor trei mincinoși* (1956), *Zece povești pitice* (1957), *Basmele omului* (1958). *Întoarcerea pescărușului* (1959) urmărește activitatea unor comuniști de sabotare a traficului economic din portul Constanța în timpul ultimului război. *Viitorul al doilea* (1966), *A zecea lume* (1968), *Un pește invizibil* (1970), *Capcanele timpului* (1972), *Dinții lui Cronos* (1975) ilustrează interesul pentru posibilitățile speculative și imaginative pe care i le oferă proza *science-fiction*, construind lumi stranii, senzaționale, gratuite și frumoase, nu fără raportări la problemele esențiale ale unei umanități angrenate ira-

Scanned with OKEN Scanner

țional în circuitul progresului tehnologic. Cele mai realizate sînt însă operele de meditație filozofică, pentru care anticipația sau motivația de basm sînt numai pretexte. În *Legendele țării lui Vam* (1961) atribuie locuitorilor neolitici ai Dobrogei, denumiți vamiți, un sistem mitologic descoperit de un convențional profesor universitar arheolog. Mitologia imaginată devine o dezbatere poetică de filozofie generală. *Pentagrama* (1967), roman alegoric și mitologic, încearcă să demonstreze ideea repetabilității fenomenelor umane în plan istoric, continuitatea și variabilitatea lumii în matrice mitologice etern fixate. O dramă ratată e *Torpilorul roșu* (1955). Traducător al unor opere de Maiakovski, Béranger și Gide și al unei antologii de literatură științifico-fantastică franceză: *Un pic de neant* (1970).

A.O.: *Cormoranul pleacă pe mare*, pov., 1951; *Pînzele vremii*, nuv., 1951; *Problemele și drumurile basmului cult*, es., 1955; *Povestea scrisului*, 1966; *Dincolo de zidul de neon*, r., 1968; *Mustățile fără pereche*, b., 1970; *Povești de buzunar*, 1971; *Grifonul lui Ulise*, r., 1976.

COMARNESCU, Petru, 23.11. 1905, Iași — 27.11. 1970, București. Studii superioare la Facultatea de litere și filozofie și la cea de drept din București. Bursier în Statele Unite (1929—1931), urmărind mai ales cursurile Școlilor de filozofie și sociologie de la Universitatea Southern California din Los Angeles, unde își ia și doctoratul cu teza *Natura frumuseții și relațiile ei cu binele*, rezumată în comunicarea *Elementele estetice ale eticii*, la Congresul internațional de estetică din 1937. Considerat șef de generație, P.C. a dat totuși puține opere care să fi reprezentat ideologic și estetic o generație, fiind dealtfel cunoscută mai ales activitatea sa de critic de artă, de traducător sau prefațator. Cîteva volume descriu lumea americană pe care a cunoscut-o și din care a reținut elemente de cultură și civilizație, personalități și evenimente definind optimismul și utilitarismul unui mod de viață modern: *Zgîrie-norii New Yorkului* (1933), *Homo americanus. Tipuri reprezentative ale vieții americane* (1933), *America văzută de un tînăr de azi. Viziuni precedate de-un preludiu marin prin Constantinopol, Atena, Neapole, Pompei, Alger, Madera, rememorînd viața marilor orașe americane New York, Chicago, Los Angeles...* (1934), *Chipurile și priveliștile Americii* (1940, 1974) *America. Lume nouă — viață nouă* (1947), *Benjamin Franklin* (1957). *Kalokagathon* (1946), subintitulat „Cercetare a corelațiilor etico-estetice în artă și în realizarea-de-sine", este teza de doctorat tradusă în românește și amplificată prin note de subsol. Uriaș expozeu eterogen, paradă de erudiție digresivă, studiul își propune să afirme legătura dintre vital și spiritual în cadrul actului artistic și al realizării de sine. P.C. adoptă simultan

Scanned with OKEN Scanner

poziția unui hedonism esteti-zant și a unui pragmatism me-tafizic, în care eul se află în cen-trul lumii, dar este el însuși crea-torul unei lumi. Există o reali-tate a spiritualului și o spiritua-litate a realului, caracterul pri-mar al artei fiind spiritual, iar tehnica reprezentînd mai ales efectul concret. Imaginația este cea mai largă bază a conștiinței, iar bucuria estetică e caracte-ristică numai muncii artistice, altfel ea se manifestă ca deriva-ție concretă a pseudoiluziei jo-cului liber al imaginației. Ima-ginația se identifică Frumosu-lui, devenit oglindă a univers-ului și străduință către perfecția intuitivă. Actul de creație în-seamnă atunci creația creato-rului; arta e participare la tota-litatea naturii, deoarece leagă spiritul uman cu întregul mereu în îmbogățire. Imaginația se află însă într-un raport strîns cu ra-țiunea, care este imaginație plus intuiție, adică imaginație con-trolată și inteligență cu scop, cerînd universalul și permanen-tul. Astfel călăuzite, imaginația și rațiunea sînt valorificate prin-tr-o activitate responsabilă și normativă ai cărei termeni sînt dragostea și datoria. Valorifica-rea estetică e posibilă prin acti-vitatea conștientă a imaginației libere, cea etică prin principiul Binelui. Pe larg analizată e imi-tația imaginativă, numită în ge-nere snobism; ea reprezintă o reușită socială fără etică sau fără rațiune, adică purtare es-tetică pur și simplu concretă. În ceea ce privește stilul, el e individual, personalitate umană realizată în sine și pentru sine. Viața apare ca o operă de artă construită, acțiunea de cons-trucție constituind în aceeași măsură un fapt etic și unul es-tetic, statornicire concretă a ima-ginilor armonizate prin ra-țiune. Din punct de vedere ima-nent, arta și morala se identifică; din punct de vedere transcen-dent, morala e superioară artei, căci conștiința puterilor limi-tate ale omului convertește sen-sul moral în credință religioasă. Sensul moral este echivalent cu tendința spre autocontrol, celui estetic corespunzîndu-i tendința spre autoorganizare. Perfecția armoniei în realizarea omului și artistului este atunci o *perfec-ție pentru întrebuințare*, eul tre-buind să împlinească tot ce are mai bun. Dar realizarea de sine nu implică evoluția și deci con-diționarea spațio-temporală. În orice caz, existînd valori finale, existența umană nu e nici joc și nici întrebare fără răspuns, și perfecția este posibilă: per-sonalitatea — conclude P.C. — e frumoasă, avînd o expresie reușită, și e bună, avînd o func-ție reușită. Aceste principii eti-co-estetice nu au însă ecou, da-torită pe de o parte stilului de redactare, pe de alta noilor dru-muri pe care le preferă gîndirea teoretică. Sînt cunoscute pre-fețele de albume sau monogra-fiile consacrate unor Brâncuși, Luchian, Țuculescu, Jalea, Bal-tazar, Anghel, Viorel Bunescu,

Scanned with OKEN Scanner

Tonitza, Şirato, Iser, Rembrandt, Deineka, frescelor voroneţene. O culegere de eseuri este *Confluenţe ale artei universale* (1972). A dedicat o monografie lui Ion Sava (1966). Studii introductive la ediţii din Emil Botta, Th. Dreiser, Jerome K. Jerome, Jack London, Sinclair Lewis, E. O'Neill, R. Sheridan, Tagore, Alain Fournier. A tradus din Twain, Anderson, Synge, O'Neill, W. Scott, B. Shaw, Ch. Brontë, Priestley, T.E. Lawrence, Defoe şi, în colaborare, din scriitori sovietici.

CONSTANT, Eugen (E. Constantinescu), 25. 10. 1890, Craiova — 27.2. 1975, Craiova. Expert contabil, după absolvirea unei şcoli de comerţ; profesor la o şcoală de ucenici, apoi la liceul comercial „Gh. Chiţu". Activitate publicistică la Craiova, colaborator permanent la „Ramuri", din 1919; editor al revistelor „Strigătul oltean" (1929), „Provincia literară" (1934, împreună cu fratele său Paul Constant), „Condeiul" (1938 —1942), participant la fondarea ziarului „Înainte" (1944), conducător de cenacluri muncitoreşti interbelice, preşedinte de sindicat. Debutează cu un sonet în „Acţiunea română" din Iaşi (1917). Placheta *Oglinzi aburite* (1919) e tipică pentru un simbolist deprimat şi intimist. Epigonismul simbolist, citadinismul sumbru, agonic, uneori gotic, apoi realismul dur, atestînd mizeria socială apar în *Galerii de ceară* (1924), *Amurg prin vitralii* (1926), *Cu dalta pe lespezi* (1928), *Punte peste vădcuri* (1929), *Socluri devastate* (1933, 1935), *Crater scufundat* (1936), *Sărutul însingurărilor* (1940), *Melancolii sub arcade florale* (1942), *Elanuri răstignite* (1943). Experienţa poetică interbelică se combină cu entuziasmul socialistului patriot în volumele *Poezii — Articole* (1964), *Gravuri şi rezonanţe* (1967), *Vibraţii republicane* (1973). Cîteva piese în versuri *(Pămînt blagoslovit,* 1938; *Muzica stelelor,* 1947) sau în proză *(Făclierii,* 1972) sînt fără valoare, ca şi romanul *Condicar de lume nouă* (1935). Izbucniri polemice jurnalistice în domeniul literar în *Încrustări în rama bibliotecii* (I, 1930; II, 1940) şi în cel politic şi cultural prin *Lumini la orizont* (1937).

A.O.: *Poezii,* 1937, culegere de autor; *Pagini alese,* 1974.

CONSTANT, Paul (P. Constantinescu), 29.1.1895), Craiova. Fiul unor mici meşteşugari. După absolvirea Şcolii comerciale superioare, este funcţionar de bancă, la Craiova şi Caracal, şi învăţător sătesc; carieră militară de trei decenii la Sibiu, oraş unde editează „Provincia literară" (1932—1934). *Amurg prin vitralii. Litanii pentru cei uitaţi. Idoli de humă* (1926) adună versuri generate de colaborarea cu fraţii săi, Eugen şi Savin Constant. Un simbolism clamoros personal în *Ceasuri ostenite* (1930).

Schițe ușoare, cu accente satirice privind provincia modestă, birocratică, intelectuală și gospodărească în *Măști pentru muzeu* (1933), *În litera legii* (1933), *Zugrăveli* (1933), *Mărturisirea unui inculpat* (1936), *Oameni cu cioc* (1939), *Colivia cu sticleți;* romanul *Rîia* (1936) are aceeași tematică. *Iancu Jianu* (1940), *Haiducii* (1957), *Tudor Vladimirescu* (1960), *Stîlpi de foc* (1967) sînt narațiuni cu subiecte istorice și oltenești, care îmbogățesc genul militantismului idilic și pitoresc; aceleași trăsături în cărțile pentru copii: *Volburi peste veacuri* (1973), *Primăvară, focuri și gloanțe* (1973). O selecție de schițe: *Măști pentru muzeu* (1970).

CONSTANTIN, Theodor, 21. 11. 1910, Brăila — 29.8. 1975, București. Licențiat al Facultății de filozofie din București (1939). Corector la Editura „Cugetarea" (1939—1946), referent tehnic la Imprimeria C.F.R. (1946—1947), director în Ministerul Culturii (1952—1955) și al Editurii științifice (1955—1958), redactor șef la Editura tineretului (1958—1960). Debutul în „Luceafărul literar și artistic" din Brăila, în vremea liceului. Placheta de versuri *Stanțe pentru nemurirea altora* (1934) e neglijabilă. În nuvelele volumului *Vrăjitoarea* (1946) și în romanul *Casa cu neguri* (1946), accentul cade pe situația erotică stranie, iar în *Adevărul despre Luca Cristogel* (1967), *Johnny Boambă* (1968), *Cum a murit Claudiu Azimioară* (1968) și *Cel mai lung amurg* (1976), pe cazuri bizare sau patologice. Popularitatea i-au adus-o romanele polițiste și de aventuri militare: *La miezul nopții va cădea o stea* (1957, ed. rev. 1962), *Fiul lui Monte Cristo* (1958), *Se destramă noaptea* (1960), *Urmărirea abia începe* (1962), *Ultima rafală* (1962), *A doua repriză* (1964), *Casa de pe colină* (1964), *Căpitanul de cursă lungă* (1965), *Doamna în mov* (1966), *Enigma „Profesor Rebegea"* (1966), *Balthazar sosește luni* (1970), *Doamna cu voaletă din Balt Orient Express* (1971), *Mătrăguna contra Monseniorului* (1971), *Astăseară, relache* (1972), *Muntele morții* (1972), *Crizanteme pentru Erna* (1973), *Magdalena de la miezul nopții* (1975). Romanele folosesc toată recuzita genului, fără a renunța la predilecția pentru erotism și psihiatrie.

CONSTANTINESCU, Ion, 21. 9.1938, Rogojeni—Galați. Studii filologice la Iași, terminate în 1961; în același oraș își desfășoară cariera universitară orientată către comparatism. *Caragiale și începuturile teatrului european modern* (1974) face din dramaturg un precursor al unor direcții ulterioare ale teatrului secolului nostru, prin viziune, teme, motive, procedee. Eseuri despre literatura străină îndeosebi, erudite, cu observații fine și fără pedanterie în *Moștenirea modernilor* (1975).

Scanned with OKEN Scanner

CONSTANTINESCU, Mircea, 17. 7. 1945, București. Părinți intelectuali. Termină în 1963 liceul „N.Bălcescu" din Tîrgoviște, iar în 1966 Facultatea de filologie a Institutului pedagogic din București; un an mai tîrziu devine student al secției de sociologie a Facultății de filozofie de la Universitatea București. Debutează în suplimentul literar „Povestea vorbei" al revistei „Ramuri" patronat de M. R. Paraschivescu. „Amfiteatru" îi premiază *Ciudățenii de familie* (1968), volum de debut. *Cancerul blond* (1970) și mai ales *Smog* (1971) impun un prozator interesat de aspectele sinistre și grotești ale existenței banale, de rezolvări gratuite demitizante ale unor destine; observația precisă se prelungește insesizabil în poezia nonsensului. Viziunea sa e servită de un stil variind de la concizia propoziției la juxtapunerea aglomerată și stufoasă; o schematizare a textelor numerotate din *Smog* are un caracter demonstrativ.

CONSTANTINESCU, Ovidiu, 28. 3. 1914, București. În 1932 termină liceul „Sf. Sava", iar un an mai tîrziu se înscrie la Facultatea de litere, secția filologie modernă (franceză). Este apoi redactor la unele publicații, colaborînd mai ales la „Revista Fundațiilor", „Fapta", „Viața Românească", „Vremea", „Curentul familiei", „Bis". În romanul *Sfîrșit de spectacol* (1941) se manifestă unele posibilități analitice în sens proustian: o lume populată de artiști, mici burghezi inculți și maniaci, este văzută prin ochii unui adolescent. *Oamenii știu să zîmbească* (1946) este tot un studiu al stărilor tulburi ale adolescenței de ambe sexe, trăind în mediul erotizant al Sulinei din anul 1927. Personaje solitare, bizare, afemeiați, enigmatici și cu aspirații de evadare dintr-un univers claustrat apar și în nuvelele de atmosferă din volumul *Valse hésitation* (1970), a căror redactare este grevată de livresc. Un loc aparte îl ocupă muzica, care influențează structura frazei, compoziția, formînd un obiect al comentariului sau o profesiune pentru personaje. A tradus din Hugo, Dumas-père, J. Verne, Colette.

CONSTANTINESCU, Titel, 17. 2. 1927, Rîmnicu-Sărat. Regizor și autor de literatură pentru copii avînd calitatea cerută de uzul comun și de consum curent: *Ne jucăm* (1951), *Prietenii mei cei mici*, (1958), *Copii în august* (1959), *Greierul casei* (1960), *S-a întors grauru* (1960), *Trei căsuțe, trei drumuri* (1963), *Fetița, soarele și cocostîrcul* (1964), *Dacă deschizi ușa* (1966), *Omul de zăpadă* (1971), *Ultimul om de zăpadă* (1976). Ironic și sentimental, se abandonează cuvintelor și jocurilor imaginației în placheta pentru maturi, intitulată *Numărătoare* (1970).

„CONTEMPORANUL", săptămînal politic, social, cultural. Primul număr la 20.9.1946, în 12 pagini, „sub conducerea unui

comitet". Este, în primul rînd, o revistă de atitudine, ocupîndu-se de cele mai importante și mai concrete probleme ale actualității culturale și ideologice. Rubrici ideologico-estetice sînt de obicei cele intitulate: *Probleme contemporane* și *Viața ideilor în U.R.S.S.*, la care publică frecvent Ion Vitner, Barbu Zaharescu, Andrei Băleanu. Articole pe teme politice semnează de asemenea G. Ivașcu, D. Hîncu, Ion D. Bălănescu; articole economice — Costin Murgescu. Cronica filmului este ținută deocamdată de Emil Suter, iar cea dramatică, printre alții, de Simion Alterescu, iar mai tîrziu de Radu Popescu. Reportaje publică Mihai Popescu. Cronica literară este semnată succesiv sau alternativ de Ov. S. Crohmălniceanu, Al. I. Ștefănescu, N. Tertulian, Radu Lupan, Paul Georgescu, Valentin Silvestru, Titus Ștefănescu-Priboi, Crișan Toescu, Eugen Luca, F.I. Bociort, apoi de Ioanichie Olteanu, Anton Petrescu, D. Micu, Al. Oprea, Ion Hobană, Zaharia Stancu, Gh. Achiței; o cronică literară la o singură carte este scrisă, caz unic, de două persoane: D. Micu și Lucia Olteanu. Alte nume sînt: I.D. Bălan, M. Gafița, S. Damian. Se publică la început multă literatură, în special proză: Mihail Sadoveanu, Toma Spătaru, P. Vintilă, Ieronim Șerbu, Asztalos István ș.a. În afara poeților cunoscuți și consacrați — Maria Banuș, Eugen Jebeleanu, Veronica Porumbacu, — Dan Deșliu, Victor Tulbure etc. se publică poeme ocazionale de Aurel Baranga sau Adrian Rogoz. Din 21.4.1950 apare într-un format nou, în 6 pagini, apoi în 4 pagini. Dintre discuțiile lansate în timp pot fi amintite aceea despre satiră (1953) și o alta, din același an, despre problemele tipicului. Treptat, revista își va deschide coloanele unei mai judicioase comentări la faptului literar. Se renunță la publicarea de proză. În 1954, Tudor Arghezi începe să colaboreze cu *Tablete*, uneori cu poeme. George Călinescu, înainte prezent cu totul sporadic cu articole de estetică (în 1953 publicase o nuvelă), ține din 9.12. 1955 *Cronica optimismului*. Între anii 1956—1957 scriu frecvent Aurel Martin, Al. Dimitriu-Păușești. Cu anul 1957 încep să intereseze din punct de vedere literar numai paginile 1 și 3, revista fiind organizată pe sectoare artistice. Cu nr. 16/1957, se publică pe ultima pagină colegiul redacțional. Redactorul șef este G. Ivașcu. Cronica literară este semnată de George Gană, George Munteanu, Al. Piru; George Ivașcu publică articole pe teme de istorie literară, fiind dealtfel animatorul revistei, de a cărei istorie numele său este indisolubil legat. Încep să semneze Adrian Marino, Eugen Simion, Laurențiu Ulici. Nicolae Manolescu e prezent, din 1966, aproape în fiecare săptămînă. Se

Scanned with OKEN Scanner

poate observa o tendință spre rubricizare a spațiului literar, ca și a celorlalte sectoare, fenomen caracteristic întregii prese literare. La *Meridiane* colaborează A.E. Baconsky, în 1962, apoi diferiți critici din țară și de peste hotare. Paul Everac, Cicerone Theodorescu, Eugen Jebeleanu sînt colaboratori săptămînali. Geo Bogza publică poeme, microreportaje, parabole, eseuri; Eugen Jebeleanu evocă personalități trecute și prezente, publică poeme în proză. În 1970 au rubrici Grigore Moisil și Paul Anghel, din 1971 Ana Blandiana, din 1972 Șt. Roll. O rubrică de *Sport* este ținută de asemeni de literați: Eugen Barbu, Teodor Mazilu. Revista și-a lărgit mult perspectiva odată cu sporirea numărului de pagini la 10. Ea preferă un caracter informativ, renunțînd la dezbaterea polemică, obținîndu-și prestigiul prin semnături. Cu nr. 42/1971 redactor șef e Constantin Mitea, iar revista capătă un caracter cultural reprezentativ. Cronica literară e semnată de N. Manolescu pînă la nr. 11/1972; e preluată de L. Ulici, Dragoș Vrînceanu, Dumitru Micu; rubrica e înlocuită adeseori cu un *Jurnal de lector*. Din 1975, D. Micu semnează un *Jurnal de lectură*, Dan Grigorescu recenzează cartea străină tradusă, L. Ulici e prezent prin recenzii despre cartea românească, sub *Cronica lapidară*.

„CONVORBIRI LITERARE". Din mai 1970, „Iașul literar" devine „Convorbiri literare", asumîndu-și o tradiție marcată prin precizări din frontispiciu: „Revistă literară fondată de societatea „Junimea" din Iași, la 1 martie 1867, editată de Uniunea scriitorilor din R.S.R." Numerotarea începe de la 1: revista este lunară, o vreme, capătă un caracter bilunar revenindu-se cu nr. 1/1974. Primul comitet de redacție e format din D. Ignea (redactor șef), Andi Andrieș (redactor șef adjunct), Horia Zilieru (secretar general de redacție), Dimitrie Costea, Ion Istrati, Florin Mihai Petrescu. Schimbarea titlului nu echivalează la început cu o schimbare a structurii revistei, care utilizează aceleași semnături cunoscute din „Iașul literar". Cronica literară e ținută de Aura Pană, Al. Călinescu, Th. Codreanu. La *Convorbiri critice* colaborează redactorii sau colaboratorii, aceleași nume fiind întîlnite și la rubrica *Restituiri*. Sub *Literatura și școala* se discută probleme de teorie a educației și de sociologie a literaturii. Odată cu preluarea revistei de Corneliu Ștefanache, multă vreme fiind unicul nume consemnat în caseta redacțională, se observă o reîmprospătare a colaboratorilor, dîndu-se credit unor tineri bine pregătiți profesional și cu o atitudine decisă în judecata de valoare. Din 1972, acest proces este consolidat și prin asigurarea unor ru-

Scanned with OKEN Scanner

brici unor colaboratori din București cu o certă notorietate și cu un stil întocmai celui promovat de revistă. *Critica poeziei* aparține lui Daniel Dimitriu; *Critica prozei* e executată mai întîi de Al. Andriescu și G. Pruteanu, apoi de Val Condurache; *Critica criticii* de inclementul Alexandru Dobrescu. Alți colaboratori sînt împărțiți cu „Cronica": C. Ciopraga, Al. Andriescu, Const. Coroiu, Al. Călinescu (și membru al colegiului redacțional), M. Ursachi, Dan Mănucă, Al. I. Friduș; C. Pricop comentează cartea străină tradusă. Poșta redacției e ținută cu intermitențe de I. Romanescu. Colaboratori principali sînt Adrian Marino *(Idei literare)*, Mircea Iorgulescu *(Tabla de materii)*, Nicolae Manolescu *(Efemeride)*, Al. George. Apar obișnuitele interviuri și anchete cu scriitori. Cea mai importantă inițiativă este cea inaugurată în 1973: *Dicționar literar autobiografic*, în cadrul căruia un număr de scriitori grăbiți și-au publicat un *curriculum vitae* și opiniile despre propriile creații, pe baza unui chestionar. Gh. Catană publică fișe dintr-un *Dicționar de pseudonime. Obiectiv* e o rubrică de note. Beletristica e mai puțin interesantă, cu excepția unei *Antologii lirice* a revistei, în spațiul căreia se tipăresc poeme prestigioase ale unor poeți prestigioși. Ultima pagină e consacrată literaturii străine: traduceri și prezentări.

CORBEA, Dumitru, 6.9.1910, Sîrbi — Botoșani. Familie de țărani. După terminarea școlii primare din satul natal, absolvă liceul la Botoșani. Între cele două războaie mondiale colaborează la „Cuvîntul liber", „Viața Românească", „Azi", "Vremea". Frecventează cercul „Vieții Românești" și cenaclul „Sburătorul". După Eliberare îndeplinește funcții redacționale principale la „Flacăra", „Luceafărul" și „Albina". A făcut parte din Biroul de conducere al Uniunii scriitorilor. Debutează în anul 1926, cînd i se tipărește la Botoșani un *Pluguşor*, răspîndit în satele din nordul Moldovei. În 1929 îi apare o plachetă cu poezii patriotice. În *Sînge de țăran* (1936), *Război* (1937) și *Nu sînt cîntăreț de stele* (1940), poetul își proclamă cu orgoliu originea țărănească, din care-și face un stindard, afirmînd cu patetism răspicat idealurile morale și umane populare. Revoltat, preluînd principii ale înțelepciunii populare, se ocupă în același timp de dramele cotidiene ale celui sărac, față de care se arată cu exclusivitate solidar. Niciodată idilică, poezia sa are o asprime care nu semnifică însă revolta anarhică. *Hrizovul meu* (1947) va întări imaginea unui poet monocord, care scrie acum și despre clasa muncitoare, dar rămîne mai departe, cu deliberare, țăran. Cu timpul se observă o accentuare a tonului stenic și energetic pînă la neverosimil. Începe să cultive po-

Scanned with OKEN Scanner

emul epic de oarecare amploare și balade pe teme revoluționare: *Balada celor patru mineri* (1949), *Doftana* (1949), *Anii tineri* (1951), *Pentru inima ce arde* (1955), *Conștiința poetului* (1966); teme vechi primesc o încărcătură de prozaism specifică epocii, dar naturalețea rămîne intactă în cele mai bune versuri, iar expresia întotdeauna clară este acum din ce în ce mai mult stilizată. Drumul spre proză este parcurs firesc prin intermediul baladelor epice și al unor evocări istorice dramatizate sau scenarizate (*Bălcești*, 1948; *Barbu Lăutaru*, 1954). Mai multe volume de proză, unele memorialistice: *Așa am învățat carte* (1955, ed. rev. 1957), *Recruții* (1956), *Puntea* (1963), *Bădia* (1966), care vor fi reunite în 1968 într-un volum compact. Note de călător internațional: *De peste mări și țări* (1959, ed. rev. 1960). *Anotimpuri* (1956) strînge articole, conferințe și reportaje ocazionale.

A.O.: *Poezii. Clocot. Plînset de clopot. Răsărit de soare*, 1945; *Singura cale*, r., 1946; *Versuri alese*, 1954; *Cele mai frumoase poezii*, 1962; *Sînge de țăran*, retr. lirică, 1972; *Patima dreptății*, r., 1973; *Primejdia*, r., 1976.

CORBUL, Vintilă, 26. 5. 1916, București. Studii secundare începute la Liceul „Gh. Lazăr" din Capitală și terminate la Craiova (1934). În 1938 își obține licența în drept, iar în 1939, în litere și filozofie. În timpul războiului este aviator. Magistrat (1940—49), bibliotecar (1950—1952), muncitor și tehnician la I. C. A. B. (1952—1967). Debutează cu o povestire în ziarul „Universul" (1938). În romanul *Babel Palace* (1939) existența citadină este prezentată în maniera jurnalistică a lui Cezar Petrescu. *Sclavii pămîntului* (1945), roman masiv cu caracter foiletonistic și cu aspirații de frescă, este o imagine neaprofundată a existenței boierimii tradiționale și a relațiilor sociale rurale. În 1966 dă, în colaborare, o povestire senzațională: *Moarte și portocale la Palermo. Dinastia Sunderland-Beauclair* (1967) e în ansamblu istoria unei familii privită în evoluția ei spre ascensiunea materială, începînd din secolul XVIII: meseriașul onest Richard Sunderland e întemeietorul unei dinastii de financiari de notorietate mondială, realizată prin încrucișarea cu descendenta scăpătată a unui clan Beauclair. Destinul eroului e prezentat cronologic, printr-o proiecție pe cadranul vast al evenimentelor timpului: teatrul acțiunii e deplasat cu dezinvoltură în spațiu și timp. Prin intermediul acestor complicații epice sînt prezentate: războiul american de independență, revoluția franceză, epoca lui Napoleon, revoltele din coloniile americane. Roman prolix, colorat, bine scris, dar care nu scapă de o anume superficialitate de gîndire istorică. Romanul istoric comercial e prezent

și prin *Căderea Constantinopolului* (I, 1976.) Traduceri din Th. Dreiser, L. Bromfield, Alan Sillitoe, Norman Mailer, Vicki Baum.

CORDUN, Miron (Gheorghe Cîrstea), 16.11. 1935, Priseaca — Olt. În 1954 își termină studiile secundare la Slatina; între 1959—1961 urmează o școală de activiști culturali la București; metodist la Casa Creației din Pitești (1961—1972), redactor la „Argeș" (1972—1974). Poeziile din *Edict* (1970), *Curtea Veche* (1972) și *Serbări* (1975) prelungesc sursele, spiritul și preferințele lingvistice ale lui Mateiu Caragiale într-o prozodie solemnă sau lenevă.

CORNEA, Paul, 3. 11. 1924, București. Licența în litere și filozofie la București. În 1949 își începe cariera didactică, astăzi fiind conferențiar la Catedra de istoria literaturii române de la Facultatea de limba și literatura română. Paralel, a ocupat alte funcții culturale: redactor șef la unele publicații politice, director general al teatrelor, director al cinematografiei, șef de sector la Institutul de istorie și teorie literară al Academiei. Debutul publicistic în „Studentul român" (1946). Istoric literar de distincție, P.C. și-a concentrat atenția pe începuturile literaturii române moderne, în legătură cu care face observații prețioase și aduce contribuții documentare de valoare, studiile sale bazîndu-se de obicei pe descoperiri arhivistice. Travaliul său are note originale în măsura în care cercetarea pozitivă se armonizează cu eleganța formulării, iar dragostea față de literatura abordată nu exclude ironia malițioasă. Ironic este P.C. și în soluțiile de interpretare, cel mai cunoscut exemplu fiind oferit de soluția în disputa paternității *Cîntării României*, în legătură cu care propune să fie considerată ca aparținînd în aceeași măsură lui N. Bălcescu și Alecu Russo. Mai toate studiile se bazează pe cercetarea comparatistă și sociologică: *Studii de literatură română modernă* (1962), *Anton Pann* (1964), *De la Alexandrescu la Eminescu* (1966), *Originile romantismului românesc. Spiritul public, mișcarea ideilor și literatura între 1780—1840* (1972), *Oamenii începutului de drum* (1974). Va edita în colaborare cu Elena Piru un prim volum de *Documente și manuscrise literare* (1967), iar în colaborare cu D. Păcurariu va redacta un curs universitar de *Istoria literaturii române moderne* (1962).

CORSIUC, Mikola, 30.3. 1950, Lunca la Tisa — Maramureș. Scriitor de naționalitate ucraineană. Secția ucraineană a liceului „Dragoș Vodă" din Sighetul Marmației; secția ucraineană a Facultății de limbi slave terminată în 1973. În *Urmașii*

soarelui (1972) și *Poarta* (1975) un melancolic trăiește panteist în natura locurilor natale, trădîndu-și aspirațiile inhibate către acțiune; versul e liber. Proză scurtă în *Răspîntii* (1973).

COSAȘU, Radu, 29.10. 1930, Bacău. Studii secundare începute la Liceul „Cultura" (1941) și terminate la „Matei Basarab" (1948). Student la Facultatea de filologie (1949—1950), apoi elev la Școala de literatură „Mihai Eminescu". Redactor la „Revista elevilor" (1948—1949), „Scînteia tineretului" (1949—1950); frezor necalificat (1950), corespondent special (1953—1956), redactor la „Cinema" din 1968. Debutul cu publicistică în „Tînărul muncitor" (1948) și în volum cu *Slăvim Republica Populară Română* (1952, cu pseudonimul R. Costin). Jurnalist, reporter și foiletonist înainte de toate, ale cărui trăsături sînt patetismul, entuziasmul în aprobarea faptelor specifice noilor realități, tendința de comunicare directă cu cititorul, incapacitatea de a reuși să se exprime altfel decît în situații spectaculos eroice, absența organizării interioare, prolixitatea emfatică a sentimentelor nu rareori fără acoperire faptică, spiritul, tendința de a căuta ridicolul în serios sau invers și aceea de a generaliza evenimente mărunte sau invers: *Opiniile unui pămîntean* (1957), *Lumină!* (1960), *Energii* (1960), *Un August pe un bloc de gheață* (1971), *Viața în filmele de cinema* (1972), *Alți doi ani pe un bloc de gheață* (1974), *Ocolul pămîntului în 100 de știri* (1974). Susținător al „viziunii reportericești asupra realității", cunoscuta formulă lansată de N. Manolescu, el nu a putut-o însă exploata: ideile sale au fost confruntate cu realizările practice și operația a putut evidenția goliciunea expresiei, superficialitatea și improvizația. În *Nopțile tovarășilor mei* (1962) realizează o intersecție a ficțiunii literare cu reportajul și eseistica. *A înțelege sau nu* (1965) evocă, prin aceleași mijloace, toamna anului 1944, din unghiul de vedere al unei generații de tineri abia ieșiți de pe băncile școlii, care aleg noul pentru valoarea lui romantică, poetică și caracterul său pur. Romanul *Maimuțele personale* (1968) e remarcabil prin brutalitatea stilului și acuratețea violentă a demonstrației calme: Paul Rusescu trăiește într-un mediu în care arivismul este unica formă de existență, egoismul realizării individuale participînd la crearea unor compromisuri sociale. *Omul la 33 de ani scapă* (1966) și *Supraviețuiri* (1973) aduc nuvele în care observația penibilului și grotescului din realitate e consolidată sau contracarată de explicația sarcastică sau compătimitoare. O piesă, jucată fără succes în 1961: *Mi se pare romantic.*

COSMA, Mihail, 14. 7. 1922, Ploiești. Licențe în filozofie și drept în 1945; redactor la „Scînteia" (1945), „Tinerețea" (1946—

Scanned with OKEN Scanner

1947), „Vestea nouă" (1946—1948), „România liberă" (1947—1951), studioul „Al. Sahia" (1951—1953). Debutul în „Universul literar" (1939). Peisagist și intimist în *Geode* (1944) și *Pîinea pădurii* (1945), exclamativ, manipulator de poante și imagini culturale evazioniste în *Inefabila Arcadie* (1969) și *Circul feeric* (1973), nonconformism burlesc în *Baladele vînătorului de balene* (1972), calm și agreabil în poemele din *Iubire perenă* (1974) sau *Trandafirul și infinitul* (1976). Versuri pentru copii în *Joc de fluturi* (1969), literatură *science-fiction* în *Cantonierul galactic* (1971). A tradus din Turgheniev.

COSTESCU, Mariana, 10.10. 1942, Ploiești. Liceul în orașul natal; Facultatea de filologie, începută la Iași și terminată la București (1966). Primele poezii sînt publicate în „Iașul literar." *Versuri* (1966), *După explozie* (1969) și *Poemele desăvîrșirii noastre* (1969) implică surse mitologice și istorice în cadrul unor propoziții autobiografice prozaice; un fond de meditație etică și întrebări asupra purității.

COSTINESCU, Florin, 16. 5. 1938, Slobozia. Fiul unui profesor. Liceul terminat la Turnu-Măgurele (1955), Facultatea de istorie la București (1964). Redactor la ziarele „Steagul Roșu" (1964—1968), „Teleormanul" (1968—1969), „Munca" (1969—1971), „Satul socialist" (1971—1974), apoi la „Contemporanul", Debutul cu poezie în „Luceafărul" (1959). Poemele din *Adierea tărîmului* (1972) sînt colaje afective și crochiuri ermetice; bună lirică patriotică în *Ramura de veșnicie* (1974).

COȘOVEI, Traian, 24.3. 1921, Somova — Tulcea. Fiul unui pescar din Delta Dunării. Liceul la Tulcea, terminat în 1943; licențe în filologie și filozofie la București (1947); doi ani e profesor la Vințul de Jos; activitate redacțională. Debutul în „Lumea" (1945). *Prietenie* (1951), *Împărăția vînturilor* (1954), *Farmecul genezei* (1956), *Dimensiuni. Peisaj sovietic* (1957), *Uriașul. preludiu* (1957), *Cîntec .să crească băiatul* (1959), *Sub cerul liber* (1960), *Semnul din larg* (1960), *Stelele dimineții* (1964), *Oda zilnică* (1971), *Mai fericiți decît Ulise* (1974) sînt culegeri de reportaje grevate de bombasticism liric și lipsă de concizie; uneori prin emoție autentică, alteori printr-un mimetism perfecționat, T.C. este capabil să surprindă grandoarea unui eveniment sau a unui spațiu geografic luxuriant. Lirica din *Oceanul* (1960), *Cînd mă grăbeam spre mare* (1967), *Pe urmele voastre* (1967) și *Lauda fluviului* (1974) este de esență whitmaniană, poemele ample și emfatice; apar și note de confesiune intimistă, domestică și erotică. Povestiri și nuvele în *La taliane* (1950), *Firul de iarbă* (1965), *Prietenă cu focul și apa* (1969), *Fata cu părul lung* (1972). Romanul *Tînărul meu Ulise* (1966), e o reconstituire lirică a personalității unui artist rămas în

Scanned with OKEN Scanner

stadiul de virtualitate din cauza unei maladii incurabile, dar și a situării deliberate în zona nostalgiilor absolutului, care-i accentuează sterilitatea și-i accelerează sfîrșitul biologic. Un roman idilic: *O colibă sub fereastra ta* (1971).

A.O.: *Fiul porni mai departe*, nuv., 1962; *Informație creditară*, v., 1969; *Tuturor drumurilor*, v., 1974.

COTRUȘ, Ovidiu, 24. 2. 1926, Oradea — 13. 9. 1977, idem. Fiul unui profesor. În 1949 absolvă Facultatea de litere și filozofie din Cluj. Redactor la „Familia", de la apariția noii serii, publicîndu-și în revistă majoritatea eseurilor. Personalități și opere, în genere aparținînd literaturii moderne sau actualizabile printr-un spirit modern, își găsesc în O.C. un interpret cu o profundă și originală percepție filozofică, ce se comunică într-un limbaj în același timp nuanțat și sever.

COVACI, Aurel, 13. 2. 1932, Oradea. Liceul în orașul natal; în 1954 este înmatriculat la Școala de literatură „Mihai Eminescu", secția de proză, de unde ajunge la Facultatea de filologie. Fără preferințe pentru limbi sau literaturi anumite, pentru autori, epoci sau stiluri, traducătorul urmărește mai ales fidelitatea față de original, căruia i se păstrează nuanțele, chiar cele pierdute pentru cititorul modern. A tradus din Tvardovski, Giambattista Basile, Camoens, Tirso de Molina, Quevedo, Tasso, E. Sábato, C. Alvaro, J. Milton, John Keats, W.B. Yeats, W.C. Williams, T.S. Eliot. etc.

COVACI, Ivan, 29.8. 1946, Copăcele — Caraș-Severin. Scriitor de naționalitate ucraineană. Familie de mineri. Liceul la Sighetul Marmației; licența la Facultatea de limbi slave (1969); redactor la ziarul „Novîi vik." Motivele poeziei populare ucraineene, împreună cu mitologia românească și problematica politică și culturală contemporană sînt armonizate în versurile din culegerea colectivă *Strune lirice* (1968) și în volumele personale: *Poezii* (1972), *Echinocțiul* (1975). Predomină culoarea roșie, ca simbol al trăirii viguroase și frenetice; organizarea prozodică e variată. Proză poematică în *Paltinul din cîmp, singuratic* (1974). Nostalgia și fascinația locurilor natale într-un roman de actualitate: *Ciuha* (1976).

COZMIN, Marta, 31. 1. 1930, București. Studii secundare terminate în 1948; studii superioare de fizică și matematică (1951—1956). Povestirile din *Geamantanul din America* (1969) și *Cîinele și gramofonul* (1973) particularizează un umorist fin, interesat de contradicțiile mici și mari generate de relațiile casnice și, în genere, dintre sexe. Fantezia amuzată de propriile ei puteri și procedee apare în cărțile pentru copii: *Cocoșul de apă* (1971), *Porțile vîntului* (1975), *Degetarul de ceață* (1976). Teme și procedee ale ficțiunii fantastice stau la baza unei

Scanned with OKEN Scanner

povești de dragoste în romanul *Marea la ora șase* (1976).

CRAMA, Mihai, 1. 1. 1923, Cetatea Albă. Studii liceale la Brăila; licența în drept la București (1945); consilier la Ministerul Justiției. Debutul în presa brăileană. *Decor penitent* (1947), *Dincolo de cuvinte* (1967), *Determinări* (1970), *Codice* (1974), *Ianuarii* (1976) propun o lirică interiorizată, senină și euforică; expresia e mai întîi concisă, căutînd fluența muzicală, dar în ultimele volume apare un prozaism nedisimulat și nepoetic, în bucăți scurte, dar nu și concentrate.

CRĂSNARU, Daniela, 14. 4. 1950, Craiova. Studii liceale terminate în 1969 și filologice la Craiova în 1973; redactor la editura „Eminescu." Debutează cu poezie în „Scînteia tineretului" (1967). *Lumină cît umbră* (1973) și *Spațiul de grație* (1976) corespund modelului de debutant liric în limitele calofiliei tradiționale și unei prestanțe angelice curente în poezia feminină a generației sale.

CREȚIA, Petru, 21.1.1927, Cluj. Bacalaureatul la liceul „Spiru Haret" din București; licența la Facultatea de litere și filozofie. Lector la Catedra de filologie clasică de la Facultatea de limbi romanice și clasice; cercetător științific. Autor de eseuri despre scriitori clasici și traducător cu preferințe extreme: Longos, Lev Tolstoi, M. Bontempelli, E. Cecchi, T.S. Eliot, Virginia Woolf, J. Wain.

CREȚU, Ion, 20.10. 1893, Valea Rîmnicului — Buzău. Fiu de țărani. Studii secundare la București. În 1918 își ia licența în filologie romanică la Iași. Profesor de liceu la Rîmnicu-Sărat și București, deținînd funcția de director al Liceului „Gh. Lazăr." Primele colaborări în ziarul „Patria" din Cluj (1920). Ulterior se va ocupa cu editarea și comentarea unor clasici. O ediție de *Opere*, în 4 volume, de M. Eminescu îi apare între 1938—1939. O altă ediție, în 2 volume, cuprinde opera politică a poetului (1941). În afara *Operelor* lui Ion Creangă din 1939, activitatea sa antebelică mai cuprinde *Viața lui Eliade* (1939). *G. Ibrăileanu. Restituiri literare* (1968) uzează de corespondența inedită a criticului ieșean și identifică noi pseudonime sub care acesta a semnat. *Mihail Eminescu. Biografie documentară* (1968) aduce mai mult rectificări decît noutăți: istoricul evită ipoteticul; sprijinindu-se pe documente, refuză o serie de informații apocrife. Stilul este pozitivist.

CREVEDIA, Nicolae, 24. 11. 1902, Crevedia Mare — Ilfov. A fost muncitor și curier între 1916—1918, funcționar la Ministerul de Război (1923—1924); în 1927 își termină studiile secundare la „Sf. Sava"; profesor suplinitor; atașat de presă (1940—1946), funcționar la Institutul de inframicrobiologie (1955—1956), la Institutul de lingvistică (1957), redactor la „Glasul patriei" (1957—1972). Debutul în „Cultul

Scanned with OKEN Scanner

eroilor noștri" (1924), semnat Nicolae I. Cîrstea. După *Epigrame* (1930) ilustrează tradiționalismul cu material oltenesc, unind subtil idealuri cu diurnul vulgar și asprimea lingvistică în descrierea naturii, în patriotism și religie, forța sa excepțională sub raport liric fiind evidențiată în concretizarea etică a bunului simț popular în toate opiniile despre lume, om și artă: *Bulgări și stele* (1933). Erotism jovial și anacreontic în *Maria* (1938), stare de nesiguranță, sentimentul ratării sale și a lumii în care trăiește în *Dă-mi înapoi grădinile* (1939); elegiac în ineditele din *Versuri* (1968). Proză axată pe erotism și libertinism de mahala sau pe un huliganism vesel: *Bacalaureatul lui Puiu* (1933), *Dragoste cu termen redus* (1934), *Buruieni de dragoste* (1936).

CRISTEA, Corina, 16. 2. 1938, Roșiorii de Vede. Liceul terminat în 1954 și studiile de filologie romanică la București, în 1961. Din 1963 este profesoară de liceu. Debutează în „Luceafărul" (1967). Nuvelele din *Prietena mea Si* (1969) și *Eternitatea e după colț* (1972), ca și romanele *Castanii roșii, parfumați și naivi* (1970), *Scadența* (1972) sau *Goana după vînt* (1974) reprezintă proza sentimentală în linia unei Fr. Sagan: femei virile și băieți efeminați, fete tinere cu aventuri adulte — în genere eșecuri erotice simple, bucurii episodice într-o realitate trăită uneori prin imaginație, cu puțină poezie și cinism.

CRISTEA, Dan, 10. 11. 1942, București. Liceul „Gh. Lazăr" terminat în 1960; licența în filologie în 1965. Redactor la publicațiile pentru străinătate (1968—1969), „Amfiteatru" (1969), „Argeș", „România literară", „Luceafărul". *Un an de poezie* (1974) adună o mică parte din cronicile și recenziile sale: criticul este sever, uneori chiar mizantrop, mai ales cu poeții minori și medii, la care opinia e ușor de susținut prin exemplificare.

CRISTEA, Valeriu, 15. 1. 1937, Arad. Studii medii la Liceul „Gh. Barițiu" din Cluj; în 1956 se transferă de la Universitatea din Cluj la Facultatea de filologie din București, unde își ia licența în 1962. Profesor (1963—1964), apoi redactor la „Gazeta literară" și „România literară." Debutează în „Gazeta literară" (1962). În cronicile și recenziile sale, criticul se situează într-o prelungire ipotetică ideală a intențiilor autorului: de pe această poziție, el practică intoleranța discreditată de prețiozitate și de confuziile terminologice rezultate din folosirea variabilă a acelorași termeni. Adeseori, comentariul este distributiv, criticul preferînd analiza fragmentului și nu a întregului, precum și asociațiile neconcludente între situații literare, opere și autori: *Interpretări critice* (1970), *Domeniul criticii* (1975). *Tînărul Dostoievski* (1971) afirmă continuitatea operei scriitorului, pornind de la un „comparativism intern" oferit de creația dintre 1846—1849 și refuzînd deter-

Scanned with OKEN Scanner

minarea exterioară a experienţelor sociale; amestecul de sentimental şi demonic, senzualitatea, complexul persecuţiei, al puterii, circulă în interiorul operei de la formele incipiente către marile opere. Analizele forţează textul dar sînt dovada unei inteligenţe exprimată elegant, calofil, uneori sclipitor. *Pe urmele lui Don Quijote* (1974) e o aglomerare de interpretări ipotetice de context, în absenţa unei idei personale, unice şi directoare pe care ambiguitatea operei n-ar permite-o. *Introducere în opera lui Ion Neculce* (1974) reconstituie un portret psihologic al scriitorului, în condiţiile social-istorice date, uneori făcîndu-se analize semantice şi filologice.

CRISTESCU, Maria Luiza, 19. 7. 1943, Bucureşti. Studii medii la Liceul „Gh. Lazăr"; licenţa în filologie (1966). A fost redactor la revista „Amfiteatru". Romanul *Capriciu la plecarea fratelui iubit* (1968) relatează evenimente ale epocii de consolidare a socialismului în cadrul vieţii studenţeşti. Romanul are aspectul unei cronici istorice marcată prin evenimente intime care permit notaţii sociologice şi psihologice comune. Aceleaşi caracteristici prezintă şi *Dulce Brigitte* (1969). În romanul *Nu ucideţi femeile* (1970), Raluca practică voluntar feminismul pentru a atinge prin erotism şi maternitate fericirea. În *Aşteptare* (1973), Raluca, o femeie măritată, vag artistă şi dezechilibrată nervos, îşi joacă viaţa între realităţi sociale banale şi construcţii imaginare compensatorii. Romanele sînt lipsite de stringenţă epică. Nuvelele din *Castelul vrăjitoarelor* (1972) reiau personaje şi conflicte medievale, păstrînd aura legendară. Un eseu: *Hortensia Papadat-Bengescu* (1976.)

CRIŞAN, Constantin, 21.11. 1939, Tg. Neamţ. Fiul unui inginer topograf. În 1953 absolvă liceul „Petru Rareş" din Piatra Neamţ. Licenţa în filologie la Iaşi (1960). Profesor la Urziceni (1962—1964), corespondent la I.R.R.C.S. (1964—1967), redactor la Radiodifuziune, şef al redacţiei literare a Televiziunii (1967—1970), şef al redacţiei de radioteleviziune şcolară. Debutează în „Limbă şi literatură" (1961). O lucrare de popularizare este *Literatura română în lume* (1969, în colaborare cu Victor Crăciun). *Eseu despre personalitate* (1972) cuprinde tot ce ar interesa tema, distincţii în cadrul sferei conceptuale, cu exemplificări abundente, textul oscilînd între ambiţii filozofice, sociologice, literatură şi confesiune. *Ieşirea din metaforă* (1972) e o încercare semiotică în sine şi aplicată la cîţiva autori români: Blaga, Bacovia, Marin Preda, Z. Stancu. Uneori terminologia depăşeşte obiectul, sau rămîne fără legătură cu el, într-o perfectă opacitate. Terminologia extravagantă semiotico-sociologică e prezentă şi în diferite eseuri de literatură comparată, publicate în ţară sau străinătate. A

Scanned with OKEN Scanner

îngrijit o ediție de versuri ale lui Al. Claudian.

CRIȘAN, Nicolae, 10.10. 1923, Tg. Mureș. Romanul *Caietele cunoscuților mei* (1964) reconstituie printr-o rețea epistolară și folosind pretextul confesiunilor găsite, împletit cu relatarea obiectivă, momentele istorice ale instaurării dictaturii proletariatului. Alt roman, *Noaptea așteptărilor* (1966), are ambiții de frescă. Ambele romane se disting prin capacitatea autorului de a realiza atmosfera prin circumstanțializare; construcțiile biografice nu sînt private de sentimentalism și de rezolvări facile de destine. Un volum de povestiri: *Aventuri în deltă* (1976).

CRIȘAN, Teodor, 10.10. 1942, Valea Sasului — Alba. Licența în filologie la Cluj (1965); redactor la ziarul „Crișana" din Oradea. Debutul în „Tribuna" (1959). *Ceasul cetății* (1968), *Urcăm în istorie* (1971) și *Nunțile clipei* (1973) conțin, în afară de lirică patriotică, și reverii sau meditații, cazuistică erotică și peisaje parnasiene.

CRÎNGULEANU, Ion, 28. 3. 1940, Coșula — Botoșani. Liceul „August Treboniu Laurian" din Botoșani. Studii de filologie absolvite la București, în 1964. A fost redactor la diverse publicații. Debutează în „Contemporanul" (1958). *Anotimpurile Griviței* (1962), *Lumina de dragoste* (1964), *Minus durerea* (1966), *Emoții la trapez* (1968), *Ritmuri române* (1969), *Sonete mute* (1969), *Traversarea nedreptății* (1970), *Omul de rînd* (1972), *Poeme* (1973), *Flori pentru sarea pămîntului* (1973), *Turnul timpului* (1976) evidențiază un temperamental cu stări variate și discontinui de poet-romantic exploziv, sentențios, ostentativ stenic și solar. Ruralist viguros, patriot ardent, apt pentru cultivarea unui erotism echilibrat, el pare a fi incapabil să-și ajusteze dimensiunile comentariului abundent pe marginea emoției lirice. Își supune deopotrivă versul alb și cel tradițional rimat. A scris pentru copii *Un cățel ca vai de el* (1968), *Ridică mîna și vei primi o floare* (1972), *Cavalerii porților albastre* (1973), *Aventuri în țara Motrului* (1975).

CROHMĂLNICEANU, Ovid S., 16.8. 1921, Galați. Fiul unui funcționar comercial. Liceul în orașul natal, studii politehnice la București (1944—1947); redactor la „Contemporanul" (1947—1951) și consilier tehnic la Comisia de redresare economică (1948—1949); redactor la Editura didactică și pedagogică (1951—1953) și la „Viața Românească" (1953—1961), redactor șef adjunct la aceeași revistă, apoi la „Gazeta literară". Conferențiar la Facultatea de limba și literatura română din București. Membru al Comisiei scriitorilor europeni, membru al secției române și al comitetului de direcție al Penclubului. De mai multe ori ales în organismele de conducere ale Uniunii scriitorilor. Debutează publicistic în „Ecoul" (1944). În perioada 1945—46 recenzează cărți pentru „Lumea" lui G. Călinescu. Începe

Scanned with OKEN Scanner

să colaboreze cu regularitate din 1948, cu ambiția pionieratului în receptarea marxistă a literaturii contemporane sau clasice. *Cronici și articole* (1953) și *Cronici literare 1954—1956* (1957) marchează efortul constant depus în scopul citirii cărților contemporanilor, pe care-i îndrumă fără rezultate ulterioare notabile. Dotat cu o inteligență critică neobișnuită, dar lăsîndu-se antrenat în judecată de axiome de interes momentan, Ov.S.C. s-a ocupat și cu reevaluarea scriitorilor clasici din perspectiva materialismului dialectic. A scris în această direcție imens și aproape că nu există scriitor interbelic care să nu fi beneficiat de atenția sa. Inconstant în aprecieri, revenind asupra propriilor sale opinii, multe dintre erorile sale combătute adeseori s-au datorat mai ales lipsei unui punct de vedere constant estetic sau sociologic, evident și în eseurile care au azi un caracter de curiozitate documentară: *Despre originalitate* (1955), *Pentru realismul socialist* (1960). Calitățile și defectele premiselor de interpretare sînt prezente și în micromonografiile *Liviu Rebreanu* (1954) și *Lucian Blaga* (1963). Dar *Tudor Arghezi* (1960) e o tentativă fenomenologică de definire a personalității poetului prin degajarea unor substructuri și motive lirice particulare universului arghezian, pentru denumirea cărora utilizează cuvinte cheie din opera poetului. Arghezi va fi, prin urmare, poetul „agatelor negre", al „plugului", poetul „credinței și tăgadei", al „florilor de mucigai", al „horelor", al „boabei și fărîmei" și „smîrcului" — fiecare dintre cuvinte devenind simboluri dintr-un repertoriu de structuri lirice. Un curs de *Istoria literaturii române* (1963) pentru perioada interbelică, editat pentru uzul universitar, stă la baza celei mai însemnate dintre operele sale, *Literatura română între cele două războaie mondiale* (I, 1967, ed. rev. 1972; II, 1974; III, 1975). Primul volum descrie mișcarea generală a literaturii, oprindu-se în special asupra prozei, următorul e consacrat poeziei, iar ultimul teatrului și criticii. Structura cărții definește o concepție de documentar amplu, tipică abordărilor exhaustive, analiza fenomenului fiind executată după metoda cercetării concentrice. Sînt fixate mai întîi circumstanțele cele mai generale ale epocii, suprastructurile sociale și politice, urmărindu-se apoi direcțiile, grupările și publicațiile literare mai bine conturate, indivizii și operele lor. Analiza personalităților se face adesea în spirit comparatist, prin racordarea ideilor sau programelor ideologice și estetice la fenomene literare similare de peste hotare, din care decurg sau cu care coincid. Nu sînt evitate angajările de confruntări cu arta plastică, după cum nu lipsesc auxiliarele cercetării literare cum ar fi filozofia, sociologia, folcloristica etc. Secțiunile poartă titluri expresive, de sistematizare și sin-

Scanned with OKEN Scanner

teză, în cea mai bună tradiție călinesciană, cele mai complexe personalități fiind incluse în una din secțiuni pe baza unei trăsături considerată dominantă. Istoricul aduce puncte de vedere inedite față de cele tradiționale, factorul estetic a devenit predominant, lucrarea constituind prima analiză postbelică fără prejudecăți, cu dragoste și înțelegere față de literatura română. Claritatea formulării și eleganța sînt evidente. Criticul a renunțat la multe din vechile sale opinii sau a îndulcit formulările prea categorice. Un studiu, comparatist, care pune în lumină laturi și relații noi ale literaturii române de după primul război este *Literatura română și expresionismul* (1971). Și-a dedicat o parte a activității sale critice fenomenului cinematografic mondial, publicînd eseuri mai ales în revista „Cinema". A publicat, de asemeni, proză fantastică pornind de la paradoxuri logice și tehnologice.

„CRONICA", săptămînal politic, social, cultural care apare la Iași. Primul număr la 12 februarie 1966. Într-un *Cuvînt înainte* se scrie: „Contribuind la valorificarea întregii bogății a tradiției culturale românești, vom continua drumul exemplar al publicisticii ieșene... Revista... va oglindi activitatea creatoare din Moldova și din întreaga țară". Apare la început în 12 pagini, apoi în 16 și în 10—12, din martie 1974. Spațiul este inițial tematizat chiar pe pagini: *Cronica vieții culturale* (știri, informații, note polemice etc.), *Cronica în actualitate* (reportaje, anchete, articole), *Cronica artelor*, *Cronica literelor*, *Cronica științelor*, *Cronica pe glob*. Rubrici literare sînt: *Răsfoind vechi reviste ieșene*, *Scriitori despre critică*, *Istoria literară în imagini*. Revista a concentrat de la apariție elita vieții culturale moldovene chiar prin colegiul de redacție: N. Barbu (redactor șef adjunct), Otilia Cazimir, C. Ciopraga (director), Al. Dima, Mircea Radu Iacoban (secretar general de redacție), Gavril Istrate, G. Lesnea, Achim Stoia, Corneliu Sturzu (redactor șef adjunct), Corneliu Ștefanache, N. Țatomir, Al. Andriescu etc. Alături de aceștia colaborează D. Costea, N.I. Popa, Val. Panaitescu, George Popa, Mihai Drăgan, Laurențiu Ciobanu, I.D. Lăudat, Maria Platon, N. Crețu, Const. Călin I. Sîrbu, Zaharia Sângeorzan. Se acordă la început o deosebită atenție tinerilor cărora li se repartizează și rubricile *Un prozator* și *Un poet*. Colaborează cu poezie Horia Zilieru, V. Gorunescu, Laurențiu Ciobanu (Dan Laurențiu), Platon Pardău, Ion Chiriac, Fl. M. Petrescu, Adi Cusin, I. Romanescu, Mihai Ursachi ș.a. Proză: Corneliu Ștefanache, M.R. Iacoban, N.V. Turcu, Ilie Tănăsache, Stelian Baboi, G. Bălăiță, pînă la T. Parapiru și I. Puha. Din 1971 redactori șefi sînt Liviu Leonte, Andi Andrieș și N. Barbu, secretar responsabil de redacție Ștefan Oprea, care se ocupă

și de teatru și film. Cronica literară e semnată de Liviu Leonte, mai rar de Al. Andriescu, Z. Sângeorzan, Magda Ursache, aceștia publică dealtfel articole alături de C. Ciopraga, I. Sîrbu, Al. Călinescu, Aurel Leon, Const. Coroiu, G. Pruteanu, Rodica Șuiu, Al. I. Friduș, Val Condurache, Const. Pricop, Ion Constantinescu. Interviul, *Convorbirile „Cronicii"*, mesele rotunde sînt obișnuințe nu numai literare. O anchetă din 1971 are tema *Tradiție și inovație în proza actuală*. În 1972: *Momentul actual în critică și istorie literară*. Revista a fost operativă în consemnarea fenomenului literar, s-a angajat în dezbateri și controverse și a promovat la început literatura tinerilor.

CRUCEANU, Mihail, 13. 12. 1887, Iași. Studii secundare începute la Ploiești, continuate la Pitești, terminate la „Sf. Sava." Studii de drept și de litere la București; o vreme e avocat, apoi profesor la Tîrgoviște, Craiova și București, la Facultatea de filologie din București (1953—1957). Avocat democrat, participant la greva din 1920, membru al conducerii P.C.R. în perioada interbelică și conducător al ziarului „Socialismul". După Eliberare ocupă funcții politice și onorifice. Debutează cu poezie în „Revista literară" (1904), colaborînd apoi la „Viața nouă", „Românul literar" (1906—1907), „Rampa" (1908), „Noua revistă română" (1908), „Revista celorlalți" (1910), „Versuri și proză" (1912—1914), „Flacăra" (1914—1915; 1922—1923), precum și la mai toate revistele de după Eliberare. *Spre cetatea zorilor* (1912), *Altare nouă* (1915), *Fericirea celorlalți* (1920) conțin poeme în cea mai tipică manieră simbolistă; *Lauda vieții* (1945), precum și ineditele din *Poezii alese* (1957), *Versuri* (1968), *Poeme alese* (1974) celebrează realitatea variată a socialismului. Din aceeași sursă simbolistă decurge proza din *Povestiri pentru tine* (1924), „povestiri adevărate de necrezut," de fapt dezvoltări simbolice ale unor caractere în care bizareria susține critica socială. *Pălării și capete* (1972) reproduce volumul cu mici modificări. Pagini memorialistice și eseistice în *De vorbă cu trecutul* (1973). Un eseu: *Al. Dobrogeanu-Gherea* (1971, în colab. cu Florian Tănăsescu).

CSEHI Gyula, 26.11.1910, Satu Mare — 21. 6. 1976, Cluj-Napoca. Scriitor de naționalitate maghiară. Familie de intelectuali. Studii universitare la Paris (1928 — 1931), Viena (1931—1932), Cluj (1933—1934), oraș unde-și ia licența în litere. Din 1934 e profesor de liceu la Oradea, din 1947 profesor universitar la Cluj. Editor de reviste, redactor șef al unor publicații din Oradea între 1944—1947. *Diderot* (1943) e un studiu monografic. În *Clasa muncitoare și literatura* (1963), principalele capitole sînt consacrate istoricului literaturii proletariatului, literaturii române și sovietice. *Clio și Caliope sau raportul dintre istorie și literatură* (1965) și

Scanned with OKEN Scanner

Moderna Caliope sau romanul și realitatea (1969) urmăresc cu metodele comparatismului aspectele dialectice ale oglindirii istoriei în literatură și artă, termenii considerați în sistem fiind evenimentul istoric, atestarea documentară și ficțiunea literară propriu-zisă. Se analizează predominanța accentului documentar sau al ficțiunii; prezența motivului istoric în epoca apropiată și reluarea sa din alte perspective temporale și spațiale, interpretarea istoriei din diverse perspective, caracterul de replică al unor opere la alte opere centrate pe același eveniment. Istoria orașului Pompei de la Pliniu încoace, Italia, revoluțiile de la 1789 și 1917, istoriile secrete, romanele foiletonistice, memorialistica personalităților cu rol istoric, literatura modernă a documentului, reconstituirile, evocările, biografiile de tot felul reflectă diferitele posibilități de poziționare a evenimentului și ficțiunii. Exemplificarea e făcută din întreaga literatură universală și din toate timpurile; numeroasele trimiteri la literatura română sînt evidențiate prin situarea într-un sistem prestigios. *De la iluminism la iluminism* (1972) strînge articole dintre 1930—1971, urmărind evoluția spiritului utopic din secolul XVIII pînă azi. În *Studii* (1973), se ocupă de originile literaturii socialiste din România. Prefețe, traduceri.

CSIKI László, 5.10.1944, Sf. Gheorghe. Scriitor de naționalitate maghiară. Studii filologice terminate în 1967, la Cluj. Redactor la „Megyei Tükör," iar din 1971 la Editura „Kriterion". Mai puțin interesat de formă, poetul practică în primul volum exercițiul conceptual; dialectica jocului dintre real și iluzie, explicitarea problemelor-cheie ale omului contemporan sînt premise ale sincerității: *Cosașul ploii* (1968). O mai mare grijă pentru imagistică în *Recuzite* (1972), unde universul obiectual e teatralizat din perspectiva unui cuplu esențial, iar anxietatea e provocată de atmosfera înăbușitoare a orașului și civilizației absorbante; se menține interesul pentru problemele cotidiene ale omului; apar poezii omagiale pentru înaintași: Garcia Lorca, Villon, Petőfi, József Attila. Nuvele despre tineretul contemporan în *Circ sau adio, tinerețe* (1971) și *Orașul neștiut* (1974). A tradus din Al. Ivasiuc.

CUBLEȘAN, Constantin, 16.5. 1939, Cluj. Studii medii și licența în filologie (1959) în orașul natal. Redactor la Studioul Radio din Cluj (1959—1962) și la „Tribuna," din 1962. Debutul în „Tribuna" (1957). Redactor șef la Editura Dacia. Proză *science-fiction* care nu depășește sub aspect filozofic, logic și inventiv nivelul comun: *Săgețile Dianei* (1965), *Ritmul ascuns al inimii — Fereastra dinspre veșnicie* (1966), *Nepăsătoarele stele* (1968), *Iarba cerului* (1974). *Clopotele de apă* (1970) definesc un bun profesionist al epicii scurte în lipsă de subiecte ine-

dite. Relațiile dintre un profesor universitar și studentul său apar în romanul *Licheni* (1974); relațiile profesoarei universitare cu studentul ei constituie punctul de plecare în romanul *Un gotic tîrziu* (1975). Proză despre viața militară în *Aproape de curcubeu* (1972). *Miniaturi critice* (1969) e o însumare de cronici literare redactate fără strălucire.

CULCER, Dan, 15.6. 1941, Sulina. Fiul unui medic. Studii secundare la Cluj, terminate în 1957; tot acolo își ia licența în filologie (1963); asistent stagiar la Institutul de teatru din Tg. Mureș (1963—1970); cercetător pentru istoria teatrului la filiala Academiei din același oraș (1970—1971), redactor șef adjunct și titular de rubrică la revista „Vatra". Debutează cu un articol de istorie literară în „Luceafărul" (1961). *Un loc geometric* (1973), volum parcimonios tardiv, cuprinde proză eseistică, eseuri, povestiri fantastice, articole de critică și istorie literară, poezie: culegerea e omogenă, în ciuda eterogenității modurilor, aspirînd să cuprindă tot ce se poate face azi din literatură și pentru literatură sub raportul viziunii și al procedeelor de expresie. Cronici și eseuri într-o altă culegere: *Citind sau trăind literatura* (1976).

CURSARU, Lucian, 4.8. 1928, Ploiești. Familie de muncitori. Liceul „Sf. Petru și Pavel" din orașul natal, absolvit în 1947, și Facultatea de filologie din București în 1951; activitate redacțională la E.S.P.L.A, E.P.L., Editura „Eminescu"; din 1974 la Centrala editorială. Debut cu versuri pe vremea studiilor liceale; în 1952 publică în ziarul „Steagul roșu" cronici literare. Viața în zonele medii ale cotidianului constituie substanța nuvelelor din *Învingătorii păreau obosiți* (1968) și a romanului *Neliniștitele valuri* (1975). Atmosfera e uneori cehoviană, redactarea nu evidențiază ambiția performanțelor stilistice.

CUSIN, Adi, 26.1. 1941, Gleiwitz — Germania. Corector la „Flacăra Moineștiului" (1959—1960); studii de filologie la Iași (1962—1967); secretar literar al Teatrului de păpuși din Iași, funcționar cultural la București. Debutul în „Iașul literar" (1957). *A fi* (1968), *Umbra punților* (1970), *Starea a treia* (1974) prezintă în cele mai bune poeme un anume umor sinistru amestecat cu o seriozitate avertizatoare, într-o vehemență de tip bacovian, care nu-și impune decît propria inutilitate în versuri clasice, uneori de romanță.

CUTAVA, Nelly, 28.10. 1906, Turnu Măgurele. Conservatorul de artă dramatică; actriță la Teatrul Național, Teatrul de Stat din Ploiești, Teatrul Armatei, Teatrul „C.I. Nottara." Soția lui Ion Vinea. În romanele sale cu implicații autobiografice, conflicte erotice și sociale din provincia natală sau din Capitală sînt circumstanțializate aproape naturalist: *Domnișoarele* (1970),

Scanned with OKEN Scanner

Strada vînătorilor (1971), *Acela care doarme...* (1974).

CUZA, Constantin, 8. 3. 1924, Iași. Fiul unui pictor. Liceul terminat la Iași (1943) și Facultatea de litere la București, în 1947; din același an e profesor de literatură, stabilit la Brașov, unde a fost o vreme redactor șef adjunct la „Astra." Debutul cu versuri în „Națiunea" (1946). *Inorogul nu moare* (1970) e un roman despre Dimitrie Cantemir și despre Europa de la începutul secolului XVIII; *Prințul de aur* (1971) are drept figură centrală pe C. Brîncoveanu. *Capriciu* (1972) e un roman contemporan al unor complicații familiale și afective generate de medici care dezbat problema procreației. *Dumnealui și Eva* (1973) susține azi interesul pentru prelucrarea bufă a mitologiei creștine.

Scanned with OKEN Scanner

D

DAMIAN, Nicolae, 16.10. 1939, Sîngătin — Sibiu. Liceul terminat la București, în 1956; studii de medicină între 1956—1962; medic psihiatru, din 1965 asistent la Institutul medico-farmaceutic. Debutul în „Gazeta literară" (1967). În nuvelele din *Dimineţile bătrîne* (1969), pretexte epice minime servesc pentru dezvoltarea unor descrieri reificante ale ambianței și al unora psihologizante prin personaje care-și trăiesc timpul interior. Percepția medicală meticuloasă, frazele mamut reapar în *Fete şi băieţi* (1971). Romanul *Pribegi, noi visăm* (1973) adună și încurcă liniile psihologice dezvoltate în nuvele, un termen comun fiind starea de suspiciune analizată sub raport social, erotic, moral și solitudinea celor care nu comunică; perspective diferite de narare relativizează faptele, în maniera epigonismului generat de Virginia Woolf. Romanul *Vara* (1976) e deja manierist.

DAMIAN, S. 18. 7. 1930, Alba Iulia. A urmat cursurile Școlii de literatură „Mihai Eminescu," înscriindu-se și la Facultatea de filologie, pe care o termină la secția fără frecvență în 1972. Redactor la „Scînteia tineretului", „Contemporanul", „Gazeta literară", „România literară". Primele colaborări la „Revista elevilor". *Generalitatea şi individualitatea ideii operei literare* (1955), *Încercări de analiză literară* (1956) și *Direcţii şi tendinţe în proza nouă* (1963) indică interesul pentru proza contemporană; urmărește reconstituirea unui adevăr asupra lumii prin confruntarea imaginii oferită de cartea discutată cu propria sa opinie despre lume, evitînd cel mai adesea încadrarea în contextul extraliterar. Neajunsul comentariului său pare a fi absența aprecierii estetice, după cum seriozitatea eticis-

tă ia uneori nuanța de îngustime de gîndire, iar alteori este involuntar comună, tipică pentru un timid care caută să se supună unor norme cu tot dinadinsul. Facultățile analitice neobișnuit de fine se discreditează uneori prin aplicarea gravă asupra unor cărți nesemnificative sau asupra celor care nu se pretează amănunțirii. *Intrare în castel* (1970) este o culegere de eseuri construite pe ideea că modernizarea prozei românești interbelice și postbelice este datorată descoperirii analizei, prin care se ajunge la sentimentul tragic al existenței. *G. Călinescu romancier. Eseu despre măștile jocului* (1971, ed. rev. și ad. 1974) constituie o descriere a viciilor umane materializate caracterologic de prozator; analiza urmărește grotescul, excentricul și monstruosul și mai puțin personalitățile echilibrate și constructive ale romanelor. *Fals tratat despre psihologia succesului* (1972) e o culegere de articole cu un caracter moralist, care analizează principalele lipsuri ale scriitorilor tineri sub raportul operei și al comportării lor în viața socială și literară. Stilul tuturor volumelor sale este unul care ar putea fi luat el însuși drept literatură confesional-estetică de bună calitate. A tradus din Bruno Apitz, B. Brecht și H. Böll.

DAN, George, 2.2.1916, Catievu — Caliacra — 5. 1. 1972, București. După studii de specialitate, devine navigator, obținînd gradul de ofițer în marina comercială. Debutează cu versuri în 1935. *Bună dimineața!* (1949) este o colecție de abstracțiuni politice în tonalitate impersonală. Succesul i-l aduc plachetele în care recurge la propriile sale experiențe marinărești: *Rapsodia marinarilor* (1954), *Dunăre, Dunăre...* (1955), *Flori de mare* (1957), *Hamalii* (1957), *Goarna și sirena* (1959), *Corabia cu cincizeci de catarge* (1966), *Din ochiul ciclonului* (1968), *Fructe de mare* (1970), *Mater Nostra* (1971). Pe poet îl interesează toate compartimentele existenței marinărești din trecut și de azi, dar nu lipsesc implicațiile mitologiei fluviale bine consolidate. Pe măsură ce repertoriul curent va fi epuizat, poetul renunță la descrierea eroismului și la prezentarea aspectelor semnificative din formarea conștiinței de clasă în mediul nautic, pentru a scrie balade și romanțe, care, în totalitatea lor, formează un jurnal de navigator și un cînt al exotismului mai ales oriental. Indochina, Iranul și India devin luxuriante paradisuri, în care erotismul și senzualitatea își pot găsi cele mai variate satisfacții. Construcția poemelor se bizuie pe mijloacele simple ale acumulărilor de detalii, pe comparații și epitete; cuvîntul este colorat, dar folosit în sens propriu. A tradus, în colaborare, lirică persană clasică.

A.O.: *Decorat cu Ordinul Muncii*, 1949; *Pui de lună*, 1960; *Cîntece de luptă*, 1962; *Fildeșul negru*, 1968.

DAN, Ioan, 29.6.1922, Deva. Școala Normală la Sighet și Foc-

Scanned with OKEN Scanner

șani (1934—1940), bacalaureatul la București (1968); a fost muncitor la o carieră de nisip (1941—1943) și la o orezărie din Chirnogi (1945—1950), meseriaș într-o cooperativă (1954—1965), muncitor topograf (1965—1969), tehnician la o cooperativă artizanală. Debutează în „Luceafărul" (1960). Povestiri umoristice în *Locatarii din strada Fecioarei* (1970). Aventuri, intrigi, agenți secreți, culoare de epocă în maniera unor Dumas-père și Zevaco, în volumele unei trilogii plasate în epoca unirii Țărilor Române de Mihai Viteazul: *Curierul secret* (1974), *Cavalerii* (1975), *Taina Cavalerilor* (1976).

DAN, Sergiu (S. Rotman), 29. 12.1903, Piatra Neamț — 13.3. 1976, București. Studii la Școala Comercială Superioară. Debutează în revista „Cugetul românesc" (1922). În primele romane e un experimentat autor din clasa foiletoniștilor interesați de melodramatic, erotism și senzaționalul mediilor burgheze provinciale sau citadine, care a descoperit și analiza: *Arsenic* (1930), *Dragoste și moarte de provincie* (1931), *Surorile Veniamin* (1935, ed. rev. 1973). *Unde începe noaptea* (1945) narează evenimente din viața evreilor în perioada legionară și a deportărilor. În *Roza și ceilalți* (1946) personajul cedează unui ofițer german pentru a-și apăra colectivitatea, care o va renega ulterior ca într-o nuvelă de Maupassant. *Taina stolnicesei* (1958) evocă o poveste de dragoste cu haiducul Ioniță Românul și stolniceasa Kira, circumstanțializată în epoca lui Caragea Vodă. *Tase cel Mare* (1964) e plasat în perioada interbelică a Bucureștilor și are drept protagonist un tipic mare comerciant. *Dintr-un jurnal de noapte* (1970) ar dori să fixeze înainte de toate psihologia fricii în condițiile terorii moderne. *Viața minunată a lui Anton Pann* (1929) decurge dintr-o colaborare cu Romulus Dianu. A tradus din Voltaire, Anatole France, L. Aragon, Elsa Triolet, Theun de Vries, M. Druon, M. Droit, H. Perruchot.

DANCIU, Dimitrie, 6. 10. 1912, Săcel — Maramureș. După terminarea Școlii de arte și meserii, este subinginer (1934—1936), apoi referent tehnic și inginer după studiile de la Institutul de căi ferate, absolvite în 1951. Debutul în revista „Scînteia" din Iași (1932). Reverii și melancolii dezvoltate în cadrele naturii în *Solitudini* (1939) și *Poezii* (1973).

DAVIDOGLU, Mihail 11.11. 1910, Hîrlău. Bacalaureatul la liceul Comunității israelite din Galați (1929); studii superioare la Facultatea de litere și filosofie din București (1929—31). Învățător și profesor de limbi clasice. *Omul din Ceatal* (1947), *Flăcăul de pe Ceanul Mare, Steagul celor de pe munte, Zăporul* (scenarii radiofonice publicate în 1948), *Minerii* (1949), *Cetatea de foc* (1950), *Nunta* (comedie, 1950), *Schimbul de onoare* (1953), *De trei ori ca la brigadă* (1953), *Inimă viteză* (1955), *Orașul în flă-*

Scanned with OKEN Scanner

cări (1955), *Horia* (1956) reprezintă perioada romantismului revoluționar în teatru și schematismul eroic. Mediul industrial siderurgic, inedit dramaturgiei noastre, își găsește un prezentator patetic și dinamic, optimist și fără incertitudini: conflictele sînt generate de concepțiile tehnologice diferite ale unor generații diferite de muncitori care, în trilogia *Neamul Arjoca* (1972, reluare a unor piese mai vechi), aparțin aceleiași familii. Piesele oferă exemple de sacrificiu, care iau uneori formele fanatismului. Cu timpul teatrul său devine manierist; eroismul pare bravadă și act gratuit specific aranjamentului literar. Cu *Trandafirul negru* (1962) și *Platforma magică* (1973) încearcă să asimileze procedee tehnice expresioniste. Piese într-un act: *Noi cei fără de moarte* (1956), *Nemaipomenita furtună* (1957), *Șoimul* (1958), *Uriașul din cîmpie* (1960).

DĂNCIULESCU, Sina, 28.9.1934, Ciupercenii Vechi — Dolj. Liceul început la Rîmnicu Vîlcea e terminat la Craiova (1952); licența în filologie la București (1957); profesoară și activistă culturală; din 1960 predă istoria literaturii române la Universitatea din Craiova. Debutează în „Steaua" (1957). Poemele din *Ploaie în aprilie* (1964, prefață de Zoe Dumitrescu-Bușulenga), se susțin prin motive istorice, autobiografice și erotice și printr-o impetuozitate care are uneori nevoie de pletora imagistică; simbioza cu formele cele mai variate de organizare a materiei prezintă ca un revers simetric conștiința multiplelor contradicții interioare, în *Horă de mînă* (1968). *Sub umbrela mea roz* (1973) ține seama mai ales de ultimele ipostaze colorate umoristic, ironic, sarcastic.

DEÁK Tamás, 23.3.1928, Arad. Scriitor de naționalitate maghiară. Fiul unui funcționar. Liceul la Timișoara (1946). Facultatea de litere și filosofie la Cluj (1950), funcționar la „Sovromfilm" din Cluj (1947—1949), redactor la „Előre" pînă în 1950, secretar literar la Opera maghiară de Stat din Cluj (1950—1955), referent artistic la Filarmonica din Cluj (1956—1957), redactor la „Igaz Szó" și „Új Élet" (1957—1975). Debutul cu versuri în „Utunk" (1946). Partea cea mai importantă a operei sale e cea dramatică. Cele cinci piese din volumul *Frații* (1967) conturează deja preocupările problematice și stilistice personale, întinse între drama socială și construcția alegorică generalizatoare. *Două morți*, plasîndu-și acțiunea în anii '50, urmărește limpezirea conștiințelor în epoca de trecere spre o nouă ordine politică; *Frații* descrie cu mijloacele teatrului psihologic cazuri de degradare morală; *Demetrius* e drama omului din marea metropolă europeană. Nu lipsesc adaptările subiectelor din antichitate. *Damnațiunea lui Adam*, „mit tragicomic", este o fantezie oscilînd între conflictul bulevardier și facilitatea superioară a manevrării paradoxurilor, familiară literaturii postkafkiste: Președintele și Satan sînt pozitivul și negativul, cele două prin-

Scanned with OKEN Scanner

cipii dialectice care asigură omenirii istoria într-un fel de joc de societate. Alte piese, strînse în volumul *Insula fierbinte* (1972), perfecționează preferințele vechi sau indică altele. *Serata* ca și *Spovedania* încearcă să adune personaje puternice prin îmbinarea trăirii cu gîndirea atotcuprinzătoare, căutînd să-și cunoască eul. *Insula fierbinte* e o altă fantezie dramatică, cu acțiunea consumată pe o insulă din Pacific, în secolul XVIII, al imperiilor coloniale. Cea mai reușită piesă rămîne *Manevrele*, comedie în linia absurdului modern, antologie de grotesc, sadism, umor negru: doi oameni reușesc în final să scape din bestialitatea individuală și colectivă a unei organizări politico-militare totalitare absurdă și excentrică. Prozatorul din romanul *Însemnările unui burlac* (I, 1971; II, 1975, cu titlul *Antal în lumea largă)* îmbină ficțiunea cu autobiograficul, acțiunea introspectivă fiind generalizată eseistic pînă la reprezentarea filozofică a omului în genere. *Întîmplări nemaipomenite* (1974) conține nuvele cu personaje grotești și burlești; nu lipsește nici atmosfera. Eseistul, ca și dramaturgul sau prozatorul, se ocupă numai de lucrurile eterne și mari, de problematica generală căreia îi poate fi însă și exponent particular ironic și sceptic: *Mesajul lui Odiseu* (1966) și *Fericita competiție* (1973) comentează operele unor mari scriitori din literatura universală. A tradus în maghiară din Eminescu, Caragiale, Coșbuc, G. Călinescu, V. Voiculescu și din lirica universală.

DEAL, Alexandru, 17.3.1946, Arad. Devine frezor după terminarea unei școli profesionale; în aceeași perioadă (1963—1965) își face studiile liceale la fără frecvență; corector la Întreprinderea poligrafică „Banatul", funcționar la Timișoara, din nou strungar (1966 — 1969). *Nisip* (1968), *Lașii* (1971), *Anotimpul făgăduinței* (1975) sînt romane cu elemente autobiografice, individualizate prin personajele centrale — tineri destul de puternici și fără interese materiale, care au curajul să caute viața lipsită de tutelă, conformismul și corupția devenind obstacole în calea realizării lor. Prozatorul excelează în formula picarescă, în fixarea detaliilor ambiante și umane sau a acțiunilor șocante, brutale dar sănătoase; oarecari încercări de complicare narativă în sensul romanului experimental modern.

DEBOVEANU, Aurel, 5.7.1929, Turnu Măgurele. Liceul terminat în orașul natal (1948); Academia de Științe Economice pînă în 1953. În 1967 își ia doctoratul în economie. Lucrează mai mulți ani ca economist, iar din 1969 ca redactor șef al „Gazetei finanțelor". Debutează în 1963, în „Tribuna" (1963). Nuvelele din volumul *Miss' 65* (1967) descriu evenimente cotidiene din

Scanned with OKEN Scanner

viața birocrației industriale, într-un stil jurnalistic. Romanele *Vacanța mea la București* (1969) și *Lumi după viscol* (1971) au stilul vivace și fără pretenții, iar amănuntele concrete ale cotidianului imprimă excesiv culoarea epocii; în ultimul roman, un trust de construcții condus de un șef corupt nu poate fi ameliorat de un om pur și candid.

DELAVRANCEA, Cella, 15.12.1888, București. Fiica lui Barbu Ștefănescu-Delavrancea. Pianistă de reputație; profesoară de liceu din 1950, și din 1954 la Conservatorul „Ciprian Porumbescu". A publicat articole literare și muzicale din 1936. Nuvelele volumului *Vraja* (1946, 1967) și romanul *O vară ciudată* (1975) ilustrează epica erotică în decor monden, uneori străin. *Mozaic în timp* (1973) adună impresii, voiaje, portrete, amintiri despre tatăl autoarei, Vlahuță, Caragiale și Mateiu Caragiale; decorul este și în acest caz exotic; totul este receptat prin artă sau ca artă, în țară sau aiurea.

DELCIU, Suzana, 5.8.1923, București. În 1938 absolvă un liceu comercial; activistă politică din 1944; redactor la „Contemporanul" (1949—1951); un an de filologie după care devine funcționară la A.R.L.U.S. și șefă de secție la editura „Cartea Rusă" (1952—1954). Din 1946 colaborează la „Flacăra" și „Contemporanul". *Pulbere de stele și lut* (1966) aduce versuri de reflecție existențială optimistă; *Casa de cuburi* (1975) este o confesiune în versuri libere marcată de claustrofobie și agorafobie, dezorientarea, panica sau disperarea fiind generate de civilizația modernă citadină. A tradus din P. Brovka, I. Kupala și Lesia Ukrainka.

DELEANU, Horia, 25.12.1919, Iași. Liceul Național din Iași (1930—1938). Studii superioare de medicină în același oraș (1938—1940) și de litere la București, cu licența în 1946. A fost în conducerea unor publicații culturale, printre care „Veac nou" (1945—53), „Teatrul" (1956—58). Șeful catedrei de Istoria teatrului de la Institutul de artă teatrală și cinematografică „I. L. Caragiale". După *Impresii literare sovietice* (1948), continuă o vreme să publice articole (adunate ulterior în volume) despre viața teatrală și literară din Uniunea Sovietică, vădind un spirit nediferențiat în justificarea unor idei, puncte de vedere și valori: *Problemele realismului critic în literatură* (1950), *Aspecte din dramaturgia lui Gorki* (1954). *Triumful lui Goldoni* (1957) e o carte de popularizare. Un fel de reportaj teatral este *Orașe și teatre. Germania, Italia '57* (1958), prin care se practică o deschidere către o parte a teatrului refuzată pînă atunci. Procesul continuă prin *Puncte de reper în dramaturgia occidentală contemporană* (1962) și *Istoria teatrului universal contemporan* (1963), *Regizorul și teatrul* (1968), *Teatru, antiteatru-teatru* (1972), *Dileme și pseudodileme teatrale* (1972), în genere

Scanned with OKEN Scanner

lucrări mai mult de compilație și popularizare decît de analiză aprofundată. Împreună cu Radu Boureanu a scris drama *Cazul Bennet* (1954), pe un subiect specific epocii de înflorire a războiului rece, și singur *Dialog despre dragoste* (1970). A tradus din dramaturgia sovietică: I. Ehrenburg, A. Iakobson, L. Leonov, N. Pogodin, Vs. Vișnevski, Al. Stein.

DELEANU, Nicolae, 17.11.1903, Valea Nandrii — Argeș — 10.4 1970, București. Fiu de muncitori. Ucenic la o armurerie, practicant la uzinele „Lemaître", funcționar. În 1919 devine membru al Organizației Tineretului Socialist, iar în 1923, al Partidului Social-Democrat, al cărui secretar general va fi între 1944—45. Din 1922 lucrează în gazetărie: „Adevărul", „Dimineața", „Lupta", „Socialismul", „Tribuna popoarelor". Între 1944—48 editează ziarul „Ultima oră". De mai multe ori deputat după Eliberare. Primele volume aparțin liricii și publicisticii militante: *Poezia muncii* (1931), *Istoricul mișcării muncitorilor din porturi* (1934), *Cîntecul minerilor* (1935). *Nedeia din Poiana miresei* (I—II, 1955—1958, ed. rev. 1968), din ciclul *Minerii de la Jiu*, evocă apariția primelor exploatări miniere din Valea Jiului și consecințele lor în plan social; sînt evidențiați inginerul Jäger și Radu Voican, personaje pozitive supradimensionate energetic și volițional. Informația este minuțioasă, mergînd pînă la exploatarea faptelor inedite; ansamblurile sociale de amploare și dezvoltarea unei clase sociale se manifestă sub raportul relatării prin structuri narative de factură moldovenească cu lungimi epice.

A.O.: *Surghiuniții din ostrov*, nuv., 1956; *Mineriția* (1963), *Primăvara popoarelor*, trilogie, 1964.

DEMETRIUS, Lucia, 29.11.1910 București. Fiica lui Vasile Demetrius. Urmează Școala Centrală „Marica Brîncoveanu" (1921 — 29). În 1931 își ia licența la Facultatea de litere și filozofie. În același an absolvă Conservatorul de artă dramatică. Anul următor, după angajamente sporadice în provincie, joacă în compania teatrală „13+1" condusă de G. M. Zamfirescu. Părăsește apoi scena și în 1934 se află la Paris, unde studiază estetica. Profesoară la Conservatorul seral muncitoresc (1944—48) și regizoare la Sibiu, Brașov și Bacău (1950—52). Debutează cu un medalion dedicat actorului Alexandru Moissi (1934). În 1936 debutează editorial cu romanul *Tinerețe*. Urmează *Marea fugă* (1938), culegerea de nuvele *Destine* (1939), *Album de familie* (1945). Proza sa este încadrată într-un decor vag și convențional, sau în acela provincial sau cosmopolit. Conflictele au un punct de plecare erotic: iubirea este mijlocul de realizare și de distrugere a personajelor sale. Maniera de scriere este impresionistă; observația este indirectă, reactualizarea unor evenimente consumate devine prilej analitic. Maladiile,

Scanned with OKEN Scanner

uneori incurabile, contextul sanatorial sînt pretexte introspective. E evidentă predilecția pentru cazurile de sexualitate exacerbată, senzațională sau patologică. Opera de după Eliberare se echilibrează prin activism social. *Premiera* (1952) e povestea unei actrițe și regizoare care fertilizează viața culturală a unui oraș de provincie, readucînd ideea de demnitate umană într-un mediu unde aceasta era absentă. *Oameni și jivine* (1956) marchează încă din titlul antitetic caracterul eticist și social. *Ultima Tauber* (1956) prezintă un caz tipic de individualism burghez: doctorul Tauber renunță din comoditate la o iubire împărtășită. Treptat, descrierea existenței decăzute a micului burghez este înlocuită cu rememorări biografice, de obicei ale unor intelectuali realizați în socialism prin solidaritate umană. Construcția literară e mai solidă, lirismul mai moderat. După Eliberare, marea ei pasiune devine însă teatrul. După *Turneu în provincie* (1945), jucată la Teatrul Național și apoi uitată, urmează *Cumpăna* (1948), *Vadul nou* (1952), *Oameni de azi* (1953), *O noapte grea* (1954), *Cei de mîine* (1956), *Trei generații* (1956), *Arborele genealogic* (1957), *Cei ce rămîn singuri* (1957, un act), *Vlaicu și feciorii săi* (1959), *Întîmplarea de la tîrg* (1962), *Cînd cîntă privighetorile* (1962), *Pădurea de sălcii* (1963). Volume selective sînt *Teatru* (1964) și *Teatru. Răscrucea fără fîntînă* (1972). Teatrul L.D. este în întregime axat pe dezbateri politice, etice și sociale contemporane, chiar atunci cînd sînt aduse în scenă momente din trecut. Evenimentele sociale stau la baza unor conflicte psihologice urmărite cu mijloacele teatrului realist tradițional. Mediile prezentate sînt variate. Tipologia umană reflectă bine marcat poziții de clasă. Tensiunea dramatică este obținută prin construcții antitetice sumare, dar decisive. Familii în proces de dezagregare și recristalizare permanentă ilustrează conflicte acute între generații. Genealogia și ereditatea explicată social joacă dealtfel un rol de seamă. A tradus din Bunin (1937), Turgheniev, Tolstoi, Stanislavski, Hugo, Maupassant, J. Green.

A.O.: *Intermezzo*, v., 1939; *Flori de hîrtie*, v., 1947; *Cetatea de pe Tîrnave*, rep., 1955; *Oglinda*, nuv., 1957; *Nunta Ilonei*, nuv., 1960; *Făgăduielile*, nuv., 1964; *O călătorie ciudată*, nuv., 1965; *Primăvara pe Tîrnave*, v, I, 1960, II, 1963; *Ce aduc zorile*, nuv., 1967; *La ora ceaiului*, nuv., 1970; *Acuarele*, note de voiaj, 1971; *Scrisoare către fetele tinere*, 1971; *Tinerețe*, nuv., 1971; *Sînt un pămîntean*, nuv., 1973; *Întoarcerea la miracol*, nuv., 1974; *Răspîntiile*, nuv., 1976.

DEMETRU PAN, George (Dimitrie Gheorghiu), 21.10.1911, Piatra Neamț — 22.10.1972, București. Liceul, început în orașul natal, este întrerupt din cauza unei maladii. Nu-și va mai continua niciodată studiile. Este multă vreme bibliotecar. Debutul în revista „Orion" din Cernăuți (1934). Primele cărți conțin povestiri

Scanned with OKEN Scanner

fără pretenții care popularizează realitățile noii orînduiri în plan profesional și moral: *Ion poartă pacea în desagă* (1947), *Moș Simion dă bineţe tractoarelor* (1948), *Ce şurubărea Manolache* (1948), *Bate vînt de primăvară* (1949). În aceeași perioadă scrie piese într-un act pentru brigăzi artistice: *Îngerul din butoi* (1948), *Moș Ion Roată* (1948). Volumele de versuri *Umanitas* (1962), *Dincolo de mine însumi* (1967), *Gingașul Ariel* (1968), *Ultima Thule* (1970) figurează un versificator fără preferințe și pretenții tematice sau compoziționale. Multe dintre poemele sale sînt închinări pline de venerație la nume celebre ale literaturii noastre sau străine. A cules folclor nou; a tradus din Jorge Amado, Pablo Neruda, Edgar Wallace, Lytton Strachey.

DEȘLIU, Dan, 31.8.1927, București. Studii secundare începute la liceul „Matei Basarab", în 1938; în 1939 este elev al Școlii de aeronautică de la Mediaș, iar apoi al Liceului industrial și de construcții din Capitală. Absolvent al Conservatorului de artă dramatică. Actor între 1946—1948, apoi redactor la „Scînteia". Primele versuri în „Lumea" lui George Călinescu (1945). Nu peste multă vreme va deveni unul dintre cei mai cunoscuți și elogiați poeți ai țării, ilustrînd într-o formă ideală ipostaza romantismului revoluționar spectaculos: *Goarnele inimii* (1949), *Lazăr de la Rusca* (1949), *Poezii* (1949), *Cîntec pentru legea cea mare* (1949), *În numele vieții* (1950), *Minerii din Maramureș* (1951), *Cuvînt despre sergentul Belate Alexandru* (1956), *Cîntec de ruină* (1957), *Ceva mai greu...* (1958). Poemele sale sînt în genere acte agitatorice structurate epic, propunînd tipuri reale, exemplare ale muncii productive și apărării patriei. Versul mimează nu numai metrica folclorică, dar și maniera explicită maiakovskiană. În *Cercuri de copac* (1962), alături de temele politice și economice predominante, apar și semnele unei orientări către reflexiv. Insatisfacția retrospectivă, confesiunea deprimată, obsesia neîmplinirii destinului propriu, în *Drumul spre Dikson* (1969), *Visul și veghea* (1972), *Sîngele voiniculuî* (1973), *Cetatea de pe aer* (1974), dar schimbarea registrului nu înseamnă și o revoluție expresivă, sub raportul calității. A scris despre sport: *În poartă Voinescu!* (1968), *Luminile arenei* (1969). Pentru copii: *Din țara lui Nu mă uita* (1970). O dramă: *Regele X* (1969). Selecții: *Cele mai frumoase poezii* (1962), *În bătălia pierdută* (1971).

DEȘLIU, Valentin, 9.10.1927, Glăvani — Cetatea Albă. Liceul teoretic început la Ismail (1941) și terminat la Drăgănești-Olt (1956); studii juridice la București (1956—1957), la Institutul pedagogic „Maxim Gorki" (1960—1961) și la Facultatea de limbi slave (1968—1969). A fost profesor suplinitor, secretar de primărie, activist cultural sătesc, redactor la „Urzica", bibliotecar

Scanned with OKEN Scanner

și pedagog de liceu. Debutul în „Urzica" (1951). *Cîntece uitate* (1971), *Chemarea pămîntului meu* (1972), *Strigătul tăcerii* (1974), *Pasăre fără somn* (1975) aduc poeme corect versificate, în care tradițiile lui Coșbuc și Goga se văd de asemenea oglindite. O povestire: *Cap administrativ* (1954). Traduceri din literatura bulgară, prelucrări de basme macedonene.

DIACONESCU, Ioana, 21.7.1947, București. Liceul „Spiru Haret" terminat în 1965 și Facultatea de limba și literatura română în 1971. Debutează în „Contemporanul" (1966). *Furăm trandafiri* (1967), *Jumătate zeu* (1970), *Adagio* (1973) și *Taina* (1976) conțin versurile libere ale unei structuri adolescentine, trăind mai mult din elanuri și spontaneitate decît din idealuri.

DIACONESCU, Mihail, 8.11. 1937, Priboeni — Argeș. Tatăl e învățător. Termină în 1955 liceul „Gh. Șincai" din București și în 1960 Facultatea de filologie. Profesor de școală medie la Rupea (1960—1964), redactor la ziarul „Drum nou" din Brașov (1964—1965), apoi cadru didactic la Institutul pedagogic din Pitești și redactor șef al revistei „Argeș" (1966—1969), pentru care redactează cronica literară. Debutează în „Gazeta literară" cu un articol despre Gala Galaction. Monografia *Gib I. Mihăescu* (1973) interpretează pe autor folosind sugestii sociologice, psihanalitice, stilistico-lingvistice. Consacrat actualității și tineretului, romanul *Visele au contururi precise* (1963) este descurajant prin fond și formă; *Culorile singelui* (1973) este un roman despre Pîrvu Mutu, zugravul de biserici, văzut la începutul secolului XVIII ca un artist într-o societate frămîntată și ostilă.

DIANU, Romulus (R. Dima), 22.3.1905, București — 25.8 1975, idem. Secția clasică a liceului Sf. Sava; în 1924 se înscrie la Facultatea de litere și filosofie din București, de unde e exmatriculat anul următor. Activitate redacțională la „Rampa". Inventivitate epică, situații erotice mai puțin frecventate în proză, mondenitate, pitoresc și bune pasaje umoristice se găsesc în *Adorata* (1930), *Nopți la Ada-Kaleh* (1932, 1970), *Tîrgul de fete* (1933) sau *Trandafiri de octombrie și alte surîsuri* (1971). *Fauna bufonă. Pseudozoologicon* (1972, II, 1975), ce ar fi fost scrisă în 1942 și rescrisă în 1957, e un fel de istorie naturală eclectică, folosind alegoria, fabula și în genere convențiile literaturii animaliere: amestec de satiră, instrucție zoologică și divertisment, cartea este o meditație asupra însușirilor antropologice ale animalelor, multă erudiție bagatelizată, întîlnindu-se cu destulă bagatelă pozitivată științific. Apar portrete, foiletoane, negativitatea fiind vizată mai ales în formele ei feroce, nebunești și prostești. *Viața minunată a lui Anton Pann* (1929) decurge dintr-o colaborare cu Sergiu Dan. A tradus din Dostoievski, Brecht, Duhamel.

DIMA, Alexandru, 17.10.1905, Turnu Severin. Bacalaureatul în 1925. Licența în litere și filozofie la București (1929). Studii de specializare la Berlin, München și Viena. Doctor docent în litere și filozofie al Universității din București. Carieră universitară desfășurată la Iași și București. Profesor, șef al Catedrei de literatură universală și comparată, urmînd lui Tudor Vianu, și director al Institutului de istorie și teorie literară al Academiei după George Călinescu. Membru corespondent al Academiei R. S. R. Debutează în revista „Datina" din orașul natal (1925). Cîteva lucrări sînt consacrate filozofiei culturii: *Aspecte și atitudini filozofice* (1933), *Fenomenul românesc sub noi priviri critice* (1938). Estetica generală și istoria esteticii sînt prezente prin *Conceptul de artă populară* (1939), *Arta populară și relațiile ei* (1970) și prin studiile aplicative sau de popularizare *Gîndirea românească în estetică* (1943) și *Domeniul esteticii* (1947). Un studiu de etnografie și folclor aplicat este *Arta populară la Drăguș* (1945). Alte lucrări sînt consacrate teoriei, criticii și istoriei literare: *Zăcăminte folclorice în poezia noastră contemporană* (1936), *Concepția despre artă și literatură a lui Garabet Ibrăileanu* (1956), *Alecu Russo* (1956), *Studii de istorie a teoriei literare românești* (1962). Formația comparatistă se face vizibilă prin studii teoretice și aplicative: *Conceptul de literatură universală și comparată* (1967), *Principii de literatură comparată* (1969, 1972), *Aspecte naționale ale curentelor literare internaționale* (1973). Dezvoltată simultan cu a altor cercetători, activitatea sa de comparatist a contribuit la consolidarea unor preocupări de cercetare literară, care constituie un reflex al interesului mondial pentru comparatism. O monografie consacrată orașului *Sibiu* (1940) aparține în aceeași măsură literaturii și spațiului informativ enciclopedic. A tradus singur sau în colaborare lucrări de specialitate sau literare. Eforturi de coordonare a activității unor colective de cercetători literari.

DIMA, Simion, 14.11.1930, Comlăuș-Sîntana — Arad. Fiul unui muncitor feroviar. Liceul terminat la Arad (1949); licența în filologie la București (1953); redactor la „Contemporanul" (1953—1955), la ziarul „Drapelul roșu" din Timișoara; din 1972 director al Editurii „Facla". Debutul în ziarul „Patriotul" din Arad, cu recenzii și articole (1949). Realismul mediilor, epică de dezbatere socială și interioară, o bună conducere a conflictelor, definind un profesionist cu lecturi bogate și practica actului critic, prin povestirile din volumul *Urmele duc la Nera* (1975) și romanul *Mielul negru* (1975.) A îngrijit și prefațat volume de și despre Victor Vlad Delamarina și Camil Petrescu.

DIMA, Ștefan, 23.11.1906, Zărnești — Buzău. Fiu de țărani.

Scanned with OKEN Scanner

Studii secundare terminate la Buzău (1927); Facultatea de litere din București (1931—1935). Profesor de liceu la Buzău, Alba Iulia (1939) și la București. Debutează cu poezie în „Cuvîntul liber" (1933). Colaborează la „Azi" (1935), „Adevărul literar și artistic", „Litere". *Lumini în interior* (1934), cuprinzînd versuri dintre 1929—1934, e retipărit alături de inedite ale perioadei 1935—1965 în *Integrare în vis* (1967): întreaga producție poetică indică încercarea de a acomoda introspecția cu gîndirea ermetică; rezultatul e un amestec de nedeterminări interioare și exterioare în versuri dislocate; ermetismul devine mai mult abstracție, iar concentrarea mai mult obscuritate.

DIMA, Valentina, 28.8.1932, Geoagiu — Hunedoara. Familie de funcționari. Liceul început la Sînnicolaul Mare (1943) și terminat la Timișoara (1951). Facultatea de filozofie la București (1951—1955); activitate redacțională la ziarul „Drapelul roșu" din Timișoara și la Studioul de radio din același oraș (1955—1972), apoi la „Orizont". Debutul cu reportaje în „Luptătorul bănățean" (1952). *Anotimp de aur* (1973) e o culegere de bune reportaje și portrete sociale. Nuvelele din *Stînca Tarpeiana* (1975) impun semnificații generale prin fapte mărunte sau diverse, redactarea oscilînd între lirism și observație dură.

DIMISIANU, Gabriel, 25.1.1936, Brăila. Liceul la Brăila. Facultatea de filologie la București, licența în 1958. Redactor la „Gazeta literară", apoi la „Amfiteatru", redactor șef adjunct la „România literară" de la înființarea revistei. Și-a adunat articolele de critică în *Schițe de critică* (1966), *Prozatori de azi* (1970), *Valori actuale* (1974), unde sînt considerați cu exclusivitate scriitori contemporani. Cărțile, indiferent de valoarea sau dimensiunea lor, beneficiază de o privire critică lipsită de nuanțe, circumspectă, care refuză deliberat orice afirmație hazardată în sens elogios sau negativ, dar și lupta de idei. Aceeași capacitate de a căuta echilibrul și de a ilustra banalul evidentă și prin stil.

DIMITRIU, Ștefan, 21.5.1938, Ibănești — Vaslui. Familie de învățători. Studii liceale terminate la Ploiești (1955), licența în filologie la București (1967); din același an e redactor și reporter la Televiziune, unde s-a consacrat emisiunii „Reflector". Debutul cu versuri în „Flamura Prahovei" din Ploiești (1957). *Drumuri ca-n palmă* (1971) e o culegere de povestiri care urmăresc inițiativa socială a individului și influența socială asupra sa; în romanul *Trapez* (1972) un tînăr aparținînd unei foste familii „bune" se acomodează cu activitatea productivă, devenind betonist pe un șantier. Impresii de voiaj în *Țara lui Skanderbeg* (1973).

Scanned with OKEN Scanner

DIMOV, Leonid, 11. 1. 1926, Ismail. În 1944 își ia bacalaureatul la Liceul „Sf. Sava" și se înscrie la Facultatea de litere și filozofie, dar e exmatriculat la sfîrșitul anului. Urmează apoi, fără să termine, Institutul teologic, Facultatea de filozofie și cea de biologie. Debutul în „Viața Românească" (1965). *Versuri* (1966), *7 poeme* (1968), *Pe malul Stixului* (1968), *Carte de vise* (1969), *Semne cereşti* (1970), *Eleusis* (1970), *Deschideri* (1972), *A.B.C.* (1973), *La capăt* (1974) definesc un poet ce descinde pe de o parte din experiența barbiană a rafinatului *Isarlîk*, pe de alta, din atitudinea suprarealist onirică, teoretizată dealtfel în articole programatice. Subsidiarul imagistic și metafora relativ revelatoare se anulează reciproc prin ambiguizarea generată de punerea lor în același plan. Unitatea poemelor ca ansamblu este asigurată tocmai de caracterul lor de montaj baroc inanalizabil prin metode pozitiviste. Poetul se încadrează în acea linie antimetafizică a gîndirii lirice moderne, care exclude interogațiile absolute asupra lumii, considerate superflue prin irezolubilitatea lor. Pornind de la un număr de date concrete, distribuibile la nesfîrșit în cele mai rarisime sau cele mai banale așezări, lirica sa se dezvoltă într-un climat cantitativ, cantitatea semnificînd varietate și posibilitate, organizări metaforice explicative și nu comprehensive, descrierea pulverizării atomare și nu sinteza ipotetică. Poemele nu au metaforă globală, titlul nu-și va depăși ca semnificație propria lungime tipografică; cuvintele autonomizate anulează fiecare, prin prezență, pe cele înconjurătoare, dialectica creației constînd în a izola totul pentru a pune totul într-un arabesc. Refuzul fabulației va fi compensat prin acea strălucitoare plasmă pulverulentă de metafore; realitatea își pierde certitudinea, obiectele primesc valori punctuale, totalitatea devine instabilitate fulgurantă. Refuzînd exclusivitatea oniricului și pe aceea a ermeticului rațional, poezia sa apare ca un spațiu al complicităților de conjunctură dintre luciditate și spontaneitate. Specificității de structură lirică, poetul îi aduce în sprijin mijloacele tehnice adecvate. Fenomenul conjunct compozițiilor discontinui este imposibilitatea de prezicere a formei și substanței poemelor pe toată lungimea lor. Rupturile de ritm sau rimă, sinuozitatea excursului liric conduc spre incertitudine și tensiune nerezolvată în procesul lecturii. Inventator de cuvinte, cunoscător al neologismului aclimatizat prin forță și al arhaismului parfumat, L.D. obține extraordinare efecte prin explorarea materialului de dicționar și enciclopedie, surse inepuizabile de terminologie insolită. Deosebite de restul operei, *Litanii pentru Horia* (1975) prelungesc tradițiile

Scanned with OKEN Scanner

liricii patriotice și istorice, cu culoare dialectală. A tradus din R.—M. Albérès, M. Raymond, A. Belîi, A. Vesiolîi, Malaparte, Marino.

DINESCU, Mircea, 11. 12. 1950, Slobozia. Studii liceale în orașul natal; funcționar la Asociația scriitorilor din București. A debutat în 1967. *Invocație nimănui* (1971) susține remarcabil poezia sincerității, purității și spontaneității adolescentine, viața fiind trăită fără complicații sufletești, cu candoare și grație într-o amețeală care e mai mult a percepției decît a cunoașterii realității; ca la structurile feminine, erotismul e mai ales senzual și cantitativ, emoțiile pasagere și instantanee. *Elegii de cînd eram mai tînăr* (1973) și *Proprietarul de poduri* (1976) atestă o evoluție prin încercarea nostalgiei unei lumi pe care o pierde și presimțirea complexităților și dificultăților vieții; o reacție dezvoltată firesc din teribilismul volumului anterior e contestația, făcută încă nonșalant, chiar cu tandrețe. Muzicalitatea deosebită caracterizează lirica sa de pînă acum.

DINULESCU, Dumitru, 27.8. 1942, București. Facultatea de limba și literatura română din București, absolvită în 1965. Debutează în „Amfiteatru" (1966). *Robert Calul* (1968) este o adeziune la proza de tip absurd: umorul și ironia mizează pe actul mecanic din existență, pe bizarerie și pe asaltul unor prejudecăți respectabile.

DOINAȘ, Ștefan Augustin, 26. 4. 1922, Caporal Alexa — Arad. Licențiat al Facultății de litere și filosofie din Cluj; a fost legat de Cercul literar din Sibiu; profesor de română în satul natal (1948—1955). Debutează în „Jurnalul literar" (1939). În 1947 e distins cu premiul „Eugen Lovinescu" pentru manuscrisul *Alfabet poetic*. Culegeri lirice ulterioare sînt: *Cartea mareelor* (1964), *Omul cu compasul* (1966), *Seminția lui Laokoon* (1967), *Ipostaze* (1968), *Alter ego* (1970), *Ce mi s-a întîmplat cu două cuvinte* (1972), *Versuri* (1973), *Cai în ploaie* (1974), *Papirus* (1974), *Anotimpul discret* (1975). Producția sa nu dă loc la interpretări, cît la consemnări deferente: egal cu sine, poetul nu face și nu pare a dori să facă surprize. Fără un sistem liric deosebit de original, fără obsesii și total disponibil, el găsește subiecte în imprevizibilul ocaziei și forme în ipostaze extrem de variate. Exemplu de remarcabilă agilitate sufletească, spirituală și prozodică, artizan cu lecturi abundente, tehnician impecabil, gata să lucreze cu orice instrumente sau să-și fabrice instrumentul de care are nevoie, poetul poate scrie balade, alegorii, romanțe, reportaje lirice, pasteluri, sonete ș.a.m.d. Suflet impersonal în sensul și cu eleganța goetheeană, el poate cuprinde și propria sa negație printr-o ironie precaută;

Scanned with OKEN Scanner

angajat în prea multe ipostaze pentru a nu fi original și în mult prea multe pentru ca sinceritatea să se confunde cu profunzimea, poetul constituie unul din cele mai fericite exemple de clasicism apolinic românesc. Eseuri despre poezie în *Lampa lui Diogene* (1970), *Poezie și modă poetică* (1972), *Orfeu și tentația realului* (1974): cele mai bune pagini sînt dedicate analizei fenomenelor de mimetism și manierism în poezia română actuală. Critica sa e urbană, în elogiu și negație, sprijinindu-se pe marea cultură; nu lipsește un oarecare caracter didactic. A tradus din Hölderlin, Mallarmé, Paul Valéry; o parte din traducerile sale sînt incluse în *Sunete fundamentale* (1970), care e și un index al preferințelor sale poetice. Pentru copii: *Povestea celor zece frați* (1975).

DOMOKOS Géza, 18.5.1928, Brașov. Scriitor de naționalitate maghiară. Liceul terminat la Sf. Gheorghe (1948), după care urmează Institutul „Maxim Gorki" din București (1949—1954). Reporter special la „Előre" (1954—1956), redactor șef la „Pionír" (1956—1957), „Ifjúmunkás" (1957—1961), activist de partid (1965—1968); membru supleant al C.C. al P.C.R. (din 1969). Redactor șef adjunct la „Előre" pînă în 1969, director al Editurii Kriterion de la înființarea acesteia. Debutul ca ziarist în presa maghiară din Sf. Gheorghe (1947). O carte de publicistică despre Bicaz: *A patra amintire* (1961). Note de călătorie în *Cel mai prețios salut* (1953). Studii, eseuri, scenarii, prefețe despre scriitori maghiari din România.

DONGOROZI, Ion, 4.1.1894, Tecuci — 19.5.1975, București. Liceul la Galați; licența la Facultatea de litere și filosofie din București (1919); din 1920 e profesor de liceu la Craiova, apoi la București. A fost director al Teatrului Național din Craiova și conducător de reviste: „Foaia pentru popor", „Vatra", „Năzuința". A publicat un număr de volume cu schițe și povestiri satirice și umoristice, sentimentale sau realiste, dovedind uneori vervă exterioară, alteori capacitatea de a extrage semnificații din faptul mărunt: *Cum s-a despărțit tanti Veronica* (1922), *Castelul preutesei*, *La hotarul dobrogean* (1924), *Filimon Hîncu* (1924), *Însăilări* (1925), *Surpriză*, *Povestirile lui conu Costachi Stupcan*, *Signor Berthelotty* (1926), *Socoteli greșite* (1926), *Examen de bacalaureat* (1928), *Monumentul eroilor* (1930), *Țucu* (1931), *Reprezentația de adio* (1932), *Belfer îndrăgostit* (1934), *Escapada* (1936), *Împăcare*. Culegeri retrospective apar sub titlurile *Cînd morții pornesc la drum* (1943), *A deraiat un expres* (1967), *Escapada* (1968), *Stea de cinema* (1971). Principalele motive și situații ale schițelor reapar în romanul *Vîltori* (1958): un profesor de liceu renunță la o carieră obscură din Capitală pentru a se arunca în jocul pasiunilor

Scanned with OKEN Scanner

provinciale, ocazie pentru prozator de a surprinde complexe bovarice, mașinațiuni politice, existența domestică a boemei și teatrului, aventuri erotice. Cartea ilustrează ideea banalității și stereotipiei ascensiunii materiale în mecanismul politic burghez, comicul fiind convențional, în maniera lui Gh. Brăescu.

DORCESCU, Eugen (E. Berca), 18.3.1942, Tîrgu Jiu. Familie de învățători. Liceul, început în orașul natal (1956), e terminat la „Frații Buzești" din Craiova (1961). Facultatea de filologie din Timișoara, secția limba și literatura română, licența în 1966; cercetător la Sectorul de lingvistică de la Baza Academiei din Timișoara, apoi la Colectivul de lingvistică al Facultății de filologie-istorie de la Universitatea din același oraș. În 1969 publică o schiță în ziarul „Viitorul" din Drobeta-Turnu Severin, iar în anul următor debutează cu versuri în „Luceafărul" (1970). *Pax magna* (1972) cuprinde poeme respectînd prozodia clasică, unele avînd somptuozitatea sonoră și imagistică a parnasianismului. *Metafora poetică* (1975) examinează obiectul în sine și pentru sine, valorificînd contribuțiile teoretice clasice și moderne; în partea aplicată, analiza spitzeriană, statistică sau psihocritică evidențiază originalitatea unor poeți români, de la Arghezi și Blaga la D. Stelaru și Nichita Stănescu.

DORIAN, Dorel 6.5.1930 Piatra Neamț. Studiile de electrotehnică sînt terminate în 1953, după care lucrează ca inginer pe șantierul termocentralei Paroșeni (1953—1956) și la Uzinele Electromontaj din Capitală. Între 1956—59 este redactor la „Viața studențească", apoi la „Știință și tehnică". Publică, din 1946, articole în presa pentru tineret; povestiri convenționale în *N-au înflorit încă merii* (1955). Piesele *Dacă vei fi întrebat* (1959), *Secunda 58* (1960), *De n-ar fi iubirile* (1962), *Ninge la ecuator* (1963), *Oricît ar părea de ciudat* (1964), *Joc dublu* (1966), *Corigență la dragoste* (1967), *Minciuni adevărate* (1969) reflectă confruntări politice, profesionale, familiale, dar mai ales etice: dramaturgul are o deosebită predilecție pentru descrierea omului duplicitar, aparent integru, și pe care analiza declanșată firesc îl dezminte. Evidențierea contradicțiilor umane îl conduce către folosirea insistentă a tehnicii reconstituirii faptelor, față de care piesa se constituie ca un proces și un bilanț; explicitările și revelațiile se produc succesiv prin mijlocirea unui fir dramatic care amintește de structura anchetei. Caracterul demonstrativ este impus de însăși formula adoptată, care solicită permanent spectatorul, atunci cînd abstractizarea nu-l îndepărtează definitiv. Volume: *Teatru* (1969). Proză polițistă de anticipație: *Ficțiuni pentru revolver și orchestră* (1970).

Scanned with OKEN Scanner

DRAGOMIR, Mihu (Mihail C. Dragomirescu), 24. 4. 1919, Brăila — 9. 4. 1964, București. Familie de învățători. Academia Comercială la București; redactor la „Viață și suflet", „Viața Românească", „Tînărul scriitor"; redactor șef la „Luceafărul", în care calitate îndrumă și susține numeroși poeți tineri. Debutează într-o revistă brăileană cu versuri semnate Mișu Const. Dragomirescu (1936). Alte poezii în revista „Flamuri", pe care o conduce (1937). Plachetele *Gînduri prăfuite* (1936). și *Rugă de ateu, adică vorbe despre orînduieli și cîrmuitori* (1938) rămîn pe drept în anonimat. După Eliberare însă, poetul devine popular prin adeziunea la realitățile socialiste. *Prima șarjă* (1950), *Stelele păcii* (1952), *Tudor din Vladimiri* (1954), *Pe struna fulgerelor* (1955) impun combinația de epic și liric; prozodia e de proveniență folclorică sau maiakovskiană, iar temele sînt eroismul vechi și nou, unanimismul, dialogul cu lumea; *Războiul* (1954) și *Întoarcerea armelor* (1959) sînt deopotrivă apeluri pacifiste și autobiografii lirice mizînd pe fabulație. În *Stelele așteaptă* (1961), *Șarpele fantastic* (1963), *Pămîntul cîntecului* (1967), *Odă pămîntului meu* (1967), *Minutar peste netimp* (1974) poetul materializează o gravitate festivă, prometeismul și ideile gigantice, meditații astrale înlesnite de cuceririle spațiale, tensiunile afective și mai ales spirituale. Vulcanic și monumental, M.D. e temperamentul romantic prin excelență, poet al sublimului titanic, constructor grandilocvent de viziuni grandioase. Literatură științifico-fantastică (*Povestiri deocamdată fantastice*, 1960), pentru copii (*Poveștile bălții*, 1959; *Inelul lui Saturn*, 1964). Publicistică de tipul *Chiaburul e dușmanul păcii* (1950); montaje muzical-literare pentru festivități. Traduceri din A. Pușkin, K. Simonov, A. Surkov, E. Poe, H.G. Wells, J. Steinbeck și din poezia chineză.

DRAGOȘ, Nicolae, 3.11.1938, Cleșnești-Glogova — Gorj. În 1955 termină liceul „Traian" din Turnu Severin, iar în 1960 Facultatea de filologie din București. Profesor la Tg. Cărbunești (1960—1962), redactor la „Viața studențească" (1962—1963), redactor, șef de secție, redactor șef-adjunct, redactor șef la „Scînteia tineretului" (1963—1969), șeful secției de cultură la „Scînteia" (1969—1974), redactor șef la „Luceafărul". Debutează cu poezie în „Luceafărul". *Moartea calului troian* (1968) aduce versuri variate, de diverse influențe; *Coloană de-a lungul* (1971) propune o poezie politică, istoriozofică și chiar istoriogonică, asumîndu-și o imagine a patriotismului constituită complex, dramatic, fără nimic festiv sau solemn, universul românesc e văzut prin vegetal și uman, prin evenimente și situații. Existența politică și politizarea superioară a realității reapare în *Zăpezi*

Scanned with OKEN Scanner

fără întoarcere (1973), *Scut de etern* (1974) și *Scrisoare în sat* (1975), unde acumulările, reminiscențele folclorice, micile încercări de forțare lexicală și lecturile din poeții moderni europeni și americani sînt mai transparente.

DRAGU, Petre, 19.4.1932, Craiova — 19.3.1977, București. Studii secundare începute la liceul „Frații Buzești" din Craiova; urmează cursurile Școlii de literatură „Mihai Eminescu"; secretar literar la Teatrul de Stat din Ploiești, redactor al radiodifuziunii la Craiova, secretar literar al Teatrului Național din același oraș, redactor la „Ramuri", de la apariția noii serii; redactor la „Scînteia tineretului" (1969—1971), apoi la „Scînteia". Autor de versuri din 1950 și de articole, îndeosebi din 1952, la ziarul craiovean „Înainte"; reportaje literare și cu valoare de memorialistică istorică documentară în *Pe plaiurile pandurilor* (1957, în colab. cu L. Zatti) și *Sugestii pentru Diogene* (1974). Pitoresc lexical și gramatical în poeziile din *Perfectul foarte simplu* (1973, prefață de Al. Piru).

DRĂGAN, Mihai, 6.12.1937, Viișoara-Tg. Trotuș — Bacău. În 1955 își termină școala medie, iar în 1960 studiile filologice; carieră universitară la Iași. Debutează în „Iașul literar" (1958). *Aproximații critice* (1970) și *Reacții critice* (1974) adună fără alegere articole și efemeride de critică sau istorie literară pentru a exemplifica ipostaza subiectivității fără personalitate; maiorescianizează pe critic și pune sub semnul tragicului nedemonstrat viața omului în *Ibrăileanu* (1971); *B.P. Hasdeu* (1972) e o altă monografie cu multe informații și opinii, dar fără stil.

DRĂGĂNOIU, Ion, 6.1.1943, Brașov. Liceul în orașul natal; studii filologice la București, terminate în 1965. Redactor la televiziune (1966—1970), apoi la „România liberă". Debutul în „Luceafărul" (1966). Diletant ermetizant în *Aproape sonete* (1969), diletant în fronda din *Discurs împotriva metodei* (1971), I.D. prozaizează concepte și afecte în *Poeme mecanice* (1973), încercînd să creeze astfel texte poetice.

DRĂGOI, Cezar, 14. 8. 1925, Chișinău — 16. 12. 1962, București. Liceul la Bîrlad; studii de filozofie la București. Activitate redacțională la „Studentul român", „Viața Românească", „Gazeta literară" și la Radio. *Băteau vînturi noi* (1949) cuprinde versuri de factură maiakovskiană, în care cîntă cu entuziasm socialismul și revoluția. Literatură pentru copii, în care nu depășește banalitatea tradițională a genului, bizuindu-se pe gustul minorilor pentru spectaculos: *Povestea bradului* (1953), *Serile cu Moș Nichifor* (1953), *Cărticica verii* (1956), *Un băiat, o fată și vicleniile piticului din vatră* (1957). *Luna din călimară*

Scanned with OKEN Scanner

(1959) este o culegere cvasitotală a versurilor publicate pînă la acea dată. A tradus din S. Şcipaciov şi S. Mihalkov.

DRĂGUŞANU, Sidonia, 4.8.1908, Bucureşti — 3.5.1971, idem. Activitate redacţională în presa interbelică; după Eliberare lucrează la „România liberă", „Femeia", „Editura pentru literatură şi artă". Debutează în „Reporter" (1933). *Jurnalul Aurorei Serafim* (1957) relatează existenţa unei tinere femei care, după un eşec amoros, se dedică educării copiilor dintr-un cămin. Sentimentalismul convenţional apare în povestirea *Dragoste rea* (1960). Opera teatrală se înscrie în sfera spectacolului bulevardier remaniat: *Seara răspunsurilor* (1958), *Zizi şi... formula ei de viaţă* (1964), *Întîlnire cu îngerul*, *Valsul* (1970). O parte din piese reapar în *Teatru* (1971). A scris literatură pentru copii: *Într-o gară mică*, *Mache răţoiul încălţat* (1952), *Anişoara şi Chiuş-Chiuş* (1955), *Paznicul florilor* (1955).

DRIMBA, Ovidiu, 3.9.1919 Marginea — Bihor. Liceul la Oradea. Facultatea de litere şi filosofie la Cluj, unde-şi obţine şi titlul de doctor (1948). O vreme este asistent al profesorului Lucian Blaga. Din 1949 predă literatura universală la Universitatea din Bucureşti şi ca profesor titular la Institutul de teatru; din 1968 este detaşat la Universitatea din Torino. *Filozofia lui Blaga* (1944), *Pagini despre cultura europeană* (1945), *Don Quijote, sensul eroului şi semnificaţia operei* (1945), *Însemnări despre teatrul lui Ibsen* (1956), *Leonardo da Vinci* (1957), *Ovidiu, poetul Romei şi al Tomisului* (1960), cu o prefaţă de Tudor Vianu, *Rabelais* (1961), *Teatrul de la origini şi pînă azi* (1973), *Eseuri de literatură străină* (1976) constituie studii sau monografii cu valoare de popularizare despre personalităţi şi ambianţele lor ideologice, sociale, culturale şi ştiinţifice; comentariul eseistic este combinat în acest scop cu tabloul de epocă şi descrierea documentară. Autor al unei mediocre *Istorii* a literaturii universale pentru uz didactic; coautor al unui manual similar pentru licee. A tradus din Jules Verne, Elsa Triolet, J. Pereira Gomes, Selma Lagerlof.

DRUMARU, Paul, 5.12.1938, Alba Iulia. Studii medii terminate la Oradea (1955) şi licenţa în filologie la Iaşi (1966). Contabil (1956—1957), bibliotecar pînă în 1958, frezor timp de doi ani, corector la „Cronica" alţi doi, referent literar la Teatrul Naţional din Iaşi (1968—1970), redactor la Editura Kriterion. Debutul cu versuri în „Luceafărul" (1964). Imagini frumoase şi puţine poeme frumoase în *Ochii necesari* (1968). *Făptura* (1975) e un micro-roman simbolic, povestea unei copilării trăite pe fundalul complex al sfîrşitului războiului, a desprinderii de un univers fabulos şi a con-

Scanned with OKEN Scanner

tactului cu realitatea prin maturizare. Remarcabil din punct de vedere compoziţional şi stilistic. A tradus din Ady Endre, Bálint Tibor, Méliusz József, Szász János, Kemény János, P. Howard (Rejtő Jenő).

DRUMEŞ, Mihail, 26.11.1901, Ohrida. Fiul unui meseriaş. Liceul şi Facultatea de litere la Bucureşti. Debutează în revista „Flamura" din Craiova (1922). M.D. este unul dintre cei mai citiţi autori interbelici, notorietatea fiindu-i asigurată de abilitatea cu care construieşte romane populare, unde pasiunile sînt situate la limitele tragicului cu melodramaticul. *Sfîntul Părere* (1929, ulterior cu titlul *Cazul Magheru*, 1930, ed. rev. 1971), *Elevul Dima dintr-a VII-a* (1946, ed. rev. 1968), *Invitaţie la vals* (1936, 1968) şi *Scrisoarea de dragoste* (1938) aduc în prim plan cupluri ce-şi caută zadarnic echilibrul, distrus de convenienţe, impulsuri mondene sau fatalităţi absurde. Aceleiaşi sfere de interes i se includ piesele bulevardiere: *O crimă pasională* (1922), *Năluca* (1940) şi *Liniştea soţului* (1940). Încercări mai ambiţioase sînt dramele *Ioana d'Arc* (1938) şi *Codrul Vlăsiei* (1966). Două romane prolixe, de evocare istorică, sînt de fapt adaptări ale predilecţiilor şi predispoziţiilor mai vechi, erotismul combinîndu-se cu socialul văzut în manifestări violente: *Se revarsă apele* (1971), *Arde Prahova* (1974). Schiţe în *Capcana* (1927).

DUDA, Virgil, 25.2. 1939, Bîrlad. Studiile liceale în oraşul natal, terminate în 1955, cele de drept în 1960; juris consult la Baia Mare, Ploieşti; din 1970 redactor la Studioul cinematografic Bucureşti. Debutează în „Gazeta literară" (1964) cu o schiţă. *Povestiri din provincie* (1967) sînt episoade din activitatea tehnocratului modern, privit mai ales prin unghiul relaţiilor interindividuale, nu rareori subterane. În *Catedrala* (1969), roman ce include unele dintre povestirile volumului de debut, acţiunea, atît cît există, este o ilustrare a unor teze sociometrice în plan uzinal. Personajul cu o oarecare pondere în conflict este inginerul Burghele, individ aflat la graniţa dintre spiritul de iniţiativă şi arivism, în sprijinul afirmării sale punînd o decizie ce ţine de vocaţie. Stilul este de o obiectivitate indiferentă, ce poate părea cîteodată ironică. Opţiunea pentru omul exterior, al raporturilor, se reflectă în expunerea deductivă şi în stufozitatea structurii compoziţionale. În *Anchetatorul apatic* (1972) formula e inversată, individul privindu-i pe ceilalţi: trei capitole urmăresc pulverizarea personalităţii unui tînăr incapabil de acţiune într-o lume căreia nu-i poate analiza decît fragmentele; vecinii, colegii de serviciu şi erotismul oferă materialul pentru relaţii naturalist-psihanalitice. *Deruta* (1973) e un roman consacrat

Scanned with OKEN Scanner

existenței banale și penibile a unui profesor; atmosfera, personajele și situațiile amintesc de Cehov; personală e rigoarea analitică. *Al doilea pasaj* (1976) indică manierismul tematic și stilistic.

DUDU, Cecilia, 20. 9. 1923, Tulcea. Liceul la Cluj. Activitate redacțională la Radio, din 1948, un timp la „Gazeta literară". Debutul în 1956, în „Tînărul scriitor", cu o nuvelă. Erudiția, imaginația și umorul sînt folosite în povestiri și romane *science-fiction*: *Apa care usucă* (1963, în colab.), *Foc pe cer în Ursa Mică* (1964, în colab.), *Scarabeul lui Rașid* (1967), *Coniac „3 secole"* (1970).

DUMBRĂVEANU, Anghel, 21. 11.1933, Dobroteasa — Olt. Fiul unui contabil. În 1953 absolvă o școală pedagogică și se încadrează pentru un timp în învățămîntul elementar. În 1968 își ia licența la Facultatea de filologie din Timișoara. Redactor la „Scrisul bănățean" și secretar general de redacție la „Orizont". Debutează în „Scrisul bănățean" (1952). *Fluviile visează oceanul* (1961), *Pămîntul și fructele* (1964), *Iluminările mării* (1967), *Oase de corăbii* (1968), *Poeme de dragoste* (1971), *Fața străină a nopții* (1971), *Singurătatea amiezii* (1973) prezintă reflexivitatea dirijată spre grandios, exotismul și pitorescul de factură romantică. Romantismul lui A.D. își alege o atitudine unică, purtată oriunde și în orice condiții: meditației la scara infinitului i se adaugă gesticulația amplă și moale, avidă de spații vaste și cu veleități de demiurgie extatică sau somnolentă. Peisajul preferat este cel marin. Poetul, care refuzase de la început sentimentele comune, se lasă purtat în voia propriei imaginații creatoare de teritorii stranii. Versul liber convine cel mai bine poemelor ample, a căror conducere se face cu încetineală metodică, de sacerdoțiu. *Delte* (1969) e deja o selecție retrospectivă. *Chemarea mărilor* (1976) adună note de călătorie; *Piatra de încercare* (1976) e o încercare în domeniul romanului.

DUMITRESCU, Constantin, 15. 3. 1903, Rugetu-Slătioara, —Vîlcea. Gimnaziul la Rîmnicu Vîlcea, liceul terminat la Sighișoara (1927), licența în drept la Iași (1934); din 1919 a fost profesor la Alba Iulia, mai tîrziu funcționar la Deva (1950—1964). Debutul în revista „Cosînzeana" din Cluj (1925). Poezia unui reflexiv fără complexe și fără profunzime, versuri rimate sau albe în *Cîntarea diminetii* (1928), *Adversar cu destinul* (1968), *Suc de fructă amară* (1970), *Templul aguridei* (1972). *Blestemul lui Crivăț* (1928) e o feerie, iar *Mesiada* (1932) o epopee în 7 cînturi. O povestire eroică, *Cetatea nemuritoare* (1974), reconstituie existența dacilor prin informațiile rămase și prin imaginație.

DUMITRESCU, Geo, 18. 5. 1920, București. Liceul și Facul-

Scanned with OKEN Scanner

tatea de litere, în Capitală. Activitate redacțională la diverse reviste, printre care „Almanahul literar" și „Gazeta literară". A condus între 1968—1971 „România literară". Primele poeme în „Albatros" și „Cadran" (1939). Începuturile poetice se situează sub semnul nonconformismului boem al timpului, care precede izbucnirea celui de al doilea război mondial. În 1941 îi apare placheta *Aritmetică*, semnată cu pseudonimul Felix Anadam: cele 14 poeme incluse sînt modele ale anticalofiliei, antifilistinismului și anarhismului individualist, care-și găsește unica posibilitate de a se manifesta onest în acțiunea de demistificare. Există în substrat un sentimentalism rănit și o tristețe reprimată prin frondă, elemente familiare și celui de al doilea volum, *Libertatea de a trage cu puşca* (1946), care conține dealtfel zece dintre poemele primului volum. Poetul vizează prejudecățile literare și artistice, politice și religioase, ba chiar și primele forme ale americanizării vieții postbelice. Iconoclast, mizantrop agresiv și ironist bazat pe cunoscuta viziune persiflantă bucureșteană, poetul pare însetat de certitudini pe care deocamdată nu are unde să le afle. După o lungă perioadă de gestație, întreruptă doar rareori de poeme publicate prin reviste, reapare în 1963 cu *Aventuri lirice*. Poetul își asumă acum sarcina de a explora realitățile cotidiene, din care extrage evenimente apte pentru generalizări uneori filozofice. Poemele sînt lungi, retorice, refuzînd în același timp literaturizarea. Două sînt direcțiile exploatate: notația strict prozaică pe de o parte, alegoria și hiperbola pe de alta. Sînt luate *ad litteram* metafore, obținîndu-se efecte surprinzătoare, după cum sistemul său metaforic, întemeiat îndeobște pe asociațiile violent contrastive, este deosebit de bogat. În esență ocazională, tematica este importantă numai ca un punct de plecare al adeziunii pentru comunism și pentru actualitate; căci poezia sa trăiește mai ales ca discurs și badinaj. Tehnica redactării este aceea a acumulării digresive. Terminologia lirică nu respinge limbajul economiei politice sau acela politic-administrativ ca în idilismul futurist. Un poem mult discutat este *Cîinele de lîngă pod*, metaforă deschisă care poate fi divers interpretată: un ciclist este urmărit cu tenacitate de un cîine asupra căruia el face supoziții. *Nevoia de cercuri* (1966) și *Jurnal de campanie* (1974) conțin poeme incluse în volumele de început și altele publicate între timp, la fel de remarcabile sub aspectul tonului comunicativ și firesc, prin care se apropie de M.R. Paraschivescu, cel care se consideră marele său descoperitor. A îngrijit și comentat ediții bilingve din Baudelaire. Reportaje în *Bicazul ieri, azi, mîine* (1963).

Scanned with OKEN Scanner

A tradus din Rafael Alberti, Demian Bednîi, Romain Gary, Curzio Malaparte, Eduard Mejelaitis, Irving Stone ș.a.

DUMITRESCU, George, 22.4. 1901, Cocioc — Ilfov — 30. 10. 1972, București. Liceul la Ploiești. Facultatea de litere la București. Doctoratul cu teza *Poezia lui Panait Cerna*, publicată în volum în 1939. Este o vreme asistentul lui Mihail Dragomirescu, apoi profesor de liceu. Între 1925—1929 conduce revista „Ritmul vremii". G.D. e un sentimental trubaduresc, confesiv și calm, intimist și autentic mai ales în erotică, situîndu-se în linia unor Anghel și Șt. O. Iosif: *Poezii* (1920), *Primăveri scuturate* (1924), *Cîntece pentru Madona mică* (1926), *Priveliști* (1928), *Pietate* (1930), *Cenușă sfîntă* (1930), *Elegii* (1933), *Zăpezi și purpură* (1936), *Amiază* (1942), *Cireș amar* (1967), *Călător fără vîlvă* (1970). În 1965 îi apare o selecție antologică de *Poeme*. Literatură pentru cei mici: *Zvon și joacă de copii* (1955), *Ce mai faceți florilor?* (1957), *Glasuri limpezi* (1961), *Frăgezimi* (1964). Reflecții asupra literaturii contemporanilor în *Opinii literare* (1927).

DUMITRESCU, Lucian, 2.4. 1923, București. Liceul militar din Tg. Mureș, terminat în 1941. În 1946 absolvă Institutul medico-militar. Lirică sentimentală neelaborată în *Pîndar de stele* (1939), *Frații mei, oamenii* (1941), *Prefață viitorului* (1956), *Scrisorile soldaților* (1962). *A treia casă* (1963), *Dincolo de arme* (1964), *Săgeata* (1965), *Săptămînile mute* (1975) conțin îndeosebi proză despre ultimul război sau despre adevăratul sfîrșit al războiului, acela al consecințelor sale civile. Sentimentalismul este și aici prezent, în cadrul unui discurs limpede și facil.

DUMITRESCU, Mariana, 27. 8. 1924, București — 4.4.1967, idem. În 1942 termină Liceul „Regina Maria." Studii de filozofie și Conservatorul de artă dramatică. Artistă dramatică la Teatrul Național (1946—1947) și asistentă de regie. Primele poezii în „Universul copiilor" (1936). *Poezii* (1942, semnat Mariana Șerban), *Poezii* (1967) și *Iarba timpului* (1968) exprimă sentimente medii avansate cu ajutorul sugestiei într-o tipică lirică feminină; efort de muzicalizare prin ritm și rimă. A scris librete pentru balete.

DUMITRESCU - BUȘULENGA, Zoe, 20.8.1920, București. Școala centrală de fete absolvită în 1939. Licențiată în filologie engleză și germană. Studii juridice. Activitate redacțională la Editura de Stat (1948—50), Editura de Stat pentru literatură și artă (1950—52). Cercetătoare la Institutul de istorie literară al Academiei (1952—54). Profesor de literatură comparată și șef de catedră din 1974 la Facultatea de limba și literatura română din București. Director al Institutului „George Călinescu". Vicepreședintă a Comitetului Uniunii Femeilor din R.S.R., membră a C.C. al P.C.R. după cel de al X-lea Congres.

Scanned with OKEN Scanner

Deputat din 1975. Debutul publicistic în 1950. *Ion Creangă* (1963) este o biografie interioară și intelectuală care se sprijină pe operă și pe unele informații biografice cu sensuri profunde. Creangă e considerat un artist de formație populară pe baza similitudinilor dintre opera sa cu ethosul popular și normele estetice anonime. Prin esența laică și rațională a operei și prin cultul muncii eficace, scriitorul este inclus în categoria personalităților renascentiste de tipul unor Boccaccio, Rabelais, sau Swift. *Mihai Eminescu* (1963) este tot o stilizată biografie spirituală, accentul fiind pus pe reconstituirea etapelor formării coordonatelor interioare. Se face în mod intens apel la opera postumă, observîndu-se în genere interesul pentru extragerea unor semnificații din detalii ignorate anterior. Interesul pentru obiect e prelungit în *Mihai Eminescu-Cultură și creație* (1976) Monografia *Surorile Brontë* (1968) inaugurează seria volumelor consacrate literaturii universale și comparate. O perspectivă filozofică și una general artistică apare în *Renașterea. Umanismul și dialogul artelor* (1971) extinsă în *Renașterea. Umanismul și destinul artelor* (1975). O culegere de studii de literatură comparată, analize de text și glose eminesciene în *Valori și echivalențe umanistice* (1973). *Sofocle și condiția umană* (1974) este un studiu monografic în care observația de amănunt servește generalizării formulate pregnant. În genere, opera sa implică o erudiție prodigioasă, servind o structură sufletească de elevat umanism cu gesturi romantice și un entuziasm cultural neobosit. *Contemporanul și vremea lui* (1959) a fost scris în colaborare cu Savin Bratu.

DUMITRIU, Dana, 9.9.1943, București. Liceul „Petru Groza" terminat în 1961; licența în filologie (1966). Activitate redacțională la Radio (1966—1967), „Munca" (1967—1968), „România literară", unde publică săptămînal recenzii. *Migrații* (1971) descrie patru tipuri de femei contemporane într-o proză digresivă și speculativă în limitele manierismului modern de organizare a textului. *Masa zarafului* (1972) e un roman format dintr-o alternanță de monologuri recapitulative și descrieri obiective prin trei personaje trăind plat și vorbind plat, uneori livresc; stilul autoarei nu se diferențiază de acela al personajelor ei. *Ambasadorii sau despre realismul psihologic* (1976) este un eseu despre proza de analiză și introspecție.

DUMITRU M. Ion, 1.1. 1948, Brătești — Argeș. Liceul la Curtea de Argeș. Student la Facultatea de limba și literatura română din București, pe care o părăsește pentru secția de teatrologie de la Institutul de artă teatrală „I.L. Caragiale". Debutul în „Luceafărul" (1964). În *Iadeș* (1967) poetul e ispitit în aceeași măsură de ermetism și suprarealism, de cultul banalității și de mitologia autohtonă, localizată

Scanned with OKEN Scanner

uneori în teritoriul natal. Construcțiile baroce trădează gustul pentru proteizarea excursului poetic și pentru autonomizarea fiecărei imagini: din pasta lirică apar cu strălucire bruște detalii metaforice, asociații de mare forță expresivă, certificînd deja o personalitate, care nu-și contrazice cu nimic predilecțiile prin *Vînătorile* (1969), unde identitatea de intitulare a poemelor nu înseamnă și o structurare de ansamblu vizionar. Poetul este unul din cei mai reprezentativi „balcanici" într-o sinteză a tradițiilor, de la Anton Pann la Ion Barbu: înscenarea protocolară a vieții, fastul și fantezia, tragi-comicul, amestecurile de sensuri, valori și limbaje sînt luate cu adevărat în serios: *Balcanice. Una sută balade* (1970), *Poeții de douăzeci de ani. Covor românesc* (1972), *Fals tratat de vînătoare* (1973), *Orgolii* (1974), *Culoare și aromă, Melanholii* (1974), *Imnuri* (1974). A dat cele mai frumoase romane fanteziste din literatura postbelică: *Paștele cailor* (1970), *Povestea minunatelor călătorii* (1972). O povestire de aventuri: *Templul otrăvii* (1970). Pentru copii: *Farfurii zburătoare* (1969), *Sir și Elixir* (1973). Impresii de voiaj în *Vînătoare de tigri în Sakartvelo* (1976).

DUNĂREANU, Nicolae, 29.8. 1881, Galați — 17.10.1973, București. Fiul unui mecanic de vapor. Studii liceale la Iași; în 1900 termină un seminar pedagogic de educație fizică, mai tîrziu fiind suplinitor la Huși și Dorohoi, iar din 1907 profesor de sport la Tulcea, apoi la Chișinău pînă în 1937, după care se stabilește la București. Numeroase călătorii în străinătate, reflectate în proza sa. Debutează cu versuri, apoi publică note de călătorie în „Sămănătorul" (1904). Povestirile volumelor *Chinuiții* (1907), *Răsplata* (1908), *Nuvele și schițe* (1908), *Din negura vieții* (1912), *Din împărăția stufului* (1914), *Nădejdi spulberate* (1928) prezintă lumea porturilor fluviale, a bălților Dunării, Dobrogei sau a războiului din 1877. Tîlhari, pescari, marinari, cherhanagii, călugări, țărani, mici funcționari sînt antrenați în conflicte violente, deseori erotice; elementele autobiografice dau o notă particulară unei proze simple, tradițională în fixarea unei naturi afectivizate și în portretistica trenantă. Prin povestitor, Delta și Dobrogea își găsesc pe unul din primii poeți atrași de misterul locurilor și de momentele de excepție meteorologică. Reeditări ajustate stilistic apar în volumele *Nuvele și schițe* (1952) și *Frumoasa Paulină* (1972). Memorialistica literară a celui care a fost decanul de vîrstă al scriitorilor postbelici e strînsă în *Oameni și fapte* (1961).

DUȚESCU, Dan, 22.10. 1918, București. Facultatea de litere și

Scanned with OKEN Scanner

filosofie la București. Specialist în anglistică. Conferențiar la Institutul de limbi străine; profesor de limba română la Universitatea din Londra (1964—65). În afară de activitatea didactică și lexicografică a întreprins o remarcabilă operă de traducător, din care trebuie menționate echivalențele din *Beowulf* și din Chaucer, realizate în versuri care respectă metrul original și valorificînd sursele limbii române vechi, în efortul de modelare după original. Alte traduceri din Shakespeare, Jerome K. Jerome, J. London.

DUȚESCU, Mihai, 10.2.1941, Sibiu. Liceul „Frații Buzești" din Craiova și Facultatea de limba și literatura română la București, terminată în 1963. Doi ani profesor la Bărca; din 1965 redactor la „Ramuri". Debutează cu poezie în „Luceafărul" (1962). *Noaptea nunții* (1969) cuprinde poezii ca acumulări ostentative de imagini neracordate: un modernism calmat reapare în *Scrisori de dragoste* (1971), onirism, magie și incantație în *Dulcea pierdere* (1967), *Imnuri orfice* (1975), *Pavăză de crini* (1976). Mai multe piese într-un act: *Cînd dă în floare liliacul* (1969), *Prăvălie cu canari* (1969), *Oameni fără adresă* (1973).

DUȚU, Alexandru, 2.9.1928, București. Liceul „Matei Basarab". Din 1945 urmează cursurile Facultății de litere și filozofie. Bibliograf la Biblioteca Academiei (1951—1963), după care lucrează la Institutul de studii sud-est europene. Debutul în „Gazeta literară" (1957). Unele studii de literatură comparată urmăresc circulația unor autori și literaturi în spațiul spiritualității românești: *Ecouri iberice și hispano-americane în România* (1959), *Dickens în România* (1962), *Shakespeare in Rumania* (1964), *Umaniștii români și cultura europeană* (1974). Din *Explorări în istoria literaturii române* (1969) remarcabile sînt cercetările raportului carte-societate, ale enciclopedismului românesc, cu privire la elocvența lui Kogălniceanu, Eminescu și romantismul englez, George Coșbuc, receptarea operei lui Shakespeare în România. *Coordonate ale culturii românești în secolul XVIII (1700—1821)* (1969), studii și texte, reconstituie mediul cultural al unei epoci, pornind de la ideea că literatura este constituită din totalitatea operelor scrise și citite, indiferent dacă sînt traduceri sau originale. Concluzia este că în epoca dată cultura română este extrem de dezvoltată, dar ea se afla încă în faza asimilării prin mijlocirea traducerilor. Sînt urmărite de asemenea mutațiile produse în gustul literar, circulația cărților, frecvența și natura lor, repartizarea geografică. *Cărțile de înțelepciune în cultura ro-*

Scanned with OKEN Scanner

mână (1972) urmărește circulația cărților populare prin efectele estetice și ideologice pe care le au în spațiul românesc și prin modificările care le suferă aici. *Sinteză și originalitate în cultura română* (1973), decurgînd din cercetările documentare anterioare, fixează etapele culturale și examinează modelele culturale în funcție de opozițiile tradiție-inovație, cultură scrisă și orală, accentuînd caracterul bizantin al modelului național. Similar prin preocupări e *Eseu în istoria modelelor umane. Imaginea omului în literatură și pictură* (1972). A îngrijit ediții din N. Iorga; a tradus din Chesterton și H. Wallon.

Scanned with OKEN Scanner

E

„ECHINOX“, revistă studențească de cultură a Universității din Cluj. Apariția este lunară; uneori numerele sînt duble sau triple. Primul număr în decembrie 1968, avînd ca redactor șef pe Eugen Uricaru; de la numărul următor, E. e preluată de Ion Pop, devenit director în 1974, redactor șef fiind Marian Papahagi. Revista a apărut din necesitatea de a oferi un spațiu publicistic unor studenți remarcabili, manifestați în toate domeniile literaturii, „E.“ apărînd și în condițiile lipsei de preocupare pentru aspectul financiar al colaborării literare. Criteriile literare domină categoric revista încă de la început: beletristica acceptată ține seama de preocupările contemporane ale tinerilor, eseistica este dominată de spiritul filozofic și în genere științific. Prima etapă a revistei e ilustrată de Adrian Popescu, Ion Mircea, Dinu Flămînd, Horia Bădescu, Aurel Șorobetea, Mariana Bojan, Franz Hodjak, Bernd Kolf în poezie, Eugen Uricaru, Marcel Runcanu, Vasile Sălăjan în proză, Petru Poantă, Marian Papahagi, Ion Marcoș, Ion Cristoiu, Olimpia Radu, Ion Maxim-Danciu, Peter Motzan în critică și eseistică. Prezentarea grafică excelentă este asigurată de Mihai Creangă. O altă echipă, conturată între 1971—1974, cuprinde pe Mircea Muthu, Ion Vartic, Dan Damaschin, Ovidiu Mureșan, Virgil Mihai, Aurel Sasu. Urmează apoi o a treia etapă prin Virgil Podoabă, Al. Cistelecan, Constantin Hîrlav, Valentin Radu, Valentin Lepădatu, Ștefan Borbély. Caracteristică revistei este dealtfel permanenta reîmprospătare a colaboratorilor. E. a fost la început o bună revistă de beletristică, pentru a fi acum o foarte bună revistă de critică. E. publică permanent texte în limbile maghiară și germană. Ultima pagină, consacrată

Scanned with OKEN Scanner

traducerilor a prezentat peste 70 poeți străini, mulți traduși pentru prima dată. Au apărut multe numere tematice: baroc, romantism, absurd, teatru etc.

EDITURI. În România, actul naționalizării a pus capăt haosului și intereselor particulare în viața editorială, asigurînd condiții pentru funcționarea unui sistem editorial unic, centralizat, condus direct de forurile politice și guvernamentale ce răspund de domeniul culturii. Prima editură care interesează beletristica este *Editura de Stat* (creată în 1948), apoi *Editura pentru literatură și artă* (creată în 1949), transformată în *Editura de Stat pentru Literatură și Artă* (în 1952), devenită mai tîrziu, în 1962, *Editura pentru literatură*. Vor fi specializate pentru beletristică și *Editura tineretului* (creată în 1950), *Editura Cartea Rusă* și *Editura pentru literatură universală*, înființată în 1953, cu primele apariții în 1954. În cadrul instituțiilor guvernamentale și departamentale s-au constituit organisme competente ale conducerii procesului editorial național. În anul 1969, sînt adoptate o serie de măsuri organizatorice decurgînd dealtfel în spiritul perfecționării calitative și cantitative, sub raport teritorial și tematic, manifestat și anterior. Apar astfel o serie de edituri noi, reflectînd structura tot mai complexă a fenomenului editorial național. Activitatea editorială se desfășoară pe baza planurilor tematice alcătuite în conformitate cu sarcinile ideologice, politice, culturale și științifice corespunzătoare etapelor de edificare a societății noastre. În prezent prin Decretul nr. 196/1974 Centrala editorială asigură condițiile în vederea realizării planurilor de apariție.

ALBATROS. Editură înființată la București, la sfîrșitul anului 1969, prin reorganizarea Editurii tineretului. Directori succesivi: Mircea Sîntimbreanu (1969—1970), Petre Ghelmez (1970—1974), Mircea Sîntimbreanu. Cărțile editurii se adresează adolescentului și tînărului între 15—21 ani. A. nu este specializată exclusiv pe beletristică; din ceea ce interesează literatura, o parte sînt cărți legate de activitatea școlară și chiar universitară. Opere clasice ale literaturii române și universale ce fac obiectul programelor școlare sînt editate cu comentarii științifice în colecția *Lyceum;* aceleiași sfere de preocupări îi sînt repartizate colecțiile *Texte comentate* și *Sinteze-Lyceum*. Istoria și critica literară sînt reprezentate prin seria notorie de *Monografii* și prin *Contemporanul nostru*. Colecții cu o contribuție esențială în dezvoltarea unei literaturi specifice vîrstei sînt *Cutezătorii*, *Aventura* și *Fantastic-Club*, consacrate literaturii de evocare istorică, de aventuri și *science-fiction*. Tradiție și prestigiu au seriile *Cele mai frumoase poezii* și *Umor*, ca și *Cogito*, în care intră culegeri de aforisme și cugetări. În toate aceste colecții se tinde către o justă echilibrare a reprezentării naționale și străine, clasice și contemporane. Colec-

Scanned with OKEN Scanner

ții care interesează mult sînt *Colocviile adolescenței* și *Memoria pămîntului românesc*, prin autorii scriitori. A. acordă un spațiu important literaturii originale contemporane de orice gen, debuturilor, precum și literaturii în limbile naționalităților conlocuitoare. Specificul editurii nu exclude entuziasmul pentru operele valoroase, A. tipărind bunăoară primele ediții din *Princepele* de Eugen Barbu și *Caloianul* de Ion Lăncrănjan. Dintre celelalte inițiative ale editurii: tipărirea *Istoriei românilor* de Const. și Dinu Giurescu, a unei antologii multilingve din poeziile lui Eminescu și a unor ediții multilingve a baladelor *Miorița* și *Meșterul Manole*, a unei antologii hai-ku, în condiții grafice deosebite. Remarcabile apariții în domeniul literaturii de inițiere în colecțiile *Atlas*, *Cristal* ș.a.

CARTEA ROMÂNEASCĂ. Editură tutelată de Uniunea scriitorilor, înființată la București, în 1970. Director: Marin Preda. C.R. este una din cele mai productive edituri. Ea răspunde necesităților editoriale ale literaturii naționale contemporane, dar a tipărit și opere din literaturi străine. Nu au existat preferințe în alegerea genurilor sau autorilor, singurul criteriu fiind acela al calității estetice a textului. Nu s-a încercat serializarea cărților, cu excepția colecției *Critică-eseuri*, editura căutînd chiar să ofere maximă individualitate grafică fiecărui volum apărut. O caracteristică a activității de pînă acum a editurii este atenția acordată debutanților, C.R. avînd anual cel mai mare număr de volume de debut.

DACIA. Editură înființată la sfîrșitul anului 1969, la Cluj. Director: Alexandru Căprariu. La început, D. preia contracte ale altor edituri, conturîndu-și profilul spre sfîrșitul anului 1970; ea publică literatură social-politică, filozofie și sociologie, drept, pedagogie și istorie, știință și tehnică, dar acordă totuși cel mai mare spațiu editorial beletristicii și comentariului ei. Cîteva colecții capătă cu timpul o certă notorietate. *Restituiri*, serie îngrijită de Mircea Zaciu, cuprinde reeditări sau editări ale unor texte, inedite sau prea puțin cunoscute ale unor autori mici sau mari, cu aparatul critic de rigoare. *Testimonia* prezintă culegeri de documente asupra unor personalități literare, contribuind la valorificarea moștenirii literare și culturale naționale. *Discobolul* e o serie consacrată eseisticii, esteticii, teoriei literare și criticii de artă. O colecție de ficțiuni polițiste și de aventuri bazată pe producția internă e *Scorpion*. *Agora* adună cărți variate ca profil. Serii corespunzătoare celor amintite cuprind cărți în limbile maghiară și germană, producția editurii fiind în această privință cea mai bogată după aceea a editurii *Kriterion*. Literatura contemporană de toate genurile și în special aceea a tinerilor din Transilvania este abundent reprezentată.

Scanned with OKEN Scanner

EMINESCU. Editură înființată la București, la sfîrșitul anului 1969, prin reorganizarea *Editurii pentru literatură*. Primul director, pentru scurtă vreme, e Ioanichie Olteanu, urmat de Valeriu Râpeanu. E. și-a concentrat interesul asupra literaturii naționale clasice și contemporane, fiind exclusiv profilată pe beletristică și comentariul acesteia. O serie este *Mărturii*, consacrată memorialisticii interesînd literatura sau avînd o valoare literară. În *Teatru*, apar culegeri din toți dramaturgii contemporani. Numeroase volume de teorie, istorie și critică literară sînt mai mult sau mai puțin serializate prin coperți. *Biblioteca critică* oferă culegeri de comentarii asupra unui scriitor clasic sau încă în viață. *Permanențe—Perspective* prezintă selecții de texte literare și de comentarii definitorii pentru o epocă, o problemă, un gen din literatura contemporană. *Rampa* este repartizată comentariului teatral. *Biblioteca Eminescu* include capodoperele și operele cu semnificație maximă în istoria literaturii noastre. *Romane de ieri și de azi* strînge ceea ce are reprezentativ genul autohton. O colecție de largă popularitate este *Romanul de dragoste*, în care apar tiluri românești și străine reprezentative pentru o viziune educativă și morală asupra erotismului. O colecție pentru cărți de aventuri cu funcție similară și cu același mare succes de public: *Clepsidra*. Editura a organizat în ultimii ani concursuri pentru debutanți, din manuscrisele premiate realizîndu-și îndeplinirea unui punct de onoare din planul ei. Nu există probabil autor contemporan care să nu fi fost și colaboratorul acestei edituri. Lucrări similare apar și în limbile naționalităților conlocuitoare.

FACLA. Editură înființată la Timișoara, la sfîrșitul anului 1971, primele apariții în toamna anului 1972. Director: Simion Dima. F. are trei secții: literatură social-politică, știință și tehnică, beletristică. Beletristica, din toate genurile, are mai ales sarcina de a reprezenta regiunea, prin autorii bănățeni români, germani, maghiari și sîrbo-croați. Editura și-a creat cîteva serii originale. *Generații literare* propune culegeri de texte mai puțin cunoscute și antologii din autori reprezentativi pentru un moment sau o epocă a literaturii noastre, însoțite de comentarii. O serie de critică și istorie literară e susținută de universitari și critici localnici. O colecție dedicată satirei și umorului: *Satyricon*. F. tipărește și literatură pentru copii.

ION CREANGĂ. Editură înființată prin reorganizarea Editurii tineretului, la sfîrșitul anului 1969. Director: Tiberiu Utan. I.C. preia sarcina tipăririi literaturii pentru copii preșcolari și școlari din clasele mici. Editura a reușit să publice un mare număr de titluri originale, atrăgînd printre colaboratori autori de prestigiu și de toate vîrstele și pentru toate genurile. O serie specifică este *Biblioteca școlarului*. Pe lîngă pro-

Scanned with OKEN Scanner

ducția contemporanilor și aceea națională clasică din sfera de interes dată, merită amintită activitatea remarcabilă de tipărire a unor versiuni românești din capodoperele universale dedicate copiilor sau asimilabile într-un fel sau altul: de la prelucrările de basme și opere celebre *(Don Quijote, Gargantua, Gulliver)* pînă la cărțile unor autori ca Lewis Caroll, Dickens, Jules Verne, J.M. Barrie etc. Unele dintre acestea apar în *Biblioteca pentru toți copiii*. Lucrări similare în limbile naționalităților conlocuitoare.

JUNIMEA. Editură înființată la Iași, la sfîrșitul anului 1969. Director: Mircea Radu Iacoban. Primele apariții simbolice sînt volume din Eminescu și G. Ibrăileanu. Editura reprezintă valorile locale clasice și contemporane în toate domeniile — literatură, artă, știință și tehnică. Colecția cea mai bine reprezentată este *Lyra*, consacrată poeziei contemporanilor. Se publică ediții de opere, literatură pentru copii, literatură universală, există o colecție de proză polițistă.

KRITERION. Editură înființată la sfîrșitul anului 1969, la București. Director: Domokos Géza. Scopul ei este să asigure tipărirea autorilor din rîndul naționalităților conlocuitoare din România în limbile lor: maghiară, germană, sîrbo-croată, ucraineană, idiș. Sînt prezente și ediții din literaturile limbilor respective, în special maghiare și germane. De asemenea, K. editează traduceri în limba română (Biblioteca Kriterion), traduceri din autori români clasici și contemporani în limbile amintite, traduceri din literatura universală, precum și lucrări de cultură generală, știință și tehnică.

LITERA. Editură înființată la București, la sfîrșitul anului 1969, în ale cărei atribuții intră și tipărirea unor volume de literatură în regia autorilor. S-a publicat un mare număr de volume, care sînt în genere și debuturi, în marea lor majoritate în poezie, calitatea lor definind, nu odată, mai ales orgolii personale, dincolo de criteriile unei competiții valorice.

MINERVA. Editură înființată la sfîrșitul anului 1969, la București, prin reorganizarea Editurii pentru literatură. Scopul ei este să tipărească operele patrimoniului național și valorile contemporane consolidate în ediții științifice și, de asemenea, să asigure exegeze corespunzătoare pentru zona preocupărilor date. Director: Aurel Martin. M. a asigurat publicarea unor ediții definitive: Arghezi, Blaga, Călinescu, Rebreanu. Colecția *Scrieri* oferă selecții și culegeri din diferiți autori a căror operă nu este integral valoroasă. *Restituiri* are un rol similar pentru autorii minori, ca și *Retrospective lirice*. Au apărut romane în seria *Ne varietur* și *ediții de autor* ale contemporanilor: M. Beniuc, I. Pas, E. Jebeleanu, Z. Stancu etc. O serie accesibilă este *Arcade*, care ar oferi o bibliotecă esențială a literaturii române. Sub genericul *Memorialistică* s-au tipărit volume va-

Scanned with OKEN Scanner

riate ale unor literați. *Folclor* și *Meșterul Manole* sînt repartizate literaturii populare. *Patrimoniu* e de asemenea o inițiativă menită să adune într-un șir operele de bază ale literaturii noastre. *Biblioteca pentru toți* continuă vechile tradiții ale colecției, aspirînd să ofere în peste o mie de volume tot ce este important în literatura română și universală. *Universitas* valorifică tezele de doctorat consacrate literaturii române. *Confluențe* examinează fenomenul literar național într-un context comparatist. *Introducere în opera lui...* oferă lucrări de popularizare a creației și vieții unor mari scriitori români. *Studii și documente* interesează istoria literară. Alte lucrări apar în afara colecțiilor.

SCRISUL ROMÂNESC. Editură înființată la Craiova, la sfîrșitul anului 1972. Director: Ilarie Hinoveanu. Debutul simbolic e făcut prin volume de Arghezi și Mihnea Gheorghiu. Editura susține în primul rînd prezența literară a Olteniei în toate genurile, căutînd și accesibilul.

UNIVERS. *Editura pentru literatură universală*, condusă succesiv de D. Trancă, C. Măciucă, Pompiliu Marcea, Vladimir Streinu și Vasile Nicolescu, devine la sfîrșitul anului 1969, Editura *Univers*. Din 1970 director e Romul Munteanu. Editura are drept sarcină prezentarea în românește a literaturii din toate timpurile și locurile, genurile și stilurile prin serii care devin notorii: *Clasicii literaturii universale, Zenit, Romanul secolului XX, Meridiane* (din 1975 *Globus*), *Orfeu;* apar de asemenea colecții de memorii, corespondență și jurnale, de romane istorice, antologii. De un deosebit prestigiu se bucură colecțiile de *Studii* și *Eseuri* care au oferit tot ceea ce s-a scris mai bun în critica, estetica și teoria literară din întreaga lume, favorizînd în același timp afirmarea punctului de vedere teoretic românesc asupra literaturii străine. Nenumărate ediții bibliofile, ca și traducerea în limbi de circulație a unor texte de estetică românești constituie alte preocupări. O colecție de romane polițiste este *Enigma*. S-au bucurat de succes și colecțiile *Mythos* și cea de utopii *science-fiction*.

Editura ACADEMIEI, Editura MILITARĂ, Editura ȘTIINȚIFICĂ și ENCICLOPEDICĂ publică de asemenea beletristică și studii asupra literaturii.

EFTIMIU, Victor, 24.1.1889, Boboștița — Macedonia — 27.11.1972, București. Fiul unui negustor albanez. Primele clase, în limba greacă, în comuna natală (1895—97). În 1897 vine la București, unde se stabilește definitiv în 1905; în același an editează revista „Speranța", din care apar 5 numere: în paginile ei își va publica și prima poezie. În 1908 colaborează, la Sibiu, cu Octavian Goga și Ilarie Chendi, la editarea revistei „Țara noastră". În „Viața literară și artistică" dă prima poezie cu numele lui (1907). O călătorie, care începe cu Budapesta și se continuă cu

Scanned with OKEN Scanner

Viena, are ca punct final Parisul, unde rămîne aproape doi ani. Între 1920—21 este director al Teatrului Național și director general al teatrelor; conduce din nou Naționalul bucureștean în 1930, unde revine și după Eliberare (1944—45). Va fi internat de două ori în lagărul de la Tg. Jiu. După Eliberare devine academician (1950) și purtător a numeroase distincții onorifice. Cuprinzînd circa 100 de volume, activitatea literară a lui V.E. reprezintă mai toate genurile literare. El rămîne însă, înainte de toate, unul dintre principalii dramaturgi moderni. Piesele sale, peste 40 la număr, sînt variate ca tematică și problematică. Autorul însuși își sistematizează opera dramatică după subiecte, modalități și subspecii dramatice. Legendele românești sînt *Înşir-te mărgărite* (prima variantă în 1911), *Rapsozii* (1911), *Strămoşii* (1912), *Cocoşul negru* (1913), *Ringala* (1915), *Meşterul Manole* (1925), *Haiducii* (1947), *Răscoale* și *Pană Lesnea Rusalim* (1956). Piesele cu subiect istorico-național se bazează pe mituri sau legende cunoscute, pe situații dramatice oferite de documentele istorice, dar conțin un mare procent de ficțiune apocrifă. *Înşir-te mărgărite* este prima încercare de totalizare a lumii mitologice românești. Indiferent de subiect, piesele naționale se caracterizează prin patriotismul lor profund; adeseori ele reflectă formele luptelor pentru emancipare națională. Cele mai multe sînt scrise în versuri impecabile, care-l fac pe Liviu Rebreanu să le considere „rodul unei sincerități curgătoare". Tragediile antice: *Prometeu* (1920), *Thebaida* (1924) și *Atrizii* (1939), ca și dramele medievale (*Poveste spaniolă*, 1922; *Glafira*, 1926; *Theochrys*, 1932) reactualizează în spirit personal mituri, inovația constînd în purificarea acțiunii și ordonarea conflictului potrivit cerințelor teatrului modern, sau în accentuarea relațiilor erotice sugerate de prototipuri. Dramele de inspirație medievală sau antică sînt de asemenea scrise în versuri academice; autorul le-a dotat după necesități cu tirade desăvîrșite, construite după legile impuse de estetica romantică. Clasa tragicomediilor în proză este ilustrată de: *Ariciul şi sobolul* (1912), *Akim* (1912), *Crăciunul lui Osman* (1914), *Sfîrşitul pămîntului* (1915), *Comoara* (1922), *Poveste de Crăciun*, *Ferestrele albastre*, *Omul biruie pămîntul*, *Viscolul şi primăvara*. Structura lor conflictuală urmărește îndeaproape pe aceea a farsei; uneori sînt chiar snoave dramatizate, cu rol moralizator. Comediile provinciale sînt: *Inspectorul broaştelor* (1919), *Omul care a văzut moartea* (1928), *Parada*, (1959). Intenția predominantă este aceea critică, prezentă și în satirele bucureștene; *Dansul milioanelor* (1922), *Marele duhovnic* (1929), *Stele călătoare* (1936), *Alegeri*, *Şcoala nouă*, *Mandatul*, *Testamentul*, *Halatul alb* (1959), *Fetele Didinei* (1968). Subiectele satirelor bucureștene sînt oferite de existența galantă, financiară,

Scanned with OKEN Scanner

religioasă sau politică. Dramaturgul refuză șarja sau satira groasă în favoarea unei complicări tipologice care de cele mai multe ori dă un sens grav finalurilor. Un număr de piese „cu subiecte de peste hotare" sînt biografii sau expuneri de istorii sentimentale în contexte dintre cele mai variate: *Mireasa roșie* (1912), *Ave Maria* (1913), *Napoleon* (1914), *Fantoma celei care va veni* (1922), *Daniela* (1931), *Scamatorii* (1942), *Sylvette* (1944), *Pelerinii*. O piesă de intersecție este *Doctor Faust vrăjitor* (1957), reactualizare în epoci diferite a pactului cu diavolul, operația avînd drept scop fixarea epocii și mai puțin a personajului. Dramaturgul dovedește o remarcabilă stăpînire a tehnicii dramatice și un deosebit simț al limbii, care-i caracterizează dealtfel întreaga operă. El s-a mai încercat și în domeniul revistei, în preajma și în timpul primului război mondial. Opera poetică este la fel de vastă. Prima plachetă *Poemele singurătății*, datează din 1912; urmează *Candele stinse* (1915), *Lebedele sacre* (1920), *Cîntecul milei* (1925), *Noaptea subterană* (1933), *Oglinzile* (1939), *Cîntecul mamei și al copiilor* (1939), *13 Decembrie și alte poeme* (1947), *Soliile terestre* (1961), *701 sonete* (1966). O masivă antologie îngrijită de el însuși apare sub titlul *Oda limbei române* (1957) și cuprinde perioada 1906—1956. Alte volume selective: *Poezii* (1964), *Omul* (1973). O exersare îndelungată a versului a putut permite autorului să epuizeze posibilitățile poeziei clasice: altfel el rămîne un sentimental care se cenzurează prin luciditatea cerută de travaliul tehnic, care-și maschează trăirile în fastuoase veșminte parnasiene. E cel mai mare producător de sonete din literatura română. Căutător de rime, utilizează, după propriile-i calcule, peste o mie de rime încă neîntrebuințate în poezia românească. Sonetele sale sînt perfecțiuni formale, reprezentînd, în concepția autorului „vremea chintesențelor senine"; subiectele sînt de asemenea variate pînă la inclasificabil și specia rămîne dealtfel ca text cu existență acustică, dincolo de care se află idei despre viață, iubire, literatură și chiar despre sonete. Opera în proză este deschisă de *Fără suflet* (1911) și continuată cu *Focuri pe Bărăgan*, *Spovedania unui clovn*, *Un asasinat patriotic* (1917) pînă la *O nuntă aristocratică* (1952), *Negustătorul de idei* (1971). Romane sînt: *Tragedia unui comedian* (1924), deschizînd un ciclu dedicat vieții teatrale, în care mai intră și *O dragoste la Viena*, *Kimonoul înstelat* (1923), *Principesa Moruzoff* (1925), *Elfiona*, *Dragomirna* (1930), *Lola Mirandi* (1941), *Scadența* (1944), *Tengri* (1970). Pretextele epice sînt uneori comune cu cele dramatice; lipsește de obicei satira, care e substituită cu un sentimentalism edulcorat. Mediile în care evenimentele se consumă sînt acelea cosmopolite. Opera în proză a lui V.E. este astăzi aproape impracticabilă: de un interes mai

Scanned with OKEN Scanner

mare poate fi considerată memorialistica: *Fum de fantome* (1940), *Magia cuvintelor* (1942), *Amintiri și polemici*, *Oameni de teatru* (1965) și *Portrete și amintiri* (1965). Alte narațiuni publicate au un caracter istoric și de colportaj, vizînd în genere interesul tineretului: *Poveste haiducească* (1953), *Pe urmele zimbrului* (1957), *Dreptatea lui Ion Vodă* (1966). V.E. este și unul din cei mai buni autori de literatură pentru cei mici: *Păunașul codrilor* (1952), *Prichindel* (1953), *Iepurașul de turtă dulce* (1954), *Basme* (1955), *Focul. Legenda lui Prometeu* (1956), *Copiii din China* (1959), *Poveștile lui Moș Cocoș Cocoloș* (1960), *Omul de piatră* (1966). Activitatea publicistică este imensă: nu există sector ziaristic, de la cel politic la cronica dramatică, plastică sau rimată, în care scriitorul să nu se fi angajat. Conferințe și comunicări academice adunate în *Akademos* (1955). A dat traduceri de prestigiu din Sofocle *(Oedipos)* și Pușkin *(Boris Godunov)*. În 1969 începe editarea unei serii de *Opere*, ajunsă la volumul VI, în 1975.

ELIN, Mihai, 25.2. 1941, Brașov. Liceul în orașul natal; secția engleză de la Institutul de limbi străine din București. Debutul în „Luceafărul" (1960). În *Treaz între două cadrane* (1968), timpul e măsura de justificare a vieții, materiei, memoriei și pretext pentru meditații gnoseologice, etice, biologice; fantezia imagistică este minată uneori de clișeele poeziei tinere. A tradus din R. Huyghe.

ELVIN, B., 24.8.1927, Moinești. Liceul „Max Aziel" din București, secția științifică; în 1950 termină studiile de filozofie. Este, pe rînd, redactor la mai multe edituri, secretar literar la Teatrul de Comedie și la Teatrul Național. Debutul în „Ecoul" (1944). Eseurile *Geo Bogza — Studiu critic* (1955), *Teatrul lui Mihail Sebastian* (1955), *Anatole France* (1957), *Anton Pavlovici Cehov* (1960) disting un spirit analitic, preocupat mai ales de extragerea și comentarea detaliului investit cu semnificații generale. *Camil Petrescu — Studiu critic* (1962) pornește de la ideea unității exemplare a tuturor compartimentelor personalității scriitorului pentru a se crea un portret literar și psihologic *par lui-même*. *Modernitatea clasicului I.L. Caragiale* (1967) e o tentativă de modernizare a scriitorului dintr-o perspectivă fenomenologică: recitirea se face pornind de la principalele procedee, motive și metafore ideologice ale literaturii absurdului detectate în forme potențiale în opera clasicului. După nuvela reflectînd lupta de clasă *(Armă vicleană*, 1948, semnată Mircea Slavu), dă romanul *După o lungă și grea suferință* (1973), în care pretextul polițist al unei anchete în jurul unui înecat e folosit pentru o analiză a eșecului individului contemporan prin succesul social.

Scanned with OKEN Scanner

A.O.: *Teatrul și interogația tragică*, es., 1969; *Partea mea de comedie*, 1974.

EMANUEL, Paul, 14.2.1940, București. Studii teologice la București; a fost bursier al Vaticanului. Poezie rilkeeană și blagiană în *Existența și cuvintele* (1971) și *Astă seară* (1976).

ENDRE Károly, 27.4.1893, Timișoara. Scriitor de naționalitate maghiară. Liceul terminat în 1907; Școala superioară de comerț din orașul natal în 1910. A fost contabil între 1914—1957. Debutează cu versuri în „Temesvári Hírlap" (1910). Poezie reflexivă, cenzurată, dar nu lipsită de patetism; marile evenimente sociale care au fost și ale vieții sale, de la primul război încoace, precum și peisajul timișorean nu lipsesc din opera sa; cultul formei și cultura sînt evidente: *Omul peregrin* (1922), *Omul sub stele* (1947), *Versuri alese* (1957), *Elegii și rapsodii* (1962), *Versuri, de noiembrie* (1973). Un volum în colecția *Cele mai frumoase poezii* (1964) și un altul de *Poeme* (1965) sînt selecții retrospective cu corecțiuni. A tradus din M. Breslașu și Cicerone Theodorescu.

ENE, Virgiliu, 8.4.1929, Pitești. După absolvirea Liceului „M. Eminescu" din București (1949), se înscrie la Facultatea de filologie, luîndu-și licența în 1953. Doctor în filologie în 1973. Redactor principal la Editura tineretului, șef de redacție la Editura Albatros, de unde trece în 1975 la Centrala editorială. Debutează cu recenzii și articole în presa literară din Capitală. Monografiile *N.D. Cocea* (1966), *G. Topîrceanu* (1969), *Anton Bacalbașa* (1975), *Alexandru Vlahuță* (1976) prezintă cele mai importante momente din viața scriitorilor respectivi și analizează pertinent operele lor. A dat o remarcabilă antologie, însoțită de un competent studiu și note: *Satira în literatura română* (1973). Ca editor, mai este de reținut prin îngrijirea unei serii de opere ale lui N.D. Cocea, ca și prin volumele din Bolliac, Mille, Jean Bart, Vlahuță, Emil Gîrleanu etc. Alte antologii: *Mărturii despre Unire*, *Clasicii români despre școala de odinioară*, *Basme populare românești* ș.a.

ENESCU, Radu, 12.7.1925, Satu Mare. Studii de filozofie la Cluj, terminate în 1948. Bibliotecar la Universitatea din Cluj (1949—1951), secretar al unei școli medii de instalații (1951—1954), redactor la „Tribuna" din 1957 și la „Familia" din 1965. Majoritatea eseurilor sale trădează formația filozofică, dar și o vastă informație din cele mai diferite domenii ale culturii și științei. Interesul pentru abordarea celor mai actuale și mai complexe probleme ale omului și umanității prezente în literatură apare în eseurile din *Critică și valoare* (1973). În *Franz Kafka* (1968) se ține seama în special de datele antropologice și filozofice; sînt examinate în același timp interpretările fundamentale ale personalității de la cele religioase la cele clinice, găsindu-li-se parțial justificarea. Opera propriu-zisă

Scanned with OKEN Scanner

este compartimentată după natura și funcționalitatea ei: ficțiune, jurnal, corespondență. Claritatea de formulare este uneori traversată de pigmenții ironiei pedante de tip german.

EVERAC, Paul, 23.8.1924, Oradea. Liceul „Moise Nicoară" din Arad, terminat în 1942; licența în drept (1947) și în filozofie (1948) la București; între 1949—1958 e înregistrator, contabil, director de C.E.C. la Arad, director de muzeu la Buzău și Sighișoara, jurisconsult lîngă Fălticeni, șef de protocol la Marea Adunare Națională. Debutul cu o schiță în „Tînărul scriitor" (1949). Piesele sale sînt, după propria-i mărturisire, gesturi politice, de adeziune și în același timp de justificare a unor fenomene sociale. Tehnica scenică, tematica și problematica nu depășesc comunul. *Poarta* (1958) reia eterna problemă a mediului rural: frustrarea în cadrul proprietății private. Drama este interesantă ca imagine a existenței satului cu preocupările cotidiene. Oamenii săi sînt aprigi, cu reacții nu tocmai precis justificate, iar procesul de cooperativizare a agriculturii e situat mai mult ca o proiecție de fundal. În *Explozie întîrziată* (1958), soția unui doctor se reîntîlnește incidental cu primul ei soț, crezut mort, cu care colaborase în activitatea ilegală a partidului. O serie de confesiuni, în care sînt distribuite personajele temporarului triunghi, susțin un firav conflict dramatic, în finalul căruia soția va rămîne lîngă cel de al doilea soț, care la rîndu-i va renunța la individualismul călduț, generat de cabinetul medical, pentru a se arunca în vîrtejul activității de clinică. *Ochiul albastru* (1961) este o frescă a șantierului hidrocentralei de la Bicaz; apare un mare număr de personaje imaginare, dintre care ies în relief un activist, dedicat cu totul muncii sale, și soția ce se plictisește temporar, dar care în urma unui proces de clarificare interioară, se angajează cu trup și suflet într-o activitate similară cu a soțului, care, la rîndu-i, ajunge la conștiința erorilor casnice comise. *Ștafeta nevăzută* (1959) poate fi subiectul unui foileton economico-moral; la o fabrică nouă, unde nu se obținuse încă randamentul scontat, sosește noul director care nu are altceva de făcut decît să culeagă roadele activității vechii conduceri, care, eliminată, nu a avut bucuria să le fructifice. În *Ferestre deschise* (1959), acțiunea e situată în mediul unui combinat siderurgic. Tehnica de introducere în scenă a unui mare număr de personaje se bizuie pe cîștigurile literaturii unanimiste și pe viziunea feliilor de viață: autorul depune o deosebită grijă în transcrierea particularităților de vorbire regională sau argotică a personajelor, în spiritul aceluiași efort de realism. În *Simple coincidențe* (1964), un activist sindical își neglijează familia și educația fiului. Piesa se vrea o dezbatere în jurul responsabilității familiale și a moralității:

Scanned with OKEN Scanner

coincidențele semnifică de fapt frecvențe ale realității care au rostul de a declanșa crizele de conștiință ale eroilor. Piese similare, de situații, sînt: *Costache și viața interioară* (1962), *Omul de lîngă tine* (1963), *Himera* (1963), *Patimi* (1967), *Cine ești tu?*, *Camera de dincolo* (1970), *Un fluture pe lampă* (1974). O parodie: *Viața e ca un vagon?* (1973). A scris piese într-un act: *Cîntec din fluier* (1963), *Mașina de calculat* (1963), *O întîlnire neobișnuită* (1964), *Tezaurul* (1965), *Iancu la Hălmagiu* (1966), *Și la stînga trei ciocane* (1967), *Vizita la Malu* (1967), *Ana* (1969), *Urme pe zăpadă* (1971), *Autograful* (1972), *Discurs despre o floare*. De asemenea, scenarii radiofonice. În 1968 revine la proză prin *Don Juan din Grădina Icoanei*, narațiune consacrată unui boem cinic, provenit din clasele expropriate, tapeur, agresiv și nu tocmai lipsit de calități. Autorul afectează stilul ușor și detașat, în linia fiziologiilor clasice. Publicistică în *Reflecții despre inteligență* (1967).

A.O.: *Descoperirea*, 1959; *Poeme discursive*, 1972; *Zestrea*, sc. radio, 1973; *Trei piese-eseu*, 1973; *Teatru*, 1975; *Încotro merge teatrul românesc?*, art., 1975.

Scanned with OKEN Scanner

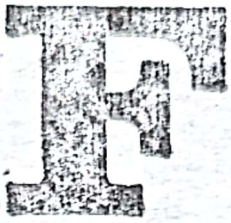

FABIAN, Romulus (Rosmarin Frunză), 30.11.1902, Vărădia — Caraș-Severin — 19.10.1975, București. Liceul început la Oravița și terminat la Lugoj (1919); studii teologice la Lugoj (1922—1925); preot între 1925—1945, contabil la Reșița (1945—1957). Debutul cu versuri în ziarul „Progresul" din Oravița (1924). Poezie patriotică în *Țara cu bobi de aur* (1933). Un realist naiv descrie existența cotidiană a satului bănățean, implicîndu-și experiențe autobiografice în romanele *Drumuri cu lună* (1936), *Carte din pustă* (1942), *Eu și ai mei* (1973), *Cei care au plecat* (1975).

FÁBIÁN Sándor, 16.7.1937, Salonta. Scriitor de naționalitate maghiară. Studii de medicină la Tg. Mureș; medic la Oradea. *Frumusețe grea* (1964) și *Aparțin acestui pămînt* (1967) definesc universul unui poet viril și etic, preocupat de claritate. Poezie lucidă și rece, în care obiectele realității sînt folosite doar ca mijloace de ilustrare a ideii și raționamentului în *Mai mult albastru* (1972) și *Pasărea verii* (1976).

FAÇON, Nina, 5.8.1909, Ploiești — 25.11.1974, București. În 1928 absolvă liceul „Oltea Doamna"; licența în filologie modernă (1931), în filosofie (1932) și istoria artei (1934). Carieră universitară la București, Padova și Bari. În 1938 își ia doctoratul la București cu o teză asupra liricii lui Michelangelo. Redactează studii despre Michelangelo, M. Ficino, Spinoza, J.-J. Rousseau, pentru *Istoria filozofiei moderne* (IV, 1937—40). În *Concepția omului activ* (1946) analizează conceptul de activism dinamic, ca o componentă dominantă atingînd uneori frenezia, prin Ficino, Giordano Bruno, Campanella, Cervantes, Descartes, Bergson. În *Intelectualul și*

Scanned with OKEN Scanner

epoca sa (1966) prezintă de asemeni personalități culturale din Occident, situate într-un context politic mai mult sau mai puțin complex în plan național și internațional. Aceeași concepție în monografia *Blaise Pascal* (1969). A tradus și adnotat *Istoria literaturii italiene* de Francesco de Sanctis (1966), *Principele* și *Istoriile florentine* de Machiavelli (1968). Activitate lexicografică și lingvistică (*Problemele limbii literare în cultura italiană*, 1963). O lucrare didactică și de popularizare e *Istoria literaturii italiene* (1969).

„FAMILIA“, revistă lunară de cultură, editată la Oradea. Primul număr al celei de-a cincea serii apare în septembrie 1965, cu ocazia aniversării centenarului revistei fondate de Iosif Vulcan (al cărui nume e menționat pe frontispiciu). Primul număr conține evocări ale vechilor serii datorate unor scriitori de prestigiu. „F.“ urmează să fie un focar de cultură în acest punct geografic, așa cum a fost considerată și de editorii ei mai vechi. Primul comitet redacțional, care va suferi puține modificări într-un deceniu, e format din Al. Andrițoiu (redactor șef), Traian Blajovici, Emanoil Enghel (redactor șef adjunct), Horváth Imre, Mircea Malița, I. Pervain, Titus Popovici, Stelian Vasilescu (secretar responsabil de redacție). Redactori sînt Radu Enescu (din 1971 redactor șef adjunct), Ovidiu Cotruș, Gh. Grigurcu, N. Balotă, Dumitru Chirilă, François Pamfil, Mircea Bradu. Apare în 24 pagini și în 16, odată cu nr. 1/1974. Caracterul literar e predominant. Inițial, poezia și proza ocupă un loc important, promovîndu-se talente și încercîndu-se polarizarea unor forțe verificate. În afară de membrii redacției, sînt invitate să colaboreze personalități de seamă ale literaturii și culturii contemporane. Se publică materiale inedite literare și istorice. O inițiativă a revistei pentru promovarea tineretului este rubrica *Cu bucurie deschidem coloanele foii noastre...* formulă extrasă din prima serie a revistei. Poșta redacției va fi dealtfel ținută consecvent și generos de Șt. Aug. Doinaș. Sectorul cel mai interesant al revistei îl constituie critica și eseistica literară semnată de Ovidiu Cotruș (un studiu în mai bine de doi ani — 1973—1975 — , despre Mateiu I. Caragiale), Nicolae Balotă, Radu Enescu, precum și de invitați ca Ion Negoițescu, Marin Bucur. Cronica literară e ținută exclusiv de Gh. Grigurcu, personalitate consecventă în simpatii și aversiuni nedisimulate, dar totdeauna folosind exact argumentele estetice. Rubrica *Vitrina cu cărți* consemnează prin semnături obscure fenomenul editorial curent; remarcabilă este rubrica *Paranteze*, care i se substituie o vreme, semnată de Valentin Tașcu. Colaboratori fideli sînt Ion Maxim, M. Petrișor, Vasile Spoială, Cr. Bejan, Coriolan Gheție, M. Muthu, Imre Robotos. Paul Anghel a publicat

Scanned with OKEN Scanner

în revistă fragmente din *O istorie posibilă a literaturii române* (1972–1973), Mircea Malița din reflecțiile sale de călător, Ștefan Bănulescu semnează aici *Cronica elementară*, în 1975. De mare valoare sînt eseurile lui Tr. Herseni *(Cronica sociologică)* și H. Wald. Nu lipsesc spațiile pentru note, umor, arte, traduceri din literatura universală. Revista s-a remarcat în decursul timpului prin înlesnirea afirmării unor poziții originale asupra fenomenului literar: de la proiectul din 1968 pentru o *Istorie* a literaturii române schițat de Ion Negoițescu, la opiniile lui Liviu Rusu. Dar sobrietatea și chiar gravitatea cu care este privită literatura și cultura constituie totuși, prin înaltul nivel profesional al redactorilor și colaboratorilor, marca revistei printre celelalte publicații contemporane.

FARKAS Árpád, 3.4.1944, Simonești—Harghita. Poet de naționalitate maghiară. Liceul la Odorheiu Secuiesc (1961) și Facultatea de filologie de la Universitatea „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca (1966). Profesor la Voinești-Covasna (1966—1968), redactor la ziarul „Megyei Tükör" din Sf. Gheorghe (1968—1971), apoi la „Igaz Szó". Debutează în 1962, la „Igaz Szó". În versurile sale, de factură intelectualistă, cîntă cu predilecție meleagurile natale, apropiindu-se ca expresie de simplitatea și perfecțiunea poeziei populare: *Cîntec mahmur* (1968), *Versuri* (1971).

FATI, Vasile Petre, 13.10.1944, Constanța. Metodist la Casa de creație din Constanța (1966—1967), redactor la ziarul „Dobrogea nouă". Debutul în „Luceafărul" (1960). Poezie de rutină în *Floare de leandru* (1967) și *Vedere la amiază* (1975). Pentru copii: *Cum am crescut un zmeu* (1976).

FELEA, Victor, 24.5.1923, Muntele Băișorii—Cluj. Studii de drept și filozofie la Cluj. Ziarist la „Tribuna nouă" (1946—47). Referent literar la Teatrul Național din Cluj (1949—50). Urmează timp de un an cursurile Școlii de literatură „Mihai Eminescu". Redactor la revista „Steaua". Primele colaborări publicistice datează din perioada studenției, iar primele poeme, de prin 1943. *Murmurul străzii* (1955) ilustrează stările sufletești ale unui poet înclinat să descopere frumusețea existenței citadine și industriale, în raport armonios cu o natură blagiană. Cu *Soarele și liniștea* (1958) se face simțită calitatea primordială a poeziei sale: caracterul contemplativ al unui echilibru interior ferm. Poetul cîntă ciclurile cosmice, frămîntările materiei, iubirea pură și delicată. În *Voci puternice* (1962) versul este amplu, cu solemnități de ceremonie, patetismul profetic, grandios, fiind sprijinit totuși pe aceeași structură echilibrată. *Revers citadin* (1966) înseamnă o opoziție la entuziasmul urban profesat înainte și o orientare către o lirică net bucolică și domestică, domeniu în care dă cele

Scanned with OKEN Scanner

mai bune dintre poemele sale. Motivele predilecte sînt acum cele întîlnite în realitatea relațiilor familiale; rememorează în special anii copilăriei, cărora li se conferă valori de simbol. *Omul modern* (1967), care cuprinde și poezii din 1943, *Sentiment de vîrstă* (1972) și *Cumpăna bucuriei* (1975) consolidează un univers tematic și de motive fixat deja pînă la detalii în celelalte volume. Doar *Ritual solitar* (1969) lasă loc tristeții elegiace. Poezia sa e simplă, fără a fi simplistă; situată, prin propriile mărturisiri, sub forța liricii unor Quasimodo și Sandburg, ea uzează de farmecul notației metaforizate. O parte din activitatea critică, orientată cu predilecție către lirică, este adunată în volumele *Dialoguri despre poezie* (1965), *Reflexii critice* (1968), *Poezie și critică* (1971), *Secțiuni* (1974). Criticul aspiră să spună exact ceea ce a vrut poetul, nici mai mult nici mai puțin, cu o amabilitate colegială. O selecție de autor: *Cîntecul materiei* (1973).

FILIMON, Domnica, 15.9.1928, București. Liceul „Domnița Ileana" din Sibiu; Facultatea de litere și filosofie din București, licența în 1951. Îndelungată activitate redacțională la E.S.P.L.A. și Editura tineretului. Din 1969 este șef de redacție la Editura Albatros. Debutează în „Contemporanul" (1949). În micromonografia *Emil Gârleanu* (1968), cel mai amplu comentariu al vieții și operei scriitorului, este remarcabilă analiza sentimentalismului raportat la microcosmul vegetal și animal. În *Tînărul Maiorescu* (1974) folosește informația documentară nouă, îndeosebi de natură epistolară, pentru a face portretul unui tînăr în formare, care prezintă deja toate elementele personalității de mai tîrziu. A îngrijit ediții din A. Bacalbașa, N. Filimon, C. Hogaș, I. Slavici, Titu Maiorescu și a stabilit textul *Aforismelor* lui Schopenhauer în traducerea lui Titu Maiorescu.

FILIP, Stelian, 18.9.1924, Moldoveni — Teleorman. În 1945 termină Liceul industrial la București, în 1954 studiile filologice; profesor din 1948, redactor la Radio 1953, la „Albina" din 1954, metodist cultural din 1958, din nou redactor la Radio din 1968. Debutul în „Tînărul scriitor", cu versuri (1954). A publicat versuri pentru copii și umoristice fără pretenții: *Azi pitic, mîine voinic* (1962), *Colo-n larg de Bărăgan* (1965, poezii populare aranjate), *Rime sprințare* (1966), *Fabule într-un degetar* (1970), *Cartea cu zîmbete* (1974), *Minifabule* (1974), *Un buchet de epigrame* (1975).

FILIP, Traian, 11.2.1929, Lugoj. Licența în filologie la București; a fost și cursant la Școala de literatură „Mihai Eminescu" (1950—54). Activitate redacțională în presa cotidiană. *Amar* (1963) e romanul satului moldovean Mălureni, aflat în preajma Eliberării, scris sub forma unei succesiuni de confesiuni datorate unui număr de personaje care trăiesc evenimentele sau sînt mar-

Scanned with OKEN Scanner

tore la ele, fiind angrenate într-un proces de clarificare interioară. *Desen după natură* (1966), roman cu implicații autobiografice, este o evocare lirică a fostei Școli de literatură „Mihai Eminescu". *Dansul focului* (1968) folosește ca procedeu de bază confesiunea. În primul volum vorbește exclusiv un arhitect aflat temporar într-un oraș de provincie, angajat într-o istorie erotică cu Raluca, liceană de 17 ani, acaparatoare și mincinoasă, capricioasă și nehotărîtă. Volumul al doilea este în prima parte o sumă de confesiuni ce se referă la aceleași situații, propunîndu-le alte dimensiuni, prin intermediul pozițiilor pe care le ocupă diferitele personaje în sistemul de relații dat. Colecția de confesiuni are rolul de a lumina adevăruri parțiale, instabile ca dansul focului, enunțat metaforic prin titlu, disponibilitățile personajelor pentru polivalență erotică și socială. În sfîrșit, eseul-postfață *Turnul de echilibru* ar reprezenta cea de a treia dimensiune a romanului și justificarea lui sociometrică. *Vîntul din fața soarelui* (1969) e tot un studiu al iubirii, ca și celelalte romane; eroina, descendentă a unei familii de militanți revoluționari, se dăruie cu generozitate construcției socialiste și se retrage cu modestie demnă pentru a lăsa altora primele locuri în dialectica luptei. Alte romane se bazează tot pe istorii erotice determinate de evenimente istorice: *Patima nopții* (1971), *În singurătatea femeilor* (1972), *Crivățul bate năprasnic* (1974). Schițe umoristice în *Piața cu pălării și tromboane* (1971). Volume de reportaje: *Pămîntul oțelului* (1964), *Diluviul sau apele lui Saturn* (1971, în colab. cu V. Nicorovici), *Orașe cu geometrie variabilă* (1972), *Spre Kilimanjaro* (1976). A tradus din A. t'Serstevens.

FIRAN, Florea, 4.10.1933, Giubega—Dolj. Studii secundare la Școala pedagogică din Deva și superioare la Facultatea de limba și literatura română din București; profesor la Cugir, inspector școlar la Craiova (1958—1966), președinte al Consiliului orășenesc al pionierilor, șef adjunct al Secției de învățămînt și președinte al Comitetului de Cultură și Artă al județului Dolj din 1968, continuîndu-și activitatea de cadru didactic de liceu și apoi universitar. Doctor în filologie (1976). Animator al vieții cultural-artistice și literare din Oltenia, atît prin inițiative practice, cît și prin studiile publicate, dintre care se remarcă descrierea și analiza completă a revistei „Ramuri" seria 1905—1947 (1971—1973), precum și panorama literaturii oltenești *De la Macedonski la Arghezi* (1975) în care scriitorii născuți în Oltenia, ca și cei care și-au desfășurat vreo activitate oarecare acolo sînt prezentați succint și bine reprezentați bibliografic prin colaborări, opere, referințe.

„FLACĂRA", săptămînal de artă și cultură al Uniunii sindicatelor de artiști, scriitori, ziariști.

Scanned with OKEN Scanner

Apariția revistei este hotărîtă la lucrările celui de al doilea congres al U.S.A.S.Z. din octombrie 1947. Primul număr apare la 4 ianuarie 1948, în format mic, cu 12 pagini. Revista se substituie fostei „Reviste literare", de la care păstrează o parte a echipei redacționale, rubrici și probleme. Scopul săptămînalului este de a participa activ la lupta clasei muncitoare pe baricada ideologică împotriva forțelor imperialiste și antidemocratice, împotriva artei și literaturii decadente. Organ de luptă pe frontul ideologic, publicația urmărește să dea cititorilor săi sfaturi și exemple concrete, îndemnuri mobilizatoare, să ajute celelalte sindicate în activitatea lor. Revista „apare sub conducerea unui comitet" nenumit în tot cursul existenței; semnăturile sînt în marea lor majoritate noi, unele dintre ele se vor impune ulterior. Primele numere salută abolirea monarhiei. Treptat, vor fi luate în discuție mai toate compartimentele vieții culturale: de la literatură și film la operă și bibliotecile universitare. Apar frecvent, inserate în mijlocul articolelor, casete cu informații asupra cărților marxiste apărute sau a adunărilor publice. Deși revista este constituită pe pagini, rubrici, probleme, aceiași colaboratori se ocupă de toate rubricile. Eseuri și articole cu caracter ideologic sînt scrise cu deosebire de Barbu T. Cîmpina, M. Novicov, N. Moraru, Florin Tornea, Victor Tulbure; eseuri pe teme literare de Paul Georgescu, Emil Suter, Paul Cornea, Silvian Iosifescu, Al. Jar, Nicolae Mărgeanu. Se polemizează frecvent cu „Națiunea" lui G. Călinescu, care dealtfel reacționează prompt. Se revizuiesc puncte de vedere tradiționale asupra unor opere sau scriitori, deseori mai mult cu entuziasm decît cu spirit critic științific. Vicu Mîndra se ocupă de G. Călinescu; Florin Tornea de Alice Voinescu; Geo Dumitrescu îl acuză pe Marin Preda de naturalism în legătură cu nuvela *Ana Roșculeț*. Există o rubrică de *Reconsiderare a clasicilor*, la care scriu Mihnea Gheorghiu, Emil Suter, A.M. Sperber. *Restituiri*, rubrică prezentă și la „Orizont" sau „Revista literară", își continuă existența, ocupîndu-se de autori interbelici, printre care Al. Robot sau H. Bonciu. Cu numărul 42 din octombrie 1949 „F." apare într-un format mărit. Numărul de pagini începe să varieze — media urmînd să fie de 4. Nicolae Moraru, alături de alți teoreticieni, publică articole pe teme ideologico-estetice. De la începutul apariției nu există o cronică literară scrisă susținut. Poate fi considerată cronică literară rubrica *Cărțile și viața*. *Medalioane* este o rubrică dedicată literaturii străine; Eugen Jebeleanu ține un *Carnet săptămînal* (1948—1949); o rubrică *De la stînga la dreapta*, denumită astfel după dispunerea tipografică, conține note polemice și informații literare. Literatura propriu-zisă este de slabă calitate. Aurel Baranga și Teodor Mazilu tipăresc poezie, alături de poeți

Scanned with OKEN Scanner

reconsacrați recent ca Victor Tulbure, Nina Cassian, Noe Smirnov, Dan Deșliu, Andrei Ciurunga. O rubrică lirică este *Antologia provinciei* unde se reproduc poeme din presa întregii țări: Ioanichie Olteanu, Aurel Rău, Teodor Vârgolici. Proză publică Nicolae Jianu, George Dan. Un număr anunță însă în 1948 apariția *Moromeților*, din care se și publică un fragment. La *Condeie noi* își publică primele încercări literare Corneliu Leu și Horia Stancu. Pe măsura reducerii numărului de pagini, se va renunța la publicarea literaturii. Din 1951 „F." își pierde caracterul literar artistic, și devine revistă ilustrată, cu profil cultural de largă popularizare.

FLĂMÂND, Dinu 24.6.1947, Susenii Bîrgăului — Bistrița-Năsăud. Familie de țărani. La Cluj, termină în 1965 studiile liceale și în 1970 pe cele filologice. Stabilit la București, este funcționar la Centrala cărții (1970—1971), redactor la Editura enciclopedică (1971—1973) și apoi la „Amfiteatru". Debutează în „Tribuna" (1966). *Apeiron* (1971), *Poezii* (1974) și *Altoiuri* (1976) impun un manierist voluntar în direcția rafinării procedeelor de pulverizare a lumii interioare și exterioare, realizîndu-și imaginile prin sentimentul marginilor, nemărginitului sau a nefuncționalului. Antiafectiv, iubind nuanțele, visceralizînd mineralul și invers, poetul se păstrează în același timp într-un permanent cadru al jocului grațios și fragil; asimilările culturale mitologice prezintă aceeași apartenență la apeironism, ca vag, eterat și delicat, informal sufletesc. Poezia din urmă indică apartenența la tradiția ardeleană a liricii genealogiei și pămîntului.

FLORESCU, Vasile, 4.4.1915, Manga-Pietrari—Dîmbovița. Liceul terminat în 1936, la Tîrgoviște, Facultatea de litere și filosofie în 1940, după care urmează Academia pedagogică (1940—1942). Profesor de liceu la Tîrgoviște (1943—1944), București (1944—1945), Ploiești (1946—1948) și din nou la București. Debutul în „Cadran" (1937). *Conceptul de literatură veche* (1968) prezintă evoluția problematicii istoriografiei literare din antichitate pînă azi, bazat pe o erudiție excepțională, într-un stil clar, elegant și nervos. *Retorica și reabilitarea ei în filozofia contemporană* (1969) și *Retorica și neoretorica. Geneză; evoluție; perspective* (1973) constituie sincronizări românești originale în cercetarea mondială a unui obiect reactualizat.

FODOR Sándor, 7.12.1927, Șumuleu—Harghita. Scriitor de naționalitate maghiară. Liceul romano-catolic din Miercurea Ciuc, absolvit în 1946; studii universitare la Cluj terminate în 1950. A fost scurt timp profesor la Sînnicolau Mare, apoi redactor la filiala din Cluj a E.S.P.L.A. (1951—1956) și din 1956 la „Napsugár". Debutul în „Utunk" (1950). Primele volume de poves-

tiri sau romane indică mai ales un bun constructor, capabil să dozeze elementele narative în vederea realizării de efecte în felul loviturilor de teatru sau a creării de atmosferă; subiectele sînt cele comune contemporaneității literare, dar este remarcabil interesul și capacitatea de a descoperi și evidenția locuri din natură inedite, cu o frumusețe magică, dominînd umanitatea aferentă: *Bradul alb* (1954), *Poiana lăcrămioarelor* (1955), *Bate vîntul, bate...* (1957), *Autoportret* (1964), *Cronică* (1966), *La ce gîndește bătrînul păstrăv* (1967). Cel mai important roman al său rămîne *Mofeta* (1970, în rom., 1972). Un profesor reumatic pensionat merge pentru tratament la „Groapa puturoasă", loc izolat în munți, populat de eresuri; prin intermediul acestui martor vor fi prezentate locul și umanitatea lui. Spațiul sanatorial e un mijloc clasic pentru analiză caracterologică profundă, maladia fizică fiind numai un punct de plecare pentru evidențierea unor tare sociale; pe de altă parte, spațiul închis, izolarea locului și superstițiile asigură posibilitatea tensionărilor psihologice ale relațiilor umane, stilizarea fantastică și chiar alegoria kafkistă. Prozatorul mizează pe tehnica misterului: personajele și acțiunile nu sînt niciodată explicitate deplin, ambiguitatea asigurînd și finalizarea romanului. Un alt roman fantastic cu un caracter oarecum eticist este *Apă grea* (1971): un redactor de hebdomadar află incidental că vecinul are în curte un puț cu apă grea, iar localitatea suportă consecințele interesului efemer; dar eroarea e înlăturată și redactorul concediat pentru incapacitate profesională readuce locului prin alte mijloace gloria și beneficiile. Un scurt roman despre problemele tineretului e *Te voi păstra* (1973); proză memorialistică în *O zi, o viață* (1976). Poezie în linia magicului din proză: *Chemarea spiritelor* (1969). Pentru copii: *În tabără* (1961), *Prieteni noi* (1961), *Jóska și măcrișul* (1962), *S-a pierdut o fetiță* (1964), *Piticul cel fioros* (1966), *Cipi , prea fericitul uriaș* (1970), *Cei mari sînt nervoși* (1974), *Ocolul lumii într-o copaie* (1976).

FRANYÓ Zoltán, 30.7.1887, Marghilița — Banatul iugoslav. Scriitor de naționalitate maghiară. Studii elementare și secundare la Ineu, Arad, Timișoara și Sopron. În timpul studiilor de la Academia militară din Budapesta (1904—1907), debutează cu poezie în „Revista maghiară". Din 1908 e la Timișoara, ca gazetar. Combatant și rănit în timpul primului război mondial (1915), din această experiență rezultînd volumul în germană *Fratele dușman*. Ca aderent la revoluția proletară maghiară din 1919, e ales membru al Consiliului scriitorilor revoluționari și redactor al ziarului „Vörös Lobogó". După înfrîngerea revoluției, studiază la Viena filologia clasică greacă și orientalistica. Întreține relații de amiciție cu numeroase celebrități ale literaturii europene; din această

Scanned with OKEN Scanner

perioadă datează și primele traduceri din lirica română. Activitatea de traducător e continuată la revista „Tűz"; în 1924 girează la Arad revistele „Génius" și „Új Génius". La Timișoara, unde se stabilește definitiv, scoate în limba maghiară „Ziarul de la ora 6" (1930—1940), în care ia atitudine față de procesul de fascizare a Europei. După ultimul război, socialismul îi va oferi toate onorurile cuvenite unui spirit democrat și pacifist. F.Z. e o personalitate de factură enciclopedică, care a avut o contribuție excepțională la cunoașterea reciprocă a românilor și maghiarilor, și la popularizarea literaturii române în spațiul de limbă germană. Activitatea sa de traducător (în care a debutat, traducînd în 1911 în maghiară din Anatole France) acoperă zone variate și din literatura română — de la Gr. Alexandrescu la Lucian Blaga. Două volume de opere din Eminescu și o selecție din poemele lui Blaga au fost tipărite la Budapesta. O antologie de *Poeți români* în 1932 și o alta cu același titlu în 1968, la Viena, urmăresc traiectoria liricii române de la Alecsandri pînă la poeții contemporani. Alte eforturi pentru traducerea unor opere ale literaturii universale în maghiară: Goethe, Rilke, Hofmannsthal, Poe, Baudelaire; *Moștenirea antică* (1973) e o antologie de traduceri din poezia egipteană, sumeriană etc. Pentru Editura Academiei germane din Berlin a pregătit o antologie bilingvă germano-greacă în patru volume: *Lirică grecească* (1967—1969). Tot un volum de traduceri din lirica universală în germană sub titlul *So weit die Welt nur offen ist...* (1973). O parte din publicistica politică și artistică a fost strînsă în volumele *Pe prispa iadului* (1961, titlul unui volum în română din 1967) și *Bătălia condeiului* (1972); textele sînt din anii 1912—1968.

FRÎNCULESCU, Nicolae, 10.5.1925, București. Fiul unui muncitor parchetar. Studii medii terminate în 1948; în 1954 absolvă Institutul de căi ferate; inginer șef la Tipografia C.F.R. (1958—1968), directorul tipografiei „Tiparul" pînă în 1973; șef de birou la „Arta grafică". Prozator al periferiei bucureștene, văzută prin evenimentele cotidiene mărunte, luminate uneori trist, alteori comic: *Mireasa de tablă* (1969), *Dudul rubiniu* (1970), *Zestrea Rosanei* (1970). O idee remarcabilă stă la baza romanului *Colții șacalului* (1975), dedicat tineretului: un român e plasat într-o acțiune western, cu toate circumstanțele tradiționale și moderne.

FRUNZĂ, Dumitran, 8.10.1929, Mirosloveşti — Iași. Absolvă liceul „Barbu Știrbey" din Buftea, și o școală de ofițeri. Ofițer (1951—1960), redactor la Radio-Televiziune (1960—1967); un an de filozofie la Iași (1968) și următorii la București, licența în 1972; a lucrat în C.C.E.S; redactor la „Albina". Debutează cu un poem în „Tînărul scriitor" (1955). *Viața în lucruri* (1966) prezintă meditații

în jurul raporturilor omului cu obiectele pe care el le umanizează; *Echilibru* (1974) e definit de ciclul *Adolescență romantică*, o autobiografie exemplară, faptele individuale fiind determinate de evenimentele social-politice care au format o conștiință comunistă. *Mișcarea sentimentelor* (1975) și *Umbra focului* (1975) evidențiază descendența moldovenească a poetului, uneori prin motive, alteori prin imagini culturale și peisaje, tonul baladesc predominînd. Poet sobru, reticent în imagini, D.F. evoluează de la discursul poetic liber către structuri prozodice clasice.

FRUNZĂ, Eugen, 21.8.1917, Märsch-Schönberg (Šumperk — Cehoslovacia). Fiul unui învățător bucovinean. În 1936 termină liceul la Cernăuți și se înscrie la Facultatea de drept din același oraș, fără a-și mai lua licența. Corector la ziarul „Ordinea" (1940), prefect al județului Rădăuți, redactor la „Scînteia" (1947—50), redactor șef adjunct la „Flacăra" și „Contemporanul", director al Editurii tineretului. Debutează în „Convorbiri literare" (1940), cu poezii traduse din germană. *Din inimă* (1940) propune un poet predispus către notația impresiilor erotice delicate și a tristeților suave. După război, dovedește o fecunditate extraordinară, într-o atitudine lirică constantă, a poetului cetățean, răspunzînd cu promptitudine comenzii sociale, deseori creînd formule lirice de circulație. Repertoriul tematic se întinde de la manifestul antiimperialist la elogiul istoriei eroice și al muncii socialiste: *Sub steagul vieții* (1950), *Zile slăvite* (1951), *Față-n față* (1954), *Vă chem!* (1955), *Versuri alese* (1955), *Liberi și stăpîni* (1956), *Cîntece de veghe* (1959), *Și ziua ard stelele* (1961), *Un om și un frate* (1961), *Poezii* (1963), *Fîntîna soarelui* (1963), *Întoarcerea tinereții furate* (1964), *Chipul fără noapte* (1965), *Sărutul pămîntului* (1966). Atitudinea patetică și în fiecare clipă combativă devine prin scurgerea timpului act de manierism. În continuare poetul își diversifică aria tematică, cultivînd mai ales lirica erotică și elegiacă: *Cupa cu garoafe* (1960), *Cîntece albe* (1968), *Iarba de aur* (1969), *Sîngele nostru de apoi* (1970), *Iubire am scris* (1972), *Arbore neîmpăcat* (1973), *Numele tău* (1974). Publicistică în: *Oameni și căști* (1951), *600 de milioane de oameni liberi (Însemnări de călătorie din R.P. Chineză*, 1954), *Oamenii învinș (Însemnări din carnetul unui scriitor*, 1955), *Atenție, sens unic* (pamflete, 1961), *Dintr-un post de observație* (1975). Versuri pentru copii: *Ce e tata?* (1964), *Cîte două cuvinte de ținut minte* (1970). A tradus din G. Keller, J. von Eichendorff, Karl May, precum și cîteva volume de basme și legende germane.

A.O.: *Versuri*, sel. retr., 1968; *Partea mea de lume*, v., ed. de autor, 1970; *La un pichet cu salcîmi*, 1974; *Cred în lumina voastră*, 1976.

Scanned with OKEN Scanner

FRUNZĂ, Victor, 8.6.1935, Dumitrești—Vrancea. Liceul comercial la Rîmnicu Sărat, absolvit în 1952; un an la Facultatea de ziaristică din București, restul la instituția omonimă de la Universitatea „Lomonosov" din Moscova. Din 1958 lucrează la secția literară a Radiodifuziunii. *Globul din stînga* (1968) adună versuri, dintre care mai reușite sînt cele consacrate unor sentimente plasticizate solemn. O culegere de povestiri diferite ca tematică și dezvoltare, dovedind abilitate și ingeniozitate în finalizări este *Privegheați lîngă privighetori* (1972). Proză turistică despre case memoriale în *Muzeu sentimental* (1974).

FRUNZETTI, Ion, 7.1.1918, Bacău. În 1936, la Timișoara își termină liceul. În 1940 este licențiat al Facultății de litere și filozofie din București. Între 1938—43 este asistent onorific al profesorului George Oprescu. O vreme este asistentul profesorului Tudor Vianu (1947—51), pentru a deveni apoi cercetător științific al Institutului de istoria artei al Academiei. Reintră în corpul universitar, unde rămîne pînă în 1958, revenind în 1964 la Institutul de arte plastice. A fost director al editurii „Meridiane". Debutează cu un sonet în „Adevărul literar și artistic" (1934). Universul liric din *Risipă avară* (1941), *Greul pămîntului* (1943), *Maree* (1945), *Ostrovul meu* (1957) și *Dragostele aceleiași inimi* (1967) își păstrează ca o linie dominantă reflexivitatea intelectualistă, anexîndu-și treptat, odată cu rutinarea expresiei și definitivarea unui program estetic și gnoseologic, simbolul și mitologia națională, concizia dar și reversul ei, retorismul solemn și viril. A tradus singur sau în colaborare din proza picarescă spaniolă, Cervantes, Shakespeare, Thackeray, Hugo, Rimbaud, Tolstoi, Gorbatov, Gladkov, H. Mann. Eseuri de artă plastică prezentate la Radio și Televiziune ori publicate în presă; monografii sau comentarii ale unor maeștri ai artei plastice naționale.

FULGA, Laurențiu, 2.11.1916, Fulga de Jos—Prahova. Liceul militar la Chișinău, terminat în 1936; Facultatea de litere și filozofie din București (1936—1941); prizonier în timpul războiului; redactor la ziarul „Glasul armatei" (1945—1961), redactor la „Viața militară", consilier la Teatrul Armatei, vicepreședinte al Uniunii scriitorilor din 1968. Debutează cu proză în „Bilete de papagal" (1938). *Straniul paradis* (1942, ed. rev. 1975) conține cinci nuvele în care istoriile erotice se realizează în și prin determinări ale straniului și mai puțin ale fantasticului propriu-zis: iluzia și halucinația, visele și morțile bizare se adaugă fatalităților unor preluări și repetiții de destine; în maniera secolului trecut, faptele sînt anticipate sau dublate ad-hoc prin pasaje eseistice, de comentariu teoretic. Un proiectat ciclu de romane voluminoase ar evoca anii ultimului război. *Eroica* (1956) e o prezentare a momen-

Scanned with OKEN Scanner

telor apocaliptice din războiul antisovietic și a dramei unei națiuni; un colonel Giurgea realizează o mare parte din meditațiile în jurul războiului. Romanul prezintă licențe de construcție, abuzează de retrospective, pierde din interes prin accentul deosebit pus pe detaliul de coșmar. *Steaua bunei speranțe* (1963) urmărește cu ceva mai multă detașare de fapte procesul de limpezire a unor conștiințe într-un lagăr de prizonieri. Conflictelor și confruntărilor militare concrete le iau locul disputele morale și politice: clase, interese și poziții sociale dintre cele mai diferite se delimitează și-și încearcă forțele. Romanul conține implicit și ideea războiului ca mijloc de purificare și convertire violentă a mentalităților. Abil în construcția secvențelor care surprind psihologia de masă, L.F. a reușit să creeze o carte optimistă a convalescenței morale a unei națiuni. Cu *Alexandra și Infernul* (1966) autorul rămîne fidel tematicii alese, dar unghiul s-a schimbat: cartea dezbate exclusiv problemele erotice ridicate de război, printr-o confruntare absolută între Alexandra, simbol operator pentru erotism și feminitate, și Infernul războiului. Romanul este constituit dintr-o serie de povestiri independente, legate între ele doar prin cele două simboluri, Alexandra fiind imaginată în mereu alte variante și prin mereu aceeași funcționalitate în fiecare dintre povestiri. O structură similară prezintă *Doamna străină* (1968), nuvelă atașabilă romanului amintit. O revenire la preocupările inițiale este romanul *Moartea lui Orfeu* (1970): un sculptor aflat între crize artistice și erotice își pierde iubita. Priveghiul acesteia devine ocazia unei trăiri paroxistice delirante, proiectate în fantastic. Traduceri din literatura sovietică, în colaborare: Galina Nikolaeva, A. Serafimovici ș.a.

A.O.: *Ultimul mesaj*, dr., 1951; *Ion Vodă cel Cumplit*, dr., 1953; *Meșterul Manole*, dr., 1958; *Pe viață și pe moarte*, pov., 1960; *Concertul pentru două viori*, pov., 1964; *Este vinovată Corina?* dr., 1964; *Sinteza*, nuv., 1971.

G

GAÁL Gábor, 8.3.1891, Budapesta—13.8.1954, Cluj. Scriitor de naționalitate maghiară. Copilul din flori al unei servitoare, mai tîrziu măritată cu un maistru frizer. Copilărie mizeră, lipsită de căldura familiei; în 1903 este înscris la un gimnaziu, și-și termină studiile secundare în 1911; în același an e student la Facultatea de litere și filosofie; între 1914—1917 trăiește experiența războiului și chiar pe aceea a frontului; funcționar între 1918—1919. În timpul revoluției proletare maghiare îndeplinește sarcini ale partidului comunist; în 1921 e emigrant la Viena, dramaturg la un studio de film din Viena și de la Berlin; în 1924 e din nou la Viena și, pentru un număr de luni, la Budapesta, anul următor. Arestat, reușește să fugă și vine la Cluj în 1926, găsindu-și în România un teren fertil pentru activitatea sa. Din 1927 colaborează la „Új Kelet". A condus între 1929—1940 revista „Korunk", publicație lunară orientată de P.C.R., unde-și va publica majoritatea articolelor. Între 1942—1945 e mobilizat ofițer în armata maghiară; prizonier la americani în 1944, se reîntoarce la Cluj în 1945. După război desfășoară o febrilă activitate universitară, științifică, politică și publicistică: fondează și conduce revista „Utunk", e profesor de filozofie și de istoria literaturii maghiare la Universitatea din Cluj (1946—1952). Academician. Debutul cu poezie din 1913 nu este concludent și nici consolidat ulterior. G.G. rămîne un critic literar, animator, mentor literar și gazetar cu o mare importanță pentru dezvoltarea literaturii maghiare din România. Puțin interesat de aspectul estetic al literaturii, el pune actul critic sub semnul filozofiei și lirismului, considerînd că un critic este adevăratul liric al filozofiei. Formația filozofică e hegeliană,

Scanned with OKEN Scanner

mai întîi prin intermedieri; au influență asupra sa Dilthey și Husserl, pentru ca de la începutul deceniului patru să reprezinte marxismul. S-a ocupat în articole și recenzii de fenomenul cultural, literar și filozofic european, vădind la început un eclectism mai mult prin idei, decît prin gusturi: refuză naturalismul, exaltă expresionismul și dadaismul, acceptînd în genere ceea ce ar anihila prejudecățile naționale și provinciale, în favoarea internaționalismului umanist. Pentru aceleași motive, a apreciat din 1933 realismul socialist, orientîndu-și dealtfel activitatea către o critică sociologică, nelipsită de clișee ce vor fi prezente și în opera postbelică. În literatura maghiară atacă formele extremismului reacționar, căutînd să concilieze forțele de stînga. În literatura maghiară din România, propune depășirea provincialismului printr-o beletristică a poziției de clasă, dincolo de direcția aristocratică și cea „transilvanistă". Prin „Korunk" a încercat să solidarizeze intelectualitatea maghiară și română contra fascismului și prejudecăților șovine. Va promova cunoașterea literaturii, culturii și științei românești prin revistă, în care bunăoară vor apărea nu mai puțin de 64 poezii din 20 poeți și trei balade populare. Prin condițiile temperamentale și de activitate specifice, G.G. nu a lăsat studii ample, ci numai articole scurte, recenzii, note, însemnări; au rămas numeroase schițe de lucrări mai mari, antologii, proiecte editoriale, de traduceri, pagini de jurnal, corespondență. Articolele sale, în jur de 1 200, au uneori un stil concis, alteori baroc, oscilînd în funcție de epocă între claritatea programatică și redactarea esopică. I s-a tipărit o culegere antumă de articole, controversată la apariție: *Realitate și literatură* (1950). Ulterior, opera sa va fi strînsă într-o ediție de *Scrieri alese* (I—IV, 1964—1975). O selecție de *Scrisori*, pentru perioada 1921—1945, apare în 1976.

Scrieri despre: Tóth Sándor, *Gaál Gábor*, 1974.

GAFIȚA, Gabriel, 4.3.1952, București. Studii liceale terminate în 1971; licența de la Facultatea de limbi germanice (1975). Debutul în „Amfiteatru" (1968). Povestiri alegorice și epică evazionist-fantastică mai ales în decor oriental, cu o frazare calofilă în *Moartea măștilor* (1971). Vestea tardivă despre sinuciderea unui coleg, întîmplare la care au contribuit în măsuri diferite prieteni și tovarăși, constituie motivul unei sporadice crize de conștiință într-un tînăr fără însușiri în romanul *Lumină pentru cei singuri* (1975); fără unele ambiguități finale, romanul ar semăna cu cazuistica interbelică a intelectualilor prinși într-un mecanism politic și erotic burghez.

GAFIȚA, Mihai, 21.10.1923, Baia—Suceava — 4.3.1977, București. Liceul terminat la Fălticeni, în 1941. Licența în litere și filozofie la București (1946). A lucrat la „Universul copiilor" (1942—1948); profesor de școală elemen-

Scanned with OKEN Scanner

tară (1948—1950), redactor la „Viața Românească" și „Gazeta literară" (1950—1960), apoi la Editura pentru literatură unde lucrează între (1960—1969), devenind redactor șef, funcție ocupată apoi la Editura „Cartea Românească". Debutul cu versuri în „Universul copiilor" (1936). *Cezar Petrescu* (1963) e cea mai importantă exegeză asupra prozatorului. *Duiliu Zamfirescu* (1969) e o altă monografie voluminoasă, care aspiră înainte de toate să corecteze imaginea omului distant și glacial, propunînd-o pe aceea a unui caracter exemplar, realizat nu fără dileme și tensiuni interioare. Explicarea operei se face în legătură cu caracterul omului; se descrie cu scrupulozitate și opera minoră. *Fața ascunsă a lunii* (1974) e o culegere de studii de raportare a ideilor politice, literare și a literaturii propriuzise între 1870—1900, paginile substanțiale fiind centrate pe Maiorescu, Eminescu și Caragiale. Ca și în celelalte cazuri, textele sînt remarcabile prin observațiile de detaliu. Îngrijește și o serie de *Opere* ale lui Duiliu Zamfirescu; prefațator. A colaborat la redactarea unor manuale de literatură pentru licee.

GAFIȚA, Viniciu, 1.3.1926, Baia — Suceava. Autor de literatură pentru copii și tineret, preocupat de diverse specii și teme, fără să fi reușit a da vreo operă notabilă: *Tașca de piele* (1957), *Oameni și oameni* (1959), *Șoaptele pămîntului* (1960), *A venit primăvara* (1961), *Armonica* (1962), *Întîmplările Marianei* (1962), *Ca mărgelele pe ață* (1965), *Dimineața de cenușă* (1968), *Trei întîmplări la Suceava* (1968), *Curcubeul poveștilor* (1972), *Munții necunoscuți* (1973), *Noi, cei cu ochi albaștri* (1975).

GAFTON, Marcel, 27.7.1925, Pechea — Galați. Fiu de învățători. Liceul terminat la Brăila (1945). Debutul cu versuri în „Revista Fundațiilor" (1945). Poemele din *Non possumus* (1972) unesc delicatețea sufletească și intelectualismul, rareori travestite prin experimente lexicale. A dat un mare număr de traduceri în colaborare, îndeosebi din literatura sovietică, altele singur: M. Gorki, B. Pilniak, Ognev, J. Giono, Dumas-père.

GAGYI László, 22.6.1910, Cinta — Mureș. Scriitor de naționalitate maghiară. Studii liceale la Iași. A fost învățător. Povestiri, nuvele, romane ilustrînd realismul angajat, studiul caracterologic, mai tîrziu problemele complexe ale vieții cotidiene, avînd o remarcabilă capacitate de a surprinde nașterea sentimentelor umane curate, prin care personajele sale realizează valoarea și valențele vieții: *Gîrbaciul* (1949), *Păstrăvul din Ilva* (1955), *Jurămîntul locotenentului* (1955), *Ziua de neuitat* (1956), *Cei doi frați* (1956), *Măcieș* (1957), *Profesorii* (1958), *Hamlet de provincie* (1958), *Golful sub clar de lună* (1964), *Cei aleși — Pillangó Zsuzsika* (1969), *Vraja mării* (1975, sel. nuv. 1940—1973). Din proza de evocare istorică se detașează romanul *Gene-*

Scanned with OKEN Scanner

ralul (1970), plasat în Transilvania secolului XVII, în care eroul luptă împotriva terorii habsburgice reprezentată de cancelarul Rabutin; documentele autentice sînt folosite copios. O comedie oarecare, tradusă în românește: *Banchetul* (1962). Pentru copii: *Doctor Iute-vino* (1975).

GALAN, Valerian Em., 15.2. 1921, Săveni — Botoșani. Studii politehnice la Iași, Cernăuți, Timișoara (1940—1944); redactor la revista „Gluma" (1943—1944), în care și debutează, și la ziarele „Victoria" (1945—1946), „Cotidianul" (1946), „Scînteia" (1946—1965), unde folosește numele V. Langa, de dinainte de 1945. *Cărămidarii* (1948), *Calul lui Moș Eftimie* (1950), *Memoriile agentului electoral Teică Pasăre* (1950) sînt povestiri satirice în nota generală a momentului. Romanul umoristic *Potopul* (1948) urmărește existența Curții papale din vremea Renașterii și disputele pe teme de interpretare biblică. *Zorii robilor* (1950) evocă răscoala țăranilor din 1907 din perspectiva muncitorilor socialiști din Pașcani. În *Bărăgan* (I, 1945; II, 1959) Anton Filip, metalurgist și activist de partid, este trimis ca director al unei stațiuni agricole din Bărăgan. Volumul al doilea urmărește activitatea eroului extinsă pe spații sociale mai largi, potrivit unor teze ale momentului asupra dezvoltării agriculturii: nu apar modificări esențiale, dar se face evidentă diluția epică. Romanul a putut impune prin stilul de reportaj vivace, prin umorul facil, prin observația psihologică și morală, dar lumea agriculturii românești este privită din exterior. *De la potop încoace* (1958) conține o serie de povestiri, dintre care *La Răzeși* se detașează prin atmosfera halucinantă creată de seceta postbelică și prin Iosub Prisăcaru, ființă misterioasă, demonică, stăpînită în același timp de patima înavuțirii și de dorința de a face cele mai înspăimîntătoare experiențe umane. Alte romane sau povestiri, combinînd în structuri digresive faptele semnificativ sociale cu bizareria episodică sînt incluse în ciclul *Contravizitele doctorului B.A.:* pretextul extrem de subțire e persoana absentă a unui medic, căruia diverși pacienți i se confesează. *Cărțile Horodiței* (1965) evocă activitatea comuniștilor pînă la actul insurecției la uzinele Horodița. *Zodia înstrăinării* (1966) prezintă o lume rurală rudimentară angajată într-un proces de înavuțire; *Accidentul era inevitabil* (1967) e povestea adolescentului precoce și lucid C. Otăsatu, prezent și în celelalte volume ale ciclului, intrat în conflict cu o lume neînțelegătoare. *A treia Romă* (1968) este o operă de ficțiune burlescă, alterată de stufozitatea intersecțiilor de planuri. *Hramul Sfîntului Nu* (1969) satirizează lejer epoca proletcultismului, printr-un cenaclu literar de elevi. O călătorie în China îi prilejuiește scrierea unor povestiri: *Prima însemnare a inginerului Sie-Fan-Si* (1954), *Mesajul lui U Iun-Si*

Scanned with OKEN Scanner

(1954), *Mesajul lui U Iun-tuo* (1955), *Vecinii* (1955), *Micul Kan* (1956).

A.O.: *Prietena mea Pix*, c., 1960; *Şahul dublu de la Armor*, r., 1970.

GÁLFALVI Zsolt, 30.11.1933, Tg. Mureș. Eseist de naționalitate maghiară. Licența în litere la Cluj; redactor la „Utunk" (1951—1956) și la „Igaz Szó"; director în Consiliul Culturii și Educației Socialiste (pînă în 1975). Criticul literar e preocupat îndeosebi de aspectele ideologice ale cărților maghiare din România contemporană, fiind sensibil la toate noutățile intrate pe această cale în literatură. O culegere de articole și studii de critică literară este *Scriitori, cărți, dezbateri* (1958). A dat prefețe și culegeri literare; a colaborat la redactarea unor manuale școlare.

GANE, Horia, 10.4. 1936, Scăeni — Prahova. După terminarea unei școli profesionale, este muncitor la Fabrica de postav din Buhuși (1952—1954); urmează la București o facultate muncitorească (1954—1956), filologia (1955—1961) și o școală de activiști culturali (1961—1963); metodist cultural și corector la „Ateneu". Debutul cu versuri în „Luceafărul" (1960). Poezie fără importanță în volumul *Lumină întîrziată* (1967); *Dimineața noului venit* (1974) e un roman inextricabil prin utilizarea frenetică a unor diverse procedee moderne în sine sau prin montaj: eseul, corespondența, jurnalul, colajul, povestirea în povestire, parabola, confuziile dintre real și imaginar ș.a.

GANE, Tamara, 19.8.1909, Bolgrad. Facultatea de litere și filosofie, secția franceză. Profesoară în învățămîntul secundar, funcționară la Ambasada română de la Moscova (1949), apoi la A.R.L.U.S. din București. Carieră universitară: profesor la Catedra de istoria literaturii ruse și sovietice de la Facultatea de limbi slave, pînă în 1969 cînd e pensionată. Primele articole în „Viața Românească" (1947). A dat studii introductive la o serie de clasici ai literaturii ruse și sovietice: N. Fonvizin, F.M. Dostoievski, F. Sologub, G. Uspenski, L. Leonov, N. Ostrovski, Vl. Maiakovski. *Lermontov* (1964) reflectă preocupările și aptitudinile sale: informația bogată și cursivitatea formulării sprijină un efort didactic. A tradus din Dostoievski, Fonvizin, Maiakovski, precum și lucrări de teorie și istorie literară ale unor L. Timofeev, A. Zerceaninov.

GAVRIL, Matei, 3.10.1943, Sălișteа Nouă — Cluj. Studii liceale terminate la Cluj (1962) și cele filologice la București. Debutul în „Tribuna" (1962). După poezia conformă convențiilor lirismului autobiografic din *Un copil lovește cerul* (1968), produce oarecare vîlvă cu placheta *Glorie* (1969), semnată Matei Albastru: poemele reprezentau prea puțin mascate trăiri senzuale paroxistice. *Pur* (1971) e un revers ironic al experienței anterioare: erotismul se dezvoltă prin rugă, tiradă pasionată, imperativă și sentențioasă, titlul referindu-se

Scanned with OKEN Scanner

deopotrivă la puritatea pasiunii și la absența sensurilor cuvintelor sau a aranjamentului lor în fraze. Apar invenții lexicale fanteziste. *Între floare și fruct* (1974) reia tematic și tehnic volumele anterioare. *Împărăția* (1972) e un roman al satului ardelean care suportă dialectic avîntul urbanismului, civilizația materială păstrînd obiceiurile și sprijinind categorii stilistice, mituri și simboluri; apare în plus copilăria autobiografică.

GAVRIL, Mihai, 21.11.1922, Gherla—Cluj. Liceul început în orașul natal (1934) și terminat la Aiud (1942). Urmează un Institut electrotehnic înainte de război, apoi Școala de literatură „Mihai Eminescu". Activitate redacțională la „Scînteia (1950—1954); funcționar la Uniunea scriitorilor. Debutul în „Ziarul științelor și al călătoriilor" (1940). *Dimineața pe schele* (1949) și *Conștiința lumii* (1958) sînt în măsură să-l încolonеze în largul front al liricii militante și exhortative; în *Prînz profan* (1968) și *Rădăcină și cer* (1969) poetul caută în istorie sensuri mai profunde, forme mai variate ale eroismului național și pe sine însuși în natură.

„GAZETA LITERARĂ", revistă săptămînală, organ al Uniunii scriitorilor. Primul număr, joi 18 martie 1954; „G.L." a apărut într-o epocă în care nu existau reviste specializate în literatură, capabile să abordeze operativ fenomenul literar. Un editorial, *Gazeta noastră literară* conturează liniile foarte generale ale revistei: „Gazeta noastră literară se vrea în linia întîi de luptă pentru o literatură menită să ridice conștiința socialistă a celor ce muncesc pe ogoare și uzine, în marile gospodării colective și pe marile șantiere, în munca de producție manuală sau activitatea de creație intelectuală". Programul, redactat în termeni oarecum emfatici și de breviar al problemelor generale interne și externe, de perspectivă și de interes momentan, nu își propune scopuri concrete anumite. O *Prezentare* a revistei de Mihail Sadoveanu e publicată de asemeni pe prima pagină: „Publicația aceasta a Uniunii scriitorilor tinde a se apropia mai activ de acei cititori care nu pot da tipăriturilor decît un timp mărginit. Săptămînal, cititorul nostru cel mai modest va avea știri și cronici despre toate realizările culturale". Ilustrul scriitor cere în continuare reactivarea scrisului scurt și concis, „schița și nuveleta". Revista apare deci ca o necesitate de informare, în primul rînd pe plan literar. Fără a înceta să fie o publicație de orientare ideologică, „G.L." se vrea o revistă care să se ocupe practic de fenomenul literar, de cărți și autori, de problemele literaturii mai ales sub raport estetic. Primul director e Zaharia Stancu, colegiul redacțional fiind format din: Mihai Beniuc, Marcel Breslașu, Eusebiu Camilar, Paul Georgescu, Al. Jar, Eugen Jebeleanu, Cicerone Theodorescu, Ion Vitner. Redactori șefi adjuncți sînt Ion Pas și George Macovescu. Apoi se renunță la colegiul onorific, pentru a fi consemnați

Scanned with OKEN Scanner

în caseta redacțională redactorii activi. După o perioadă, cînd director este Zaharia Stancu, iar redactor șef Paul Georgescu, conducerea îi revine, pînă în 1966, poetului Tiberiu Utan. Începînd cu numărul 9/1967, revista apare fără caseta redacțională. Zaharia Stancu reia provizoriu conducerea la începutul anului 1968. În iunie 1968, redactor șef e poetul Geo Dumitrescu. Dintre redactorii șefi adjuncți care au funcționat de-a lungul vremii: Paul Georgescu, Ștefan Gheorghiu, Vicu Mîndra, Ov.S. Crohmălniceanu, Mihai Petroveanu, Ion Brad, Ion Lăncrănjan, Al. Oprea, Ion Horea, G. Dimisianu, G. Tomozei. Alți membri atestați de caseta redacțională sînt: Ion Mihăileanu, Eugen Simion, S. Damian, Teodor Balș. Această deplasare permanentă de nume nu a putut aduce totuși modificări calitative de-a lungul timpului, lucru explicabil și prin caracterul reprezentativ al publicației. Revista informează operativ asupra evenimentelor consumate în existența Uniunii scriitorilor. La începuturile sale, conține totuși puține consemnări de cărți; apar multe articole de ideologie și estetică. *Cronica literară* este ținută la început cu oarecare neregularitate, renunțîndu-se uneori la spațiul repartizat ei în favoarea articolelor de principiu. Sînt comentate nu numai cărți românești, dar și străine. Cronica literară este ținută o vreme de Savin Bratu; ea va fi preluată succesiv de Georgeta Horodincă, Paul Georgescu, Mihai Petroveanu, Ov. S. Crohmălniceanu, Lucian Raicu, Eugen Simion, Valeriu Cristea, G. Dimisianu etc., realizîndu-se cu timpul o consemnare judicioasă și la moment a apariților editoriale. Alte rubrici apărute de-a lungul vremii sînt menționabile prin semnătura care le onorează. *Cartea străină* este o rubrică la care colaborează Ion Marin Sadoveanu, Al. Balaci, Edgar Papu, Romul Munteanu, Mariana Șora, Ion Caraion. Alte colaborări de valoare sînt datorate lui Tudor Vianu. Tudor Arghezi începe să publice săptămînal *Tablete*, apoi poeme. În sfîrșit, o *Cronică a ideilor*, care apare inconsecvent, este semnată de H. Wald. Semnează *Cronica dramatică:* D. Solomon, Ion Biberi, Vicu Mîndra, V. Râpeanu, Dinu Săraru, Romulus Vulpescu, Eugen Barbu, Al. Andrițoiu, pentru a se stabiliza apoi prin N. Carandino, reprezentant al tradiționalismului consecvent. În 1965, Fănuș Neagu semnează, pentru cîteva luni, rubrica de *Sport*. Tot cu intermitențe, în funcție de necesități, apar rubricile de note și polemici *Alb-Negru* și *Caleidoscop*. Dintre dezbaterile de mai mare amploare și interes pot fi amintite: discuția despre poezie (1955), problemele conflictului literar (1962), ampla dezbatere în jurul conceptului de realism (1965), specificul național în literatură (1966). Se discută mult despre critica literară. O anchetă, *Funcția activă a criticii literare*, în 1967. Un dialog din 1966, intitulat *Efigie și revers*, declanșează

Scanned with OKEN Scanner

o zgomotoasă polemică în jurul problemei „călinescianismului" și a descendenților săi în critica literară. O discuție în jurul manualelor școlare de literatură, în 1967. Apar numere aniversare sau comemorative, consacrate exclusiv unui eveniment sau personalități. Sectorul literar propriu-zis este abundent; nu există scriitori care să nu fi colaborat, evident diferit ca frecvență și cantitate, în acest periodic. Se tipăresc multe inedite, fragmente de roman, poeme. În cele 12 luni ale anului 1958, în cîte două pagini săptămînal, se publică romanul *Rădăcinile sînt amare* de Zaharia Stancu. Revista nu a descoperit scriitori, dar a cultivat reale talente: Eugen Simion, în critică; Nichita Stănescu, Cezar Baltag, în lirică; Fănuș Neagu, Nicolae Velea, Iulian Neacșu și alții în proză. Începînd din anul 1966 se constituie un nucleu permanent al revistei, materializat în încredințarea rubricilor permanente unor personalități. Nichita Stănescu și Cezar Baltag încep din 1966 seria *Convorbiri literare;* C. Țoiu, un *Contrapunct,* suită de interviuri cu scriitori mai ales tineri; D. Micu ține un *Jurnal,* apoi un *Periplu* și, în sfîrșit, *Cronica poeziei;* Ion Biberi publică *Oameni și probleme,* dialoguri cu personalități ale culturii și științei; Marin Sorescu o *Cronică fantezistă,* iar Ștefan Bănulescu, *Cronica elementară,* ambele rubrici fiind mutate din 1968 la „Luceafărul"; Al. Piru e prezent cu *Cronica chenzinei;* Al. Dima cu *Critica criticii;* Paul Anghel cu *Arhivă sentimentală;* Șerban Cioculescu cu *Breviar;* Perpessicius cu *Lecturi intermitente* (1966—1968); Șt. Aug. Doinaș cu *Lampa lui Diogene* — eseuri și articole despre autori și poezia contemporană. O oarecare descongestionare a revistei se produce în vara anului 1968. Ultimul număr apare la 3 octombrie 1968, după care „G.L." va deveni „România literară".

GELLÉRT Sándor, 11.12.1916, Debrecen. Scriitor de naționalitate maghiară. Studii filologice la Cluj, terminate în 1945; a fost profesor la Satu Mare (1945—1948) și Micula (1949—1970). Debutul în „Magyar Út" (1940), cu poezie. Lirismul siguranței și sentimentelor simple: *Fata jucată pînă la moarte* (1944), *Fîntîna lui Bodor Péter* (1955), *Pe urmele lui Angyal Bandi* (1957). A antologat și tradus din poezia finlandeză: *Stele pe cerul Finlandei* (1972).

GENARU, Ovidiu, 10.11.1934, Bacău. Studii liceale în orașul natal; în 1957 absolvă Institutul de cultură fizică din București; redactor la „Ateneu" de la înființarea revistei. Debutul într-o plachetă a Casei de creație din Bacău (1959). *Un șir de zile* (1966) susține prin versuri rafinate evenimente e adolescenței și ale cotidianului, patosul civic și erotismul; în *Nuduri* (1968), universul apare ca o totalitate de situații deflorate prin actul artistic. Mecanismul sexualității e proiectat cosmic, geografia cunoașterii e ambiguizată prin contaminare cu elementele trupului omenesc. Ace-

leași trăsături reapar în placheta *În țara lui* II (1969). Cu *Patimile după Bacovia* (1972), *Bucolice* (1973), *Goana după fericire* (1974) și *Elogii* (1974) devin dominante ironia și autoironia dizolvantă, negativitatea veselă, dar nu fără un fond de bunătate; lucid pînă la mazochism, purtîndu-și jubilativ condiția lugubră inventată, poetul asigură continuitatea unei imagini a provinciei și outsiderului tradițional, într-o lirică deschisă, fără subsoluri, exact atît cît este. În romanul *Weekend în oraș* (1969) se povestesc cu loialitate picantă evenimente din viața unor meteorologi izolați pe munte, pentru care erotismul devine o obsesie a comunicării cu lumea.

GENOIU, George, 31.8.1933, Armășești—Ilfov. Fiul unui funcționar. Bacalaureatul la liceul „I.L. Caragiale" din Ploiești (1953). Licența la I.A.T.C. din București — Facultatea de teatrologie (1961). Metodist și director al Casei regionale de creație populară Galați (1961—1964) și Bacău (1964—1966); inspector artistic în același oraș (1966—1967); din 1967 redactor la „Ateneu". Debutează cu versuri în „Tînărul scriitor" (1955). Piesele într-un act sau două, jucate sau numai tipărite în reviste — *Umbrelă pentru singurătate* (1968), *Dispariția* (1969), *Fereastra* (1969), *Faună în colivie* (1970), *Cină la vreme de veghe* (1970), *Strigăte în volieră* (1971), *Călătorind cu îndelungă răbdare* (1971), *Plecarea mea vremelnică* (1972), *Trecere prin veranda verde* (1972), *Seara, în fața cerului* (1973), *Obloane și iepuri de angora*, *Taina de odinioară*, *Plecările*, *Drumul spre Everest* (1975), *Logodnă fără bărbat* (1975), *După echinox*, *Misiune la conac* — continuă bunele tradiții naționale moraliste ale teatrului, prin conflicte simple, simboluri și puțin interes pentru forma scenică, temele contemporane fiind exclusive.

GEORGE, Alexandru 6.4.1930, București. În 1949 se înscrie la Facultatea de filologie, pe care o părăsește după un an; lucrează apoi ca bibliotecar la Biblioteca Academiei. Debutul în „Luceafărul" (1969). *Simple întîmplări cu sensul la urmă* (1970) și *Clepsidra cu venin* (1971) sînt colecții de povestiri reprezentînd deopotrivă exercițiul de stil și pastișa, ansamblul lor constituind un fel de istorie a manierismului în proza românească și universală, mai ales sub aspectul tematic și situațional. Refuzînd titulatura de critic literar, el își asumă rolul de glosator al literaturii în maniera lui Șerban Cioculescu, pentru care posedă bunul simț ca premisă, inteligența dubitativă și morocănoasă, ca mijloc de argumentare sistematică, și erudiția ca posibilitate de verificare și consolidare a opiniilor corective. Articolele sale, corijînd îndeosebi opinii și prejudecăți despre scriitorii interbelici, au puncte de plecare ocazionale sau se plasează într-un total dezinteres față de punctele de vedere curente: *Semne și repere* (1971), *La sfîrșitul lecturii* (1973). În aceeași manieră, *Marele Alpha* (1970) se ocupă de istoria

Scanned with OKEN Scanner

receptării operei lui Tudor Arghezi într-un mod polemic, afirmînd caracterul de „caz" al acesteia prin supralicitarea unor aprehensiuni nu întotdeauna semnificative. *În jurul lui Lovinescu* (1975) nu aduce o imagine nouă asupra criticului, dar evidențiază trăsăturile cele vechi prin precizia peremptorie a afirmației și prin economia formulării. A tradus din Villiers de L'Isle-Adam, Remy de Gourmont, Ph. van Tieghem.

GEORGE, Tudor, 3.2.1926, Ulmeni—Ilfov. Studii juridice la București. Metodist la Casa centrală a creației populare (1966—1968), pensionat apoi de Uniunea scriitorilor. Prin el boema contemporană își are unul dintre cei mai de seamă reprezentanți; îl cunosc de asemenea stadioanele de rugby, acum ca spectator, altădată ca jucător, autodenominat prin salutul astăzi încetățenit „Ahoe". Debutează în „Universul copiilor". Prin volumele *Legenda cerbului* (1957), *Balade* (1967), *Copacul descătușat. Poem simfonic* (1968), *Baladele singaporene* (1970), *Țara migrenelor* (1970), *Sonetele aeriene. Cartea întîi din Trilogia sonetelor* (1972), *Bazarul cu măști. Cartea a treia din Trilogia sonetelor* (1973), *Parfumul timpului* (1975), *Sport și liră. Sub semnul lui Hercule* (1976) T.G. e cel mai important cultivator al tradițiilor baladei culte în care a excelat Villon. Trubadur într-o civilizație modernă, fără afectare și trăind autentic grandiosul unei existențe uneori precare, T.G. dovedește o generozitate sufletească niciodată contestabilă și o francheță rar întîlnită în relațiile sale cu cititorul, față de care își dezvăluie cu sinceritate condiția tragicomică. Avînd simțul concretului și de asemenea un exercițiu al fabulosului baroc, erudit în ceea ce privește inventarul cultural cult sau anonim, poetul exploatează cele mai variate teme în cadrul unor edificii retorice, focuri de artificii metaforice și goliardice lanțuri de exclamații; elementele pitorești ale civilizației urbane sau biografiile prietenilor pot constitui nucleele baladelor sale, dar nu mai puțin legendele apocrife ajustate sau inventate, ori realitatea sportului. În genere, fabulația minimă este numai un mijloc de susținere a exercițiului de virtuozitate manieristă. Neologismul stă alături de neaoșism și de cuvîntul argotic, iar atunci cînd cuvîntul dorit lipsește, inventatorul își arată măiestria extraordinară; simțul puțin comun în ceea ce privește materia limbii se manifestă evident și prin rime. A scris, cu aceleași mijloace, volume pentru copii: *Bob auriu* (1959), *Veveriţa de foc* (1967, ed. rev. și ad. în 1973). A tradus din Giosuè Carducci; volumele personale sau ale altora sînt însoțite de ilustrații care-i aparțin.

GEORGESCU, Constantin, 27. 5. 1933, Snagov. Profesor de literatură română. Autor de romane și povestiri rudimentare sau stereotipe, melodramatice și moralizatoare: *Geamul dinspre drum*

Scanned with OKEN Scanner

(1965), *Amintiri simple* (1967), *Singurătatea lucrurilor* (1968), *Partea din care bate vîntul* (1970), *Dincolo de aproape* (1971), *Hora de duminică* (1972). În cele mai bune pasaje, povestitorul are umor jovial de esență populară, vivacitate lexicală și surprinde structuri psihologice simple, capabile de reacții spontane, în spatele cărora se ascund însă justificări adînci. Pentru copii: *Forma pămîntului*, *Taina pergamentului* (1974).

GEORGESCU, Mihai, 4.3.1924, Zăbriceni — Bălți. Redactor la Casa centrală a creației populare din București. Primele piese sînt pentru copii sau pentru echipele de amatori: *Răzvrătiții* (1960), *Marca fabricii* (1962), *Veselie în gospodărie* (1963), *Timpul nu se oprește* (1966), *Dragoste tîrzie* (1966) etc. Piesele din volumele *Punctul* (1973) și *Elegii pentru Cetatea soarelui* (1973) au subiecte istorice sau sînt alegorii în maniera teatrului absurd, fără nici o valoare dramatică: dezinteresul pentru intrigă e compensat parțial prin aglomerările de replici aforistice și spirituale.

GEORGESCU, Miron, 6.6.1931, Brăduleț—Argeș. Părinții sînt țărani. Studii secundare începute la Liceul „Avram Iancu" din Brad (1942) și sfîrșite la Liceul de băieți din Arad (1950). În 1954 termină Facultatea de mecanică a Institutului politehnic din București și devine inginer mecanic. Debutează cu versuri în „Luceafărul" (1970). *Poezii* (1972) ilustrează pitorescul logicii formale în prelungirea experienței lui Ion Barbu; poetul e un maestru al aliterațiilor, figurilor etimologice, jocurilor de cuvinte și mai ales de instrumente gramaticale; poeziile sînt scurte, versurile scurte, rimele cheamă cuvintele ca în poezia naivă. Total deosebit, *Sunetul odihnei* (1975) conține versurile libere ale unui ermetic protocolar, care relativizează figurile retoricii tradiționale.

GEORGESCU, Octavian, 23.5. 1937, Constanța. Studii filologice la Cluj, terminate în 1963. Redactor la ziarul „Dobrogea nouă", iar din 1969 la „Tomis". Debutul cu versuri în „Luceafărul" (1958). Poemele sale sînt seriale descriptive, crochiuri cu aparența concretului sau a cogitativului: *Silabele străzii* (1968), *Anemone* (1969), *Ochiul iubirii* (1974). Reportaje despre Dobrogea în *Peisaje pontice* (1966). Un roman polițist: *Ora epavelor* (1970).

GEORGESCU, Paul, 7.11.1923, Țăndărei—Ialomița. Facultatea de litere și filozofie la București. Activitate redacțională la „Viața Românească", unde se află, cu scurte întreruperi, din anul 1949. Între 1952—1959 este lector la Catedra de istoria literaturii române de la Facultatea de filologie. P.G. își începe activitatea critică după Eliberare, în publicațiile bucureștene. O parte din cronicile și eseurile sale au fost adunate în volume: *Încercări critice* (1957—58), *Păreri literare* (1964), *Polivalența necesară* (1967), *Printre cărți* (1973). Este partizanul criticii constructive și indulgente, mulțumindu-se să avan-

seze „păreri", intenție sugerată chiar de titlurile relativizatoare ale volumelor sale; în realitate, sub acest procedeu se află opțiuni parțiale, dar sigure. Referirea elogioasă nu se produce numai în legătură cu opera literară luată în discuție, ci și cu opiniile altor scriitori sau critici. Confruntarea se mută în planul relațiilor critic-cititor, pentru care obiectul literar devine numai un pretext de comunicare amabilă. Criticul refuză criteriile dogmatice în favoarea alegerilor de moment, în funcție de operă și de autor, față de care funcționează sistemul asociativ: de aici gustul pentru forma eseistică, mai puțin pretențioasă, dar mai persuasivă, ca orice formă de manifestare a impresionismului. Structural inconsistent, exclamativ, impresionist cu masca lucidității, criticul își poate perfecționa inconsistența pînă la desăvîrșire, creînd, paradoxal, modele critice. El va fi dealtfel teoreticianul „polivalenței necesare", adică al posibilităților de adaptare totală la un moment sau o conjunctură. Stilul articolelor sale este unul familiar, cu o anumită oralitate superficială: se observă permanent caracterul literar al actului critic, de operă de ficțiune. Ca prozator, debutează cu volumul de nuvele *Vîrstele tinereții* (1967). P.G. se dovedește un pictor al tîrgurilor provinciale care folosește paleta neorealismului. Jovialitate, luciditate autobiografică și sarcastică în *3 nuvele* (1973). Redactat la persoana întîi, romanul *Coborînd* (1968) are ca personaj principal pe un Miron Poenaru, care, conștient de căderea sa biologică și spirituală, caută în trecut momentul erorii ce l-a adus spre declin. Romanul devine o evocare autobiografică, a cărei scriere ar reprezenta un act de pură necesitate interioară: implicit, prin concluziile sale, el este învestit cu o valoare exemplară. Epoca descrisă e aceea a anilor premergători celui de al doilea război mondial, cînd personajul, fost ziarist de stînga, devenit profesor, suportă consecințele activității sale. Narațiunea este o cronică social-politică obținută prin rememorări și confesiuni, faptele fiind în genere tipice existenței intelectualului interbelic. Limbajul e familiar pînă la degradare și jurnalistic pînă la desuetudine. Ultimele zile ale unui utecist condamnat la moarte, în *Înainte de tăcere* (1975.)

GEORGESCU, Paul Alexandru, 11.2.1914, Craiova. Fiul unui profesor. Liceul „Frații Buzești" din Craiova; licența în litere la București (1936) și doctoratul în 1939; studii de drept cu consecințe profesionale. A fost lector de limba română în Spania, Elveția, Venezuela; carieră universitară la Facultatea de limbi romanice din București. A debutat cu eseuri în vremea liceului (1932). Specialist cu virtuți de popularizator pentru literaturile hispanice: *Teatrul spaniol clasic* (1967), *Arta narativă a lui Miguel Angel Asturias* (1971). O antologie a umorului spaniol (1975); traduceri din

Scanned with OKEN Scanner

M.A. Asturias, Maria Teresa León ș.a.

GEORGESCU, Silviu, 13.9.1915, Craiova. Fiu de funcționari. Absolvă șase clase de liceu și apoi Școala de literatură „Mihai Eminescu", în 1952. O comedie *(Colivia cu sticleți*, 1953), cîteva scenarii radiofonice *(Musafiri la Drăgănele, Pachetul albastru,* 1956) sau de film, ca și colaborarea la volumul *Cine a pierdut o verighetă?* (1962), alături de Nicuță Tănase, sugerează existența unor oarecari virtuți satirice și umoristice.

GHELMEZ, Petre, 2. 3. 1932, Gogoșari—Ilfov. Familie de țărani. După absolvirea Liceului de băieți „Ioan Maiorescu" din Giurgiu (1952), devine pentru un semestru student al Facultății de medicină veterinară din București, de unde trece la Institutul pedagogic (1952—1954), continuîndu-și studiile la Facultatea de filologie, secția de critică literară (1954—1959). Redactor la „Scînteia tineretului" (1959—1964), „Luminița", „Cravata roșie" (1964—1967, redactor șef adjunct), „Cutezătorii" (1967—1970); director al Editurii „Albatros" (1970—1974), redactor șef la „Tribuna României". Debutul cu poezie în „Tînărul scriitor" (1955). Poeziile din *Germinații* (1967) și *Altare de iarbă* (1969) fixează ordinea vegetală a lumii prin momente semnificative ale nașterii și creșterii: sămînța, polenul, seva și pămîntul devin simboluri absolute, ca în lirica lui Lucian Blaga. Optimismului bucolic îi corespunde un registru al simplităților imagistice, la care renunță numai în parte în cel de al doilea volum. *Lynxul* (1972) aduce modificări importante de viziune prin raportarea conștiinței la un cosmos curat, stabil, viu și metalic, care nu pretinde atît cunoașterea, cît raportarea. Rare situații vin să ofere pentru o clipă terifiantul și halucinantul. Versul e liber. *Sonetele* (1974), moment de răscruce, sinteză și în același timp experiență lirică, reprezintă plenar un echilibru al formei cu ideile și afectele: poet al certitudinilor interioare ce sînt tot atîtea cuceriri proprii, el refuză nu nuanțele, ci stările indeciziei, în favoarea unor esențe, axiomatice puncte de plecare pentru descrierea lumii. Adoptînd forma fixă, el înțelege să și-o adapteze, executînd toate variațiile interioare pe care schema i le permite. O poezie a cotidianului apare apoi în *Evenimente* (1976). A scris literatură pentru copii, în care armonizează candoarea, jocul și cunoașterea: *Joacă-te, gîndule* (1968), *Puf-Pufos. Aventurile unui iepuraș curajos* (1971), *Cine ești, pasăre?* (1974).

GHEORGHE, Ion, 18.8.1935, Florica—Buzău. Familie de țărani. Își începe studiile medii în 1947 la Școala pedagogică din Buzău. În 1954 absolvă cursurile Școlii de literatură „Mihai Eminescu". Activitate redacțională desfășurată alternativ la „Gazeta literară" și „Luceafărul". Primele versuri în „Tî-

nărul scriitor" (1953). Editorial, debutează cu *Pîine și sare* (1957), roman în versuri. *Căile pămîntului* (1960) prezintă aspecte specifice ale alienării și dezumanizării în condițiile proprietății private și posibilitățile de regenerare umană prin inițiativa cooperativizării. Poetul este antisentimental în expresie; intensitatea emotivă țîșnește din sistemul metaforic generat de o manieră de gîndire similară celei țărănești. Și *Cariatida* (1967) conține poeme cu nucleu anecdotic rural sau industrial. Faptul divers este proiectat pe verticalitate, prin anexarea unui sistem de simboluri sau mituri, prin intensitatea emoțională, ieșită din comun și prin grandoarea situațiilor integrate într-o ordine primordială. Înfruntarea forțelor opuse se face fără compromisuri constructive sau distructive, ca în reducțiile eroice imaginare: de aici dramatismul intens, vigoarea și solemnitatea ansamblului, puritatea actului existențial. Prin modul particular de gîndire la scară enormă, poate fi explicat și gustul pentru esențializare, dar și absența totală a pasiunii pentru detaliu și miniatură. Volumul *Nopți cu lună în Oceanul Atlantic* (1966) este prilejuit de o călătorie cu unul din pescadoarele românești aflate în cursă obișnuită. Temperamentul agitat, vulcanic, expansiv, instabil dar nu incert, își găsește cu această ocazie spațiul de exteriorizare ideală. Acum se face vizibilă înclinația către reflecția în jurul adevărurilor absolute. Ca și aiurea, materia lirică este organizată de însăși frămîntarea afectivă și nu urmărește o ordine tematică: în poeme nu se discută filozofie, ci se trăiește filozofia la modul primar. O experiență nouă este *Zoosofia* (1967), la scrierea căruia pornește de la repertoriul vechilor cărți populare. Amplul poem are o formă alegorică, prin care urmărește destinul unei spiritualități delimitate de-a lungul istoriei de întîmplări potrivnice. Materialul este filtrat prin procedeele unui modernism suigeneris: se încearcă un soi de suprarealism de factură folclorică. Uneori versurile sînt gratuite, simple declanșări mecanice de rime și cuvinte ca în jocurile de copii; pretutindeni însă strălucește prin invenția lexicală și morfologică. *Vine iarba* (1968) consolidează imaginea unui agitator și profet, a cărui dispoziție oraculară se sprijină pe posesiunea elementelor unui bănuit eu colectiv al satului. Imaginea generală care se vrea impusă este aceea a unui proces de reflexivitate realizat la scară națională, de contaminare a satului cu orașul. Prin acest poem, I.G. își perfecționează sistemul de procedee pentru obținerea unei nedeterminări de tip sibilinic: sînt speculate cuvintele obscure, spațiul plasmatic al unei mitologii bănuite. Excursul firesc este dereglat prin inferențe șocante. Amestecurile de basm,

Scanned with OKEN Scanner

ezoteric, exorcistic și pitoresc magic tipic romantic sînt perfecționate în *Cavalerul trac* (1969), *Megalitice* (1972) și *Noimele* (1976). În același sens, *Cultul zburătorului. Opiniile poetului despre lumea miturilor autohtone* (1974) dezvoltă credința într-un sistem mitologic național coerent, bazată pe diverse arhetipuri străromâne și pe imagini folclorice speculate în spiritul unor N. Densusianu și V. Pârvan; speculativul este chiar depășit de vizionarismul poetic. O pastișă a stilului cronicăresc, reluare a expresiei populare licențioase și ilustrare a comicului naiv în poemele din *Mai mult ca plînsul. Icoane pe sticlă* (1970). Și un reportaj liric ca *Avatara* (1972), generat de o călătorie în Cuba, beneficiază de noile viziuni autohtonist-planetare ale poetului care vede oriunde unul și totul. Pentru copii: *Țara rîndunelelor* (1963). Un volum selectiv de *Poeme* (1972).

GHEORGHIU, Constantin, 6.12. 1925, Galați. Studii filologice la București, terminate în 1952. A condus redacția de proză de la Editura tineretului, de unde a trecut, în 1970, la Editura Litera. Debutul în „Tribuna". Nuvelele și povestirile sale, indiferent de epoca în care sînt plasate, se caracterizează prin atmosferă și tensiune psihologică generate de acțiuni violente sau decisive ale unor oameni imprevizibili structural sau prin disimulări; complicațiilor caracterologice li se adaugă efectele epicii tainei, constînd în dozajul informațiilor necesare închegării conflictului: *O viață pe o coajă de pepene* (1966), *Pădurea* (1967), *Pămînt și păianjeni* (1969), *Nu uita pasărea ucisă* (1973).

GHEORGHIU, Mihnea, 5.5. 1919, București. Liceul „Frații Buzești" din Craiova. Studii de litere și filozofie la București. Debutează în presa literară din Craiova, apoi colaborează la publicațiile de stînga din Capitală. În 1944 devine redactor șef al ziarului „Scînteia tineretului"; redactor șef al revistei „Secolul 20" (1961—1963). Președintele Consiliului Cinematografiei (1963—1965), vicepreședinte al C.S.C.A. (1965—1968), prim vicepreședinte al I.R.R.C.S. (1968—1972). Membru al C.C. al P.C.R. de la Congresul al IX-lea; președinte al Academiei de Științe Sociale și Politice; șef al Catedrei de teatrologie și filmologie de la I.A.T.C. „I.L. Caragiale". Primele poeme se încadrează în atmosfera de avangardă și nonconformism: *Anna Mad* (1942) și *Ultimul peisaj al orașului cenușiu* (1946) reprezintă intersecții de modalități lirice experimentale subordonate integral comunicării unui mesaj optimist și patetic exploziv. *Primăvara în Valea Jiului — Două poeme* (1949) e o reactualizare a prozei poematice pentru a cînta realități contemporane. Cu *Întîmplări din marea răscoală* (1953) și *Balade* (1956) se aliniază frontului larg al poeziei

Scanned with OKEN Scanner

cetățenești, uzînd de virtuțile folclorului și de faptele exemplare ale strămoșilor. Valorificarea evenimentului istoric este prezentă și în *Tudor din Vladimiri* (1955), evocare dramatică în cinci acte. Subiectul revine în *Zodia Taurului* (1972) ca „reportaj dramatic" și din nou în volum, alături de o piesă despre Mihai Viteazul: *Unul în doi: 1601 Capul — 1821 Zodia Taurului* (1975). *Două ambasade* (1958), volum format din *Ucenicia cărturarului* (apărută într-o primă variantă în 1955) și *Tihna valurilor*, urmărește viața și epoca umanistului D. Cantemir: structura cărții oscilează între eseu și proza obiectivă tradițională. Cartea va reapărea cu titlul *A venit un om din răsărit* (1969). O altă preocupare permanentă este aceea pentru fenomenul literar străin. *Modalitatea conformistă a teatrului* (vol. I, *Orientări în teatrul contemporan*, 1948), constituind și teza sa de doctorat din 1947, și *Dionysos* (1969) cuprind eseuri despre Sean O'Casey, Eugene O'Neill, Th. Wilder, J. Anouilh, B. Shaw, A.P. Cehov ș.a. *Orientări în literatura străină* (1958) vizează fenomenul literar de limbă engleză. Ca și studiile mai ample, *Walt Whitman* (1955) și mai ales *Scene din viața lui Shakespeare* (1958), opera sa de analiză a fenomenului literar străin vădește o mobilitate intelectuală deosebită. A coordonat ediția de *Teatru* (1958—1964) de Shakespeare. Foiletonistică pe teme politice, culturale și cetățenești: *Scrisori din imediata apropiere* (1971), *Scene din viața publică* (1972). Traduceri din Shakespeare, Dickens, F. Cooper, Whitman, Beecher-Stowe, Ben Jonson, G.G. Márquez, precum și din autori ruși și sovietici.

A.O.: *Culisele diplomației americane — Legea Taft-Hartley*, 1948; *Ultimul peisaj* (v., 1939—1959), 1974.

GHEORGHIU, Ștefan, 3.7.1926, București. Fost muncitor, redactor la „Munca". Debutează în 1949, cu nuvela *Rotița*. Proza din *Drumul din pădure* (1952), *Comoara din tunel* (1956), *Nufăr alb scăldat în sînge* (1956), *Brățara* (1964) evocă mai ales episoade din activitatea ilegală a partidului comunist sau din război, iar *Cumpăna inimii* (1958) și *Lebăda* (1965) se aliniază preocupărilor comune de consemnare a prefacerilor socialiste ale țării. Experiența de viață este vizibil contaminată de expresia sentimentală și naivă, rezultată dintr-un efort spre livresc.

GHEORGHIU, Tașcu, 20.9.1910, Constanța. Liceul la Constanța. Licențiat în filosofie la București. A editat, în orașul natal, revista de avangardă „Liceu", împreună cu Virgil Teodorescu și Mircea Panait. Activitate publicistică la „Reporter"; după Eliberare publică recenzii în „Viața Românească", la reapariția revistei. Traducerile sale (*Lirică franceză*, 1966;

Scanned with OKEN Scanner

Ghepardul de G.T. di Lampedusa, 1964; *Răposatul Mattia Pascal* de L. Pirandello, 1969; *Cîntecele lui Maldoror* de Lautréamont, 1975) sînt datorate unui spirit rafinat, dotat cu capacitatea de a pătrunde în interioritatea unei opere și cu aceea de a găsi echivalentele românești de expresie.

GHEORGHIU, Virgil, 23.3.1905, Roman — 7.3.1977, București. Studii secundare începute la Liceul „Mînăstirea Dealului" (1915) și sfîrșite la „Gh. Lazăr" (1922). Tehnica pianului o deprinde la București, Viena și Paris. În 1928, Demostene Botez îi prezintă volumul de debut *Cîntările Răsăritului. Febre* (1932), rod al experiențelor avangardiste, este simultan un elogiu și o negație a citadinismului. În *Marea vînătoare* (1934), *Tărîmul celălalt* (1937), *Cîntec de faun* (1940) și *Pădure adormită* (1943), ermetismul și stufozitatea coexistă paradoxal pe locul geometric al motivelor simboliste: maladivitatea, reveria, galanteria elegiac-agonică și uneori isteria dionisiacă. *Poeme* (1966) și *Curent continuu* (1968) aduc ipostaza poetului legat de realitatea socială, optimist și exuberant, dar prozaic și superficial contemplativ. *Ținută de seară* (1970), *Trezirea faunului* (1973), *Sonete* (1975) echilibrează tematic și stilistic etapele anterioare într-o poezie de generalități. O selecție retrospectivă de *Poezii* (1968). Autorul unor eseuri muzicologice: *Din muzica și viața compozitorilor* (1940), *Viața și opera lui George Enescu* (1943) și *Inițiere muzicală* (1946).

GHEORGHIU-POGONEȘTI, Alexandru, 20.8.1906, Pogonești—Vaslui. După patru clase primare, este muncitor (1920—1943), șef mecanic (1943—1946), activist politic, șef de birou (1949—1955). Activitate publicistică și literară în presa de stînga încă din anul 1926. Membru din ilegalitate al partidului comunist. Participă la insurecția armată din august 1944, despre care scrie două piese: *Ziua cea mare* (1945), *Vigilența Gherghinei* (1948). Se consacră ulterior literaturii pentru copii: *Basme* (1952), *Spune, moșulică... spune...* (1958), *Asta-i cartea cu povești* (1962), *Apoi de povești sînt bun* (1967). *Rînduri de ieri și de azi* (1960), volum retrospectiv de versuri, evocă viața militantului comunist care a cunoscut teroarea închisorii, dar și întîmplări din lumea nouă.

GHERAN, Nicolae, 14.10.1929, București. Studii de filologie și istorie la București; a lucrat la Centrala cărții; din 1970 este redactor la Editura științifică și enciclopedică. A editat opera lui Gheorghe Brăescu, căruia îi consacră și o monografie, în 1963; în 1969 începe editarea critică a operelor lui Liviu Rebreanu, model de activitate de acest tip (I—VIII, 1969—1975).

GHERGHEI, Grișa, 30.2.1936, Galați. Liceul în orașul natal;

Scanned with OKEN Scanner

absolvent al Facultății de filologie a Institutului pedagogic din București (1964); profesor. Debutează în 1955, în ziarul „Viața nouă" din Galați. *Nici o tangentă la inimă* (1968), *Înmulțirea cu unu* (1970) și *Armuri* (1972) aduc o poezie a simplificării existențiale pînă la reacțiile esențiale, dar printr-o dicție spontană aridă.

GHERGHINESCU, Vania (Dumitru G.), 12. 11. 1900; Cîrceni-Grozești — Mehedinți — 5. 10. 1971, Brașov. Fiul unui învățător. Liceul „Traian" din Tr. Severin, terminat în 1921. Licența în drept la București (1925). Este succesiv magistrat la Turnu Severin, Sighișoara, judecător la Tg. Mureș, Agnita, Arad, Brașov, consilier juridic, procuror general al Curții de Apel, șeful Notariatului de Stat. A condus revistele „Claviaturi" (1941—1943) și „Luceafărul de ziuă". Debutează în „Datina" din Tr. Severin, în 1920. *Drum lung* (1928), *Amvonul de azur* (1933), *Privighetoarea oarbă* (1940), *Timp sonor* (1968, titlul unei selecții din 1971) aduc în forme metrice tradiționale sentimente erotice aeriene și descrieri de natură asortate cu meditații de suprafață. *Acolo sus, steaua. Elegii* (1971) cuprinde versuri declanșate de moartea soției și de prevestirea propriului sfîrșit: cel mai bun volum al său, e dedicat tristeții, singurătății neconsolate, reconstituirii evenimentelor anterioare și posterioare morții. Publicistică și istorie literară la „Astra", de la apariția revistei.

GHILIA, Alecu Ivan, 1.3. 1930, Șendriceni (Ghilia) — Botoșani. Școala Normală din localitatea natală; absolvent al Institutului de arte plastice (1952). Redactor la „Contemporanul" (1950—1953), „Gazeta literară" (1956—1960), șef de studio cinematografic (1967—1969), redactor șef la „Luminița". Debutul cu versuri în ziarul „Lupta Moldovei" (1948). Povestirile din *Frații Huțulea* (1954) aduc conflicte rurale tranșante tratate într-o manieră lirică afectată. Romanul *Cuscrii* (1958, ed. rev. 1968) prezintă satul Hîrtoapele în preajma constituirii unei cooperative agricole, în 1952: interesul epic e susținut de integrarea tipului uman pasiv, într-o rețea de conflicte dure, care pretind rezolvări nete. Protagoniștii sînt chiaburul Toma Bursuc și secretarul de partid Ion Airinei: opozițiilor tipologice le corespund în stil sentimentalismul idilizant și șarja comică. *Ieșirea din apocalips* (1960, ed. rev. 1970), roman al anilor războiului, se individualizează prin atmosfera obținută exclusiv prin aglomerarea de situații de înaltă tensiune: crisparea, tonalitatea sumbră, situațiile incredibile și macabre sînt elemente nedozate, dînd ansamblului impresia de fabricat. *Îngeri biciuiți* (1967), roman plasat în aceeași epocă, se ocupă de femeile puse în imposibilitate de a se realiza familial și erotic

Scanned with OKEN Scanner

în conformitate cu natura lor cea mai intimă; personajele au un vag substrat alegoric. Apoi, prozatorul produce în serie și manierist nuvele și romane logoreice, bazate pe fapte diverse plasate pe un fundal istoric și social, pe care l-ar contrazice sau i-ar da o altă semnificație: *Un joc nevinovat* (1967), *Secol nervos* (1969), *Asediul* (1970), *Appassionata* (1971), *Recviem pentru vii* (1972), *Iubirea mea dintîi...* (1973), *Vremea demonilor* (1974), *Întoarcerea* (1974). Reportaje și publicistică: *Drumuri, drumuri...* (1954), *Cîntece de drumeție* (1958), *Scrisori din Bărăgan* (1959), *Insula Speranței* (1963). Lirismul din proză e decantat în poeziile din *Ploi de lumină* (1974).

GHIMBĂȘANU, Ion, 27.1.1898, Buzău — 7. 4. 1972, București. Fiul unui croitor; studii juridice; avocat. Debutul în „Flamura" din Craiova (1926). Cadre parnasiene, jocuri de imagini glaciale în *Poeme* (1969) și *Largo* (1971).

GHIRVU-CĂLIN, Elena, 16. 1.1944, Bahna — Neamț. Liceul terminat la Bacău, în 1961; studii de filozofie la București, cu licența în 1967; a lucrat în redacția revistei „Cutezătorii" (1967—1969). Debutul în „Luceafărul" (1966). *Liliacul cînta în surdină. Ars amandi* (1968) sînt două nuvele reușite prin ceea ce e expansiune confesivă dezordonată și percepție glandulară a realității; *Aldebaran* (1970) își propune în cadrul aceleiași specii o analiză a femeii dotate pentru eșec, umilire, jignire și însingurare favorabilă delirului; aceeași temă e reluată în *Alte culori, alte anotimpuri* (1973) printr-o fată de 13 ani, care suferă o criză de personalitate, accentuată de mizeriile familiale. Publicistică: *Reverberații* (1971, în colaborare cu Al. Guțan).

GHIȚESCU, Ludmila, 1.12. 1918, Volintiru. A urmat o școală pedagogică și doi ani Institutul „Maxim Gorki" din București; funcționară. Poeta exemplifică imagistic un provizorat în maniera eboșelor impresioniste, peisaje lacunare pentru trăiri fugare sau neepuizate: *A căzut o stea* (1941), *Așteptare* (1945), *Fîntîni* (1969), *Cîmpii interioare* (1975).

GHIȚULESCU, Zeno, 3.7.1929, Band — Mureș. Liceul la Făgăraș; studii de medicină la Cluj; medic (1953—1973). Debutul în „Steaua roșie" din Tg. Mureș (1957). *Dincolo de umbre* (1968) e o culegere de poezii glosînd mimetic pe modele contemporane; *Discul* (1972) și *Bucuria cuvîntului* (1974) se caracterizează prin reflecții ermetizate și reverii adjectivate, avîndu-și motive poetice zborul și deplasarea în cosmos. A tradus lirică maghiară.

GIUGARIU, Mihai, 25.9.1929, Chișinău. Liceul militar din Predeal terminat în 1946; absolvă Facultatea de drept în 1950; a fost desenator, funcționar de poștă, iar din 1955 ma-

Scanned with OKEN Scanner

gistrat, mai întîi ca judecător la cîteva tribunale din provincie, apoi consultant juridic la Tribunalul Suprem și judecător la Curtea Superioară de Control Financiar. Debutează cu o povestire în „Luceafărul" (1966). *Fata și bătrînul* (1968) și *Iubiri rele* (1973) cuprind povestiri cu subiecte cotidiene și personaje din medii sociale diverse, epica tradițională combinîndu-se cu dexteritatea în confesiunea analitică a erotismului meschin și a stărilor de indecizie. *Condotierul* (1970) e romanul unui individ care-și găsește libertatea refugiindu-se în construcție fictivă, prezumție și iluzii de tot felul: inginerul Vasile Bolzan proiectează un vast program industrial, definind aproape clinic megalomania, libertatea creației devine paradoxala detenție, viitorul se confundă cu iluzia planificată, iar realul e respins. *Magdalena* (1975) e romanul unei femei care-și reconstituie trecutul pentru a-și găsi un sprijin existenței; solitudinea, crizele erotice definitorii pentru orice viață, existența în cupluri efemere sau prelungite voliționalși etic sînt teme și probleme literare, sociale și morale. În linia proustiană se refuză tensiunea epică pentru aglomerări aride și monotone, confecționate din elemente comportamentiste și psihologiste.

GIURGIUCA, Emil, 27. 12. 1906, Diviciorii Mari — Cluj. Liceul la Gherla terminat în 1925; licența în litere și filozofie la București (1929). A fost profesor de liceu la Aiud, Uioara, Brad, Cluj, Sighișoara, București și redactor șef al revistei „Colocvii" (1965—1970). Debutul în „Universul literar" (1926), cu versuri. Prin volumele *Anotimpuri* (1938), *Dincolo de pădure* (1943), *Poemele verii* (1964), *Cîntece de țară* (1967), *Poezii* (1968, sel. ant.), *Semne pe scut* (1972), poetul e un reprezentant distins al lirismului transilvan: versul este un vehicol pentru comunicarea unor fapte de viață și sentimente cel mai adesea obiectivate. Violent teluric uneori, panic, melancolic, scriind poezie de notație, E. G. continuă tematic unele preocupări ale lui O. Goga, dînd dealtfel un ciclu de „plîngeri" pentru țară, colorate de un impresionant patriotism. O notă distinctă în acordul intim, senzual, cu natura, cu întîmplările zilei și ale anotimpurilor, ca la bucolici. De o melodicitate uneori simbolistă, lirica sa conține stilizări folclorice în spiritul unui aparent modernism, specific tradiționalismului interbelic, dar claritatea expresiei este desăvîrșită. Va îngriji două antologii: *Poeți tineri ardeleni* (1940) și *Transilvania în poezia românească* (1943). Notabilă este activitatea sa de traducător din literatura maghiară. După o *Culegere din lirica maghiară* (1947), va traduce din Móricz Zsigmond, Nagy István, Illés Béla, Illyés Gyula, Méliusz József, Mikszáth

Scanned with OKEN Scanner

Kálmán, Bartalis János, Darvas József, Gárdonyi Géza.

GORUNESCU, Valeriu, 12.2. 1922, Silistra. Fiul natural al unei țărănci din Giurgeni-Ialomița. După patru clase primare devine ucenic dulgher; urmează ca bursier liceul teoretic la Brăila și trăiește apoi din expediente prin Dobrogea și Constanța. Din 1944 e șef al secției culturale de la ziarul „Înainte" din Brăila; în același an editează revista „Izvoare"; din 1947 redactor la „Lupta Ardealului" din Cluj; absolvent al secției de scenarii de la Institutul „I.L. Caragiale" (1950), apoi redactor la ziarul „Viața Nouă" din Galați. Debutul în ziarul „Ancheta" din Brăila (1938), cu un articol despre Ernst Toller; prima poezie în caietul liric „Azur" (1940). Plachetele *De-o vîrstă cu țara* (1960), *Inima și timpul* (1962), *Orfeu trece punțile* (1966) reflectă o sensibilitate robust convențională, solicitată de mari teme sociale, de întîmplări erotice și intelectuale, dar predispus către melancolia de baladă; metaforismul excesiv, prețiozitatea emfatică și gustul antitezei sînt alte trăsături. *Apocastază* (1968) e o colecție de poeme futuriste: eufonii bizare sînt obținute prin onomastică, toponimie antică și diverși termeni de dicționar. *Rădvanele copilăriei* (1969), *Metope* (1972), *Plaiuri* (1973), *Întoarcerea la Circe* (1974), *Sarea nesomnului* (1975), *Resturile străjii* (1976) moderează prin baladesc ultimele tendințe imagistice și terminologice. *Păcatul fluviului* (1975) e primul volum dezlînat al unui roman autobiografic: tînărul bastard Tiberiu Posadu trăiește experiența mahalalei brăilene și a școlilor burgheze, consumă primele aventuri erotice și picarești, reacțiile contestatare fiind explicate prin condițiile sociale și familiale.

GOT, Petre, 20.9.1937, Deseși — Maramureș. Școala pedagogică din Sighet terminată în 1956; licența în filologie la Cluj, în 1962. Profesor (1956—1967), metodist cultural pînă în 1971, redactor la Editura Eminescu, din 1975 la „Viața Românească". Debutul în „Steaua" (1964). Tradițiile și mitologia liricii transilvane de la Goga la Ioan Alexandru, aspirația către puritate sau beatitudine paradisiacă echivalată cu neființa, melancolia și delicatețea afectivă caracterizează poemele din *Cer înfrunzit* (1969), *Glas de ceară* (1972), *Masa de mire* (1975) și *Ochii florilor* (1976).

GRAMATOPOL, Mihai, 14.2. 1937, Sibiu. Liceul la București, terminat în 1954; licențiat al Facultății de limbi clasice a Universității din București (1959); șef de secție la Muzeul de arheologie din Constanța (1961—1962); cercetător științific la Academie; din 1975 lucrează la Direcția patrimoniului cultural național. S-a ocupat de aproape toate aspectele culturii și istoriei lumii greco-romane: numismatică, epigrafie, gliptică, arte miniatu-

Scanned with OKEN Scanner

rale, istoria artei antice, filozofie. Interesează tangențial literatura *Civilizația elenistică* (1974) și direct *Moira, mythos, drama* (1969), în care, cu erudiție și spirit analitic, examinează din diverse perspective tragedia greacă, raportată insistent la teatrul modern.

GRĂMESCU, Haralambie, 18.1.1926, Plenița – Dolj. Liceul la Craiova și Pitești; a frecventat cursurile Facultăților de filologie și medicină; referent la Uniunea scriitorilor (1951—1952); în 1952 părăsește Școala de literatură „Mihai Eminescu"; redactor la E.S.P.L.A. (1954—1957), „Gazeta literară", „Luceafărul" (1965—1968); lector la Editura Minerva (1970—1972). Debutul în ziarul „Lupta Ardealului" (1949). *Elegii și egloge* (1969) și *Norul lui Magellan. Ode și epode* (1972) cuprind versurile unui spirit sobru, discret în sentimente și cu o înțelepciune extrasă din experiența de viață și din lecturile antichității. A tradus din Balzac, Briusov, Antokolski, V. Inber, K. Simonov, M. Aligher, Arany János, Salamon Ernő, Majtényi Erik, Ibsen și din varianta Mardrus a ciclului *1001 de nopți.*

GRECEA, Florian, 11.4.1924, Turnu Severin. Familie de muncitori; carieră militară; Școala de literatură „Mihai Eminescu"; licența în filologie la București (1959). „Tînărul scriitor" îi acordă un premiu literar în 1952. Autor de literatură militară, satirică sau senzațională scrisă cu scopuri vădit educative: *Noaptea albă* (1958), *Candidat la însurătoare* (1958), *Născut a doua oară* (1960), *Sentinela din schimbul doi* (1962), *Însemnările unui adolescent* (1967), *Enigma de la frontieră* (1968), *Profesorul de dans* (1974).

GRECEA, Ion, 11. 4. 1924, Turnu Severin. Familie de muncitori. Urmează Școala de literatură „Mihai Eminescu"; studii de filologie la București. Șef de redacție la Editura Militară. În cărțile sale sînt relatate, cu mijloace literare modeste, oameni și locuri cu deosebire din regiunea natală, a cărei istorie este evocată mai ales pe distanța ultimelor trei decenii. *Bogăția unui sărac* (1961) narează destinul unui fiu de țăran sărac care ajunge medic. *La porțile Severinului* (1964, ed. rev. 1972), este un roman al insurecției naționale antifasciste. *Viața nu iartă* (1975) se ocupă în manieră de reportaj pitoresc de șantierul naval din orașul natal, ilustrînd etica eroismului prin muncă. Literatură pentru colecțiile Editurii Militare sau pentru copii: *Răzbunarea* (1956), *Dom' major în alegeri* (1957), *Întoarcerea la viață* (1962), *Scrisoarea* (1962), *La cumpăna nopții* (1965), *Moartea lebedei* (1969), *Necunoscuta* (1971), *Fata morgana* (1973), *Prizonier la nouă ani* (1973), *Ei doi și Pipo* (1975), *Talida* (1976).

GREGOR, Gertrud, 2.8.1927, Timișoara. Scriitoare de naționalitate germană. Familie de in-

Scanned with OKEN Scanner

telectuali. Liceul în orașul natal. A fost funcționară la diverse instituții și traducătoare. Termină tîrziu Facultatea de limbi germanice din București, unde este reținută în cadrul Catedrei de literatură germană. A publicat nuvele și romane care dovedesc remarcabile resurse analitice. Proza ei prezintă un caracter introspectiv și indică preferința pentru conflictele din familii burgheze de altădată; mediul e închis și apăsător, maladiile psihice și fizice, ca și traumele sociale jucînd un rol important: *Rîul* (1966), *Ziduri* (1966), *Cîrje* (1972). Stilul e dificil prin turnura frazei. Preocupări lingvistice (*Pronunția și intonația în limba germană*, 1975). În limba română i-au apărut selecțiile *Sălcii* (1967) și *Ziduri* (1972).

GRIGORESCU, Dan, 13.5. 1931, București. Licențiat în filologie engleză la București (1954). Între 1954—58 e redactor principal la E.S.P.L.A.; din 1963, redactor șef adjunct și apoi redactor șef la Editura Meridiane. În 1968 e director în Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă. Din toamna aceluiași an își începe cariera universitară, fiind azi conferențiar de literatură comparată; în 1969 lector de limba română la Seattle (S.U.A.). A fost primul director al Bibliotecii române de la New York (1971—1974). Debutează în 1948 în „Revista elevilor". O monografie *Shelley* (1962), *13 scriitori americani* (1968), *Shakespeare în cultura română modernă* (1971) și *Direcții în poezia secolului XX* (1975) dau imaginea posibilităților de cuprindere a celor mai diferite zone ale istoriei literare engleze și americane, remarcabilă fiind informația bogată și rigoarea expunerii. *Romanul realist în secolul al XIX-lea* (1971) e în colaborare cu Sorin Alexandrescu. Traducător al cîtorva capodopere ale lui Shakespeare, a asigurat în același timp îngrijirea filologică a seriei de 11 volume de *Teatru* (1958—64) ale dramaturgului elisabethan. Activitatea de critic de artă e ilustrată de cronicile plastice curente, de articolele teoretice publicate în presă, cît și de prezentările unor albume. Îi aparțin studiile *Trei pictori de la 1848* (1967, ed. rev. și ad. 1973), *Pictori români contemporani* (1969), *Expresionismul* (1969), *Cubismul* (1972), *Arta americană* (1973), *Pop art* (1975).

GRIGORESCU, Ioan, 20.10. 1930, Ploiești. Studii efectuate la Institutul de literatură „Maxim Gorki" din Moscova. Funcții redacționale la „Contemporanul", de asemenea în cinematografie. Vicepreședinte al Radioteleviziunii între 1966—1970. I.G. este un prozator format la școala reportajului și un reporter definit prin tradițiile și normele literaturii de ficțiune. Admirator al lui Egon Erwin Kisch, el se va atașa cu deosebire de peisajul internațional: *Scrisoare din Moscova* (1954), *Învinsul*

Scanned with OKEN Scanner

Terek. Note de drum dintr-o călătorie în Transcaucazia (1956), *Cocteil Babilon* (1963), *Zigzag pe Mapamond* (1964), *Fenix inflamabil* (1970), *Spectacolul lumii* (1973), *Paradisul murdar* (1974), *Afirm!* (1974). *Obsesia* (1960), *Pasărea Fenix. Doi ani în Polonia populară* (1961), *Unde vîntul miroase a petrol* (1961) sau *Cinema Madagascar* (1957), ultimele evocînd mediul prahovean sumbru, binecunoscut copilăriei sale, dar și lumea petrolului de azi, pot ilustra natura dual㠠a operei sale. Și în cazul prozei propriu-zise, ordonarea faptelor se face prin factorul senzațional. În proză se poate observa frenezia reporterului. Selecția faptelor din reportaje se face în spiritul ficțiunii aparent pure. Evenimentul care constituie nucleul reportajului reprezintă uneori numai un pretext pentru reflecții morale, politice sau filozofice. Unele nuvele se preocupă cu precădere de epoca rezistenței antifasciste, elogiind solidaritatea umană și valorile morale în condițiile crimei și ale terorii, fiind în multe cazuri opere documentare. Personaje care trăiesc cu obsesii, spaime, datorate unor experiențe politice ale trecutului mai apropiat, apar în nuvelele din *Lupta cu somnul* (1969) și *Cealaltă moarte* (1970). Un caracter polițist este implicat în însăși dualitatea existenței și el este potențat de accentul pus pe spectaculosul bizar. Autor de scenarii cinematografice, de prefețe și traduceri.

GRIGORESCU — BACOVIA, Agatha, 8.3. 1895, Mizil. Studii de drept și filozofie la București. Debutează în „Scena" cu poezie și proză (1916). *Armonii crepusculare* (1923), *Muguri cenușii* (1926), *Pe culmi de gînd* (1934) sînt aplicații ale esteticii simboliste. Cu *Lumină* (1965), temele tipic simboliste primesc anexe de optimism pierdute în *Cu tine noapte* (1969) și în *Versuri* (1970); cele mai importante poeme sînt închinate soțului și constituie o adevărată biografie afectivă și pioasă. *Versuri și proză* (1967) este o retrospectivă, cu o serie de inedite, în genere poezie de comentariu impresionist. Texte în proză cu aceleași surse și scopuri: *Terase albe (Colocviu cu poetul)*, 1938; *Bacovia. Poezie sau destin* (1971, ed. rev. 1972).

GRIGURCU, Gheorghe, 16.4. 1936, Soroca. Liceul „Emanoil Gojdu" din Oradea terminat în 1954; după un an petrecut la Școala de literatură „Mihai Eminescu", își termină studiile filologice la Cluj. A fost secretar al Societății de științe istorice și filologice — filiala Oradea — profesor la diverse școli medii, elementare și profesionale din același oraș (1959—1965), apoi redactor la „Familia" (pînă în 1975). Debutează cu poezie în ziarul orădean „Crișana" (1952). Plachetele *Un trandafir învață matematica* (1968), *Trei nori* (1969), *Rîul incinerat* (1971), *Salută viața* (1972), *Înflorirea lu-*

Scanned with OKEN Scanner

crurilor (1973) și *Apologii* (1975) cuprind poeme de concentrare dezafectivizată și superintelectualizată, mai întîi în maniera unor Mallarmé, Montale, Ungaretti, poezii gnomice, sentențioase, notații, portrete, definiții bazate pe o lacună voluntară, silogisme suspendate sau cu mărimi nedeterminate, modernizîndu-se prin intervenția indefinitului, figuri ale retoricii clasice. Există o predilecție pentru tematica miniaturalului elegiac, versul fiind alb, șocant prin aspirația către un sintetic care nu elimină instrumentele gramaticale. Cronicile și articolele sale se impun prin aprecierile sigure, ce iau forma opțiunii nete, într-o critică de idei și cu idei. Cînd se refuză un tip de poezie, aceasta se face în numele unui program poetic asumat și practicat; elogiul e obiectiv, prin distanțare; prin procedeul complicării generoase, o operă este scoasă din circuitul judecăților curente; ca și în poezie, expresia lapidară, de formulă, caută în același timp și definitivul: *Teritoriu liric* (1972), *Idei și forme critice* (1973), *Bacovia un antisentimental* (1974).

GRONOV-MARINESCU, Elena, 28. 2. 1944, București. Studii liceale terminate în 1961; licența în filologie (1966); redactor la Editura Militară. Un eseu *(Mihail Săulescu,* 1970), un volum de versuri *(Iubire de țară,* 1974), un roman *(Regăsire,* 1975).

GROSSU, Jean, 21.12.1919, Botoșani. Eseist și traducător specializat în literaturile cehă și slovacă, printre autorii traduși fiind J. Hašek, K. Čapek, J. Toman, L. Tazky ș.a.

GRUIA, Bazil, 5. 1. 1909, Cisteiul de Mureș — Alba. După studii juridice la Cluj (1927—1932), profesează avocatura la Ocna Mureșului, Huedin și Cluj. Pentru un articol referitor la reprimarea răscoalelor din 1907, publicat în ziarul „Chemarea", mareșalul Averescu îi intentează un proces la care acuzarea aduce 60 de avocați, iar apărarea 180. Primele colaborări în „Ghionoaia", revista liceului, „Fire de tort" din Turda și „Patria" din Cluj (1927). *În țara toamnei* (1929) exprimă sentimente simple prin imagini nu lipsite de oarecare grație. *Arderea etapelor* (1968), *Obsesia verii* (1972) și *Patima albă* (1976) adună crispări și gravități tipice unui reflexiv statuar, care i-a trăit organic pe Goga și Blaga; lumea sa lirică e menită să compenseze, uneori prin frenezie vitalistă, străbuni și circuitul elementelor, vidul universului exterior. Versul e bine întocmit, cu sonorități ample. *Blaga inedit* (1974) e o colecție de mărturii.

GRUIA, Călin, 21.3.1915, Trifești — Iași. Absolventul unei școli normale. Lungă carieră de redactor la emisiunile pentru copii ale Radiodifuziunii. A publicat pentru copii romane, legende, basme versifica-

Scanned with OKEN Scanner

te bazate pe fantezie, pitoresc, vervă: *Nucul lui Toderiță* (1952), *Nuieluşa de alun* (1954), *Ciubotelele ogarului* (1954), *Poveste mică cu cei mici* (1954), *Povestea lăcrămioarelor* (1955), *Profesorul cel nou* (1955), *Izvorul fermecat* (1956), *Minunata împărăție cu palate de hîrtie* (1957), *La drumurile lumii* (1959), *Poiana lunii* (1960), *Drumul spune poveşti* (1963), *Ograda* (1966), *Jucăuşul* (1968), *Domnița de rouă* (1968), *Măriuca* (1970), *Vînătură-lume* (1971), *Ramura de măr înflorită* (1974). *Cu ochii ca iarba...* (1972) foloseşte aceleaşi procedee în povestiri pentru adulți; povestiri uşoare, uneori cu vervă şi în *Peretele de lut* (1975). Proză memorialistică în *Scrisori pentru fluturi şi pietre* (1976).

GRUIA, Stelian (S. Iațentiuc), 16.4.1933, Arbore — Suceava. Familie de țărani. După terminarea Liceului comercial din Suceava (1952), se înscrie la Facultatea de filologie din Bucureşti; între 1955—1959 este bursier la Universitatea „Taras Şevcenko" din Kiev, unde se specializează în slavistică. Lector la Facultatea de limbi slave, pentru literatura ucraineană. Debutează cu povestiri în ziarul sucevean „Zori noi" (1950). A scris deopotrivă în limbile română şi ucraineană. Povestirile din *Roata* (1964), *Sîmbăta morților* (1968) şi *Ciobanul şi cireşul sălbatic* (1973) prezintă oameni şi întîmplări din nordul Moldovei, îndeosebi munteni cu o viață aspră, dar plină de trăiri profunde şi poezie. Narațiunea prezintă simplitatea firescului. Poemele din *Străfunduri* (1973) şi *Baladele Arborene* publicate pînă acum sînt remarcabile prin intensitatea afectivă cu care se organizează universul mitologic şi istoria locurilor natale; elaborarea şi spontaneitatea vitalistă se îmbină armonios. A tradus *Dume* şi a dat cîteva antologii: *Au trecut în goană caii* (1971), antologie de proză ucraineană contemporană, în colaborare cu Dan Mazilu, şi *Balada locului* (1975), antologie de poezie ucraineană din România, realizată şi tradusă de el.

GUGA, Romulus, 2.6.1939, Oradea. Fiul unui medic. Liceul început în orașul natal şi terminat la Dej, în 1956; licența în filologie la Cluj în 1962, după care e profesor, metodist la Casa universitarilor din Cluj (1963—1967), secretar al Teatrului de Stat din Tg. Mureş (1967—1971) şi redactor şef al revistei „Vatra". Debutează în „Steaua" (1959), cu poezie. *Bărci părăsite* (1968) şi *Totem* (1970) oferă imaginea conştiinței chinuite de eternele întrebări în fața universului interior şi al unui cosmos deteriorat; discursul liric prezintă o simplitate a umilinței demne. Originalitatea prozei sale constă în combinația discontinuă de elemente realiste şi parabolice, cu intervertiri temporale şi conflicte sumare consumate într-un spațiu-limită; aceleaşi distribuții sînt realizate prin lirism, apatie, cinism şi grotesc.

Scanned with OKEN Scanner

Nebunul și floarea (1970) e povestea unui pacient adus într-un sanatoriu-penitenciar, unde își trăiește propria experiență și este martorul sau depozitarul experiențelor altora: nebunii își asumă roluri misterios ratificate din exterior, ilustrînd toate personajele care au direcționat istoria omenirii și care s-au discreditat prin însăși manifestarea lor față de viața în sine. Maladia ca exercițiu biologic supranormal devine forma cunoașterii eliberatoare. Narațiunea e remarcabilă prin atingerea acelor zone ale grotescului în care fiziologicul trăiește în comuniune cu metafizicul. Un ofițer devine propriul său judecător în *Viața postmortem* (1972), roman consumat într-o singură zi și rechizitoriu al minciunii, delațiunii și represiunii. Trei zile din viața unui tată și a unui fiu, care trebuie să îngroape soția și mama, constituie o ocazie pentru un *underground* al burlescului și oribilului. *Adio, Arizona* (1974) e un roman liric digresiv, în jurul dispariției simbolice a unui tînăr, iar *Paradisul pentru o mie de ani* (1974) își plasează acțiunea în vremea ocupației hitleriste. Drama *Speranța nu moare în zori* (1973) folosește de asemenea spațiul-limită al unei săli de așteptare dintr-o gară înzăpezită, cu cîteva ore înaintea constituirii primului guvern democratic postbelic: interesează atmosfera și pictura caracterelor. O altă obișnuință a autorului este dialogul personajelor cu ele însele, într-un mod nu rareori artificial și monoton.

GURGHIANU, Aurel, 11.5.1924, Iclănzel — Mureș. Studii secundare la Școala Normală din Blaj și la cea confesională din Tg. Mureș. E o vreme profesor, apoi student în filologie la Cluj; activitate redacțională la „Steaua", căreia îi este redactor șef adjunct. Debutul în „Ardealul" (1943). Mai puțin în *Drumuri* (1954), dar evident în *Zilele care cîntă* (1957), *Liniștea creației* (1962), *Biografii sentimentale* (1964), *Strada vîntului* (1969) și în selecția *Ascult strada* (1969) e profilul unui poet delicat, invadat de melancolii rafinate; îi este familiară natura calmă, pastorală; un motiv frecvent e acela al străzii realizate și ea idilic; sînt reluate motive din Blaga și Pillat; nu lipsește tradiționala dragoste față de pămîntul transilvan. *Poartă cu săgeți* (1972), *Temperatura cuvintelor* (1972) și *Curenții de seară* (1976) propun o mutație de la excesul de discreție muzicalizată către universul subteran al suferințelor obscure și al unei sincerități brutale, dar încă literare, la care contribuie sentimentul scurgerii zadarnice a timpului.

Scanned with OKEN Scanner

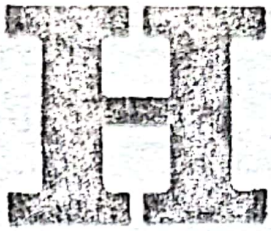

HAGIU, Grigore, 27. 9. 1933, Tg. Bujor — Galați. Fiul unui agricultor. Liceul terminat în 1952; student al Institutului de cinematografie (1952—1953); în 1955 se înscrie la secția de critică literară a Facultății de filologie din București, din 1957 trecînd la secția de germană a aceleiași facultăți. A lucrat în mai multe redacții: „Drum nou" (1961—1962), „Luceafărul", Gazeta literară". Debutul în „Tînărul scriitor" (1950). Poetul începe prin a compune discursuri impersonale pe teme contemporane: *Portret în august* (1962). Se distinge cu timpul printr-o febrilitate a raționamentului abstract, care nu evită totdeauna stridența: *Continentele ascunse* (1965), *Sfera gînditoare* (1967), *Spațiile somnului* (1969), *Nostalgica triadă* (1970). Gama de asociații se îmbogățește, emoția e diversificată, sînt folosite simbolurile operatoare, de limitare și definire a universului; conceptualizarea poeziei nu se transformă în expunere metafizică de profunzime. Remarcabilă e poezia sa patriotică: *De dragoste de țară* (1967), *Noblețe de stirpe* (1969), *Cîntece de stemă* (1971), *Miazănoaptea miresmelor* (1973), *Poezii* (1973), *Zenit de anotimpuri* (1974), *Sărbătorile anului* (1975). Aici, poetul aduce o înțelepciune blîndă; straturile obscure, tensiunile misterioase care animă ființa și poezia aparțin eului colectiv. Formele liricii sînt variate: versul alb, liber, sonetul. Metaforele tind către funcționalitate și revelație și mai puțin către ornament; prin excelență vizual, nu refuză posibilitățile reveriei și nici raționalizarea tainicului; uneori se renunță la ortografia poeziei tradiționale și se folosesc spațiile albe.

Scanned with OKEN Scanner

HAIDE, Victor, 24. 1. 1943, București. Studii liceale terminate în 1960; bibliograf și bibliotecar între 1961—1970. *Balada lucrurilor pierdute* (1969), *Stări intermediare* (1973) și *Viața care ne rămîne* (1974) ilustrează poezia discursivă și fără fond.

HAJDU Győző, 5. 8. 1929, Lunca — Mureș. Eseist de naționalitate maghiară. Studii filologice la Cluj, unde colaborează la „Utunk" și „Igazság"; redactor șef la „Igaz Szó" de la apariția revistei, redactor șef adjunct (1963—1970) și din nou redactor șef (din 1970). *Atelier* (1967) e o culegere de articole și eseuri cu teme diferite, cercetări comparatiste, în special în domeniul liricii române și maghiare.

HAJDU Zoltán, 16. 12. 1924, Iconuțeni — Mureș. Scriitor de naționalitate maghiară. Fiul unui profesor. Funcționar la Uniunea populară maghiară (1948—1950), redactor la Radio pînă în 1954, la revista „Művelődés" pînă în 1959; pînă în 1969 director al Ansamblului secuiesc din Tg. Mureș. Debutul în 1949. Poemele din volumele *Pînă la moarte* (1952), *Stele pe Mureș* (1955), *Un cîntec simplu* (1956), *Glas de fluier* (1957), *Pietre pe marginea drumului* (1964), *Magie de azur* (1970, sel. 1964—1967) reflectă nu atît disponibilități deosebite, cît dorința de a trata teme curente ale poeziei. A colaborat cu Sütő András la piesele *Mireasa desculță* (1950) și *Nuntă la castel* (1963). Pentru copii: *Excursie* (1954), *Bîrlogul lupului* (1956).

HAUSER, Arnold, 31. 3. 1929, Brașov. Scriitor de naționalitate germană. Fiul unui lăcătuș. Absolvă o școală profesională în orașul natal; este lăcătuș între 1945—1951 la o întreprindere din Mediaș. Urmează studiile medii la seral, apoi intră în presă. Redactor șef adjunct al revistei „Neue Literatur". Debutează ca gazetar în „Neuer Weg" (1951). Povestiri despre germanii din România și despre relațiile lor cu românii, în epoca fascismului și a ultimului război, istorii de iubire în decor contemporan în volumele *Crestături* (1962), *O ușă se deschide* (1964), *Lumea pe care am cunoscut-o* (1965), *Zăpadă tîrzie* (1968, în rom. o culegere cu același titlu în 1974), *Pe drum* (1971), *Examen cotidian* (1974). Pretutindeni preocuparea pentru problematica morală și politică este evidentă. În romanul *Îndoielnicul raport al lui Jakob Bühlmann* (1967, în rom. 1972), asupra dispărutului Adolf Sommer, personajul din titlu execută un raport; un Anton Micu comentează raportul în sens literar și cu corectivele de interpretare situate în opoziție; notațiile necunoscutului însuși oferă o a treia perspectivă asupra evenimentelor. Adolf Sommer e un necunoscut de negăsit, o absență care tulbură conștiințele; el a fost nedreptățit în anii '50, și reabilitarea sa nu este posibilă. Tehnica

perspectivelor complementare este utilizată nu cu scopul relativizării realității, ci pentru a evidenția complexitatea explicațiilor sociale și ale responsabilităților politice în epoca istorică dată. Stilul mizează pe o concizie uneori sarcastică; circumstanțele joacă un rol important.

HAUSER, Hedi, 26. 1. 1931, Timișoara. Scriitoare de naționalitate germană. Urmează școala de fete din Lugoj și Timișoara și termină Liceul german în 1950; după cîteva semestre la secția germană a Facultății de filologie din București, își începe activitatea la ziarul „Neuer Weg", unde e mai întîi corector, apoi redactor (1950—1954); redactor la Editura agrosilvică și Editura tineretului (1955—1969), apoi redactor șef la Editura Kriterion. Membru al C.C. al P.C.R. (din 1969). Deputat, secretar al Marii Adunări Naționale (din 1975). A publicat un număr de cărți pentru copii, povești și povestiri, diverse ca tematică și folosind procedee artistice variate: *„Voia bună", societatea pădurii* (1956), *Călătoria unui băiețaș* (1956), *Aventurile unui balon de săpun* (1957), *O poveste ciudată* (1958), *Caleidoscop* (1960), *Ei, asta-i bună!* (1962), *Casa mea are multe ferestre* (1965), *Marea ceartă a romaniței* (1966). A tradus în germană literatură pentru copii de Tudor Arghezi ș.a.

HĂULICĂ, Dan, 7. 2. 1932, Iași. Studii de filologie la Iași, continuate cu altele de istoria artei la București. Carieră universitară desfășurată la Institutul de arte plastice „N. Grigorescu"; redactor șef al revistei „Secolul 20"; membru al conducerii Uniunii artiștilor plastici. Debutul în „Iașul literar" (1953). Principalele eseuri de artă plastică și literare sînt strînse în volumele *Critică și cultură* (1968) și *Geografii spirituale* (1973). Mai importante decît ideile teoretice asupra actului critic, exercitat în funcție de un spațiu cultural global și de un obiect artistic ales cu grijă din modernitate, sînt aplicațiile critice propriu-zise, din care se evidențiază pasiunea pentru perspectiva inedită și ireductibilă și capacitatea de a formula net și exact punctul de vedere, într-o formulare elegantă. Artele sînt apropiate și deosebite, metodele de abordare fiind aceleași; e mai puțin prezent cu timpul aspectul sociologic al artei. A prezentat albume de artă și fotografice.

HERVAY Gizella, 14.10.1934, Makó — R.P. Ungară. Scriitoare de naționalitate maghiară. Activitate redacțională la „Napsugár" (1956—1957), „Ifjúmunkás" (1957—1959), „Művelődés" (1964—1966) și la Editura tineretului. Prima plachetă, *Floare în univers* (1963), reflectă îndeosebi influența baladelor populare; următoarele armonizează cotidianul cu mitologicul, citadinismul cu naturismul, cu preferință pentru versul liber: *Din zori pînă la*

Scanned with OKEN Scanner

moarte (1966), *Propoziții simple* (1968), *Formular* (1973). Pentru copii: *Cartea lui Kobak* (1966) și *A doua carte a lui Kobak* (1968).

HINOVEANU, Ilarie, 27.9.1934, Vînjuleț — Mehedinți. Liceul la Turnu Severin. După studiile politehnice, încheiate în 1957 prin obținerea unei diplome de inginer mecanic, a lucrat la centrul de metrologie și la Uzina constructoare de mașini din Craiova; activitate redacțională la „Ramuri" (1964 — 1972), directorul Editurii Scrisul românesc. Debutează în „Luceafărul" (1958). *Cîntec tînăr* (1960) și *Cocorul din unghi* (1967) măresc cu o unitate suma poeților pitoresc euforici și ai parnasianismului oltenesc. Interviuri cu scriitori în *Convorbiri cu...* (1974).

HOBANA, Ion, 25.1.1931, Sînnicolau Mare — Timiș. Liceul teoretic la Bîrlad. În 1954 absolvă Facultatea de filologie din București. A fost șeful secției de literatură științifico-fantastică de la Editura tineretului și șeful secției de știință de la „Scînteia"; secretar al Uniunii scriitorilor, din 1972. Debutul în ziarul „Păreri tutovene" (1948). Sentimente școlare și tinerești în primele volume de versuri: *Centru înaintaș* (1954), *Caleidoscop* (1958), *Orar de vacanță* (1962). *Sfîrșitul vacanței* (1960, ed. rev. 1969) e romanul unui adolescent care ajunge la înțelegerea sensului istoriei și a forțelor progresului, în toamna anului 1944. O poveste pentru copii e *Petrică și ceasul vrăjit* (1957), un poem epic în manieră tradițională e *Horea* (1974). În literatura *science-fiction* și de acțiune, se remarcă prin inventivitatea epică: *Ultimul văl* (1957), *Oameni și stele* (1963). A dat eseuri despre arteb *science-fiction* și despre viitorologie: *Imaginile posibilului* (1968) e un eseu despre filmul de anticipație, *OZN — o sfidare pentru rațiunea umană* (1971, în colab. cu Julius Weverbergh) e un altul despre o problemă mult controversată. Îi aparțin o serie de antologii ale literaturii de anticipație. *Viitorul a început ieri* (1966) selectează mostre din literatura franceză. Similare sînt: *Vîrsta de aur a anticipației românești* (1969), *Fantascienza* (1973, antologie a genului din literatura italiană, cu Gianfranco de Turis), *Odiseea marțiană. Maeștrii anticipației clasice* (1975). O culegere de studii ale unor autori români și străini despre viitorologie: *Viitorul? Atenție!* (1968). A mai tradus din J. Verne, Rosny-Ainé, S. Mihalkov, A. Maurois, J. Paulhan.

HODJAK, Franz, 27. 9. 1944, Sibiu. Scriitor de naționalitate germană. Liceul german în orașul natal; a fost muncitor, apoi și-a terminat studiile de germanistică la Cluj-Napoca și a devenit lector la Editura „Dacia". *Pîrloagă* (1970) conține poeme în vers liber, sistemul metaforic amintind adesea de Trakl; apar primele semne al unui discurs

poetic raționalizant. *Toleranțe* (1974) continuă linia raționalistă din primul volum; se constată o largă gamă formală: aforisme, jocuri de cuvinte stau lîngă parabole sau poeme încărcate de imagini și metafore. *Scrisori deschise* (1976) insistă asupra principalelor tendințe existente în volumele anterioare. A mai colaborat cu proză și traduceri din literatura română în antologii; semnează cronici și eseuri în paginile revistelor de specialitate.

HOREA, Ion, 10.5.1929, Petea de Cîmpie — Mureș. Studii secundare la Tg. Mureș, Aiud și seminarul pedagogic din Cluj (1940—1948). Facultatea de belle-arte (1948—1949), secretar tehnic la uzinele din Cugir (1949—1951); elev la Școala de literatură „Mihai Eminescu" (1951—1952), redactor la „Viața Românească" (1952 — 1965), secretar al Uniunii scriitorilor (1965—1968), redactor șef adjunct la „Gazeta literară" (1968) și la „România literară". Debutează în „Lupta Ardealului" (1949). Prin volumele *Poezii* (1956), *Coloană în amiază* (1961), *Umbra plopilor* (1965), *Calendar* (1969), *Încă nu* (1972), *Măslinul lui Platon* (1976) I. H. continuă tradiția poeziei agricole în manieră hesiodică și pillatiană, cu inflexiuni din Esenin, Arghezi și Blaga. Poetul privește natura din punct de vedere gospodăresc, agrotehnica, pomicultura, hidrotehnica, primăvara cu germinațiile și opulența autumnală fiind teme obișnuite, tratate în spirit idilic și robust euforic. Nu lipsesc nici arborii genealogici străbuni în fixarea actuală a condiției materiale și sociale a țărănimii din care se revendică. Cu timpul, poetul își lărgește gama tematică și sufletească, dar continuă să se simtă mai la îndemînă în spațiile reveriei și confesiunii ușor neliniștite. Reîntoarcerilor dese la lirica economiei rurale, prezentă dealtfel tot timpul prin metafore corespunzătoare, li se adaugă poezia erotică luminoasă și melancolică și lirica de voiaj. Specia cultivată cu cel mai mult succes rămîne pastelul. Pentru copii: *Cărticica noastră* (1960), *Flori de păpădie* (1965). A tradus din literatura maghiară din România: Veres Zoltán, Kemény János. O selecție de *Versuri* (1973) e îngrijită de R. Vulpescu.

HORNYÁK József, 7.3. 1920, Ghilvaci — Satu Mare. Scriitor de naționalitate maghiară. Redactor la „Korunk". Proză pentru copii și tineret, nuvele cu implicații de reportaj; oameni ai zilelor noastre sînt prezentați pe un drum care are la un capăt ignoranța, la celălalt conștiința avansată a eroului construcției socialiste; existența tineretului, iubirea și activitatea productivă sînt temele și problemele povestirilor în care grija pentru construcție și stil devine cu timpul majoră: *Bătrîna livadă înflorită* (1956), *Plopul* (1956), *Paharul*

Scanned with OKEN Scanner

plutașului (1963), *Romantica* (1963), *Trei săptămîni de îmbufnări* (1966), *Crîșmarul inteligent* (1969), *Anii, îngeri păzitori* (1974), *Tarnița* (1976).

HORODINCĂ, Georgeta, 13. 11. 1930, Căușanii Mari — Tighina. Liceul la Galați, Craiova și Iași (1940—1949); doi ani de filologie la Iași (1949—1950), alți doi la Școala de literatură „Mihai Eminescu"; redactor la „România liberă" (1951—1955), „Gazeta literară" (1955—1961), Studioul cinematografic București; din 1962 redactor șef adjunct la „Secolul 20". Primele studii mai importante sînt dedicate unor mari scriitori români; unul apare în volum: *Duiliu Zamfirescu și contribuția lui la dezvoltarea romanului nostru realist* (1956). Se ocupă apoi de literatura cehoslovacă, prefațînd opere de Jan Drda și Marie Majerová, după care trece la fenomenul literar occidental sau, prin comparatism, occidentalizează literatura română modernă. Eseul *Jean-Paul Sartre* (1964), bazat pe bibliografia momentului, frapează prin degajarea cu care se evoluează prin opera filozofică și literară respectivă. Un volum de eseuri comparatiste, fructificînd experiența acumulată, este intitulat *Structuri libere* (1970), unde Proust, Camil Petrescu, Sartre, Camus, Blecher, Butor sînt priviți în parte sau unii prin alții. În *D. Anghel — portret în evantai* (1972), viața și opera suportă de asemeni asociații de tot felul; un oarecare rol îl are psihanaliza moderată prin evitarea elementelor penibile dar semnificative ale vieții. A tradus din J. Otčenašek și M. Zevaco.

HORVÁTH Imre, 4.11.1906, Marghita — Bihor. Scriitor de naționalitate maghiară. Familie de intelectuali. Liceul început la Dej (1916) și terminat la Oradea (1925); a fost funcționar la o fabrică de șireturi de ghete, conducător de oficiu publicitar, funcționar de bancă, droghist între 1927—1931, gazetar la publicații din Arad, Oradea, Satu Mare (1931—1937); nu lipsesc din existența sa momentele de șomaj și boemă involuntară. Debutează cu poezie în 1932. Tonul confesiv, pesimist și lamentat va fi caracteristic volumelor *Deasupra vîrtejului* (1934), *Cu voce mută* (1936), *Dă-mi grădină mai multe flori* (1939), *Datorie neînduplecată* (1940), *Clipă muzicală* (1940), *Fără discuție* (1941), *Creangă de primăvară* (1942). Protestul antifascist se impune prin tehnica alegoricului. În *Ce poruncește vremea* (1949), *Viața cere pacea* (1951), *Versuri alese* (1954), *Taina apelor* (1957, în rom. 1958), *Trăiesc printre voi* (1958), *Cu credința eroilor* (1960, sel. 1932—1959), *Cele mai frumoase poezii* (1963), *Speranță de toamnă* (1964), *Versuri* (1965), *Dincolo de cifre* (1968), poetul exploatează motive autobiografice, sentimente și probleme specifice epocii: pacea, eroii clasei munci-

toare, natura și detaliul civilizației socialiste, eroismul în muncă. Timpul îl readuce însă spre obsesiile inițiale, lirismul meditativ și generalizator ascunde tristețea: *Curcubeul cărunt* (1967), *Ora fețelor lui Ianus* (1971), *Schimbarea umbrei* (1973). Poetul este și un maestru al miniaturalului aforistic și epigramatic: *Treisutetreizecișitrei de aforisme* (1969), *Meșteșugul florilor* (1976). Pentru copii: *Cea mai mare pasăre* (1955), *Abecedar liric* (1970).

HORVÁTH István, 10. 10. 1909, Ozd — Mureș — 4. 1. 1977, Cluj-Napoca. Scriitor de naționalitate maghiară. Fiu de țărani săraci. După șase clase primare, devine zilier și slugă la Cluj și București; între 1925—1940 e agricultor în satul natal, apoi om de serviciu la Universitatea din Cluj (1940—1945), redactor la „Falvak Népe" (1945—1953) și la „Utunk" (1956—1958). Cultură de autodidact. Debutul cu versuri în ziarul „Magyar Nép" din Cluj (1939). Poetul își sprijină de la început opera pe sentimentele clasei țărănești și pe experiența rurală proprie, dură și totuși plină de satisfacții; după Eliberare, poezia sa capătă un caracter viguros, optimist, influențat de poezia populară: *Pribegiile mele* (1943), *Arătură grea* (1945), *Se revarsă satul* (1949), *Crapă mugurii* (1950), *Cu literă nouă* (1951), *Pe pămîntul țării tot mai frumoase* (1952), *Versuri alese* (1954, și în rom.), *Ciocîrlia se avîntă* (1956), *Crizanteme* (1960), *Datorie supremă* (1962), *Martor* (1964), *Cele mai frumoase poezii* (1967). Versul e tradițional, fără rafinamente formale; puritatea formelor expresive se regăsește în ultimele volume ca mijloc de susținere a îndoielilor, intelectualismului și reflecțiilor senectuții într-o poezie care îmbină universalul cu specificul local: *Rouă pe iarbă* (1968), *Am înălțat un turn* (1972, sel. 1941—1970), *Strigăt împotriva morții* (1973), *Liniștea țipătului* (1975). Prozatorul a ilustrat mai întîi schematismul idilic sau antagonismul social simplificat în romane și nuvele cu subiecte contemporane sau istorice, valorificînd și posibilitățile realismului etnografic: *Mesteacăn. Poveste din Ozd* (1948), *Schimbarea* (1951), *Răsare soarele pentru Balogh Eszti* (1954), *Contele Csali* (1955). În romanul *Brazdă peste haturi* (1950, în rom. 1952), se urmărea lupta comuniștilor pentru cooperativizarea agriculturii și împotriva chiaburilor. Realitatea rurală atît cît este, cu conflictele și problemele autentice, revine în povestirile volumelor *Urme în praf și pe zăpadă* (1969) și *Stropi de rouă în vîltoare* (1976). Miniaturi și impresii pornind de la istoria și folclorul regiunii natale, într-o structurare monografică, în *Sub turnul satului* (1971). Proză și poezii pentru copii: *Fiul codrului verde* (1955), *Lăudărosul Habakuk* (1956), *Berbecul brumăriu* (1957), *Vioara*

greierului (1961), *O mărgică, două mărgele* (1970).

HOSSU-LONGIN, Valentin, 21.7.1939, București. Fiul unui inginer. Studii medii la liceele N. Bălcescu și I.L. Caragiale, terminate în 1956; doi ani de filologie la Cluj, restul la Facultatea de limba și literatura română din București (licența în 1964). Reporter special la „Scînteia" (1964—1966), „România liberă" (1967), „Teleormanul" (1968), Radiodifuziune (1969—1971); redactor la „România pitorească". Debut gazetăresc în „Sportul popular" (1954). *Trenul de flăcări* (1971) cuprinde povestiri în care de obicei o conștiință contorsionată și contuzionată se evidențiază în funcție de întîmplări prezidate de hazard; acte dure sînt prezentate sentimental și poetizate. O particularitate e prezența sportivilor. Reportaje în *Țara Lotrului* (1972).

HOTINCEANU, Ovidiu, 4.1. 1942, Suceava — 7. 3. 1973, București. Fiul unui avocat. Liceul terminat la Craiova, în 1969, după care devine student la Facultatea de construcții, definitiv neterminată: are un atac de cord pe un șantier, în timpul unei pauze cînd citea colegilor o poezie dintr-un volum ce avea să apară peste cîteva zile. Viața ca luptă bărbătească, lupta ca protest, protestul unei tinereți energice, avînd cultul competiției, susțin poeziile din *Sămînța* (1969). Lumea concentrată în actele nașterii, morții, iubirii și copilăriei, confruntarea francă, delimitarea frenetică a propriului eu caracterizează lirica explicită și fluentă din volumele *Brusc, să deschizi fereastra* (1971), *Cămașa de apoi* (1973), *O zi de toamnă, anonimă* (1974), *Versuri* (1975).

HRISTEA, Ionel, 14. 5. 1926, București — 3.3.1970, idem. Studii de medicină generală, terminate în 1952. Medic de clinică, funcționar la Ministerul Culturii — secția muzicală, redactor la secția de scenarii a Studioului cinematografic București. Debutează în ziaristică, în 1945. Cîteva drame ilustrează conflicte pasionale și de interes social rezolvate în manieră melodramatică și principial-didacticistă: *O singură viață* (1963), *Zorile la patru cincizeci patru* (1964), *Nimic nu se pierde, dragul meu* (1964), *Crimă pasională* (1964), *Și dacă-i o minciună* (1965), *O apărare ciudată* (1966). Mai importantă este piesa *Pur și simplu o criză* (1968), a cărei acțiune e plasată în mediul artistic: Valeriu Mareș este compozitorul care și-a construit cariera și opera pe oportunism diplomatic. Tonalitatea generală e sumbră: se simte influența dramaturgiei nordice și rusești. Preocupări de popularizare muzicală în *Povestiri despre oameni și muzică* (1960) și *Povestiri despre George Enescu* (1963); scenarii de film și librete de operă.

HURJUI, Ion, 1.5. 1933, Ploscuțeni — Vrancea. Studii de

Scanned with OKEN Scanner

medicină generală terminate în 1957; medic la Tutova, apoi la Institutul de medicină din Iași. Debutul în „Cronica" (1968). Atmosferă vagă prin imprecizia acumulărilor metaforice în poemele din *Noaptea Pandorei* (1969) și *Ornicul tăcerii* (1971).

HUSZÁR, Sándor, 15. 4. 1929, Cluj. Scriitor de naționalitate maghiară. După terminarea liceului devine muncitor la Fabrica de încălțăminte „Dermata", iar după absolvirea Facultății de filozofie (1954), redactor la „Utunk"; director al Teatrului maghiar de Stat din Cluj, iar din 1970 redactor șef la „A Hét". Primele povestiri în „Utunk" (1953). Nuvele și romane pe teme industriale, reconstituiri ale epocii ultimului război, dezbateri etice, conflicte erotice în redactări tipice realismului, la început cu note lirice și rezolvări anecdotice, apoi cu inserții psihologiste: *Cineva intră în vorbă* (1956), *Mariskó* (1958), *În loc de contabilitate* (1959), *Pasărea singuratică* (1963), *După repetiția generală* (1964), *Clovnul Koko* (1966), *În amintirea faptului că odată ne-am certat* (1973), *După amieze ploioase* (1974). Un volum de nuvele în românește e *Ultima noapte* (1963). A publicat un volum de convorbiri și interviuri: *La masa scriitorului* (1969). O dramă: *Căsătoriile se leagă pe pământ* (1963).

Scanned with OKEN Scanner

I

IACOBAN, Mircea Radu, 19. 2. 1940, Iași. Studiile liceale terminate în 1956 și cele filologice în 1962. Redactor la Studioul Radio din Iași, unde este și cronicar sportiv (1961—1966), la „Cronica" (1966—1969), director al Editurii „Junimea" și secretar al Asociației scriitorilor din Iași. Deputat în M.A.N. (din 1975). Debutul în „Luceafărul" (1962). În *Estudiantina* (1962) prezintă tablouri din viața tineretului studios. Povestirile din *Nedumerit în Atlantida* (1968), schițele comunicante prin personaje din *O mască în plus* (1969) sau romanul *Dincolo* (1975) aduc mizeriile mai mici și concrete sau mai mari și mai abstracte ale civilizației citadine și ale traiului în comun printr-o perspectivă umoristică; expresii familiare și de jargon imprimă ansamblului o tonalitate persiflantă. Aceleași caracteristici dramatizate în teatrul său. *Sîmbătă la Veritas* (1973) are drept pretext întîlnirea unei promoții de filologi după zece ani, prilej pentru caracterologie satirică și convențional moralizatoare. *Football* (1974) consideră fenomenul sportiv ca stare socială jubilativ-comică. Începută coroziv și expediată melodramatic e și *Tango la Nisa* (1970). O dramă e *Noaptea* (1976). Publicistică în: *Lumea într-o picătură* (1971), *Altfel despre sport* (1972), *Din Azore în Antile* (1973).

IANCU, Traian, 8. 5. 1923, Făget — Timiș. Liceul la Lugoj. Studii de medicină la București, întrerupte în favoarea Școlii de literatură „Mihai Eminescu". Din 1951 lucrează la Uniunea scriitorilor, unde ocupă de mai mulți ani postul de director al Fondului literar. Lirica sa, strînsă în volumele *Dragostele mele* (1969), *Puntea soarelui* (1971), *Noi* (1972) și *Să iubim ce-i de iubit* (1975) este aproape exclusiv în-

scrisă în linia tradițiilor poeziei patriotice și civice. Eroii naționali, personajele constructive ale istoriei, de la cele legendare la omul anonim, tradițiile bănățene, natura ca depozitară și hieroglifă a sufletului românesc, balada și mitologia populară din care se schițează uneori conflicte de epos, solemnitatea în atitudine și certitudinea în ton sau reflecție, implicațiile folclorice ale imagisticii sînt trăsături caracteristice ale acestei poezii. *Carpații* (1966), *Plutașul de pe Bistrița* (1956), *Tîrgul de fete* reprezintă contribuția sa libretistică de operetă; alte librete și scenarii nu au fost încă valorificate.

IANCULESCU, Dinu, 24. 3. 1925, București. Fiul unui inginer. Studii liceale terminate la „Sf. Sava", în 1945; Conservatorul de artă dramatică, absolvit în 1947. Activitate actoricească la Teatrul Nostru, Teatrul Național și Teatrul Mic; este unul din cei mai buni recitatori contemporani de poezie. Debutul cu versuri în „Universul literar" (1941). Senzual epicureic și totuși calm, firesc, subtil în imagini, eleganță formală în poemele din *Argintatul pește și alte poezii* (1970) și *41 de sonete* (1975).

IANOȘI, Ion, 1. 5. 1928, Brașov. Liceul terminat în 1947; studii filozofice la Cluj (1947—1949) și la Universitatea „Jdanov" din Leningrad, unde își ia și doctoratul (1955). A fost instructor la C.C. al P.C.R. (1955—1965), lector la Institutul de artă teatrală (1955—1958), conferențiar de estetică la Universitatea București; profesor din 1968. Primele articole în 1956. În *Romanul monumental și secolul 20* (1963), monumentalul este în esență un element care aparține categoriei sublimului: în anumite condiții istorice sublimul se confundă cu grandoarea, orientată la rîndu-i către fixarea unor realități sociale de masă; esteticianul nu reușește totuși să definească exact termenul, rămas la stadiul oarecum de adjectiv sentimental, prin lipsa unui sistem coerent de criterii de fixare a categoriei și al unor opere ilustrative. Cu eseul *Thomas Mann* (1956) renunță la explicarea preponderent sociologică, degajîndu-se motivele predominante ale operei, într-un text subtil, filozofic, plin de observații și fără concluzii. În *Dostoievski, tragedia subteranei* (1968), observațiile sînt organizate în jurul unor personaje care întruchipează după el situațiile existențiale fundamentale ale operei scriitorului, la rîndul lor încadrate în clase mai largi ale literaturii și gîndirii. Discuția se poartă de asemenea în plan etic. Autorul execută și o analiză pertinentă a fenomenului nihilismului. *Romanul unui oraș. Petersburg — Petrograd — Leningrad* (1972) e un eseu în care orașul e văzut prin istorie, literatură și istorie literară, prin ceea ce este sau a fost și cum a fost văzut, ca subiect și

Scanned with OKEN Scanner

ambianță a creației. *Alegerea lui Iona* (1974) examinează motivele circulației mitului biblic, evidențiind umanitatea contradictorie și reprezentativă a personajului. *Schiță pentru o estetică posibilă* (1975) este mai mult un inventar de probleme, decît un sistem, urmărindu-se soarta unor concepte clasice în secolul nostru și fenomenele noi de interferență, după *Dialectica și estetica* (1971).

„IAȘUL LITERAR". Numerele 1—2 apar în 1949, cu titlul „LUPTĂM"; cu nr. 3/1950, revista devine „IAȘUL NOU", almanah literar al Uniunii scriitorilor — filiala Iași. La început „apare sub conducerea unui comitet de redacție", în aproximativ 150 de pagini, format carte. „I.N." promovează forțe culturale și scriitoricești regionale, dintre care unele s-au impus în conștiința contemporaneității, ilustrînd îndeobște spiritul locurilor în literatură. Nume cu deosebire frecvente sînt: D. Almaș, Otilia Cazimir, M. Codreanu, D. Ignea, G. Lesnea, Gh. Scripcă, N. Țatomir, Dragoș Vicol, Costache Anton, Iosif Mira, Al. I. Ghilia, Ion Istrati. *Cronica literară* este ținută în timp de Gh. Agavriloaiei, I. Aronescu, N. Barbu, C. Ciopraga, D. Costea, I. Damaschin, P. Furtună, I. Istrati, Val. Panaitescu; Georgeta Horodincă publică recenzii. Un sector bine întreținut al revistei este și cel de lingvistică. O rubrică tradițională este cea de *Note și comentarii*. „I.N." publică multă literatură cu ecou de moment. Cu numărul din august 1954 ca își schimbă titlul, devenind „IAȘUL LITERAR", numerotația începînd cu anul I, nr. 1. Un *Cuvînt înainte* anunță încetarea apariției „Iașului nou", căruia i se face un bilanț pozitiv, nu fără a i se sublinia și numeroasele lipsuri: ruperea de viață, publicarea de versuri formaliste, idilice, apolitice, proză care dă o imagine falsă asupra realității, satire fără principialitate, abordarea aproape exclusivă a tematicii trecutului. Fără îndoială că autocritica era excesivă: ceea ce i se putea reproșa revistei era absența unor talente viguroase. Noua variantă lunară mărește numărul rubricilor cu *Condeie noi, Texte și documente, Recenzii, Miscelanea*. Sînt promovați noi tineri și solicitate valori verificate: Andi Andrieș, Al. Dima, L. Dumbravă, H. Zilieru, N.I. Popa, Al. O. Teodoreanu, Adrian Marino, I. Sîrbu etc. Cu nr. 5 din 1957 este menționat colegiul redacțional: D. Ignea (redactor șef), N. Barbu, O. Cazimir, C. Ciopraga, M. Codreanu, Al. Dima, M. Gafița, I. Istrati, G. Lesnea, N.I. Popa, N. Țatomir. În 1964, odată cu apariția „Cronicii", colegiul redacțional suferă unele modificări: Andi Andrieș, N. Barbu (redactor șef adjunct), D. Costea, D. Ignea (redactor șef), Florin Mihai Petrescu, H. Zilieru, Liviu Leonte, Dan Bădărău. Confruntînd colaboratorii

Scanned with OKEN Scanner

celor două reviste ieșene, care sînt în genere aceiași, se poate observa însă și o penurie de nume. Revista nu iese totalmente din zona de interes provincial, ușor idilic, decît în mai 1970, cînd își schimbă titlul, devenind „Convorbiri literare".

„IAȘUL NOU" vezi **„IAȘUL LITERAR".**

„IGAZ SZÓ" (CUVÎNTUL ADEVĂRAT), revistă lunară a Uniunii scriitorilor, care apare în limba maghiară la Tg. Mureș. Primul număr, dublu, în mai 1953. Revista are ca scop promovarea și consolidarea creației literare de limbă maghiară din România și popularizarea literaturii și culturii române printre cititorii de limbă maghiară. Aceste principii, transformate în angajamente, sînt consemnate într-o prezentare a revistei făcută în primul număr de Szövérfi Zoltán. La început nu apare un colegiu redacțional; între 1963—1970, redactor șef e Kovács György ; din 1970, luna mai, Hajdu Győző, iar redactor șef adjunct Jánosházy György. Printre redactori se numără Kiss Jenő, Papp Ferenc, Székely János, Gálfalvi Zsolt, Éltető József, Farkas Árpád, Gálfalvi György, Panek Zoltán, unii dintre aceștia aparținînd și unor colegii redacționale reprezentative. Revista a polarizat forțe regionale, dar colaboratorii reprezintă și alte părți ale țării, frecvent întîlniți în mai toate publicațiile maghiare din România: Franyó Zoltán, Nagy István, Szabédi László, Szentimrei Jenő, Szemlér Ferenc, Horváth Imre, Horváth István, Sütő András, Kovács György, Papp Ferenc, Szász János, Jancsó Elemér, Dimény István, Molter Károly, Majtényi Erik, Robotos Imre, Hajdu Zoltán, Kányádi Sándor, Székely János, Fodor Sándor, Simon Magda, Földes László, Marosi Péter, Gagyi László, Domokos Géza, Lászlóffy Aladár, Ferencz S. István, Szabó Gyula, Tamás Mária, Kenéz Ferenc, Paizs Tibor, Tóth István, Beke György, Kocsis István, Sőni Pál. Un salt calitativ și grafic se produce în 1957; din acest timp apar preocupări susținute privind numerele tematice. Revista propune și grupaje de texte ale unui autor și de texte despre el datorate unor critici sau scriitori; se prezintă autori tineri de către critici tineri. Ultima copertă e folosită pentru prezentarea biobibliografică a unui autor maghiar sau român. Rubrica de critică literară e *Forum:* Balogh Edgár, Jancsó Elemér, Robotos Imre, Szőcs István. Sub *Literatură și școală* se dau analize literare ale unor opere clasice din literatura maghiară: Sőni Pál, Kántor Lajos, Kozma Dezső. Apar cronici plastice, muzicale, de film, pagini aniversare și comemorative, articole despre relațiile literaturii cu alte domenii; note și recenzii situează revista în actualitate; se atestă traducerile românești în maghia-

Scanned with OKEN Scanner

ră sau invers; se traduce și se discută despre literatura română și universală.

IGNA, Vasile, 4. 3. 1944, Ardusat — Maramureș. Liceul absolvit la Șomcuța Mare (1961); licența în filologie la Cluj (1966). Este trei ani profesor, apoi redactor la editura „Dacia". Debutul în „Viața studențească" (1964). Lirică elegiacă, de notație, în tradiția ardeleană, făcută cu eleganță în *Arme albe* (1969), *Fum și ninsoare* (1972), *Provincia cărturarului* (1975).

IGNĂTESCU, Constantin, 16. 5. 1887, Dumbrăveni — Suceava — 26.6. 1968, București. Funcționar poștal. Timp de trei decenii semnează în presă foiletoane sub pseudonimul Jap. Proză propriu-zisă începe să scrie și să publice după pensionare. Romanțate și cu caracter de popularizare, romanele sale istorice au acele structuri epice liniare specifice stilului narativ popular, personajele fiind concepute în manieră baladescă. *Mitruț al Joldii* (I—II, 1953—54) e o evocare colorată a existenței străjerilor din secolul XV, oameni liberi prin tradiție, care evoluează spre disoluție după moartea lui Ion Vodă cel Cumplit. Exaltarea virtuților patriotice ale omului din popor sau ale conducătorilor prezentați potrivit locurilor comune folclorice este o preocupare și în literatura pentru copii: *Agurida* (1963), *Niculai călărașul* (1953), *Vijelie-n sus pe Jii* (1954), *Măria sa Țara. Din vremea lui Vlad Țepeș* (1960). *Dosarul lui Ion Măruntu* (1962) descrie episoade din existența interbelică a micilor funcționari de stat din sectorul comunicațiilor, privită sub aspect profesional și domestic. Un roman plasat în Moldova aceleiași perioade istorice este *Marșul miresei* (1955), care tinde a fi o panoramă a forțelor sociale ale momentului.

A.O: *Mărgelele de plumb*, 1951; *Moșia oamenilor slobozi*, 1951; *Zile învolburate*, 1954; *Brigada mixtă*, 1955; *Romanțe de dragoste*, 1957; *Vintoasa*, 1964.

IGNEA, Dumitru, 22.5.1919, Iași. Profesează meserii din domeniul industrial, experiența acumulată servindu-i ulterior la scrierea unor povestiri cu subiecte muncitorești. Redactor șef al revistei „Iașul literar". După o obscură broșură de *Povestiri* (1955), dă tiparului nuvela *Strada Primăverii* (1956), în care evocă perioada istorică agitată dintre Eliberare și actul naționalizării din 1948. Un conflict erotic declanșînd un altul familial este un pretext pentru pictura unor medii sociale diferite, scopul nuvelei fiind acela de a exemplifica lupta comuniștilor pentru instaurarea unei noi ordini sociale și morale. *Omul cu părul cărunt* (1961) include un număr de povestiri consacrate luptei din ilegalitate a comuniștilor sau mutațiilor de conștiință suferite de oameni în orînduirea socialistă.

A.O: *Taina celor douăsprezece litere*, pov., 1960; *Condamnat la moarte*, r., 1971.

ILEA, Ion Theodor, 17.6.1908, Bistrița Bîrgăului — Bistrița-Nă-

săud. Practică în tinerețe diverse meserii; în 1931 e secretar de redacție la „Societatea de mîine"; studii de artă dramatică la Cluj, terminate în 1934. La Deva editează revista „Eu și Europa"; colaborează la pagina muncitorească a ziarului „Dimineața" (1935—1937), e redactor pentru Sibiu al ziarului „România". *Inventar rural* (1931) cuprinde versuri de notație aplicate la realitatea satului; cu *Gloata* (1934) devine un poet al maselor imaginate în dezlănțuire, el însuși adoptînd rolul profetului grandios și patetic. *Întoarcerea* (1942) exprimă suferințele românului ardelean conștient de continuitatea lui istorică. Spiritul vaticinar și populist, agitatoric optimist, sinceritatea patetică deși prea sonoră în raport cu dezideratele poeziei se consolidează în retrospective și inedite: *Pasul meu peste ani* (1957), *Ani vii* (1967), *Poezii* (1970), *Eflorescență* (1972). O noutate adusă de timp e aspirația către filozofare: un primitiv manevrează ingenuu noțiunile absolutului într-o joacă optimistă cu infinitul. Proză despre suferințele românilor în ultimul război și în timpul Mariei Tereza în *Sub cerul Heniului* (1973); memorialistică despre copilărie și boemă, corespondență cu valoare documentară purtată cu autori mărunți în *Mărturisirile unui anonim* (1974).

ILICA, Carolina, 19.3.1951, Vîrfurile — Arad. Studii filozofice la București. Cîștigătoarea concursului de poezie al Editurii Eminescu. *Neîmblînzită ca o stea lactee* (1974) cuprinde versurile impecabile ale unei virste incerte, remarcabile fiind sentimentele și, mai mult decît ele, diafanul și frăgezimea lor, într-o lume care e numai prilej de exaltare și bucurie.

ILICI, Lazăr (L. Illin), 1.2.1914, Variaș — Timiș. Scriitor de naționalitate sîrbă. Redactor din 1949 la ziarul „Pravda" din Timișoara, apoi la Radio (1958—1959), contabil la Variaș (1959—1965), responsabil de cinema pînă în 1969, apoi redactor la ziarul „Banatske novine". Debutul în ziarul „Temeșvarski vesnic" (1942) cu versuri. Ca poet, este un cîntăreț al realizărilor socialismului și al tradițiilor militante: *Versuri* (1955), *Pe drumul lui Octombrie* (1957), *Zile fericite* (1964), *Scîntei roșii* (1966). Tematica și problematica țărănimii contemporane în *Povestiri* (1960), *Pe cărările sătești* (1969), *Nopți furtunoase* (1972). Pentru copii: *Cînd apele tinere încep să murmure* (1973).

ILIESCU, Adriana, 31.5.1938, Craiova. Liceul în orașul natal; studii filologice la București (1955—1960). Redactor la „Gazeta literară" (1960—1962). Debutează cu versuri și recenzii în „Viața studențească" (1957). *Trecuta vîrstă a Julietei* (1969) e o culegere de schițe fantastice, fanteziste, realiste despre realitatea contemporană, despre ultimul război mondial sau alte teme istorice. *Domnișoara cu miozotis* (1970) reconstituie prin mijloace tradi-

Scanned with OKEN Scanner

ționale de humorescă atmosfera Craiovei de la sfîrșitul secolului trecut, prin toate mediile sociale. În *Insula* (1971) o conștiință bolnavă și primitivă vede lumea în felul ei discontinuu, marcat de delir și spaimă. *Literatorul* (1968) și *Reviste literare de la sfîrșitul secolului al XIX-lea* (1972) sînt descrieri bibliografice de periodice, colaboratorii fiind însă considerați prin întreaga lor operă. *Realismul în literatura secolului XIX* (1975) urmărește dezvoltarea teoretică și practică a mișcării în literatura română.

ILIESCU, Lazăr, 27.12.1887, București — 13. 6. 1977, idem. Studii de drept la Iași; Academia comercială la Köln, din 1920. Profesează avocatura, iar după Eliberare este funcționar superior în finanțe. Debutul în „Sămănătorul" (1906); mai publică sporadic versuri fără importanță. L.I. este unul din traducătorii cu cea mai bogată activitate din acest secol, fără preferințe pentru genuri, epoci sau limbi: Racine, Corneille, Musset, Baudelaire, Carco, Verhaeren, J.P. Eckerman, Lenau, W. Busch, Th. Mann, B. Brecht, J.R.Becher, O.W. Cisek ș.a.

ILIESCU, Tiberiu, 21. 12. 1906, Craiova. Facultatea de litere și filosofie din București, terminată în 1930; mulți ani profesor, trei ani director al Teatrului Național din Craiova (1944—1947). Este unul dintre editorii revistei de avangardă craiovene „Meridian" (1934—1946). Debutează în „Bilete de papagal" (1927). *Flori de frig* (1938) ilustrează prelungirea oltenească a avangardei interbelice. *La cocoșul spînzurat* (1968) cuprinde articole și eseuri ale unui observator social și ale unui promotor al culturii și literaturii nonconformiste; eseu și reportaj, uneori amestecate în *De la Porțile de Fier la Poarta sărutului* (1971).

ILOVICI, Mihail, 4.10.1910, Găești. Liceul în orașul natal, absolvit în 1929; licența la Facultatea de litere și filosofie (1933). Profesor de liceu la Pitești și Găești. Debutul în „Cristalul" (1930). *Negativismul tinerei generații* (1934), *Considerațiuni asupra actului de cultură* (1936) sînt eseuri a căror fervoare amintește de Camil Petrescu, căruia îi consacră dealtfel o carte mai tîrziu: *Tinerețea lui Camil Petrescu* (1971). Un studiu monografic e *Claudia Millian-Minulescu* (1938).

INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU". În anul 1949 ia ființă *Institutul de istorie literară și folclor*, prelungind tradiția *Institutului de literatură* patronat de D. Caracostea. Noul institut este condus de George Călinescu, și are puțini salariați, majoritatea fiind colaboratori externi, unii profesori la Universitatea din București. Un director adjunct e Ion Vitner, înlocuit în 1960 de Mihai Novicov. La început, Institutul nu e riguros organizat: se propun teme de cercetare în domeniul istoriei literaturii române, folclorului și literaturii universale cu termene anuale de predare. Direcțiile de cercetare amintite

Scanned with OKEN Scanner

devin din 1957 scopul existenței unor Secții și mai apoi al unor Sectoare. Din 1952, Institutul are o publicație anuală proprie: *Studii și cercetări de istorie literară și folclor*, trasformată din 1960 în *Studii de istorie și teorie literară*. Activitatea Institutului nu se concretizează în lucrări importante, individuale sau colective: în viziunea lui Călinescu, el este mai ales o școală în care vin o serie de cercetători, mulți tineri, bine pregătiți dar cu o specializare îngustă, care, sub conducerea sa vor căpăta un profil complex. Un principiu aplicat de el a obligat pe fiecare cercetător să lucreze într-un alt domeniu decît cel în care s-a specializat. La Institut Călinescu ține prelegeri strălucitoare în fața membrilor subalterni pe teme de literatură română și străină, din 1956 scrie piese jucate cu aceștia la sărbătorile de iarnă. Lucrează sporadic la Institut în deceniul șase: Tudor Vianu, Perpessicius, Șerban Cioculescu, D.I. Suchianu. După moartea lui Călinescu, Institutul primește numele său; se constituie un birou de conducere; în 1966 director e numit Al. Dima. Secțiile de literatură română modernă, contemporană și mai tîrziu veche, de literatură comparată și de teoria literaturii își propun teme individuale și pentru colective restrînse, concretizate uneori în volume. Scopul activității cercetătorilor este aprofundarea documentelor interesînd literatura română, despuierea unor periodice în vederea întocmirii de bibliografii analitice, demersuri pentru stabilirea relațiilor literaturii române cu alte literaturi. Din 1974, cînd director devine Zoe Dumitrescu-Bușulenga, interesează mai puțin secțiile, cît constituirea unor colective de lucru consacrate unor teme bibliografice de interes național. Deocamdată însă, avînd o existență de aproape trei decenii, Institutul nu a dat lucrările fundamentale pe care numărul și calitatea colaboratorilor săi le-ar fi facilitat în timpul dat. Se pot menționa: cîteva volume de *Studii de literatură universală și comparată*, cîteva volume de *Documente și manuscrise literare*, culegeri de studii pe o anumită temă, colaborări la *Istoria literaturii române* de sub egida Academiei. Institutul are relații cu organizații similare din străinătate, participă la congrese și simpozioane internaționale și naționale, organizează astfel de manifestări pe teme care interesează literatura română. Din 1975, el trece sub patronajul Universității din București, avînd cele mai strînse relații cu Facultatea de limba și literatura română.

IOANA, Nicolae, 17.9.1939, Racovița — Argeș. În 1964 își ia licența la Facultatea de filozofie din București. Redactor la Agerpres, apoi la Editura tineretului, la Editura Albatros (din 1966); lucrează la C.C.E.S. din 1975. Debutează în „Contemporanul" (1960). Primul său volum, *Templu sub apă* (1967), este elocvent prin însuși titlul său, care se poate interpreta și ca o artă poetică.

Scanned with OKEN Scanner

Gravitatea meditativă, romantică, din primul volum își găsește o expresie superioară în *Moartea lui Socrate* (1969). Imaginea de bază este aceea a unei simbioze Socrate-Christ, din care este extrasă o cazuistică poetică completă, privitoare la dialectica raporturilor dintre individ și grup; efecte cantabile sînt obținute prin folosirea procedeelor oratoriei religioase; tensiunea afectivă tutelează repetiții obsesive de cuvinte și evenimente simbol, dintre care se detașează *iarba* și *nisipul*. Structurile dansului, corelate cu ale focului, tutelează imagistic și prozodic poemul discursiv *Monologul alb* (1972). Cerebrale și demonstrative, parabolice și curgătoare sînt și poemele din *Cartea de nisip* (1973) și *Viața după o zi* (1975).

IONESCU, Cornel Mihai. 11.2. 1941, București. Licența la Facultatea de limbi romanice și clasice din București (1964); asistent la Catedra de literatură comparată de la Facultatea de limba și literatură română: *Generația lui Neptun. Grupul 63* (1967) analizează evoluția unei mișcări literare italiene în raport cu curentul de idei din lumea întreagă; numeroase eseuri consacrate unor opere și unor scriitori spanioli și italieni, clasici și contemporani, redactate într-o terminologie rară, ce a putut apare drept gongorică. A tradus din Umberto Eco și Galvano della Volpe.

IORDACHE-STREINU, Elena, 17. 5. 1902, Baia de Aramă—Mehedinți. Soția lui Vladimir Streinu. Liceul la Turnu Severin; Facultatea de litere la București; a fost profesoară de liceu la Găești. *Păuna și copiii ei* (1970) este un roman masiv, scris frumos, subiectul fiind viața unei femei din ținutul natal al autoarei; nu lipsesc elementele de moralizare și culoarea locală.

IORGULESCU, Mircea, 23.8. 1943, Valea Călugărească — Prahova. Familie de țărani. În 1961 absolvă liceul la Urlați; în 1966 își ia licența în filologie la București. Redactor la „Munca" (1968—1970), din 1971 la „România literară". Debutează în „Revista nouă" din Ploiești (1966), pentru a colabora apoi intens la „Luceafărul", din 1968, și cu rubrici la „Ramuri" (1968—1969), „Argeș", „Convorbiri literare" etc. *Rondul de noapte* (1974) și *Al doilea rond* (1976) organizează tipologic și cronologic foiletoane oscilînd între medalion și studiu analitic, aspirația sa fiind realizarea unui tablou colectiv al scriitorilor și tendințelor contemporane din poezie și proză. Examenul critic e exact, fiind făcut numai pe valori social-mente certe; o oarecare discrepanță între titlurile capitolelor, care sînt încercări de a specifica frumos și realitățile estetice ale cărților uneori supralicitate problematic.

IOSIF, Petre, 29.12.1907, Tîrgoviște. Studii muzicale; în 1934 absolvă Facultatea de medicină. Voluntar în brigăzile internaționale comuniste create în timpul războiului civil din Spania; gazetar, funcționar în diferite instituții

culturale și departamentale, printre care Ministerul de Externe și Radiodifuziune. Majoritatea volumelor sînt închinate evocării luptei comuniștilor în ilegalitate; personajul predilect este luptătorul anonim sau cunoscut, din țară sau de peste hotare, acționînd eroic: *Filimon Sîrbu* (1946), *Cifrul* (1948), *Manifestul* (1950), *Minciuna* (1950), *Într-o noapte la Madrid* (1955). Operă cu valoare educativă, dar cu reduse resurse artistice. A tradus din M.A. Asturias, N. Guillén, V. Teitelboim.

IOSIFESCU, Silvian, 21.6.1917, București. Liceul terminat în 1934, studii filozofice (1934—1939) și juridice (1934—1938); redactor la „Scînteia" (1945) și Editura de Stat, pînă în 1949. Carieră universitară începută în 1948: azi e profesor de teoria literaturii la Facultatea de limba și literatura română. Debutul în „Era nouă" (1936). În primele volume, titluri elastice adună eseuri diferite: *Oameni și cărți* (1946), *Oameni deosebiți* (1954), *Probleme și opere contemporane* (1954), *Eroi și conflicte în dramaturgia contemporană* (1955), *Romantismul eroului revoluționar* (1956), *Drumuri literare* (1957). Analiza fină se supune simplismului sociologist. Alte culegeri ulterioare prezintă o deplasare a accentului pe estetic: *Artă și arte* (1965), *Proză și luciditate* (1974), operele și autorii fiind în majoritate străini. O serie de volume sînt variante ale aceluiași interes: *Caragiale* (1951), *Momentul Caragiale* (1963), *Dimensiuni caragialiene* (1972). Aici, ca și în studiul *În jurul romanului* (1959), eseistul armonizează demersul criticului și al teoreticianului, explicația genetică și interpretarea fenomenologică. *Literatura de frontieră* (1969, ed. rev. 1971) analizează formele de întrepătrundere ale ficțiunii literare cu diferite tipuri de texte fără funcție estetică fundamentală. Din activitatea universitară decurge manualul *Teoria literaturii* (1965), apoi *Construcție și lectură* (1970), revizuit și publicat sub titlul *Configurație și rezonanțe. Un itinerar teoretic* (1973), în fond o introducere în teoria literaturii. Autorul a abandonat spiritul polemic și programatic procustian din primele cărți: acum e minuțios, precaut și sceptic cu noul și cu vechiul, interesat de perspective globale infailibile. *Furtună în cancelarie* (1956, în colaborare) e mai mult o curiozitate de istorie literară și dramaturgică. A alcătuit antologii de umor englez, francez, român și din nuvela americană modernă. A tradus din Taine, Romain Rolland, J. Steinbeck, R. Graves.

IOVESCU, Ion Marin, 6.8.1912, Spineni—Olt. —9.8.1977, Burghea de Jos — Argeș. Debutează în „România literară", condusă de Liviu Rebreanu (1934), fiind o descoperire a cenaclului „Sburătorul". Romanele sale de factură populară, cu implicații de reportaj etnografic și populist sînt gustate de E. Lovinescu și G. Călinescu, primul considerîndu-l un fel de Creangă al Munteniei: *Nuntă cu bucluc* (1936), *O daravelă de proces* (1940), *Oameni degeaba* (1943).

Scanned with OKEN Scanner

Nuvelele postbelice din *Lacrimi pe pîine* (1967) și *Soare cu dinți* (1974) nu aduc noutăți: un creator de conflicte violente, rezolvate spectaculos prin răsturnări de farsă atașează clasicismul tipologic picturii unei umanități rurale tradiționale, maniera stilistică orală favorizînd cu deosebire pitorescul și umorul.

IRIMIE, Negoiță, 30.9.1933, Ploiești. Școala pedagogică la Blaj (1948—1952); licența în filologie la Cluj, în 1956. Din 1957 e redactor la „Tribuna". Debutează în „Almanahul literar" (1953). *Cascadele luminii* (1964), *Dor de infinit* (1966), *Patima ciocîrliei* (1970), *Ramură solară* (1972) și *Aluzie marină* (1973) propun imaginea unei conștiințe deliberat instabile, tatonînd spațiile cunoașterii, dar cu posibilități reduse de contact cu acestea; nu există o temă sau un motiv dezvoltat personal; versurile rimate prezintă licențe de ritm; unele libertăți lingvistice pot fi interpretate și ca neglijențe poetice.

IROD, Corneliu, 24.8.1937, Mărițeia — Suceava. Scriitor de naționalitate ucraineană. Liceul pedagogic din Siret; secția ucraineană de la Facultatea de filologie din București terminată în 1960. Debutează în „Novîi vik" (1959). Peisaje și erotice în tradiția liricii clasice ucrainene, gustul culorilor stinse în spații vaste în *Rugă de seară* (1973). Proză impresionistă în *Clarobscur* (1974); *Ajunul* (1976) e un roman care aspiră către panoramicul social.

ISAC, Dumitru, 9.10.1914, Trușești — Botoșani. Studii filologice; carieră universitară la Cluj. Debutul promițător din presa literară este discreditat prin neînțelegerea literaturii deceniului șase, indiferent de valoarea ei estetică. Studii monografice nedepășind clișeele obișnuite de reevaluare contemporană și nici bibliografia curentă: *Aristotel* (1959), *J.-J. Rousseau* (1966), *Frumosul în filozofia clasică greacă* (1970).

ISAC, Emil, 17.5.1886, Cluj — 25.3.1954, idem. Fiul unui avocat, patriot activ. Studii primare la Școala evanghelică germană din Cluj, cinci clase de liceu în același oraș, restul la Liceul grăniceresc din Năsăud; licența la Facultatea de drept și științe sociale a Universității clujene. A fost șef al Biroului de presă al Consiliului Național din Transilvania, inspector al artelor pentru aceeași regiune (1920—1940), profesor de estetică la Școala de Belle-Arte din Cluj. După Eliberare s-a angajat cu entuziasm în activitatea presei comuniste. Membru corespondent al Academiei din 1949. A debutat cu un articol despre Alecsandri în „Ellenzék", publicație maghiară din Cluj, în 1902; anul următor tipărește primele poezii în „Kolozsvári Fris Ujság" și în „Familia", în românește. Într-o epocă de realizare a unor mari personalități literare, E.I. apare drept un scriitor risipit, fără ambiții de edificare a unei opere, cu multă cultură, avînd aplicația și talentul necesare compunerii unor bune poezii, poeme

Scanned with OKEN Scanner

în proză și articole; cu excepția începuturilor, poezia sa nu trimite la o anume mișcare literară sau de gîndire. *Poezii, impresii și senzații moderne* (1908) oscilează între preocupările simboliste și noua retorică a poeziei sociale militante, în linia lui Goga, dar cu accente de revoltă mai pronunțate și un pesimism radicalizat. Prin el, poezia ardeleană își atestă interesul pentru realitatea industrială și proletară. Ardealul cu problemele sale văzute ca probleme ale poporului român constituie centrul de interes și în volumele *Poeme* (1936) și *Poezii* (1937), sau în proza poematică din *Ardealule, Ardealule bătrîn* (1916) și *Poeme în proză* (1923), în care răzbat înclinațiile poești pentru sumbrul fantastic plasat în atmosfera primului război mondial. În publicistică a fost preocupat de toate problemele urgente sau de perspectivă ale României în domeniile cele mai variate: optînd pentru socialism și pentru un tradiționalism fără excese, militînd pentru prietenia româno-maghiară, avînd dealtfel relații strînse de amiciție cu mari scriitori maghiari ca Ady Endre, Babits Mihály, Dezsö Kosztolányi, el a fost un bun polemist, exact în idei, încercînd să dea foiletonisticii economice, politice sau culturale o structură cît mai literară. O parte din publicistică a intrat în volumele *Cartea unui om* (1925) și *Notițele mele* (1925). Drama *Maica cea tînără* (predată Teatrului Național din București în 1910) problematizează existența individului lipsit, din motive financiare și prejudecăți sociale, de posibilitatea opțiunii în alegerea destinului; *Domnul Milion* (publicată postum, în 1957) scenarizează în maniera relativității spațiale, temporale și onomastice expresioniste, fenomene ale lumii capitaliste. În 1946, M.R. Paraschivescu îi editează un volum de *Opere; Poezii alese* (1954) și *Scrieri alese* (1960) aduc inedite și texte de după Eliberare.

Scrieri despre: Ion Brad, *Emil Isac, un tribun al ideilor noi*, 1972.

ISBĂȘESCU, Mihai, 14.1.1915, București. În 1932 absolvă Colegiul „Sf. Sava"; în 1936 își ia simultan licențele în drept și litere, iar în 1939 își susține doctoratul în filologie la Tübingen. Carieră universitară la Facultatea de limbi germanice. Este autorul unor studii de specialitate ca: *Aliterațiunea în poezia germană* (1935), *Minne und Liebe* (1939, la Editura Kolhammer), *„Novelistul" Grillparzer* (1941), *Motivul Graalului și Parsifal în literatura germană* (1941), *Cîntecul lui Hildebrand. Evoluția motivului în literatura germană* (1944), *Contribuțiuni la studiul originii și evoluției monologului feminin în lumina problemei genezei minnesangului* (1945). A publicat de asemenea cîteva cursuri consacrate literaturii germane: *Istoria literaturii germane din evul mediu pînă la 1300* (1946), *Istoria literaturii germane de la 1300—1748* (1947), *Istoria literaturii germane. Epoci și personalități* (1948), *Clasicismul* (1948). *Istoria literaturii germane* (1968)

Scanned with OKEN Scanner

e o operă accesibilă, de popularizare. Autorul unor dicționare și al unui număr de traduceri din: W. Hauff, W. Raabe, Th. Mann, H. Böll, E. Canetti, Fr. Dürrenmatt.

ISTRATE, Gheorghe, 11.5.1940, Limpeziș — Buzău. După terminarea liceului este impiegat de mișcare C.F.R.; își satisface stagiul militar, apoi se înscrie la Facultatea de limba și literatura română, de unde își ia licența în 1968; a fost redactor la „Scînteia tineretului", „Radioteleșcoală", iar din 1975 lucrează la „Tribuna României". Debutul în „Luceafărul" (1968). *Măștile somnului* (1968) aduc o lirică de intensitate emoțională, în ritmul și cu gravitatea mișcărilor de ritual; subtextul include rigori și norme etice străvechi; fiecare act este etalonat prin sensuri biblice. *Poeme* (1971), *Pseudopatriarchalia* (1974), *Cîntec la izvoarele lumii* (1975) și *Zodia șarpelui* (1975) aduc ceva din atmosfera și obsesiile psalmicii argheziene; metaforele apar numai pentru evidențierea ideilor; crisparea și înfricoșarea în fața necunoscutului universului, condiția eului deopotrivă legat de autohton și impecabila versificație clasică dau acestei poezii tensiune și originalitate.

ISTRATI, Ion, 19.1.1921 Hudești—Botoșani — 25. 1. 1977, Iași. Ziarist în timpul celui de al doilea război mondial. Existența sa particulară, literară și publicistică e legată de Moldova și de orașul Iași. Romanul *Grîu înfrățit* (1950) e una dintre primele atestări literare ale fenomenului cooperativizării agriculturii. Narațiunea evenimentelor este continuată în *Trandafir de la Moldova* (1952). Conflictul este conceput prin clișee, după cum actele de diversiune și sabotaj ale dușmanilor de clasă aparțin manierismului. Rezolvările de situații se produc mai ales prin interminabile ședințe. Cîteva culegeri de povestiri sînt consacrate vieții citadine: se critică uneori birocrația (*Macazul*, 1955), se descrie omul simplu și existența colorată pitoresc (*Cu dragă inimă*, 1959; *La fîntîna cu găleată*, 1962) sau lupta din ilegalitate a comuniștilor în perioada imediat premergătoare insurecției din august 1944 (*Tinerețe fără tinerețe*, 1959). I.I. este prin excelență tipul naratorului sentimental și colorat, nu lipsit de vervă: calitățile sînt cu deosebire vizibile în opera sa cea mai realizată artistic, *Din neagra țărănie* (I, 1957), evocare a propriei tinereți în spiritul lui Ion Creangă. Alte volume mărturisesc, de asemeni, dragostea pentru regiunea sa: *Balada Bicazului* (1951), *Iașul nostru* (1957), *Itinerar sentimental* (1960). O comedie fără valoare este *Milionarii* (1961), care se ocupă de complexele de superioritate ale unui președinte de cooperativă agricolă.

A.O.: *Bostanii*, 1950; *Bucurie*, 1951; *La noi pe Hălăuca*, 1951; *Căruța cu cai*, 1953; *Venea de la Moscova*, 1953; *Oul năzdrăvan*, 1954; *Lumea inimilor mele*, 1969; *Satul fără țărani*, pov., 1974; *Păsări cîntătoare*, 1975.

IUGA, Ion, 6.1.1940, Sălișteа de Sus — Maramureș. Familie de țărani; termină liceul la Cluj (1959) și tot acolo studiile de filologie (1964); redactor la „Familia", pînă în 1968; responsabil al cinematografului „Viitorul" din București, din 1973. Debutează cu reportaje în ziarul „Pentru socialism" (1959) și cu poezie în „Luceafărul" (1963). *Tăceri neprimite* (1968), *Almar* (1970), *Țara fîntînilor* (1971), *Irosirea zăpezilor* (1974), *Cămașa patriei* (1975) impun îndeosebi imaginea poetului robust, cu sentimente virile, în tradițiile ardelene ale lirismului patriotic; motive permanente sînt lauda părinților, a istoriei eroice și a eroilor transilvani, a elementelor geografice investite cu valori simbolice, de jalonare a existenței moderne. Patetic fără retorism, construindu-și un eu liric personal printr-un „Ion" adesea numit, poetul prelungește experiența unui Aron Cotruș în capacitatea de a uni detaliile cu ansamblul lumii sale.

IUGA, Nora (Eleonora Almosnino), 4.1.1931, București. În 1948 absolvă liceul „Iulia Hașdeu", iar în 1953 secția germană a Facultății de filologie; e profesoară de germană doi ani, alți doi redactor la „Neuer Weg", bibliograf la Biblioteca Centrală de Stat (1956—1969), redactor la Editura științifică și enciclopedică. Debutează cu poezii în limba română în „Gazeta literară" (1965) și în germană în „Neue Literatur" (1970). În *Vina nu e a mea* (1968) și *Captivitatea cercului* (1970) poeta tinde către o prohibiție a condiției feminine, detașîndu-și actul trăirii senzoriale de acela al scrierii, transferîndu-l pe primul în celălalt printr-un joc dezinvolt cu ideea de poezie: prozaismul bufon, suprarealismul domestic și maternitatea lucidă, neglijențele și chiar rudimentarismul sînt bine gîndite și cîntărite în versuri albe.

IULIAN, Rodica, 21.12.1931, Craiova. Liceul teoretic absolvit la București, în 1949; studii de medicină generală terminate în 1957. După trei ani de practică medicală în județul Argeș, devine cercetător la Institutul oncologic din București. Debutează în „Luceafărul" (1962). *Intersecții* (1967), *Elegiile de pe pod* (1969), *Palinodii* (1970), *Facerea cortului* (1971), *Aproape omul* (1975) înglobează poeme de distincție intelectuală și sensibilitate discretă, impersonalizată, în majoritatea lor libere în metrică, în rest preluînd procedee și scheme metrice antice; imagistica este destul de abstractă ca să pară uneori prozaică.

IUREȘ, Ștefan, 7.5.1931, Iași. Studii superioare la Facultatea de limba și literatura română. Redactor la „Amfiteatru" (1966—1975). Debutează în „Scînteia tineretului" (1949). Apoi publică volumele *Așa va fi la festival* (1953), *Cuvînt despre tinerețe* (1953), *Urmașii lui Roaită* (1953), *Fructe de mai* (1956), *În preajma lui Lenin* (1957), *Pe acest pămînt* (1959), *A voastră e lumea* (1963), *Poema citadină* (1963), *Numai un flaut* (1966). Poetul e atras

Scanned with OKEN Scanner

mai întîi de anecdota lirică amplă, subiectele fiind luate din istorie, cotidianul socialist sau din viața internațională. Cîntăreț al tinereții, mai ales la început, el compune în ultimele volume poeme erotice, familiale sau de muncă în peisaj citadin. Simplitatea economică a mijloacelor imagistice se confundă la el cu banalitatea. *Alt container pentru Osaka* (1974) e o meditație asupra civilizației contemporane în articole despre obiecte-simboluri. A scris cu Carol Roman reportajul *Carpații sînt munți tineri* (1959). O comedie ușoară: *O lună de confort* (1960). Pentru copii: *Ochește și Bălăioara* (1965).

IUTEȘ, Gica, 17.12.1925, Bîrlad. Liceul terminat în orașul natal (1945) și studiile de filozofie în 1949 la București. Activitate redacțională la „Studentul român", „Scînteia tineretului", „Tînărul scriitor", „Luceafărul". Debutul în „Studentul român" (1949) cu versuri. Scrie, cu intenții pedagogice și moralizatoare, pentru copii de vîrstă școlară: *Să vă povestim despre noi* (1950), *Vlăstar Voinicul* (1950), *Inimoșii* (1953), *Praștia năzdrăvană* (1955), *Băiatul și noaptea* (1956), *Cei de la Crisanta* (1960), *Faima detașamentului* (1962), *Atențiune, Carolina!* (1970), *O stea din toate e a mea* (1974).

IVASIUC, Alexandru, 12.7.1933, Sighetul Marmației — 4.3.1977, București. Fiul unui profesor de științe naturale, o vreme director geolog al unei societăți petroliere. Liceul început la București (1943) și terminat la Sighet (1951). A fost student la Facultatea de filozofie (1951—1953) și la aceea de medicină generală (1953—1957); ajutor de operator chimist în 1963, translator și funcționar la Ambasada S.U.A. (1964—1968), beneficiarul unei burse „Ford" în 1968, în S.U.A. Redactor șef la editura „Cartea Românească" (1970), secretar al Uniunii scriitorilor pînă în 1972, director al Casei de filme 1, pînă în 1974. Debutează cu o schiță în „Gazeta literară" (1965). În romanele sale prezintă cazurile de conștiință și crizele unor intelectuali sau oameni cu o poziție socială superioară, declanșate de un eveniment oarecare, care asigură delimitarea a două faze politice și morale caracteristice pentru individ și societate: individul își rememorează trecutul, îl confruntă cu prezentul, reorganizîndu-l în structuri cu semnificații noi, ce reflectă revelațiile crizei. Romanele sînt deschise problematic și practic suspendate conflictual; predilecției inițiale pentru psihologism analitic și cazuistică dialectizată i se adaugă ulterior elemente ale prozei obiective. *Vestibul* (1967) relatează tribulațiile unui profesor universitar, neuromorfolog, îndrăgostit de una din studentele sale: iubirea este pretextul unei ample retrospective biografice. Roman dizertativ, *Vestibul* demonstrează precaritatea soluțiilor de viață univoce în complexitatea existenței contemporane. În *Interval* (1968), un bărbat și o femeie, foști colegi de

Scanned with OKEN Scanner

facultate, se reîntîlnesc deliberat sau incidental într-un tren și refac traseul unei excursii de altădată; romanul devine un balansoar de perspective retrospective, fiecare personaj pornește cu anumite reflexe, inhibiții și resentimente generate de întîmplări comune; narațiunea ilustrează tatonările reciproce obosite, curioase sau furioase ale unor ființe ce doresc să se înțeleagă și reușesc să se înstrăineze și mai mult. În *Cunoaștere de noapte* (1969), personajul central e un funcționar superior care parcurge drumul de la alienarea prin profesiune și existență privată către o aparentă umanizare prin cunoașterea de sine: „modificarea" e facilitată de moartea celui apropiat. Și conducătorul unui institut din *Iluminări* (1975) are revelația inutilității muncii depuse sau a succesului mediocrității sale. O depășire a formulei psihologist-cazuistice prin *Păsările* (1970). Personajul său a suferit cîndva o nedreptate care l-a traumatizat definitiv, fixîndu-l de anii aspirațiilor sale eșuate; comunicarea cu prezentul devine precară și chiar nocivă pentru cei care se angajează sufletește față de el. Romanul excelează prin taină, realizată prin parțializarea informației asupra faptelor. Temele și problemele predilecte sînt obiectivate în *Apa* (1973): o bandă de speculanți și contrabandiști ajutată de poliție e înlăturată de muncitorii conduși de partidul comunist. Problemele puterii politice sînt reluate în romanul *Racul* (1976) dintr-un unghi internațional. Titlurile romanelor sînt convenționale, nu lipsite de o intenție polemică față de însăși ideea de titlu, astfel că ele ar-putea fi schimbate între ele. *Corn de vînătoare* (1972) conține o nuvelă medievală și o alta cunoscută într-o altă formă ca episod din *Interval. Pro domo. Radicalitate și valoare* (1972) și *Pro domo* (1974) adună eseurile publicate în „Contemporanul" și „România literară".

IVAȘCU, George, 24.7.1911, Certești — Vaslui. Liceul „Codreanu" terminat în 1929; licențiat al Facultății de litere din Iași (1932), unde este bibliotecar, asistent la Catedra de filologie română; secretar al Institutului și al Buletinului de filologie română „Al. Philippide" (1935—1937) și simultan profesor secundar, ultima funcție fiind îndeplinită și la București, unde se stabilește în 1940. Activitate redacțională la „Contemporanul" (1946—1971), revistă pe care o conduce pînă la trecerea sa la conducerea revistei „România literară". Carieră universitară la Facultatea de limba și literatura română din București, unde este și șef de catedră o vreme. Primele articole la „Manifest", publicație pe care o conduce (1934—1936); alte colaborări la „Jurnalul literar", căruia îi e secretar general de redacție. G.I se complace în definiția dată de G. Călinescu: „un jurnalist în sensul superior, creator, al cuvîntului, un animator de idei". Este mai ales autorul unor studii de poziție, al afirmațiilor generale

Scanned with OKEN Scanner

și al articolelor editoriale. *Confruntări literare* (1966) și *Jurnal ieșean* (1971) adună în parte articolele literare și cultural-politice care-i marchează existența publicistică de acest tip. *Istoria literaturii române* (I, 1969) urmărește mai ales fixarea ideii de continuitate a spiritualității românești, uneori în confruntare cu spiritul european: se pornește de la elementele de civilizație și cultură, pentru a se pune apoi accentul pe cele estetice, în măsura în care ele apar. Redactării panoramice i se adaugă o iconografie sugestivă și abundentă. O popularizare a unui critic în *Dobrogeanu-Gherea* (1972). Două antologii: *Reflector peste timp* (1966), consacrată reportajului românesc dintre 1829 — 1966, și *Din istoria criticii literare românești* (I, 1967), consacrată perioadei 1812—1866. Editor al unor volume postbelice din poezia lui Blaga.

IVĂNESCU, Cezar, 6.8.1941, Bîrlad. Liceul terminat în orașul natal (1960); licența în filologie la Iași (1966). Din 1969 a fost redactor la „Argeș". Debutul cu versuri în „Luceafărul" (1959). *Rod* (1968) și *Rod* III (1975) ilustrează prin gestul liric aspirația către o suferință de profunzime; rodul e simbolul a tot ceea ce primește un sens prin condamnarea la suferința nașterii și morții, mama un rol concret materializat al acestuia. Moartea devine un ritual voluptuos sau magic, în cadrul căruia își are locul și duioșia putrefacției și tandrețea strigătului.

IVĂNESCU, Mircea, 26.3.1931, București. Bacalaureatul la Liceul „Spiru Haret" (1949); licența la Facultatea de filologie (1954). A fost redactor la Agerpres, „Lumea", șef de redacție la Editura „Univers", de unde trece la revista „Transilvania", la apariția acesteia. Debutul cu versuri în „Steaua" (1958); în aceeași revistă își publică primele eseuri (1960). Volumele *Versuri* (1968), *Poeme* (1970), *Poesii* (1971), *Alte versuri* (1972), *Alte poeme* (1973), *Poem* (1973) prezintă un intelectual care și-a depășit experiența intelectualistă și care scrie numai pentru a sancționa inutilitatea propriului act al scrierii; realitatea devine literatură sau pretext pentru a ordona evenimente recurente prin literatură; de unde o stranie neutralizare a vieții prin vers și a versului prin viață. Ironizarea profunzimii prin conceptele și clișeele ei, ironia față de propria ironie fac poezia sa invulnerabilă. Cu timpul, calofilia se sprijină pe sentimentalismul dezvoltat într-o direcție bacoviană: din ce în ce mai asemănător poetului prin lirică și prestanță fizică, prin apetitul pentru suferința singurătății hilare, prin gustul desuetudinii afective și prin neurastenia lipsită de nocivitate, M.I. oferă imaginea dramei nesemnificative prin caracterul de repetiție al procedeelor poetice, al realităților manevrate și prin diluția motivelor lirice în verbiaj. Este un pasionat popularizator al literaturii americane prin studii introductive și eseuri; a tradus din

Scanned with OKEN Scanner

Scott-Fitzgerald, W. Faulkner, James Joyce. În colaborare cu Leonid Dimov și Florin Pucă a scris un volum de *Amintiri* (1973), versurile sale fiind în maniera sa.

IZVERNA, Pan, 27.7.1937, Malovat-Mehedinți. Liceul absolvit la Turnu Severin (1954); Facultatea de medicină generală la Timișoara și București, terminată în 1961; medic la Bîrsănești, Rasa, Dragoș Vodă, între 1961—1970. Retoric în spațiul imaginilor nocturne, al penumbrei și subconștientului în *Arhipelag de noapte* (1971), poetul își găsește originalitatea în *Cuaternar* (1972) prin viziuni sumbre și peisaje gigantice, generale și anistorice; exerciții formale pe o schemă clasică în *Rondelul tainelor* (1974).

Scanned with OKEN Scanner

J

JACOBI, Richard, 26.3.1901, Brașov — 26.1.1972, Sibiu. Scriitor de naționalitate germană. Inginer silvic, vînător și ornitolog. Autor de literatură pentru copii și tineret în care farmecul naturii, legendarul și fantezia umoristică dau notele dominante: *Fetița și ursoaica* (1957), *Farmecul Carpaților* (1961), *Barza călătorește către sud* (1969), *Hora vrăjitoarelor* (1970), *Filip, fluturele galben* (1974).

JACQUIER, Henri, 25.9.1900, Grenoble — Franța. Carieră universitară la Cluj. Publică un mare număr de eseuri și studii în revistele clujene, după ce mai înainte fusese un colaborator fidel al „Revistei Cercului literar din Sibiu" (1945). Opera sa, care nu a fost adunată în volume, indică un interes exclusiv pentru zona romanică a culturii europene. Preocupările sale acoperă probleme de estetică și teorie literară, de literatură comparată; a schițat profiluri ale unor scriitori români și străini.

JALEȘ, Petru, 12.2.1942, Nicoreni — Bălți. Fiul unui contabil. După studii liceale, urmează o școală de cinematografie (1957—1959), termină Facultatea de fizică nucleară (1966), Facultatea de filologie în 1970 și cea de filozofie, în 1975. Debutul în „Luceafărul" (1958). Retorism whitmanian, utopii, madrigale și notații, în genere poezie ca antipoezie prin prozaism, în *Schima* (1966), *Menuet* (1968); *Poema* (1971) e un enorm discurs, care frapează prin titlurile lungi; *Poemele mării* (1975) nu prezintă modificări formale sau de viziune. *Vînzătorul de memorii* (1972) e un roman vag modernist, bazat pe anularea epicului și pe redactare aluvionară.

JANCSÓ Elemér, 10.4.1905, Ocna Mureș — 12.11.1971, Cluj. Istoric și critic literar de naționalitate maghiară. Școala primară în orașul natal, liceul la

Cluj. Studiază literatura maghiară și franceză la Budapesta și Paris (1922—1927). Profesor de liceu la Cluj (1928—1942). Între 1942—1945 este profesor în învățămîntul superior, iar din 1945 predă istoria literaturii maghiare la Universitatea Babeș-Bolyai. Membru al Academiei de Științe Social-Politice. În studiile sale este preocupat mai cu seamă de perioada iluminismului și literatura maghiară din România și de istoria Teatrului maghiar din Cluj: *Cincisprezece ani de lirică maghiară din Transilvania* (1934), *Viața și opera lui Bánka György* (1939), *Viața și opera lui Bölöni Farkas Sándor* (1942), *Viața și opera lui Döbrentei Gábor* (1944), *De la iluminism la romantism* (1966), *Literatura maghiară în epoca iluminismului* (1969), *Contemporanii mei* (1976). Antologii și prefețe.

JÁNOSHÁZY György, 20.6.1922, Cluj. Scriitor de naționalitate maghiară. Studii juridice terminate în 1946, în orașul natal; funcționar de bancă (1943—1945), redactor la ziarul „Erdély" (1945—1948), „Igazság" (1948—1949), regizor la Opera maghiară din Cluj pînă în 1958, redactor șef adjunct la „Művészet", secretar literar la Teatrul din Tg. Mureș, redactor șef adjunct la „Igaz Szó". Se consacră comentariului teatral prin eseuri, studii, foiletoane: *Trei drame clasice* (1964), *Turnul Babel* (1966), *Rimă și rampă* (1969), *Piatră neagră pe piatră albă* (1972). Două volume de poezii: *În jugul stăpînului nebun* (1947) și *O sută unu sonete* (1968). Traduceri din franceză, italiană și română.

JAR, Alexandru, 21.9.1911, Iași. Activitate politică în cadrul P.C.R. începută în ilegalitate. În timpul războiului face parte din mișcarea de rezistență din Franța. După Eliberare ocupă funcții administrative și de partid în cadrul Uniunii scriitorilor. Primele colaborări, versuri și proză, datează din anul 1930. Multe dintre articolele sale apar în presa de stînga. *Sînge și vis* (1945, Paris), *Poemul marii deșteptări* (1946) și *Fragment de veac* (1946) sînt înjghebări lirice rudimentare și retorice. *Moartea lui Iosif Clisci* (1948) și *Interogatoriul* (1949) evocă momente ale luptei de rezistență antifascistă; *Evadarea* (1949) este închinată luptei ilegaliștilor din țară, ca și *O poveste simplă* (1954), ai cărei protagoniști sînt doi uteciști dintr-o uzină bucureșteană. Romanul *Sfîrșitul jalbelor* (1950) reconstituie evenimentele Griviței din februarie 1933. Romanul nu pătrunde în adîncimea fenomenelor, iar clișeele tipologice sînt frecvente. Se observă de pe acum înclinația către portretistica bizară și detaliul naturalist. *Marea pregătire* (1952) e al doilea volum al proiectatei trilogii consacrate Griviței, pe care nu o va mai sfîrși. În romanul picaresc *Lagard cel însemnat* (1966), acțiunea e plasată în cele mai diferite ambianțe interbelice, cartea în ansamblu arătînd reale posibilități în sfera bizarului și grotescului, a ironiei

Scanned with OKEN Scanner

groase și sarcasmului. *Trădarea lunii* (1968) e romanul de iubire al Iuditei și al lui Iosif Blaufux, cuplu de evrei care sfîrșesc tragic într-o Polonie ocupată de hitleriști. În *Eu, Consula* (1971), personajul Petre Consula e un conglomerat modern de trivialitate și impostură. Nuvele în același registru în *Nasul și fericirea lumii* (1976).

JEBELEANU, Alexandru, 7.10. 1923, Șipet — Timiș. Absolvă un liceu industrial la Timișoara, urmează un semestru Facultatea de agronomie și-și ia licența în filologie la București (1959). Redactor șef al revistei „Orizont". Debutează cu versuri în ziarul „Vestul" din Timișoara. Versurile din volumul colectiv *Poezia nouă bănățeană* (1944) ca și cele din placheta *Oglinzi sonore* (1945) sînt îndatorate simbolismului. Prin plachetele *Certitudini* (1958), *Frumuseți simple* (1962), *Nostalgii solare* (1964), *Divagații și simetrii* (1969) optează pentru lirismul cotidianului generator de sensuri generale; un optimism determinat de certitudini morale, erotism agonic și prelucrări de mituri eline, mici experiențe de rimare și sonetistice în *Transparențe* (1972) și *Peregrinări terestre* (1975). Lirică civică și patriotică făcută cu mijloace ineficace.

JEBELEANU, Eugen, 24.4.1911, Cîmpina. Liceul „Andrei Șaguna" din Brașov, unde tipărește și două numere din revista „Pe drumuri noi" (1929). Studii juridice la București. Va colabora între războaie la presa de stînga. După Eliberare este membru al unor colegii redacționale, al comitetului de conducere al Uniunii scriitorilor, deputat, membru al Academiei. După al X-lea Congres al P.C.R. este membru supleant al C.C. al P.C.R.; vicepreședinte al Frontului Unității Socialiste. Debutează în „Bilete de papagal" cu poezia *Crinii* (1928), de factură expresionistă. Primele volume sînt *Schituri cu soare* (1929) și *Inimi sub săbii* (1934), ultimul mai ales fiind vizibil influențat de poezia criptică și abstractizant formalistă. Apar și unele accente de protest social în maniera expresionismului. Placheta *Ceea ce nu se uită* (1944) asigură formal ruptura cu un trecut întunecat; recunoașterea este însă sancționată de volumele ulterioare: *Scutul păcii* (1949), *Poem de pace și luptă* (1950), *Cîntecele pădurii tinere* (1953), *Versuri pentru 30 decembrie* (1953), *Oratoriul Eliberării* (1959), remarcabile prin accentele de militantism pacifist, antiimperialist și antireligios. În spațiul poemului amplu, E.J. se face cunoscut mai întîi prin *În satul lui Sahia* (1950) și *Bălcescu* (1952). Tehnica folosită aici, ca și pretutindeni, este aceea a montajului simfonic. Prolixitățile se fac simțite de-a lungul succesiunii de tablouri; de asemenea, stilizările în felul doinei populare, asortate cu asonanțe ale poeziei moderniste. Opera sa de răsunet este însă *Surîsul Hiroshimei* (1958). Expresie a unei indignări de mare amploare și inspirat de două călătorii între-

prinse în Japonia, poemul este probabil cel mai important act de acuzare literară în plan mondial dedicat acestui subiect. Construcția este de asemenea concepută dintr-o succesiune de tablouri prezentînd în ansamblu și prin detalii particularizatoare orașul înainte, în timpul și după explozia bombei atomice, structura compozițională fiind aceea de oratoriu și de documentar cinematografic. O varietate de ritmuri îi asigură atmosfera în sensul cerut de natura evenimentelor reconstituite. Ulterior, poetul, ce se simte responsabil de soarta întregii umanități și care evocase mai demult Lidice, își va face o preocupare din a vedea la modul universal, catastrofic și meditativ abstract nenorocirea umană în formele ei violente. Rezonanța la trauma cataclismică se concretizează în deplîngeri pe marginea crimelor, asasinatelor în masă, morții, durerii și foamei. Atestarea calamităților se transformă în manierism, în măsura în care arta de a reconstrui *in abstracto* orori devine aproape o voluptate. Motivele predilecte vor fi reluate bunăoară în *Cîntece împotriva morții* (1963), unde demolarea unei case îi poate pricinui imagini de coșmar. Stingerea din viață a soției sale, graficiana Florica Cordescu, îi va inspira placheta *Elegie pentru floarea secerată* (1967), unde însă durerea personală este cea care-l dirijează către meditații fundamentale. Caracteristice poeziei sale de maturitate sînt imaginile cerebrale grandioase, construite abil, dar uniform. E. J. încearcă nu atît echilibrarea elementelor abstracte noționale cu evenimentele concrete, cît apropierea lor fortuită în cadrul unor vaste alegorii. O esențializare a problematicii sale în acest sens e volumul *Hanibal* (1972), unde noutatea o aduce imaginea expresionistă a unui apocalips cosmic. Civicul parabolizat ia forme protestatare, cu valoare profetică, de avertizare, interpelative și ultimative. I se vor retipări mereu principalele poeme, separat sau în selecții antologice: *Versuri alese* (1954), *Poezii* (1959), *Poezii și poeme* (1961), *Poeme* (1964). O parte din travaliul jurnalistic și memorialistic va fi omologat de el însuși în volumul *Din veacul XX* (1956). Materialele tipărite în perioada 1931—56 poartă pecetea febrilității cotidiene și rămîn ca documente de istorie literară și socială. Poetul este și un devotat traducător al literaturii maghiare: Ady Endre, Petőfi, József Attila, M. Radnóti (vezi și antologia de *Poeme maghiare*, 1949); a mai tradus din Hugo, Rilke, N. Guillén, Neruda, Pușkin, Maiakovski, Hikmet, Machado. Îi aparține și antologia *Poeți ai libertății* (1957). Pentru copii: *Povestea broscuței țestoase* (1963). Din activitatea literară a ultimului timp, menționabilă este prezența sa săptămînală din prima pagină a „Contemporanului" cu proză sau versuri. *Scrieri* (I-II, 1974) e o ediție de autor.

Scanned with OKEN Scanner

JELESCU, Smaranda, 15. 12. 1939, Murfatlar. Liceul terminat la Constanța (1956), studiile filologice la București (1962). Redactor la Editura „Meridiane" (1962—1967), „Steagul roșu", „Scînteia tineretului". Debutul în „Contemporanul" (1963). Poeta respectă tradiția sentimentalismului feminin, pigmentat uneori cu sarcasm masculin: *Totdeauna marea* (1969), *Coloană dorică* (1972).

JIANU, Nicolae, 12.11.1916, Fălticeni. Facultatea de litere și filozofie, cu licența în 1944; redactor la „Curentul" (1939—1944), „Flacăra" (1948—1950), „Gazeta literară" (1967—1969), Televiziune (1969—1970). Debutul în „Gîndirea" (1936). După cîteva nuvele fără valoare literară (*Ucenicul Năsturaș descoperă viața; Acasă*, 1950; *Filonul 25*, 1954; *Unul de la Neptun*, 1956) și după romanul *Viforul* (1951), îi apare *Cumpăna apelor* (1952, ed. rev. 1959), epopee a construcției unei hidrocentrale pe Semenic: cele două forțe care se înfruntă sînt comuniștii, în frunte cu secretarul de partid Mladin, și forțele reacțiunii conduse de Cortobius, Izbăroiu, Gașpar; conflictele sînt violente și spectaculoase, situațiile tari abundă, sabotajul, actul de eroism, calomnia, asasinatul aflîndu-se la loc de frunte. Narațiunea e corect condusă, iar detaliul peisagistic excelent. Cu *Izvorul roșu* (I, 1955), prozatorul își deplasează teatrul acțiunii în mediul minier, schema conflictuală și tipologia rămînînd aceleași: se relatează operațiile eroice de redeschidere a unei exploatări miniere după război, în condițiile opoziției reacțiunii. Treptat, autorul se orientează către autenticitatea de compoziție și tonul firesc al faptelor trăite. *Fecior de suflet* (1956) și *Drumul spre cer* (1957) sînt culegeri de nuvele de bună calitate, care vădesc și creșterea interesului pentru viața interioară a personajelor. *Veneam din întuneric* (1962, ed. rev. 1971) este un roman confesional: amintirile aparțin unei copilării și unei tinereți de periferie, ce poate fi apropiată prin situații de proza unor Petre Bellu sau G.M. Zamfirescu. Lipsesc însă din perspectiva copilului trivialitățile specifice temei, dar scrisul este nervos și uneori plin de vervă umoristică. *O întîmplare în munți* (1963) este o poveste de dragoste, exploatînd psihologii primare într-o ambianță montană sălbatică. *Pămîntul era viu* (1966) constituie în prima parte o versiune revăzută a *Izvorului roșu*, purificat de clișee; se conturează mai exact atmosfera, din împletirea de legendă și realitate, simplitatea elementară a omului, dar romanul, atenuat de schematism, suferă de lungimi trenante. În *Sfîrșitul singurătății* (1967), roman compus din instantanee, N.J. evocă perioada furtunoasă a anilor 1941—44.

A.O.: *Era ceață pe Tisa*, pov., 1965; *Alge*, nuv., 1967; *Iubire*, nuv., 1968; *Manechine*, nuv., 1970; *Cvartetul alb*, nuv., 1973; *Timpul rămîne tînăr*, nuv., 1973.

Scanned with OKEN Scanner

JICKELI, Otto Fritz (Otto Fritz Krasser), 16.6.1888, Sibiu — 27.7.1960, idem. Scriitor de naționalitate germană. Economist, gazetar. Debutul cu proză în „Die Karpathen" (1909). Un volum de nuvele ușoare este *Micul baron* (1920). Autor al unor drame istorice, în care conflictele sociale și politice sînt privite dintr-o perspectivă europeană: *Harteneck* (1956), *Gan von Salzburg* (1958). O biografie romanțată e consacrată tatălui său, biologul Carl Friedrich Jickeli: *La Marea Roșie* (1958). Opera sa principală rămîne romanul *Cronica unei familii săsești din Transilvania* (în 1957 cu titlul *Din cartierul Grosse Bach*), o adevărată saga a unei familii urmărită de-a lungul generațiilor de la mijlocul secolului trecut pînă spre sfîrșitul primului război mondial, îndeosebi în ambianța Sibiului. Stilul e simplu și concis; adeseori dinamismul e obținut prin dialog.

JOLDEA, Mihail, 19.6.1919, București. Studii liceale începute la „Sf. Sava" și terminate la Buftea (1940); după studiile de drept la București (1948), trăiește o vreme din expediente. Debutează la „Convorbiri literare" (1938) și colaborează la „Cuvîntul literar", „Universul literar", „Moldavia", „Făclia", „Ramuri", „Gînd românesc", „Urzica". O vocație poetică nerealizată în *Luceafărul de seară* (1940); un roman istoric pentru tineret e *Trădătorul măriei sale* (1975); piese de teatru pentru amatori; în 1951 se joacă *Kilometrul 7*; scenarii și dramatizări radiofonice.

JORDAN, B. (Iordache Botnă), 29.2.1903, Jorăști — Galați — 30.6.1962, București. Școala normală la Brăila și Buzău (1917—1923). Învățător în provincie și Capitală. Primele schițe în „Bilete de papagal" (1928). Colaborează cu deosebire la „România literară" și „Viața literară". Romanele sale interbelice nu depășesc facilitatea sentimentală și biografia romanțată: *Normaliștii* (1933), *Vitrina cu păpuși de porțelan* (1934), *Delta (Pămîntul ispitelor,* 1935), *Învățătorii* (1936), *Revizori și inspectori* (1937, în colaborare cu V. Munteanu), *Trenul albastru* (1937), *Caragiale* (1938, în colaborare cu L. Predescu), *Seria Magda Munteanu* (1939), *Greta Garbo* (1939), *Decebal* (1941). Trilogia istorică *Zile și nopți în furtună (Vuiet în adîncuri,* 1959; *S-aprind scîntei în beznă,* 1960; *Răscoala cea mare,* 1961) este o evocare de ansamblu a fenomenului de redeșteptare națională a popoarelor din bazinul dunărean, subjugate de turci; în centrul romanului se află Tudor Vladimirescu. Construcția epică abundă în anecdote nesemnificative, dar capabile să închege o atmosferă. O piesă: *Furtună în sat,* fără valoare. A colaborat la traducerea ciclului *Țăranii* de W. Reymont.

JURIST, Eduard, 22.2.1928, Chișinău. În 1946 termină secția

Scanned with OKEN Scanner

științifică a liceului „Matei Basarab" din București și se înscrie la Facultatea de litere și filosofie. Redactor la Radio. A publicat un mare număr de povestiri instructiv-distractive pentru copii și tineret, scrise într-un stil familiar și oral: *Pățania lui Urechilă* (1948), *Pentru noi, copiii* (1955), *Alarmă în subterană* (1957), *Isprava lui Pantelimon* (1958), *Băiatul cu valiza* (1961), *Mister la 179°* (1966), *Duțu, Lucu și vacanța de primăvară* (1975) etc. *Oul lui Columb. Neobișnuitele întîmplări ale unui oarecare Mike Smith povestite de el însuși* (1963) satirizează prin mijloace convenționale societatea americană tehnocratizată. O „întîmplare scenică" în două părți, pentru copii, este *Piesa se joacă data viitoare* (1967). *Science-fiction* în colaborare: *Uzina submarină în primejdie* (1956).

Scanned with OKEN Scanner

K

KACSÓ Sándor, 21.2.1901, Călugăreni — Mureș. Scriitor de naționalitate maghiară. Studii universitare la Cluj; activitate gazetărească interbelică și după război; redactor la E.S.P.L.A. din 1952. Primele povestiri în *Antologia celor 11* (1923). *Pe linie moartă* (1930, ed. rev. în 1957) e romanul problemelor social-politice ale Transilvaniei după primul război mondial; prin Birtok Béni, intelectual trăind în mediul universitar, se ia poziție față de spiritul naționalist și șovin manifestat de clasele dominante maghiare și românești; soluția umanistă și tolerantă oferită prin personajul alter-ego al scriitorului este retragerea în mediul rural și apropierea prin utilitarism de țărănime. Aceleași probleme, dar în cadrul memorialisticii pure, în *Floare și mîl* (1971) și *Se împuținează florile, crește mîlul* (1974). Perioada rememorată este aceea dintre 1927—1937; valoarea textului stă în autenticitatea cu care se prezintă complexitatea contradicțiilor și antagonismelor epocii, căutările, soluțiile, experiențele și eșecurile politice și jurnalistice în care autorul a fost implicat sau la care a fost martor. Un volum de eseuri despre literatura maghiară din România: *Scriitori, opere* (1964). O ediție de *Scrieri alese* (1970).

A.O.: *La urmă vom prinde rădăcini*, pov., 1928; *Flacără*, 1934; *Furtună*, nuv., 1946.

KÁNTOR Lajos, 7.8.1937, Cluj. Eseist de naționalitate maghiară. Studii filologice la Cluj, terminate în 1959; din același an își începe activitatea redacțională la „Korunk". Debutul în „Utunk" (1953). Eseist preocupat deopotrivă de scriitorii maghiari clasici și contemporani, din Ungaria și din România, ca și de literatura modernă europeană, dotat cu spirit analitic, dar și monografic:

Scanned with OKEN Scanner

De la scriere la om (1963), *Lirismul lui Móricz Zsigmond* (1968), *Fundament* (1970), *Variațiuni moderne* (1972), *Teatrul regăsit* (1976), *Literatura maghiară din România* (1971), în colaborare cu Láng Gusztáv, este prima încercare de privire sistematică asupra fenomenului: se urmăresc punctele de plecare interbelice ale unei tradiții a literaturii maghiare din România prin presă, autori și mișcări, pentru ca să se treacă apoi la o cercetare amplă a fenomenului literar de după război pe genuri.

KÁNYÁDI Sándor, 10.5.1929, Porumbenii Mari — Harghita. Urmează Liceul metalurgic din Odorheiul Secuiesc (1946—1950), apoi devine redactor la „Irodalmi Almanach" (1951—1952) și la „Utunk". În 1954 absolvă studiile universitare la Cluj, lucrează din 1955 în redacția revistei „Dolgozó Nő", iar din 1960 la „Napsugár". Poet de naționalitate maghiară, unul din cei mai populari din România. Debutul în „Ifjúmunkás" (1950). A publicat volumele: *Înfloreşte cireşul* (1955), *Dansul pescărușului* (1957), *Rouă pe stele* (1964), *Relaxare* (1966), *Cai verticali* (1968, în rom. 1970), *De la un copac la altul* (1970, 1972, sel. 1955—1970), *Cele mai frumoase poezii* (1974). Poezia de început este tributară lui Petőfi, prin disciplina prozodică și limba frumoasă; apoi poetul își găsește propriul drum, nu depărtîndu-se de origini, ci valorificîndu-le superior. Caracteristică liricii sale este sinceritatea, cu care încearcă o comunicare totală și integratoare a trăirii interioare în funcție de o realitate destul de sumară pentru a avea atributele universalității; fără a fi inedite, motivele poetice se singularizează prin extraordinara lor consumare sentimentală concretă și concretizată prin obiecte. Poetul este uneori un elegiac într-o natură înstrăinată, peisajul este compus aproape exclusiv din elemente naturale, vegetale și animale, sau din evenimente meteorologice, nu rareori prinse în registrul sinistrului fantastic, afirmînd alteori grandoarea amestecului de spectacol astral și terestru; lumea e, oricum, reavănă și zdravănă, alternanță de situații catastrofice și dezvoltări fertile. Un procedeu de particularizare îl constituie manevrarea simbolică a unor evenimente naturale, devenite imagini pivotante între concret și general semnificativ. Caracteristică este starea de prăpăd care cuprinde ființa, indiferent de cauze, ca în baladescul cunoscut prin Esenin și Lorca. Înscrise în această viziune sînt rememorările autobiografice în cadre rustice, jalea părinților duși, atitudinea incertă față de civilizația industrială. Mai sînt de reținut prelucrările fanteziste de legende și mituri; elementele folclorice sînt implicate pînă la subtilizare. Burlescul și apocalipticul, pitorescul și sarcasmul rece, epicul și argoul, familiaritatea omagială sau discreția în indicarea inexprimabilului sublim sînt alte trăsături ale unei poezii cînd can-

Scanned with OKEN Scanner

tabile, cînd prozaizînd în vers liber, oralizînd interjectiv, cu imagini violente și dinamice, abundente în verbe. A scris literatură pentru copii: *Mic băiat, traistă mare* (1961), *Zi cu soare, zi de vară* (1964), *Trei mieluşei* (1965), *Fîntîna prinţesei triste* (1972). Piese de teatru: *Tragedie cu două persoane* (1969), *Casa sărbătorilor* (1971). A tradus în maghiară din Tudor Arghezi, Ion Barbu, Mihai Beniuc, A.E. Baconsky, N. Labiș.

KEHRER Hans, 28. 2. 1913, Sînpetru Mic — Timiș. Scriitor de naţionalitate germană. Învăţător pînă în 1953, apoi actor la Teatrul german de Stat din Timișoara. A scris lirică de inspiraţie politică *(Şi va fi pace,* 1952; *Şi noi am mărşăluit,* 1956), precum și piese într-un act sau mai lungi, comedii și drame istorice sau din actualitate fără mari ambiţii literare: *Pălăria de chirvai* (1958), *Hamalul* (1961), *Ogoare scufundate* (1961), *E vorba de casa Ioric* (1966), *Jimbolia 1944* (1974). Pentru copii: *Cartea mea de sport* (1958).

KEMÉNY János, 5.9. 1903, Pittsburg, S.U.A. — 1971, Tg. Mureș. Scriitor de naţionalitate maghiară. Liceul la Cluj. Studii superioare la Viena. Animator al literaturii maghiare din România în perioada interbelică, iniţiator al întîlnirilor literare „Helikon" (1926). O vreme director al Teatrului maghiar din Cluj. Observator atent, maestru al descrierii și portretului, K.J. surprinde în proza sa viaţa „oamenilor munţilor" — a vînătorilor, tăietorilor de lemne, plutaşilor etc. — pe care o înfăţișează cu căldură și lirism: *Kakóc Kis Mihály* (r., 1929), *Comedie de cîine* (r., 1934), *Furtuna* (nuv., 1939), *Laudă muntelui* (nuv., 1957), *Păunul sălbatic* (r., 1958), *Valea lupului* (r., 1963), *Vrăjitoarea apelor* (r., 1965, în rom. 1970), *Pescar, vînător, păsărar* (pov., 1968), *Întoarcerea lui Apolon* (nuv., 1972). A mai publicat note de călătorie: *Coco și Socrate* (1940), *Din Tg. Mureș pînă-n ţara somonului* (1972); versuri pentru copii: *Ursuleţul jucăuş,* (1958, în rom. 1958), *Muzică de brad* (1960), precum și un volum cu caracter autobiografic: *Puiul de cuc* (I, 1972).

KENÉZ Ferenc, 24.3. 1944, Salonta — Bihor. Poet de naţionalitate maghiară. Familie de muncitori. Studii liceale în oraşul natal și filologice la Cluj, terminate în 1968. Activitate publicistică la Cluj. Debutul în „Utunk" (1965). În poemele volumelor *Discuri negre* (1968), *Dans de plumb* (1970), *Nisip în valiză* (1972) și *Globul luminat* (1975) predomină selecţia unor date ale realităţii din sfera grotescului; divulgarea sarcastică a negativităţii umane se face din perspectiva unui moralist sever, dar nu totdeauna lipsit de echivoc. Versul preferat e cel liber.

KERNBACH, Victor, 14.10. 1923, Chișinău. Studii de litere și filozofie la Universitatea din București. Activitate redacţiona-

Scanned with OKEN Scanner

lă în presa literară și politică. Redactor la Casa Centrală a creației populare. Din 1970 lucrează la Centrala cărții, apoi la „Scînteia" și „Magazin". Debutează cu eseul *Aspecte din literatura rusă* (1948). Reportajele din *Țara dintre zăpezi și portocali* (1958), prezentare a Gruziei sovietice, și *Lumini pe strada mare* (1963) sînt specifice unui spirit reflexiv și speculativ, dornic să extragă dintr-o realitate dată mai mult sensuri decît fapte și date. Poeziei de factură intelectualistă, aplecată asupra problemelor eterne privite prin prisma cuceririlor gîndirii contemporane din *Rime* (1957), *Freamăt galactic* (1966) și *Tabla de oricalc* (1971) îi corespunde în planul prozaistic interesul pentru narațiunea *science-fiction*: *Luntrea sublimă* (1961), *Umbra timpului* (1966), *Povestiri ciudate* (1967). Exploatînd paradoxurile generate de gîndirea relativistă asupra universului, el evită detaliul tehnicist, dar urmărește efectele noilor descoperiri în conștiință. Apropiat mai mult de fantastic decît de științific, V.K. introduce cititorul într-o lume a posibilității, nu rareori aflată sub semnul anxietății și angoasei. A tradus singur sau în colaborare din: I. Babel, Vl. Maiakovski, Ș. Rustaveli, S. Șcipaciov, P. Bajov, M. Aligher, P. Brovka ș.a.

A.O.: *Vîntul de miercuri*, r., 1968; *Enigmele miturilor astrale*, 1970, ed. rev. și ad. 1973.

KESSLER, Klaus, 3.10.1925, Timișoara. Scriitor de naționalitate germană. În 1944 termină Liceul german și în 1952 Facultatea de medicină în orașul natal; medic la Bocșa (1953—1957), din 1959 la Institutul de educație fizică din București. Debutul în „Neue Literatur" (1970). Experiențe culturale și reflecții transformate în versuri: *Suprafețe și fațete* (1970). Un roman cu pagini analitice și nedeterminări: *Știri despre Ștefan* (1975).

KIRÁLY László, 19.11. 1943, Sărățeni — Mureș. Scriitor de naționalitate maghiară. Liceul la Sovata (1961) și Facultatea de filologie din Cluj, absolvită în 1966; profesor la Baia Sprie pînă în 1967, redactor la „Előre" în 1968, și din același an la „Utunk", unde publică eseuri de literatură universală. Debutul cu poezie în „Utunk" (1963). Poezia sa, aflată la început sub influența lui József Attila se dezvoltă în direcția unui expresionism politizat, marcat de apetitul realității substanțiale, de crispare energică, imagini metalice, de sublim ca încleștare și scrîșnet; epicul intervine în liric, volumele sînt structurate în cicluri și ansambluri: *Dans vînătoresc* (1967), *După-amiază neobișnuită* (1968), *Balada femeilor ostenite* (1970), *Plimbînd călare* (1976). Pornind de la timpul copilăriei, dar fără culorile tradiționale ale vîrstei, prozatorul se angajează în dezbateri asupra unor probleme po-

litice și sociale, caută adevăruri sau măcar explicații, folosind pentru evidențierea dilemelor existenței contemporane parabola, demersul analitic și lirismul: *Macheta Santei Maria* (1970), *Lupii albaștri* (1972, în rom. 1974). Traduceri din literatura română, sovietică, cehă și africană.

KIRIȚESCU, Alexandru, 28. 3.1888, Pitești — 9.4.1961, București. Fiul unui obscur funcționar. Studiile primare și secundare le face la Pitești, Alexandria și în București, la „Gh. Lazăr". În Capitală, este student în drept și litere. Inspector al Teatrului Național. O vreme a fost legat de teatrul de revistă, prin compania Durstoikir (Durma-Stoicovici-Kirițescu). Activitate de comentator teatral la „Rampa" (1923), „Lupta" (1925—1927) și „Gazeta" (1934—38). De o mare popularitate se bucură rubricile sale satirice, printre care cea de la „Adevărul", intitulată *Balta cu broaște* (1923—25) — cronică de moravuri a societății bucureștene. Pamflete politice va mai publica la „Lupta" (1925—27) și la „Cuvîntul" (1928—30), din redacția căruia va demisiona. A fost consilier de presă la Roma. După Eliberare e membru în comitetul de lectură de la Teatrul Național, președinte al Societății autorilor dramatici, pînă în 1949, membru al comitetului de redacție de la noua serie a revistei „Rampa" din 1947. Prima sa piesă, neconcludentă, este *Învinșii* (1910). După etapa teatrului de revistă dă *Trilogia burgheză*, formată din comediile *Marcel & Marcel sau Anișoara și ispita* (1923), *Florentina* (1925) și *Gaițele* (în prima variantă cu titlul *Cuibul cu viespi*, 1932). În prima dintre piesele trilogiei, Anișoara, provincială candidă, intră în viața galantă a Capitalei pentru o vreme, dar revine la viața morală prin intermediul soțului ei, tipul provincialului domestic și suficient. Florentina exprimă raporturile de interdependență dintre moralitatea degradată a unei familii burgheze și mijloacele moderne de depravare colectivă: cinematograful, literatura picantă sau senzațională, exemplul uman negativ. Personajele principale din *Gaițele* sînt surorile Aneta, Zoe și Lena, „viespi" care întruchipează nu numai ticuri de clasă socială, ci și formele absolute ale răutății. Construcția mai amplă aduce în focul criticii și alte fenomene sociale, mai ales prin Vanda, blazata cu impulsuri de nimfomană, și prin Mircea Aldea, gazetarul inadaptabil din categoria eroilor lui Camil Petrescu. Tonul pieselor prezintă o gradație de intensitate către pamflet; construcția multilaterală, dar severă, se sprijină pe procedeele clasice ale comediei: *quiproquo*-ul, ticurile gestice și de limbaj. Concepția asupra caracterelor depășește însă, prin complexitate, simplele categorii umane clasice, de unde ambiguitatea însăși a clasificării piese-

Scanned with OKEN Scanner

lor drept comedii. Trilogia burgheză poate fi comparată cu stilul ciclului de „piese neplăcute" scrise de G.B. Shaw, declanșînd dealtfel aceleași reacții negative la prezentarea lor în spectacol. *Trilogia Renașterii* e deschisă în 1937 prin *Borgia* și continuată cu *Nunta din Perugia* (1947) și *Michelangelo* (1948). *Borgia* reflectă relațiile complicate dintre biserica catolică și mecanismul politico-laic, care iau nu rareori forme sîngeroase, în condițiile cînd lupta pentru supremația puterii se duce fără scrupule. Personaje principale sînt papa Alexandru și fiul său, Cezar Borgia, adeptul doctrinei politice concepute de Machiavelli: dincolo de semnul actelor ei sînt titani care se opun lumii într-o manieră familiară dramelor existențialiste moderne. *Nunta din Perugia* valorifică episodul cvasilegendar al fraților Baglione, învrăjbiți din cauza aceleiași ambiții de guvernare, într-o dramă a fărîmițării Italiei, marcînd sfîrșitul feudalismului și inaugurarea procesului de liberalizare renascentistă a gîndirii. În *Michelangelo*, artistul este imaginea eliberării sociale, morale și religioase a artei, care se apropie de fenomenal prin categoriile universale laice; se insistă asupra relațiilor artistului cu cetățenii, cu statul pontifical și cu artiștii: personajul său este un titan prin eforturile supraomenești și tenace de construcție pozitivă. Se sugerează permanent opoziția temperamentală și implicațiile ei artistice între Michelangelo și Rafael; fine analize ale operei artistului sînt mai mult schițate; operele literare sînt utilizate parcimonios și adecvat. *Trilogia*, mărturisită de autor ca aparținînd poemului în proză, posedă o semnificație prin însăși succesiunea pieselor și repartizarea intereselor pe problemele și compartimentele capitale ale existenței istorice a fenomenului Renașterii: *Borgia* reprezintă forțele puterii absolute religioase, *Nunta din Perugia* mișcarea forțelor politice administrativ-executive, iar *Michelangelo* posibilitățile de manifestare ale forței în plan artistic. În afara celor două trilogii, A.K. va mai da puține lucruri de valoare. *Intermezzo* (1940) vizează stări de lucruri din Spania franchistă și catolică. *Dictatorul* (1944) este un pamflet dramatic împotriva mareșalului Antonescu; viziunea este simplificată, pur caricaturală. Perioada anilor 1947—48 reprezintă o revenire la preocupările divertismentului: *Tarsița și roșiorul* va deveni un libret de comedie muzicală consumată în decorul evenimentelor din 1848; va dramatiza *Dama cu camelii* de Al. Dumas-fiul. Alte opere similare ale acestei etape sînt *Frou-frou* și evocarea istorică *Marseilleza* (1948). O nouă perioadă a creației sale este aceea a pieselor într-un act pentru amatori: *Cîntecul de nuntă* (1950), *Darul frăției* (1953), *Dreptate* (1953), *Dulapul cu*

Scanned with OKEN Scanner

oglinzi (1953), *Bouleanul Catrinei*, *Negustorie cinstită*, *Cu viața mergem înainte*. În același sens dramatizează romanul lui S. Babaevski *Un musafir iubit* (1953). De oarecare valoare este *Ruxanda și Timotei* (1957), poem istoric în versuri, avînd la bază povestirea *Dragostea Ruxandei și a lui Timotei*, publicată de V.A. Urechia în „Universul literar" și care relatează iubirea dintre Ruxanda, fata mai mică a lui Vasile Lupu și Timuș Hmelnițki, fiul lui Bogdan, hatmanul Ucrainei. A mai dat scenarii radiofonice, traduceri din Molière și stilizări din Gogol, Tolstoi, L. Leonov, D. Furmanov.

KISS János, 26.2.1933, Cluj. Scriitor de naționalitate maghiară. Gimnaziul la Cluj (1944—1948), apoi o școală medie electrotehnică pînă în 1951, Institutul pedagogic pînă în 1953; profesor (1953—1963); din 1966 redactor la „Igazság". Debutul în „Utunk" (1956). Proză tradițională realistă, centrată pe fapte diverse, o atenție deosebită fiind acordată învățătorilor de la sate: *De ieri pînă mîine* (1966), *Două povestiri* (1969), *Spectacol de gală* (1973), *Victime* (1974).

KISS Jenő, 13.9.1912, Mociu—Cluj. Scriitor de naționalitate maghiară. Fiu de țărani săraci. Liceul terminat în 1929; studii juridice începute la Cluj, în 1930, licența abia în 1941; redactor la „Erdélyi Helikon" (1934—1940), director de cantină la Universitatea din Cluj (1940—1946), redactor la „Utunk" (1947—1948, 1952—1957), Editura de Stat (1948—1952), „Napsugár" (1957—1958), „Igaz Szó" (1959—1970). Debutul în 1928. Poetul își afirmă de la început originea țărănească și reflectă în spiritul populismului evenimentele ogorului și gospodăriei țărănești, uneori în idile și pasteluri aspre, alteori în reportaje lirice cu intervenții sociale și morale; viața e văzută bărbătesc, prin om și muncă, versul e scurt, clasic, cu structura cîntecului. Îi sînt proprii poeziile anticitadine sau cele care fixează dezolarea provocată de război. Lirica postbelică e optimistă, deschisă, în linia spontanului agitatoric: se militează pentru armonia naționalităților în funcție de un ideal creator unic, bucolicul se confundă o vreme cu idilicul nelipsit nici din descrierea sentimentelor legate de edificarea orașului socialist. Revenirea în locurile natale determină postura evocativă, dragostea de viață se regăsește în elogiul familiei și copiilor; se găsesc poezii ocazionale reflectînd peisajul și cultura română. Poezia își perfecționează eleganța formală, atacînd cu timpul probleme ale omenirii și omului în genere. Volume: *Prin ciobul afumat* (1937), *Echinox* (1942), *Împăratul chinez* (1946), *Versuri alese* (1949), *Cîntece de drumeție* (1954), *Culoare și foc* (1956), *Iubirea vieții* (1961), *Cele mai frumoase poezii* (1963), *Mă însoțesc stelele* (1964), *Nu m-am născut*

Scanned with OKEN Scanner

pentru o singură viață (1966), *Destin* (1969), *Timpuri, spațiu* (1970), *Scriere runică* (1972), *Piatra nemișcată* (1975). Selecții în românește: *Poezii* (1957), *Continentul cîntecului* (1971). A scris pentru copii: *Trei zile cît un an* (1955), *Fluier de copil* (1959), *Pădurea mașinilor* (1960), *Copiii mei, vă spun acum!* (1963); un reportaj versificat pentru tineri e *Pe pămîntul magnoliei* (1961). Piese uitate: *Omul alb* (1946), *Înaintea pragului* (1960). Proză lirică: *Omul și marea* (1973). A tradus în maghiară din Eminescu, Creangă, Caragiale, Coșbuc, Alecsandri, Bacovia, Blaga, Neculuță, A. Toma, I. Bănuță, N. Labiș, A.E. Baconsky, ca și balade românești *(Miorița,* 1963; *Balade voinicești,* 1969; *Balade populare ale lui Petrea Crețul Șolcan,* 1974), colinde românești *(Feciori de cerbi,* 1971) și o antologie lirică: *Caleidoscop* (1967).

KITTNER, Alfred, 24. 11. 1906, Cernăuți. Scriitor de limbă germană. Liceul la Viena și Cernăuți, studiile universitare la Breslau (1929—1932); redactor la ziarul „Tag" din orașul natal (1932—1939); Bibliotecar șef la A.R.L.U.S. (1945—1950), directorul bibliotecii I.R.R.C.S. pînă în 1958. Debutul cu versuri în „Lache Bajazzo" (1923). Poetul a urmărit marile experiențe ale liricii germane, de la romantism la expresionism; a dat poezie în linia trubadurilor la început, a sfîrșit prin a cultiva anecdota metafizică, trăind cu anxietate enigma morții, după ce încercase dorința stabilirii în nimic, în anonimat, în vis, dar și patosul poeziei sociale militante; versurile au muzicalitatea liedului popular sau nervozitatea expresionistă: *Călărețul norilor* (1938), *Marșul foamei și sîrmă ghimpată* (1956), *Mesaj într-o sticlă* (1970), *Versuri* (1973). Eseuri remarcabile despre literatura germană din România.

KOCSIS István, 7. 5. 1940, Ambud — Satu Mare. Scriitor de naționalitate maghiară. Învățător din 1956, urmîndu-și în același timp studiile filologice la Cluj, pe care le termină în 1962; din 1970 redactor la „Utunk", revistă în care debutează în 1965. În povestirile sale domină ironia acceptării joviale a negativului și dificultății sociale sau chiar fizice, frenezia pierderii vindicative; comportamente sau reacții singulare rămîn neexplicate direct, dar se sugerează o motivație exterioară; obstinația constituie o altă trăsătură a umanității sale. În teatru, folosește subiecte istorice pentru a problematiza condiția generală a omului de azi și poziții individuale date sau asumate, caracterizate prin ambiguitate: *Amurgul lui Bolyai János* (1970) e consacrată ilustrului fondator al geometriei neeuclidiene, *Marele jucător* (1969) iacobinului maghiar Martinovics Ignácz, condamnat la moarte în 1795, *Numărătoarea copacilor* (1967) epocii fasciste și dominației germane. În proză, se

folosește uneori fraza lungă și febrilă, alteori povestirile sînt dialoguri; în teatru se găsește exclusiv monologul unui singur personaj, spațiul imaginar simultan închis și deschis deliberării, sau formula tradiționalizată de dramaturgia existențialistă. Volumele sale adună în unele cazuri proză și teatru: *Ecuații* (1967), *Facerea bucuriei* (1969), *Coroana e de aur* (1972), *Expoziție în stradă* (1974). O culegere în românește, selecție a primelor volume: *Facerea bucuriei* (1972).

KOLF, Bernd, 26. 1. 1944, Codlea — Brașov. Scriitor de naționalitate germană. Familie de intelectuali. Liceul absolvit la Zărnești (1963); a fost doi ani muncitor zugrav în orașul natal; în 1970 termină secția de germană a Facultății de filologie din Cluj-Napoca; redactor la revista „Karpaten-Rundschau" pînă în 1976. Debutul cu un eseu despre Hermann Broch în „Korunk" (1967). În volumele *Între 7 și* ∞ (1971) și *Locuibila lună* (1976) se găsesc versurile libere ale unui observator sarcastic și rece, experimente fabulistice și aforisme dispuse în versuri; textele sale trădează plăcerea montajului demonstrativ, înclinația către retorica acumulărilor și repetițiilor. A tradus poezie, critică literară și de artă, proză românească în limba germană.

KORDA István, 11.10.1911, Arad. Scriitor de naționalitate maghiară. Liceul terminat în orașul natal (1924) și tot acolo Școala de comerț (1928); reporter și redactor la ziare din Arad, Timișoara, București, Cluj (1928—1970). Debutul cu proză în ziarul „Reggel" din Arad. Versuri futuriste în *Noaptea motoarelor* (1945), romane istorice sau ale realității moderne văzută jurnalistic: *Drumul cel mare* (1956), *Aripi argintii* (1959), *Mlaștinile se apără* (1963), *Desemne și destine* (1965); *Firul invizibil* (1970) e un roman polițist.

KORN, Ewald Ruprecht, 23. 3. 1908, Rădăuți. Scriitor de naționalitate germană. Poezie impresionistă și cu caracter politic marcată de experiența romantică: *Lucire verde* (1939), *Dialog prin anotimpuri* (1946), *Dalta* (1961). A tradus în germană din Eminescu și A. Toma; editor.

„KORUNK" (EPOCA NOASTRĂ), revistă lunară de cultură, artă și știință editată în limba maghiară de Consiliul culturii și educației socialiste la Cluj-Napoca. „K." continuă tradițiile revistei cu același titlu condusă între 1929—1940 de Gaál Gábor; primul număr al noii serii apare în ianuarie 1957, sub conducerea sociologului Gáll Ernő, păstrînd formatul și chiar rubricile vechii serii. Redactor șef adjunct este Balogh Edgár, care semnează și articolul de fond al numărului inaugural: revista, se anunță, își propune „servirea spirituală a societății socialiste, a poporului ajuns la

Scanned with OKEN Scanner

putere". Alături de celelalte publicații de limbă maghiară, „K." promovează frăția românilor și maghiarilor în procesul de construire a socialismului din România. Din colectivul de redacție mai fac parte în timp: Gáll János, Kántor Lajos, Lázár József, Szabó Sándor, Veres Zoltán, Szilágyi Julia, László Béla, Rácz Győző (redactor șef adjunct). „K." nu-și face din literatură un obiect absolut, dar se deschide de obicei printr-un grupaj de articole, eseuri, poezii sau proză care ilustrează un moment ocazional și o largă arie de personalități reprezentative pentru întreaga cultură maghiară din România; în același spațiu apar frecvent personalități românești de prestigiu. Sînt numeroase și numerele tematice: adeseori, pentru realizarea unui tablou complet al punctelor de vedere în problema abordată, sînt incluse și traduceri ale unor texte decisive semnate de specialiști străini. Revista este riguros organizată pe rubrici cu o funcție precisă, acoperind prin totalitatea lor ansamblul vieții sociale și spirituale. Există rubrici consacrate problemelor politice, ideologice, sociale și economice: Pap István, Szilágyi Margit, Újvári József, Furdek Mátyás, Balogh Sándor, Traian Herseni, Kádár János, Barabás László. Rubricile de note și informații au de preferință un caracter literar: Bodor Pál, Huszár Sándor, Herédi Gusztáv, Bálint Tibor, Murádin Jenő, Gazda József, Kemény Péter. Apar numeroase eseuri și articole despre viața internațională sub toate aspectele ei. La rubrica *Forum* se dezbat probleme din domenii diferite ale spiritului: Benkő Samu, Bretter György, Veres Zoltán, Kallós Miklós, Izsák László, Tóth Sándor, Hamar Márton; evenimente din diverse spații ale activității României socialiste sînt evidențiate de Spielmann József, Jordáky Lajos, Fuchs Simon, Egyed Ákos, Árvay Árpád, Beke György. Se dezbat cu mijloacele sociologiei, psihologiei și pedagogiei aspecte ale existenței tineretului contemporan. Se tipăresc eseuri pe diferite teme științifice și tehnice. Eseuri literare, cronici și recenzii semnează Balogh Edgár, Kántor Lajos, Veres Dániel, Bajor Andor, László Ferenc, Szemlér Ferenc, Szilágyi Júlia, Láng Gusztáv, Gáll Ernő, Sütő András, Sőni Pál, Galbács Mihály, Vita Zsigmond. La rubrica *Documente* se reproduc diferite texte din diverse domenii: corespondență, acte, memorialistică. Alte rubrici tradiționale: *Poșta redacției, Cronică, Bibliotecă, Revista revistelor.*

Scrieri despre: Balogh Edgár, *Studii despre Korunk*, 1976.

KÓS Károly, 16.12. 1883, Timișoara — 25.8 1977, Cluj-Napoca. Scriitor de naționalitate maghiară. Școala primară la Sibiu, liceul la Cluj. În 1902 se înscrie la Institutul de arhitectură din

Scanned with OKEN Scanner

Budapesta pe care îl absolvă în 1907. În 1909 este numit profesor la Școala de arte și meserii din Budapesta. Călătorii de studii în Franța, Belgia, Germania (1910) și Turcia (1916). În 1918 este numit profesor la Institutul de arhitectură din Budapesta, dar în același an se stabilește la Cluj. În 1912 editează, timp de trei luni, revista de cultură „Kalotaszeg". Este unul din fondatorii editurii „Erdélyi Szépmíves Céh" de la Cluj (1924). Profesor de arhitectură și construcții la Institutul agronomic din Cluj (1940—1952). Deputat în Marea Adunare Națională (1946—1948). Pentru întreaga sa activitate este distins cu ordine și medalii, fiind una dintre personalitățile marcante ale culturii maghiare din România. Debutează în 1909 cu balada *Cîntec despre regele Attila*, ilustrată de el însuși (ed. facsimilată în 1974). În 1912 publică prima nuvelă: *Oameni la poalele munților*, ale cărei tipuri vor fi reluate în romanul *Neamul Varjú*. Nuvela *S-a dărîmat o cruce* (1920), primită cu interes de critică, îi aduce consacrarea ca prozator. Publică în continuare volumul de proză *Pietrele Ardealului* (1923) și opera sa cea mai de seamă *Neamul Varjú* (1924, reed. 1966, 1971, în rom. 1971), roman istoric al familiei în linia realismului sociografic și etnografic; apoi romanul *Familia Gál* (1931), romanul istoric *Întemeietorul de țară* (1934) și drama *Budai Nagy Antal* (1936, 1947), remarcabilă evocare a evenimentelor răscoalei de la Bobîlna. Bogată activitate publicistică: critică literară, eseuri, studii și articole pe diverse teme de arhitectură, etnografie, folcloristică etc.

A.O.: *Vechiul ținut al Călatei*, es., 1911; *Stambul*, 1918; *Ținutul Călatei*, 1932. Scrieri despre: Varró János, *Beletristica lui Kós Károly*, 1973.

KOVÁCS György, 27. 4. 1911, Cușmed — Harghita. Scriitor de naționalitate maghiară. Familie de intelectuali. Liceul reformat din Aiud absolvit în 1928; studii filozofice și de filologie maghiară, terminate în 1933; activitate redacțională la Cluj (1933—1934) și la „Brassói Lapok" din Brașov (1934—1940), colaborator la „Újság" din Budapesta (1940—1944), redactor șef la „Szabad Szó" (1945—1950) și la „Igaz Szó" (1963—1970). Debutul cu schițe și nuvele în „Enyedi Újság" (1928). Romancierul descrie viața secuilor în cadrele realismului cuplat cu descrierea naturii localizate; satul e prezent prin mitologie, pitoresc și fapt cotidian într-o imagine a sănătății idealizate: *Ciori deasupra satului* (1934), *Focul se stinge* (1935), *Iarna în Ardeal* (1938), *Măgarul roșu* (1940), *Holde de aur* (1942), *Vrăjitoarea* (1946), *Umbra din vale* (1946). Majoritatea acestor romane au reapărut ulterior în ediții revăzute. Influența transformărilor sociale și naționale de după război sînt evidente înainte de toate în ro-

manul *Cu ghearele şi cu dinţii* (1949, în rom. 1950), care ilustrează relaţiile antagonice de la sate. *Comoara Kristofilor* (1960, în rom. 1965), roman plasat între cele două războaie într-un sat secuiesc, urmăreşte conflictele dintre păturile sociale tradiţionale şi devalorizarea principiilor morale în raport cu goana după înavuţire, legată de un ipotetic tezaur ascuns. *Pieire* (1971), roman scris în mai multe decenii, terminat în 1947, prezintă un sat transilvan din toamna anului 1918: este surprinsă la acest nivel destrămarea imperiului austro-ungar. Alte romane sau povestiri sînt reluări prin alte subiecte şi personaje ale aceloraşi realităţi şi probleme, urmărindu-se în spirit eticist mai ales mecanismele de degradare a raporturilor umane tradiţionale, naşterea unor probleme naţionale sau rezolvarea lor în socialism: *Buchetul* (1955, în rom. 1957), *O cauză penală* (1956), *Trandafirul lui Dali Jóska* (1957), *Fata din Ojdula* (1959, în rom. 1960), *Cristina şi condamnata la moarte* (1959), *Mormîntul ostaşului* (1960, în rom. 1962), *Aventura din sat* (1961), *Suflete şchioape* (1961), *Gura satului* (1962), *Fete lîngă grădină* (1963), *Vînturi ce alungă* (1964), *Cuvîntul nepronunţat* (1964), *Smîrc* (1965), *Jale şi vin* (1966), *Iarnă ardeleană* (1967), *Frumoasa doamnă Kozma* (1969), *Grenada moartă* (1970). Pretutindeni, prozatorul exemplifică un talent narativ construind caractere tradiţionale şi conflicte dure. Note de călătorie, publicistică: *Ardealul pe calea împăcării* (1947), *Pe drumul libertăţii* (1950), *Fără deosebire de naţionalitate...* (1952), *Speranţa luminoasă a lumii* (1953), *Drumuri în lume* (1968).

KOVÁCS János, 29.10. 1921, Ginta — Bihor. Istoric şi critic literar de naţionalitate maghiară. Liceul la Oradea (1939) şi Facultatea de filozofie a Universităţii Bucureşti (1957). Redactor şef la ziarul „Fáklya" din Oradea (1947—1949) şi Radiodifuziune (1949—1954); redactor la ziarul „Előre" (1954—1971). Între 1971—1974 lucrează la C.C.E.S., după care este numit redactor şef al revistei „Művelődés". În studiile şi articolele sale de istorie, teorie şi critică literară se ocupă de începuturile literaturii maghiare din România, de aspecte ale literaturii române şi ale literaturii maghiare contemporane de la noi: *Contemporaneitate şi creaţie* (1963), *Epoca eroilor — eroii epocii* (1964), *Pe aceeaşi lungime de undă* (1973). Un volum de reportaje — *Faţă-n faţă cu viitorul* (1959) şi două antologii din

revistele *Magyar Szó* — *Tavasz* (1971) și *Génius* (1975).

KÖNTÖS-SZABÓ Zoltán, 3. 3. 1940, Mihai Viteazu — Cluj. Scriitor de naționalitate maghiară. Liceul terminat la Cluj, în 1957; linotipist (1958—1959), elev al unei școli tehnice sanitare (1950—1960), din nou linotipist (1960—1963). Debutul în „Utunk" (1961). Realism ilustrativ în nuvele și romane scurte: *Anotimp însorit* (1964), *Greierii cîntă* (1965), *Între două maluri* (1966), *Băieții cu ochii limpezi* (1968), *Cîntă frate Simioane* (1969), *Catalogul clasei* (1969), *Pe golful Urbán plutește o barcă* (I, 1976).

Scanned with OKEN Scanner

L

LABIȘ, Nicolae, 2. 12. 1935 Poiana Mărului-Mălini — Suceava — 22.12. 1956, București. Fiul unui învățător. Liceul la Fălticeni, unde la 13 ani instituie un cenaclu literar. La 15 ani participă la o consfătuire a tinerilor scriitori moldoveni ținută la Iași. Activitatea literară locală îl face apt pentru Școala de literatură „Mihai Eminescu" din București, unde e și redactor al revistei șapirografiate „Ani de ucenicie". După absolvirea școlii lucrează la „Contemporanul" și „Gazeta literară". Numele său se află înscris în registrele Facultății de filologie din București, în anul 1955, pe care nu o va mai termina niciodată. Într-o dimineață de iarnă este victima unui accident de tramvai. N.L. își publică primele poezii, cu numele rămas posterității sau cu pseudonimul Neculai Mălin, în ziarul sucevean „Zorii noi"; în 1951 colaborează la „Iașul nou", cu poezia *Fii dîrz și luptă, Nicolae!* În anul morții publică poemul pentru copii *Puiul de cerb*. Cu puțin înainte de stingere îi apare placheta *Primele iubiri*. Mai multe volume postume adună opera sa neterminată, scrisă în genere între 1955—56, constituind circa trei sferturi din ce s-a publicat: *Lupta cu inerția* (1958), *Primele iubiri* (1962), *Moartea căprioarei* (1964), *Albatrosul ucis* (1966). Titlurile postume aparțin îngrijitorilor de ediții. În 1963 mai apare placheta pentru copii *Păcălici și Tîndăleț*. Mort la o vîrstă prea tînără pentru a putea să-și definitiveze opera sau pentru a oferi criticii indicii sigure în legătură cu evoluția ulterioară, N.L. e puțin cunoscut în viață. Dar el este cel care, dispărînd, va putea oferi, prin extraordinara trăire de scurtă durată a realității timpului său un simbol necesar unei generații poetice și unui

Scanned with OKEN Scanner

moment istoric. Format, după propriile mărturisiri, la școala marilor clasici, M. Eminescu și Mihail Sadoveanu, cunoscînd opera unor poeți ca Tudor Arghezi, Ion Barbu, Mihai Beniuc, Paul Valéry, S. Esenin, Baudelaire sau Rimbaud, din care pot fi detectate ecouri în lirica sa, N.L., structură romantică prin excelență, se angajează într-un efort de cunoaștere a lumii și a sinelui. Condiția necesară pe care el o îndeplinește este entuziasmul, posibilitatea totală de consum a individului în actul politic, artistic sau erotic. Starea esențială este incertitudinea creatoare, zbuciumul dialectic ca formă a realizării contactului desăvîrșit cu lumea. *Primele iubiri* reprezintă în esență o autobiografie lirică, modalitate mult frecventată ulterior de tinerii poeți: este evocată copilăria lipsită de copilărie prin dezastrele războiului, seceta, foametea, dramele familiale, dragostea în forme eminesciene, euforice. Filonul autobiografic se întrepătrunde cu politicul și socialul; versurile sale sînt modele de problematizare absolută, pentru care își alege forme participative de comunicare deschisă și structuri anecdotice apte să poarte semnificații. *Moartea căprioarei* este bunăoară povestea simbolului pierdut sau distrus prin împrejurările pragmatice și dramatice ale vieții. Poetul are aspirația păstrării purității și, spre sfîrșitul vieții, conștiința neputinței păstrării ei; dar el rămîne ca un reprezentant tipic al romantismului revoluționar ancorat în retorism patetic și eticism categoric. Versul este încărcat de elemente conceptuale, manifestîndu-se pregnant tendința de a ilustra idei. *Lupta cu inerția*, aduce un număr de poeme neterminate, în care se observă oricum saltul calitativ către lirica de idei: confesiunea se confundă cu o nesfîrșită sete de cunoaștere. Poetul se simte atras de problemele filozofice decisive: geneza lumii, sensul evoluției universale, sensul istoriei, mișcarea materiei. Ciclul *Omul comun* trebuia să ilustreze formele eliberării de inerția socială; puțin explicit în ansamblul său, el rămîne însă schițat și în orice caz o formă strălucită de lirism absolut în sentiment și gîndire. Poezia sa, care mergea către o perfecționare formală, include numeroase sugestii folclorice: ea este hotărît națională prin peisaj și prin idei. Avînd conștiința propriului talent și justificarea fermității uneori naive, el rămîne mai ales un model al adolescentului genial prin întreruperea posibilității de verificare a geniului.

Scrieri despre: Șt. Bitan, *Labiș. Albatrosul ucis* — eseu monografic, 1970; Gheorghe Tomozei, *Moartea unui poet*, 1972.

LALESCU, Traian, 10.3. 1920, București — 16.10.1976, București. Studii juridice absolvite în 1945. Redactor la ziarele „Poporul" (1947), „Națiunea" (1948) și la „Îndrumătorul cul-

tural", din 1949. Debutul în „Universul literar" (1938). Versurile din *Lumină tristă* (1939) și *Lanterna magică* (1940) sînt reușite atunci cînd sînt dominate de naturalețe spontană; altfel, ele aparțin simbolismului și unui conformism vetust, prezent încă în *Dantelă veche* (1972). Autor de piese într-un act: *Muşchetarii*, *Suflerul*.

LAMBRINO, Aurel, 4.4. 1911, Iași. Studii de litere și filozofie în orașul natal. Profesor de liceu, apoi redactor la „Viața Românească", „Luceafărul", „Viața militară" și la publicațiile românești pentru străinătate. Debutează în suplimentul literar al ziarului ieșean „Lumea" (1924). Opera sa e formată din *Poveştile titirezului şchiop*, tipărite între 1929—1930 în „Bilete de papagal" (ed. vol. 1975) și *Întoarcerea feciorului* (1957), culegere de trei nuvele corespunzînd la trei biografii militare semnificative pentru războiul antisovietic, războiul antihitlerist și reîntoarcerea din război. Multe traduceri în colaborare, în special din autori ruși și sovietici.

LÁNG Gusztáv, 12. 6. 1936, Budapesta. Eseist de naționalitate maghiară. Liceul la Satu Mare, absolvit în 1953; studiile filologice la Cluj, licența în 1958. A fost redactor la filiala clujeană a Editurii de Stat; din 1959 își începe cariera universitară la Cluj. Criticul este preocupat de fenomenele literaturii maghiare contemporane din România, avînd și vocația sintezei. După eseurile din *Fără plic* (1970, în colaborare cu Veres Zoltán), publică studiul *Literatura maghiară din România. 1944—1970* (1971, ed. rev. 1973), în colaborare cu Kántor Lajos. A tradus din G. Ibrăileanu; prefețe la opere de autori maghiari și români.

LANGFELDER, Paul, 31. 5. 1910, Hlohovec — 26.4. 1974, București. Scriitor de limbă germană. Redactor la diferite publicații de limbă germană din țara noastră. Manifest înclinat către examenul sociologic, uneori chiar sociologist al literaturii, P.L. dă o serie de studii și monografii consacrate unor scriitori clasici ai literaturii germane: *Cu privire la concepţia lui Goethe despre literatură şi artă* (1955), *Culegere de studii critice şi scurte biografii ale istoriei literaturii germane* (1956), *Despre unele idei filozofice ale lui Heine* (1957), *Studii şi articole asupra literaturii germane* (1961), *De la Schiller la Brecht* (1962), *Despre „Faust" de Goethe* (1964). Îi aparțin antologiile lirice *Cîntecul mărului roşu* (1961) și *Cunoşti tu ţara unde-i tunu-n floare?*, care adună cele mai cunoscute versuri satirice antimilitariste germane din secolul nostru.

LARIAN, Sonia, 15. 5. 1931, București. Autoare de literatură pentru copii și școlari: *Cei dintr-a V-a* (1952, în colab. cu Victor Vîntu), *Ghiduş-Arcăduş* (1953), *Prietenul meu Vasile Clăbuc* (1956), *Cutia de sticlă* (1957),

Băieţaşul din stele (1958), *Călătorii extraordinare la grădiniţă şi la şcoală* (1961), *Continentul colorat* (1964). Foiletonistică satirică în *Şmecherul în paradis* (1957); proză borgesiană în *Biblioteca fantastică* (1976).

LÁSZLÓFFY Aladár, 18. 5. 1937, Turda. Scriitor de naţionalitate maghiară. Liceul terminat în 1954; licenţa în filologie la Cluj (1959); activitate redacţională şi culturală la Cluj. Poetul este considerat un pionier al revitalizării poeziei maghiare din România, atît prin fond cît şi prin formă: *Voci în spaţiu* (1962), *La faţa locului* (1965), *Carte ilustrată despre linii* (1967), *Alianţe* (1970), *Anii 70* (1971), *Bătălia următoare* (1974). Poezia sa este o meditaţie asupra omului modern şi o implicare a comportamentului intelectual al acestuia mai ales prin ceea ce se consideră a fi citadinismul; elementul social joacă un rol decisiv, angajarea eului liric este totală sub acest aspect, dar rolul său este nu doar acela de a se alinia unor idei, ci de a trăi sensibil şi cerebral în confruntare cu structurile conformiste şi aneantizante ale conştiinţei. Poetul reexaminează raporturile dintre individ şi colectivitate, filozofia istoriei devine un pretext pentru aceasta; confruntare fără a fi şi negaţie, poezia sa aminteşte de „Beat generation"; trăirea e adesea, mai ales în ultimele volume, un nod de conflicte acerbe, de reacţii şi impulsuri contradictorii manifestate simultan sau generîndu-se neaşteptat unele pe altele: aşteptarea, căutarea, furia şi calmul, îndoiala agresivă, sarcasmul, strigătul; într-un alt plan, aceste trăiri dau sentimentul destrămării timpului şi a spaţiului. Tonul e ceremonios sau prozaic, cel mai ades direct, viguros chiar şi în dezechilibru, provocator. *Pasărea de hîrtie* (1973) e romanul unui ziarist ratat printr-o căsnicie eşuată, reîntors după moartea mamei în oraşul natal, unde încearcă să-şi refacă viaţa alături de tatăl său. Lirismul şi alegoria susţin şi romanul *Prizonieratul soldatului de plumb* (1975). O monografie: *Szabó Lőrinc* (1973).

LÁSZLÓFFY Csaba, 21. 5. 1939, Turda. Scriitor de naţionalitate maghiară. Studiile liceale terminate în 1955, cele filologice în 1960; redactor la „Igazság" (1962—1968) şi „Dolgozó nő" (1968—1971). Debutul în „Utunk" (1958). În *Ploaie de aur* (1964), poetul cîntă viaţa nouă, cu sentimentul responsabilităţii sale faţă de lume; cu *Autoportret* (1966) maturizarea tehnicii imagistice se exersează pe teme ca lupta contra conformismului, indolenţei şi prejudecăţilor. Erotismul şi existenţa curentă, evenimentele istorice ca emiţătoare de mesaje pentru prezent, obsesiile retrăirii războiului, viitorul ca mijloc de definire a prezentului, puritatea sentimentelor şi rigoarea spiritului, uneori lipsit de vitalitate, în următoarele plachete: *Cerc vrăjit*

Scanned with OKEN Scanner

(1968), *Ediție specială amînată* (1973), *Dragoste stînd pe piatră* (1974). Nuvele în *Burlacul și rîul* (1969), *Față-n față cu peretele cenușiu* (1971); personajele își caută un sens al vieții pe care l-au pierdut sau pe care nu l-au avut încă; psihologismul e susținut printr-o redactare aproape științifică sub raportul exactității și preciziei cuvintelor.

LATZINA, Anemone, 17.2.1942, Brașov. Poetă de naționalitate germană. Liceul terminat în orașul natal (1960); secretară de școală generală (1961—1962), licențiată a Facultății de limbi germanice din București (1967), documentaristă la revista „Lumea" (1967—1969), redactor la „Neue Literatur". În *Ce se mai poate azi poetiza* (1971) poeta dorește să prezinte o poezie cu deplina conștiință a precarității convențiilor acesteia: o depășire a dilemei este obținută prin simplitatea unor apropieri contrastive, o alta prin contestația sarcastică. A tradus în germană scriitori români și maghiari din România.

LAURENȚIU, Dan, 10.8.1937, Iași. Liceul în orașul natal, ca și licența în filozofie (1963). Redactor la „Cronica" (1966—1968), apoi la „Luceafărul". *Poziția aștrilor* (1967) face cunoscut un poet al profundei gîndiri filozofice, cîntăreț al spațiilor tenebroase interioare, spirit speculativ oscilînd între stări apolinice și anxioase. Sonurile descind de cele mai multe ori din dorința creării unei subtile muzicalități. Sacerdotalul, afectarea misterului insondabil al unei lumi sepulcrale, stările de intersecție ale visului cu realitatea, fragilitatea omului apar și în *Călătoria de seară* (1969) sau în *Imnuri către amurg* (1970) și *Poeme de dragoste* (1975). Un *Eseu asupra stării de grație* (1976) se ocupă de poezia contemporană.

LAZU, Ion, 6.1.1940, Cioburciu — Tighina. În 1961 termină Facultatea de geologie-geografie la București și devine inginer geolog la Institutul de prospectări. O umanitate măruntă, trăind meschin, fără posibilități și fără voință de salvare populează povestirile din volumul *Ningea în ochii ei albaștri* (1970). O intrigă polițistă mediocru condusă constituie punctul de plecare al unei analize a geloziei și fascinației erotice în genere, în romanul *Despre vii, numai bine* (1971): un tînăr literat moare într-un suspect accident, căruia i se reconstituie circumstanțele.

LĂNCRĂNJAN, Ion, 13.8.1928, Oarda de Sus — Alba. Familie de țărani. Urmează o școală de ucenici de pe lîngă Uzinele „Astra" din Brașov, apoi o școală metalurgică la Cîmpina. Din 1951 este elev al Școlii de literatură „Mihai Eminescu", după absolvirea căreia va lucra la „Tînărul scriitor" și ulterior la „Luceafărul", „Gazeta literară", „Viața Românească". Romanul *Cordovanii* (1963, ed. rev. 1967,

Scanned with OKEN Scanner

ed. n.v. 1972), al cărui nucleu îl constituie nuvela cu același titlu din 1954, este un vast monolog datorat lui Lae Cordovan, prezență subiectivă, uneori obiectivată prin analiză lucidă, martor, participant și cronicar al unor evenimente desfășurate în peste două decenii, pe care le evocă din perspectiva unui moment al scrierii. Substanța romanului o constituie frămîntările profunde ale unor colectivități țărănești tradiționale care trebuie să renunțe la structuri spirituale și materiale străvechi pentru a se adapta unor schimbări sociale și economice aduse de orînduirea socialistă. Într-o tonalitate de epopee pasionată, fără distanțare, prozatorul urmărește prin intermediul Cordovanilor drama eșecului suferit de individualismul țărănesc în plan social, material, spiritual și etic. Monografie a satului, a rolurilor sale sociale, romanul urmărește de asemenea modalitățile individuale de adaptare la socialism. Proza e esențialmente problematică, dar cronica unei colectivități e scrisă din interior, pătimaș. S-a elogiat capacitatea autorului de a crea personaje cu o psihologie sumară și scenele violente pe care spontaneitatea acestora le puteau declanșa; dar i s-a reproșat ritmul trenant al narațiunii, datorat digresiunilor lirice și episoadelor secundare, de asemenea limba excesiv dialectalizată sau generalizările jurnalistice ale personajului. *Eclipsă de soare* (1966), *Vuietul* (1969), *Ploaia de la miezul nopții* (1973) și *Drumul cîinelui* (1974) sînt nuvele sau culegeri de nuvele și povestiri care confirmă interesul pentru tematica țărănească, pe care o aduce pînă la zi, urmărind-o într-o manieră dramatică și sumbră. Aceeași tenacitate înverșunată cu rol reparator, vindicativ și revendicativ în *Caloianul* (1975), unul din cele mai importante romane politice postbelice. Firul epic e redus: Alexandru Gheţea, scriitor și om politic oportunist, dorește să-și scrie spre sfîrșitul vieții marea operă mereu amînată, dar moare fără a se apuca practic de ea. Meditațiile asupra cărții devin o ocazie pentru rememorarea tuturor lașităților sale și ale altora ca el, legate de toată varietatea momentelor sociale și politice prin care a trecut România de la ultimul război încoace. Evenimentele alese pentru a ilustra problematica vastă sînt zguduitoare. Sub raport tehnic, romanul este dezvoltarea enormă a unei fișe caracterologice; monologul este și aici folosit cu toate posibilitățile sale; stilul oral, cu numeroase rupturi, suspendări și comprimări sintactice, acumulativ și greoi capătă, paradoxal, toate atributele originalității unicului stil funcțional pentru o asemenea temă. Portrete, biografii și întîmplări trădînd moralistul care lovește fără menajamente cu forța pamfletului în *Fragmentarium* (1969), carte de an-

Scanned with OKEN Scanner

ticipare sub toate aspectele a romanului mai sus amintit.

LĂZĂREANU, Barbu, 5.10. 1881, Botoșani — 19.1.1957, București. Încă din liceu se apropie de mișcarea socialistă. Pentru opiniile sale este eliminat din toate liceele din țară, iar în 1907 este expulzat de D. Sturza sub acuzația de a fi instigat țăranii la răscoală. Este unul din militanții mișcării socialiste și comuniste, prieten și colaborator al lui I.C. Frimu. În ilegalitate a inițiat și susținut prima universitate muncitorească din țară, căreia i-a fost și rector. După Eliberare a fost rector al Universității de partid „Ștefan Gheorghiu"; academician și directorul Bibliotecii Academiei. Opera sa este răspîndită prin publicațiile timpului; articolele și eseurile de după Eliberare au, mai ales, rolul de a promova un spirit partinic în interpretarea literaturii. *Glose și comentarii de istoriografie literară* (1958) și *Cu privire la...* (1971) cuprind evocări ale unor oameni pe care i-a cunoscut, ale unor întîmplări politice sau culturale, contribuții la interpretarea unor scriitori, note filologice, bucăți literare pentru copii în spirit populist. O culegere similară, cu un caracter mai accentuat pozitivist: *Cu privire la meșteșugarii cuvintelor* (1975).

LEMNARU, Oscar (O. Holzman), 1.2. 1907, București — 16.5. 1968, idem. Studii liceale la Brăila, unde a trăit familia sa. Fără a fi un boem, este unul din cei mai de seamă reprezentanți ai cafenelei bucureștene și un mare producător de calambururi. În presa literară interbelică și postbelică semnează eseuri literare, lingvistice, cinematografice, de artă, logică și filozofie, ca și însemnări, aforisme, jurnalistică. *Omul și umbra* (1946) e o culegere de povestiri fantastice construite după toate rețetele tradiționale. Același titlu e folosit pentru o antologie de proză și publicistică, apărută în 1975. Traduceri din E. Zola, Romain Rolland și R. Merle.

LEON, Aurel, 13. 9. 1911, Cucuteni-Iași. Liceul Internat din Iași absolvit în 1932; studii juridice în același oraș (1934—1937) și Academia de artă dramatică (1931—1933). Redactor la ziarele „Opinia" (1934—1939), „Prutul" (1939—1941), „România liberă" (1945—1950), „Drapelul"; profesor (1951—1958), metodist la Școala populară de artă din Iași (1958—1967); redactor la „Cronica" (1967—1971). Debutul în „Adevărul literar și artistic", cu versuri (1932). *Din pridvor* (1962) anticipă editorial volumele de *Umbre* (I, 1969; II, 1972; III, 1975), culegeri de proză memorialistică, axată îndeosebi pe evocarea atmosferei și personalităților cultural-artistice ale Iașului și „Vieții Românești"; retras în umbra „umbrelor" sale, autorul lasă să strălucească prin portretele și anecdotele savuroase oamenii pe care

Scanned with OKEN Scanner

i-a cunoscut; o oarecare neglijență datorată stilului oral. O monografie despre Iași (1965).

LESNEA, George, 24.3.1902, Iași. Fiul unui tăietor de lemne. Cărămidar mai întîi, ajunge apoi la tipografia revistei „Viața Românească", unde va deprinde meseria de zețar. Aici va primi sprijinul lui Ionel Teodoreanu și al întregului cerc al revistei. Debutează în „Gîndul nostru". Poeziile interbelice sînt adunate în volumele *Veac tînăr* (1931), *Cîntec deplin* (1935), *Poezii* (1938), *Argint* (1938), *Ceaslov* (1940), *Izvod* (1943), *Poemul vieții* (1943). Lirica sa vădește disponibilități felurite și are adîncimea poeziei minore: eminescian filozofard, tradiționalist, pastelist, decorativ, biblic, mistic, umanitar, evocator al unui trecut istoric patriarhal aureolat, G.L. nu evită uneori sentimentele sociale în forme umanitariste, pesimismul romantic și horațianul *carpe diem*. *Treptele anilor* (1962) și *Versuri* (1964) adună pe lîngă versuri mai vechi noutățile lirice, care strălucesc prin patriotism, fermitatea adeziunii, dar nu și prin imaginația lirică, rămasă la ipostaza festivităților cotidiene perfect versificate, prezente apoi în *Ulcioare de piatră* (1969), *Chipul din fîntînă* (1972), *Poeme patriei* (1975). Traducător din poeți ruși: Esenin (1936), Lermontov (1939) și Pușkin (*Evgheni Oneghin*, 1954), I. Utkin, S. Mihalkov.

LÉTAY Lajos, 23. 1. 1920, Văleni — Cluj. Poet de naționalitate maghiară. Familie de țărani. Studii secundare și filologice la Cluj; profesor de liceu în același oraș (1944—1949), redactor la „Irodalmi Almanach" (1951—1953), „Dolgozó nő" (1953), secretar al Teatrului maghiar de Stat din Cluj (1953—1956), redactor șef al revistei „Utunk", din 1959. Debutul cu poezie în 1940. Volume de versuri: *O lume nouă se construiește* (1952), *Gînd și bucurie* (1956), *Amintiri din zori de zi* (1957), *Puterea pămîntului* (1963), *Cele mai frumoase poezii* (1967), *Cîntecul anilor* (1971). În românește: *Versuri alese* (1955). Versurile de dinainte de Eliberare au un pronunțat caracter autobiografic: rememorarea evenimentelor vieții familiale rurale e un sprijin pentru un prezent precar. Apar primele experiențe erotice, periferia citadină, obsesia grijilor mărunte în nesiguranța războiului. Versurile imediat următoare Eliberării au o semnificație antirăzboinică, protestul materializîndu-se într-o tristețe gravă și reflexivă. Apoi, poetul tratează poematic armonia relațiilor românilor și maghiarilor; se folosește oda și imnul pentru cinstirea patriei, comunismului, insurecției, cooperativizării, activităților productive, dînd măsura posibilităților poeziei vaticinare în socialism. Tehnica lirică constă în extragerea unui fapt căruia i se acordă semnificații largi sau e comentat pe larg; cu totul particulară poetului e asamblarea imagini-

Scanned with OKEN Scanner

lor potrivit structurii tabloului, hărții, planșei, realitatea căpătînd aspect de panoramic vivant, chiar alegoric. Versul e tradițional, limbajul simplu. Literatură pentru copii: *Casă nouă, casă roșie* (1958), *Ciuboțica cucului* (1958), *Stăncuța, nuca și nucul* (1960), *Pîinea păsărilor* (1963), *Ce vrea creionul?* (1966), *Poezii pentru copii* (1974). Un volum de foiletoane lirice pe teme curente: *Miniaturi publicistice* (1971).

LEU, Corneliu, 21. 7. 1932, Medgidia. Studii la Academia de Științe Sociale „Ștefan Gheorghiu". Redactor la „Luceafărul" și Radioteleviziune; redactor șef al Editurii Eminescu (1969—1970), apoi lucrează la Centrul Național al Cinematografiei; director al unei case de filme. Elev încă la Medgidia, debutează în revista „Flacăra", la rubrica *Condeie noi*, cu povestirea *Patru sute la sută* (1948). *Ochiu dracului* (1956) e un roman satiric și de atmosferă, care abordează tema alienării omului în procesul goanei după avere. *Vîrsta de aur* (1957) elogiază tineretul socialist, entuziast și generos, prin destinele unor studenți prieteni. Alte nuvele pe teme contemporane și despre tineret în *Viitorul al doilea* (1963) și *Dreptul la dragoste* (1968). *Puterea* (1964, ed. rev. 1973), dezvoltare a nuvelei *Sîngele și apa* (1959), evocă perioada de după Eliberare, cînd se pune proletariatului sarcina imperioasă de a cuceri puterea economică. Procesul, general pentru întreaga țară, este localizat de autor în toamna anului 1944, într-un oraș maritim, unde este instalat un primar comunist. *Viața particulară a lui Constant Hagiu* (1967) urmărește devenirea lăuntrică a personajului principal, în care ciocnirea vechiului cu noul se produce sub toate aspectele și raporturile, dar fără rezolvări tranșante. Stilul devine reflexiv, tehnica este aceea a suprapunerii timpurilor evocării cu acela al derulării faptelor evocate. Similar conceput e romanul sentimental *Femeia cu ochi albaștri* (1970). *Nopți dobrogene* (1958) prelucrează mituri și legende ale Dobrogei natale în spirit modern; aici autorul părăsește stilul publicistic și digresiv, pentru a crea atmosferă și culoare în stil oriental. Publicistică și reportaje: *Cu mîinile noastre* (1960), *O familie puternică* (1964). O dramă: *Femeia fericită* (1974). Scenarii de film. Pentru copii: *Trei prinți de la Carpați* (1976).

A.O.: *Această viață sentimentală*, r., 1976; *Prețul dragostei, al credinței și al urii*, r., 1976.

LEVIȚCHI, Leon, 27. 8. 1918, Edineți. Liceul terminat la Hotin în 1937, studiile de filologie engleză la București, în 1941. Carieră universitară la Facultatea de limbi germanice din București. Autor al unor studii despre Shakespeare: *Repetiția la Shakespeare* (1958), *Antinomia la Shakespeare* (1959), *Re-*

constituire tematică a piesei „Troilus si Cresida" (1960), *Studii shakespeariene* (1976). A tradus singur sau în colaborare piese ale dramaturgului; de asemenea, din teatrul elizabethan, Sheridan, Swift, Burns, Jerome K. Jerome, Emerson, Dreiser, balade populare engleze. Operă didactică de uz liceal, universitar și de îndrumare pentru traducători; activitate lexicografică.

LIEBHARD, Franz, 6. 6. 1899, Timișoara. Scriitor de naționalitate germană. Familie de meseriași. De la liceul real din Timișoara-Cetate, trece ca bursier la Colegiul „Eötvös" din Budapesta pentru bacalaureat (1917). Încă din liceu aderă la activitatea social-democrată, editînd și revista *„Holnap"*, unde publică o poezie antirăzboinică. Studii universitare la Viena (1922—1924); revenit la Timișoara e redactor la „Banater deutsche zeitung", iar după Eliberare redactor, apoi secretar literar al Teatrului german de Stat din Timișoara (1953—1958). Primele versuri (în „Ma", 1917), sînt influențate de poetologia lui Kassák Lajos, care promova dinamismul pictural; în aceeași vreme traduce în germană autori maghiari, pentru ca în 1924 să apară în volumul al III-lea din colecția „Horizont Könyvek". Din 1926 nu va mai scrie în limba maghiară, renunțînd dealtfel la orice colaborare pînă după Eliberare. Primele volume realizează o imagine a istoriei populației germane din Banat și a relațiilor cu poporul român: *Cronică șvabă* (1952), *Noroc bun!* (1959), *Poezii* (1964). Unele cicluri sau poeme sînt consacrate trecutului. *Au fost doi flăcăi șvabi* narează destinul dramatic a doi tineri fugiți în Germania Occidentală, încadrați în Legiunea Străină și ajunși mercenari în Vietnam. Lauda rezistenței antifasciste, pacifismul, dar mai ales reflectarea procesului de înnoire a conștiințelor în edificarea socialistă și în cadrul frăției românilor cu naționalitățile conlocuitoare sînt teme frecvente; cu timpul însă ancorează în poezia de meditație, de angajare față de sine însuși. Tehnica poetică este cea clasică, preferîndu-se miniaturalul aforistic *(Miniaturi din patru decenii,* 1972); uneori apare un ușor conflict între stilul elaborat și subiectele angajate, mai puțin prezent însă în ciclul *Sonete bănățene,* istorie echilibrată a Banatului. Autor al unor studii despre Nikolaus Schmidt, primul poet proletar german din țara noastră, și despre scriitorii Johann Friedel și J.N. Preyer, timișoreni de origine; lucrări despre începuturile mișcării proletare din Banat și schițe ale istoriei șvabilor din această regiune, de la începuturile colonizării și pînă astăzi. O retrospectivă lirică în limba română: *Aurul înălțimilor* (1974).

A.O.: *Pictorul bănățean Franz Ferch,* 1943; *Comoara turcească,* 1958; *Oameni și timpuri,* art., 1970; *Mozaic bănățean,* es., 1976.

LIEBHARDT, Hans, 30. 1. 1934, Apoldul de Sus — Alba. Scriitor de naționalitate germană. Familie de agricultori. De la Școala pedagogică din Sighișoara trece în 1954 la Școala de literatură „Mihai Eminescu", dar în același an se mută la Facultatea de filologie, terminată în 1959. Șef de secție la „Neuer Weg", redactor șef adjunct la Radio-Televiziune. *Viși și drumuri* (1966), *Viţelul de pe dealul albastru* (1967), *Cele trei morți ale bunicului meu* (1969) și *Iarăși despre Weisskircher* (1971) propun un prozator original, pe care selecția *Tot ce-a fost necesar* (1972, în românește cu titlul *Culoarea scaieților*, 1973) îl completează. În cele mai bune pagini, H.L. dă o proză memorialistică subtilă în povestiri scurte și simple, din care nu lipsesc fantezia și duioșia clasicei humoreşti germane. Subiectele sînt adecvate: copilăria și aventurile ei. În alte locuri predomină satira și observația realistă. A dat două antologii ale povestitorilor germani din România: *Cuvinte și căi* (1970), *Cuvinte sub curcubeu* (1973).

LILLIN, Andrei (Andreas), 31.8. 1915, Biserica Albă. Scriitor de naționalitate germană. Studii de litere și filozofie la Cluj; redactor la revista „Orizont" din Timișoara, oraș de care este legată întreaga sa activitate. Debutează cu versuri în „Pagini literare." Romanul *Acum cînd grîul s-a măcinat* (1957) face un proces al infiltrărilor naziste printre șvabii din Banat. Compoziția e aceea de frescă: autorul se folosește de peste o sută de personaje explicate prin procesele colective și invers. Determinarea sociologică este extrem de strînsă, literar ea exprimîndu-se prin procedee polifonice. Personajul principal este Georg Neidhart, capitalistul intrepid și lucid, organizatorul mișcării naziste din cadrul grupului etnic german din Banat și financiarul ei. Sînt urmărite legăturile de afaceri internaționale; acțiunea se deplasează cu dezinvoltură din Banat în Ardeal sau la București, în Germania, Ungaria etc. Nu lipsesc imaginile din viața proletariatului minier din Anina, intelectualitatea, țărănimea. Stilul este pozitivist, jurnalistic adeseori; informațiile istorice, statistice și de economie politică sînt inserate fără prelucrare. *A zecea muză* (1962) este un roman pentru tineret, ale cărui capitole poartă titlurile celor nouă muze: tînărul poet Gustav Gersdorf, venit la Timișoara de la București cu dorința să scrie o carte autentică, va executa o documentare prin oraș. Cartea devine o colecție de istorisiri despre existența contemporană sau mai veche, oferite de diverși indivizi solicitați. Scrierea e neomogenă prin stil și valoare literară.

LIPATTI, Valentin, 26. 3. 1923, București. Studii superioare la Facultatea de litere și filosofie. Carieră universitară la Facultatea de limbi romanice și clasice; delegat al României la UNESCO, ambasador. *Istoria literaturii*

italiene (1945) și *Valori franceze* (I, 1959; II, 1968) decurg din activitatea didactică sau din interesul pentru anumite personalități și probleme ale literaturii clasice și contemporane. A tradus din Molière, Hugo, Anouilh în limba română și din I. Creangă și Liviu Rebreanu în franceză.

LOGAN, Genoveva, 6. 3. 1938, Al. I. Cuza — Iași. Liceul terminat la Roman, în 1957, și studiile de filozofie la Iași, în 1962. Activitate de profesor la Bacău (1962—1963), de psiholog la Iași (1963—1968), cercetător științific la Institutul de științe pedagogice la București. *Idolii peșterii* (1969), roman format din confesiuni, urmărește psihologic și cu intenții demonstrative, printr-o simbolistică ușoară, tinerețea ca vîrstă a contestației, vitalității și intransigenței specifice, înainte de a fi canalizată prin criterii pragmatice. *Alergie* (1973) e romanul unui psiholog profesionist, textul fiind deci analitic, impresionist și jurnalistic, iar obiectul o conștiință contemporană angajată social și politic.

LŐRINCZI László, 21. 1. 1919, Țelina — Sibiu. Scriitor de naționalitate maghiară. La Cluj își termină liceul (1937) și studiile juridice (1941), completate la Roma (1942—1943); magistrat la Cluj (1944—1946), funcționar la București (1946—1949), redactor la Editura de Stat pînă în 1952, apoi la „Új Élet," din 1958. Debutul cu versuri în „Brassói Lapok" (1936). O dramă *(Iubita,* 1957), impresii de călătorie rafinate prin cultură *(Zile în Italia,* 1965, *Ecoul pașilor,* 1973), „investigații literare" în jurul romancierului Kuncz Aladár *(Călătorie la Mînăstirea neagră,* 1975). A tradus în maghiară din Eminescu, Arghezi, Pillat, Beniuc, Sadoveanu, Călinescu și din Cesare Pavese, Brecht, Quasimodo, Ungaretti, Apollinaire, T.S. Eliot, A. Frénaud.

LOTREANU, Ion, 2. 5. 1940, Alimpești — Gorj. Familie de țărani. Studii secundare începute la Școala normală din Tîrgu Jiu și terminate la liceul militar „Ștefan cel Mare" din Cîmpulung Moldovenesc. Absolvent al Școlii militare de ofițeri de infanterie „N. Bălcescu" (1960) și al Facultății de limba și literatura română din București (1970). Ofițer instructor pînă în 1966, apoi redactor la „Viața militară" pînă în 1973, cînd e trecut în rezervă; din același an e secretar responsabil de redacție la revista „Săptămîna". Debutează cu versuri în ziarul „Apărarea patriei" (1959); semnează aproape zece ani cu numele originar Ion Lăbescu, schimbat apoi oficial. O poezie tematică, chiar profesională, specificată în *Azimut* (1971), *Lăcuste și aeroporturi* (1972), *Aici, lîngă Carpați* (1972); metafore avînd la bază material din instrucția focului și tactica de infanterie mai apar încă sporadic în *Aerul de sub fluturi* (1974), volum definit însă, ca și *Punctul sensibil* (1976), mai ales prin reușitele în sensul ermetismului și abstracțiunii severe. *Analogia suverană* (1975)

Scanned with OKEN Scanner

și *Creație și implicare* (1976) sînt culegeri de articole și studii, unele cu un caracter de prelegere, despre analogie, imagine, viziune, tipuri de lectură, poezia unor romane sprijinite deopotrivă pe observația fenomenologică și pe acumulări de trimiteri diferite.

LOVINESCU, Horia, 20. 8. 1917, Fălticeni. Nepot de frate al criticului Eugen Lovinescu. Facultatea de litere și filozofie la București. La Iași își ia doctoratul, în 1946. O vreme este colaborator al Radiodifuziunii, pentru care va scrie reportaje, scenarii, comentarii. Directorul teatrului „C. Nottara" din București și vicepreședinte al centrului Penclub din România. Este un necunoscut pînă în 1953, cînd i se reprezintă drama *Lumina de la Ulmi*. Un număr mare de piese ulterioare îl vor așeza printre dramaturgii contemporani de frunte. În ansamblu, opera sa e încadrabilă în sfera teatrului de idei; privită în amănuntele structurilor, ea constituie o sumă epigonică de procedee și motive față de care autorul se realizează uneori prin poziție de replică, alteori prin prelungiri respectuoase. Unele dintre lucrările sale au structura clasică a unor piese sociale ibseniene; altele sînt parabole construite în maniera expresionistă, cu infuzii de procedee impuse de teatrul existențialist sau absurd. Piesele istorice merg pe linia tradițională, iar unele dintre lucrări pot fi intersecții ale direcțiilor amintite. Majoritatea pieselor aduc în prim plan intelectuali, în sensul teatrului de idei. Seria pieselor sociale este deschisă prin drama de debut, al cărei conflict este oferit de avatarurile unui intelectual de formație veche, care se apropie de socialism. *Citadela sfărîmată* (1954) descrie procesul de dezagregare și transformare a unei familii burgheze medii în condițiile victoriei asupra fascismului și instaurării puterii populare. *Surorile Boga* (1958) e o replică la *Trei surori* de Cehov. Acțiunea se consumă între 1943—46 într-o provincie tradițională, existența celor trei surori fiind fertilizată de comunismul victorios. În *Febre* (1961), un medic dorește să rămînă în Delta Dunării, unde are de luptat cu epidemiile și obscurantismul secular, în timp ce soția sa, slabă și adulteră cu un coleg al soțului, va sfîrși printr-o echivocă autoexpiere prin contaminare epidemică. O piesă bulevardieră, care continuă situațiile din *Citadela sfărîmată*, este *O casă onorabilă* (1968), în care accentul este pus pe degradarea morală aproape patologică a unor personaje contemporane intrate într-un desfrîu mizer. Intriga este fals polițistă, iar unele episoade duc către teatrul absurd. Similare sînt *Al patrulea anotimp* (1969) și *Și eu am fost în Arcadia* (1971). În *Omul care...* (1972) un inginer capabil intră în plasa unei rețele de spionaj străine care va fi desigur demascată. Seria pieselor parabolice este deschisă cu *Hanul de la răscruce* (1955). Spațiul de desfășurare este acela al unui

Scanned with OKEN Scanner

theatrum mundi, în același timp închis. Un număr de personaje — roluri sociale și abstract morale — se confruntă și se definesc. Niște marțieni bombardează pămîntul, izolînd hanul occidental la marginea oceanului. Conflictul rămîne nerezolvat prin suspendarea finalului. *O întîmplare* (1958), „dramă dintr-o țară ocupată", aduce aminte de Strindberg și teatrul existențialist: un cocoșat, cu complexele monstruozității fizice și cu răutatea de rigoare, își trădează ocupanților fratele din rezistență pentru a-i lua iubita. *Omul care și-a pierdut omenia* (1957) pleacă de la mitul meșterului Manole pentru a demonstra precaritatea oricărei acțiuni umane care nu este bazată pe o alianță a rațiunii cu umanismul: Manole, constructorul Turnului Lunii, este individul alienat, fascinat de propria construcție, care a uitat că este om. Piesa abundă în simboluri confuze. *Paradisul* (1968) exprimă o intenție polemică față de viziunea unei lumi utopice, ataraxică și automatizată, în care gîndirea, munca și inițiativa nu mai sînt necesare. În cadrul acestei lumi răsturnate, un personaj este luat drept un demiurg pentru că se comportă ca un om. Piesa se hrănește din situații imaginate de Aldous Huxley; ea popularizează cu oarecare trivialitate probleme grave care preocupă gîndirea contemporană. *Moartea unui artist* (1963) e un eseu dramatic dezbătînd problema justificării artei, care trebuie să fie, după el, sincronizată cu timpul social care o include. Opoziția între arta individuală și arta ca expresie a colectivității este oferită prin cuplul de sculptori Manole și Vlad Crudu, tatăl și fiul: primul, venit de la Paris bolnav și cu presentimentul morții, consolidat și de un complex erotic prilejuit de o foarte tînără Cristina, reprezintă un fel de spirit renascentist *à rebours*, al cărui negativism va fi însă înfrînt în confruntarea cu un optimism constructiv. Piesa este impregnată de simboluri folclorice. *Ultima cursă* (1974), piesă aparent sportivă, ridică problemele conflictelor dintre generații. Mai toate piesele alegorice sînt dialoguri statice; confruntarea de idei este aridă. Observația, în piesele sociale, nu depășește nici ea categorialul teatrului dilematic și al problemelor cheie. Livrescul este prezent și în limbaj, de cele mai multe ori abstractizat în sensul cerut de demonstrație. H.L. a dat și un *Petru Rareș* (1967) lucid și patriot. Un număr de piese într-un act: *Oaspetele din faptul serii* (1953), *Elena* (1956), *Și pe strada noastră* (1959), *Revederea* (1962), *Adolescentul* (1965). O ediție *Teatru* (I—II, 1973).

LUCA, Ion, 7.12.1894, Roman — 30.1.1972, idem. Familie de muncitori. Studii teologice; preot caterisit. Doctoratul în drept la București (1924). Profesor pînă în 1941. Primele piese tipărite la Bacău, pe socoteală proprie. Romantic întîrziat, dramaturgul a dat un număr de piese

Scanned with OKEN Scanner

calofile în versuri, cu subiecte istorice sau mitologice. O tragedie, care preia legenda Meșterului Manole, e *Icarii pe Argeș* (1933). *Rachieriţa* (1934) e drama unei femei cinstite, tîrîte în mocirlă, care trebuie să-și reprime sentimentele: Aniţa e ţiitoarea lui Dumitrașcu Vodă Cantacuzino, sacrificiu nerecunoscut într-o ţară cu boieri duplicitari. *Amon Ra* (1937, 1940) se petrece în Egiptul lui Amenhotep și e mai sus de toate o succesiune de discuţii metafizice. O comedie de succes a fost *Morișca* (1936), titlul indicînd funcţionarea sensurilor în mașinăria presei și politicii burgheze, altfel grotescul combinîndu-se cu melodramaticul. Mai abstractă e *Femeia, fiica bărbatului* (1938), dramă a forţelor ancestrale și a principiilor telegonice, comunicarea păcatelor către descendenţi constituind firul dramatic. Alte piese sînt: *Evdochia* (1938), *Femeia Cezarului* (1940), *Alb și negru* (1941), *Javra pămîntului* (1942), *Năframa iubitei* (1944), *Salba reginei* (1946), *Dumitra* (1948), *Cuscrii Gherghinei, Fata din flori, Iubire învrăjbită, Neliniștea Doamnei, Cuza Vodă, Leana vrăjitoarea* (1968), *Chiajna* (1968), *Cele patru Mării (Tot rău-i spre bine)*. În genere, dramaturgul aduce personaje a căror realizare umană e sortită eșecului prin dogme sau fatalităţi. Situaţia se schimbă însă în *Apele-n jug*, unde o muncitoare de la hidrocentrala Bicaz intră într-un joc al calomniilor sabotorilor și iese cu bine. Majoritatea pieselor sînt impermeabile raportărilor la actualitate.

LUCA, Remus, 25. 5. 1923, Tg. Mureș. Familie de funcţionari. Bacalaureatul la Liceul „Vasile cel Mare" din Blaj (1943). În 1946 se înscrie la Facultatea de litere din București. Lucrează apoi ca redactor la o gazetă din Tg. Mureș. Învăţător. După terminarea Școlii de literatură „Mihai Eminescu" (1952) e redactor la „Viaţa Românească". L.R. începe să scrie versuri în timpul liceului. Primele schiţe și povestiri apar în presa locală. În 1952 este prezent cu povestirea *Într-o gară* într-un volum cu Ion Istrati. Multe elogii ale criticii îi aduce nuvela *Ana Nucului* (1953), unde soţia unui grăjdar devine directoare a căminului cultural din cătunul Nima Cărpinișului, drept care soţul, adept al muncii brute și care crede că va fi părăsit de soţia pe cale de a se intelectualiza, se reîntoarce la un chiabur local, dar numai temporar, căci acceptă finalmente să se alfabetizeze la căminul cultural. Descriptivismul naiv al noilor realităţi poate fi întîlnit și în *Povestiri* (1955), *Liniștea iernii* (1956), *Dimineaţă de mai* (1959), *Revedere* (1960). Problema naţionalităţilor apare în *Cămașa de mire* (1958): Ion Chirilă intră la închisoare pentru că l-a ucis pe tatăl Marikăi, unguroaică, pe care o iubește și care se va mărita cu un altul. În romanul reportaj *Cu ce se șlefuiesc diamantele* (1966) cinci bărbaţi de vîrste și profesiuni diferite, aflîn-

du-se într-o vilă din cauza unei ploi, vorbesc despre viaţă şi dragoste, exemplificîndu-şi opiniile prin fapte trăite sau auzite. Erotismul obişnuit în cadrul problemelor omului contemporan şi în *Poveste de dragoste* (1962), *Ziua întîlnirilor* (1963), *Nume* (1972), *Apocrife* (1975). Proză istorică şi baladescă în *Drum de soartă şi de răzbunare* (1970). Proză de detecţie: *Astă-seară îl arestăm pe asasin* (1967). A tradus din prozatori maghiari din România.

LUCA, Ştefan, 7. 9. 1924, Berghia — Mureş. După terminarea Şcolii Normale din Blaj (1943) este ziarist în Tg. Mureş. În 1954 absolvă Şcoala de literatură „Mihai Eminescu", apoi e redactor la „Contemporanul", la publicaţiile româneşti în limbi străine, „Gazeta literară", din 1969, la Editura Mihai Eminescu. *Cişmele şi noroi* (1954), însumare de şase schiţe cu subiecte similare, satirizează birocraţia şi carierismul în stilul caracterelor şi fizionomiilor. Numeroase volume ulterioare sînt consacrate reflectării realităţilor socialiste şi a unor întîmplări din trecut, satul şi provincia transilvană atrăgîndu-l cu deosebire, dar şi episoade din război sau din lupta partidului în ilegalitate: *Din satul meu* (1956), *Zile de iulie* (1956), *Lala* (1957), *Drumul trece prin pădure* (1960), *Balul intelectualilor* (1961), *Însemnările unui învăţător* (1963), *Moştenirea* (1964), *Servieta Eleonorei* (1965), *Penumbre* (1969). *Cheia de Fa* (1972) e un roman autobiografic dezordonat. În volumele pentru colecţiile militare sau de aventuri, intenţia educativă este prea explicită, iar aventura prea comună: *Itinerar neobişnuit* (1962), *Septembrie pe Crişuri* (1963), *Salcia supărată* (1965), *Sub cerul toamnei de atunci* (1965), *Cuib de viespi* (1966), *Nu e senină dimineaţa* (1970). Pentru copii: *Aventurile lui Nucu* (1956), *An de şcoală* (1957). Publicistică: *Călător pe întinsul patriei* (1960). A tradus din scriitori maghiari.

„LUCEAFĂRUL". La 15 iulie 1958 apare primul număr al revistei „Luceafărul", organ al Uniunii scriitorilor din R.S.R., descinzînd din „Tînărul scriitor". În prolog se precizează: „Ne adresăm în primul rînd tinerilor, celor care s-au afirmat de pe acum, sau celor ce se vor afirma". Revista e bilunară; cu nr. 1/1960 îşi măreşte formatul; odată cu nr. 21/1965 devine săptămînală, cu reducerea numărului de pagini de la 12 la 8. La început, este condusă de un director (Mihai Beniuc) şi de un colegiu de redacţie: Dumitru Corbea (redactor şef adjunct), Dan Deşliu (redactor şef), Mihu Dragomir, V. Em. Galan, Silvian Iosifescu, Aurel Mihale, Mihai Novicov, Perpessicius, Titus Popovici, Al. I. Ştefănescu (redactor şef adjunct), Tiberiu Utan, Haralamb Zincă (redactor şef adjunct). Revista are cîteva etape distincte. După începuturi obscure, urmează direcţia lui Mihu Dragomir, apoi aceea a lui Eugen Barbu (1962—1968). Specializarea revistei este la început foarte pronun-

Scanned with OKEN Scanner

ţată. Două rubrici se ocupă exclusiv de colaboratorii începători: *Dintre sute de catarge* şi *Steaua fără nume*, părăsite mai tîrziu pentru *Poşta redacţiei*. Mihu Dragomir ţine un *Mic dicţionar poetic*, din 1961, pentru familiarizarea tinerilor cititori şi debutanţi cu dificultăţile tehnice ale poeziei. Un ciclu de interviuri despre *Măiestria literară* are acelaşi scop, deşi nu toţi cei interogaţi sînt de prima mînă. Iniţiativa va reapărea în timp, în anii 1966—1967. Un profil distinct are *Pagina elevului*, alături de *Cronica limbii*, scrisă de specialişti. În rest, „L." nu se deosebeşte la începuturile sale de celelalte reviste prin calitatea literaturii publicate. Aici îşi vor publica marile lor poeme Ion Gheorghe, Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, precum şi o serie de tineri poeţi şi prozatori, de la Dumitru M. Ion la Horia Pătraşcu. Povestiri apte pentru controverse vor fi *În treacăt* de Nicolae Velea, *Leul Albastru* (1965) de D.R. Popescu. Îşi vor face şcoala reportajului sau şi-o vor perfecţiona, printre alţii: Romulus Zaharia, Sînziana Pop, Gica Iuteş, Mihai Stoian etc. Cronica literară este susţinută de-a lungul timpului de I.D. Bălan, Al. Oprea, Dan Hăulică, Eugen Barbu, Aurel Martin, Gheorghe Achiţei, Dragoş Vrînceanu, M.N. Rusu. Cronica plastică impune pe Mihai Negulescu, după ce o vreme M.R. Paraschivescu semnase rubrica *Civilizaţia ochiului*. În cadrul aceleiaşi rubrici s-au purtat polemici, dintre care cea mai notorie este aceea în jurul monumentului lui Eminescu ratat de C. Baraschi. Cronica teatrală este ţinută cu regularitate, energie şi talent de Dinu Săraru. Inedit în contextul presei româneşti a fost *Dicţionar de literatură română contemporană* şi *Addenda la Dicţionar*, pregătite de iniţiative anterioare de prezentare prin *Fişe* (1959), *Profiluri literare* (1961), *Scriitori pentru copii* şi *Medalioane* dedicate unor autori contemporani. Prin Eugen Barbu „L." devine mai puţin o revistă de informare şi îndrumare a tinerilor, cît un periodic de atitudine şi polemică. *Atitudini*, *Accente*, *Vitraliu* îşi îndreaptă atenţia către aspectele precare ale vieţii literare, uneori atacurile fiind nedrepte şi fără semnătură. Polemică e fiecare rubrică, chiar şi aceea de sport ţinută de Fănuş Neagu, apoi de Eugen Barbu. Spre sfîrşitul lui 1967, revista îşi permanentizează semnatarii unor rubrici. Vladimir Streinu continuă eseurile din *Distinguo*, serie începută în octombrie 1965; Eugen Barbu asigură rubrica *Sport*, Mihnea Gheorghiu *Note şi contranote*, Al. Piru *Controverse*, preluînd spaţiul *Cărţii albe*, rubrică de Al. Rosetti, Marian Popa cu *À propos de...* etc. Este momentul organizării unei echipe, valoroasă mai ales prin sectorul critică. O altă etapă se conturează din iunie 1968: Ştefan Bănulescu (redactor şef), Gh. Tomozei, Cezar Baltag şi Fănuş Neagu (redactori şefi adjuncţi) promo-

vează un grup etanș, refuzînd colaborarea exterioară. Scriu acum: M. Ungheanu (cronica literară), L. Dimov, N. Manolescu etc. Editoriale nesemnate ridică probleme de două decenii tradiționalizate. Interesul comentatorilor de cărți se orientează acum mai ales spre producțiile tinerilor inovatori, care sînt susținuți și teoretic. Din 1970 revista capătă o coloratură intens publicistică prin Adrian Păunescu. Cronicii literare, Dan Laurențiu îi imprimă o ținută filozofică, iar Eugen Simion una estetică. Cu nr. 16/1970 apare regulat rubrica „În fiecare săptămînă Marin Preda răspunde la o întrebare". Marin Sorescu scrie cronică teatrală, Radu Dumitru se ocupă de televiziune. La *Poșta redacției* răspund începătorilor Fănuș Neagu (cu o asprime terapeutică) și Cezar Baltag (cu o politețe ironică). O rubrică permanentă este *Revista străină*. Recenzii sînt semnate de *Lector*, la rubrica *Breviar*, și de Nicolae Ciobanu și Alex. Ștefănescu sub titlul *Compendiu*. În 1970 au rubrici Teodor Mazilu, Nicolae Manolescu, Ion Caraion, Al. Paleologu. În 1971 Nicolae Ciobanu ține cronica literară; au rubrici: Nicolae Velea, N. Balotă, E. Papu, B. Cioculescu, Ov. S. Crohmălniceanu; de arte se ocupă Grigore Hagiu și Ovidiu Constantinescu. Cu nr. 5/1972 redactor șef e Virgil Teodorescu, fiind secondat de Georgeta Horodincă și de S. Damian. Colaboratori sînt: Mircea Iorgulescu (un *Jurnal de lectură* consacrat recenziilor), Dan Cristea, Dan Laurențiu, C.M. Ionescu, Mircea Martin, Al. George, Adrian Isac, Silvian Iosifescu, Ion Ianoși, Al. Sever, M. Petroveanu, H. Zalis, Sașa Pană, Savin Bratu, L. Raicu, P. Solomon, Ileana Vrancea, Gh. Schwartz, Brunea-Fox, Gellu Naum, N. Tertulian, Z. Ornea, Norman Manea ș.a. Cronica literară e preluată de Florin Mihăilescu, apoi de Paul Georgescu. Cu nr. 19/1974 redactor șef e Nicolae Dragoș; în nr. 26/1974 apare și un colegiu redacțional. M. Ungheanu e redactor șef adjunct și titularul cronicii literare. Din nou se schimbă colaboratorii: Dorin Tudoran recenzează poezia, Dan Cristea și Paul Dugneanu critica, N. Baltag și V. Bugariu proza. Au rubrici: Adrian Păunescu, Aurel Dragoș Munteanu, Cezar Ivănescu, Dumitru M. Ion, Marius Robescu; Geo Dumitrescu ține poșta redacției, Mircea Iorgulescu prezintă tineri scriitori, mulți reprezentați la rubrica *Cariatide*. C. Stănescu comentează cartea de debut; mereu se înființează rubrici. Apar și eseuri despre cei în vîrstă sub titlul *Contemporanii noștri*. Scriu des Eugen Barbu și Al. Piru. În genere, tinerii sînt foarte bine reprezentați cantitativ, dar imaginea despre literatura cea mai tînără este pulverizată, incompletă.

LUDO, Isac, 4.11. 1894, Iași — 23. 5. 1973, București. După debutul în 1913 din „Absolutio", revistă proprie, se consacră gazetăriei, practicată la publicații progresiste și continuată mai ales

Scanned with OKEN Scanner

în primii ani de după Eliberare. Editor de reviste: „Adam" (1929—1936), „Răspîntia" (1944—1946), a condus colecții de cărți. În proza literară, gazetarul domină, romanele sale nefiind decît opere cu minimum de ficțiune, în care autorul își poate exercita verva și sarcasmul asupra evenimentelor politice. Ciclul *Paravanul de aur*, format din romanele *Domnul general guvernează* (1953), *Stare de asediu* (1956), *Regele Palaelibus* (1957), *Salvatorul* (1959) și *Ultimul batalion* (1960) reprezintă o cronică socială a României de după primul război mondial. Cu o deosebită virulență sînt atacate toate formele politico-economice și instituțiile oficiale burgheze. Autorul operează cu fapte și personaje reale, în cele mai multe dintre cazuri, optînd uneori pentru mici modificări caracterologice prin care se maschează convențional figurile istorice. Erijat în moralist, autorul nu-și refuză incisivitatea, care frizează uneori trivialitatea neconvertită în act artistic. Alte romane sau povestiri păstrează caracterul gazetăresc, de comandă socială momentană. *Gura de lup* (1954) satirizează modul de viață american; *Corsetul* (1955) ridică problema reînvierii militarismului vest-german, pornind de la documente oficiale; *Războiul lui Tănase Cireș* (1958) este o culegere de povestiri care vizează practicile exorcistice; *Ilustrul N.N. din N.N.* (1958) e o panoramă a formelor de exploatare a țărănimii în timpul acestui secol, iar *Soluția a patra* (1960), o analiză a împrejurărilor care au dus la declanșarea ultimului război mondial. I.L. rămîne un autor fecund, cu vervă jurnalistică și disponibilități pentru formele acide ale comicului, mult prea circumstanțializat la obiecte tratate insuficient artistic și depășite mereu de schimbarea perspectivei în interpretarea istoriei. Prefațează ediții de *Opere alese* ale umoristului Șalom Alehem.

A.O.: *Gorki în fața revoluției*, 1917; *Hodje-Podje*, nuv., 1928; *Mesia poate să aștepte*, r., 1933; *Domnișoara Africa*, r., 1949; *Soldatul cățelului Toby*, r., 1951.

LUMEZIANU, Eugen, 22. 5. 1937, Constanța. Liceul terminat în orașul natal (1954), studiile de filologie la București, în 1959; profesor de liceu (1959—1963), inspector școlar (1964—1966), redactor la „Tomis" (1966—1971), din nou profesor. Debutul în „Luceafărul" (1961). Povestiri și nuvele care evidențiază micile laturi negative ale existenței contemporane în volumele *Mersul ciudat al lucrurilor* (1968) și *Ultima zi optimistă* (1971).

LUNGU, Alexandru, 18. 4. 1924, Cetatea Albă. Studii de medicină la București. Șef de secție la Institutul de endocrinologie al Academiei R.S.R.; membru al Academiei de științe din New York. Numele său, în afara lucrărilor de specialitate, figurează pe cîteva volume de poezii: *Ora 25* (1946), *Dresoarea de fluturi* (1968), *Timpul oglinzilor* (1968), *Altceva decît umbra* (1969), *Ninsoarea*

neagră (1970), *Poeme* (1971), *Armura de aer* (1973). Poemele sale sînt exerciții imagistice, trăind prin forța metaforismului pletoric și arborescent; poezie cerebrală, de fantezie insolită, atinsă uneori de artificialitate.

LUNGU, Alexandru D., 8. 4. 1928, Miorcani — Botoșani. Actor de teatru și film. *Hotar* (1960) narează întîmplările țesute în jurul asasinării tînărului medic Ștefan Blîndu, într-un sat moldovean contemporan, textul remarcîndu-se prin comicul de tip popular și superficialitatea psihologică, prin combinația insolită de idilism și violență. *Cristal* (1967) și *Cu soarele în brațe* (1968) aduc povestiri din care unele reconstituie universul copilăriei și adolescenței, iar altele surprind momente specifice din viața șantierului industrial, privit prin prisma tineretului. Literatură confesivă, atmosferă ușor tenebroasă, realizată prin nedeterminarea situațiilor umane.

LUNGU, Ioan, 18. 6. 1921, Valea Mare — Arad. Liceul la Brad, bacalaureatul la Deva (1942); studii de medicină la Cluj și Sibiu și paralel de filozofie (1943—1946, licența în 1948); a studiat și la Leningrad (1946—1947). Conferențiar universitar pentru Bazele marxism-leninismului (1948—1950), bibliotecar (1950—1951), cercetător la Institul de istorie. Activitate redacțională la „România viitoare" (1944—1945), „Tribuna nouă" (1945—1946), „Adevărul Ardealului", „Lupta Ardealului", „Făclia", „Tribuna". În *Itinerarii critice* (1964) literatura contemporană e abordată dintr-o perspectivă sociologică. *Regele pălăriilor* (1967), roman-parabolă, presupune că la baza unei inițiative umane sau evoluții istorice se poate afla o farsă sau o eroare, accidentalul sau legi de neînțeles; altfel, într-un glacial burg teutonic denumit Decembrie, candidul Ralf Sellon își consumă iubirea pentru o simbolică Venus meridională, confundată cu Lionella, o siciliană, și cu Sfînta Fecioară. Cartea e o aplicare a perspectivei ironice: personajele sînt marionete într-un spectacol grotesc care are nevoie de roluri rulate de istorie la infinit. *Recviem rustic* (1973) e un roman care amestecă autobiograficul, pictura de moravuri, realismul obiceiurilor în tonalitate comică și ravagiile războiului; în centru se află biografia erotică a unui bărbat viril, dur și impulsiv, administrator neglijent prin care s-ar demonstra cam naiv cum nervozitatea și hazardul stîrnesc catastrofe sociale și familiale. Proza lui I.L. este expediată stilistic.

LUPAN, Radu, 23.3. 1920, Galați. Redactor la „Contemporanul", E.S.P.L.A.; funcționar la Uniunea scriitorilor, din 1947 și pînă astăzi, cu mici întreruperi. După broșuri de tipul *Lupta pentru pace a oamenilor muncii din țările marshallizate* (1950), *Tineretul lumii luptă pentru a-și apăra viitorul* (1951), dă eseurile *George Bernard Shaw* (1958) și *Hemingway* (1967), care definesc

Scanned with OKEN Scanner

un interpret aplicat către analiza operei și mai puțin interesat de personalitatea fizică sau anecdotică a autorului. Stilul e sever, totdeauna la obiect. Romanul *Războiul ascuns* (1961) evocă România din vara anului 1944, urmărind jocul subteran al forțelor de rezistență și în special activitatea unei formații patriotice de luptă. Traduceri din: Galsworthy, W.S. Maugham, Gr. Greene, T. Rattigan, K. Chandar, Th. Wilder, Dos Pasos, Faulkner, Hemingway, Fr. Dürrenmatt, W. Hofmann, H. Matusow.

LUPU, Nicolae, 9. 10. 1947, Velești — Dolj. Liceul de arte plastice la Craiova, terminat în 1966; profesor de desen, după terminarea Facultății de arte plastice, în 1970. Poezie a stării de grație, erotism suav, incantații imnice fără început și fără sfîrșit, metaforism luminos și rarefiat într-o țesătură barocă; *Dospirea ploii* (1971), *Nuntă călătoare* (1973), *Paznic al grădinilor* (1975), *Ce se cuvine?* (1976).

LUPULESCU, Iosif, 24. 7. 1937, Bichigi—Timiș. Urmează o școală profesională (1952—1955), e muncitor la Hunedoara și Reșița (1955—1964), timp în care-și termină și liceul, devine învățător (1964 — 1965), inspector, apoi asistent de regie la Buftea, din 1970. Prozatorul tipărește schițe și romane bazate pe experiența sa de viață: schițele din *Aș fi vrut să fie marți* (1970) sînt dezvoltate în romanele *În umbra stăpînului* (1971) și *Șansa* (1975) consacrate existenței și dilemelor personale ale tinerilor furnaliști și oțelari, sau în *Pariu pe alb* (1973) unde apare mediul unui internat școlar. Pretutindeni efectele se bazează exclusiv pe valoarea epică a evenimentelor neprelucrate literar.

LUSCALOV, Petre, 16.4. 1927, Chișinău — Lăpuș. Autor de povestiri pentru copii și tineret scrise în manieră tradițională și avînd subiecte din viața contemporană: *Nufărul roșu* (1950), *80 000 de prieteni* (1950), *Tăurașul* (1963), *Cerbul alb* (1968), *Ostrovul lupilor* (1969), *Extraordinarele peripeții ale lui Scatiu și ale prietenului său Babușcă* (1974). Comedia *Jaguarul roșu* (1967) și *Iubire interzisă* (1974) se ocupă de problemele morale pe care civilizația materială modernă le ridică adulților. A dat scenarii de film. Unele dintre povestiri au fost traduse în limba chineză.

Scanned with OKEN Scanner

M

MACOVESCU, George, 28.5. 1913, Joseni — Buzău. Liceul la „Sf. Sava." Studii de drept la București. Carieră diplomatică: ambasador în S.U.A., secretar general în Ministerul Informațiilor. O vreme, director general al cinematografiei. Prim adjunct, și din 1972 ministru al afacerilor externe. Președinte al Uniunii scriitorilor din 1977. Carieră universitară: profesor, șef al catedrei de teoria literaturii la Facultatea de limba și literatura română din București. Debutează cu publicistică în timpul liceului. Colaborează la „Cuvîntul liber," „Facla," „Adevărul," „Dimineața," „Lumea românească". Primul volum, datat 1950, este semnat cu pseudonimul Victor Duran: *Contradicții în imperiul britanic*. De interes literar sînt eseurile *Viața și opera lui Alexandru Sahia* (1950) și *Gheorghe Lazăr* (1954, ed. rev. 1973), lucrări de reconsiderare. Cu studiul *Unele probleme ale reportajului literar* (1956) încearcă o sinteză asupra posibilităților de manifestare ale speciei, pornind de la premisa că reportajul literar urmează aceleași legi generale ca orice altă specie a literaturii: bazîndu-se pe imagine și pe cunoașterea artistică a realității, el se distanțează de ziaristica obișnuită. *Catargele înalte* (1972) aparține literaturii implicit colocviale și paremiologice, interlocutorul fiind un tînăr contemporan. O parte din publicistica perioadei 1933—1971 a fost adunată în volumul *Vîrstele timpului* (1971): caracteristica principală a acestei activități este lupta pentru demnitatea culturii și a omului de cultură. Un număr de poeme elegiace publicate prin reviste vin să rotunjească o operă și o personalitate căreia îi sînt caracteristice rigoarea gîndirii și expresiei. Studii de istoria diplomației; operă didactică în domeniul teoriei literare.

Scanned with OKEN Scanner

MAGHERU, Darie, 25. 10. 1923, Prejmer — Brașov. Urmează Conservatorul dramatic din Iași (1948 — 1950). Profesează apoi actoria la Brașov, Ploiești, Arad, Botoșani. Debutează, în 1941, cu placheta *Cu barda-n porți de veac,* în care teribilismul și energetismul juvenil colaborează fructuos. Poemul dramatic *Eu, meșterul Manole* (1957) revalorifică mitul național în spirit prometeic și rebel-renascentist, conducerea dramatică și maniera stilistică fiind prețios alambicată. *Poeme* (1968) adună versuri de magii cotidiene; un joc nonșalant cu erudiția și cu formele versificației în *Caprichos* (1970) și *Schițe iconografice* (1973).

MAGYARI Lajos, 26.10. 1942, Odorheiu Secuiesc. Poet de naționalitate maghiară. Liceul „Petru Groza" din orașul natal, terminat în 1960; licența în filologie la Cluj (1966); profesor la Vînători (1967 — 1968), redactor la ziarul „Megyei Tükör" din Sf. Gheorghe. Atracție pentru teme istorice, în tonul baladelor secuiești, în *Baladă cu șapte fețe* (1969). Lirism confesiv, agitație interioară în poemul *Jurnalul lui Csoma Sándor* (1970) și în placheta *Legături* (1976).

MAIORESCU, Toma George, 8.12. 1928, Reșița. Liceul teoretic la Timișoara, terminat în 1947. Facultatea de litere începută la Cluj, continuată la București și părăsită pentru Institutul de literatură „Maxim Gorki" din Moscova, absolvit în 1954. Redactor la „Luptătorul bănățean", „Lupta Ardealului" (1946—47) și la „Contemporanul", din 1954, redactor șef la „România pitorească." Primele colaborări publicistice în 1945. *Lespezi pe un veac apus* (1947), *Întoarcerea în patrie* (1955), *Ritmuri contemporane* (1959), *Ochii Danielei* (1963), *Călărețul albastru* (1975) sînt elocvente pentru un poet retoric și prolix, cultivînd versul alb și locul comun al declarativismului abstract. *Timp răstignit* (1969) și *Insula cu orchidee mov* (1973) se remarcă mai ales ca aglomerare de propoziții și prin fanteziile de dispunere tipografică avangardistă. *Ucigașul și floarea* (1970), antiroman aleatoric și polițist „în urmărirea ideii," e un text burlesc și haotic cu personaje alegorice, elemente de *science-fiction* și oarecare umor. Reportaje, note de drum și publicistică în: *Călătorie prin vreme* (1956), *Unde se întorc cosmonauții* (1962), *Zeii descuiți* (1966), *Dialog cu secolul și oamenii* lui (I, 1968, II, 1972), *Operațiunea O, 17* (1973), *Jurnalul unei pasiuni* (1975).

MAJTÉNYI Erik, 19. 9. 1922, Timișoara. Scriitor de naționalitate maghiară. După patru clase de liceu devine muncitor în orașul natal (1939—1940), mai tîrziu redactor la „Ifjúmunkás" (1948 — 1951), „Előre", Editura tineretului. Debutează cu versuri în 1940. Volume de versuri: *Ei să se teamă!* (1952), *De strajă* (1953), *În drum* (1954), *Versuri* (1955), *Adio odelor* (1957), *Îndemn* (1959), *Acum stelele se*

înmulțesc (1960), *Din zori pînă dimineața* (1962), *Mesaj de drum* (1962), *Am visat o statuie* (1965), *Cele mai frumoase poezii* (1969), *Un poem singur* (1972). Poetul susține aproape două decenii lirica cetățenească și de angajament politic ferm, în care aduce un optimism necondiționat. Structural romantic, el compune îndeosebi poeme bazate pe antiteză. În repertoriul tematic intră: existența citadină, întreprinderile industriale, armata nouă, cîmpia cooperativizată, amintirile erotice proprii în raport cu mutațiile vîrstei, familia integrată în societate, funcția poetului văzut în avanpostul umanității. Cu timpul, fără să-și piardă caracterul confesional, poezia sa evoluează de la identificarea simplă a eului cu generalul către nuanța personalizatoare: verbalismului imperativ, ce coincide convențional cu trăirea plenară, i se substituie preocuparea pentru simboluri și metafore globale. O epopee satirică respectînd ușurințele genului e *Ultimul Zsolnoky* (1958). Alte volume sînt destinate copiilor: *Lunile anului* (1951), *Foc de tabără* (1954), *Micii marinari* (1954), *Să citim împreună* (1954), *Iepurașii călători* (1955), *Pitpalacul* (1957), *Cetatea literelor* (1962), *Poze, poze* (1963), *Teul năzdrăvan* (1965), *Un coș cu flori* (1966), *Pasăre albă* (1967), *Bonifaciu pilotul* (1968), *Măzăriche* (1973), *Poezii pentru copii* (1975). Un roman de aventuri problematizînd existența modernă e *Capcana de beton* (1968). Caracterologie satirică în *Menajerie ilustrată* (1971); note de călătorie în *Șapte zile în insula cîinilor* (1971); proză autobiografică în *Clopot de bord în Strada Lunii* (1976); un scurt roman oarecare e *Moștenitorii* (1967). A tradus în maghiară autori români și străini; prefațator al unor debutanți. I s-a tradus în românește un volum de *Versuri alese* (1955).

MALAMEN, Iolanda, 28.4. 1948, Iași. Liceul terminat la Ploiești (1965); a început studiile de filologie română la Iași și de medicină veterinară, în 1967. Debutul în „Cronica" (1967). Poezie discursivă despre poezie, natură și viață, abundent metaforizată în lanțuri sau fascicole în *Starea de grație* (1971), *Călătorie în natură* (1973) și *Pămînt sub zăpadă* (1976).

MALIȚA, Mircea, 20. 2. 1927, Oradea. Studiile secundare începute la Liceul „Em. Gojdu" din orașul natal, continuate la Făgăraș și Beiuș, încheiate la Liceul „Gh. Lazăr" din București. Licența la Facultatea de matematică (1950); studii filozofice între 1945—1948. Profesor universitar, doctor, academician; director al Bibliotecii Academiei (1950 — 1955); consilier în Ministerul Afacerilor Externe (1956—1961), adjunct al ministrului afacerilor externe, ministru al învățămîntului (1970—1973), Consilier al Președintelui Republicii, adjunct de șef de secție la C.C. al P.C.R. Primele articole în presa din Oradea (1946). M.M. este autorul unor relații de călătorie în care omul

modern, iubitor al culturii, își verifică și-și destăinuie sentimentele și reflecțiile în fața marilor monumente ale civilizațiilor omenirii: *Repere* (1967), *Sfinxul* (1969), *Pietrele vii* (1973), *Fire și noduri* (1975). *Civilizația anului 2000* (1969), *Aurul cenușiu* (I—III, 1971, 1972, 1973), *Idei în mers* (1975) sînt culegeri de eseuri constituite într-o meditație asupra progresului uman, pornită de la o solidă cunoaștere a fenomenului teoretic și tehnologic actual și a istoriei ideilor. Ele interesează deopotrivă și literatura, în măsura în care exactitatea transcende în ficțiune și devine un stil, pentru care literatura este nu numai cuvînt, ci și idee. Lucrări de istorie și teorie a diplomației.

MANDRIC, Eugen, 28. 10. 1930, Dîngeni — Botoșani. A fost, printre altele, director al Studioului cinematografic București, redactor la studioul de filme documentare „Al. Sahia". O vastă activitate gazetărească, risipită generos și iremediabil în presa ultimelor decenii, a impus un jurnalist de clasă, spiritual și polemic. *Campanie de primăvară. Pe teren* (1956) este unicul său volum, pierdut definitiv prin caracterul efemer al obiectului tratat. A dat scenarii și comentarii de film.

MANEA, Norman, 19.7. 1936, Suceava. Liceul „Ștefan cel Mare" din orașul natal, terminat în 1954; student la Institutul de construcții (1954—1959); inginer proiectant la Suceava (1959—1960), Ploiești (1960—1965), inginer principal la București (1965—1968), cercetător științific între 1968—1971. Debutul în „Povestea vorbii", prezentat de M.R. Paraschivescu (1966). Nuvelele din *Noaptea pe latura lungă* (1969) și *Primele porți* (1975), ca și romanele *Captivi* (1970), *Atrium* (1974) și *Cartea fiului* (1976) sînt, în structurile de ansamblu, epigonice, repetînd formule de polarizare a unor evenimente și ipoteze în jurul unor personaje, prin mărturii, supoziții, anchete; remarcabilă e însă analiza psihologică subtilă, realizată în funcție de un alter-ego al autorului, de obicei un tînăr voluntar, lucid, intelectualist cu gustul cazuisticii. Redactarea e minuțioasă, dar aglomerată pînă la monotonie.

MANOLESCU, Florin, 11. 1. 1943, București. Fiul unui avocat. Liceul „Gh. Șincai" terminat în 1961, studiile filologice în 1968. Asistent la Catedra de istoria literaturii române de la Facultatea de limba și literatura română; a fost lector de limba și literatura română la Dortmund (1972—1974). Debutul în „Contemporanul" (1965). A fost cronicar de poezie la „România literară" și la „Argeș". *Poezia criticilor* (1971) conține tot ce se poate scoate din subiectul dat, sub raport psihologic, al istoriei și teoriei literare, zona de cercetare fiind românească.

MANOLESCU, Ion Sofia, 24. 11.1909, Horia — Neamț. Este ucenic, brutar, zidar, electrician, salahor; după studii de rigoare,

Scanned with OKEN Scanner

devine inginer agronom, în 1946. Debutul în „Carnet literar" din Buzău (1931). Influențat de mișcarea de avangardă interbelică, poetul scrie totuși limpede și direct, cu conștiința limitelor ființei sale și aceea a unicității acesteia: *Odihnă neagră* (1936), *Muntele ascuns* (1938), *Întîlnirea cu focul* (1944), *Soare scufundat* (1966), *Pînă unde pot muri* (1969), *Involucru* (1970), *Între mine omul și voi cartofii* (1975, poem scris între 1944—1945) și *Așa i-a fost dat Romei* (1976) sînt volume dominate de solaritatea senină și utilitară; umanitarist și sentimental, elegiac clasicizant, poetul revine uneori la asociația contrastivă modernistă; terminologia agrotehnică și experiența agronomului în genere sînt prezente pe parcursul operei.

MANOLESCU, Nicolae, 27. 11. 1939, Rîmnicu Vîlcea. Școala medie nr. 1 din Sibiu. În 1956 se înscrie la Facultatea de filologie din București, întreruptă în 1958 și reluată în 1960; licența în 1962. Lucrează pentru puțin timp în redacția revistei „Contemporanul". Lector la Catedra de istoria literaturii române. Titular al cronicii literare la „Contemporanul" și „România literară" (căreia îi este o vreme și redactor șef adjunct), este criticul cu cea mai îndelungată activitate postbelică de acest tip. Programatic, N.M. este un călinescian. Opera literară este o disponibilitate a cărei realitate infinită trebuie inventată, marea operă fiind hieroglifă. Impresionist, empiric, antidogmatic, scriind totdeauna mult și la persoana întîi a unui eu categoric, el refuză în consecință și își justifică în același timp absența informării. Practic, criticul ocolește de obicei locurile comune ale expresiei opțiunilor: emițînd judecăți de finețe, el ține însă seama de adevărul potrivit căruia personalitatea criticului înseamnă și acte de violență, constînd în negări sau alegeri ostentative, acte paradoxale și chiar de scandal. Mobilitatea de apreciere îl poate duce la redactarea unor cronici total opuse despre aceeași carte; arbitrariul e fertil, uneori vindicativ, alteori corectiv. În cazul unor mari scriitori pleacă de la sugestii oferite de alții, dar evită repetiția prin subtile variații care merg uneori pînă la opoziție; propriul punct de vedere asupra unui scriitor e variat cu abilitate de la o carte la alta. Se poate observa o oarecare slăbire a interesului pentru expresie pe măsură ce cantitatea de literatură recenzată crește. Volumele publicate sînt concludente, dar reflectă o infimă parte a activității criticului, aceea eseistică, în care libertatea de mișcare a efemeridelor e folosită cu grație și fără grijă: *Lecturi infidele* (1966), *Teme* (I, 1971; II, 1975). *Metamorfozele poeziei* (1968) extinde baza teoretică a criticii, introducînd idei hegeliene prin intermediul lui Maurice Blanchot. Istoria reală a poeziei este subiectiv considerată în exclusivitate istoria propriei ei conștiințe, lucrul fiind aplica-

Scanned with OKEN Scanner

bil după el și la literatura română. Poezia are inițial un obiect, altul decît ea însăși și pentru care este doar un suport (emoție, idee, spiritualitate), dar sfîrșește prin a se exprima pe sine, devenindu-și propriul obiect. În această ipoteză nu sînt de discutat poeți, cît moduri de manifestare ale momentelor unei dialectici a poeziei. Altfel, volumul e o suită de portrete lirice care încep cu Macedonski și se termină cu Radu Stanca. Unele idei vor folosi și studiului introductiv al antologiei *Poezia română modernă de la G. Bacovia la Emil Botta* (1968), „istorie literară prin citate". *Contradicția lui Maiorescu* (1970, ed. rev. 1973) se bazează pe o lectură infidelă, a operei, prin care se caută verificarea unei anumite scheme dialectice de realizare a oricărui mare critic român împărțit între știință și politică; în alt sens, excesul de inteligență se folosește pentru a relativiza o unitate existențială și culturală, pe drumul deschis de Paul Georgescu. O lectură fenomenologică dovedește și eseul *Sadoveanu sau utopia cărții* (1976). O antologie este *Nuvela română contemporană* (1964). Împreună cu D. Micu redactează *Literatura română de azi. 1944—1964* (1965), operă de popularizare realizată prin colportaj și procedee de panoramic, dealtfel unica lucrare de acest gen. A prezentat volume de debut, cu pasiunea și generozitatea necesară susținerii autenticelor talente.

MANOLIU, Petru, 28.6.1903, Mihăileni — Botoșani — 29.1.1976, București. Familie de învățători; studii de litere și filozofie la București. A fost redactor la „Bilete de papagal" (1928), „Curentul" (1930—1933), „Credința" (1933—1938), „Lumea românească" (1938—1939), „România" (1939—1940), „Timpul" (1940—1944). O frescă a Moldovei de la începutul secolului (*Rabbi Haies Refuł*, 1935), un roman al tineretului gidian (*Tezaur bolnav*, 1936), altul al declasării (*Moartea nimănui*, 1937), proză istorică (*Domnița Ralu Caragea*, 1938), epicul amestecîndu-se cu eseisticul, într-un montaj cinematografic. După Eliberare a publicat traduceri din Chamisso, Th. Mann, Corneille, J. Bainville, Sillanpaa, Linnankovski.

MANU, Emil, 9.10.1922, Izvorălu-Manu — Mehedinți. Liceul „Traian" din Turnu Severin. Licența în filologie la București (1946); urmează și dreptul. Profesor de liceu la Baia de Aramă și Turnu Severin (1947—1953), secretar științific al Societății de Științe istorice și filologice (1953—1960), redactor la Editura Muzicală (1960—1967), cercetător la Institutul „George Călinescu". Debutul cu poezie în ziarul „Nădejdea" din Turnu Severin (1940). Cercetător sîrguincios care sintetizează mici fapte literare fără îndrăzneala construcției ample, dar ordonat: *Traian Demetrescu* (1956), *Prolegomena argheziene* (1968),

Reviste românești de poezie (1972), *Sinteze și antisinteze literare* (1975). *Incunabule* (1969), *Ceremonia faianțelor* (1972) și *Ora magnoliilor* (1976) sînt plachete de versuri ale unui bibliotecofil grațios și ușor sau grav. *Mica „eroică"* (1970) e un jurnal de front din toamna lui 1944. Îngrijește o ediție de *Opere* ale lui I. Minulescu. Pentru copii: *Ultima corabie cu pînze* (1976).

„MANUSCRIPTUM", publicație a cărei apariție este determinată de necesitatea valorificării și popularizării fondului arhivistic al Muzeului literaturii române. Primul număr la sfîrșitul anului 1970, apariția fiind trimestrială. Animatorul publicației a fost mai întîi Perpessicius, apoi Alexandru Oprea, directorul muzeului. „M." tipărește documente inedite, integral sau nu, accentuîndu-se valoarea semnificativă, reprezentativă a textelor, scopul publicației deosebindu-se de acela al unei obișnuite colecții arhivistice: în sensul acțiunilor de reconsiderare și de valorificare a moștenirii literare, sînt evidențiate aspecte necunoscute din activitatea unui scriitor, se oferă noi imagini, sînt consolidate cele existente. Se prezintă inedite variate: beletristică, memorialistică, corespondență, acte și documente de tot felul; în genere, este evitată explicația amplă sau comentariul, dar apar și articole, cronici, recenzii, note. Iconografia este remarcabilă; numerele au uneori un caracter tematic.

MARCEA, Pompiliu, 20.10.1928, Ștefănești — Gorj. Fiu de țărani. Școala Normală la Tg. Jiu; Facultatea de filologie din București, absolvită în 1954, după care-și continuă în cadrul ei cariera universitară: azi e profesor la Catedra de istoria literaturii române. A fost lector de limba și literatura română la Paris (1963) și la universitățile din Köln, Bonn, Aachen și Düsseldorf (1970—1973); a mai fost redactor la Editura pentru literatură și director al Editurii pentru literatură universală; a lucrat în aparatul C.C. al P.C.R. A semnat studii de istorie literară cu funcție de popularizare biobibliografică a unor autori și fenomene, în cazul cărora nu e nici primul nici singurul cercetător sub raport analitic sau documentar: *Alexandru Sahia* (1961), *Ioan Slavici* (1965, ed. rev. 1968), *„Convorbiri literare" și spiritul critic* (1972), *Lumea operei lui Sadoveanu* (1976).

MARCIAN, Marcel, 25.9.1914, Bacău. Funcționar la Uniunea scriitorilor (1949—1973); a semnat cronici dramatice în „Națiunea" (1946). Versuri și proză pentru copii și tineret, fără virtuți literare deosebite, încercînd să îmbine delectantul cu moralizarea: *Vreo douăzeci de ani* (1939), *Povestire* (1942), *Dănel cu căciulă de miel* (1947), *În primăvara 1944* (1948), *Despre o conștiință* (1960), *Aproape o lună* (1964), *Teatrul operațiunilor* (1970). O piesă cu aceleași caracteristici: *Ghetuțe pentru ursuleți* (1956).

Scanned with OKEN Scanner

MAREȘ, Radu, 3.3.1941, Frasin — Suceava. Fiul unui agronom. Liceul „Eudoxiu Hurmuzachi" din Rădăuți; Facultatea de filologie la Cluj. A fost succesiv electrician, profesor, activist cultural, ziarist. Debutează în „Tribuna" (1959), revistă în redacția căreia va lucra mai tîrziu. *Anna sau pasărea paradisului* (1972) și *Cel iubit* (1976) constituie recorduri de complicație romanescă în direcția experiențelor formale postbelice: exercițiu de observație exterioară, joc cu timpurile narațiunii și personajelor, romanul excelează și prin claritatea dificilă a frazei enorm dezvoltate. Reportaje în *Vine istoria* (1972), în colaborare cu Vasile Sălăjan și N. Prelipceanu.

MARGUL-SPERBER, Alfred, 23.9.1898, Storojineț — 3.1.1967, București. Reprezentant de seamă al literaturii germane din România. Liceul început la Cernăuți e terminat la Viena, unde familia sa se retrage între 1914—1916; e bibliotecar într-o casă de cultură muncitorească, apoi soldat în armata habsburgică pe frontul din Ucraina (1917—1918), unde aderă la Marea Revoluție din Octombrie. În 1919 se află în România și-și începe studiile universitare, continuate la Paris (1920) și New York (1921), la o universitate serală. Redactor la *„New Yorker Volkszeitung"*, organul german al partidului comunist american. Din cauza unei maladii, se întoarce în România; e ziarist de stînga între 1926—1932, funcționar la Burdujeni (1932—1940), apoi meditator la București, pînă la Eliberare. Poeziile publicate la New York sau București strălucesc prin sentimentele individuale, mai ales erotice, tratate într-o manieră ce conciliază lecturile clasice și moderne din poezia germană cu unele motive românești, mai ales după Eliberare. Sînt prezente temele eterne ale umanismului generos, melioarist și militant, dar și natura natală, copilăria și mitologia ei, trecutul negru evocat prin prezent, schițe de sociogonii. Limbajul are o claritate simplă. Excelent traducător de lirică românească: M. Eminescu, T. Arghezi, Al. Philippide, M. Beniuc, M. Banuș (antologia *Rumänische Volksdichtungen*, 1954). Volume: *Uraganul* (New York, 1923), *Alegorii ale peisajului* (Cernăuți, 1935), *Taină și renunțare* (1939), *Martorul vremii* (1951), *Privire spre trecut și spre viitor* (1955), *Cu ochii deschiși* (1957), *Fapte și visuri* (1959), *Veșnicul August* (1959), *Cele mai frumoase poezii* (1963), *Clipe siderale de dragoste* (1963), *Din preistorie* (1964), *Poezii alese* (1968), *Cuvîntul vrăjit* (1969), *Taină și renunțare* (1975, ed. retr.). În românește: *Versuri pentru tineret* (1959), *Cele mai frumoase poezii* (1962), *Micul Hans află ce e viața* (1965).

MARIAN, Dumitru, 16.3.1924, Craiova. Studii secundare în orașul natal, de litere la Cluj și de medicină la Sibiu. Redactor al revistei „Meridian" din Craiova (1941—1946) și al ziarului „România viitoare" (1944—1945) din

Scanned with OKEN Scanner

Sibiu. *Nord* (1942) și *Oasele* (1970) propun o lirică în parte apropiată de suprarealism, în parte cu versuri sobre, chiar intimiste.

MARIN, Ioniță, 10.7.1929, Jugureni — Dîmbovița. Fiu de țărani. Absolvă o școală profesională agronomică, apoi pe aceea de cultură generală. Învățător. *Rădița* (1955) prezintă discursiv un caz comun de modificare a unui caracter feminin voluntar în condițiile cooperativizării agriculturii. *Sile voiajorul* (1966) cuprinde povestiri despre cooperative agricole de producție și despre șantiere. *Cine știe mortul?* (1970) aduce povestiri în care senzaționalul macabru și eticismul se combină.

MARIN, Traian, 12.3.1932, București. Liceul „D. Cantemir" și Facultatea de filologie; redactor la Radio și Televiziune. Literatură de divertisment pentru adulți și pentru cei mici, proză, scenarii, scenete, teatru: *Iepurașul Țup* (1955), *Ocolul lumii în cinci minute* (1958), *Se înalță o casă* (1960), *Cursa abia începe* (1968), *Și cu Bobiță zece* (1969).

MARINCA, Felicia, 17.12.1930, Bicazu Ardelean—Neamț. Fiica unui inginer topograf. Liceul la Cîmpulung-Moldovenesc și Vatra Dornei; termină secția de ziaristică a Facultății de filozofie în 1955 și Facultatea de filologie din București în 1963. Redactor la „Gazeta învățămîntului", profesoară la liceul „Elena Cuza" din Craiova, redactor la ziarul „Înainte" din același oraș, apoi la Editura pentru literatură (1960—1970) și Editura „Albatros" (pînă în 1974). Debutează în 1946, în ziarul local din Vatra Dornei. *Freamăt* (1967), plachetă prefațată de Al. Philippide, adună versuri facile, al căror patetism generat de o sensibilitate naivă e minat de ignorarea prozodiei; aceleași caracteristici, accentuate de un entuziasm cultural nelimitat în *Fiica lui Ianus* (1975). *Poveste neauzită* (1968) cuprinde proză pentru tineret.

MARINESCU, Angela, 8.7.1941, Arad. Liceul „I. Slavici" din orașul natal; studii de medicină la Cluj; licența în psihologie la București (1971). Activitate redacțională la „Luceafărul". Debutul în „Tribuna" (1965). *Sînge albastru* (1969), *Ceară* (1971, semnat Basaraba Matei), *Poezii* (1974) aduc pe de o parte poeme ale unei ipostaze feminine eterice, pe de alta ale unei fervori senzuale rar întîlnite în lirica românească; versul e liber.

MARINO, Adrian, 5.9.1921, Iași. Liceul militar, Liceul internat și Seminarul pedagogic din orașul natal. Între 1941—43 este student al Facultății de litere, pe care o termină la București, în 1945. O vreme este asistentul lui George Călinescu la Catedra de istoria literaturii române moderne. În 1947 își ia doctoratul cu teza *Viața lui Alexandru Macedonski*. Debutează în „Jurnalul literar" (1939) cu un articol despre H. Sanielevici. Discipol al lui George Călinescu, a cărui descoperire este, A. M. a dat maestrului său posibilitatea de a-l defini, iar sieși o definiție că-

Scanned with OKEN Scanner

reia să i se supună: „A. M. este mai ales un eseist curios și malign, mare scotocitor de cărți, cu un stil intelectual și acut... de excursie livrescă". Prin trecerea timpului, trăsăturile enunțate s-au conturat și nuanțat: curiozitatea a dat naștere unor lucrări valoroase, iar malignitatea s-a transformat într-un autentic complex, publicistul dovedind o irascibilitate și o suspiciune aproape unică în contextul literar contemporan. *Viața lui Alexandru Macedonski* (1966) este un uriaș eseu de interpretare biografică, mai curînd o ipoteză plauzibilă asupra lui Macedonski decît o încercare de reconstituire pozitivistă; maniera aleasă este tipic călinesciană și prin pasiunea nestăvilită de a aduce în discuție cele mai neesențiale date și de a le încadra într-un mod care să dea ansamblului certitudinea solidității și informării exhaustive. Fără intenții de romanțare, dar cu simpatie pentru obiect, sînt etalate toate datele ţintind în genere către un portret moral al unui romantic frondeur și antifilistin, *dandy* egoist, setos de tămîie, ambițios și bovaric, grandios în toate actele și aspirațiile sale și cu un complex de superioritate pe care autorul cărții era poate singurul exeget în stare să-l intuiască desăvîrșit. *Opera lui Alexandru Macedonski* (1967) este cercetată în corelație cu ipoteza biografică, prin folosirea tuturor mijloacelor de interpretare modernă. Sînt analizate motivele și temele principale; Macedonski este o răspîntie a literaturii române de la sfîrșitul secolului trecut și începutul noului secol, un deschizător de drumuri pentru numeroase direcții de dezvoltare ale liricii ulterioare. Tot A. M. se va ocupa cu editarea unei ediții de *Opere*. *Introducere în critica literară* (1968) e o descriere a actului critic ca interioritate și ca act conjunctural. Se pleacă de foarte departe, discutîndu-se și definindu-se termenii intrați în raportare și mai ales opera literară, care este după el *substructură* (prefigurare a operei prin nivelele antropologic, social-istoric, biografic, teme, facultăți, înclinații ș. a.), *structură* (principiul organizator intern, mecanismul funcționînd autonom) și *suprastructură* (semnificațiile structurii într-o mulțime de structuri mai mult sau mai puțin coincidente sau divergente). Sînt discutate apoi formele istorice ale actului critic și mai ales experiențele moderne, către care se îndreaptă simpatia autorului. Terminologia e structurată uneori pentru necesitățile personale; în sfîrșit, A. M. dă numeroase sfaturi, spiritul cărții fiind mai mult dictatorial decît didactic sau pedant. În absența unei definiții a „ideii literare", *Dicționar de idei literare* (I, 1973) e o suită alfabetică de eseuri în care se urmărește istoric și critic evoluția unor concepte și termeni literari; speculația și erudiția se complinesc, dar subiectivitatea, polemica, ironia și lipsa de unitate metodologică în tratarea articolelor, ală-

Scanned with OKEN Scanner

turi de eludarea unor termeni, îndepărtează mult lucrarea de normele lexicografice. *Critica ideilor literare* (1974) decurge din ultimele experiențe ale autorului, care-și descoperă orgolios piatra filozofală într-o critică de ignorare a textului literar în favoarea ideilor literare exterminate în mod curent de impresionism și pozitivism, și văzute ca un domeniu pur. Eseul este evident bazat pe un nonsens și se hrănește din pozitivism și impresionism. O caracteristică a lucrărilor lui A. M. este caracterul pasionat-polemic, uneori pur gratuit; un neajuns al acelorași lucrări îl constituie dimensiunile lor greu accesibile, obținute nu atît prin informații, cît prin afirmații repetate și prin precizări care izvorăsc dintr-o nevoie de acoperire totală, specifică unui spirit grandios și pătimaș.

A. O.: *Modern. Modernism. Modernitate*, 1970; *Olé España*, note de drum, 1974; *Carnete europene*, 1976.

MÁRKI Zoltán, 22.5.1928, Timișoara. Scriitor de naționalitate maghiară. Studii universitare la Cluj; carieră universitară la Tg. Mureș, redactor la „Előre". Debutul în „Utunk" (1948). Poetul își manifestă adeziunea entuziastă la lumea socialismului, fără performanțe de expresie, apoi face eforturi de interiorizare și de rafinare a mijloacelor poetice în sensul notației: *Credință* (1953), *Marinarul și moartea* (1960), *Dervișul dobrogean* (1963), *Foamea fiecărei părți din zi* (1968), *Mănușa invizibilă* (1970), *Joc de clopote* (1972), *Totul a început pe neașteptate* (1976). Un roman: *Primăvara neasemuită* (1965).

MAROSI Barna, 21.9.1931, Tg. Mureș. Scriitor de naționalitate maghiară. Liceul terminat în orașul natal (1950), Facultatea de chimie la Cluj (1954); redactor la „Előre" (1954—1958), muncitor la fabrica „Reactivul" din București, chimist la Fabrica de zahăr din Tg. Mureș (1959—1968), din nou reporter la „Előre". Debutul în „României Magyar Szó" (1952). Cărți de reportaje despre realitatea socialistă (*Două săptămîni pe Dunăre*, 1957; *Poșta pneumatică*, 1974, în colaborare), literatură polițistă (*Strada Kapu nr. 10*, 1965).

MAROSI Péter, 15.6.1920, Tg. Mureș. Scriitor de naționalitate maghiară. În 1939 absolvă Colegiul Reformat din orașul natal, în 1944 studiile teologice la Cluj, și literele în același oraș, în 1951. A fost redactor de ziar la Tg. Mureș, la „Utunk" (1948—1949), director de teatru la Cluj (1952—1957), redactor la E.S.P.L.A.-Cluj, din nou redactor la „Utunk". Debutul în „Brassói Lapok" (1935). Eseuri și articole despre literatura maghiară din România, două monografii consacrate unor scriitori maghiari: *Sabia e mai strălucitoare decît lanțul* (1949), dedicată lui Petőfi, și *Salamon Ernő* (1969, 1972).

MARTIN, Aurel, 15. 5. 1926, Jibou — Sălaj. Elev al unor școli normale din Oradea și Blaj, apoi al Liceului „Micu-Klein" din Cluj;

Scanned with OKEN Scanner

studii filologice în același oraș, terminate în 1950. A fost succesiv redactor la „Almanahul literar" (1950—1951), „Viața militară" (1952—1954), „Tînărul scriitor" (1954—1957), „Gazeta literară" (1963—1967), „Luceafărul" (1958—1967); un stagiu de cercetător la Institutul de istorie și teorie literară „George Călinescu" (1952—1954), cîțiva ani lector la Institutul pedagogic din București (1954—1958). A mai fost redactor principal la Editura Politică (1963—1969), redactor șef al Editurii enciclopedice (1968—1969) și a devenit directorul Editurii Minerva de la înființarea acesteia; director general adjunct al Centralei editoriale. Primul articol în „Lupta Ardealului" (1949). O parte din articolele, studiile și cronicile literare au fost strînse în volumele *Poeți contemporani* (I, 1967; II, 1971) și *Metonimii* (1974), cu o structurare tematică evidentă. Pornind de la premisele oferite de apariția unor cărți, criticul încearcă să realizeze portrete ale autorilor lor, prin egala solicitare a criteriilor sociale, estetice și psihologice; adept al examenului analitic clasic, bazat pe exemplificări literare care ilustrează perfect colaborarea dintre idei și expresie, plasînd discret în fundal acumularea documentară, A. M. încearcă în același timp definirea lapidară și formula concluzivă, executată prin cele mai simple cuvinte atît la marii, cît și la micii autori. *Introducere în opera lui N. Filimon* (1973) corelează critica biografică cu evocarea nuanțată a atmosferei social istorice. *Pro Patria* (1974) e un panoramic al poeziei și prozei patriotice române, în raport cu conturarea ideilor de popor, națiune, patrie și cu marile evenimente istorice și social-politice. Autor a numeroase studii introductive, bibliografii, cronologii; a redactat articole consacrate scriitorilor români pentru Lexiconul de literatură universală editat la Budapesta.

MARTIN, Mircea, 12.4.1940, Reșița. Liceul teoretic din orașul natal absolvit în 1957; licența în filologie la București (1962). Lector la Catedra de teorie literară și literatură comparată de la Facultatea de limba și literatura română. Primele recenzii în „Contemporanul" (1958). *Generație și creație* (1969) afirmă existența unei generații noi de scriitori legați prin preocupări problematice și artistice comune; altfel, volumul adună împreună cronicile literare publicate în „Amfiteatru", între 1965—1968, consacrate aparițiilor autohtone de valoare din deceniul șapte. *Critică și profunzime* (1974) prezintă în forme sintetice ideile critice ale unor Sainte-Beuve, Brunetière, Paul Valéry, Marcel Raymond, Jean Pierre Richard, Gaëtan Picon; altfel, volumul adună împreună prefețele unor ediții din studiile autorilor respectivi. Dincolo de obiecte, care par mai mult niște pretexte, se reține spiritul disciplinat de principiile severe ale criticii universitare, observația fină și lecturile bogate.

Scanned with OKEN Scanner

MARTINESCU, Pericle, 11.2. 1911, Viișoara — Constanța. Studii la Facultatea de litere și filosofie din București. Debutează cu literatură în „Floarea soarelui" (1932), după care se consacră eseului, publicat în principalele reviste interbelice. *Retroproiecții literare* (1973) e o culegere de articole și eseuri dintre 1933—1944 despre literatura română și străină contemporană, interesante sub aspect documentar și prin angajarea autorului în critica de idei. Studiul *Costache Negri* (1966), valoros prin informație și construcție literară, dar puțin important prin însuși obiectul luat spre cercetare. *Adolescenții din Brașov* (1936), roman scris după rețeta timpului, descrie psihologia și teribilismul vîrstei. Tonalități delicate în *Sînt frate cu un fir de iarbă* (1941). Traducător sau stilizator la opere de E. Caldwell, Al. Dumas, Th. Dreiser, N. Kazantzakis, Br. Nušić, O. Wilde, Paul Féval, Y. Kavabata.

MARTINOVICI, Iv. (Iuliu-Victor), 13.5.1924, Ploiești. Studii juridice la Cluj; consilier juridic la Combinatul siderurgic de la Hunedoara. *Cercul de aur* (1966), *Ca să fii stea* (1969), *Ochii și ploile* (1972), *Euridice* (1976) aduc poezii ale unei sensibilități fertilizate de lecturi. Spionaj și contraspionaj în romanul *Pe sub arcada porții negre* (1972), aventuri în *Am lăsat toți graurii să zboare* (1976). A tradus din R. Tagore, M. A. Asturias, E. Montale, Nelly Sachs, Pierre Reverdy.

MARTON Lili, 12.12.1912, Budapesta. Scriitoare de naționalitate maghiară. Liceul „Regina Maria" din Cluj, terminat în 1931; studii universitare la Cluj (1932—1934) și Roma (1935—1936); reporteră între 1936—1951. Debutul cu *Reportera mării* (1932). Publică proză pentru copii (*Craiul Taligás*, 1957; *Szelidke și viteazul Szépszál*, 1959; *Băiatul cel rău*, 1960; *Patru orașe și un băiețaș*, 1961; *Păpușa de porțelan*, 1966; *Împărăția bobului de mac*, 1967), reportaje (*Străbătînd munții, văile, marea*, 1972), proză sentimentală și de moravuri (*Mamele nu mor niciodată*, 1970; *Nuntă la mahala*, 1970). A tradus în maghiară din Otilia Cazimir, Nina Cassian, Constanța Buzea.

MASSOFF, Ioan, 4. 6. 1904, București. A studiat la Academia comercială și apoi la Facultatea de istorie a Universității din București. A colaborat cu cronici dramatice și eseuri de specialitate la „Adevărul literar și artistic", „Jurnalul literar" și la „Rampa", unde este și redactor. Peste patru decenii va fi prim secretar al Teatrului Național. Operă exclusiv axată pe istoria dramaturgiei, preocupată îndeosebi de spectacol și mai puțin de textul literar, cu un caracter de informație, accesibilă și fără aspirații teoretice: *Teatrul românesc de acum 100 de ani* (1935, în colaborare), *Istoria Teatrului Național din București: 1877—1937* (1937), *Matei Millo și timpul său* (1939), *Viața lui Tony Bulandra* (1947),

Scanned with OKEN Scanner

Viața lui Tănase (1947), *Teatrul românesc — privire istorică* (I, 1961; II, 1966; III, 1969; IV, 1972; V, 1974, VI, 1976), *Eminescu și teatrul* (1964), *I.D. Ionescu de la „Iunion"* (1965), *Contribuții la istoria teatrului muzical din România* (1968) etc. Anchete și convorbiri cu scriitori și artiști: *Despre ei și despre alții...* (1973). Memorialistică și anecdote despre teatrul de altădată în *Actorul de la miezul nopții* (1974). Un roman interbelic din mediul teatral: *Fard*. Note de voiajor cultural: *Londra 1933* (1934).

MATALĂ, Dumitru, 30.8.1936, Turnu Severin. Studii filologice la București, terminate în 1960. Proză de situații, analiza suspiciunii și autosugestiei în nuvelele volumului *Locul* (1973) și în *Locul al doilea* (1976). În romanul *Cele patru puncte cardinale* (1974), patru tipuri umane sînt urmărite în viață, după terminarea facultății: un pragmatic, un idealist, un indolent și un superficial.

MATEESCU, Constantin, 31.1.1929, Rîmnicu Vîlcea. Fiul unui ofițer. Liceul „Al. Lahovary" din orașul natal absolvit în 1947; doi ani la Facultatea de medicină; Facultatea de filozofie absolvită la București, în 1953. Redactor la I.R.R.C.S. (1954—1958), profesor la Nucet (1959—1961), apoi la București. Debutul cu o povestire în „Flacăra" (1965). *Rochia cu anemone* (1966) aduce situații și conflicte specifice lumii tineretului contemporan; umanitatea prezentată e în genere închisă în orizonturile unor drame personale; stilul e analitic. *Zborul de probă* (1968) este romanul unui adolescent care fuge două zile de acasă; un roman ușor al iubirii adolescentine e *Toamna, păsările* (1975). Dar prozatorul s-a realizat deocamdată cel mai bine în genul nuvelistic, în care și-a dovedit inventivitatea epică, siguranța circumstanțializării și capacitatea de a da accentul afectiv optim evenimentelor și mesajului: *Auroaica* (1967), *Umbrele timpului* (1969), *Walhalla* (1973), *Fantezie pentru trompetă solo* (1976). Stilul e sobru și concis, evidențiindu-se pe sine, dar și faptele. Proză pentru copii și inspirată din viața copiilor: *Fumul bunicului* (1971), *O partidă de bile* (1973). Un bun și onest cititor de proză contemporană este în *Memorial de lectură* (1972), prima carte de critică tipărită după război în regie proprie. O piesă în colaborare cu Al. Mitru: *Avionul de Cluj* (1970).

MAURER, Christian, 24.5.1939, Sibiu. Scriitor de naționalitate germană. Școala medie terminată în 1956; din același an e actor la Secția germană de la Teatrul de Stat din Sibiu. A debutat cu poezie în ziarul „Neuer Weg" (1956). În *Mîinile* (1964) poetul reprezintă festiv temele curente, *Tomnatic blînd* (1968) și *Țara eretelui* (1975) impun un liric al iubirii delicate și al ingenuității într-un decor mitologic; universul apare frumos, armonios și ospitalier în peisaje

colorate ușor elegiac. Formele fixe și rimate sprijină muzical echilibrul afectiv al poeziei. Autor al unor comedii inspirate din actualitate *(Sfinții din Bellesch-dorf*, 1970; *O „La Paloma" tîrzie*, 1973). Disponibilitățile umoristice și satirice reapar și prin anecdotele din viața teatrală: *Cronică de culise* (1970). O selecție de versuri în limba română: *Rememorînd fîntîna* (1974).

MAVRODIN, Irina, 12.6.1929, Oradea. Liceul teoretic terminat la Focșani (1948); licența în filologie franceză la București (1954); carieră universitară la Facultatea de limbi romanice și clasice. Debutul în „Steaua" (1960). *Poeme* (1970) și *Reci limpezi cuvinte* (1971) sînt culegeri de poeme scurte, fără final, fără punctuație, mai mult abstracte decît ermetice. *Spațiul continuu* (1972) reflectă continuitatea literaturii franceze de la clasici la moderni prin autori prezentați anterior prin traduceri cu prefețe: doamnele de Sévigné și de Staël, A. Furetière, A. Camus etc. A mai tradus din H. de Montherlant, E. Faure ș.a.

MAXIM, Ion, 1.7.1925, Tihău — Sălaj. Familie de învățători. În 1943 termină liceul teoretic și studiile filozofice în 1948; a fost redactor la „România viitoare" din Sibiu (1944—1946), „Lupta Ardealului" din Cluj (1946—1948), profesor de liceu la Zalău (1948—1949), contabil la O.C.L. Alimentara-Timișoara (1964—1966) și psiholog. Debutează în 1942 cu volumul de povestiri fantastice *Simfonia neterminată*. Se prezintă apoi ca dramaturg cu *Cîntecul stelelor*, în care preocupările sînt similare. *Interferențe* (1968) e un volum omogen de versuri clasice consacrat biografiei unei iubiri epuizate și reînviate. Atmosfera este elegiacă, de reflexivitate intensă. Poeme de război, inspirate din participarea autorului la luptele de pe frontul din Ungaria, în 1944, în *Însemnări pe scut* (1968). Povestiri variate prin tehnică, subiecte și realizare literară în *Frumusețe amară* (1969). Amintiri de război în *Oameni în alb* (1970). În *Atitudini critice* (1973) realizează un tablou de dimensiuni reduse al criticii actuale, pornind de la distincția între actul critic cu semnificație estetică și cel cultural, iar în *Orfeu, bucuria cunoașterii* (1976) își dezvoltă cunoștințele clasiciste.

MAZILESCU, Virgil, 11. 4. 1942, Corabia. Fiul unui contabil. Liceul la București; Facultatea de limba și literatura română terminată în 1964. Este o vreme profesor în învățămîntul secundar, prin localități din împrejurimile Bucureștiului, apoi redactor. Își citește primele poeme în cenaclul „N. Labiș" al revistei „Luceafărul", care, alături de „Gazeta literară", îi asigură și spațiul debutului publicistic. În *Versuri* (1968) și *Fragmente din regiunea de odinioară* (1970), poetul e un revoltat pudic, luciditatea febrilă căutîndu-și un alibi într-o poezie pe care o refuză ca act de compromitere confesională, dar o acceptă ca retrac-

tare sau monolog pentru sine vag și van; se organizează jocuri ale gravității, aluviuni imagistice, în care ideile sau sentimentele se pierd printre digresiuni temporare pentru a fi și mai pregnant reliefate. Un mijloc de modernizare a liricii îl constituie renunțarea la instrumentele ortografice și de punctuație.

MAZILU, Dan Horia, 20.4.1943, Pitești. Familie de funcționari. Studiile secundare în orașul natal, terminate în 1961; Facultatea de limbi slave, licența în 1966. Primele articole în „Argeș" (1967). *Udriște Năsturel* (1974) e nu numai prima monografie despre poetul și cărturarul aproape legendar, dar și o analiză critică și filologică remarcabilă. A dat studii despre barocul românesc: *Barocul în literatura română din secolul al XVII-lea* (1976). Traduceri din proza scurtă ucraineană și din Evhen Hutalo.

MAZILU, Teodor, 11.8.1930, București. Unul din cei patru copii ai unui șofer, mecanic și pompier. Patru clase de liceu între 1940—45; mai tîrziu absolvă o facultate muncitorească. Activitate redacțională la „Tinerețea" (1946—47), „Tînărul muncitor" (1947—1949), „Scînteia tineretului" (1949—1959). După începuturile ziaristice, se afirmă prin 1949 cu poezie ocazională în revista „Flacăra". Unele dintre foiletoanele și schițele apărute în presă și adunate în volumele *Insectar de buzunar* (1956) și *Galeria palavragiilor* (1957) îl impun drept unul dintre talentele satirice ale momentului. Urmează culegerile de povestiri *O plimbare cu barca* (1964), *Vara pe verandă* (1966), *Proză satirică* (1969), *Pălăria de pe noptieră* (1972), *Înmormîntare pe teren accidentat* (1973), *Iubiri contemporane* (1975), *Elegie la pomana porcului* (1976) și, în aceeași manieră, romanul *Într-o casă străină* (1975). La început, incisivitatea și finețea de observație au ajutat să surprindă opoziția dintre morale și mentalități diferite, ambiguitățile de comportament și gîndire ale unor indivizi în care, incapabili de a se alinia noului sau de a i se împotrivi fățiș, pozițiile morale coexistă. În concepția lui T.M. contrastul comic dintre aparență și esență prezintă particularitatea că esența devine aparență și invers într-o dialectică socială a degradării sau deformării valorilor. În teatrul și proza lui, avînd subiecte exclusiv contemporane, oameni cu poziții sociale și profesiuni mărunte sau de importanță relativă manevrează, inconștient și automat sau disimulînd, sentimente și opinii politice sau intelectuale neasimilate. De aici comicul aflat la marginea dramaticului, distanța dintre sinceritate și impostură fiind anulată. Personajele sale trăiesc pozitiv negativul și invers în absența unei posibilități obiective de control a comportamentului. Degradarea insesizabilă a fondului sufletesc pînă la transformarea lui într-o formă are drept efect vizat stereotipia actelor în existența familială și so-

Scanned with OKEN Scanner

cială. Moralist în sens clasic, sceptic pînă la indiferență și glacialitate, folosind procedeul „fiziologiei" literare, T.M. creează personaje care sînt de fapt simboluri pure ale unor vicii moderne, dar universale. Un filon sumbru, detectabil încă din primele foiletoane, conjugat ulterior cu orientarea către modalitatea grotescului și absurdului, se va dezvolta în comediile *Proștii sub clar de lună* (1964), *Tandrețe și abjecție* (1968), *Treziți-vă în fiecare dimineață* (1969), *Don Juan moare ca toți ceilalți* (1970) și în altele, strînse în volumele *Teatru* (1971) și *Frumos e în septembrie la Veneția* (1973). *Bariera* (1955, ed. rev. în 1962 și 1970), roman al periferiei bucureștene și al luptei comuniștilor din ilegalitate, e interesant în special prin personajul principal, Nea Vițu, moralistul bonom și sceptic al mahalalei antebelice. *Aceste zile și aceste nopți* (1962), consacrat descrierii problemelor umane ale procesului de producție dintr-o unitate socialistă industrială, excelează prin descrierea pozitivist-uzinală și prin schematismul conflictului. Un roman despre iubirea modernă e *O singură noapte eternă* (1976). În poezie reprezintă retorica eroticii, patetismul senzual și, ca procedeu, repetiția obsesivă: *Cîntece de alchimist* (1972). Cu posibilitățile din proză și-a scris publicistica: *Pîinea la loc fix* (1972), *Ipocrizia disperării* (1972), *Fotbalul n-a fost creat de diavol* (1972), *Este corida o luptă cu moartea?* (1973). A convorbit despre problemele literaturii personale cu Andrei Strihan: *O aventură estetică cu Teodor Mazilu* (1972).

MĂCIUCĂ, Constantin, 13.10. 1927, Iași — Gorj. Secția umană a Liceului „T. Vladimirescu" din Tg. Jiu absolvită în 1946; licența la Facultatea de filologie din București. Redactor la E.S.P.L.A. (1951—1955), redactor șef la Editura tineretului (1955—1964), director al Editurii pentru literatură universală (1964—1968), director la I.S.C.E. Cartimex (1968—1970), director al Centralei Cărții (1970—1971), apoi director al Direcției instituțiilor de spectacol artistic și a artelor plastice din C.C.E.S. Monografia *D. Cantemir* (1962, 1973) e preocupată în aceeași măsură de viața și opera literară și științifică a cărturarului moldovean, privit și în contextul spiritualității europene. Îngrijește sau prefațează ediții din scriitorii pașoptiști, din Brătescu-Voinești, D. Cantemir, V. Eftimiu, I. Heliade Rădulescu, Ion Ghica, Odobescu, Hasdeu, Slavici, precum și din autori străini.

MĂDUȚA, Ilie, 22. 5. 1927, Dezna — Arad. Studii de filozofie pînă în 1950; inspector școlar (1950—1951), referent administrativ la Arad, referent tehnic la Timișoara, normator la o carieră de piatră (1962—1963), bibliotecar (1963—1964), profesor în diverse sate bănățene și la Timișoara. Debutează în „Scrisul bănățean" (1956). *Corabia autohtonă* (1969), *Măști de zăpadă*

(1973), *Vacanța perpetuă* (1975) și *Țărmul de flacără* (1976) ilustrează un poet elegiac preocupat de timp și un pastelist înclinat spre emblematizare.

MĂINESCU, Tudor, 23.2.1892, Caracal — 27.3. 1977, București. Studii juridice. A practicat avocatura. Debutează încă de pe băncile liceului sub pseudonimul George Vanta. În 1916 semnează versuri în revista „Scena," dar rămîne o descoperire a lui George Topîrceanu, care-l prezintă în „Însemnări literare" (1919). La T.M. poezia e un exercițiu de divertisment spiritual, galant sau persiflant. A scris epigrame, fabule, satire, ghicitori, cronici rimate, schițe vesele, în care se arată în permanență lejer și amabil, duios și cinic, cu claritatea și cu virtuozitatea impusă de speciile alese: *O picătură de parfum* (1929), *Surîs* (1931), *O fată mică se închină* (1935), *Flori și ghimpi* (1956, 1967), *Muzică ușoară* (1961), *Bagaje ușoare* (1961), *Florile vieții* (1962), *Versuri clare* (1965), *Schițe oarecum vesele* (1966), *Soare cu dinți* (1972), *Curățitorul de pete* (1974). Un volum de versuri originale și de traduceri din literaturile sovietică, chineză, poloneză, germană, bulgară, maghiară, vietnameză apare în 1959 cu titlul *Florile prieteniei*. Pentru copii scrie *3 și cu Roșcatu 4* (1968), iar în colaborare *Azi, Neptun și Nicușor vor să facă un vapor* (1965) și *Pățaniile fraților Chiț-Chiț* (1965). A tradus satire și epigrame de Persius, Martial, Juvenal; de asemenea, din P. Antokolski, M. Aymé, V. Hugo, Vl. Ciocov, La Fontaine, Stephen Leacock, S. Marșak. A îngrijit o ediție din epigramele lui Cincinat Pavelescu.

MĂLĂNCIOIU, Ileana, 23.1. 1940, Godeni — Argeș. Licența la Facultatea de filozofie din București. Debutul în „Luceafărul" (1964). *Pasărea tăiată* (1967), *Către Ieronim* (1970), *Inima reginei* (1971), *Crini pentru domnișoara mireasă* (1973), *Poezii* (1973), *Ardere de tot* (1976) afirmă poezia exorcismului și exorcismul poeziei, o cunoaștere a realităților primare prin forța cuvintelor primare ale blestemului, descîntecului și rugăciunii, căreia i se schimbă direcția teleologică către o compensație în ea însăși; ritualurile magice sugerează prin cele mai comune detalii materiale dominația unor forțe implacabile; fenomenalul anecdotic se confundă cu esențele lumii, privită ca posibilitate a plenitudinii; erotismul e numai un mijloc pentru a vrăji. Versul alb ajută uneori frenezia, alteori incantația.

MĂNUCĂ, Dan, 20. 5. 1938, Dolhești Mari — Suceava. Fiul unui preot. Liceul terminat în 1955 și Facultatea de filologie în 1960, la Iași. A fost o vreme profesor de limba română în județul Iași, acum este cercetător științific la Institutul de lingvistică, istorie literară și folclor din Iași. Debutul în „Iașul literar", cu articole critice (1959). *Scriitori junimiști* (1971) este o suită de studii despre 12 autori junimiști

Scanned with OKEN Scanner

aproape necunoscuți azi, pe care cercetătorul îi prezintă în sinteze monografice, evidențiind adevărate rezervoare de capodopere. *Critica literară junimistă. 1864—1885* (1975) urmărește fenomenul global, ideile și personalitățile, în spiritul pozitivist prezent și în prima sa lucrare.

MĂNUCEANU, Vasile, 2.10. 1928, Ploiești. Doi ani de Facultate muncitorească la Brăila (1949—1951), apoi doi de filozofie la București. Redactor la „Scînteia pionierului" (1953 — 1959), din 1960 la Radio. Proză de consum pentru copii și adolescenți: *Palatul primăverii* (1960), *Jurnal de bord* (1962), *Alarmă la „colțul viu"* (1963), *Anul întîi* (1964), *Arca lui Noe* (1968), *Comoara regelui Dromichet* (1970), *Capcana* (1971), *Împăratul nimeni* (1972), *Jungherul de argint* (1973), *Motanul vrăjitor* (1974), *Logofătul Dragu* (1975), *Perla diavolului* (1976). Un volum de versuri cu aceeași adresă: *Prin fereastră zarea-albastră* (1966).

MĂRCULESCU, Sorin, 19.11. 1936, București. Fiul unui avocat. Licența la Facultatea de filologie, secția franceză, în 1959. Șef de redacție la Editura Univers, apoi la Albatros; din 1972 lector la Editura Cartea Românească. Debutul în Familia (1966). *Cartea nunților* (1968) și *Locul sîmburelui* (1973) impun o lirică imnică, riguros dar ascuns organizată în vaste ansambluri polifonice de simboluri tutelate de un simbol-cheie, care pentru o lectură impresionistă rezistă și ca pură avalanșă metaforică. Poetul imaginează lumi eterne sau primordiale, trăiește în comuniune cu microcosmosul și cu haosul ca armonie, într-un univers închis înțelegerii integrale; dematerializarea regnurilor prin interferențe de materii și scheme de funcționare constituie procedee rafinat folosite. Forma e matură, expresia adecvată pentru un intelectualism clasicizant. A tradus din Calderon, Baltazar Gracian, Vicente Aleixandre, Boris Vian, T.S. Eliot, E. Panofski, V.-L. Saulnier.

MĂRGĂRIT, George (Gheorghe), 27. 1. 1923, Tomești — Iași — 29. 8. 1961, Bîrnova — Iași. Fiul unui învățător. Studiile secundare la Liceul Internat din Iași; Facultatea de litere din același oraș, licența în 1946. Din 1945 profesor la „Liceul Național" din Iași, apoi la Liceul „Laurian" din Botoșani pînă în 1950. În 1953 e redactor șef adjunct al revistei „Iașul literar"; după 1955 e din nou profesor la școala generală din Coarnele Caprei — Hîrlău. A mai lucrat în redacțiile publicațiilor „Victoria" și „Contemporanul" din București, „Moldova liberă" și „Lupta Moldovei" din Iași. Alte colaborări la „Tribuna poporului", „Frontul plugarilor", „Jurnalul literar", „Opinia", „Națiunea", „Flacăra", „Pygmalion", „Ethos", „Preocupări literare", „Clopotul". Boema, existența în provizorat, cancerul, tuberculoza și dereglări nervoase îi accelerează un sfîrșit dramatic, care l-a împiedicat să lase o operă largă și definitivă.

Scanned with OKEN Scanner

Format spiritual sub influența lui G. Călinescu, avînd de asemenea un cult pentru Camil Petrescu, G.M. se lansează însă într-o publicistică nesistematică și fără obiecte majore, lăsîndu-și spiritul strălucitor în voia hazardului. Poeziile îl situează în rîndurile truverilor, alături de Tudor George, Romulus Vulpescu și Teodor Pîcă. Schemele lirismului clasic strunesc cu greu sarabandele de imagini. Peisagiile sale sînt fantastice, dinamice și luminoase. Aspirația spre absolut evoluează practic prin nesfîrșitele volute ale unei gîndiri care se caută fără să se poată găsi, prezentă mai mult ca tumult decît ca intenție definită. Odele și litaniile sau epitafurile sînt în totalitatea lor mărturiile unui elan continuu și nediferențiat, al unei frenezii monocorde, tipice unui „paradis de fum". Sînt vizibile influențele din Rimbaud și Verlaine și un oarecare gust al ermetismului. În 1970, Lucian Dumbravă și Horia Zilieru îi editează culegerea cu titlul *Vulturii amiezii*.

MĂRGEANU, Nicolae, 20.9. 1928, Mehadia — Caraș-Severin. Activitate redacțională la reviste din Cluj și București: „Flacăra", „Tribuna", „Viața Militară". Debutează în „Vrerea" din Timișoara (1945). Opera sa, nuvele și romane, este în majoritatea ei tipărită în colecții militare sau de aventuri. Autorul, care teoretizează narațiunea enigmă, este un bun constructor de ficțiuni polițiste și de conflicte sumbre, unele dintre ele circumstanțializate în timpul ultimului război: *Focul din pădure* (1949), *Noapte înstelată* (1952), *Compania a treia* (1952), *Umbra pămîntului* (1956), *Bătălia nevăzută* (1957), *A treia noapte fără lună* (1961), *Fuga lui Valeriu* (1962), *Cercul magic* (1965), *Sîngele negru* (1965), *Ceasul lucid al amiezii* (1966), *La Ciuta, într-o vară* (1968), *Romanul care ucide* (1970), *Noapte cu visuri și arme* (1973). A tradus în colaborare din autori sîrbi, bulgari, ucraineni.

MĂTASĂ, Elena, 6. 4. 1901, Bistrița. Fiica unui arheolog. Liceul terminat la Piatra-Neamț (1923); studii de litere și filozofie la București; consilier la Editura Casa școalelor, redactor. Debutul în „Universul literar" (1934). Proză pe teme rurale cu accente sociale și patriotice în *Oropsiții* (1938). Un roman fără interes e *Semnele dușmanului* (1947). O amplă nuvelă schematică despre satul socialist e *Mălina* (1957). Literatură pentru copii: *Cartea prietenilor mei* (1948), *Nodul pămîntului* (1949), *Puiul de cerb* (1950), *Raza de lumină* (1950), *Zile de vară* (1951), *Cîntecul Bistriței* (1961). Reportaje în *Hora titanilor* (1960). A tradus povești de H.C. Andersen.

MÂȘLEA, Ana, 3. 2. 1938, Suceveni — Galați. Liceul teoretic la Galați; o școală tehnică sanitară terminată în 1960; licența în filozofie la Iași în 1966; redactor la studioul Radio din Iași. Sentimentalismul extraver-

tit, tipic feminin, ca sursă a poeziei în *Fructul apei* (1969) și *Ziua dragostei* (1972).

MÉHES György (Nagy Elek), 14.5.1916, Odorheiu Secuiesc. Scriitor de naționalitate maghiară. Liceul terminat la Cluj (1933), oraș în care-și ia și licența în drept (1938). A fost funcționar la tipografia „Minerva" din Cluj (1935—1936), redactor șef la ziare și reviste. Debutul în „Pásztortűz" cu cronici teatrale (1936). Proză pentru copii și tineret, realism, acțiune, *science-fiction*, accente etice: *Soare torid* (1952), *Păvăluca-Bob-de-rouă* (1954), *Comoara Carpaților* (1955), *Oțelul diamant* (1956), *Paloșul neînfrînt* (1956), *Vrăjitorul florilor* (1957), *Miklós cel vestit* (1958), *Veronka* (1959), *Trei băieți și-o fată* (1960), *Cristalul Vitalit* (1961), *Cei cu bluze albastre* (1962), *Profesorul și discipolul* (1966), *Societate ciudată* (1966), *Gabriel biruitorul* (1967), *Pană de șarpe* (1969), *Îmi demasc familia* (1972), *O vacanță la mare* (1972), *Mieluşeii cei blînzi* (1974). Piese umoristice scurte, axate pe o problematică actuală: *Barca lui Noe* (1969), *33 de scrisori anonime*, *Comedia barbară*, *Noi bărbații*, *Trecătorul* (1970), *Mozaicul* (1970), *Casa cu șapte buclucuri* (1970). Un volum de *Piese de teatru* (1976).

MEIȚOIU, Ioan, 1.8.1927, București. Studii filologice terminate în 1954; activist cultural, șef al sectorului de literatură și folclor la Casa centrală a creației populare, din 1955. Debutul în „Luptătorul bănățean" (1947). Autor de broșuri privind activitatea brigăzilor artistice de agitație, de versuri și proză cu scop agitatoric și al unor culegeri cvasifolclorice (*Folclor poetic nou*, 1965); a adunat poezie facilă în volumele *Steaua de pe armă* (1954), *Stele fără amurg* (1959), *O mie de cînturi* (1964); impresii de voiaj în *Norvegia* (1971). A publicat poeme dramatice: *Flori de lumină pe Argeș* (1967), *Oglinzile soarelui* (1971). Nu lipsesc monografiile (*Folclorul și educația estetică a maselor*, 1968; *Spectacolul nunților*, 1969) și traducerile (din A. Tvardovski).

MELINESCU, Gabriela, 16.8.1942, București. În 1960 termină Liceul „Gh. Șincai", iar în 1963, Institutul pedagogic de trei ani, după care se înscrie la Facultatea de limba și literatura română, de unde-și ia licența în 1967. Debutul cu versuri în „Luceafărul" (1959). În 1965 îi apare primul volum: *Ceremonie de iarnă*, urmat de *Ființele abstracte* (1967), *Interiorul legii* (1968), *Boala de origine divină* (1970), *Jurămîntul de sărăcie, castitate și supunere* (1972), *Îngînarea lumii* (1972), *Împotriva celui drag* (1975). Poeta începe prin a fixa cu ingenuitate elementele constitutive ale unei autobiografii lirice cu puține evenimente exterioare marcante, dar cu sondaje definitorii ale profunzimilor intime. Sub aparența senzorialității e evidentă ten-

dința către abstractizarea dezinvoltă din primul volum transformată într-o preocupare permanentă în cele care-l urmează: ea constă într-o cochetărie cu abstracțiuni ad-hoc și nu cu idei metafizice, căci poeta se află în interiorul feminin al propriului sistem de referință. Existența îi apare adeseori ca un ritual, iar realitatea ca un spectacol care cere reculegere; simbolurile erotice, de la cele platonice la cele nupțiale, sînt de o puritate devisceralizată. Unele poeme provin din lirismul antonpannesc. În genere, poezia sa sugerează ideea de joc, cu sentimente și cuvinte; adolescența e supusă distrucției într-o devenire a maturității la rîndu-i joc, erotismul e adolescentin și strengăresc. Sînt folosite mult metaforele, uneori înlănțuite. *Catargul cu două corăbii* (1969) e o carte pentru copii și un prilej al libertății totale de a se juca dezinvolt cu imagini. Povestiri fantastice și exerciții verbale în *Bobinocarii* (1969). *12 revelații* (1974) sînt însemnări de scriitor.

MÉLIUSZ József, 12.1. 1909, Timișoara. Scriitor de naționalitate maghiară. Studiile și activitatea politică în rîndurile comuniștilor se împletesc organic între cele două războaie, la Timișoara, Budapesta, Zürich, Berlin, pînă în 1930; în timp ce se află la Paris, dictatura horthystă cere extrădarea lui. Între 1932—1940 participă la organizarea Frontului literar de stînga, fiind și redactor șef adjunct al revistei „Forum". E unul din fondatorii Asociației scriitorilor maghiari din România și secretar general al ei între 1945—1948, fiind simultan redactor responsabil al revistei „Utunk", la crearea căreia a contribuit. Intendent al teatrelor maghiare din România (1947—1949) și director al Teatrului maghiar de Stat din Cluj. Redactor șef al E.S.P.L.A.; vicepreședinte al Uniunii scriitorilor (1968—1972). Academician. Debutul cu versuri și critică literară în „Erdélyi Helikon" din Cluj (1930). Dezvoltarea sa spirituală și literară va beneficia de mentori și prieteni ca Gaál Gábor, Ludwig Renn, Erwin Piscator, Brecht. În poezia sa se pot observa influențe din József Attila și Maiakovski, din expresionismul german și din balada modernă de tip hispanic; revoluționară și agitatorică prin conținut, ea va fi tipărită în volume abia după ultimul război. Principalele cicluri interbelice sînt *Lupii* (1931), *Moștenirea lui Ben Hepburn* (1933), *Înainte de furtună* (1936), *În furtună* (1939), *Parisul învolburat, steaua popoarelor* — în genere episoade ale unei cronici istorice. *Cîntec despre anul 1437* (1945, în rom. 1948) e o „cronică în versuri" despre răscoala de la Bobîlna. Alte volume ulterioare, unele cu caracter selectiv și retrospectiv, exploatează posibilitățile poetice ale limbajului jurnalistic și demetaforizat în manifeste agitatorice grandioase; patetismul versului liber

va face loc cu timpul elegiacului și anchetei interioare: *Cu lumea împreună* (1957, sel. 1931—1956), *Cît cuprind cu ochii* (1960, sel. 1931—1960, în rom. 1962), *Convorbire pe chei* (1963), *Arena* (1967, în rom. 1969), *Cele mai frumoase poezii* (1964, în rom. 1975). Romanele sale sînt tipărite mult timp după redactarea lor. *Soartă și simbol* (1946, ed. rev. 1973) e un amestec de epic, eseistic, memorialistic, de analiză sociologică și de poezie, care valorifică impresiile și datele culese în 1943, într-o călătorie în sudul Ardealului, unde e trimis de Partidul comunist pentru a redacta un raport asupra stărilor de fapt și de spirit în masa naționalității maghiare. *Orașul pierdut în ceață* (1969, în rom. 1974), roman ce ar fi fost redactat între 1938—1940, și la care adaugă un roman al romanului, evocă Timișoara natală și sfîrșitul imperiului austro-ungar, în care multitudinea naționalităților constituie și motivul dezvoltării unor relații dialectice; și acest roman se prezintă ca un document sociologic, ca analiză social-politică și ca descărcare lirică, uneori în manieră proustiană. A strîns o seamă de articole, eseuri și memorialistică în volumele *Vînt de octombrie* (1957), *File de jurnal* (1961, sel. 1931—1960), *Pentru tradiția nouă* (1969), *Cafeneaua iluziilor* (1971). O comedie: *Hai să jucăm teatru* (1957). A tradus în maghiară din Brecht, J.R. Becher, J. Fučik, Geo Dumitrescu; prefețe.

MESCHENDÖRFER, Adolf, 8.5. 1877, Brașov — 4.7. 1963, Brașov. Scriitor de naționalitate germană. Studii de germanistică, romanistică, teologie și filozofie la Strasbourg, Viena, Budapesta, Heidelberg, Berlin, Cluj. După întoarcerea sa la Brașov (1901), desfășoară o rodnică activitate didactică, publicistică și culturală. Prin crearea unor biblioteci, societăți, prin organizarea unor conferințe pe diferite teme de cultură modernă, dar și de moștenire spirituală săsească, inițiază o vastă operă de educație estetică, ce culminează cu editarea revistei bilunare „Die Karpathen" (1907—1914). Promovînd cu intransigență valorile estetice autentice, grupînd în jurul revistei forțele artistice autohtone cele mai avansate și angajînd totodată colaboratori prestigioși atît din rîndurile celorlalte naționalități din Transilvania cît și de peste hotare, reușește să discrediteze definitiv diletantismul și închistarea provincială, dominante pînă atunci în literatura sașilor din Ardeal. Creația literară a lui A.M., care cuprinde toate genurile, stă sub influența impresionismului german și a realismului nordic. Primul său roman *(Leonora. Romanul unui naufragiat în Transilvania,* scris în 1906, publicat în 1908, anonim, în „Die Karpathen", apoi în 1920 în volum și semnat) a șocat opinia publică săsească prin critica plină de sarcasm la

Scanned with OKEN Scanner

adresa provincialismului conservator și patriotard. Din 1911 pînă în 1919 elaborează diferite versiuni ale dramei istorice *Michael Weiss. Jude al Brașovului*, în stilul naturalismului tîrziu al lui G. Hauptmann, încercînd să redea în tablouri cuprinzătoare un moment paradigmatic din trecutul zbuciumat al sașilor din Transilvania. Cea mai importantă creație epică a lui A.M. este romanul *Orașul din răsărit* (1931), o originală îmbinare a literaturii de tipul *Bildungsroman* cu cea de analiză psihologică și de evocare istorică, în care, prin variate procedee de combinare și extrapolare, destinele individuale capătă semnificații și rezonanțe mult mai profunde, narațiunea epică dobîndind patosul și dimensiunea unui poem al orașului Brașov. După succesul remarcabil al acestui roman, care-i aduce autorului distincții prestigioase, A.M. scrie *Fîntîna bivolilor* (1935), într-un fel o continuare în altă tonalitate a *Orașului din răsărit*, dar care nu mai atinge vigoarea și unitatea acestei opere. Este demn de menționat totuși că aici aspectele sociale ale evoluției capitalismului timpuriu în Ardeal sînt scoase în evidență cu destulă clarviziune. În perioada de fascizare crescîndă înainte de izbucnirea celui de al doilea război mondial, A.M. păstrează o poziție umanistă. În timpul războiului și după Eliberare scrie o serie de schițe, nuvele și povestiri, adunate în volumul *Povestiri transilvănene* (1947), în care zugrăvește cu mijloacele realismului critic lumea pestriță a ținuturilor natale. Multe din operele sale au fost traduse în limbile română și maghiară.

A.O.: *Conferințe despre cultură și artă*, 1906; *Heinrich von Kleist ca prozator*, 1908, 1910; *Poezii*, 1930, ed. bibliofilă; *Drame*, 1931; *Prințesa Omer*, sc. de film, 1936; *Transilvania, țară binecuvîntată*, pov., v., eseuri, 1937; *Alarmă*, nuv., 1957; *Pe vremea cînd flăcăii se prindeau cu arcanul*, pov., 1966; *Poezii*, 1967.

MICU, Dumitru, 8.11. 1928, Bîrsa — Sălaj. Liceul la Cluj, terminat în 1948; Facultatea de filologie din același oraș, în 1952, după care frecventează și Școala de literatură „Mihai Eminescu". Redactor la „Lupta Ardealului" (1947—48), „Almanahul literar" (1949—50), „Contemporanul" (1952—53), „Scînteia" (1957—62). Din 1954 își începe cariera universitară la Facultatea de limba și literatura română, unde este astăzi profesor. Debutează în „Tribuna Ardealului" (1942). Entuziast și în același timp timid, arborînd distracția omului de știință din care-și face și o măsură de precauție, D.M. a atacat teme și epoci diferite ale istoriei literaturii, observîndu-se în genere curajul de a se lupta cu sintezele și cu marile personalități. De loc interesat în exploatarea unor surse inedite, el pare mai mult un lector pasionat al textelor tipărite, pe baza cărora realizează expuneri onorabile, nu întotdeauna ferite de umbra unei superficialități născute fie din pasiune, fie din graba cu care pare a elabora.

Scanned with OKEN Scanner

Actul critic este supus unor prejudecăți fertile și uneori conjuncturale: D.M. laudă ceea ce trebuie *hic et nunc* lăudat și execută fără nici o jenă ceea ce trebuie . Modele de pasiune, convenționalism, de intuiții și amabilități sînt: *Sensul etic al operei lui Mihail Sadoveanu* (1955), *Poezia Mariei Banuș* (1956), *Romanul românesc contemporan (1944—59)*, *Realizări, experiențe, direcții de dezvoltare* (1959), *Periplu* (1974). *Literatura română la începutul secolului XX* (1964, cu titlul *Început de secol* în 1970), rodul activității universitare, include și alte studii anterioare (*Poporanismul și „Viața Românească,"* 1961). Lucrarea conservă în genere judecățile după care această epocă neojunimistă este un moment de mediocrități literare; se va adăuga analiza revistelor socialiste și critica ideologiei reacționare. Poporanismul este pulverizat prin analiza diferențiată a celor care l-au compus la un moment dat. Semănătorismul apare mai mult un curent de idei sociale fără ideologie literară proprie și mai ales fără personalități literare care să-l impună. O mare atenție se acordă simbolismului, văzut în primul rînd ca un efort de muzicalizare și abisalizare. Va aprecia pe Macedonski, dar nu „Literatorul"; sînt desprinse două linii de dezvoltare a simbolismului: din Macedonski și Ștefan Petică, după 1905 diversificarea fiind mai pronunțată în măsura efortului de autohtonizare a curentului. Alte opere de reconsiderare sînt *Opera lui Tudor Arghezi*. *Eseu despre vîrstele interioare* (1965) cu varianta *Tudor Arghezi* (1972), *George Coșbuc* (1966), *Lirica lui Lucian Blaga* (1968), *Estetica lui Lucian Blaga* (1970). *„Gîndirea" și gîndirismul* (1975) e o enormă descriere a revistei, originalitatea analizei constînd în încercarea de a disocia literatura revistei de mișcarea de idei. Versurile unui diletant în *Fragmente automitologice* (1974). A scris împreună cu Nicolae Manolescu volumul de popularizare *Literatura română de azi* (1965). A redactat manuale și numeroase prefețe.

MICU, Mircea, 31.1. 1937, Vărșand — Arad. Familie de țărani. Urmează cursurile Școlii pedagogice de învățători din Arad (1952—1956) și se retrage după un an de la Institutul pedagogic din Timișoara. A fost redactor la studioul de radioficare din Arad, profesor suplinitor la Școala specială de surzi de la Șiria (1957—1967); funcționar la Fondul literar (1968—1972), apoi la Asociația scriitorilor din București. Debutul în „Scrisul bănățean" (1955). *Izvorul* (1962), *Frumusețile zilnice* (1967), *Nopțile risipitorului* (1969), *Teama de oglinzi* (1971), *Vînătoare de seară* (1975) aduc o poezie în prelungirea tradițiilor și motivelor ardelene, istoria eroică și legitimitatea națională, al cărei reprezentant eul liric este, jucînd un rol decisiv. *Dracul verde* (1971), *Parodii de la A la Z* (1975) și *Cetiți-le ziua* (1976)

Scanned with OKEN Scanner

susţin cu dezinvoltură parodia modelelor literare contemporane, rareori cu maliţie. Romanul *Patima* (1972), inclus alături de *Umbra* în *Semnul şarpelui* (1974) e de asemenea o prelungire a tradiţiilor epicului ardelean, personajul principal fiind negustoreasa Ecaterina Handrabur „Bătrîna", angajată într-o acţiune vindicativă; spaţiul îl oferă cîmpia Crişanei, iar timpul este cel imediat postbelic. În dezvoltarea romanescă amintită, personajele rămase în viaţă îşi continuă existenţele pitoreşti şi extravagante, sociale sau erotice; tehnica episodicului le permite să apară atît cît anecdota în care sînt implicaţi este relatată. Stilul e obiectiv, uneori poetizat prin comparaţii. Literatură pentru copii: *Şoapte* (1970), *Memoria pergamentelor* (1971), *Ţară de dor* (1973). A scris teatru, încă nejucat.

MIHADAŞ, Teohar, 9.11. 1918, Turia — Grecia. Fiul unui păstor. Studii secundare începute la Liceul român din Grebena (Grecia) şi terminate la Dumbrăveni — Sibiu. Licenţa în drept la Bucureşti (1944); profesor de liceu, referent de presă la Departamentul naţionalităţilor, din nou profesor la Bistriţa şi Năsăud; din 1964, secretar literar la Teatrul Naţional din Cluj. Primele colaborări la „Universul literar" şi „Gîndul nostru". Poeziile din *Ortodoxie păgînă* (1941) reflectă idei politice şi filozofice conservatoare, prin imagini mediocre din sfera autohtonismului ortodoxist. *Ţărîna serilor* (1967), *Reminiscenţe* (1969), *Trecerea pragurilor* (1972) şi *Elegii* (1975) conţin versuri aforistice, stilizări de motive folclorice, tablouri parnasiene cu material autohton; se elogiază timpurile revolute ca rezervoare ale fiinţei naţionale, poetul însuşi apare cu o trăire moderată şi resemnată. *Tărîmul izvoarelor* (1969) e o carte autobiografică, relatînd copilăria şi adolescenţa consumate într-o Macedonie idilică; stilul decorativ-metaforic, informaţiile etnografice şi pitorescul psihologiilor şi locurilor aparţin realismului obiceiurilor.

MIHAIL, Nicolae-Paul, 3.7. 1923, Caracal. Liceul început la „Sf. Sava" din Bucureşti, terminat la „Ioniţă Asan" din oraşul natal, cu bacalaureatul la Rîmnicu Vîlcea (1942). Absolvă o şcoală militară în 1945 şi urmează dreptul la Bucureşti pînă în 1947; ofiţer, pensionat în 1953 pentru invaliditate. Funcţionar în turism la Sinaia (1959—1969). Debutează cu o povestire umoristică în „Humorul" (1945). *Femeia cibernetică* (1969), *Demascarea lui Turnesol* (1971), *Potirul sfîntului Pancraţiu* (1971), *Damen-Vals* (1975) ilustrează romanul fantezist-umoristic, cu vervă şi urbanitate pedantă; *Dispariţia profesorului* (1974) adună nuvele şi povestiri cu pretexte oltenesti. Experienţa militară îi susţine ficţiunea literară în *Postul clandestin* (1972); în colaborare cu Eugen Barbu a dat în aceeaşi direcţie scenarii de filme şi seriale TV despre haiduci şi insurecţie,

Scanned with OKEN Scanner

accentul principal fiind pus pe acțiune; din aceeași colaborare și cu același material a apărut romanul *Războiul undelor* (1974).

MIHAILIUC, Mihailo, 1.9. 1940, Siret — Suceava. Scriitor de naționalitate ucraineană. Liceul în limba ucraineană în orașul natal; secția ucraineană a Facultății de limbi slave din București, terminată în 1964; redactor la ziarul „Novîi vik". În versuri scurte, albe sau rimate, introduce mitologia și istoria huțulă, nostalgia naturii și zbuciumul în cadrul ei constituind permanențe: *Intermezzo* (1971). Proză scurtă: *Cîmp alb, prea alb* (1974). Pentru copii: *Motanul de lîngă poartă* (1975), versuri.

MIHALE, Aurel, 7.8. 1922, Spanțov — Ilfov. Familie de țărani. Combatant în ultimul război mondial. Studii superioare la Facultatea de filozofie. O vreme este directorul Editurii pentru literatură. Debutează cu versuri în 1943. Primele povestiri (*În pragul primăverii*, 1952; *Judecata*, 1952; *Scrisoarea*, 1952) sau romanele *Ogoare noi* (1953) și *Floarea vieții* (1954, devenit *Destin* în 1960, ed. rev. 1975), se ocupă de activitatea lucrătorilor din agricultură. Viziunea literară este caracterizată printr-un schematism de natură eroică, favorabil desfășurărilor exterioare, fără adîncime. Autorul creează atmosferă prin situarea oamenilor în contextul forțelor primare ale naturii. Prozatorul s-a consacrat și literaturii de război. *Nopți înfrigurate* (1957) este un ansamblu de narațiuni legate printr-un cadru: un număr de întîmplări din ultimul război sînt relatate în fața unui auditoriu de înșiși eroii lor sau de către martori. Un corpus de povestiri e *Cronică de război* (1964). *Podul de aur* (1964) e o colecție de povestiri scrise la persoana întîi sub forma mărturiilor temporizate exclusiv la ziua insurecției de la 23 August. *Fuga* (1963, 1968) își plasează acțiunea după consumarea actului de la Stalingrad, prezentînd un grup de soldați care doresc să se reîntoarcă în țară. Tipologia umană este aceea consolidată în romanul postbelic: soldatul devine un *picaro* al războiului, victimă a hazardului, supraviețuind prin hazard. Tensiunea psihologică e obținută prin clișee de detaliu sumbru, iar expresia este dominată de licențele formulării tradiționale. Piesa *Primăvara* (1960) evocă epoca de după război a satului dunărean.

A.O.: *Facem și noi o întovărășire*, 1955; *Ultimul asalt*, nuv., 1955; *Însemnări despre activitatea unor gospodării agricole de stat*, 1956; *Batalionul doi*, pov., 1957; *Somnul de veghe*, nuv., 1969; *Primăvară timpurie*, r., 1969; *Fiecare moare cum vrea*, pov., 1970; *Poartă și drum*, pov., 1971; *Focurile*, nuv., 1972; *Pămînt însingerat*, nuv., 1972; *Flamura purpurie*, pov., 1973; *Forță ascunsă*, pov., 1973; *Vatra*, nuv., 1974.

MIHĂILEANU, Ion, 1.7. 1921, Iași. Activitate redacțională la „Contemporanul". Un studiu oarecare e *Arta tipizării în romanul „Bărăgan"* (1955). Pamfletele din *Cine intră în muzeu?* (1962) atacă

Scanned with OKEN Scanner

racilele capitalismului și dușmanii socialismului. Publicistică: *Problema problemelor — dezarmarea* (1960). Traduceri din Malraux, Mauriac, Anna Seghers.

MIHĂILESCU, Florin, 9.8. 1937, Slatina. Fiul unui jurist. Termină liceul în orașul natal (1954) și studiile filologice la București (1959). Profesor și metodist în regiunea Drăgășanilor (1959—1962); asistent la Institutul pedagogic din București și lector la Facultatea de limba și literatura română din 1973. După un debut incidental în „Scînteia tineretului" (1956), colaborează mai susținut din 1962 la „Gazeta literară", „Luceafărul", și „Viața Românească". *E. Lovinescu și antinomiile criticii* (1972, teza de doctorat din 1971), *Introducere în opera Hortensiei Papadat-Bengescu* (1975) și *Conceptul de critică literară în România* (1976) își abordează obiectele prin ideile unei sociologii structurale cunoscute îndeosebi prin G. Lukács și L. Godmann; o anumită volubilitate terminologică estompează analiza sau o generalizează. A scris prefețe pentru volume de Gr. Alexandrescu, Pierre Daix, G. Bacovia, N. Tăutu ș.a.

MIKÓ Ervin, 21.8. 1929, Valea Vinului — Maramureș. Scriitor de naționalitate maghiară. Autor de reportaje publicate în parte la revista „Utunk", unde activează ca redactor. M.E. celebrează construcțiile socialismului cu mijloacele literaturizării sprijinite pe date pozitiviste: *Transmisie din Valea Jiului* (1955), *Călătorul necunoscut* (1958), *Asalt în țara stufului* (1960, în rom. 1961), *Lumini de neon în munți* (1961), *Viitorul începe azi* (1964), *În timp și spațiu* (1972), *Porțile de Fier* (în l. rom. 1973), *Mărturii* (1976).

MIKÓ Imre, 27. 3. 1911, Huedin — 21.3. 1977, Cluj-Napoca. Scriitor de naționalitate maghiară. Liceul unitarian terminat în 1928, studiile juridice în 1934, Institutul pedagogic „Maxim Gorki" în 1954; a profesat avocatura la Cluj (1933—1944), a fost profesor (1948—1958) și responsabil de librărie în același oraș (1958—1970), redactor la Editura Kriterion, pînă în 1975. Debutul în Almanahul cercului literar „Kriza" (1928). Primele volume și broșuri dezbat probleme ale maghiarilor din România și aduc uneori elemente memorialistice. Volume de istorie literară și sursologie sînt *Primii interpreți maghiari din Ardeal ai literaturii ruse* (1958) și *Petőfi în Ardeal* (1972, în colaborare cu Dávid Gyula). *Cetățeni ai patriei și cetățeni ai lumii* (1967) strînge eseuri, ilustrînd titlul, despre Machiavelli, Morus, Montesquieu, J.-J. Rousseau, Radișcev, B. Farkas Sándor, St. Ludwig Roth, Brassai S., Victor Babeș. O carte extinzînd monografic viața și opera unor personalități pomenite în volumul anterior este *Ultimul enciclopedist din Ardeal* (1971), consacrată lui Samuel Brassai. Volume interesînd în același sens sînt *Pe urmele lui Orban Balázs*

Scanned with OKEN Scanner

(1969, în colaborare cu Beke György și Fodor Sándor), *Arborele singuratic* (1969) și *Afinități spirituale* (1976). A tradus din G. Călinescu în maghiară; autor de prefețe.

MILLIAN, Claudia, 20.2. 1887, București — 21.9. 1961, idem. Studii primare și secundare la București și Ploiești, după care se înscrie la Școala de belle-arte și la Conservatorul de artă dramatică. După ce divorțează de publicistul Cristu Cridim, se căsătorește cu Ion Minulescu. A fost profesoară de desen la un liceu industrial sericicol, după primul război mondial. A stat o vreme la Paris. A făcut ziaristică, dramaturgie, poezie, pictură. *Garoafe roșii* (1914), *Cîntări pentru pasărea albastră* (1922, și titlul unei selecții din 1975) sînt volume de poezie simbolistă; sentimentală și picturală este în *Întregire* (1936), scris sub influența morții tatălui, inginer petrolist, dar și în *Cartea a patra* (1974). Cîteva piese de bulevard sub pseudonimul D. Șerban: *Masca, Rozina, Vreau să trăiesc, După paravan, Șapte gîște potcovite.* Un triptic memorial *Despre Ion Minulescu* (1968) și *Cartea mea de aduceri aminte* (1973). În 1951 colaborează la editarea unei antologii a poeților decembriști; stilizează traduceri din literatura sovietică.

MINCU, Marin, 28.8. 1944, Slatina. Liceul terminat în orașul natal (1962); licența în filologie la București (1967); carieră didactică la Institutul pedagogic din Constanța. Poeziile din *Cumpăna* (1968), *Calea robilor* (1970), *Eterica noapte* (1972) și *Văile vegherii* (1974) vădesc informația de bibliotecă în alegerea temelor: universul e pe de o parte terifiant, deprimant, în spiritul esteticii urîtului și al monstruosului ingenios expresionist, pe de alta eteric, ilustrînd forme ale disoluției — dar în ambele cazuri totul e fabricat cu atenție, de la sistemul de imagini al unei ontologii a zăpăcelii la versul exclusiv liber și la alegerea cuvintelor în sensul unei intelectualități neologizante sau neaoșizante. *Critice I* (1970) și *Critice II* (1971) se ocupă în special de scriitori și gînditori clasici dificili, într-un stil filozofic minat de gongorismul terminologic: V. Pârvan, Ion Barbu, Dan Botta, Blaga, Sadoveanu, Voiculescu ș.a. Intențiile criticului par a fi dezvoltate într-un efort de a autohtoniza ceea ce este categoric autohton. *Poezie și generație* (1975) e o împărțire nesemnificativă a liricii actuale după clase și specii inventate ad-hoc.

MIRAN, Alexandru, 1.10. 1926, Deda — Mureș. Fiul unui medic. Studiile liceale terminate la „Sf. Sava" (1945) și cele medicale în 1951; a lucrat la spitalul de copii din Tecuci (1951—1956), apoi ca asistent și șef de lucrări la Institutul medico-farmaceutic — Clinica „Emilia Irza" din București. Debutează cu catrene în „Ramuri" (1968). *Adevărata întoarcere* (1969) cuprinde imnuri sacre, colinde și poeme de inspirație orientală și medievalescă de ra-

Scanned with OKEN Scanner

finament formal, trădînd lecturi ezoterice; bucolic și panteist, suav și smerit, poetul nu exclude umorul cunoscut din Isarlîkul lui Ion Barbu. Eleaticul și elegiacul, filozofia antică sau orientală ca surse pentru construcții de raționamente-imagini, un umor sublimat domină și poemele volumului *Alegerea lemnului* (1974). În *Locul soarelui* (1970) poemele sînt supraordonate potrivit zodiacului: existența apare ca ritual gospodăresc într-o tradiție hesiodică, magie și cîntec, arhaicul și modernul sprijinindu-se subtil. *Moartea Penelopei* (1971), poem vast și breviar al gîndirii antice pus în forma unei drame liturgice, are drept subiect întoarcerea lui Odyseu în Ithaka și evenimentele apocrife textului homeric, consumate însă în culise. Personajele apar în ipostaze de oficianți, ca în formele sacre ale teatrului; replicile nu-și răspund direct. Ca la Claudel, T.S. Eliot sau Saint John Perse, anecdoticul e un mijloc de a totaliza semnificații, după cum cuvintele, sintagmele și imaginile sînt trimiteri și semne ale unui enorm inventar cultural, și perifraze ale profunzimii. Structura e polifonică; muzicalitatea textului e impecabilă. A dat traduceri excepționale din Eschil, Aristofan, Euripide, Epictet și Shakespeare cu pseudonimul Alexandru Pop.

MIRCEA, Dumitru, 20.9. 1924, Țagu — Bistrița-Năsăud. Studii agronomice. Redactor șef la „Tribuna"; din 1970 președinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă din Cluj-Napoca, mai tîrziu activist cultural. Debutul în suplimentul literar al ziarului „Lupta Ardealului". *Pîine albă* (1952), roman primit deosebit de elogios la apariție, simplifică potrivit unor teze ale momentului realitatea cooperativizării agriculturii. Nuvelele și povestirile din *Matca* (1953), *Un flăcău pe plac* (1953), *Examenul* (1953), *Povestiri* (1953), *Întoarcerea lui Niculae Coșoiu* (1956), *Povestiri* (1956), *Oameni și pămînturi* (1960), *Această parte a pămîntului* (1966), *Ana lui Manole* (1966), *În zilele mari* (1969) nu refuză perspectiva idilizantă și derutant schematizatoare, dar se bizuie cu timpul pe naive dileme etice caracterizînd conflictul dintre datorie și pasiune în condițiile socialismului. Expresia e abstractă, conducerea epică tradițională; textul e uneori pigmentat umoristic. Publicistică în *Sfat prețios* (1952, în colaborare), *Muncim pentru culturalizarea maselor* (1955) și *Urme pe apă* (1976).

MIRCEA, Ion, 1.9. 1947, Sărmașu — Mureș. Liceul în localitatea natală, terminat în 1965; studii filologice la Cluj, licența în 1971. A fost îndrumător la Muzeul „O. Goga" din Ciucea (1971—1972). În *Istm* (1971) poetul e pur și uscat în manieră mallarmeeană, urmărindu-și aventurile eului empiric sau intelectual, raportîndu-se la un cosmos străin omului; gustul sibiliniculuí și ocultului e evident de la alegerea cuvintelor și topică, la folosirea semnelor, cifrelor și literelor cu

valoare emblematică tradițională. Versul e liber.

MITROI, Florica, 15. 2. 1944 Rîmnicu Vîlcea. Studii medii în orașul natal; debutează în „Luceafărul" (1966). Poeziile din *Rugăciune către Efemera* (1969) și *Diapazon* (1973) adună laolaltă nonsensul din lume și aberația ca licență a asociației lirice; eclectismul inspirației, aflat sub semnul „Efemerei", ca și dezordinea organică prezintă totuși un caracter spectaculos, de bîlci. Mai ponderată e imaginea în *Între cer și pămînt* (1976).

MITRU, Alexandru, 6.11. 1914, Craiova. Liceul în orașul natal; licențiat al Facultății de litere și filosofie din București; profesor de liceu, în ultimele două decenii funcționînd la „Gh. Lazăr". În 1932 îi apare povestirea *Păpușa. I.C.D.* (1949) e o nuvelă din lumea liceelor. Între 1952—1954 scrie piese într-un act pe teme rurale: *O întîmplare de la noi, Pe drumul bun, Se face lumină, Supărarea lui Dincă, Act de despărțenie. Copiii muntelui de aur* (1954), *În țara legendelor* (1956), *Povești cu tîlc* (1956), *Basmele mării* (1957), *Palatul de argint* (1957), *Povești despre Păcală* (1960), *Alte povești cu tîlc* (1961), *Mateiaș gîscarul* (1962), *Povești despre Păcală și Tîndală* (1975) sînt volume de basme și povești, în parte originale, în parte prelucrări. Alte adaptări *ad usum delphini* din mitologia greco-latină sau ale unor legende celebre: *Isprăvile lui Heracle* (1959), *Legendele Olimpului* (I, 1960; II, 1962), *Din marile legende ale lumii* (I, 1963; II, 1965). Alte cărți pentru copii și tineret au subiecte istorice sau contemporane: *Flori pentru Mihaela* (1964), *Întoarcerea lui Neghiniță* (1966), *Săgeata căpitanului Ion* (1967), *Sabia de foc* (1969), *Luceafărul de ziuă* (1970), *Vulturii de foc* (1970), *Domnul din Vladimiri* (1971), *În țara legendelor* (1973), *Bastonul cu mîner de argint* (1974), *Bucureștii în legende și povestiri* (1975), *Strălucirea sabiei* (1976). A tradus literatură pentru copii și a fost tradus. O piesă în colaborare cu Constantin Mateescu: *Avionul de Cluj* (1970).

MIU, Florea, 27.11. 1951, Vedea — Teleorman. Liceul la Roșiori; studii filologice la București, terminate în 1975. Poezie de jubilație adolescentină și de reflecții optimiste, într-un univers cîmpenesc în care totul e de trăit și de cunoscut, potrivit echilibrului muntean fără resemnare și fără consolare, virtuțile sugestiei metaforice coexistînd cu formula clară: *Jocuri în piatră* (1972), *Rostire în gînd* (1974).

MÎNDRA, Vicu, 5.5. 1927, București. Liceul „Cultura" terminat în 1945; între 1945—49 urmează Facultatea de litere; e redactor la „Tinerețea" (1946), „Revista literară" (1947), „Tînărul muncitor", „Națiunea", din 1949 la „Scînteia tineretului",

Scanned with OKEN Scanner

iar ulterior este redactor șef la Editura tineretului și redactor la „Gazeta literară" (1956— 1962). Carieră universitară: este conferențiar la Catedra de istoria literaturii române contemporane de la Facultatea de limba și literatura română. Primele articole sînt publicate în paginile periodicelor la care a lucrat. Mai întîi cronicar teatral cu judecăți succinte și la obiect, cu caracter orientativ și ținută ideologică. O parte a activității sale curente va fi strînsă în volumul *Însemnări despre literatură și teatru* (1958). Cu timpul se va ocupa cu cercetarea faptelor aparținînd istoriei literaturii dramatice: *Incursiuni în istoria dramaturgiei române. De la Gh. Asachi la Camil Petrescu* (1971), *Clasicism și romantism în dramaturgia românească. Privire istorică asupra unui secol de literatură teatrală* (1973), *Victor Ion Popa* (1975).

MOCANU, Titus, 1. 11. 1923, Brăila. Fiul unui arhitect. Liceul început la Brăila și terminat la Sibiu (1943); studii filozofice la Sibiu și Cluj, licența în 1947; a fost asistentul lui Lucian Blaga (1947—1948) și D. D. Roșca (1948—1949), pentru ca să fie titular de curs între 1949—1950; cercetător științific la Institutul de istorie-filozofie al Academiei de la Cluj (1952—1954). Din 1954 se stabilește la București, fiind acum profesor de estetică la Institutul de arhitectură și secretar al Uniunii artiștilor plastici. Primul articol în „Almanahul literar" (1949). Subiectul romanului *Stăpînii* (1966) este luat din viața satului contemporan din Bărăgan: lipsesc conflictele exterioare, dar e sugerată intensitatea celor subterane, dintre individual și colectiv; o noutate pentru acea vreme a fost intervenția sondajului abisal și monologul interior prelungit. *Despre sublim. Aspirația către sublim și spiritul epocii contemporane* (1970) examinează bazele ontologice ale sublimului, într-un efort de extragere a lui din zona esteticului și plasare în aceea a filozofiei; terminologia e fertilizată de gîndirea lui Blaga. Cel mai important dintre studiile sale este interesant pentru artele plastice: *Morfologia artei moderne* (1973).

MOISESCU, Mihnea, 11.4.1930, Rîmnicul Sărat. A absolvit Institutul de artă teatrală și cinematografică. Debutul în „Gazeta literară" (1954). Proză pentru copii, tineret și militari (*Aripioară de argint,* 1961; *Peniță are vîrful ascuțit,* 1962; *Încercarea,* 1962; *Tărie,* 1963; *Nemaipomenitele aventuri ale lui Fănel,* 1963; *Într-o seară de primăvară,* 1965; *Ei iubeau viața,* 1965), povestiri *science-fiction* valorificînd resursele exotice ale cosmicului și posibilitățile de dramatizare ale semnelor ortografice (*Copiii stelelor,* 1966; *Cosmonautul de piatră,* 1969; *Glasul din pulberea aurie,* 1972; *Întoarcere pe țărmul dispărut,* 1975; *Comoara astronauților,* 1976), texte pedagogice empirice (*Ce o să spună lumea?* 1965; *Din însemnările unui tată,* 1971).

Scanned with OKEN Scanner

MOKKA, Hans, 16.5. 1912, Timişoara. Scriitor de naţionalitate germană. Gimnaziul de muzică terminat în oraşul natal, în 1938; a fost cîntăreţ de operă (1946—1956) şi actor la Teatrul german de Stat din Timişoara (1957—1968). Povestiri şi basme pentru copii *(Fîntîna Floriţei,* 1955; *Pui de greier,* 1956), romane pentru şi despre şcolari în care încearcă să aducă evenimente care să trezească emoţii cît mai felurite: *Pana de cocoş* (1967) şi *Corabia visului* (1971).

MOKKA, Irene (Grete Gross), 28. 8. 1915, Timişoara — 12.2. 1973 idem. Autoare de naţionalitate germană. Gimnaziul terminat în 1931 şi Conservatorul de muzică în 1937, în oraşul natal. Debutul cu poezie în „Banater Schrifttum" (1950). Convenţiile poeziei epocii sînt ilustrate în *Cronica muncii mele* (1951). Lirica feminină cu reflecţii filozofice şi imagini generate de asimilări culturale e reprezentată de plachetele *Toate fîntînile sînt deschise* (1969) şi *Înţelegere suavă* (1970). Un fragmentarium romantic, liric şi parabolic în *Cumpăniri* (1974). Pentru tineret: *Toni şi trompeta sa* (1964).

MOLEA, Ion, 1.4. 1905, Vînjuleţ — Mehedinţi. Bacalaureatul la liceul „Traian" din Turnu Severin (1927), licenţa la Facultatea de litere şi filosofie din Bucureşti (1930). Profesor în provincie, apoi la Bucureşti, editorul revistei „Crainicul" la Turnu Severin (1932). Debutează cu poezie în „Datina" din Turnu Severin (1929). *Funigei* (1935, cu o scrisoare de O. Goga) şi *Hotare sfinte* (1940) aduc poezia patriotică şi peisagistica sufletească tipică liricii interbelice; în *Cocorii mei* (1968, prefaţă de O. Papadima) şi *Cadran solar* (1970), meditaţii curente sînt evidenţiate prin versul liber. Proză memorialistică în *Fuga de lunga noapte* (1974).

MOLTER Károly, 2. 12. 1890, Vrbas — Iugoslavia. Scriitor de naţionalitate maghiară. Colegiul din Kecskemét, terminat în 1907; studii universitare la Budapesta, încheiate în 1911; profesor la Colegiul reformat din Tg. Mureş (1913—1944), profesor de limba şi literatura germană la Universitatea din Cluj (1944—1951). Debutează cu poezie într-o publicaţie din oraşul natal (1908). Romancier, nuvelist, autor al unor comedii de situaţii care abordează probleme ale actualităţii prin motive literare tradiţionale sau prin scheme literare la modă, folosind de asemenea experienţa autobiografică şi vocaţia satirică şi umoristică: *Paşala* (c., 1920), *Aproape eroi* (nuv., 1925), *Ţară văduvită* (c., 1926), *Tank* (r., 1926), *S.A.Metania* (r., 1929, ed. rev. 1969), *Ctitor de sat* (r., 1935), *Tibold Márton* (r., 1937, ed. rev. 1969), *Mic oraş nebun* (nuv., 1942, 1976), *Perpetuum mobile* (c., 1944), *Se înşeală şi înşelătorul* (c., 1946), *Fără stăpîn*

Scanned with OKEN Scanner

(r., 1949), *Zîmbet de luptător* (pov., 1956), *Băiete, dă-ți silința!* (pov., 1964). Eseurile și articolele strînse în volumul *Luptele lăuntrice ale spiritului* (1968, în rom. cu titlul *Termitele*, 1973) au drept obiecte ale analizei scriitori străini moderni sau autori maghiari din Transilvania: în primul caz, comentariul e dominat de spiritul analitic, în celălalt de pasiunea corectivă, sub raport ideologic, reflectînd în orice caz dezbaterile și controversele interbelice privind caracterul și direcțiile literaturii maghiare din România. Un volum de *Anecdote* (1971).

MONCIU-SUDINSKI, Alexandru, 13.7. 1944, Turnu Măgurele. Pedagog la o școală profesională din Dragalina (1962—1963), student al Facultății de limbi slave din București (1963—1964), din nou pedagog de școală profesională la Piatra Albă (1964—1965), licențiat al Facultății de filozofie din București (1972), redactor la „Argeș" (1973—1974). Debutul în 1964. Povestirile din *Rebarbor* (1971) indică mai ales gustul pentru descrierea unor evenimente grotești marcate de sadism. În *Caractere* (1973) sau *Biografii comune* (1974), autorul adoptă metodele literaturii documentare moderne, realizînd interviuri cu muncitori și țărani simpli: marea originalitate a acestei întreprinderi constă în faptul că ea s-ar supune deziderатului reflectării realității, dar textele rezultate devin deopotrivă afirmații și negații, ilustrînd simultan simplitatea și rudimentarul; fapte grave sînt anulate prin modul expunerii, nimicul este alteori esențializat, clișeele și expresivitatea relativizează în aceeași măsură. Absența autorului e aparentă: actul de creație este prezent prin alegerea subiectelor intervievate, alegere care privește chiar numele, uneori locurile de baștină.

MONDA, Virgiliu, 22.12.1898, Ploiești. După terminarea studiilor de specialitate, practică medicina. Debutează în 1919. Versuri de simbolist minor și meditații cosmice în *Fîntînile luminii* (1923). Romanele *Testamentul domnișoarei Brebu* (1934), *Urechea lui Dionys* (1934) și *Hora paiațelor* (1935) sînt bine construite epic și descriptive. *Trubendal* (1946), roman localizat într-un oraș transilvan teutonizat în preajma celui de al doilea război mondial, are un personaj principal în Anton Van Trubendal, descendentul unui olandez fugit din patria sa pentru că-și ucisese logodnica, blestem ce ar trebui să se reactualizeze printr-un act similar în Anton, care-i seamănă perfect și fizic. Viziunea sumbră, ușor enigmatică, e tipică în descrierea lumilor aflate într-un moment de agonie. Elemente de romantism pot fi întîlnite mai ales la nivelul relațiilor dintre personaje, care trăiesc prin repetiții nefaste. Stilul este obiectiv și uneori psihologizant. În *Tinerețea unui artist* (1966), eroului Lucian Teodoru i se prezin-

Scanned with OKEN Scanner

tă copilăria și tinerețea, cu studiile de la Berlin și Paris, într-o pictură de medii sociale de la începutul secolului. *Statuia* (1969) e un roman al moravurilor politice burghezo-moșierești. Maladia și fascinația acestora constituie subiectul romanelor *Serile orașului* (1947) și *Via și rodul* (1971). Cazuri clinice și existențe burgheze în decorul ultimului război și în *Corabia pe uscat* (1971); conflicte duse în decor montan, iubiri condiționate de avere în *La nord de Nerej* (1975). Nuvele cu temele predilecte în *Femeia și maimuța* (1970). În genere, prozatorul excelează în crearea de atmosferă sumbră cu mijloacele naturalismului, prelungind epigonic și vetust tipuri de conflicte spectaculoase, folosite între cele două războaie. Nuvela *La Bate-Drum*, publicată în 1937 în „Adevărul literar", are un subiect care coincide cu dramatizările *3 Decembrie* de Al. Macedonski și *Neînțelegerea* de A. Camus.

MORARIU, Modest, 11.8. 1929, Cernăuți. Ziarist în presa regională, înainte de a se înscrie la Facultatea de filologie din București, pe care o absolvă în 1954; redactor șef al Editurii Meridiane. *Poveste cu fantome* (1968), adună versuri originale și prelucrări din poezia străină, apărute în contextul volumului ca exerciții de stil: poezie de inteligență și diletantism intelectualist lucid, cu insinuarea unei ironii subterane față de poezie și de propria creație. *Spectacol de pantomimă* (1970) și *Ovăzul sălbatic* (1974) perfecționează ironia în raport cu realități disolute sau cu paradoxuri sociale. Versul e liber. Eseuri asupra poeziei universale și de artă plastică; traduceri din Stendhal, Fromentin, Julien Green, Camus, Marcel Brion.

MORARU, Nicolae, 1.8. 1912, Tighina. Liceul „Ștefan cel Mare" din orașul natal, absolvit în 1930; activist P.C.R. între 1930—1944, cu 10 ani detenție la Galați, Doftana, Tg. Ocna, Tg. Jiu; redactor la „România liberă" (1944—1945), director al Radiodifuziunii (1945—1946), adjunct de șef de secție la C.C. al P.C.R. (1946—1948), secretar general la Ministerul Artelor (1948—1950), redactor șef la „Viața Românească" (1950—1953); redactor șef al publicațiilor pentru străinătate din 1950 și profesor la Institutul de arte plastice. Este unul dintre primii critici autoritari care au trecut, după Eliberare, la cercetarea din perspectivă marxist-leninistă a fenomenului literar: *Realismul în literatură* (1947), *Studii și eseuri* (1950). În colaborare cu Aurel Baranga, a scris două drame politice consacrate luptei proletariatului pentru cucerirea puterii: *Pentru fericirea poporului* (1951, și cu titlul *Anii negri*), *Iarbă rea* (1953); o alta îi aparține integral: *Urma alege* (1955). Nuvelele din *Conștiințe curate* (1972) au drept subiecte luptele muncitorești din 1933, povești de iubire în condițiile

Scanned with OKEN Scanner

fascismului și șovinismului etc. Publicistică și impresii de călătorie: *Țară nouă* (1946), *Prin Republica Sovietică Socialistă Bielorusă* (1953), *Prin țara vulturilor* (1957), *În lumea contrastelor. Jurnal de călătorie din America de Sud* (1958).

MOTOC, Nicolae, 1. 2. 1936, Feteşti. După Şcoala de literatură „Mihai Eminescu" (1951—1952), urmează studiile de filozofie (1959—1963). Redactor la „Tomis". Debutează în „Tînărul scriitor" (1952). *Ceasul umbrei* (1969) se remarcă prin poemele lipsite de punctuaţie, fără început sau final, în maniera transelor magmatice; cu aceeaşi tehnică se aglomerează detalii ale decorului marin şi generalităţi despre materie în *Elementele* (1974); *Poem scris pe suflarea pămîntului* (1975) e o confesiune autobiografică, avîndu-şi punctul de plecare într-o copilărie devenită stereotipă după N. Labiş. O anumită pulsaţie existenţială, chiar anxietatea, provin din conflictul comprimării metaforice momentane cu rarefierea ansamblului.

MOVILĂ, Sanda (Maria Aderca), 15. 12. 1900, Cerbu — Argeş — 13. 9. 1970, Bucureşti. Licenţiată în filologie modernă — specialitatea franceză. Din 1921 funcţionară în Ministerul Învăţămîntului Public, unde se ocupă de editura Casa Şcoalelor, pînă în 1949. S.M. intră în viaţa literară în 1922. Lirica din *Crinii roşii* (1925) este tributară simbolismului autohtonizat; un exotism evazionist monden şi amintirile ultimului război trăit din perspectiva civilului în *Călătorii* (1946); prin *Fruct nou* (1947), poeta va adera la răsturnările sociale produse, cu vechi procedee imagistice şi unele achiziţii tematice noi. *Poezii* (1967) adună cele mai realizate versuri scrise în întreaga viaţă. Cîteva romane şi nuvele nu au nici un ecou: *Desfiguraţii* (1935), *Nălucile* (1945), *Pe căile Argeşului* (1950), *Neuitatele călătorii* (1958), *Cîte se petrec la mare* (1962), *Viaţa în oglinzi* (1970). *Marele ospăţ* (1947) mizează pe intrigi erotice şi pe o patologie sexuală specifică mediilor cosmopolite. În romanul *O vară la Şipotul fîntînilor* (1957) apar evenimente din preajma primului război mondial, mai ales din mediul rural. A stilizat traduceri din scriitori polonezi şi sovietici.

MUGUR, Florin, 7. 2. 1934, Bucureşti. Fiul unui ziarist. Studii liceale începute la „Sf. Iosif" şi terminate în particular. Licenţa în filologie (1961). Profesor în provincie şi în Capitală; redactor şef adjunct la „Argeş" (1969—1973), lector la Editura Cartea Românească. Debutează cu o poezie despre şantiere, în „Brigadierul", supliment literar al ziarului „Tînărul muncitor" (1948). În *Cîntecul lui Philipp Müller* (1953) şi *Romantism* (1956) poetul evocă eroii şi martirii clasei muncitoare şi îşi po-

Scanned with OKEN Scanner

vestește întîmplările copilăriei în contextul războiului. Romantic fără respirație amplă, el promovează într-un timp din ce în ce mai puțin adecvat „romantismul în haine de lucru". După cîteva volume de tranziție, poetul își schimbă total viziunea. *Mituri* (1967), *Destinele intermediare* (1968), *Cartea regilor* (1970), *Cartea prințului* (1973), *Roman* (1975), anunță refuzul romantismului inițial; acum olimpul său este populat de zei obosiți, ideea de destin și-a pierdut sensul și odată cu ea posibilitatea unui scop. Trăind în goluri — de timp, de memorie, de aer, de comunicare — poetul nu este obsedat de teama morții, cît de teama prăbușirii, a uitării, care nu a apărut încă, dar e bănuită. Versurile libere, imaginea de tip expresionist aduc cu insistență nuanțele palidității murdare. În viziunea universului agonic și grotesc, numai delirul și nevrozele par a avea eficacitate. Trăind în nostalgia umanității pure și într-un cosmos dezolant, poetul adoptă de fapt o atitudine morală care-și mai poate găsi un sprijin numai într-o vîrstă infantilă văzută concret istoric, ca o nouă vîrstă a omenirii.

A.O.: *Casa cu ferestre argintii*, 1959; *Rilă Iepurilă și Cărăbușul cu aripioare de aur*, 1960; *Visele de dimineață*, 1961; *Serile din sectorul nord*, 1964; *Unde e orașul de argint?*, 1965; *Aproape noiembrie*, amintiri, 1972; *Convorbiri cu Marin Preda*, 1973; *Cartea numelor*, 1975.

MUNCIAN, Ivo, 10. 8. 1943, Variaș—Timiș. Scriitor de naționalitate sîrbă. Liceul terminat la Timișoara în 1961 și studiile filologice la București, în 1966; profesor (1966—1967), apoi redactor la „Banatske novine". Debutul în „Novi jivot" (1958). Poezie reflectînd entuziasmul vîrstei și optimismul social al generației sale: *Zările noastre* (1966), *Mărturisiri* (1971), *Evantaiul bucuriilor* (1973), *Poarta dorinței* (1975). Realitatea contemporană prin realismul tradițional în povestirile volumului *Clepsidra* (1973).

MUNTEAN, George, 17. 11. 1932, Bîlca—Suceava. Familie de țărani. Studii medii la Rădăuți; în 1954 se înscrie la Școala de literatură „Mihai Eminescu", de unde trece la Facultatea de filologie. Cercetător la Institutul de istorie și teorie literară „G. Călinescu". *Cercetări literare* (1969) interesează prin cîteva probleme de istorie literară legate de opera unor Eminescu, Creangă, Sadoveanu. Eseuri de folcloristică; prefețe, culegeri de proverbe și din scrierile despre artă ale lui Călinescu sau din operele lui Vl. Streinu.

MUNTEANU, Aurel Dragoș, 16.1. 1942, Buda-Lăpușna. Studii filologice la Cluj, terminate în 1964; asistent la Institutul pedagogic din Oradea; redactor la „Contemporanul" din 1968, apoi la „România literară", reîntors în țară din S.U.A. unde a beneficiat de o bursă (1970), devine redactor la „Magazin".

Scanned with OKEN Scanner

Primele colaborări în presa literară clujeană (1962). Povestirile din *După-amiază neliniștită* (1967) marchează interesul pentru stările de tensiune ale conștiinței marcate de actele unei existențe cotidiene plate; o oarecare deprindere analitică e servită de o sintaxă a platitudinii, uneori cu mici revolte de incoerență stilistică modernă. *Singuri* (1968), roman de mici dimensiuni, este o descriere analitică a unor ipostaze ale solitudinii umane, teatrul întîmplărilor fiind oferit de un accident într-o localitate de provincie ardeleană. Procedeul relativizării prin cuprinderi de perspective variate aparține uzului cotidian în roman. Un anume gust al surprinderii ciudățeniei comportamentale și filozofarea convențională în jurul unor idei generale sînt alte caracteristici. *Scarabeul sacru* (1970) este un roman în genul eseistic, în care personaje orientate de idei, dar fără o existență personală, sînt manevrate potrivit protocolului colocviilor. Prin obiect, cartea e o tanatologie comparată, cei doi termeni fiind reprezentați de orient și occident. *Opera și destinul scriitorului* (1972), selecție de eseuri, abordează literatura română și străină contemporană prin filozofia și problematica existențialistă.

MUNTEANU, Francisc, 9. 4. 1924, Vețel—Hunedoara. Existență aventuroasă; după mărturisirile proprii practică 7—8 meserii înainte de a se dedica literaturii și pînă la urmă filmului. În 1950 îi apare povestirea de debut *Pompa* într-o culegere de popularizare C.E.C. În nuvela *Lența* (1954, ed. rev. 1956), sînt relatate avatarurile unei femei tinere cuplate cu un bătrîn înstărit. Consumată în mediul rural, drama este influențată, amplificată și rezolvată de noile relații umane inaugurate de socialism. *Ciocîrlia* (1955) va relua într-o variantă drama personajului din *Lența*, aducînd în plus un abuz de simbolistică folclorică. *În orașul de pe Mureș* (1954, ed. rev. 1971) este un roman îndelung dezbătut în presă pentru o inovație constînd în crearea unor personaje pozitive, „cu pete", acționînd potrivit cursului firesc al vieții noi, dar trăind totuși momente de dezechilibru, materializate prin acte contradictorii, de cele mai multe ori reduse la relații sexuale sordide sau contrazicînd starea lor socială. *Statuile nu rîd niciodată* (1957, ed. rev. 1971) aduce din nou în prim plan peisajul industrial. O biografie a micului burghez contradictoriu, ratat în condițiile socialismului în toate compartimentele existenței, în romanul *Fericitul negustor* (1957). Încă din primele romane se poate constata cristalizarea unei preocupări pentru dramatismul facil, pentru rezolvarea neverosimilă a conflictelor plasate în cele mai variate medii, îndeosebi contemporane, pentru coincidențe fără semnificații profunde. Aceste particularități sînt vizibile

și în *Scrisoarea* (1955), *A venit un om...* (1956, 1972), *Cerul începe la etajul trei* (1958), *Hotel Tristețe* (1957), *Nuvele* (1959), *Prietenul meu Adam* (1962), *Terra di Sienna* (1962), *Întoarcerea* (1967), *Încotro?* (1970), *Strada semaforului* (1972), *Testamentul* (1972). Deficitar în ceea ce privește construcțiile epice de mai mari dimensiuni, prozatorul excelează adeseori în proza scurtă, unde materialul faptic se susține prin sine într-o formă autohtonă a neorealismului. Pentru copii: *Pistruiatul* (1976).

MUNTEANU, George, 14. 4. 1924, Bravicea—Orhei. Școala normală și liceul la Cluj; în același oraș absolvă, în 1950, Facultatea de filologie. Redactor la „Steaua" (1956—60), apoi la „Contemporanul". Paralel și-a desfășurat activitatea universitară, actualmente fiind conferențiar la Catedra de istoria literaturii române de la Facultatea de limba și literatura română din București. Fostul elev al lui D. Popovici este mai ales un comentator al literaturii române din secolul XIX. O parte din cronicile literare curente și studiile de istorie literară au fost adunate în volumul *Atitudini* (1966), ópus solid, în care, indiferent de obiectul analizei, pot fi detectate caracteristici ale spiritului universitar: refuzul literaturii de duzină sau de circumstanță, în favoarea operei durabile, tendința de teoretizare uneori fructuoasă. Stil dens, period germanic sinuos pînă la încîlceală. *Hyperion. I, Viața lui Eminescu* (1973) reia toate datele vieții poetului, aduce cîteva noi, folosește titluri de capitole frumoase, dar nu schimbă imaginile mai vechi. *Sub semnul lui Aristarc* (1975) conține de asemenea studii despre Eminescu, despre eminescologia călinesciană și despre „noua critică", față de care are rezervele celui ce se sprijină pe principiile integrării sintetice și tradiționale. Autor al unui studiu despre *B.P. Hasdeu* (1963) și al unor prefețe la operele lui Cezar Bolliac (1956, 1959).

MUNTEANU, Romul, 18. 3. 1926, Călanul Mic—Hunedoara. Familie de muncitori. Școala Normală din Deva și Liceul „Sf. Sava" din București. Licența la Facultatea de litere și filozofie din Cluj (1950). Carieră universitară începută la Cluj și continuată la București, unde este profesor de literatură comparată. Director al editurii Univers din 1971. Între 1957—61 a fost lector la Institutul de romanistică din Leipzig. În 1960 obține titlul de doctor la Universitatea „Karl Marx" din același oraș, cu teza *Aspectele și dimensiunile iluminismului românesc.* Preocuparea pentru iluminism se va vădi și în studiile *Contribuția Școlii Ardelene la culturalizarea maselor* (1962), *Literatura europeană în epoca luminilor* (1971), extinsă în *Cultura europeană în epoca luminilor* (1974), la care se adaugă antologia *Iluminismul* (I—III, 1971). O altă sferă

Scanned with OKEN Scanner

a preocupărilor sintetizatoare este aceea a fenomenelor literare contemporane. Îi aparține de asemenea, prima monografie românească de amploare consacrată lui Bertold Brecht (1966), care s-a bucurat de o bună apreciere în țară și peste hotare. În *Noul roman francez* (1968) și mai ales *Noul roman francez. Preludii la o poetică a antiromanului* (1973) cercetează metodic, minuțios, fenomenul în programul său estetic și ideologic și prin figurile sale cele mai reprezentative. *Farsa tragică* (1970) e un studiu sintetic și bilanț al activității teoretice și practice a dramaturgiei absurdului. Se fundamentează noua formulă sub raport filozofic și social în funcție de dezvoltarea societății moderne de consum; un loc deosebit este acordat analizei structurilor compoziționale ale farsei tragice: universul grotesc, timpul și spațiul, motivul lumii ca junglă. Vocația sintezei este apoi prezentă prin *Metamorfozele criticii europene moderne* (1975). Numeroase prefețe, studii, precum și articolele despre cărți străine vor fi strînse în volumele *Profiluri literare* (1972) și *Jurnal de cărți* (1973). Opera lui R.M. este construită pe o informație solidă, esențială și chiar exhaustivă; de multe ori preferă să-și reprime propriile observații în favoarea altora; un efort susținut este depus în favoarea legitimării fenomenului literar românesc în context internațional. Rigoarea academică este prezentă de la nivelul formulării la concepția generală asupra cărții. A îngrijit și prefațat *Peregrinul transilvan* de Ion Codru Drăgușanu (1958); autor al articolelor de literatură română din *Meyers Neues Lexikon* (Leipzig) și din *Lexikon der Weltliteratur* (Weimar, 1966).

MUNȚIU, Adrian, 5. 7. 1936, Cărpiniș — Alba. Studii filologice la Institutul pedagogic din București (1964—1967). Redactor la televiziune. Debutul în „Luceafărul" (1960). Tot în 1960 apare în placheta colectivă *Trei zboruri*. Din volumele *Vîrsta cunoașterii* (1962), *Chipul cioplit* (1967) și *Fața a doua* (1967) apare un poet deschis către realitățile certe ale timpului său, interogativ retoric, înclinat în cele din urmă către concizia ermetică abstractizantă și căruia i se recunosc lecturile. Poetizări variate, agitație și nesiguranță în următoarele volume: *Pînă la Iov* (1970), *Vîrsta cunoașterii* (1975), *Pămîntul din statui* (1975). În romanul *Ringul* (1971) destinele mai multor personaje tinere se împletesc capricios sau gratuit în medii diferite, ca și stilurile de redactare, intenția unui mesaj fiind inexistentă. Pentru copii: *Val zglobiu* (1971), *Școala jucăriilor* (1972).

MURĂRAȘU, Dumitru, 26. 11. 1896, Botoșani. Liceul terminat în orașul natal (1914), licența în litere și filozofie la București (1921), doctor în 1930. Profesor de liceu la Reghin (1921—1923), asistent la Fa-

Scanned with OKEN Scanner

cultatea de litere din București (1924—1925); între 1925—1929 se află la Școala română de la Paris; din nou profesor (1930—1947). În 1928 publică la Paris studiul *La poésie néolatine et la Renaissance des lettres antiques en France*. Editor al scrierilor politice ale lui Eminescu în 1931 și al celor literare, în 1935; a dat de asemenea o ediție din teatrul lui Caragiale. *Eminescu și clasicismul greco-latin* (1932) și *Comentarii eminesciene* (1967) abordează opera prin posibilitățile comparatismului și ale unei tipologii filozofice la îndemîna unui mare erudit. A îngrijit și prefațat antologia *Din presa literară românească* (1970). Traduceri remarcabile din Lucrețiu, Vergiliu și din *1001 nopți*.

MUREȘAN, Dumitru, 21.1. 1941, Bucium-Sat — Sălaj. Facultatea de matematică la Cluj. Spuneri poetice în *Nebuloasa crabului* (1968) și *Orologiul din oglinzi* (1975).

MUREȘANU, Rusalin, 9. 2. 1932, Păiușeni — Arad. Liceul „Moise Nicoară" din Arad (1945—1948) și Școala pedagogică din același oraș (1948—1952), Școala de literatură „Mihai Eminescu" (1952—1954); redactor la „Gazeta literară" (1954—1957), Radio (1959—1962), referent la Centrala cărții (1962—1965), redactor la „Viața Militară" (1967—1968), din 1970 la ziarul „Înainte". Debutul în ziarul „Patriotul" din Arad (1948). Primele plachete, *Puiul de moț* (1954), și *Coboară munții* (1955), sînt dominate de motivele lirismului autobiografic. Avînd un fond anecdotic, poemele sînt în genere pasteluri și idile scrise cu vervă comică, expresia spontană dovedind simțul cuvîntului. *La marginea cîmpiei* (1957) și mai ales *Amiezile veacului* (1961) trădează o mare ușurință în a versifica sentimente și idei banale, uneori mediocre. Pretextele pentru reflecții sînt oferite de evenimente cotidiene. Un exces imagistic, nesusținut prin substanță, propune prin *Era incandescenței* (1963). Continuînd o pasiune mai veche, dovedită prin volumele *Niculae clop de paie* (1957), scrie versuri pentru copii, unele în maniera lui Topîrceanu: *Cartea cu prieteni* (1961), *A venit un cocostîrc* (1964), *Aventurile lui Singur-Eu* (1968), *Nelu Mititelu* (1973), *Țară de doină* (1976).

MURGEANU, Ion, 7.6. 1940, Zorleni — Vaslui. Studii liceale terminate în 1956; studii filologice la București (1968—1969); învățător la Vaslui (1956—1959), Galați (1959—1961), activist cultural la Suceava (1963—1967), redactor la ziarul „Clopotul" din Botoșani (1967—1969), redactor la „Scînteia tineretului". Debutează în „Contemporanul" (1961). Poeziile din *Repaoșe* (1969), *Confesiunea* (1971), *Datoria* (1972) și *Confesiune lirică* (1976) se circumscriu grandilocvenței baroce a imnicului general și generos, care nu evită am-

ploarea homerică: bucolicul și viața molcomă sînt însă cel mai eficace exprimate.

MUȘAT, I.D. (Ion Dimoftache), 17.1.1898, Podul Turcului — Bacău. A terminat o școală agronomică a Academiei Române în 1920; a fost inspector agricol, profesor de agronomie, redactor la diferite publicații interbelice, printre care „Lectura copiilor" (1942—1945); prefect de Turda (1945—1947), deputat (1947—1948), redactor la „Tribuna". *Răscoala iobagilor* (1951), dezvoltat în *Războiul iobagilor* (1956) evocă în manieră tradițională răscoala lui Gheorghe Doja. Fără interes literar sînt și *Misiunea H.S.* (1957), *Povestirile sergentului Negoiță* (1960), *Microromanul doamnei Stastok* (1974).

MUȘATESCU, Tudor, 22.2.1903, Cîmpulung Muscel — 4.11.1970, București. Tatăl este avocat și profesor. Studiile secundare începute în orașul natal sînt terminate la liceul „Sf. Sava" din București, în 1919; în 1924 își ia licența în litere, cu *magna cum laude,* și pe aceea în drept. Este pentru puțin timp profesor de franceză și avocat, profesiuni la care renunță în favoarea gazetăriei și literaturii. Din 1919 colaborează regulat la „Rampa". Între 1930—1940 este inspector general al teatrelor. Conduce mai multe companii teatrale efemere: „Teatrul din Sărindar" (1940), „Teatrul Tudor Mușatescu" (1941—1942), „Teatrul din C. A. Rosetti", „Teatrul nostru", „Colorado" (1943—1944). În 1945 este ales membru în comitetul de conducere al Societății autorilor dramatici români. La 9 ani redactează feeria *Povestea violetelor*; din aceeași vreme datează revista „Ghiocelul", în care publică epigrame, cronici rimate, schițe, precum și piesa *Ardealul.* Poeziile din *Vitrinele toamnei* (1925) caracterizează deopotrivă pe sentimental și pe umorist, mijloacele de expresie amintind de simbolismul lui I. Minulescu. T. M. va deveni cunoscut îndeosebi ca dramaturg, gen în care debutează în 1923 cu *Focurile de pe comori* (scrisă în limba franceză și reprezentată la Paris). Numărul pieselor sale este de ordinul zecilor, iar acela al adaptărilor de cîteva sute, adeseori fiind dificil de deosebit între traducere, adaptare, localizare și opera originală, mai ales în ceea ce privește pretextul dramatic. Dintre comediile sale sînt de menționat *Panțarola* (1928), *Sosesc deseară* (1931), *Titanic Vals* (1932), *...escu* (1933), *Visul unei nopți de iarnă* (1937); alte piese de importanță mai redusă sînt *T.T.R.* (1925), *Datoria* (1925), *Licuricii, Domnișoara Butterfly, Domnul cu camelii, A murit Bubi, Țara fericirii, Al optulea păcat* (1946), *Madona* (1947), *Profesorul de franceză* (1948), *Geamandura* (1950). În colaborare cu Sică Alexandrescu a dat comediile *Figura de la Dorohoi, Sinaia la domiciliu, La iarbă verde, Teoria cocoșului, Călugărul din vechiul schit, Dumnezeu să-l ierte, Miss România, Birlic, Blockhaus.* A

Scanned with OKEN Scanner

scris împreună cu V. Timuș comedii muzicale, printre care *Dragoste pe note*, *Așa începe dragostea*, *Primăvara bat-o vina*. Dintre adaptări, de un succes deosebit se bucură piesele *Coana Chiriță* (după V. Alecsandri). *Îmi pare rău de mine* (după Mouezy-Eon), *Doi sergenți* (după Carlo Roti), *O crimă celebră* (după D'Ennery și Cormon), *Țușca* (după Armont și Gerbidon), *Ionescu G. Maria* (după Fodor László), *Măgarul de aur* (după G. Cataldi), *Mizerabilii* (după V. Hugo). În cele mai bune dintre piesele originale, T. M. continuă tradițiile teatrului caragialesc prin tipologie, situații, dialoguri și spirit. Comediile sale sînt mai ales cronici umoristice ale vieții provinciale, satire ale politicianismului, afacerismului, parvenitismului și imoralității burgheze. Adeseori, unei lumi venale și corupte i se opun indivizi izolați, remarcabili prin puritatea sentimentelor și elevația morală. Dar comediile sale nu se impun prin adîncimea observației sociale sau a construcției tipologice, ci prin cuvîntul de spirit și prin perfecta construcție dramaturgică specifică teatrului ușor, în care se mizează pe limbajul excesiv spiritual, pe burlesc și pe pitorescul pulverizînd uneori intriga. O categorie aparte este aceea a comediilor poetice; *Visul unei nopți de iarnă* reflectă bunăoară aspirațiile de evadare ale omului mărunt, ținta sa fiind o eliberare materială care să sprijine puritatea morală. Aceleași caracteristici apar și în piesele într-un act (*Teatru la domiciliu*, 1944) și în cele de după Eliberare: *Sfîntul Gogu*, *Banii lui Cilibidache*, *Tîrîie briu*, *Monumentul lui Petrache*, *Glasul roților de tren*, *Gîsca*, *Zvoniștii* (1956), ca și în teatrul pentru copii (*Unchiul Temistocle*, *Motanul încălțat*, *De-ale lui Păcală*, 1966). Colaborator al revistelor umoristice și al magazinelor ilustrate, T. M. își adună doar un număr insignifiant de schițe ușoare în volumele *Ale vieții valuri* (1932, și titlul unei culegeri din 1969) și *Nudul lui Gogu* (1928). Spiritul său de excepție se realizează deplin în ciclul *Doresc ca micile mele rîndulețe* (1945) și în *Fiecare cu părerea lui* (1970). Epistolele sale speculează resursele involuntare ale inculturii, care uzează de automatisme de limbaj, pleonasme și nonconcordanțe sintactice. „Mușatismele" sînt, pe de altă parte, o clasă de spirite în a căror variație intră aforismul, spiritul pur, calamburul, dintre modalități impunîndu-se ironia și sarcasmul. Un roman, *Mica publicitate* (1935, ed. rev. 1974) își bazează intriga pe un exces de fatalități ereditare și coincidențe neverosimile anexate faptului divers. Romanul interesează însă tot prin pictura provinciei, a moravurilor Capitalei și prin existența tineretului studios și migrator asediat de femei răscoapte. A publicat o culegere de *Cuplete și scenete umoristice* (1950). A prefațat culegeri de schițe vesele din autori români și străini. A tradus în colaborare

Scanned with OKEN Scanner

din K. Čapek, Maiakovski, Ilf și Petrov, G. Morcinek. A fost tradus și jucat prin principalele comedii în Franța, Germania, Italia, Grecia, Iugoslavia, Polonia, Cehoslovacia, Anglia, Uniunea Sovietică, Finlanda. În 1970 începe publicarea unei ediții de *Scrieri*.

MUȘATESCU, Vlad, 4.5.1922, Pitești. Secretarul editurii A.B.C. (1941—1945), redactor la ziarul „Înainte" (1945—1946), la editura „Europolis" (1946—1947), șef tehnic, redactor artistic, machetator la edituri și reviste ca „Flacăra", „Gazeta literară", „Cinema". A dat texte umoristice pentru copii sau adulți, în care domină verva facilă: *Bobby Felix Făt-Frumos* (1943), *Magdalena și Tîrțoi* (1943), *Pogonici ariciul*, *De-a v-ați ascunselea* (1974). Proză senzațională în *La sud de lacul Nairobi* (1945), *Apa vie*. Traduceri din Kipling, J. London, Cronin, Dylan Thomas, Caldwell. Parodii ale romanului polițist: *De-a puia-gaia* (1975), *De-a baba oarba* (1976).

MUTAȘCU, Dan 22.12.1944, Slatina. Fiul unui ofițer superior. Liceele „Mihai Viteazul" (1957—1960) și „G. Coșbuc" (1960—1962). Doi ani la Facultatea de filozofie (1966—1968); o diplomă de la Institutul pedagogic (1973) și alta de la Facultatea de limba și literatura română (1975). Redactor și șef de secție la „Săptămîna". Debutul în „Ramuri" (1965). În poeziile din *Substratum* (1970) propune o imagistică străromână; *Ochiul lui Zamolxe* (1972) concentrează reflecții în jurul unui mit național, simbolizînd eul colectiv. *Călătoriile lui Sindbad Marinarul* (1972) speculează tema călătoriei pentru a construi ficțiuni onirico-filozofice. *Oglinda lui Cagliostro* (1972) accentuează o dimensiune orientală a spiritului, prin discreție afectivă, invazie de obiecte și stări „moi", un univers plasmatic de imagini culturale, stări rarefiate ale intelectului și inimii, și nocturn feeric. *Leuky* (1973), cu reminiscențe ale metricii antice, reactualizează voiajul odiseic, dar printre obiecte și obsesii ale civilizației moderne. În *Scrisori bizantine* (1974) contaminează dacismul cu elenismul, orientalismul, bizantinismul. *Stema de inimi* (1973) și *Țara ca meditație* (1975) sînt plachete patriotice. Ipostaza lirică preferată e aceea a forței delicate, plasate într-un univers solid, imuabil ca un muzeu. Discursul oscilează între ceremonia metaforică și explozia necontrolată de cuvinte. Varietatea formală și metrică e mare; organizarea volumelor situîndu-l epigonic sub influența unor Saint-John Perse și T. S. Eliot. *Bunul cetățean Arhimede* (1975) e un roman despre o cetate mult timp asediată, care cedează și în care geniul oscilînd între izolarea cercetării pure și angajarea fatală pentru apărarea colectivă e numai un rol social ca oricare altul, ignorat de dușmanul victorios; re-

dactarea este un amestec de preţiozitate şi neglijenţă.

MUTHU, Mircea, 1.1.1944, Cluj. Studii filologice la Cluj, terminate în 1967; din acelaşi an îşi începe cariera universitară. Debutul în „Tribuna" (1967). *Orientări critice* (1972) e o selecţie de eseuri interesînd prin simţul nuanţelor terminologice şi prin ideile despre balcanismul literar, care vor fi dealtfel dezvoltate în *Literatura română şi spiritul sud-est european* (1976); autorul încearcă să definească problematic şi estetic fenomenul în interiorul literaturii noastre şi prin confruntare cu tradiţiile şi experienţele popoarelor vecine.

MUZEUL LITERATURII ROMÂNE. La 1.4.1957 ia fiinţă la Bucureşti *Muzeul Literaturii Române,* condus mai întîi de Perpessicius, iar de la moartea acestuia, de Alexandru Oprea. M.L.R. are un caracter curent expozitiv, dar şi unul de lucru, de cercetare ştiinţifică. El posedă manuscrise, documente, ediţii princeps, obiecte personale ale unor scriitori români, fotografii, desene, artă plastică interesînd istoria literaturii române, ilustraţie de carte, fondul său crescînd continuu prin donaţii şi achiziţii. Folosind colaboratori din toată ţara, precum şi personalul propriu, M.L.R. organizează dezbateri publice ocazionate de evenimente istorice ale literaturii noastre, seri de amintiri literare ce devin ele însele izvor documentar şi muzeu viu, spectacole literar-artistice, în sediul propriu („Rotonda 13") sau în diferite instituţii culturale şi unităţi economice. M. L. R. editează revista *„Manuscriptum"*

Scanned with OKEN Scanner

N

NADIN, Mihai, 2.2.1938, Brașov. Studii medii la Brașov, terminate în 1955; Facultatea de electrotehnică la București, absolvită în 1960; o licență în filozofie în 1968 și doctoratul în 1971. A fost șef de laborator la Brașov (1960—1962), redactor la ziarul „Drum nou" (1962—1965), redactor șef adjunct la „Astra". Debutul cu proză în „Cravata roșie" (1950). *O zi pentru podoabe* (1971) e un roman scris sobru despre mediul teatral și despre o actriță care trebuie să se impună; altfel, se urmăresc diferite ipostaze ale disimulării, de la automatisme la impostura cu scop. *Reîntoarcerea la zero* (1973), *A trăi arta* (1973) și *Cămașa lui Nessus* (1973) sînt culegeri de eseuri și articole despre dramaturgia contemporană și străină, bazate pe generalități, pe semiotică și pe exemplificări inadecvate. *Întîlnire la miezul nopții* (1962) e o dramă de o stagiune; *Carnavalul animalelor* (1963) un scenariu nefructificat.

NAGHIU, Iosif, 11.3.1932, Harghita. Liceul la Reghin, pînă în 1947; baschetbalist la Fl. Roșie, Progresul și Voința (1948—1958); grafician (1959—1968). Debutul în „Luceafărul" (1958). Cîteva bucăți dramatice în linia teatrului absurd abordează cu incisivitate formele de stereotipizare a existenței individuale și de masă sau psihoza războiului: *Autostop* (1970). Drama *Valiza cu fluturi* (1975) aduce evenimente ale activității P. C. R. din ilegalitate: un comunist în misiune și niște soți burghezi stau împreună un scurt timp, suficient pentru definirea pozițiilor; piesa e stagnantă, bazată pe dialog și vanități analitice introspective. Poezia din *Teama de păsări* (1968) e notabilă prin acurateța versificației și capacitatea de a fi unitar, lucid și

viril, între coordonatele unei anumite solemnități morale înclinate spre sarcasm.

NAGY István, 22.2.1904, Cluj — 23.4.1977, idem. Scriitor de naționalitate maghiară. Familie de muncitori. După cinci clase elementare, devine în 1913 ucenic tîmplar, iar mai tîrziu muncitor în diferite orașe ale țării. Deținut la Jilava și Doftana (1935—1936) și la Caracal (1940). Academician în 1955; funcții obștești și politice. Autor fecund, N. I. este unul din primii scriitori de limbă maghiară provenind din clasa muncitoare și orientați către prezentarea procesului de formare a conștiinței de clasă a proletariatului; prezentînd caracteristicile realismului gorkian, operele sale constituie în aceeași măsură acte de acuzare a organizării sociale capitaliste și oferă exemple de conduită muncitorească și comunistă în rezolvarea unor probleme individuale și colective: *Pe Földi János l-a înghițit orașul* (1932), *Neutrul Vig Péter* (1932), *Nu există oprire* (1933), *Imitația persană* (1939), *Periferie* (1939), *Ușa e subțire* (1940), *În numele vecinătății* (1942), *Dincolo de Strada Fericirii* (1944). *Nepoții oltenilor* (1941) narează evoluția unei familii de olteni pe parcursul a trei generații, reflectînd atît apropierea de legionarism, cît și pe aceea de lupta proletariatului; rătăcirilor unor oameni de bună credință li se adaugă examenul critic al fascizării și șovinismului burgheziei maghiare. *Ospățul lui Réz Mihály* (1947) prezintă eforturile unui comunist pentru orientarea existenței fiului său și a prietenilor acestuia într-o direcție revoluționară. Pionier al literaturii agitatorice, prozatorul își continuă opera în aceeași viziune, dar cu un plus de schematism în rezolvările situațiilor umane în deceniile următoare: *Cea mai importantă secție* (1948), *Face cît o victorie* (1949), *Toate drepturile rezervate* (1950), *Un an din treizeci* (1951), *Sărbătoare pe strada noastră* (1952), *Fetele noastre* (1954), *Accident de circulație* (1955), *Povestea tîmplarului* (1959). *La cea mai înaltă tensiune* (1951) este romanul cel mai cunoscut al acestei perioade, reconstituind evenimentul istoric al naționalizării mijloacelor de producție sub conducerea partidului comunist: există un suflu robust, o atmosferă eroică în carte, pe care numai trăirea nedetașată și nediferențiată a faptelor le puteau permite. Alte romane și povestiri sînt ancorate în alte probleme ale actualității sau sînt reveniri la trecut: *Acsi instalează tabăra* (1961), *Binefăcătoarea haină de blană* (1962), *Zilele obișnuite ale orașului* (1964), *Concurs de frumusețe* (1964), *Cronica cocoșului auriu* (1971). Unele cărți pentru tineret au un accentuat caracter educativ. Capodopera sa rămîne însă ciclul autobiografic, din care au apărut volumele *În șanț* (1968, pentru perioada anilor 1904—1918), *Ieșit din șanț* (1969, 1918—1928), *Cum va fi?* (1971, 1928—1934) și *Contra curentului* (1974). Ciclul urmărește prin evenimen-

Scanned with OKEN Scanner

tele propriei vieți formarea conștiinței de clasă proletare în contextul tuturor condițiilor politice naționale și internaționale, la care e martor sau care se reflectă în existența sa; avînd un caracter documentar, memorialistica sa e încă mai importantă prin surprinderea procesului de maturizare a scriitorului revoluționar prin autoperfecționare, a personalității omului care îmbină funcțiile de scriitor și de activist politic, vocația artistică și obligațiile politice. Întîmplările și oamenii istorici beneficiază de culorile autenticității, care nu ocolește contradicțiile sociale și politice obiective și în sînul propriei clase. Alte volume conțin publicistică, eseistică autobiografică, note de voiaj: *Noul popor al lui József Attila* (1945), *Muncitorii salariați* (1945), *Omul poate trăi și pe gheață* (1946), *În focul luptei* (1957), *Străbătînd fabuloasa Indie* (1958), *Consacrarea scrisului* (1961). Piese: *Înainte de potop* (1945), *Asediul uzinei* (1947), *Cum e mama e și fata* (1947). Scriitorul constituie prin întreaga sa operă un exemplu de transfer al experienței de viață și al ideilor politice asumate într-o literatură a cărei calitate principală rămîne sinceritatea; cînd aceasta nu e suficientă, formele epice folosite trădează lipsa efortului de elaborare, iar stilul liber și laconic devine monoton și cenușiu.

NASTA, Nicolae, 24.1.1919, Vida — Teleorman. După studiile juridice, este magistrat și avocat. Debutează în revista „Licurici" (1942). Versurile din *Gînduri* (1943) sînt ale unui amator, chiar dacă nu diletant; poetul servește comandamentele epocii în *Balada lui Gheorghe Doja* (1949); și *Balada locomotivei 2211* (1949); e patriot în *Cîntecele patriei* (1957), ceva mai introvertit în *Dimineți de vară* (1964) și *Amfore* (1970), din nou semnificativ cu totul incidental în *Sub cer senin* (1971). A scris piese într-un act.

NAUM, Gellu, 1.8.1915, București. Studiile superioare de la Facultatea de litere și filozofie, secția filozofie, începute în anul 1933, sînt continuate mai tîrziu la Paris. În perioada interbelică este redactorul unei publicații antifasciste. Debutează în 1934. Încă de la început, versurile sale se află sub influența mișcării suprarealiste, pe care o reprezintă mai ales în cadrul celui de al doilea val. Nonconformismul ostentativ formează substanța volumelor *Documentul incendiar* (1936), *Libertatea de a dormi pe o tîmplă* (1937), *Vasco de Gama* (1940), *Medium* (1945), *Teribilul interzis* (1945), *Culuarul somnului* (1946), *Castelul orbilor* (1946). Alte plachete sînt în colaborare cu Virgil Teodorescu. Unele volume reprezintă adeziunea la tematica epocii: *Filonul* (1952), *Tabăra din munți* (1953). Asociația șocantă și notația deliberat prozaică servește mesajul revoluționar în *Poeme despre tinerețea noastră* (1960), biografie în 18 tablouri

a generației sale. *Soarele calm* (1961), *Athanor* (1968), *Copacul-animal* (1971) *Descrierea turnului* (1975), reprezintă nu numai întoarcerea la suprarealism, dar și imaginea unei evoluții de procedee imagistice. În ansamblu, poemele sale sînt încercări de distrugere metodică și sarcastică a unor convenții literare uzate și mai puțin ale unora morale. Lanțuri de determinări sau serii de imagini concentrice riguroase sînt anulate prin absența finalizării eficace; este distrusă funcția semnelor ortografice și a majusculei, dar și valoarea semantică a cuvintelor prin juxtapunerea perechilor antonime sau prin apropierea lexicală după asemănări fonice; sînt dereglate aforisme prin modificarea formulei invariante și determinările spațiale prin neutralizarea dată de atingerea extremelor; se distrug regnuri și stări de agregare prin asociațiile care aglutinează vegetalul cu animalul, geometricul cu amorful, zoomorful cu umanul, dar și semnificația caracterelor tipografice prin folosirea lor aparent diferențiată, însă fără echivalențe în plan intențional. Ultimele poeme mărturisesc o academizare a nonconformismului, logicizat sub aceeași haină a dicteului. Poetul caută acoperiri filozofice și chiar matematice pentru dezordine și hazard, cultivă aforismul și schema epică, face din poezie proză și uneori invers: *Poetizați, poetizați...* (1970), *Tatăl meu obosit* (1972). Imaginația sa se poate desfășura în deplină libertate și în literatura pentru copii: *Așa-i Sanda* (1956), *Cel mai mare Gulliver* (1958), *Cartea cu Apolodor* (1959), *A doua carte cu Apolodor* (1964). Opere de delectare pentru orice vîrstă, cărțile sale pentru copii inoculează cu degajare norme igienice și de comportare, tonul fiind ușor cinic. A publicat piese pentru copii și a dramatizat *Nepotul lui Rameau* de Diderot. Traduceri remarcabile din Diderot, Stendhal, Hugo, Kafka, Prévert, René Char, S. Beckett, J. Gracq, J. Verne.

NEACȘU, Iulian, 14.12.1941, Jideni — Buzău. Fiul unui funcționar. Studii liceale și licența în filologie (1964) la București. Redactor la „Viața studențească", „Amfiteatru", „Gazeta literară", „Albina", „Flacăra". Primele schițe în „Gazeta literară" (1964). În 1966 îi apare culegerea *Iarna cînd e soare*, iar doi ani mai tîrziu revine în librării cu *Insul*. Bucățile sale, de dimensiuni reduse, sînt felii de viață, în genere lipsite de evenimente spectaculoase, rezolvările tensiunilor implicite executîndu-se dincolo de limitele tipografice ale lucrărilor, de unde senzația de suspendare prin ipotetic. Misterul rezultă pe de o parte din descrierea existenței în semitonuri, pe de alta din însăși conducerea acțiunii lipsită de determinări. Tematica este prin excelență citadină; personajele trăiesc prin gesturi grave și fragile, de ființe neajutorate, dar gata să-și rezolve existența prin lungi dialoguri. Stilul își are un punct de plecare în experiența

Scanned with OKEN Scanner

lui Salinger. Prozatorul posedă simțul limbii vorbite, al efectelor umoristice sau grave, reliefate mai ales prin instrumente ortografice.

NEAGU, Fănuș, 5.4.1932, Grădiștea de Sus (Brăila). Familie de țărani. Școala primară în comuna natală (1939—1944); liceul militar început în 1944 la Iași e continuat în următorii trei ani la Cîmpulung-Muscel, din nou la Iași și absolvit în 1948. Frecventează apoi Școala pedagogică nr. 2 din București și, între 1950—51, Școala pedagogică „Costache Negri" din Galați, oraș în care participă la ședințele cenaclului „13 iunie 1946". Primit printre cursanții Școlii de literatură „Mihai Eminescu", în 1951, se încadrează apoi ca învățător în satul Largu din Bărăgan. Redactor la „Scînteia tineretului", unde publică reportaje (1954—1956), „Luceafărul" și „Amfiteatru" (1965—68) și din nou la „Luceafărul" (1968); secretar al Asociației scriitorilor din București de la înființarea acesteia. Se înscrie de două ori la Facultatea de filologie între 1954—1957. Debutează cu povestirea *Dușman cu lumea*, în „Tînărul scriitor" (1954). În ciuda unor reminiscențe din Mihail Sadoveanu și Panait Istrati, prezenți mai ales prin tematică, peisaj și umanitate, primul volum, *Ningea în Bărăgan* (1959), impune de la bun început un prozator a cărui originalitate constă deocamdată în pictura viguroasă a unei realități rurale binecunoscute lui însuși. Retipărit cu unele adausuri în 1964, sub titlul *Cantonul părăsit*, alături de *Somnul de la amiază* (1960) și *Dincolo de nisipuri* (1962), volumul fixează un univers tematic și uman circumscris în zona danubiană a unui Bărăgan inedit, romantizat prin alegerea subiectelor și rezolvarea unor conflicte dure și violente. Tipologia umană este rudimentară, dînd sentimentul de autentic: firi voluntare cu reacții involuntare generează confruntări direct legate de natura lor temperamentală. Tensiunile de familie, raporturile dintre tată și copii sînt predominante și esențiale; un personaj predilect este băiatul sau tînărul care verifică rosturile lumii tradiționale și le alege pe cele noi mai mult din dorința de emancipare. Situațiile erotice sînt frecvente și inedite, definind un anume exotism autohton. Prozatorul este unul dintre primii din generația sa care utilizează cu mare succes elementul folcloric, prin care nu caută să obțină efecte de pitoresc, ci în primul rînd tensiune și atmosferă; peisajul însuși urmărește să accentueze unele confruntări umane. Tendința spre proza de sugestie este dublată de un corectiv verist compensatoriu. O nuvelă remarcabilă este *O sută de nopți*, în care existența portuară, cu umanitatea ei pestriță și cu un exotism de baladă balcanică, este miza unor reușite stilistice de bilanț al unei etape literare. Fraza, de lungime uneori incalculabilă, este cînd somptuos elaborată, cînd incoerentă, modelîn-

du-se pe gîndirea particulară a vreunui personaj. O modificare a expresiei este realizată cu volumul *Vară buimacă* (1967), unde analizează buimăceala, stare afectivă individuală generată de încadrarea omului într-un context ale cărui sensuri nu pot fi percepute. Personajele devin prezențe care evoluează în imprevizibil, fără puncte de reper: o sintaxă urmărind fluxul interior, asimilarea mai adecvată a elementelor de magie populară, ca și procedeul aglomerării de detalii materiale, de informații psihologice și de comportament sînt tot atîtea mijloace favorabile consolidării unei atmosfere în aceeași măsură tulbure și terifiantă. Un eveniment editorial al anului 1968 îl constituie apariția romanului *Îngerul a strigat*, la care prozatorul a lucrat vreme de mai mulți ani. Romanul este o sinteză a preocupărilor de pînă atunci și o depășire a lor prin cenzurarea propriei naturi artistice în folosul angajării unor sensuri superioare ale lumii. După propria sa mărturisire, „Cele trei strigări ale îngerului vestesc, fiecare în parte, nașterea altui timp, chinuitoare și grea". Spațiul în care se consumă conflictul este acela dunărean, cunoscut din opera sa anterioară, în care Delta, Brăila și Bărăganul sînt termeni permanenți de referință. Timpul evocat este cel dintre 1934—1954 și cuprinde evenimente istorice de răscruce: destrămarea familiilor țărănești prin expropriere, nenorocirile războiului, calamitățile pricinuite de secetă, procesul de cooperativizare a agriculturii. Personajul oarecum principal, care realizează priza epică a nenumăratelor episoade narate, este Ion Mohreanu, un „ales", un *picaro* aproape metafizic, aspirînd într-un fel personal să atingă absolutul și sfîrșind tragic, ca mai toți eroii din categoria celor care caută trăirea integrală prin iluzia unui postulat. Mohreanu are un singur scop: să răzbune uciderea nejustificată a tatălui său, scop pe care nu-l va atinge direct, dar va sfîrși la fel de absurd sub lovitura unui glonte care nu explică nimic. Mohreanu are o apetență particulară pentru durere, trăită ca la Dostoievski: prin antecedentele familiale chiar, realizarea umană se face prin eșec sau prin sentimentul eșecului, care dă realității caracterul de pregnanță strivitoare. Dar mediul social însuși este strivitor, în măsura în care prozatorul refuză viziunea edulcorată asupra răsturnărilor istoriei din ultimele decenii. O caracteristică a romanului este dată de atenția particulară acordată existenței erotice a personajelor. Dragostea este pur senzitivă, materializare a unei vitalități frenetice, care, paradoxal, fiind biologic purificată de orice convenință spirituală sau etică, devine propria ei abstracțiune. O altă particularitate o dă ritmul epic sufocant, obținut prin aglomerarea masivă de evenimente în majoritatea lor excepționale sau pitorești, marcînd mereu

Scanned with OKEN Scanner

apariția altor personaje cu destine similare. Dar pitorescul său nu este unul exterior, ci act uman bizar, aparținînd unei categorii stilistice. Viața personajelor este dispusă într-un cîmp nedeterminat, care trebuie luat ca totalitate sau considerînd fiecare eveniment ca o celulă izolată. Ca și în restul prozei sale, este luminată o întreagă mitologie danubiană, dilatată pînă la a oferi grandoarea unui fundal cosmic. Caracterul nedeterminat al personajelor și gratuitatea evenimentelor conferă cărții o aură de enigmă, la care contribuie și contaminarea datului real cu cel miraculos, provenit în genere din eresul popular. Alte procedee întîlnite sînt schimbarea planurilor și povestirea în povestire, cu reveniri frecvente. Limba este dificilă prin opțiunea pentru sintaxa faulknerianā, prin alegerea culorilor cuvîntului. *Frumoșii nebuni ai marilor orașe* (1976), roman a cărui originalitate a contrariat, este o ipostază modernă a tradițiilor grotescului popular și ale barocului: un cîntăreț, un fotbalist și un scriitor, simboluri contemporane ale comportamentului fantezist, sînt cele trei personaje, amintind polemic de *Craii...* lui Mateiu Caragiale, care-și trăiesc viața ca fiesta în decorul hibernal bucureștean sau în locuri insolite din țară. Mutînd epicul în microcontext, romanul impune o varietate extraordinară de fapte, de la cele tragice și grotești, la cele feerice sau kitsch; redactarea, ea însăși barocă, reflectă condiția modernă a prozei experimentale, care-și deplasează conflictul chiar în actul de supunere a materiei lingvistice. *Caii albi din orașul București* (1967) este un volum de schițe pentru copii, în care universul rural este imaginat ca un Eden al copilăriei. Tot pentru copii va fi *Casa care se leagănă* (1971). Prozatorul este prin excelență un povestitor în cele mai bune dintre operele sale. Modalitatea stilistică fundamentală este oralitatea: povestirea urmărește exact temperamentul autorului, care este un senzorial viril și generos, descoperindu-se cu timpul pe sine însuși; notația începe prin a fi exactă, pentru a evolua spre o expansiune sentimentală și sfîrșind în explozii de monolog interior. Culoarea tinde uneori către exces dar prozatorul este unul din cei mai importanți stiliști din istoria prozei românești. Este și autorul unei prefețe la o monografie despre Delta Dunării (1963), coautor al dramei *Apostolii* (1966, cu Vintilă Ornaru) și autor al piesei *Echipa de zgomote* (1970), parabolă despre lumea modernă, în care biologicul privit prin estetica urîtului atinge culmi ale grotescului și sinistrului. Scenarii ale unor filme ratate. A tradus în colaborare din William Faulkner și Armando López Salinas. Susține rubrica *Sport* la „Scînteia tineretului", apoi la „Lucea-

Scanned with OKEN Scanner

fărul", „Gazeta literară" și „România literară", textul său oscilînd între poem seraﬁc și diatribă, constituind în orice caz performanțe stilistice: *Cronici de carnaval* (1972).

NEAGU, Nicolae, 18.7. 1931, Ionești — Dîmbovița. Liceul la Timișoara, terminat în 1950. Studii de medicină. Profesează medicina din 1956. Debutează cu versuri în „Luceafărul" (1961). *De-a soarele* (1967), *Echilibru pînă în ploaia din octombrie* (1969), *Poeme rococo* (1970), *Erezii* (1970), *Ninse colinele în amurg* (1973) sînt colecțiile de poeme ale unui constructor de viziuni caleidoscopice și statice, care cumulează termeni medicali și obiecte în peisaje ușor insolite, ușor ermetice, clar confecționate.

NEAGU BASARAB, Mihai, 3.5. 1946, București. Familie de medici. În 1964 absolvă liceul „Gh. Lazăr"; în 1971 Facultatea de medicină generală; intern în chirurgie la spitalul „Panduri" (1971—1973); din 1973 asistent la Catedra de istoria medicinii și etică medicală de la Facultatea de medicină generală. Debutează cu proză în „Preludiu", supliment cultural al ziarului „Scînteia tineretului" (1967). A dat sporadic versuri în „Luceafărul", „Familia" și recenzii în „Astra". Patru culegeri de teatru: *Butoiul lui Diogene și Mica publicitate* (1969), *Frînghia de rufe a familiei* (1971), *Scurtă poveste cu un suveran zănatic* (1971), *Teatru* (1974) impun un autor dramatic încă nejucat, care sintetizează în mod original tradiții și experiențe teatrale dintre cele mai diferite. Într-o prelungire a experienței lui G.B. Shaw, acțiunea constituită din fapte e înlocuită cu dezvoltarea unei dialectici a paradoxurilor logice, și existențiale, ca schemă generală și ca unitate de replică, care ia uneori forma aforismului și sentinței. Un alt punct de plecare îl constituie experiența teatrului absurdului prin exploatarea paradoxurilor sociale, ale stereotipiilor și automatismelor comportamentului individual și colectiv. Nu lipsesc racordurile cu teatrul cruzimii, umorul negru fiind de altfel permanent ca situare în microcontext sau chiar ca axă a pieselor; de asemeni, este prezent denunțul comportamentului *kitsch* în planul spiritual. Tematic, dramaturgul excelează în critica familiei, a artistului și îndeosebi a universitarului și omului de știință modern, pierdut în propria știință sau prin ea. Demonstrativ în sensul unei moralizări superioare, teatrul său propune dislocări ironice ale convenției teatrale și indicațiilor scenografice, fiind un teatru pentru spirit și pentru lectura-spectacol.

NEAMȚU, Leonida, 26.8.1934, Soroca. Familie de intelectuali. Studii secundare la Sighet și filologice la Cluj. Activitate redacțională la „Steaua". Debutează cu poezie în „Almanahul literar" (1952). Poetul nu oferă nimic neobișnuit în primul volum: *Cîntecul constelațiilor* (1960);

Scanned with OKEN Scanner

ca efecte ale vizualului, poemele din *Ochii* (1962) sînt exterioare și prozaice. După *Celălalt prezent* (1965), poveste a doi tineri ce-și trăiesc într-un oraș danubian ultimele zile ale inocenței, prozatorul își asigură o personalitate în romane de intersecție a ficțiunii polițiste, de aventuri, cu senzaționalul psihologic și patologic, fantastic și grotesc; nu rareori, confuzia este fertilă în sensul imprimării unui caracter parabolic faptelor: *Toporul de argint* (1964), *Aventură și contraaventură* (1966), *Febră de origine necunoscută* (1967), *Chirie pentru speranță* (1968), *Întoarcerea focului* (1968), *Înotătorul rănit* (1969), *Terra Orr* (1969), *Moartea ca o floare de nu-mă uita* (1970), *Știi, Lavinia, caracatițele...* (1970), *Teroare pentru colonel* (1971), *Jurnalul oficial al misiunii Scorbowsky, cele patru caiete și contrajurnalul* (1971), *Acoperiș cu demoni* (1973), *Casa Isolda sau cutremurul* (1973), *Blondul împotriva umbrei sale* (1973), *Norii de diamant* (1974), *Speranță pentru marele vis* (1975). Pentru copii: *Frumusețea pietrei nevăzute* (1965), *Comoara locotenentului Balica* (1975).

NEBELEAC, Mihailo, 17. 1. 1949, Rona de Sus — Maramureș. Scriitor de naționalitate ucraineană. Familie de țărani. Secția ucraineană a liceului „Dragoș Vodă" din Sighetul Marmației; licența de la Facultatea de limbi slave din București (1972). Poezia unei febre existențiale prin aglomerări nereticente de imagini naturiste și erotice, obsesia împlinirii destinului personal și colectiv prin mișcare exterioară violentă și ardere interioară în *Fîntînile ochilor mei* (1972). *Lorana* (1974), primul roman în limba ucraineană din România, e povestea unui tînăr trăind o triplă dramă: a tatălui său care a apucat ororile războiului, a iubirii și a propriei leucemii care-l va duce către moarte; povestea e complicată și prin privirea faptelor din perspectiva fetei. Romanul e bine scris; unele pasaje cu filozofări general-umane constituie lungimi nefuncționale.

NECULA, Damian, 14.2.1937, București. Licența în filologie (1965). Din același an devine redactor la „Viața Românească". Poeziile din *Bărbații acestui pămînt* (1967), *Anul soarelui calm* (1969) și *Reîntoarcerea verii* (1976) ilustrează un vitalism echilibrat spiritual și elanuri erotice delicate, comunicate prin modalități lirice conformiste. Povestirile din *Aleargă, nu te opri* (1970) sînt variante atenuate ale temelor beatnic. O problematizare mediocră a existenței moderne în romanul *Frica* (1976).

NEDELCOVICI, Bujor, 16.3. 1936, Bîrlad. Studii liceale terminate la Ploiești (1953) și cele juridice la București (1958). Avocat la Ploiești (1958—1959), merceolog la Brașov (1959 — 1960), economist la I.C.H. Bicaz (1960—1963) și la București (1963—1971). Debutul în „Gazeta literară" (1968). Roma-

nul *Ultimii* (1970) ridică probleme biologice, psihologice și sociale în manieră postzolistă; deosebirea și noutatea e adusă de încercarea conștientă de ameliorare a ereditații prin compensații. În romanul *Fără vîsle* (1972) problematica omului ca sumă a relațiilor sociale e continuată printr-un descendent al marii burghezii provinciale care trăiește unele din consecințele originii sale în noua orînduire, pînă la acomodarea sa și asimilarea de către mediul social, prezentat în manieră de frescă. *Noaptea* (1974) prelungește avatarurile eroului din romanul anterior, un fel de outsider pentru toată lumea, angajat mai puțin în acțiuni și decizii decît în anchete și relatări. Clasice prin desfășurare, romanele sînt greoaie prin încercările analitice și verbiaj.

NEDELCU, Șerban, 13.2.1911, Putineiu — Ilfov. În 1929 termină o școală normală, fiind învățător sătesc pînă în 1944, apoi secretar al comitetului județean P.C.R. Vlașca (1944—1946) și ziarist la „Vestea satelor", „Frontul plugarilor", „Scînteia satelor", „Agricultura nouă", redactor șef adjunct la „Albina". Debutul în „Cuvîntul liber" (1935). Autor de romane, nuvele și publicistică despre rezistența și insurecția antifascistă, despre viața nouă de la sate, despre munca învățătorilor în acest mediu, și de evocări istorice, convenționalul stilului și superficialitatea problematică atingînd aproape prodigiosul: *Întovărășirea* (1949), *Credințe rătăcite* (1949), *Superstițiile sînt buruieni ale întunericului și neștiinței* (1949), *Danie chiaburească* (1950), *Îndoiala* (1950), *Viață nouă* (1950), *Pe marginea Dunării* (1955), *Furtuna stîrnește valurile* (1957), *Consilierul sătesc* (1957), *Drum deschis* (1960), *Învățătorii* (I, 1961; II, 1964), *O vizită neașteptată* (1963), *Dudică* (1964), *Ce-i mai de preț pe lume* (1965), *Moara săracă* (1968), *Tunarul lui Avram Iancu* (1968), *Inima omului* (1970), *Rada — sora haiducilor* (1970), *Cavalerii dreptății* (1973), *Salba de aur* (1975), *Insurecție în cetate* (1975). Rareori, observația mediilor poate înlocui, pasager, conflictul lipsit de organizare epică. A mai publicat *Însemnări de călătorie din Republica Populară Bulgaria* (1959), iar pentru copii, *A.B.C. Ce povestesc ogoarele* (1973), și *Bateria albastră* (1976).

NEGOIȚESCU, Ion, 10. 8. 1921, Cluj. Fiul unui avocat. Termină liceul în 1940; Facultatea de litere la Sibiu și Cluj între 1940—1946. La Cluj, e bibliotecar la Institutul medico-farmaceutic (1948—1950), cercetător la filiala Academiei (1950—1952), secretar al unei școli tehnice (1952—1954), redactor la „Luceafărul" (1966—1967) și la „Viața Românească". Debutul în „Națiunea română" din Cluj (1937). Este unul din semnatarii *Manifestului Cercului Literar* publicat la 13 mai 1943 în „Viața". Debutează editorial

în 1941, cu romanul suprarealist *Povestea tristă a lui Ramon Ocg* (1941). Urmează apoi broșura *Despre mască și mișcare* (1944). O parte dintre eseurile sale vor face parte din volumele *Scriitori români moderni* (1966), *Însemnări critice* (1970), *Lampa lui Aladin* (1971), *Engrame* (1975), *Analize și sinteze* (1976). În 1968 apare studiul *Poezia lui Eminescu*, în 1970 monografia *Eugen Lovinescu*. I.N. reprezintă critica impresionistă sprijinită pe solide acumulări filozofice, dar impresionismul său atinge adesori forme extatice, ale beatitudinii exuberante și transei sclipitoare. Pentru el, opera literară nu are existență obiectivă ci se naște din actul critic care se exercită mai mult asupra propriei sale forme. Punctele de vedere emise sînt adesea paradoxale. Programatic chiar, el caută „iluminațiile întîmplătoare" ale unei opere, anchilozate în comentarii și prejudecăți. Eseurile sale vor privi în mare măsură modernitatea clasicilor și clasicismul modernilor pentru a scoate în evidență continuitatea arhetipală a unei literaturi și nucleele ei de originalitate. *Poezia lui Eminescu* este o lucrare capitală în măsura în care, beneficiind de ansamblul exegezelor eminesciene, răstoarnă opiniile tradiționale. Punctul de plecare se află în ideea că imaginea adevăratului Eminescu nu se află în opera antumă care-l include în micul romantism german, ci în postume, care-l apropie de Jean Paul, Novalis, Tieck, Brentano, Arnim. Opera lui Eminescu este formată, în ipoteza sa, dintr-un nivel neptunic, al suprafețelor descoperite de critica tradițională, și un nivel plutonic, al abisurilor, care-și trimite numai ecourile la nivelul neptunic. Stratul plutonic este acela al interpretării arhetipale; I.N. imaginează cosmosul ca un imens spațiu al morții stăpînit de un Demiurgos suprapus peste haos, imagine idempotentă, zguduită în sine de plîns; dincolo de ea sînt posibilități sporadice de manifestare ale puterii sale în forme care îmbină tristețea cu voluptatea. Tipologia arhetipală este succedată în funcție de stratul plutonic și cel neptunic, mai mult sau mai puțin degradată. În același sens sînt limitate spațiile corespunzătoare, cele magic-voluptoase, borealul-acvatic și Dacia mitică, natura orgiastică, codrul, ca forme ale morții în involuția sa. Neantul, natura, codrul, dragostea, figurile aparțin inventarului neptunic mai lesne vizibil. Modul de expunere este el însuși meditație poetică și filozofică de o extraordinară fluență incantatorie. Versurile din *Sabasios* (1968), *Poemele lui Balduin de Tyaormin* (1970) și *Moartea unui contabil* (1972), în genere culegeri retrospective, ilustrează o evoluție de la simbolism, prin suprarealism către ermetism. Mai personale sînt poemele euforiei pure, ale stărilor abisale și onirice, de maximă ob-

Scanned with OKEN Scanner

scuritate muzicală specifică anonimatului transei, ale peisajelor fantastice dantești și sabatice. A produs controverse în presa literară proiectul unei *Istorii a literaturii române* publicat în 1968 în „Familia", în care de asemenea aspiră să reașeze valori și semnificații ale tradiției; fragmentele publicate sînt revelatoare. A prezentat pe Eugen Lovinescu într-un volum antologic. A tradus din G.C. Lichtenberg, Hölderlin, Auerbach.

NEGRICI, Eugen, 28.11.1941, Rîmnicu Vîlcea. Liceul în orașul natal; studii de filologie la București, apoi cadru didactic la Facultatea de filologie din Craiova și lector de limba și literatura română la Bratislava, din 1974. Primele articole de istorie literară în „Ramuri" (1969). Istoricul literar reușește să modernizeze autori clasici, respectați pînă acum din obișnuință, prin recompunerea unui personaj interior, dintr-un punct de vedere actual. În *Antim, Logos și personalitate* (1971), mitropolitul e un străin cu conștiință estetică și stilistică, un inițiator al elocvenței sacre și în genere al retoricii naționale, un moralist și structural un baroc capabil să armonizeze idei și intenții diferite. *Narațiunea în cronicile lui Grigore Ureche și Miron Costin* (1972) se bazează pe asociații erudite, de devansare, de simultaneizare și de poziționare ulterioară a operei, realizîndu-se serii tematice și de motive. Analist excepțional, stăpînind tehnica semiotică, posedînd toate calitățile integratoare, E.N. manevrează și un limbaj modern, concentrat și sugestiv, el însuși al unui stilist aplicat în critică.

NEGULESCU, Mihai, 22. 1. 1936, Fîntînele — Prahova. Fiu de țărani. Liceul „I.L. Caragiale" din Ploiești, terminat în 1954; Facultatea de filologie din București, în 1959, după ce a urmat o vreme Școala de literatură „Mihai Eminescu". Redactor la „Viața militară", „Luceafărul", „Cutezătorii", unde este redactor șef. Debutează în „Tînărul scriitor" (1953). În poezia din *Nopțile albe ale orașului* (1962), motive confesionale se asociază imaginilor concrete ale realității socialiste. *Jocul soarelui* (1963), *Ploile au venit tîrziu* (1965), *Ceramică regăsită* (1968), *Balans de zodii* (1969), *Pinacoteca unei lire* (1971), *Echinox* (1972), *Poartă de pe Mara* (1972), *Neodihna de a fi om* (1973), *Rapsodie în jad* (1974), *Ceremonie în albastru* (1975), *Ține minte zăpada* (1976) sînt momente ale unui proces de personalizare lirică: poetul caută și găsește imagini originale pentru o variantă a tradiționalismului senin. Celebrarea certitudinilor naționale se conjugă cu desenul diafan; sugestia plastică este insistentă. Prozodia tinde către clasicizare și către glacialitatea parnasiană. Poetul inventează cuvinte, speculînd și efectele eu-

Scanned with OKEN Scanner

fonice. O pasiune sinceră pentru Maramureș îl duce la scrierea cîtorva cărți de proză lirică: *Rapsodie în Oaș* (1963), *Orașul lui Pintea* (1966), *Maramureș* (1967), *Arcul de miazănoapte* (1973). Pentru copii: *Aeroportul alb* (1975).

NEMOIANU, Virgil, 12.3. 1940, București. Liceul „I.L. Caragiale" terminat în 1956; secția engleză a Facultății de filologie din București cu licența în 1961. Lector la Catedra de engleză a Facultății de limbi germanice, la Londra și în S.U.A. Primele articole în „Contemporanul" și „Teatrul" (1961). *Structuralismul* (1968) încearcă popularizarea fenomenului mai ales sub raport stilistic. *Simptome* (1969), *Calmul valorilor* (1971), *Utilul și plăcutul. Comentarii asupra literaturii și culturii* (1973) adună prefețe și eseuri pe cele mai variate teme. Inteligent, digresiv, amuzant și erudit, eseistul descoperă generalul în simptomatic și pune logica în slujba analogiilor, prețiozitatea modernă a expresiei întărind imaginea unui spirit care tratează subiecte minore sau accidentale cu mijloacele majore ale raționamentului. O antologie: *Eseul englez* (I—II, 1975); a tradus din Hölderlin.

NENIȚESCU, Ștefan, I., 8.10. 1897, București. Studii universitare începute la Roma și sfîrșite la Facultatea de litere și filozofie din București. Părăsește cariera universitară pentru diplomație. În 1915 publică un articol despre Shakespeare în „Noua revistă română". În *Denii* (1919), *Vrajă* (1923), *Ode italice* (1925), *Geluituri* (1946) ca și în poemele din *Exerciții de tăcere* (1917—1954) incluse în selecția retrospectivă *Ani* (1973) se creează atmosferă prin evenimente parabolizate, se dă aparența ermetismului, prin aluzie sau retractare, și în genere a profunzimii dificile, prin inversiuni topice cu deformările corespunzătoare ale părților de vorbire; unele poeme sînt ample, cele mai bune au un caracter epigramatic. Autor a *Trei mistere* (1922) și a unui tratat de *Istoria artei ca filosofie a istoriei* (1925). A tradus din Croce și Luigi Chiarelli. Multe opere sînt manuscrise.

NESTOR, George, 18. 5. 1921, Stănișești — Bacău. Familie de învățători; studii filozofice terminate în 1948, la București. Activitate redacțională la „Glasul armatei", „Albina", „Tînărul scriitor", la publicații ale Crucii roșii și de pedagogie. Debutează în „Revista literară" (1947). S-a specializat în literatura pentru copii, cu puternic accent educativ: *Rața cu mărgele* (1958), *Puiul ciorii* (1958), *Vodă Cuza la Hanul Cucului* (1959), *Unde cîntă ciocîrlia* (1960), *Cineva scutură cuibul* (1961, în 1972 rev. cu titlul *Capcana viselor*), *Camionul lui Iliuț* (1962), *Călăreți în zare* (1963), *Flăcări pe apă* (1964), *Omul din parc* (1965), *Copiii și strada* (1969), *Castelul singuratic* (1971).

NETEA, Vasile, 1.2. 1912, Deda — Mureș. Studii de litere și filozofie. Inspector școlar la Tg. Mureș (1929—1940), profesor la București (1940—1963), cercetător științific. Debutul în ziarul „Patria" din Cluj (1928). Autorul unor studii și eseuri, în care istoria ca document se sprijină pe comentariul literar, de literatură critică sprijinită pe istorie și sentimente ardente, mai ales în legătură cu Ardealul: *Mureș, Mureș, apă lină* (1936), *De la Petru Maior la O. Goga* (1944), *George Barițiu, viața și activitatea sa* (1966), *C.A. Rosetti. Viața și opera* (1970), *O zi din istoria Transilvaniei — 1 decembrie 1918* (1970), *Nicolae Iorga* (1971). Multe studii sau broșuri de propagandă și popularizare, îngrijiri de ediții, bibliografii; a cules folclor.

„NEUE LITERATUR" („LITERATURA NOUĂ"), revistă lunară a Uniunii scriitorilor, editată în limba germană. Revista apare sporadic la Timișoara, în 1949; primul titlu ferm este *Banater Schrifttum*, devenit în 1956 *Neue Literatur*, reîncepîndu-se numerotarea anilor și numerelor de la 1, dar păstrîndu-se în paranteze anul de apariție al publicației din care descinde. Schimbarea titlului nu aduce modificări de structură, și nici măcar un cuvînt preliminar: ea pare justificată de prezența unei reviste în limba română purtînd același titlu pînă în 1962. Ulterior, „N.L." se mută la București, unde-și extinde cercul colaboratorilor și valoarea reprezentativă. Mai întîi nenominalizat, comitetul de redacție cuprinde pe Emmerich Stoffel (redactor șef) și pe Arnold Hauser (redactor șef adjunct); cu nr. 6/1974 e indicat un colegiu redacțional în care mai intră Franz Liebhard, Hans Liebhardt, Emmerich Reichrath, Georg Scherg, Franz Storch. Revista a atras colaboratori din toate generațiile, începînd cu Adolf Meschendörfer, Erwin Wittstock, Oscar Walter Cisek, Schuster Dutz, Alfred Margul Sperber, Lotte Berg, Werner Bossert, Anton Breitenhofer, Georg Scherg, Franz Johannes Bulhardt, Christian Maurer, Alfred Kittner; ea a descoperit și popularizat numeroși tineri. Dintre criticii revistei, în deceniile șase și șapte se remarcă Paul Langfelder. O remaniere a revistei se produce după 1968, prin promovarea tinerilor; formal, se organizează interior pe rubrici, subordonate uneori rigorilor tematice. *Autointerviu* e o rubrică din 1968—1971 pentru scriitori care-și răspund propriilor întrebări. Un procedeu original de exegeză constă în anexarea interpretărilor autorului deopotrivă pe acelea ale criticilor la un grupaj de poeme. O caracteristică a revistei e dată de polivalența colaboratorilor care tipăresc eseuri, proză, poezie, traduceri. După 1970, poezie publică îndeosebi Wolf Aichelburg, Elisabeth Axmann, Rolf Bossert, Roswith Capesius, Ilse Hehn, Franz Hodjak, Klaus

Scanned with OKEN Scanner

Kessler, Alfred Kittner, Bernd Kolf, Anemone Latzina, Johann Lippet, Rolf Frieder Marmont, Frieder Schuller, Werner Söllner, Claus Stephani. Proză: Albert Bohn, Willy Ehrmann, Peter Grosz, Arnold Hauser, Werner Kremm, Hans Liebhardt, Hans Mokka, Georg Scherg, Pauline Schneider, Franz Storch. Teatru: Raimund Binder, Hans Kehrer ș.a. *Nume noi* este rubrica debuturilor. Ținuta criticii și eseisticii e remarcabilă prin pregătirea profesională, erudiția și sobrietatea definind și pe cei mai tineri colaboratori. Studii, eseuri, recenzii dau Bernhard Capesius, Gerhard Csejka, Walter Fromm, Gertrud Gregor, Franz Hodjak, Alfred Kittner, Bernd Kolf, Heinrich Lauer, Ilse Lauer, Peter Motzan, Emmerich Reichrath, Gisela Richter, Eduard Schneider, Werner Söllner, Horst Weber, Joachim Wittstock. Revista a comentat sau a reprodus din operele unor scriitori clasici germani din România; de asemenea, din corespondența sau memorialistica lor. Cronici muzicale, teatrale, plastice, cinematografice de Wolf Aichelburg, Elisabeth Axmann, Helga Höfer, Klaus Kessler, Helga Reiter, Eduard Schneider, Richard Wagner. Revista popularizează literatura română clasică și contemporană și a celorlalte naționalități conlocuitoare prin studii și traduceri. În aceeași măsură, ea urmărește fenomenele literare și culturale din țările de limbă germană, oferind studii, texte beletristice, interviuri, ca și din celelalte literaturi. Rubrici de note; poșta redacției (pînă în 1975).

NICOARĂ, Mara, 3.12. 1948, Cozma — Mureș. Fiica unui ofițer superior. Liceul la Tg. Mureș; filologia la București, fără frecvență. Poeziile din *Cuvintele, frumoase flori* (1972), *Biciul albastru* (1974) și *Inorogul alb* (1976) particularizează un senzualism nu atît sublimat, cît substituit prin obiectele lui de interes, de unde impresia de senzualitate a verbului și de sinceritate a entuziasmului dispus la metamorfoze și proteism, tipic unei sănătăți super-excedentare, care a descoperit verbul și versul involuntar, trăind între pîndă și explozie, dăruire și cedare, ultragiu și smulgere erotică. Cuvintele sînt flori și material pentru înfloritură retorică.

NICOLESCU, George C., 26.5. 1911, Ploiești — 24. 11. 1967, București. Licența la Facultatea de litere și filozofie din București (1931). Doctor în 1944, cu teza *Duiliu Zamfirescu*. Mai întîi profesor de liceu, apoi bibliotecar și finalmente profesor, șef al Catedrei de istoria literaturii moderne și pînă la moarte decan al Facultății de limba și literatura română. *Ideologia literaturii poporaniste* (1937), *Subiectivismul în cercetarea literară* (1939), *Nicolae Bălcescu* (1945), *Mihail Kogălniceanu* (1946) sînt studii concepute în spiritul școlii lui D. Caracostea. *Viața lui Va-*

sile Alecsandri (1962, ed. rev. 1965), *Curentul literar de la Contemporanul* (1966), *Studii și articole despre Eminescu* (1968), *Structură și continuitate* (1970) definesc pe cercetătorul pozitivist, meticulos, fără fantezie, dar pătimaș, nu într-atîta însă încît să nu evite faptele literare delicate; opera sa de pură factologie păcătuiește și prin stilul neglijent și arborescent. Marea sa pasiune a fost Vasile Alecsandri, căruia i-a îngrijit primul și din păcate singurul volum al unei ediții critice de opere.

NICOLESCU, Ion, 19.1. 1943, Buzău. La București își ia licența în filozofie generală (1968). Debutează cu poezie în ziarul „Munca" (1960). Volumul de versuri *Indulgențe* (1969) e particularizat de abundența metaforelor nonsensului și de concretizări ale raționamentelor specifice logicii paradoxurilor. *Ironice* (1970) se revendică dintr-o viziune a balcanismului lejer și fantezist. *Mioritiada* (1973) și *Retorica* (1975) aparțin de asemeni exercițiilor de gîndire, folosind materii diferite, structurate prin aparențe ale poeticului.

NICOLESCU, Otilia, 10.1. 1932, Drăghici — Argeș. În 1963 termină o școală de farmacie; asistentă de farmacie, tehnician chimist; activitate redacțională la „Argeș". Debutul în „Luceafărul" (1965). *Cercuri de foc* (1969), *Lumea care nu moare* (1970), *Sfere muzicale* (1973), *Ora clopot* (1974), *Colinele somnului* (1976) reprezintă poezia feminină comună, epigonică și discursivă.

NICOLESCU, Tatiana, 9. 7. 1923, Chișinău. Studii de filologie la București. Carieră universitară: profesor doctor docent la Catedra de literatură rusă de la Facultatea de limbi slave. Activitate redacțională la revista „Secolul 20". S-a specializat în literatura rusă și sovietică, pe care o urmărește pînă la fenomenul contemporan, uneori prin sugestii comparatiste: *Opera lui Gogol în România* (1959), *Tolstoi și literatura română* (1963), *Prozatori sovietici contemporani* (1968), *I.A. Bunin* (1970), *Pe scara timpului* (1972). Un număr imens de prefețe la ediții românești din scriitori ruși și sovietici; traduceri. A dat un Andrei Belîi „Multum in parvo" (1975, în colab.).

NICOLESCU, Vasile, 1.11. 1929, Podenii Vechi — Prahova. În 1949 termină Liceul „Spiru Haret" din Ploiești, iar în 1953 studiile filologice la București. A fost șeful secției de poezie și critică literară la Editura pentru literatură, director al Editurii pentru literatură universală (1968—1969); a lucrat din 1969 în cadrul aparatului C.C. al P.C.R., apoi este director în Consiliul Culturii și Educației Socialiste. Studii de specializare în activitatea editorială în Franța (1967); numeroase turnee de conferințe în întreaga lume pentru popularizarea culturii și literaturii române. Debutează cu versuri în „Națiunea" lui G. Că-

Scanned with OKEN Scanner

linescu (1946). Placheta *Liturghii negre* (1946) face cunoscută o sensibilitate lirică autentică, neformată încă, dar deschisă către toate orizonturile și ideile. *Enescu. Suită lirică* (1958), comentariu omagial al muzicianului, e un volum remarcabil prin efortul de decodare lirică a unei viziuni muzicale și prin tentativa de a integra pe ilustrul compozitor într-un circuit spiritual național, avîndu-și rădăcinile în folclor. *Poeme* (1963) exprimă extinderea tematică și afectivă: poetul este vitalist ca și în placheta de debut, dar secret cenzurat de înclinația maturității către echilibrul clasicist. Formularea clară, precizia detaliului ornamental elaborat vădesc evoluția către lirica intelectualistă, a rafinamentelor formale și problematicii existențiale. Odată cu *Parabola focului* (1967) dispoziția cogitativă își asumă analiza tuturor incertitudinilor. Aspirația către sacrificiu, siguranța în paroxism, certitudinea actelor plenare, suferințele prometeice definesc limpede o ipostază a romantismului revoluționar în cele mai bune volume ale poetului: *Clopotul nins* (1971), *Secțiunea de aur* (1973) și în selecția *Poeme* (1974). Eseuri de remarcabilă ținută intelectuală și ideologică în volumul *Starea lirică* (1975); ele propun în aceeași măsură o profesiune de credință și o analiză pertinentă a unor opere și personalități definitorii pentru acest secol sau pentru poezie în genere: de la Gongora la Michaux, și de la Eminescu la Ion Vinea. Redactarea e variată și strălucitoare; erudiția este firesc încorporată în rețeaua raționamentelor care aspiră înainte de orice să evidențieze valorile umaniste ale literaturii. A realizat cîteva culegeri de poezie tematică: *Din lirica mării* (1964), *Cîntecul iubirii (Din lirica românească de dragoste)*, 1966, *Épitő Amphion (Din poezia tînără românească*, antologie în maghiară), 1967, de asemeni o antologie Ion Vinea. A tradus din Robert Desnos, Henri Michaux, Max Jacob; a prezentat un album Turner.

NICOROVICI, Vasile, 27. 10. 1924, Moșoreni — Cernăuți. Bacalaureatul în 1942, la Liceul comercial din Bacău. Licența la Academia de înalte studii comerciale (1947) și la Facultatea de filozofie (1949). Redactor la „Licurici", „Contemporanul", „Viața Românească", „Uzina noastră" din Hunedoara. Instructor în C.C.E.S. (1970—1975). Debutează cu poezie în revista „Flacăra" (1948). E reprezentantul reportajului monografic, de extracție sociologică gustiană, imaginat ca rezultat al unei experiențe culturale: *Meridianul de foc* (1959), *400 de zile în orașul flăcărilor* (1958), *Marele arc petrolifer* (1961) și *Între Riga și Irkutsk. 30 000 de kilometri prin Uniunea Sovietică* (1964). Reportajul este ostentativ antipoetic, stilul statistic aparține pozitivismului li-

terar. Un oarecare efort de literaturizare este evident în *Călător peste 5 000 de străzi. Sinteze bucureştene* (1965), *Porţi pentru eternitate* (1973), *Totul este mişcare* (1976). O intersecţie a epicii şi reportajului este *Romeo, Julieta şi lumina* (1962), suită de povestiri-confesiuni datorate unor personaje reale sau fictive, cărora autorul le pune întrebări. Romanul *Nebunia vitezei* (1968) dezbate problema dualităţii individului. Un ziarist, care cunoaşte activitatea excepţională a unui inginer, are ocazia să ia cunoştinţă prin intermediul unui incident neaşteptat cu o altă ipostază a aceluiaşi individ, în relaţiile sale familiale. Un număr de personaje depun mărturii, încercîndu-se explicarea eroului prin suprapunerea succesivă de imagini care nu coincid. Versuri pentru copii: *În mina de cărbuni* (1950). O piesă: *Tragedia „Excelsior"* (1973).

NICULESCU-MIZIL, George, 1.10.1929, Bucureşti. Studii politice la Academia „Ştefan Gheorghiu" şi economice la Academia de studii economice. Director la Direcţia judeţeană CEC Ilfov. Basme educative, într-un limbaj simplu, în *Fata din împărăţia curcubeului* (1970). *Catrina — Dealul florilor* (1972) urmăreşte biografia exemplară a unei femei care se apropie de lupta comuniştilor. Proză cu valoare etică pentru tineret şi în *Stelele s-au aprins* (1974) şi *Săgeata de aur a lui Norus* (1974).

NISIPEANU, Constantin, 10.10.1907, Craiova. Familie de intelectuali. Ajutor de casier la Craiova (1921—1924), contabil (1924—1926); absolvă o şcoală comercială secundară în 1926, una superioară în 1933 şi Academia de înalte studii comerciale în 1938; redactor al editurii „Unu" (1931—1940), casier (1939—1945), redactor al unor publicaţii (1945—1952), director al Muzeului Peleş (1953—1957), îndrumător la Muzeul de literatură din Bucureşti (1957—1958). Debutul în „Bilete de papagal" (1928). În acelaşi an editează la Craiova revista avangardistă „Radical". Poemele din *Cartea cu grimase* (1933), *Metamorfoze* (1934), *Spre ţara închisă în diamant* (1937), *Femeia de aer* (1943) sînt ale unui suprarealist convenţional, oniricul şi eroticul fiind cei doi poli de interes. Dincolo de nonconformismul manifest, se reţine cultul cristalinului şi al luminii, al transparenţelor simple. *Cartea cu oglinzi* (1962), selecţie de poezii postbelice, atestă adeziunea la problematica nouă dar cu victorii artistice mediocre, versurilor lipsindu-le atît fantezia, cît şi consistenţa. *Să ne iubim visele* (1967) şi *Păstorul de umbre* (1971), în limitele unei simţiri lirice banale, conţin poezii contemplative, de notaţie şi predispoziţie impresionistă. Volumul retrospectiv *Stăpîna viselor* (1968), include un poem dramatic din 1956: cele patru acte versificate dezvoltă o feerie suprarealist-

Scanned with OKEN Scanner

simbolistă, amestec de folclor și de civilizație modernă, ilustrînd condiția duală a omului situat între starea de veghe și cea onirică. Un basm versificat pentru copii, ușor umoristic, e *Moș Ioniță Făt-Frumos* (1956).

NISTEA, Victor, 24. 9. 1930, Sălciua — Alba. Liceul la Cluj, absolvit în 1952; studii juridice, cu licența în 1956. Avocat la Cîmpeni (1956—1968), Suceava, Sibiu, pînă în 1970. Debutul în „Contemporanul" (1965). *Păstorul pietrelor* (1968) adună poeme cu peisaje dacice, purificate metaforic și lexical de orice elemente de civilizație modernă, simbolurile esențiale fiind pietrele și păsările; în *Poeme* (1972) și *Flăcări pe munte* (1976) se găsesc de toate într-o minimă coeziune.

NISTOR, Virgil, 22. 9. 1922, Șomartin — Sibiu. Termină liceul în 1943 și studiile filologice în 1948 la Cluj, unde este profesor (1949—1960), redactor de editură (1965—1969) și la revista „Steaua" din 1970. Debutul în revista „Dacia" din București (1941). Piese satirice sau de dezbateri contemporane: *Noapte bună, mister Dollar* (1962), *Puii nu zboară singuri* (1963), *Omul de la miezul nopții* (1965), *Marginea vie a umbrei* (1969), *Cursa de șoareci* (1969). Versuri fără ecou în *Întoarcere în anotimp* (1968), *Pe-o invizibilă harfă* (1976), schițe similare în *Spirală* (1969).

NIȚESCU, Marin, 25.8.1925, Perieți — Olt. Liceul teoretic la București, absolvit în 1951; studii filologice terminate în 1955. A fost pedagog de școală profesională (1949 — 1950), îndrumător cultural la Pitești (1955—1958), pedagog la București (1956 — 1957) și Buftea (1957—1958), funcționar la Centrala cărții (1964—1969), apoi redactor la „Viața Românească". Debutul în „Viața Românească" (1968). Un oarecare scandal a produs volumul *Între Scylla și Charybda. Delimitări critice* (1972) prin spiritul anulator și zeflemist al criticului care caută mai puțin să impună un punct de vedere decît să le distrugă pe ale altora. Printre cei strategic atacați se afla George Călinescu. Cu eleganță și moderație, el urmărește în suita de articole din *Repere critice* (1974) cîteva clase de critică actuală: creatoare, empirică, eseistic-teoretică, exegetică, afirmîndu-și în același timp preferința pentru critica de atitudine.

NIȚU, Radu, 10.10.1943, Caracal. Liceul în orașul natal, terminat în 1961, și secția de germană a Facultății de filologie din Timișoara, în 1966. A fost profesor. În 1968 obține brevetul de pilot; redactor la „Caietele de literatură", revistă a Asociației scriitorilor din Brașov. În prezent lucrează la o întreprindere de comerț exterior. Debutează cu studii de folcloristică în revista „Orizont" (1967). *Vîlva codrului* (1974) și *Pădurea nu doarme* (1976) amestecă istoria, ficțiunea și basmul pentru tinerii cititori de romane.

Scanned with OKEN Scanner

NOICA, Constantin, 24. 7. 1909, Vitănești—Teleorman. Bacalaureatul în 1928, licențiat în filozofie în 1931, studii matematice (1932—1933), la București; doctor în filozofie în 1940; studii de specialitate în Franța (1938—1939) și Germania (1940—1941). A fost bibliotecar la seminarul de Istoria filosofiei la București (1932—1934); cercetător principal la Centrul de logică (1965—1975). C.N. ilustrează o ipostază clasică a filozofului, care trăiește literar ideile și literaturizează eseistic problemele filozofiei, aducînd uneori un deserviciu filozofiei ca știință și propriei pregătiri excepționale, prin aparența superficialității calofile. Dar literatura cîștigă: *Mathesis sau bucuriile simple* (1934), *Concepte deschise în istoria filozofiei* (1936), *Viața și filosofia lui René Descartes* (1937), *De caelo* (1937), *Schiță pentru istoria lui cum e cu putință ceva nou* (1940, teză de doctorat), *Două Introduceri și o trecere spre idealism* (1943), *Jurnal filosofic* (1944), *Pagini despre sufletul românesc* (1944), *Fenomenologia spiritului de Hegel* (1962), *Douăzeci și șapte trepte ale realității* (1968), *Lysis sau despre înțelesul grec al dragostei de oameni și lucruri* (1969), *Despărțirea de Goethe* (1976). În *Rostirea filozofică românească* (1970), *Creație și frumos în rostirea românească* (1973), el evidențiază expresivitatea teoretică, filozofică și estetică a limbii române vechi sau neaoșe, considerate pînă acum mai ales de către poezie; reevaluarea se face deopotrivă prin speculații și pe baze științifice, folosindu-se experiența cîștigată de la Hasdeu la Sextil Pușcariu. *Eminescu sau gînduri despre omul deplin al culturii românești* (1975) pornește de la caietele manuscrise încă, pentru a elogia enciclopedismul și caracterul de reprezentare națională integrală a operei eminesciene. Traduceri din Descartes, Kant, Augustin, Hegel, Porfir, Dexip, Ammonius, Platon, Corydaleu, Aristotel, presocratici.

NOVAC, Constantin, 15.8. 1937, Constanța. Fiul unui lăcătuș. Studiile medii terminate în orașul natal, în 1955, și cele filologice la București, în 1962. A fost redactor șef al revistei „Tomis". Nuvelele volumelor *Cheltuieli de reprezentare* (1970) și *Cocorul de pază* (1976) sînt amestecuri de observații exterioare și psihologism, ca și romanul *Adio, Robert!* (1974). Proză socială, critică și demascatoare în sensul moralist, o lume de oameni brutali, ticăloși și plini de tenacitate, medii, tipuri și ticuri de pe litoral și un stil oral în romanul *Separația bunurilor* (1975).

NOVĂCEANU, Darie, 8.5. 1937, Crasna—Gorj. Urmează simultan o școală medie tehnică de construcții feroviare și Colegiul „Nicolae Bălcescu" din Craiova. Se înscrie la Facultatea de filologie din București, părăsită și reluată după doi ani la secția de limba și literatura spaniolă;

Scanned with OKEN Scanner

licența în 1962. A fost referent la Ministerul Afacerilor Externe, redactor la „Secolul 20", „Lumea", „Gazeta literară" (1965—1968), funcționar la secția de relații externe a Uniunii scriitorilor pînă în 1969, redactor la „România literară". *Autobiografie* (1962) e o confesiune obișnuită liricii tinere; personală e conștiința lucidă și calmă, care tutelează imaginile simple și discrete. În *Păsări de lut* (1966), *Tehnica umbrei* (1970), *Peisaj în mișcare* (1971) și *Există nopți* (1973) notele autobiografice capătă dimensiuni mitice prin proiectarea pe un fundal stilizat de cosmologie națională. Influența liricii hispanice e vizibilă de la discursivitatea generală la concentrarea metaforică de context; obiectele, faptele și artele lumii devin ocazii pentru discursuri. *Noaptea pe drumurile Italiei* (1968) reprezintă ontologia turistică și meditația tradițională în jurul relațiilor româno-italiene. Similar, dar cu un plus de accent pe aspectul politic e *Ora Americii latine* (1971). Tot Americii Latine îi consacră eseul *Precolumbia. Teritoriul miturilor astrale* (1975). A dat o monografie *Federico Garcia Lorca* (1974). Cîteva antologii la care e și traducător: *Literatura rumana contemporánea* (1968, Havana), *Antologia poeziei braziliene* (1970), *Poesia rumana contemporánea* (1970, Barcelona). Traduceri din J.M. Castillo Navarro, Carmen Laforet, J.R. Jimenez, José Diaz Coehlo, E. Sabato, J.L. Borges, H. Ziatos, Nicanor Parra.

NOVICOV, Mihai, 27. 8. 1914, Odesa. Student comunist la Iași (1930—1934); deținut în 1934; dă meditații (1934—1935), din nou deținut la Doftana și alte închisori (1935—1944); redactor șef la „România liberă" (1944) și „Moldova Nouă" din Iași (1944—1945), șeful propagandei și agitației în Comitetul regional P.C.R.-Iași (1945—1946), corespondent special pentru „Graiul Nou" (1946—1948), director în Ministerul Artelor (1948—1949), secretar al Uniunii scriitorilor (1949—1953), redactor șef la „Flacăra" (1950—1951), director al Școlii de literatură „Mihai Eminescu" (1950—1951), vicepreședinte al Comitetului pentru cinematografie (1953—1954), director general adjunct în Ministerul Culturii (1954—1955), profesor la „Ștefan Gheorghiu" (1955—1962); profesor, șef al Catedrei de istoria literaturii ruse de la Institutul „Maxim Gorki" (1949—1962), rector al acestuia din 1958, profesor șef de catedră la Facultatea de limbi slave, director adjunct și șef de secție la Institutul de istorie literară și folclor. M.N. a adoptat criticismul sociologist în primul deceniu de după Eliberare. *Pentru literatura vieții noi* (1953), *Principiul leninist al spiritului de partid și unele probleme ale creației literare* (1956), *Chipul luptătorului comunist în proza literară* (1961), *Realism. Realism critic. Realism socialist* (1961), *Literatura și viața* (1965) sînt

Scanned with OKEN Scanner

studii sau culegeri de articole beneficiind în general de o metodă de construcție și de un comentariu rudimentar. Cu vremea, în măsura în care gîndirea sa capătă o oarecare autonomie, apar idei personale, teoretizîndu-se bunăoară și afirmația că idealul estetic al fiecărei literaturi urmează un drum propriu, contribuind astfel la dezvoltarea literaturii socialiste mondiale. După el, aspectul particular al fiecărei literaturi e dat de fondul tradițional, numitorul comun fiind ideologia materialist-dialectică. Un număr imens de prefețe, cu deosebire la traduceri din literatura sovietică, impun aceleași principii. Studii despre Pușkin, Lermontov, Herzen, Goncearov, Dostoievski, Cehov, Esenin, Gorki, cu referiri comparatiste la literatura română, în *Scriitori ruși* (1972). Este autorul unei evocări a eroului *Ilie Pintilie* (1958) și al unor opere memorialistice sau ficțiuni cu implicații autobiografice și cu o valoare documentară: *Vasca* (1952), *Povestiri despre Doftana* (1957), *Din anii studenției* (1961), *Nașterea cîntecului* (1964), *Trei în grotă* (1965).

Scanned with OKEN Scanner

O

OANCEA, Nicolae, 2.3. 1937, Galați. Fiul unui funcționar. Școala medie veterinară în orașul natal; Facultatea de filologie din București între 1955—1960. Un timp este secretar literar la Teatrul de Stat din Galați, apoi redactor la Editura tineretului și, din 1970, la Editura Eminescu. Debutează în ziarul „Viața nouă" din Galați (1949). Placheta *Roata* (1968) dezvăluie un poet care descinde gnosic și formal din experiența lui Nicolae Labiș. Motivele preferate sînt cele ale zilei; universul său e plenar și coerent, raționamentele asupra realității sînt tonifiante și strigătura trepidantă apare ca semn al intensității trăirii. Luminozității sufletești cu totul remarcabile îi corespund versuri variate, dar într-o perfectă prozodie clasică. Urmele unei tristeți bărbătești, dar și o anumită impersonalizare a emoției în plachetele: *Întoarcerile* (1970) și *În așteptarea văilor* (1974).

OARCĂSU, Ion, 22. 6. 1925, Josenii Bîrgăului — Bistrița-Năsăud. Liceul „G. Coșbuc" din Năsăud; studii juridice la Cluj. Activitate redacțională la „Tribuna". Debutul cu versuri în „Tribuna Ardealului" (1942). *Opinii despre poezie* (1965), *Oglinzi paralele* (1967), *Prezențe poetice* (1968) și *Destine și valori* (1974) par a fi volume datorate ambiției publicării unor opere complete: criticul se ocupă de scriitorii clasici, în special ardeleni, și de acei contemporani, despre care și-au spus înainte cuvîntul majoritatea criticilor din țară. Intuiția nativă a notelor pertinente se îmbină cu suficiența cea mai deplină în utilizarea terminologiei critice; false contraziceri cu caracter polemic față de alte opinii au rolul de a

Scanned with OKEN Scanner

da actului critic personal un dinamism de circumstanță.

OBOGEANU, Veronica, 30.10. 1900, Boteni—Argeș. Fiica unui învățător. Școala Normală și simultan liceul la București; studii de istorie și litere la Cluj, unde mai urmează Seminarul pedagogic și secțiile de canto și dramă ale Conservatorului; licența în litere echivalată mai tîrziu la Sorbona. Debutul cu versuri în 1924, la Cluj, la inițiativa lui Cezar Petrescu. Poezie de amator risipit generos în reflecții filozofice și sentimente trăite feminin: *Freamăt* (1944), *Corabia de lumină* (1946), *Poezii* (1968), *Aici, pe ramul meu* (1970), *Strigăt prin lumi* (1973).

OCHINCIUC, Ion, 21. 8. 1927, Sculeni—Iași. Studii secundare începute la liceul Internat din Iași (1938) și terminate la liceul „Gh. Lazăr" din București (1946); doi ani la Facultatea de construcții din Iași; în 1953 termină Facultatea de filologie la București. A fost funcționar la serviciul de documentare al Consiliului general A.R.L.U.S. (1950—1952), redactor la „Veac Nou" (1952—1955), șef de secție la publicațiile românești pentru străinătate (1956—1967), iar apoi redactor șef de secție la Radio-Televiziune. Debutează cu reportaje în „Veac Nou" (1952). A publicat romane pentru tinerii și adulții amatori de ficțiuni polițiste și de aventuri: *Răzbunarea Ofeliei* (1967), *Îngerul negru* (1969), *Acasă, fugarule!* (1970), *Egreta violetă* (1972), *Noptile colonelului Bîrsan* (1973), *O noapte în Venus* (1974), *Spada de Toledo* (1976). Cel mai bun roman al său, *Masca burgundă* (1971), e un fel de arhaizare a ideii de contraspionaj: pe vremea lui Vlad Dracul, Drăgușin Sin Ursu e agent dublu, legat prin hazard și lupte de aristocrația europeană. O piesă jucată în 1959, semnată Ion Dragomir: *Stînca miresei.*

ODEANU, Anișoara (Doina Peteanu), 28.5.1912, Pădureni—Timiș. — 3. 9. 1972, Lugoj. Fiica unui profesor de liceu. Gimnaziul din Lugoj și Liceul de fete din Timișoara (1922—29). Literele (1929—33) și dreptul (1932—1936) la București. Colaboratoare și redactor la „Adevărul literar" (1929—35), „Universul literar" (1937—40), „Viața" (1941—43). După cîteva colaborări în presa din Lugoj, publică în „Adevărul literar" schița *Un examen de limba franceză* (1929). *Într-un cămin de domnișoare* (1934) descrie existența dezinvoltă a unor tinere reflectînd psihologia timpului. *Călător din noaptea de ajun* (1936, ed. rev. cu titlul *Anotimpul pierdut* în 1971) este romanul unei studente deplasată la Grenoble pentru a se angaja într-un cuplu pasional cu germanul Peter, demn reprezentant al națiunii sale. Studenta relatează concis și impersonal, creînd prin aceasta un dramatism poetic în maniera lui Camil Petrescu, două istorii erotice consumate în ambiante internaționale și românești. În *Ciudata viață a poetului* (1942, titlu dat și unei culegeri

Scanned with OKEN Scanner

din 1975), apar nuvele cu un moto din Jules Laforgue, se reflectă condiția scriitorului într-o manieră ușor comică, sau se propun parabole. Nuvelele din *Sub lumina verii* (1967) surprind posibile iubiri, anulate însă cu abilitate înainte de a se fi cristalizat realmente. Scene din viața artistică bucureșteană de la sfîrșitul ultimului război în *Legile jocului* (1972): personajele sînt pictori, demimonde, dar reapare femeia băietană, independentă, căreia îi place să creeze bărbaților complexe. Un roman verist despre viața cotidiană a românilor din Austro-Ungaria de la sfîrșitul primului război mondial e *Acele lucruri mari* (1973), roman de familie, în care perspectiva aparține unei fetițe teribile și lucide. Stilul prozei sale evoluează puțin: o exactitate nervoasă a replicii și circumstanțelor ce se lipsește în ultimele producții de tendința spre poetizare a cotidianului. *Fata lui Codru-împărat* (1939), *Moartea în cetate* (1943), *Noaptea creației* (1943, 1969) conțin versuri erotice stilizate, panteiste, notații intimiste. A scris pentru copii: *Nedumeririle lui Duduță* (1969).

OJOG-BRAȘOVEANU, Rodica, 28.8.1939, București. Facultatea de drept începută la București, în 1955 și terminată în 1967; a fost muncitoare la Fabrica de medicamente Galenica (1960—1961); din 1967 profesează avocatura. Debutează la Televiziune cu un scenariu (1969). A publicat romane polițiste scrise cu aplomb, în care apar femei detectiv, delincvenți de toată mîna și detectivi de mare clasă în acțiuni rapide și senzaționale, lumea interlopă a unui București fasonat ca atare, spioni, activitatea eroică a lucrătorilor securității: *Moartea semnează indescifrabil* (1971), *Enigmă la mansardă* (1971), *Spionaj la mînăstire* (1972), *Omul de la capătul firului* (1973), *Cocoșatul are alibi* (1973), *Plan diabolic* (1974), *Minerva se dezlănțuie* (1974), *Bună seara, Melania!* (1975), *Cianură pentru un surîs* (1975). Exotism istoric și aventuri în *Agentul secret al lui Altîn-bei* (1976).

OLÁH István, 16. 4. 1944, Tîrgu Mureș. Scriitor de naționalitate maghiară. Liceul absolvit în orașul natal (1961), ca și Institutul pedagogic (1964); alte studii la Universitatea din Iași, terminate în 1973; profesor la Valea Izvoarelor și Tg. Mureș, redactor la ziarul „Hargita". Sensibilitatea poetului e orientată către esențialul din lucruri și către întîmplările din viață aparent lipsite de importanță: *Vis despre gîsca fermecată* (1971), *Marea nimănui* (1974).

OLĂREANU, Costache, 1.7.1929, Huși. În revistele netipărite ale liceului „Ienăchiță Văcărescu" din Tîrgoviște publică poezii. În *Vedere din balcon* (1971, prezentat de Mircea Horia Simionescu) el rafinează și complică universul umoristic tradițional autohton, umorizînd acolo unde alții în mod obișnuit satirizează; poanta folosită anti-anecdotic,

Scanned with OKEN Scanner

finalizarea povestirilor e făcută în direcția non-sensului, fără legătură cauzală cu evenimentele derulate, provocînd perplexitatea sau poezia; uneori, povestirile par a fi preluări verbale ale unor moderne *cartoons*. Fiind nu umorist conciliant, fără duritați, folosește copilul, ca viziune și personaje.

OLOSZ Lajos, 23. 8. 1891, Adea — Arad. — 26. 4. 1977, Chișineu—Criș. Scriitor de naționalitate maghiară Studii liceale terminate la Szeged, în 1909; licența în drept la Cluj, 1913. A practicat avocatura și a fost funcționar de stat. Poezia înscrisă în linia tradițiilor liricii maghiare, fără artificii, susținută prin concretul trăirii; elegiacul predomină spre sfîrșitul vieții: *Portret de gladiator* (1923), *Pe-o barcă-n flăcări* (1926), *Întuneric de peșteră* (1931), *Versuri* (1968), *Cele mai frumoase poezii* (1971), *Cîntec de lebădă* (1972).

OLTEANU, Ioanichie, 13. 9. 1923, Vaideiu-Ogra—Mureș. Studiile liceale terminate în 1941 și cele universitare la Sibiu, în 1945; în acest timp a mai fost pedagog la o școală tehnică industrială (1943—1945) și redactor la ziarul „România viitoare" (1944—1945); între 1945—1949 e redactor la „Tribuna nouă" din Cluj, cu activitate redacțională simultană la „Ardealul nou" (1946) și „Lupta Ardealului" din Tg. Mureș (1946—1949); devine apoi redactor la „Contemporanul" (1949—1953), secretar al Uniunii scriitorilor (1965—1969), director al Editurii Eminescu (1969 — 1972), redactor șef la „Viața Românească". Poezia din culegerea colectivă *20 poezii* (1948), împreună cu cele publicate sporadic prin reviste, au un caracter baladesc, sînt efuziuni discrete, uneori ironice. A tradus din E. Bagrițki, S. Marșak, Alișer Navoi, Horváth Imre.

OLTEANU, Tudor, 16.12. 1943, Timișoara. Liceul „Mihai Viteazul" din București, absolvit în 1961; licența în filologie română (1966); asistent la Catedra de literatură comparată de la Facultatea de limba și literatura română. Primul articol în „Gazeta literară" (1964). *Morfologia romanului european în secolul al XVIII-lea* (1974) e o amplă analiză a obiectului în stilul „noii critici", erudiția și observația revelatoare armonizîndu-se. Numeroase prefețe la traduceri din literaturi străine.

OMESCU, Corneliu, 24.9. 1936, Ineu — Arad. Topograf la o întreprindere din Timișoara. Debutează cu o schiță în ziarul militar „Înainte" (1957). *Între două trenuri* (1965) conține povestiri consacrate unei umanități contemporane spontană și instinctivă, supusă capriciului și întîmplării, dealtfel revelatoare pentru structuri sufletești orgolioase și rudimentare. Romanele *Puștoaica* (1966, reluat în *2 povești de dragoste*, 1973), *Adam evadează* (1967) și *Aventurile unui timid* (1968) exultă poezia mediei umane, propunînd o variantă

Scanned with OKEN Scanner

autohtonă a literaturii *beatnik*. Conflictele sînt reprezentate de istorii romantice de dragoste, aparent literare și pline de o superficialitate puțin gravă, gata oricînd să se transforme în dramă. Personajele sînt lucide și în același timp naive prin puritatea lor, oscilînd între inerție și acțiune, între inutilitatea opțiunii și utilitatea indiferenței. Un cinism agreabil prin juvenilitatea lui impregnează paginile. Umorul e spumos și uneori facil, expresia argotică. *Aventurile unui cascador* (1971) reia personajele într-un cadru occidental. Un roman experimental e *Enigma* (1970). Parodii *science-fiction: Întîmplări de necrezut* (1975).

OPREA, Alexandru, 5. 7. 1931, Goruneşti—Vîlcea. Urmează cursurile Şcolii de literatură „Mihai Eminescu". Redactor la „Tînărul scriitor", „Luceafărul", „Gazeta literară", „Viaţa Românească"; din 1968 director adjunct al Muzeului literaturii române, apoi director; profesor la Academia „Ştefan Gheorghiu". În *Panait Istrati* (1963, ed. rev. 1976), opera prozatorului e considerată parte integrantă din fenomenul literar românesc. Bizuindu-se pe numeroase materiale inedite sau puțin cunoscute, istoricul adoptă și o formulă stilistică antrenantă. Aceluiași Istrati îi va îngriji o ediție bilingvă franco-română de *Opere*, din care au apărut primele patru volume (1966—67). *Mișcarea prozei* (1968) propune o inovație față de obișnuitele culegeri de articole prin comentariul autorului la propriile-i cronici, executat fără nici o încercare de disculpare. Autodialogul dovedește mobilitatea spirituală; setea polemică și autopolemică îl conduc la confruntarea unor momente istorice în care critica literară a beneficiat de metode de abordare a fenomenului literar cu totul diferite. Predispus la disputa cu ceilalți și cu sine, Al. O. prezintă mai ales o operă momentană, document al unei dialectici de epocă, fără rigoarea susținută a celui care ține să construiască, dar cu pasiunea polemistului de tribună. În ultima vreme a fost preocupat de problemele extraliteraturii: receptarea operei în *5 prozatori iluștri, 5 procese literare* (1971) și „atelierul literar" în *Mitul „Faurului aburit"* (1974).

OPREA, Ștefan, 26. 9. 1932, Coarnele Caprei — Iași. Tatăl a fost funcționar. Liceul terminat la Iași, oraș în care urmează Facultatea de filologie, licența în 1956. Activitate redacțională la ziarul „Flacăra Iașului" (1956 — 1966), apoi la „Cronica", revistă căreia îi este secretar responsabil de redacție. Debutează în „Iașul literar" cu o piesă într-un act (1962). Piesele jucate sau adunate în volumul *Balansoar pentru maimuțe* (1972) se înscriu în sfera teatrului contemporan al problemelor de conștiință; bun tehnician, dramaturgul folosește deopotrivă construcția tradițională de comedie și dramă, procedeele teatrului alegoric și simbolic, experiența pirandelliană

Scanned with OKEN Scanner

și pe aceea a piesei polițiste. A dat dealtfel un roman polițist *Procesul manechinelor* (1974). Eseuri cinematografice în volumele *Statui de celuloid* (1972) și *Filmul — vocație și rutină* (1974).

OPRIȚĂ, Mircea, 25. 10. 1943, Timișoara. Fiul unui muncitor. Liceul început la Cluj (1954) și continuat la liceele militare de la Breaza și Cîmpulung-Moldovenesc, pînă în 1960; studii filologice la Cluj, licența în 1966; profesor la sate, îndrumător la Muzeul „O. Goga" de la Ciucea, inspector teatral la Cluj, din 1972 redactor la Editura Dacia. Debutul în ziarul „Făclia" (1960). Autor de proză *science-fiction* (*Întîlnire cu meduza*, 1966, *Argonautica*, 1970, *Adevărul despre himere*, 1976), de teatru pentru copii (*Planeta părăsită*, 1971; *Viața într-o floare*, 1972) și de versuri intelectualiste (*Jocul cu vipere*, 1972).

„ORIZONT", „Literatură — Artă — Cultură — Gîndire socială". 1/1.11. 1944—4/1. 3. 1947 București. Prima dintre revistele inițiate și conduse de către Partidul Comunist Român, care pune astfel bazele unei politici culturale și literare decise. Un manifest din primul număr al publicației, adresat cititorilor și colaboratorilor, exprimă adeziunea publicației la ideologia marxist-leninistă și la efortul de edificare și reconstrucție a țării pe baze noi. Revista este săptămînală: ea se remarcă mai puțin prin literatura propriu-zisă din paginile ei, cît prin sectorul de critică literară, care ia atitudine destul de fermă față de fenomenul literar burghez. După dispariție, se va metamorfoza în „Revista literară", care va prelua nu numai echipa redacțională, dar și numerotația.

„ORIZONT", revistă de cultură care apare la Timișoara. În 1949 începuse editarea unui almanah de literatură; din 1953 acesta apare trimestrial, cu oarecare regularitate, sub titlul *Scrisul bănățean*, ca almanah literar al filialei timișorene a Uniunii scriitorilor. Caracterul e oarecum antologic și festiv. Interiorul e conceput pe secțiuni și rubrici: *Poezie*, *Împotriva dușmanilor păcii*, *Din lirica rusă*, *Literatura pentru cei mici*, *Însemnări critice*, *Viața cenaclurilor*. De multe ori aceleași nume apar în același număr la mai multe rubrici. Publică: Rusalin Mureșanu, Aurel Martin (critică și proză), Al. Jebeleanu, Franz Liebhard, Mircea Șerbănescu, Anghel Dumbrăveanu, V. Ardeleanu, N. Motoc, Gh. Pavelescu, Radu Theodoru, Gr. Popiți, Leonard Gavriliu, Magdalena Laszló. „Scrisul bănățean" devine o revistă lunară a Uniunii scriitorilor cu titlul *Orizont*. Primul număr în ianuarie 1964, numerotarea anilor începînd de la 1. Noul comitet de redacție e format din: Ion Arieșanu, N. Ciobanu, A. Dumbrăveanu (secretar responsabil de redacție), Al. Jebeleanu (redactor șef), Andrei A. Lillin. „O." își lărgește cercul colaboratorilor

Scanned with OKEN Scanner

prin promovarea tinerilor din regiune. În afara celor amintiți mai colaborează Damian Ureche, Dim. Rachici, H. Țugui, Ion Maxim, Vl. Ciocov, apoi Lucian Bureriu, Crișu Dascălu, George Suru, Sorin Titel, L. Cerneț, Corneliu Omescu. Critici sînt în continuare Leonard Gavriliu, N. Ciobanu și Șerban Foarță, semnînd și Eugen Todoran, Traian Liviu Birăescu, Cezar Apreotesei, Veturia Birou. Un aspect curios îl constituie lipsa unui cronicar unic, suplinit de Cornel Ungureanu, Șerban Foarță, Al. Săndulescu, N. Ciobanu, Partenie Murariu, Iosif Pantea, Simion Dima, L. Gavriliu, Victor Iancu, Alexandra Indrieș, A. Lillin, Ștefan Munteanu, M. Petroveanu, N. Țirioi. Fenomenul literar e prezent selectiv. Un interes sporit e acordat traducerilor din literaturi străine, în particular din literatura popoarelor Iugoslaviei. În 1971, revista devine un „Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea scriitorilor", dar și de Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș, ulterior. Redactor șef e I. Arieșanu, adjuncții săi fiind Anghel Dumbrăveanu și Ignat Bociort, iar secretar responsabil de redacție Cornel Ungureanu, care împreună cu Marcel Pop-Corniș formează un excelent tandem de cronicari literari. Alături de numele mai vechi, apar: Adriana Simlovici, Eugen Dorcescu, Al. Ruja, I. Gyurcsik, I. D. Teodorescu, I. Velican, Olga Neagu, Gh. Azap, Florin Bănescu. Valentina Dima publică reportaje, articole, interviuri. Fenomenul editorial e reflectat sobru și prin recenzii scurte: *Lecturi*. În genere, „O." a reușit să echilibreze bine seriozitatea judecății estetice cu caracterul de magazin de divertisment, centrat îndeosebi pe ultimele pagini, unde se publică excelente parodii și epigrame.

ORLEA, Ioana, 21. 4. 1936, București. Studii secundare începute la Școala Centrală (1944) și terminate la Liceul „I.L. Caragiale", fără frecvență, în 1965; a fost ajutor de sudor pe un șantier bucureștean (1955—1956), taxatoare la I.R.T.A. (1959—1960), șamponeză la cooperativa „Higiena" (1962—1965). Debutul în „Cronica" (1966). Povestirile și schițele din *Calul de duminică* (1968) și *Numele cu care strigi* (1970) dovedesc abilitate epică și disponibilități analitice, personajul predilect fiind unul care suportă injustiția fără reacții revendicative; aceleași trăsături complicate prin ironie revin în romanul *Țesătoarea portocalie* (1969). Romanele *Pietre la țărm* (1972), în decor marin, cu localnici și vilegiaturiști, și *Competiția* (1974), în ambianță montană și cu figurație sportivă, sînt analize ale funcționării psihozei în colectivități umane provizorii, creșterea și descreșterea tensiunii, starea de *suspense* fiind declanșate de acte violente, crime sau injustiții absurde sau inexplicabile. O anumită ambiguitate

prin lipsa de rezolvare fermă în finaluri.

ORLEANU, Ada 3. 1. 1916, Romani—Vîlcea. Fiica unui inginer silvic. Liceul la Rîmnicu Vîlcea și Constanța. Facultatea la București. Lucrează ca bibliotecară la Casa Pădurilor Statului (1936—1942), apoi ca secretară de redacție la „Revista scriitoarelor și scriitorilor români" (1944) și ca profesoară de istorie și franceză la gimnazii din Argeș și Călan (1950—1958). Debutează în 1942 cu nuvela *Revedere*, în „Revista scriitoarelor". Cele mai bune nuvele din volumele *Caii dracului* (1947) și *Bouarii* (1968) prezintă conflicte consumate în mediul montan, tipice unui univers sănătos și aspru, declanșate cu deosebire de confruntarea dramatică dintre om și natură, nemijlocită de elementele de civilizație. Alte nuvele se ocupă de reziduurile unei lumi dezagregate sau de o umanitate micburgheză salarizată, care-și trăiește dramele cotidiene. Romanul *Atunci au tras toate clopotele* (1970) urmărește trecerea oamenilor la cotidianul primului război mondial văzut prin aglomerări de întîmplări și existențe. Un roman istoric din vremea lui Mircea cel Bătrîn: *Cavalerul libertății* (1968); altul autobiografic, citit la „Sburătorul" și publicat parțial între războaie: *Bun rămas, crînguri de alun* (1973). Pentru copii: *E pace noaptea asta-n codru* (1958), *Urechea năzdrăvană* (1973). A tradus din Mary Webb și G. Meredith, din Papadiamantos și M. Șaghinian.

ORNEA, Z., 27. 8. 1930, Frumușica — Botoșani. Funcționar la Botoșani (1949—1950), student la Facultatea de filozofie din București (1951—1955), redactor la E.S.P.L.A. (1955—1959), îndrumător la Centrala librăriilor (1959—1962), bibliograf la Institutul de științe economice pînă în 1966, redactor la Editura Meridiane (1966—1969), apoi redactor, șef de secție la Editura Minerva. Debutul în „Gazeta literară" (1960). *Junimismul* (1965 ed. aug. *Junimea și junimismul*, 1975) e o încercare de analiză ideologică, politică și estetică dezvoltată într-un registru sociologic. *Trei esteticieni* (1968) conține studii despre Mihail Dragomirescu, P.P. Negulescu și H. Sanielevici; apar și informații cu caracter documentar, corespondență și alte texte inedite. Alte volume sînt analize politice, ideologice și economice, interesînd mai puțin beletristica: *A.D. Xenopol, Concepția socială și filozofică* (1965, în colaborare), *Falansterul de la Scăieni* (1966, în colaborare), *Țărănismul* (1969), *Sămănătorismul* (1970, ed. rev. și ad. 1971), *Studii și cercetări* (1972), *Confluența* (1976). Editor și prefațator al unor opere sau culegeri de opere estetice și filozofice românești.

Scanned with OKEN Scanner

P

PALAGHIU, Mircea, 22.6.1932, Andrieșeni — Iași. Termină la Iași o școală tehnică de drumuri și poduri, și studiile filologice la București, în 1960. Profesor de liceu. *Orbit de prea multă dragoste* (1972), *Eram fericit în noaptea cu lună* (1974), *Sublima Sora Camelia* (1975) și *Arhipelagul Alexandru* (1976) definesc un prozator stăpîn pe multe din procedeele comicului — de la acelea ale parodiei, la umorul divers colorat; în centrul textelor se află Mirmidon, personaj care se confesează, sau o familie ca subiect și obiect al comicului.

PALEOLOGU, Alexandru, 14. 3.1919, București. În 1941 își ia licența în drept, pentru ca mai tîrziu să urmeze trei ani la secția de regie a Facultății de teatru din cadrul Institutului de artă teatrală din București. În 1944 este referent, apoi consilier tehnic în Comisia română pentru aplicarea armistițiului. Între 1946—1947 este atașat de legație; din 1970 lector la Editura Cartea Românească. Debutează în 1936, primele colaborări fiind publicate în „Gîndirea", Universul literar" și „Dumineca". În volumul *Spiritul și litera. Încercări de pseudocritică* (1970) A.P. dispune de o informație bogată, pe care însă o vrea sugerată; interesat mai ales de marii scriitori români, el are uneori tendința de a-i declasa prin înfățișarea unor detalii biografice sau prin luminarea unor erori de gîndire și construcție literară. Redactarea se caracterizează printr-o glacialitate ironică și elegant dezabuzată. Paradoxal prin decizia afirmării și interesant prin aceasta mai mult decît prin ce spune sau de ce se ocupă, mai mult afirmativ decît demonstrativ, inconfortabil în eseurile și foiletoanele din *Bunul simț ca paradox* (1972) și *Simțul practic*

(1974), cu asociații mondene, din sfere diferite în unele texte.

PALER, Octavian, 2.7.1926, Lisa — Brașov. În 1949 termină studiile de filologie și drept; redactor, șef de secție, corespondent special, redactor șef adjunct la Radioteleviziune (1949—1964); corespondent „Agerpres" la Roma (1964—1965), director general al Televiziunii (1965—1970), apoi redactor șef al ziarului „România liberă". Debutează cu versuri în „Luceafărul" (1958). *Umbra cuvintelor* (1970) cuprinde „definiții lirice", gînduri în două-trei versuri aforistice sau metaforic paradoxale, în maniera lui Ion Pillat. *Drumuri prin memorie* (I, 1972; II, 1974) adună impresiile de călătorie din Egipt, Grecia și Italia: arta prozatorului este cea tradițională, de dozare a lirismului, informațiilor istorice și sociale. Dacă în cazul acestor volume voiajul e transformat în eseu, în *Mitologii subiective* (1975) eseul e transformat într-un voiaj prin mitologia și spiritualitatea grecească și mediteraneeană.

PANAITESCU, Dumitru D., 22.6.1915, București. Facultatea de litere la București; carieră universitară la Institutul pedagogic și la Facultatea de limbi romanice. Un *Carnet inactual* (1970) adună o parte dintre studiile și eseurile despre literaturile italiană și franceză.

PANAITESCU, Horia, 18.5.1921, București. Studii de chimie la Universitatea din București. *Tîrbozel și Tîrbozina pe Insula Misterelor* (1960) și *În luptă cu vrăjitoarele* (1964) popularizează pentru copii, cu umor liric, fenomene, legi, procese fizice, chimice și fiziologice. *Zîmbetul* (1961) este istoria studentului medicinist și sărac Adrian Soare, care, în ajunul celui de al doilea război mondial, realizează contactul cu partidul comunist. Nuvelele din *Era tîrziu și era toamnă* (1964) interesează mai ales prin fixarea psihologiei activistului politic. *Cînd te uiți în oglindă* (1967) valorifică motivul spațiului închis: într-o celulă de închisoare, un număr de comuniști din rezistență se definesc prin ei înșiși și prin ceilalți. Un roman din existența contemporană a foștilor ilegaliști este *Cu duhul blîndeții* (1970), în timp ce *Probleme personale* (1974) urmărește destinul unui comunist de la începutul deceniului șase. *Amîndoi la Stratford* (1972) apropie vîrste și concepții de viață diferite pe un itinerar turistic englez. Ironia și sarcasmul caracterizează ultimele volume, remarcabile și prin vivacitatea neglijentă a redactării. A tradus din O'Henry.

PANĂ, Sașa, 8.8.1902, București. Fiul unui medic. Studii secundare începute la Dorohoi și terminate la Liceul „Matei Basarab" din București, în 1921. În același an intră la Facultatea de medicină (primii doi ani la Iași) și simultan la Institutul medico-militar din București. În 1927 obține diploma de medic militar, după ce cu un an mai înainte încercase să se sinucidă. Profesiunea și-o exercită în mai

multe locuri din țară, ajungînd chiar medic șef al garnizoanei București, cu gradul de colonel. În 1928 editează revista „Unu", mai întîi la Dorohoi, apoi la București. Mai tîrziu va fonda și editura, de restrînsă circulație, UNU, unde va publica producția proprie și operele unor Urmuz, Tzara, Roll, Voronca ș.a., sacrificîndu-și salariul pentru sprijinirea mișcării de avangardă. După Eliberare e redactor la „Orizont", „Revista literară", „Flacăra". S.P. a dus o existență dublă, disociind net activitatea profesională de cea literară și neangajîndu-se în acțiunile propriu-zise ale moderniștilor. Deabia în 1932, printr-o notiță din „Facla", se va afla de existența literară a militarului medic. Debutează publicistic în „Opinia" din Iași; prima poezie e publicată în „Rampa" (1921). Prin editura personală mai ales, va tipări volumele *Răbojul unui muritor* (1925), *Cuvîntul talisman* (1933), *Călătorie cu funicularul* (1934), *Iarba fiarelor* (1937), *Vladimir* (1938, nepus în comerț), *Munții noaptea neliniștea* (1940), *Atentat la bunele tabieturi* (1942), *Pentru libertate* (1945), *Plecări fără ancoră* (1945), *Poeme fără imaginație* (1947); *Poeme și Poezii alese din cărți și din sertar* (1966) cuprinde o selecție din perioada 1925—65, mai multe inedite aparținînd ciclului *Culoarea timpului* (1948—65). Este de asemenea autorul unor „prozopoeme": *Diagrame* (1930), *Echinox arbitrar* (1931), *Viața romanțată a lui Dumnezeu* (1932), *Prozopoeme* (1971), opera sa beneficiind și de ilustrațiile unor Marcel Iancu, Victor Brauner, Man Ray ș.a. Poezia de început este tributară simbolismului crepuscular. În etapa suprarealistă, poetul cultivă umorul absurd și absurdițățile fără umor, visul și hazardul obiectiv; dar suprarealismul său este moderat, prozaismul este mai mult real decît manifest. Opera sa poetică în care se includ și versurile de adeziune la socialism de mai tîrziu, poate fi definită chiar prin titlul unuia dintre volume: poeme fără imaginație. Propagandă a avangardismului fără anvergură teoretică în *Sadismul adevărului* (1936) și în *Erată la „Introducere în modernism" de Dinu Stegărescu* (1947). A scris, mai ales după Eliberare, proză satirică în care a implicat autobiograficul: *Tîlbîc, Tureatcă & Co.* (1948), *A fost odată... și nu va mai fi!* (1949), *Cordonul sanitar* (1949), *Misiunea trebuie îndeplinită* (1950), *În preajma mutărilor* (1965). *Născut în '02. Memorii-file de jurnal — evocări* (1973) prezintă exagerări și afirmații excesive, de grup. *Teatru mic* (1947) conține șase piese pentru militari. A îngrijit *Antologia literaturii române de avangardă* (1969).

PANCU-IAȘI, Octav, 14.4.1929, Iași — 17.4.1975, București. Liceul început la Iași și terminat la București (1946). Conduce redacții ale Radiodifuziunii între 1947—1960, lucrează în cinematografie, este redactor la revista

Scanned with OKEN Scanner

„Cutezătorii". Autor al unui număr de nostimade pentru copii, pionieri sau maturi: *Timpul stă în loc?* (1949), *Atunci în februarie* (1951), *Multe, multe lumini̦e...* (1951), *Votez pentru prima oară* (1952), *Marea bătălie de la Iazul mic* (1953), *Are tata doi băieți* (1956), *Mai e un loc pe genunchi* (1956), *Ala Bala portocala* (1957), *Schi̦e în pantaloni scurți* (1958), *Cartea cu ochi albaștri* (1959), *Scrisori pe adresa băieților mei* (1960), *Făt-Frumos cînd era mic* (1963), *Ariciul din călimară* (1964), *Punct și de la capăt* (1967), *Tartine cu vară și vînt* (1968), *Nu fugi, ziua mea frumoasă* (1970). Literatura sa denotă capacitatea de a deplasa banalul în zona neobișnuitului, spontaneitatea povestitorului înclinat către conversația familiară și digresivă, asociația neașteptată, uneori absurdă; fabulația e minimă, ingenioasă și fantezistă, didacticismul discret. Tipul său predilect este copilul neascultător, sancționat uneori chiar prin consecințele faptelor sale.

PANDREA, Andrei, 9. 2. 1936, București. În *Medic la Boișoara* (1966, 1968), umorul personal și pitorescul Țării Loviștei se întîlnesc pentru a apropia autobiograficul de monografic. Literatură turistică în *Hoinar prin Bucegi* (1973).

PANDREA, Petre (Petre Marcu-Balș), 26.6.1904, Balș — Olt — 8.7.1968, București. Studii de drept și filozofie la București și în Germania. În străinătate, mai ales la Paris, are prilejul să cunoască mari personalități ale culturii și artei. Activitatea sa politică și publicistică interbelică este caracteristică unui radicalism interesat mai mult de mijloace decît de scop. Apropiat de V. Pârvan, el va fi unul dintre autorii manifestului *Crinul alb* publicat în „Gîndirea" (1927), dar tot el va edita „Viitorul social" și va colabora la „Cuvîntul liber", „Bluze albastre", „Veac nou", „Stînga", „Adevărul literar". Ca avocat se remarcă prin pledoariile de apărare a unor oameni politici de stînga. Debutează în „Viața Românească" cu eseuri literare și sociologice. *Germania hitleristă* (1933) analizează minuțios și critic fenomenul nazist, folosindu-se de observațiile directe. Majoritatea operelor de după Eliberare interesează literatura prin maniera în care sînt scrise, atunci cînd nu se referă la literatură. *Portrete și controverse* (2. vol., 1945—1947), *Pomul vieții* (1946, sumă de panseuri, dorindu-se o schiță antropologică a momentului 1944), *Dimitrie Cantemir, Descrierea Moldovei* (1955), *Brâncuși, Amintiri și exegeze* (1968), *Eseuri* (1971) afirmă un gînditor paradoxal și strălucitor, care avansează idei sau ipoteze riscante și fascinante, observații în spiritul moralismului iritat, etichete pamfletare. Scrisul său e eliptic, dur, uneori coleric. A mai publicat *Contribuții privitoare la Montesquieu* (1932, în germană), urmărind influențele germane în opera iluministului francez, un studiu des-

Scanned with OKEN Scanner

pre *Filozofia politico-juridică a lui Simion Bărnuțiu* (1935), precum și tratate de procedură penală, psihanaliză judiciară, criminologie dialectică.

PANEK Zoltán, 22. 1. 1928 Trip — Satu Mare. Scriitor de naționalitate maghiară. Familie de muncitori. Studii medii la Satu Mare; a fost redactor la ziarele „Dolgozó Nép" din Satu Mare (1948—1949), „Igazság" din Cluj (1949—1950); elev la Școala de literatură „Mihai Eminescu", redactor la „Utunk" (1952—1958), electrician în 1959, redactor la „Igaz Szó". Debutul în „Utunk" (1952). Lumea muncitorilor și realitatea cotidiană prin experiențe autobiografice: *În loc de anunț special* (1957) și în nuvelele din *Fulgerul trecut prin ac* (1963, în rom. 1966); stilul e simplu, scurt, de fișier. *Mult am iubit luni și marți* (1968), dar mai ales nuvelele din *Voi purta ochi de rîs* (1971) și *Minuni neglijabile* (1974) sînt momente ale unei evoluții către proza ca amestec de lirism și evocare confesivă, de intelectualism, pedanterie doctă și migală subiectivă în maniera stilului ideatic german, nu departe uneori de inflația de cuvinte prin digresivitate și prolixitate; altfel, prozatorul își asumă ipostaza egotistului izolat de restul lumii pentru a vorbi mai mult și mai bine despre propriile trăiri, observații și raționamente. Fascinația retoricului e prezentă și în poezie: *Zbor adînc* (1970), *Beția adîncurilor* (1974),

PANIȘ, Anatolie, 1. 2. 1932, Cîrnățeni — Tighina. Fiul unui învățător. A lucrat în industria carboniferă, în construcții și ca tehnician silvic. Debutul în „Gazeta literară" (1967). *Frumoasa mea Sandynn* (1968) și *Răpirea din adîncuri* (1970) sînt culegeri de nuvele și povestiri cu ingenuitate compozițională pînă la facilitate neliterară; prozatorul are vervă, puțin umor, e moralist și observă oamenii neînsemnați și mizeriile cotidiene pitorești.

PAPADIMA, Ovidiu, 23. 6. 1909, Mihai Viteazu — Constanța. Fiul unui profesor. Liceul la Tg. Mureș (1921—28), unde, între 1927—28, redactează revista „Îndemnul" în care debutează. Facultatea de litere și filozofie la București (1928—31). Între 1933—35 este asistentul lui D. Caracostea, activînd mai ales la Facultatea de litere și filozofie și la Academia Comercială. Este apoi profesor de liceu la Oradea și Cîmpulung-Muscel, pentru ca între 1938—40 să se afle la studii pentru doctorat în Germania. Lector de literatură română la Universitatea din Viena (1940—41), asistent și șef de lucrări la Facultatea de litere și filozofie din București (1941—49). Doctor în 1944, cu teza *Ideologia literară pozitivistă în literatura românească a secolului al XIX-lea — Începuturile*. Din 1949 lucrează la Institutul de istorie și teorie literară „George Călinescu" al Academiei. A mai fost

Scanned with OKEN Scanner

secretar de redacție la „Revista Fundațiilor". O.P. apare mai întîi editorial ca îngrijitor al unei ediții din opera lui Anghel Demetriescu (1937), urmată de studiul *O viziune românească asupra lumii* (1941), *Neam, sat și oraș în poezia lui Octavian Goga* (1942, ed. a II-a, cu titlul *Octavian Goga*, în (1944), *Poezie și cunoaștere etnică* (1944). Activitatea de cronicar literar va fi adunată în *Creatorii și lumea lor* (1943), reluat parțial în *Scriitorii și înțelesurile vieții* (1971). Pentru O.P., creatorul autentic este un individ care dă răspunsuri ferme la toate întrebările lumii în funcție de o realitate sufletească absolută, din care decurg gesturile sociale și artistice și care se include în liniile de forță ale unei realități supraindividuale, colective, naționale. Prin actul critic afirmațiile teoretice rămîn suspendate și confuze, căci O.P. face o critică etnică și etică, refuzînd ceea ce nu e sănătos biologic, moral și național, chiar dacă e valoare, și afirmînd opere astăzi uitate, dar coincidente spiritului său. *Anton Pann: „Cîntece de lume" și folclorul Bucureștilor* (1963) și *Literatura populară românească* (1968) sînt reveniri la cercetările teoretice mai vechi asupra folclorului, dar cu entuziasmul autohtonizant mai temperat. Monografiile *Cezar Bolliac* (1966), *Heinrich von Kleist* (1967) și *Ion Pillat* (1974) au un caracter de popularizare, pozitivismul fiind moderat prin formulare. *Ipostaze ale iluminismului românesc* (1975) reia adevăruri cunoscute, consolidîndu-le cu informații și observații noi. Un studiu bibliografic e *Reviste literare românești din ultimele decenii ale sec. XIX* (1974). Colaborează la *Bibliografia analitică a periodicelor românești* (I, 1966). *Cu cît cînt, cu atîta sînt* este o antologie de lirică populară, prefațată și îngrijită.

PAPASTATE, Constantin D. (C.D. Papastatopol), 26.2.1907, Pitești. Bacalaureatul la liceul „I.C. Brătianu" din orașul natal. Secția de filologie romanică a Facultății de litere din București (1926—1929) și un an la Facultatea de litere din Dijon. Profesor de limba franceză (1930—60) la licee din Craiova. Doctor, în 1946, cu teza *Science et Poésie dans la peinture animalière de Leconte de Lisle.* Carieră universitară la Craiova. Debutează în „Foaia tinerimii" (1925). În plachetele *Trepte* (1944) și *Amurguri* (1946), melancolii simboliste și cadre parnasiene inspirate din decorul indigen sînt prinse în versuri de certă muzicalitate. Numeroase studii asupra scriitorilor români și francezi clasici rămîn prin publicații: *Lucrețiu în literatura franceză* (1946), *Natura în literatura romantică franceză* (1947), *Critica socială în literatura franceză* (1948), *Pe urmele lui Rebreanu la Craiova* (1963), *Alecsandri inedit* (1966), *Tradem inedit* (1966), *Cîteva probleme de teorie literară la B.P. Hasdeu* (1967), *Elena*

Scanned with OKEN Scanner

Farago (1976). *Vasile Alecsandri și Elena Negri* (1947) cuprinde și un jurnal inedit al poetului de la Mircești. Editor al lui Traian Demetrescu și monografist în 1967.

PAPILIAN, Alexandru, 27.3. 1947, Paris. Familie de medici. În 1965 termină liceul și în 1970 studiile superioare la Academia de studii economice. A fost bibliograf la Biblioteca Centrală de Stat, redactor la „Flacăra", apoi la televiziune. *Dihorul* (1970) e un roman construit ca un dosar de existență în care se adună date contradictorii despre Troceanu, personaj nihilist afirmînd inutilitatea omului prin limitele lui biologice și raționale, realizînd acte sadice gratuite și unul singur mazochist, atunci cînd se lasă ucis de un nebun. Romanul e cea mai completă analiză românească a negativismului nemotivat; procedeele folosite amintesc mai ales de Faulkner. O culegere de nuvele mediocre: *O seară de noiembrie* (1976).

PAPP Ferenc, 15. 12. 1924, Biharia — Bihor. Scriitor de naționalitate maghiară. A practicat diferite meserii ocazionale, printre care aceea de om de serviciu într-o redacție de ziar (1943—1944); activist sindical la Tg. Mureș (1947—1949), gazetar, redactor șef adjunct la „Előre" (1951) și la „Igaz Szó" (1953—1957, din nou din 1958), la studioul Radio din Tg. Mureș. Primele nuvele și romane reflectă deopotrivă existența lumii semiindustrializate din Valea Mureșului, experiența sa autobiografică și clișeele conflictuale: *Drum curat* (1950), *Locomotiva nouă* (1951), *Dinți de oțel* (1953), *Pisc furtunos* (1953), *Conștiința* (1955), *Speranța* (1956), *Rugina* (1957), *Deziluzie* (1958). Nu lipsesc întîmplări din ultimul război. Următoarele microromane dezvoltă prin problematizare socială și morală predilecțiile din nuvele. *A căzut prima zăpadă* (1961, în rom. 1962) e istoria unui bun muncitor egoist, recuperat finalmente de colectivitate. *În fum și lumină* (1962, în rom. 1963) prezintă cazul unui meseriaș dintr-un lagăr nazist antrenat în compromisuri și dezagregare morală din dorința de a supraviețui; supraviețuirea ulterioară se desfășoară sub semnul remușcărilor și izolării. *Dincolo de gard* (1963) se bazează pe o iubire adulterină dintre un inginer și o soție de contabil, avînd un rol terapeutic: soția se întoarce fără explicații la soț. *Sub rădăcini* (1964, în rom. 1966), cel mai bun roman al prozatorului, urmărește fin și totuși tranșant existența oamenilor pădurii, angrenați în conflicte dramatice și prin capriciile unor personaje ministeriabile. *Omul coborît pe pămînt* (1966, în rom. 1967) este centrat pe cazul unui pilot trecut în rezervă din cauza unor erori de zbor inexplicabile, nevoit astfel să se reaclimatizeze cu pămîntul. Alte nuvele și romane similare: *Și eu am fost copil* (1968), *Încă cinci minute* (1969), *Pădurarul beat* (1972),

Scanned with OKEN Scanner

Stilul e în genere caracterizat prin notația scurtă, exactă, atît pentru exterior cît și pentru mișcările sufletești; o anumită poezie aspră e generată tocmai de lipsa literaturizării. A tradus din Arghezi, M. Sebastian, Marin Preda, G. Călinescu, Lucia Demetrius, Ion Băieșu, Fr. Munteanu, Remus Luca în limba maghiară.

PAPU, Edgar, 13. 9. 1908, București. Liceul absolvit la „Sf. Sava" în 1927; studii filologice (terminate în 1931) și filozofia (terminată în 1932) la București; studii suplimentare la Viena și în Italia, doctoratul în 1944, cu teza *Contribuție la estetica formelor deschise*. Profesor la Liceul Național din Iași (1936—1943), și la „Sf. Sava" (1943—1946), asistent universitar (1946—1952), redactor la Institutul de lingvistică (1952—1954), lector la Catedra de literatură universală (1954—1961), profesor. E.P. este unul dintre spiritele în care excepționalul erudit coexistă cu analistul strălucitor și comparatistul, lucru remarcabil de la primele eseuri, care apar în 1934 în „Revista de filosofie", și din volumele *Răspîntii — forme de viață și cultură* (1936), *Artă și imagine* (1939), *Soluțiile artei în cultura modernă* (1943), *Giordano Bruno. Viața și opera* (1947). *Călătoriile Renașterii și noi structuri literare* (1967) pornește de la ideea că Renașterea constituie un punct de deplasare ontologică a literaturii și își propune să demonstreze importanța capitală a explorărilor geografice în modificarea structurilor literaturii. Sînt cercetate deopotrivă motive literare (naufragiul, insula etc.), dar și apariția unor preconcepte cum sînt alienarea, relativitatea etc. *Din luminile veacului* (1967) și *Fețele lui Ianus* (1971) sînt culegeri de schițe sintetice vechi și noi asupra literaturii române și străine. *Evoluția și formele genului liric* (1968) analizează „...modalitățile mereu speciale prin care s-a proiectat, în realizarea lirică, totalitatea interioară structurată de experiența iubirii, a vieții, a morții, a naturii", ideea generală fiind aceea că evoluția liricii ilustrează un efort continuu al omului către cuprinderea infinitului interior și exterior. Lucrarea grupează fenomenele în două secțiuni, lirismul primitiv cu formele lui inițiale de comunicare și lirica modernă, prin ceea ce opune ea formelor și motivelor tradiționale, mai ales ca dizarmonie în planul expresiv și incertitudine, anxietate, angoasă în planul conținutului. Abundente exemple susțin ideile numeroase, deși nu tocmai sistematizate. O aplicație a acestei cărți pare a fi *Poezia lui Eminescu* (1971), interesată de elementele structurale. A tradus singur sau în colaborare din Epicur, Cervantes, E. Montale, Lorca, Valle-Inclan. A participat la redactarea *Istoriei filosofiei moderne* (1940) și a unor manuale. Eseuri de artă plastică:

Scanned with OKEN Scanner

Altdorfer (1969), *Între Alpi și Marea Nordului. Eseuri asupra artei germane* (1973), *Arta și umanul* (1974).

PAPU, Letiția 20. 11. 1912, București. Liceul „Regina Maria" absolvit în 1930; Facultatea de litere la București (1930—1934) și Paris (1936—1939). Profesoară de liceu la Turda (1939—1944), Cluj (1944—1948); lector de franceză la Universitatea din București (1948—1955) și la Institutul pedagogic din Pitești. Debutează cu versuri în „Gînd românesc" (1937). În romanul *Cerbul alb* (1945), reproducere a unui manuscris convențional, se relatează cum confesorul intră într-o existență infernală printr-o mezalianță din care spera să iasă îmbogățit. Acțiunea se desfășoară într-un castel straniu. Nuvelele volumelor *Anii iubirii* (1955), *Suita dramatică* (1959) și *Mărul cunoștinței* (1968) sau romanele *În arșița verii* (1958), *Între două oglinzi* (1965) și *Succes* (1971) prezintă lumea intelectualilor universitari, savanți, artiști: epica sa reflectă crize și transformări de conștiință prin clișee și coincidențe neverosimile și cu dezbateri convenționale pe teme etico-spirituale. În lirică este declamativă, fără profunzime: *Anii* (1953), *Lîngă un geam deschis* (1955), *Noi cei vii* (1963).

PARASCHIVESCU, Miron Radu, 2.10.1911, Zimnicea — 17.2. 1971, București. Studii medii și superioare de artă plastică la Cluj și București. Facultatea de litere la București. Activitate redacțională la mai multe reviste interbelice. Colaborează la revistele de stînga cu versuri și articole; integrat în lupta P.C.R. din ilegalitate, din 1933, el face parte din conducerea revistei „Era nouă". În timpul războiului grupează o serie de tineri scriitori protestatari sau măcar nonconformiști în jurul rubricii literare de la ziarul „Ecoul". În 1945 e reporter la „România liberă", apoi redactor șef la „Revista literară" și „Almanahul literar" din Cluj. Membru în comitetul de conducere al Uniunii scriitorilor. O mare parte a timpului său și-o petrece la Vălenii de Munte. Debutează în revista „Povestea", editată la Vălenii de Munte. Primele versuri, tipărite mai tîrziu în culegerea *Tristele* (1968), sub titlul generic *Primele*, datează din perioada 1926—32. Ele sînt specifice unui entuziasm juvenil și dedicate prietenilor de la revista „Unu". *Cîntice țigănești* (1941, ed. ad. 1957) își au punctul de plecare în *Romancero gitán* de Federico Garcia Lorca, din care își extrage ca motouri versuri sau poeme: dincolo de pretext, volumul se susține printr-o substanță lăutărească autohtonă și prin realitatea lexicală. Materialul argotic, situațiile pitorești suferă însă din cauza organizării culte, chiar dacă se păstrează totuși sentimentele fruste, candide și spontane. Existența țiganilor este prezentată idilic, romantic uneori, prin conflictele cu autorită-

Scanned with OKEN Scanner

țile; predomină motivele erotice luminate de o amoralitate specifică, aspră sau lamentatorie. În determinări se evidențiază culorile roșu și negru; apar elemente de magie și situații cvasifantastice, de legendă. *Cîntarea României* (1951) este un fel de istorie versificată, momentele naționale cruciale suportînd o mare varietate metrică: haiducii, 1784, 1848, 1907, perioada interbelică, 23 August 1944. Maniera descriptivă și entuziasmul patriotic amintesc de stilul pașoptist. *Laude* (1956), *Laude și alte poeme* (1958, titlul este împrumutat de la spaniolul Joan Margall), *Declarația patetică* (1960), *Versul liber* (1965), *Tristele* (1968), *Poeme* (1971), *Ultimele* (1971) sînt culegeri retrospective și cu inedite: poetul se prezintă ca un entuziast al dăruirii sociale, al luptei care capătă la el un sens aproape doctrinar. Revoluționar și umanist, polemic și sarcastic, whitmanian în sentimente și forme, exultant și jubilativ, M.R.P. este unul din cei mai importanți reprezentanți ai lirismului patetic declarativ, hiperbolic. Compune arte poetice în care cere simplitatea și valorificarea cotidianului celui mai banal, lucru pe care el însuși îl realizează prin metafore șocante. Poetul pretinde să se adauge lirei o „coardă de aramă", exaltă detaliul civilizației citadine în spirit aproape futurist, dar în aceeași măsură biologicul vegetal și elementaritatea fiziologiei. Va face din toast o specie literară personală. Sfîrșitul carierei poetice marchează o revenire la formele prozodiei tradiționale: aspirația către perfecțiunea formală neoclasică pare a fi mai mult un exercițiu decît o trăire organică. Poetul pare a dori să-și schimbe modalitățile, dar el rămîne în primul rînd un entuziast spontan și candid, care reușește artistic mai ales cînd se referă la elementele cotidianului modern sau cînd realitatea istorică pe care o trăiește îi oferă nu atît sugestii tematice, cît posibilitatea de a reacționa în felul său nedisimulat, tumultuos și spectacular. În 1946 tipărește volumul *Tălmăciri* din 8 poeți europeni. Mai tîrziu traduce din Mickiewicz, Pușkin, F. Garcia Lorca, R.M. Rilke, R. Desnos, A. Rimbaud, M. Gorki, N.A. Nekrasov, Malraux. Cu o pasiune nereținută prefațează volume ale unor debutanți care nu se vor realiza întotdeauna ca personalități, mai tîrziu; dar prezentatorul lucrează cu legea numerelor mari, astfel că din numeroasele nume, își aroga meritul de a-i fi descoperit printre alții pe Marin Preda și Geo Dumitrescu. În suplimentul literar *Povestea vorbei* din revista „Ramuri" va recomanda elogios o serie de poeți suprarealiști din cea mai tînără generație. A scris o vreme cronica plastică la „Luceafărul", sub titlul *Civilizația ochiului*, transferată din 1969 în revista „Teatrul". Revistele

Scanned with OKEN Scanner

i-au publicat în anii 1968—69 fragmente memorialistice sub titlul *Jurnalul unui cobai*, la care se adaugă un volum de *Amintiri* (1975). Un caracter pregnant memorialistic îl are și publicistica sau reportajele: *Bîlci la Rîureni* (1964) și *Drumuri și răspîntii* (1967), culegerile acoperind perioada 1937—1954. O comedie poetică și pitorească din lumea bîlciurilor și borfașilor, cu titlul *Asta-i ciudat*, este jucată în 1945. O ediție de *Scrieri* (I—II, 1969; III, 1974).

PARDĂU, Platon, 1. 12. 1934, Vatra Dornei. Studii filologice la Cluj. A fost redactor șef al ziarului „Zori noi" din Suceava, de unde se mută ca reporter la „Scînteia". Primele colaborări în publicațiile literare clujene. În *Arbori de rezonanță* (1963), *Monolog* (1965), *Vînătoarea interzisă* (1967), *Pasărea vine la noapte* (1968), *Planete albastre* (1970), *Moartea lui august* (1972), *Acasă* (1973) poetul e mai ales un cîntăreț al Bucovinei; construcția de lumi insolite pe coordonatele magiei populare, unde regnurile fuzionează și obiectele își schimbă funcțiile, lasă loc adeseori imagismului baroc și gratuit. Ca romancier debutează nesemnificativ cu *Scara lui Climax* (1970). *Ore de dimineață* (1972) adună biografii contemporane, folosind pretextul unei săli de audiențe de la un for regional de partid: tipologia variată a activiștilor de partid se întîlnește cu aceea la fel de variată a celor care au nevoie de ei. Un roman reportaj care se ocupă de reacțiile și relațiile umane revelate prin accidental e *Aproapele nostru aproape* (1973), unde un tren de persoane e părăsit de mecanic în vremea inundațiilor. *Ciudata mișcare a inimii în aprilie* (1974) urmărește criza unui activist datorată vîrstei și unui concurs de împrejurări exterioare: omul capătă conștiința propriilor limite biologice și sociale. *Mergînd prin zăpadă* (1975) fixează criza cu stări de frenezie și indolență a cercetătorului Haralambie Quintus: condamnat după o mărturie mincinoasă a unui prieten din copilărie, el nu se poate răzbuna după reabilitare, astfel că indecizia, abulia, complexul persecuției și maladivitatea converg în a-i da sentimentul ratării. Romanele au puncte de plecare conflictuale interesante, dar sînt nesigur conduse, unele rezolvări fiind melodramatice; se încearcă dinamizarea stilului prin frecvența sporită a verbului; aparență de densitate prin descripție și monolog interior.

A.O.: *Conversații patetice*, 1976; *Cercul r.*, 1976.

PAS, Ion, 6.10.1895, București — 20.5.1974, idem. Fiul unui zidar. Între 11 și 18 ani e ucenic de zidar, legător de cărți, mecanic. Din 1914 e colaborator și redactor la „Revista copiilor și tinerimii", editată de Costa-Foru. Semnează în presa de stînga; girează publicațiile „Omul liber" (1923—1925), „Cugetul liber" (1927—

Scanned with OKEN Scanner

1928, în colaborare cu Eug. Relgis) și „Șantier" (1933—1938, la care semnează și cu pseudonimul P. Ioanid). Membru al conducerii Uniunii Ziariștilor Profesioniști și al Asociației Generale a Presei; după Eliberare e ministru al artelor, director general al Radiodifuziunii, președinte al Institutului român pentru relațiile culturale cu străinătatea. Primele colaborări la „Veselia" și „Duminica", cu schițe umoristice. Debutul editorial din 1912 fixează prin titlu sfera tematică predilectă: *Din lumea celor obidiți*. Numeroase romane și nuvele publicate între cele două războaie rămîn fără ecou: *Povestea unei fete* (1927), *Veșnicul învins* (1930), *Simple întrebări*, *Tablouri în cărbune* ș. a. Romanul confesional *Zilele vieții tale* (I—IV, 1948—1950, cu numeroase ediții ulterioare, unele revăzute) exploatează procedeul dialogului unei persoane întîi cu un *alter ego*. Biografia socială și spirituală a unui om e urmărită strîns, cartea fiind în același timp panoramic social al Capitalei din primele decenii ale secolului, o cronică artistică și de moravuri. *Lanțuri* (I—IV, 1950—1954, de asemeni reeditat și revăzut) e o frescă a Bucureștilor de la sfîrșitul secolului pînă în epoca interbelică; intersecția de personaje fictive și reale, sporește efectul de autentic. Tonul polemic, indică opiniile personale despre fapte și oameni intrați în istorie. Atmosfera culturală a aceleiași epoci în *Așa a fost odată* (1955), *Trecut întunecat* (1957), *Carte despre vremuri multe* (1963), *Aducere aminte* (1972). Simple relatări de călătorie în *Cartea despre drumuri lungi* (1966). Multe cărți pentru copii: *Pentru zilele de vacanță* (1922), *În lumea copiilor* (1923), *Jurnalul lui Nicușor* (1923), *Familia Chiț-Chiț* (1930), *Găina cea moțată* (1942), *O istorioară cu șoareci* (1948), *Draga noastră păsărică* (1951) etc. Alte volume cu tematică felurită: *Noi la 77* (1952), *Va veni o zi* (1954), *Întîmplări cu Bălcescu* (1962), *Prezențe* (1968), *Hans Christian Andersen* (1955); însemnări despre cultura sovietică sub titlul *Ca un fluviu puternic* (1956). O ediție de *Scrieri* (I—II, 1970; III—IV, 1971; V, 1972; VI, 1973; VII, 1974).

PASCADI, Ion 3.8.1932, Timișoara. Licența în filozofie (1955); funcționar la Palatul pionierilor(1953—1955); lector la Școala C.C. al U.T.C. (1955—1958), șef de redacție la Editura Academiei (1958—1960), șef de sector la Institutul de filozofie din 1960; cadru didactic la Universitatea București. A publicat eseuri și studii de estetică, în care accentul e pus pe axiologic; altfel, activitatea sa e una de glosare pe marginea unor opere notorii, cu opinii, dar fără idei: *Gusturile între da și nu* (1968), *Idealul și valoarea estetică* (1966), *Estetica lui Tudor Vianu* (1968), *Esteticieni români* (1969), *Din tradițiile gîndirii axiologice românești* (1970), *Estetica între știință și artă* (1971), *Nivele estetice. Infra — echi — meta* (1972), *Destinul contempo-*

Scanned with OKEN Scanner

ran al artei (1974), *Artă și civilizație* (1976). A tradus din M. Dufrenne și A. Moles; prefețe, ediții îngrijite din esteticieni.

PASCU, Petre, 27.1.1909, Semlac — Arad. Absolvă în 1928 liceul „Moise Nicoară" din Arad, și Facultatea de drept la Cluj, în 1933. A fost notar comunal (1934—1936), secretar de plasă la Vinga — Timiș (1936—1938), șef de birou la primăria din Arad (1938—1945), bibliotecar la Universitatea din Cluj (1948—1949) și la Facultatea de drept (1949—1950). Debutează cu versuri în „Hotarul" din Arad (1934). *Plaiuri* (1943), *Bucuriile mele* (1967) și *Gorun adînc* (1972) sînt culegeri de poeme în care iubirea de patrie e manifestă geografic, istoric, filozofic și psihologic, de oriunde evidențiindu-se influența liricii lui Lucian Blaga. A tradus din literatura maghiară.

PAVELESCU, Mircea, 14. 10. 1908, Iași. Studii liceale începute la Iași și terminate la „Sf. Sava" (1927); Academia Navală (1931-1933). Redactor la „Urzica", din 1952. Debutul în „Universul literar" (1926). Versuri ușoare, agreabile, în *Pasărea Paradisului* (1938); altele, de aceeași natură, epigrame, parodii, satire în presa umoristică și în rubricile satirice ale ziarelor postbelice. Pentru copii: *Arca lui Noe* (1969), *Ursuleful călător* (1969). A tradus din Korolenko și din umoriști minori.

PĂCURARIU, Dimitrie, 9.3. 1925, Scheia — Suceava. Liceul la Suceava și București. Studii de filologie la Cluj, terminate în 1949. Profesor la liceul „George Barițiu" din Cluj, bibliotecar la Academie; profesor de istoria literaturii române, șef de catedră și decan (1967—1975) al Facultății de limba și literatura română din București. Lucrează patru ani în specialitatea sa la Paris și Viena (1963—67). Doctor în filologie cu o teză al cărei obiect este viața și opera lui Ion Ghica. Primele colaborări în „România liberă" și „Universul" (1952). Istoric literar prin excelență, spirit de formație universitară, D. P. și-a fixat atenția asupra secolului trecut, cu precădere asupra cîtorva scriitori pentru care a adunat informații și materiale inedite, culese prin efort personal din țară și de peste hotare: *D. Bolintineanu* (1962, 1969.), *Ion Ghica* (1965), *A. I. Odobescu* (1966). În cadrul unui volum de *Documente literare inedite* (1959), dedicat lui Ion Ghica, introduce un fragment de roman necunoscut prin care Ghica poate fi considerat fondatorul genului la noi. În aceeași manieră, care-i este particulară, a dat tiparului în 1957 un volum de *Scrieri inedite* ale lui A. I. Odobescu. *Clasicismul românesc* (1971) urmărește evoluția specifică a unei doctrine literare și prezența ei ca atitudine până în literatura modernă; *Studii și evocări* (1974) se ocupă în principal de beletristica unor filoromâni și de urmele unor români lăsate în străinătate.

PĂCURARIU, Francisc, 2.1. 1920, Teaca — Bistrița-Năsăud. Liceul „George Barițiu" și Facul-

tatea de medicină din Cluj. În anul 1947 intră în diplomație: consilier de ambasadă la Budapesta, Belgrad, Roma, ministru plenipotențiar în Argentina și Uruguay (1958—62), director în Ministerul Afacerilor Externe (1963—68), ambasador în Grecia (1968—1973), funcționar UNESCO. Debutează cu publicistică în „Tribuna Ardealului" (1940). Este prezent cu poeme în antologia *Versuri din Transilvania Nordică* (1941). *Furtună sub Detunata* (1957) evocă un episod din lupta moților din zona auriferă a Zlatnei împotriva administrației austro-ungare, acțiunea fiind plasată la 50 de ani după răscoala lui Horia. Volumele *Introducere în literatura Americii latine* (1965), *Scriitori latino-americani contemporani* (1966), *Schițe pentru un portret al Americii Latine* (1966), *Profiluri hispano-americane contemporane* (1968), *Nepoții Șarpelui cu pene* (1968) și *Individualitatea literaturii latino-americane* (1975) constituie prima imagine amplă a problemelor istorice, politice, culturale și literare pentru teritoriul dat; informația abundentă se conjugă cu pertinența observației proprii. Efortul de popularizare va fi completat prin *Antologia literaturii precolumbiene* (1973). *Psalmii neliniștii* (1940), *Lauda singurătății* (1944) și retrospectiva lirică 1940—1965 din volumul *Priveliștile lumii* (1967), *Ochean simplu* (1972), *Răzvrătirea desenatorului de cercuri* (1973) conțin versuri fără tensiune lirică, sînt comentarii discrete ale peisajului interior sau exterior, metaforica fiind contracarată de tonul deschis și ironia imperceptibilă, angajată ca măsură de precauție. În romanul *Labirintul* (1974), prin intermediul jurnalului lui Sabin Popa, intelectual ratat în Capitală și reîntors la Cluj după Dictatul de la Viena și mort într-o clinică în 1945, se reconstituie istoria tragică a românilor maltratați de jandarmii fasciști ai lui Horthy; titlul simbolic se referă deopotrivă la destinul colectivității și al intelectualilor care încearcă să scape din situația monstruoasă creată. Romanul prezintă un montaj modern: evocări, memorii, decupaje jurnalistice, intervertiri temporale. Comentarii de artă plastică: *Raoul Șorban* (1942), *Petru Abrudan* (1942, 1969).

PĂDURARU, Nicolae, 6.12.1937, Cernăuți. Familie de învățători. Urmează o școală medie tehnică silvică la Roznov, o alta de marină comercială și-și termină liceul în 1956; în 1958 intră la secția engleză de la Facultatea de filologie din București, luîndu-și licența în 1964; un an a fost funcționar la Institutul de relații culturale cu străinătatea, doi ani ghid O. N. T., apoi redactor la „Informația Bucureștiului" (1967—1969). Debutul în „Flacăra" (1959). Povestirile din *Misterul simplu* (1969) și *Jurnal de ghid* (1971) interesează prin observațiile umoristice, al căror efect e uneori accentuat de precizia stilului.

Scanned with OKEN Scanner

PĂDUREANU, Ion Bujor, 10. 12. 1934, Tîmpa-Băcia — Hunedoara. Familie de țărani. După terminarea Școlii Normale, este învățător la Ruda (1952—1953) și la Toplița (1953—1954); urmează apoi la București studiile filologice, licența în 1959. Debutează cu o povestire în „Luceafărul" (1967). Povestirile din *Frumoasa cocoșată* (1968) impun prin energetismul și violența existenței erotice a personajelor specifice regiunii natale a prozatorului; relatarea este dominată de un lirism intens și exploziv. Romanul *Interogatoriu la iubire* (1972) ar fi o reconstituire a mijloacelor de tortură a luptătorilor comuniști în epoca teroarei fasciste; și aici există lirismul particular autorului, manevrat însă într-un registru al sumbrului. Franța eternă și efemeră, oamenii și peisajele, românii expatriați și cu dorul țării constituie materia impresiilor de voiaj din *Discuții din priviri* (1971). Poetul se înscrie în linia autohtonismului, caracterizîndu-l de asemeni comuniunea cu natura vegetală, elogiul istoriei, a satului ideal și erotismul ardent: *Poemele pădurii* (1973), *Frunzele pămîntului* (1974), *Chemare din adîncuri* (1974). Poemele au perfecta claritate a structurii extravertite, sincere pînă la contradicție; unele au forma și muzicalitatea cîntecului.

PĂRUȘ, Marcel, 29. 11. 1935, Galați. Liceul terminat în 1952 și studiile filozofice în 1959. A fost asistent la Institutul pedagogic din Constanța (1959—1970), după care devine redactor la Studioul cinematografic București. Povestiri mediocre cu subiecte din actualitate în *Moara cu îngeri* (1969). *Pasărea care rîde* (1970) e romanul unui cuplu pus sub semnul îndoielii după 14 ani de căsnicie printr-o ilustrată misterioasă; altfel, cele două personaje monologhează modernist și interminabil. *Geamandura* (1974) e cronica unei familii de muncitori dintr-o mahala de oraș dunărean, redactată într-o manieră neorealistă și pitorească. Nimic notabil în romanul *Vîltoarea* (1975).

PĂTRAȘCU, Horia, 15.5.1938, Caransebeș. Absolvent al secției de teatrologie de la Institutul de artă teatrală și cinematografică (1968). Debutează în „Oltenia literară" (1955). Proza din *Întunericul și profesoara de pian* (1966) e remarcabilă prin acuratețea stilului lipsit de culoare lingvistică și prin frecvența unor clișee de situații ce dau sentimentul prefabricatului. *Reconstituirea* (1967) prezintă operațiile de reconstituire a unui act de huliganism ocazional, implicînd doi tineri a căror vină e scuzabilă prin condițiile incidentului: filmată cu scopul de a oferi un exemplu educativ unui oraș, inițiativa devine absurdă prin repetiție, finalul conducînd către un alt delict tragic, pentru care vor fi răspunzători cei ce au organizat operația. Nuvelă neagră, cu o organizare filmică a materialului faptic, decupat prin rafinate simetrii și contrapuneri, ce va sta la baza filmului realizat de Lucian Pintilie (1968).

Scanned with OKEN Scanner

PĂUNESCU, Adrian, 20.7.1943, Copăceni. Fiul unor învățători din regiunea Bărca — Dolj. Studii secundare începute la liceul „Frații Buzești" (1956), continuate la „Nicolae Bălcescu" (1957—1958) și terminate la Școala medie nr. 10 din București (1960). Între anii 1963—1968 este student la Facultatea de limba și literatura română. Lucrează la revista „Amfiteatru", de la apariția ei și pînă în 1968, „România literară" (1967—1968), căreia îi e redactor șef adjunct, și la „Luceafărul" (1969—1972). Din 1973 redactor șef al revistei „Flacăra". Este probabil cel mai entuziast și mai eficace animator actual al vieții literar-artistice a tineretului, prin manifestări desfășurate în întreaga țară. Debutează în „Luceafărul" (1960). Primul volum, *Ultrasentimente* (1965) este urmat de *Mieii primi* (1967) și *Fîntîna somnambulă* (1968), echivalente prin tehnică și ideație. A. P. are facultatea prodigioasă, tipic hugoliană, de a emite spontan cantități masive de imagini, emoții, exclamații, șiruri retorice personale, de obicei forțînd, cu ajutorul metaforelor, tiparele gîndirii comune. Spontaneitatea, de o deplină violență, nu se sprijină pe efortul de contuzionare a unor idei mari: poetul ia de obicei mituri, simboluri universale sau naționale pe care le deformează după plac. În genere, marile teme tratate lasă să se vadă un oarecare deficit de gîndire, versificația nerăbdătoare precedînd planul de concepție. A.P. nu are timp să aștepte sedimentări filozofice, preferînd aglomerările colosale ale căror scopuri sînt dificil de precizat, din simțul enormului ieșind adesea efecte care țin de enormitate. Larve poetice, serii prelungite de impresii, neînlănțuite decît prin liantul inefabil al propriului entuziasm, poemele sale trădează mai ales aspirații: aspirația revolută spre copilărie, aspirația spre suferință, spre demiurgic. Dintre mijloacele mai des folosite se poate aminti hiperbola, care devine un semn al vitalității și bucuriei de a descoperi lumea. Fluid, frenetic și muzical, A. P. reprezintă în orchestra poetică actuală instrumentele cele mai masive. Ultimele volume evidențiază o cenzurare a spontaneității, temele preferate fiind acelea ale unei filozofii politice naționale: *Istoria unei secunde* (1971), *Viață de excepții* (1971), *Repetabila povară* (1974), *Pămîntul deocamdată* (1976). Este genul de poezie în care a dat deocamdată cele mai strălucitoare exemple postbelice. Poetul nu inventează nimic nou, dar reactualizează problematica, temele și motivele dramatice tradiționale ale acestei direcții, cu gravitatea și simplitatea unică a textului memorabil. Interviuri remarcabile cu personalități politice, literare și științifice; o activitate excepțională și variată de gazetar, într-o infimă dar reprezentativă parte adunată în volumele *Sub semnul întrebării* (1971) și *Lumea ca lume* (1973).

Scanned with OKEN Scanner

Proză fantastică în *Cărțile poștale ale morții* (1970).

PELIN, Mihai, 25.8. 1940, Cernăuți. Studii medii la Craiova; licența la Facultatea de filozofie din București. Activitate redacțională la „Scînteia tineretului", „Tribuna României" și la „Ramuri". Publică versuri la Craiova, în 1958; debutul cu proză în „Luceafărul" (1963). *Redactori și pianiști* (1967) adună povestiri despre evenimente cotidiene, încercînd să sugereze ceea ce se află dincolo de faptul în sine, creînd uneori inexplicabilul chiar și acolo unde nu există. Proză lipsită de calificativul sentimental, dominată de ironie sau de cinismul ușor dezabuzat; talentul persiflării nu este împiedicat să se exercite de sintaxa faulknerianā. O simplificare epică în profitul adîncirii psihologice în *Inaderență* (1968): existența provincială, întîmplările ultimului război, faptele de legendă conferă lucrurilor o dimensiune simbolică. Reportaje în care locurile sînt mai ales istorie și istorie literară: *Mioriția nu s-a născut lîngă stele* (1973).

PELTZ, Isac, 12. 2. 1899 București. Fiul unui meseriaș. Studii teologice, după care se angajează în activități redacționale, începînd cu ziarul „Presa liberă" (1918), urmînd „Literatorul" lui Macedonski, „Adevărul", „Dimineața", „Facla", Chemarea", „Lupta" etc. *Menirea literaturii* (1916) e un eseu preocupat de funcția morală a scrisului. *Stafia roșie* (1918), *Meșterul viață* (1918), *Fiori* (1919), *Fantoșe vopsite* (1924) cuprind proze scurte, realist-sentimentale sau cu caracter poematic, grija pentru literaturizare grotescă mascînd într-o măsură melancolia funciară. Rezultatele apropierii de avangardă se văd în romanul *Viața cu haz și fără a numitului Stan* (1929), în care prețiozitatea e obținută cu mijloacele suprarealismului. După *Horoscop* (1932) și *Amor încuiat* (1933), monografie a unei stări patologice, va publica marile sale romane *Calea Văcărești* (1933) și *Foc în Hanul cu tei* (1934) care, împreună cu alte opere, vor contura cea mai importantă descriere a mediului evreiesc din literatura noastră. Cronicar al mahalalei evreiești bucureștene, prozatorul își privește umanitatea prin categoriile universalizate și prin diferențele specifice românești. Cuprinderea tipologică de amploare se realizează prin alegerea unor spații de polarizare socială care permit încadrarea celor mai variate ipostaze ale destinului, potrivit procedeului monografic: o casă de raport, o stradă. Lumea ghettoului e variată: ariviști și ratați, negustori ambulanți și prostituate, intelectuali și clerici, personaje pierdute prin ereditate sau ambianța nefastă. Două categorii par fundamentale: victimele și călăii, a căror victorie este parțială și pare mai curînd o pedeapsă. Tristețea și durerea sînt categorii existențiale ale lumii date, și în aceeași măsură ale autorului, care nu se detașează de ea. Deficitul

Scanned with OKEN Scanner

biologic şi cel voliţional, caracteristice unei existenţe fără puncte de sprijin, definesc o oboseală şi o dezolare nesfîrşită, în funcţie de care trăirea autentică revine exclusiv planului iluziei şi veleitarismului. Stilul şi observaţia sînt naturaliste; nu lipsesc patologia şi intenţia caricaturală. Romanele ulterioare sînt în genere variaţii ale aceloraşi teme: *De-a buşilea* (1936), *Moartea tinereţelor* (1936), *Ţoapele* (1936), *Noptile domnişoarei Mili* (1937), *Pui de lele* (1937), *De-a viaţa şi de-a moartea* (1939), *Vadul fetelor* (1948) sau nuvela *Puşa* (1937). Alteori, romanele sînt dominate de intenţii satirice: *Actele „vorbeşte"* (1936), *Ţară bună* (1937). *Izrael însîngerat* (1945) este romanul calvarului evreiesc din perioada pogromurilor fasciste, descrierea faptelor solicitînd mai mult compătimirea decît judecata artistică. *Max şi lumea lui* (1957) e monografia consacrată afaceristului, produs monstruos al capitalismului financiar, căruia i se descompune mecanismul sufletesc. *Avrumţă se biruie pe sine* (1949), *Inimi zbuciumate* (1962), *Fauna burzuluiţilor* (1965), *Instantanee comice şi nu prea* (1967), *Microbar* (1971) sînt culegeri de schiţe şi nuvele despre lumea veche a romanelor sau despre cea nouă; prozatorul nu renunţă la mediul familiar şi nici la tristeţe; periferia bucureşteană actuală este privită prin ce este în ea caragialesc. *Evocări* (1936), *Cum i-am cunoscut* (1964), *Amintiri despre ...* (1967), *Amintiri despre viaţa literară* (1974) aduc unele informaţii asupra unor scriitori şi comentariile generale ale unui moralist aplicat. A scris teatru poetic sau de situaţii: *Crima* (1920), *Veninul* (1920), *Ediţie specială* (1921), *Calea Văcăreşti* (1943). Eseuri şi publicistică: *Progresul cultural şi economic* (1935), *Mărturii* (1937), *Contemporanii* (1946). Traduceri din Balzac şi Murger. O ediţie de *Scrieri* (I—V, 1969—1973).

PERPESSICIUS (Dimitrie S. Panaitescu), 21. 10. 1891, Brăila — 29. 3. 1971, Bucureşti. Familie de muncitori. Secţia modernă a Liceului „N. Bălcescu" din oraşul natal terminată în 1910; licenţa în filologie romanică la Bucureşti (1914). În 1915 e mobilizat pe frontul de sud; rănit în 1916, invalid de mîna dreaptă, cunoaşte viaţa de spital. Funcţionar la Biblioteca Academiei Române (1916—1919) apoi profesor de liceu la Arad (1919), Tg. Mureş (1920), Brăila (1921—1923) şi Bucureşti (1924—1929). Reîntors în Capitală, va activa redacţional la „Cuvîntul" şi „Lumea", iar între 1925—27 va conduce „Universul literar". Între 1927—1933 e redactor la „Cuvîntul"; profesor la liceul „Matei Basarab" (1929—1951); inspector general secundar pentru învăţămînt (1944—1947). Colaborează succesiv sau simultan la cele mai prestigioase publicaţii ale vremii. A ţinut cronica literară la Radio Bucureşti (1934—1938). A participat la redactarea „Buletinului cărţii" iniţiat de Em.

Scanned with OKEN Scanner

Bucuța și a „Mișcării literare". Împreună cu Ion Pillat a editat *Antologia poeților de azi* (I, 1925; II, 1928). După Eliberare ține cronica literară la „Lumea" lui George Călinescu și rubrica *Lecturi intermitente* la „Luceafărul" mai întîi, apoi la „Gazeta literară". Este redactor responsabil al periodicului „Limbă și literatură", apărut de asemenea după Eliberare. Membru corespondent al Academiei (1948), titular în 1956, șef de secție la Institutul de istorie literară și folclor (1951—1954) și Director general al Bibliotecii Academiei, al Muzeului literaturii române, din 1957, și al revistei „Manuscriptum". Activitatea de traducător de latină, executată împreună cu poetul Constantin Stoika, îi sugerează pseudonimul, provenit din *patior*, cu semnificația „cel dedat cu suferința". În 1913 semnează, cu pseudonimul D. Pandara, poezia *Miriapodul* în revista „Versuri și proză". *Scut și targă* (1926) cuprinde versurile scrise între 1915—19 și traduceri din Baudelaire, Laforgue, Fr. Jammes, Paul Fort; *Itinerar sentimental* (1932) adună poemele de pînă în 1923, precum și traduceri din poeți antici și moderni. Alte poeme sînt incluse în primul volum al seriei de *Opere*, începută în 1968. Cum însuși mărturisește, a scris o poezie „biografică prin excelență", cu un caracter de jurnal intim, ce consemnează experiențele interioare și cele datorate războiului, spitalizării și evenimentelor erotice. Ca poet, P. este un ironic blînd și un fantezist livresc, care-și sprijină manifestările pe o erudiție remarcabilă. În poezia erotică este un sentimental rafinat, cultivînd romanța, madrigalul sau serenada. Dar P. rămîne mai ales criticul și istoricul literar cu cea mai îndelungată activitate din istoria literaturii române. Cariera de cronicar și-o începe la revista „Spre ziuă", condusă de Felix Aderca, unde publică primele mențiuni. Colaborările numeroase și tenace vor fi adunate în volumele: *Repertoriu critic* (1925, culegere de note publicate în „Buletinul cărții"), *Mențiuni critice* (5 volume, 1928, 1934, 1936, 1938, 1946), *Dictando divers* (vol. I pentru perioada 1925—33 și vol. II, 1940), *Mențiuni de istoriografie literară și folclor* (1957), *Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor* (I, 1961; II, 1964; III, 1966), *Jurnal de lector și Eminesciana* (1944), *Memorial de ziaristică* (1970), *Lecturi intermitente* (1971). Discipol al lui Rémy de Gourmont, P. este un spirit participativ efectiv, dar fără nici o preferință remarcată, amabilitatea deplină, bunăvoința absolută făcîndu-l chiar să pară stînjenit, atunci cînd elogiile aduse nu pot fi excesive. Absența preferinței are o rigoare care e a metodei, căci după el cronica literară trebuie să fie o anexă a unei vitrine de librărie, criticul avînd rolul de a citi tot, fără prejudecăți, și de a consemna cît mai exact cele mai neînsemnate valori ale cărții. Activitatea glo-

Scanned with OKEN Scanner

satorului poate fi în acest caz tot atît de bine explicată printr-o uriașă dragoste pentru literatură, cît și prin absența curajului de a alege între valori și nonvalori. În orice caz, actul critic nu mai este o problemă de alegere, ci una de abilitate, criticul avînd sarcina de a găsi cele mai subtile mijloace pentru a reprezenta cu excelență urbanitatea elogioasă. Pentru aceasta, el recurge la complicate contorsiuni de gîndire, la elegante înfloriturí literaturizante, în stil oriental-odobescian, dominate de digresiuni pentru a salva cartea avută în vedere. „Impresionist cu erudiție", cum îl definește Eug. Lovinescu, P. folosește în aceleași scopuri trimiterea la cartea străină, realizînd adeseori asociații surprinzătoare. Dar entuziasmul practicat în doze egal repartizate pe opere de seamă sau mediocrități și materializat prin aceleași mijloace stilistice și cu același lexic duce firesc la discreditarea propriei valori a entuziasmului, care, pe de altă parte, aplicat izolat pe autori și mai ales pe opere, refuză o perspectivă de ansamblu asupra literaturii. *Mențiunile* de după Eliberare se ocupă mai ales de scriitorii clasici și de textele cele mai vechi ale literaturii noastre; majoritatea sînt legate de aniversări sau comemorări. Dar lui P., literatura română îi datorează și magistrale lucrări filologice și editoriale. Cele 15 000 de pagini ale manuscriselor lui Eminescu vor fi preluate și cercetate de el în 1933; din această activitate va rezulta ediția critică din care au apărut, începînd din 1939, cele șase volume, cărora le anexează un imens material, cuprinzînd note și variante, adnotări de o desăvîrșită exactitate, pe baza cărora vechi erori editoriale și de interpretare vor putea fi corijate. Un alt autor român care se bucură de îngrijirea sa filologică este Mateiu I. Caragiale, a cărui ediție de *Opere* apare în 1936. În sfîrșit, va edita antologia *De la Chateaubriand la Mallarmé* (1938), textele fiind traduse și comentate de el. O ediție de *Opere* (I-VII, 1966—1976).

Scrieri despre: T. Vârgolici, *Perpessicius*, 1974.

PERVAIN, Iosif, 8. 1.1915, Cugir. Liceul terminat la Alba Iulia, în 1934, și Facultatea de litere la Cluj, în 1938. Descoperit de I. Chinezu, va fi format de D. Popovici, căruia îi va fi asistent; carieră universitară căreia îi urcă toate treptele, la Cluj și Sibiu. Istoric literar de formație pozitivistă, specializat îndeosebi în Școala Ardeleană și în genere în literatura și cultura transilvană. O parte din studiile sale au fost strînse în volumul *Studii de literatură română* (1971).

PETRACHE, Ion, 19.2. 1926, București. Studii secundare începute la Liceul „C. Alimănești-eanu" din Oltenița și terminate la Satu Mare (1948). Pilot în războiul antifascist, apoi comandant al aerodromului din Satu Mare; în 1952 absolvă Școala de literatură „M. Eminescu";

Scanned with OKEN Scanner

redactor la „Viața militară", „Aripile patriei", „Viața Românească", Radio. Debutul cu versuri în „Viața Românească" (1950). *Aripi* (1953), *Dimineţile patriei* (1959), *Întîlnire de seară* (1965) propun o poezie preocupată de evenimentele sociale, materiale și spirituale ale socialismului, tematica vieții militare fiind frecventă. Întrebări individuale se întrepătrund cu cele colective în plachetele următoare: *Ciob de univers* (1969), *Exodul umbrelor* (1969), *Cîntec pentru toate cuvintele* (1972), *Cer și pămînt* (1974), *Culorile sufletului* (1974). Sentimental și delicat, poetul își îmbracă generozitatea sufletească uneori în gravitate, alteori în nonșalanță; cele mai bune versuri respectă canoanele metricii tradiționale. Poezii pentru copii *(Răscrucea vîrstelor* 1966), nuvele fără ecou *(Dincolo de aparenţe,* 1968).

PETRESCU, Camil, 9.4. 1894, București — 14.5. 1957, idem. Orfan din anul nașterii, e crescut de o femeie de serviciu. Studiile secundare la secția reală a liceelor „Sf. Sava" și „Gh. Lazăr" (1906—1913). La Facultatea de litere și filozofie, audiază cursul de istoria filozofiei. Anul 1917 îl află voluntar în armată; participă la ostilități, este rănit și demobilizat în iunie 1918. În 1919 absolvă facultatea cu calificativul *magna cum laude.* La Timișoara, unde se deplasează în același an, este profesor suplinitor de limba română la liceul de stat germano-maghiar; în aceeași localitate își începe activitatea de gazetar la „Banatul" și „Țara", și se angajază el însuși în jocul politic al vremii, depunîndu-și candidatura pentru un loc în parlament. Reîntors în Capitală, editează în 1924 „Săptămîna muncii intelectuale", revistă în care-și va teoretiza programul „noocratic", de solidarizare a tuturor intelectualilor profesioniști. Prezentarea dramei *Mioara,* în 1926, suferă un eșec. Existența materială instabilă, conjugată cu o maladie a organelor auditive care nu-l va părăsi toată viața, îi va genera o stare de deprimare acută, vizibilă în paginile de jurnal lăsate. În 1931 este colaborator la „Omul liber" al lui Jean Th. Florescu. 1932 este anul unei călătorii la Constantinopol, din care va rezulta, în 1933, volumul *Rapid — Constantinopol — Bioram.* Din 1934 și pînă în 1947 este redactor la „Revista Fundațiilor". Direcțiunea Teatrului Național, acceptată în 1939, este un nou eșec, explicabil prin aversiunile acumulate și prin incapacitatea de a conduce o asemenea instituție. În 1948 devine membru al Academiei; purtător a numeroase ordine și medalii.

Opera lui C.P., aliaj nedisociabil de autobiografie și ficțiune trăită, este variată, prezentînd însă o unitate de ansamblu oferită de însăși unitatea de gîndire în plan ideologic și artistic. C.P. debutează în 1912, cînd

Scanned with OKEN Scanner

revista „Flacăra" îi acordă un premiu în urma unui concurs literar școlar. Poezia publicată pînă atunci este adunată în volumul *Versuri* (1923), care conține ciclurile *Ideea* și *Ciclul morții*. În 1931 publică placheta *Transcendentalia*. Lirica sa rezultă din două experiențe fundamentale: războiul și activitatea intelectuală. *Ciclul morții*, jurnal liric de front, este o privire din interior a conflictelor militare; combatantului său îi lipsește viziunea de ansamblu a mecanismului în care este integrat, existența lui se desfășoară în interiorul unui labirint populat cu evenimente și obiecte specifice universului dereglat. Experiența intelectuală, fertilizată mai ales prin lecturi filozofice moderne, este prezentă prin ciclul *Ideea*. Pentru C.P., ideile devin posibilități existențiale, forme concrete de viață cu care se poate realiza un contact senzorial: o aplicare a fenomenologiei husserliene se va putea detecta cu deosebire în *Transcendentalia*, unde planurile noematic și noetic pot fi inversate prin aceeași penetrație senzorială și imagistică în abstracțiunile absolute. Formele prozodice favorizate sînt acelea moderne: versul alb îi oferă modulații ritmice adecvate subiectelor alese. Un alt sector al creației sale dezvoltat din aceeași vreme este teatrul. Piesele scrise pînă la Eliberare sînt: *Jocul ielelor* (1918), *Act venețian* (1919), *Suflete tari* (1925), *Danton* (1931), *Mitică Popescu* (începută în 1925), *Mioara* (1926), *Iată femeia pe care o iubesc* (1943), *Profesor doctor Omu vindecă de dragoste* (1944), *Dona Diana* (1945). Operele sale dramatice constituie o formă națională de anticipare a teatrului de situații, așa cum va fi practicat și teoretizat mai tîrziu de J. -P. Sartre sau A. Camus. Personajele sînt angrenate în conflicte dilematice și situații limită, adeseori miza fiind realizarea individuală în absolut, prin opțiuni unice care devin forme de automistificare. Eroii aparțin acelorași serii tipologice, rolul lor fiind de a ilustra posibilități diferite de manifestare și rezolvare a unor conflicte stereotipe. Există de obicei un bărbat, intelectual, revoluționar, condotier sau artist, caracterizat printr-o alegere absolută, prin care va intra în conflict cu el însuși, cu societatea, cu universul. Decizia de ieșire din dilema personală are ca singură direcție autoanularea, cu două sensuri de concretizare: autoanularea biologică sau cea spirituală, echivalentă cu renunțarea la opțiunea categorică. Personajele feminine sînt termeni complementari, simetric opuși, potrivit unei reprezentări eterne de afirmare a cuplului: ele pot declanșa rămășagul bărbatului cu absolutul și tot ele îl pot pierde cînd alegerea a fost făcută, datorită instabilității lor structurale. O serie de personaje secundare sînt roluri și poziții sociale care au drept scop descrierea unor rela-

Scanned with OKEN Scanner

ţii de adeziune sau de respingere ale personajelor principale, variindu-se astfel panorama umană pînă la a oferi coloratura socială a unui moment bine circumstanţializat. S-au constatat unele asimilări de problematică sau de tehnică teatrală, de cele mai multe ori în sens polemic. *Suflete tari* prezintă similitudini cu *Roşu şi Negru; Mitică Popescu* este o replică la imaginea tradiţională construită de Caragiale şi L. Rebreanu, iar procedeele pirandelliene pot fi detectate în *Iată femeia pe care o iubesc*. Teatrul lui C.P. este în mare măsură nonscenic: el a fost puţin jucat şi cu eşecuri. Ca dezbatere de idei, îşi asumă o anumită ariditate spectaculoasă, de care lectura nu ţine seama. Ca romancier, C.P. debutează în 1930 cu *Ultima noapte de dragoste, întîia noapte de război*. Romanul prezintă numeroase paralelisme problematice cu piesele şi poeziile publicate. Cele două secţiuni sînt anunţate chiar prin titlul antitetic: prima parte este romanul casnico-erotic al lui Ştefan Gheorghidiu, intelectualul inadaptabil, aflat într-o societate mercantilă şi mondenă care-l atrage şi-l respinge în acelaşi timp şi în care relaţiile umane cele mai elevate se pot degrada rapid; partea a doua, romanul primului război mondial, readuce perspectiva cunoscută din poeme, individul fiind confruntat cu un cataclism cosmic. Dacă în romanul geloziei predomină analiza infinitezimală, desfăşurată mai ales în plan psihologic, partea a doua este o descriere uneori comportamentistă a reacţiilor elementare de autoconservare şi solidaritate gregară. Ştefan Gheorghidiu consumă aşadar două experienţe esenţiale în plan individual şi social, în urma cărora devine o disponibilitate totală sugerată de finalul suspendat al romanului. *Patul lui Procust* (1933), roman comunicant cu primul, oferă o imagine a societăţii bucureştene de după primul război mondial, în cadrul acelorași limite problematice. Romanul este un „dosar de existenţe": un număr de indivizi situaţi într-un plan temporal de simultaneitate îşi consumă destinele care uneori se intersectează. Punctele de intersecţie oferă posibilitatea comentariului acelorași evenimente sau personaje din perspective diferite, care se leagă sau se exclud reciproc. Apar pagini de jurnal, corespondenţă, pagini obiective ale autorului, note de subsol, transcrieri de poeme şi articole. Evenimentele nu respectă succesiunea cronologică: interesează jocul relaţiilor interindividuale mai ales sub aspect erotic. Fiecare personaj refuză ceea ce nu iubeşte şi este refuzat de ceea ce iubeşte. Aparenţele înlocuiesc realităţile prin simulacru: Fred iubeşte pe doamna T., respinsă însă în favoarea efemerei cvasiprostituate Emilia, iubită de gazetarul Ladima; respins la rîndul lui, acesta se orientează că-

tre doamna T., pe care o exaltă prin mistificare. Dincolo de acest cadril erotic se profilează o întreagă lume care creează ambianța. *Patul lui Procust* este primul exemplu remarcabil de roman al relativizării din literatura română, construit deliberat și potrivit unei estetici bine precizate. În legătură cu proza lui C.P. s-a vorbit de unele influențe, numele cele mai des pomenite fiind Stendhal și Proust. Ideile filozofice ale lui C.P. își extind dominația peste întreaga operă. Intuiționismul bergsonian este topit de el în fenomenologia lui Husserl, creînd, prin prelungire, ceea ce a numit „substanțialismul". În 1938 va publica dealtfel studiul *Husserl — o introducere în fenomenologie*. El aplică în literatură cunoscuta operație a punerii între paranteze, dar este la curent și cu alte noutăți, din toate domeniile gîndirii științifice, mai ales prin lucrări de colportaj. Va susține chiar o comunicare matematico-astronomică derizorie, iar înaintea războiului va redacta parțial *Filozofia substanței*. În genere, C.P. ilustrează excelent tipul intuiționismului filozofic absolutizat într-un ultraempirism, care distruge postulatul tradițional, considerînd începutul filozofiei în începutul, oricare ar fi el, al expunerii filozofice. Ideile estetice care decurg în mod firesc din acumulările filozofico-științifice vor fi expuse în *Fals tratat pentru uzul autorilor dramatici* și *Addenda la Falsul tratat* (1926, prilejuite de căderea *Mioarei*), *Teze și antiteze* (1936), în *Modalitatea estetică a teatrului* (1937, pentru care obține titlul de doctor, cu mențiunea *summa cum laude*, anul următor), precum și în *Filozofia substanței*. De reținut este eseul *Marcel Proust sau Noua structură* din *Teze și antiteze*, în care face un proces al romanului obiectiv, al ubicuității convenționale clasice, postulînd modalitatea relativității unui eu subiectiv și unilateral, pentru care aduce în sprijin idei filozofice, biologice, fizice, psihologice ș.a. De remarcat este că el va respinge atît formele culturale ale naționalismului vulgar cît și grupările cosmopolite de avangardă. Activitatea publicistică propriu-zisă se desfășoară mai ales sub semnul polemicii. C.P. este unul din cei mai pătimași gazetari ai timpului, care colaborează la cele mai diverse ziare, uneori personale, cum este „Cetatea literară", al cărei unic director, redactor și colaborator este. Va polemiza cu toată lumea, chiar și cu cei care-l iubesc. *Eugen Lovinescu sub zodia seninătății imperturbabile* (1933) este o broșură tipică pentru dîrzenia sa, nu întotdeauna cu acoperire de argument. Comentator de film, teatral, sportiv, C.P. este pretutindeni și oriunde gata să se situeze pe o poziție de ofensivă, mai ales cînd propria persoană este atinsă. După Eliberare i se reti-

Scanned with OKEN Scanner

păresc operele interbelice în ediții uriașe, romancierul cunoscînd acum popularitatea deplină. În 1947 apare ediția definitivă de *Teatru*. În 1950 tipărește culegerea *Turnul de fildeș*, în care reia personaje și situații predilecte dintr-o perspectivă politică mai netă. *Turnul de fildeș* prezintă ipostaza derizorie a artistului la modă, egoist și vidat interior prin izolare; *Cei care plătesc cu viața* este o evocare a grevei tipografilor din 1918, văzută prin ochii unui Ladima clarvăzător; tot Ladima este personajul din *Mănușile*, al cărei subiect îl constituie existența lumii bune, în care un intelectual sărac, tipic prozatorului, intră vremelnic. *Moartea pescărușului* aduce în prim plan figura unui boier sub a cărui mască de om cumsecade se ascunde răutatea cinică. Stilul este de acum obiectivat, favorizat de altfel și de specia aleasă.

Între 1953—1957 se documentează, lucrează și tipărește primele două secțiuni ale trilogiei *Un om între oameni*, partea a treia, neterminată, apărînd ulterior. Romanul, care completează ideile estetice din *Teze*, este o vastă frescă istorică a momentului revoluționar 1848, prins „în fluxul cel mare al concretului". Localizarea și temporalizarea este perfectă: grija pentru autenticitate face necesară distanțarea de contemporaneitate, dar nu și de sine însuși. C.P. nu încearcă să expună teze cu privire la revoluția din București, ci lasă să vorbească faptele care prefigurează, nasc și dezvoltă ele singure idei. Personajul principal este Nicolae Bălcescu, prezentat mai ales prin meditații, dialoguri și decizii absolute în situații cruciale: el este tot un intelectual care se realizează în absolut, dar alegerea sa se face în funcție de un ideal social, colectiv. Prin Bălcescu, scriitorul încearcă de fapt să-și reflecte propria personalitate. Toate personajele politice ale epocii apar în situații specifice lor; articulațiile unei societăți sînt aduse în prim plan, astfel că evenimentul istoric epocal este rodul conlucrării unor forțe diferite, de la cele infinitezimale la cele aparent hotărîtoare, din care cauză varietatea digresivă a episoadelor nu apare numai ca acceptabilă, dar și ca singura posibilitate de acoperire a totalității lumii în unul din momentele ei cruciale. Romanul pare a fi încă nefinisat; pozitivismul documentar lezează substanța narativă. Stilul nu încearcă să impună o culoare de epocă. Un compendiu dramatic al romanului este drama *Bălcescu* (1948). Alte încercări dramatice sînt mai puțin reușite. *Caragiale și vremea lui* (1957) e o reconstituire oarecum aservită opiniilor momentului critic în care apare: Caragiale este eroul fără pete într-o societate politico-literară coruptă. În 1960, revista „Teatrul" publică parțial piesa *Aci se repară ieftin roata norocului*, imagine critică și paradoxală a so-

Scanned with OKEN Scanner

cietății românești din momentul insurecției din august 1944. Cîteva fragmente de *Jurnal* apar în „Viața Românească" (1957 — 58). *Papuciada* (1966) e o epopee eroi-comică pentru copii și cu copii. *Opinii și atitudini* (1962) adună articole din ultimii ani, unele dintre ele importante pentru informațiile pe care le dau asupra creației autorului; un volum de *Note zilnice* (1975).

Scrieri despre: D. Solomon, *Problema intelectualului în opera lui Camil Petrescu*, 1958; B. Elvin, *Camil Petrescu. Studiu critic*, 1962; Mihail Ilovici, *Tinerețea lui Camil Petrescu* (1894 — 1921), 1971; *Camil Petrescu interpretat de...*, 1972; Marian Popa, *Camil Petrescu*, 1972; I. Sîrbu, *Camil Petrescu*, 1973; Aurel Petrescu, *Opera lui Camil Petrescu*, 1973; Ovidiu Ghidirmic, *Camil Petrescu sau patosul lucidității*, 1975; Liviu Călin, *Camil Petrescu între oglinzi paralele*, 1976.

PETRESCU, Cezar, 1.12.1892, Hodura — Iași — 9.3.1961, București. Fiul unui profesor, doctor în științe agricole. Liceul și licența în drept la Iași (1915). Un an mai tîrziu este girant de plasă la Mălini. În 1919 devine codirector al revistei „Hiena", apoi, temporar, redactor la publicații din diferite colțuri ale țării: „Adevărul", „Dimineața", „Bucovina", „Țara nouă", „Voința", „Gîndirea". În 1923, după o boală grea, se stabilește la București, unde este redactor la „Neamul românesc" și unul dintre fondatorii ziarului „Cuvîntul", la care activează între 1924—1928. O călătorie prin Franța și Italia (1925) va fi reflectată în *Scrisori din Paris*. Între 1928—1936 lucrează la ziarul „Curentul", în care publică articole semnate și cu pseudonimul Ion Darie. În 1928 e ales deputat în Parlament. Trei ani mai tîrziu e distins cu Premiul național pentru literatură. Cîteva luni din anul 1936 este secretar general în Ministerul Artelor. În 1938 devine director al cotidianului oficios „România", la care scrie articole de fond. Ziarului îi anexează ulterior publicațiile „România literară", „România satelor" și „*La Roumanie*". După Eliberare, C.P. își continuă cu o mai mare fervoare activitatea gazetărească, în presa politică și literară. În 1955 este ales membru al Academiei.

C.P. debutează în 1907, ca elev în clasa a V-a de liceu, cu nuvela *Scrisori*, în revista „Sămănătorul". În 1912 își începe activitatea de gazetar politic la „Facla" lui N.D. Cocea, sub semnul personalității căruia i se dezvoltă dealtfel stilul publicistic. Ca fondator de publicații, director, redactor sau colaborator, C.P. este unul dintre cei mai de seamă gazetari români din prima jumătate a secolului; spiritul democrat l-a determinat să rupă legăturile cu acele ziare și reviste care se orientau către un program hotărît reacționar. O vastă activitate editorială reflectă aspirația prozatorului, cristalizată și teoretic prin trecerea timpului, de a da o *Cronică românească a veacului XX* după

modelele grandioase cunoscute mai înainte prin Balzac, Tolstoi și Zola. C.P. încearcă să aducă într-o comedie umană autohtonă totalitatea societății românești interbelice: în 1940 prozatorul își organizează chiar opera în ciclurile *Rodul pămîntului*, *Război și pace*, *Capitala care ucide*, *Tîrgurile unde se moare*, *Fantasticul interior*, *Satyricon*. În *Scrisorile unui răzeș* (1922) realitatea rurală e privită prin naturalismul semănătorist al unui intelectual. Nuvelele și schițele din *Drumul cu plopi* (1924) își iau subiectele dintr-un mediu provincial stagnant, ca și romanul *Oraș patriarhal* (1930). Lumii petrolului și fenomenelor de alienare pe care le aduce industrializarea capitalistă i se dedică ciclul *Aurul negru*, format din *Comoara regelui Dromichet* (1930) — (ulterior și cu titlul *Pămînt și cer*) — și *Aurul negru* (1932). Capitalei i se adresează prin mai toate personajele și operele sale. *Calea Victoriei* (1930) este monografia unei artere cu funcție istorică, dar mai ales un spațiu de polarizare al unei lumi antagonice, avînd termeni de bază în capitalism și în intelectualitate. *Greta Garbo* (1932) este odiseea descoperirii orașului printr-o provincială angrenată într-o plasă de relații datorate fatalei asemănări fizice cu actrița ce dă titlul romanului, ca și *Duminica orbului* (1934), în care se prezintă 24 ore din viața Capitalei prin intermediul a doi provinciali care se întîlnesc incidental într-un tren și nu reușesc să se reîntîlnească în labirintul marelui oraș. *Carlton* (1944) reconstituie existența cotidiană a blocului pînă în momentul prăbușirii sale, subliniindu-se structura lumii citadine în care se trăiește apropiat în spațiu, dar în celule impenetrabile. Un grup de romane privesc societatea românească în funcție de întîmplările primului și celui de al doilea război mondial și a consecințelor lor. *Întunecare* (parțial în foileton în 1923 și integral în 1928), frescă a României din timpul primului război și a anilor imediat următori, una dintre primele cărți de acest gen din Europa, este mai ales drama tînărului Radu Comșa, intelectual cu un viitor burghez strălucit, înstrăinat de societatea sa prin mutilarea fizică și morală provocată de război, care-și găsește în autosuprimare rezolvarea unui conflict ireductibil din punctul de vedere al idealului individualist. *Ochii strigoiului* (1942) urmărește consecințele războiului prin intermediul unui caz clinic, senzațional și fantastic: Bogdan Cernegură, combatant din primul război, e trezit dintr-o stare letargică în anul 1937. Reprezentînd o optică veche asupra lumii și aruncat într-un univers cu totul nou, personajul devine o ilustrare a motivului naivului și un prilej pentru pictura de moravuri. Obiect de curiozitate la început, personajul stînjenește pe ceilalți în măsura în care puritatea sa devine o oglindă

Scanned with OKEN Scanner

negativă; dar Cernegură sfîrșește printr-o opțiune lamentabilă pentru falsa mișcare patriotică a momentului. În *Adăpostul Sobolia* (1944) este reconstituită cu oarecare prospețime recenta epocă a bombardamentelor, prin care destine umane țesute complicat sînt brusc și senzațional anulate. Răscoalelor țărănești de la începutul secolului, le consacră ciclul *1907*, format din romanele *Mane, Tekel, Fares* (1937), *Noi vrem pămînt* (1938) și *Pămînt... mormînt* (1942). Ciclul va fi revăzut și republicat după Eliberare, evenimentelor din 1907 consacrîndu-le și drama *Pîrjolul* (1954, în colaborare cu Dinu Bondi). Situîndu-și opera în timp și spațiu, sincronic și succesiv, prozatorul aspiră să dea nu numai o comedie umană, ci și o cronică a unor evenimente și personalități istorice mai vechi. *Luceafărul. Romanul lui Eminescu*, trilogie formată din *Luceafărul* (1935), *Nirvana* (1936) și *Carmen Saeculare* (1937), nu depășește însă viziunea romanțărilor comune. O încercare istorică similară, consacrată de data aceasta unui eveniment, este *Ajun de revoluție 1848* (1949, în volum în 1954), primul volum dintr-un proiectat ciclu de șapte purtînd titlul *Neamul Vardarilor*, care ar fi trebuit să acopere întregul secol XIX. Dintre studiile sale de caractere sînt de menționat cele care amintesc de tradițiile romanului rusesc din secolul trecut. *Apostol* (1933) este romanul învățătorului de la sate, care se sacrifică pentru a aduce lumină. Prin profesorul de geografie Neagu Tomaziu, *Tapirul* (1946) se ocupă de omul cu calități spirituale și afective devenit prin împrejurări variate un individ de prisos. *Vladim sau Drumul pierdut* (1962), roman neterminat, este un studiu al procesului de degradare a unui intelectual vechi, căruia i se opune în condițiile socialismului, pozitivul biolog Alexandru Stoican. Un grup de nuvele și romane se bizuie pe „fantasticul interior", născut din stările tulburi exploatate prin succesul psihanalizei și din preluarea modernizată a unor teme romantice, obsesia fiind greu de disociat de elementul fantastic propriu zis: *Omul din vis* (1925), *Omul care și-a găsit umbra* (1928), *Simfonia fantastică* (1929), *Aranca, știma lacurilor* (1929), *Baletul mecanic* (1931). Alte romane au un caracter satiric, dar funcția actului critic este destul de sumară, reducîndu-se la posibilitățile oferite de burlesc și grotesc. *La Paradis general* (1929) e romanul lașului boem, pantagruelic și grobian, redus la numele cîrciumii care dă titlul cărții. *Miss România*, ciclu compus din romanele *Nepoata hatmanului Toma* (1932) și *Floarea de agave* (1933), prezintă pe Margareta Căuș- „Văcuța", cîștigătoarea competiției naționale de frumusețe, care întrunește perfecțiunea fizică cu imbecilitatea absolută. Dincolo de aspi-

Scanned with OKEN Scanner

rația către totalități sociologice privite realist, fantastic sau burlesc, în simultaneitate sau succesiune istorică, prozatorul se remarcă prin viziunea pesimistă asupra lumii și omului. C.P. crează personaje cu psihologia învinsului, opera sa fiind, într-o definiție personală, o „apologie a învinșilor". În cadrul unui moment istoric dat, aspirațiile individului către realizarea de sine, puritatea sentimentelor și conduitei, morala, rațiunea și justiția sînt strivite de mecanismul existenței burgheze, dar și de inexplicabile fatalități ale sîngelui și hazardului, ca în literatura lui Dostoievski și a naturaliștilor. Cele mai multe conflicte erotice sînt stereotip soluționate în spiritul maculării purității, al înșelăciunii, lașității și victoriei forței brutale. O depășire a acestei viziuni este evidentă în proza de după Eliberare: *Doctorul Negrea* (1949), *Două inimi tinere* (1951), *Nepoata lui Moș Ursachi* (1953), *Vino și vezi!* (1954). Cel mai important roman din această perioadă este *Războiul lui Ion Săracu* (1945), reluat ulterior și adus la zi sub titlul *Oameni de ieri, oameni de azi, oameni de mîine* (1955). În prima variantă, romanul are drept personaj principal pe Ion Săracu, simbol al ostașului român chemat să lupte într-un război despre care știe că este nedrept, dar căruia nu i se poate împotrivi. În cea de a doua variantă, protagonistul devine magistratul Grigore Zevedei, care-și depășește condiția burgheză și se apropie de partidul comunist. Proza lui C.P. este scrisă în maniera realismului secolului XIX. Apar personaje comunicante. Unele inovații compoziționale țin de adoptarea expeditivă a procedeelor unanimiste în *Carlton* sau în *Duminica orbului*. Stilul, în genere jurnalistic și nu rareori neglijent, face și mai pronunțată înclinația prozatorului către senzaționalul facil. Apar efuziuni poematice în *Calea Victoriei;* alteori predomină pitorescul verbal realizat prin transcrieri fonetizante ale unor expresii dialectale, de jargon sau din limbi străine. În ultima parte a vieții, C.P. își adună unele articole literare și de poziție cetățenească în volumele *Despre scris și scriitori* (1953), *A. Vlahuță și epoca sa* (1954), *Oameni de cultură înaintați, mîndria națională a poporului român* (1954), *Ai noștri ca brazii* (1955), *Scriitorul și epoca sa* (1956). *Însemnări de călător—Reflexii de scriitor* (1958) adună note de călătorie. A scris cîteva dintre capodoperele literaturii românești pentru copii: *Fram ursul polar* (1932), *Pif-paf-puf, Iliuță copilul, Omul de zăpadă* (1945), *Neghiniță* (1946,) al căror farmec provine din lirismul sobru al expunerii întîmplărilor melodramatice și din prezența unui simbolism ce presupune efortul copiilor spre o gîndire matură. A tradus singur din Balzac, F. Gladkov, Vera Ibner și V. Grossman, și în colaborare din M. Gorki,

Scanned with OKEN Scanner

M. Șolohov, A. Tolstoi, V. Ajaev, C. Sedîh, Makarenko și H. Sienkiewicz.

A.O.: *Carnet de vară*, f., 1927; *Flori de gheață*, nuv., 1931; *Kremlin*, r., 1931; *Plecat fără adresă*, r., 1932, ed. a II-a rev. 1973; *Cheia visurilor*, r., 1935.
Scrieri despre: Horia Stancu, *Cezar Petrescu*, 1958; Mihai Gafița, *Cezar Petrescu*, 1963; Ion Bălu, *Cezar Petrescu*, 1972.

PETRESCU, Florin Mihai, 31. 3.1930, Iași — 3.4.1977, Iași. Studii filologice în orașul natal. Activitate redacțională la „Iașul literar". Volumul de debut este *Chemarea primăverii* (1959), care conține poeme cu tematică cetățenească realizate prin locuri comune. *Stelele roșii* (1960) reprezintă de asemenea lirica adeziunii entuziaste la fenomenul social contemporan. *Perspective* (1963) conturează o dispoziție sufletească aflată sub semnul unei „exuberanțe calme"; lirismul echilibrat și extinderea registrului imagismului se observă mai ales în poemele erotice, delicate și adolescentine. *Concert minus unu* (1968) e reperabil mai ales prin selecțiile și combinațiile lexicale de tip futurist. Împărțit între maniere, teme și afecte diferite apare poetul și prin *Între pămînt și stele* (1970), *Vis și simetrie* (1973), *La timpul unu* (1974).

PETRESCU, Ioana, 10.10 1906, București. Studii juridice în Capitală, terminate în 1928. A publicat mai întîi romane erotice în decor burghez: *Fapt divers* (1937), *Joc de oglinzi* (1943). Se consacră după război biografiilor romanțate, evocărilor istorice și povestirilor *science-fiction: 3 povestiri* (1957), *Omul din lună. Viața lui Mikluho Maklai* (1959), *O întîmplare de necrezut* (1962), *Audacia* (1963), *Ua-Naasse, cîntecul libertății. Viața lui Toussaint Louverture* (1964), *Minuni la Mărgărit* (1965), *Lusitanii* (1967), *Măgura vulpii* (1968), *Soarele tîrziu* (1975).

PETRESCU, Liviu, 17. 12. 1941, Rîmnicu-Sărat. Liceul terminat la Cluj, în 1959; licența la Facultatea de filologie din același oraș în 1964; din același an își începe cariera universitară la facultatea terminată. Debutul în „Tribuna" (1958). *Realitate și romanesc* (1969) urmărește metodic, cu instrumente logice, filozofice și estetice evoluția procedeelor psihologiste și în genere analitice în proza română, de la Duiliu Zamfirescu la Hortensia Papadat-Bengescu, Anton Holban și Camil Petrescu; experienței postproustiene, descrisă cu mijloacele studiilor cunoscute despre Proust, i se adaugă comentarii despre structurile obsesive ilustrate de Gib Mihăescu. Dotat cu spirit disociativ, fără ambiții integratoare, criticul optează pentru un demers fenomenologic, teoretizînd pe seama unor opere, pornind de la elementele de poetică implicate, de la substructuri narative sau, dimpotrivă, de la adevărurile cele mai generale ale unor capodopere cu posibilități de modernizare sau a unor

Scanned with OKEN Scanner

cărți de succes efemer: *Scriitori români și străini* (1973). Autorii aleși sînt cei din volumul anterior sau epigoni ai lor: Camil Petrescu, Proust, Anton Holban, Al. Ivasiuc, Augustin Buzura, Aurel Dragoș Munteanu etc.; din opera altor scriitori cu un profil diferit se extrag tot elementele analitice. Exact cu aceleași procedee care exclud axiologia literară este scris eseul *Dostoievski* (1971), bazat pe traducerile momentului.

PETRESCU, Radu, 31. 8. 1927, București. Liceul „Ienăchiță Văcărescu" din Tîrgoviște, terminat în 1946; licența în filozofie la București (1951). Profesor la Petriș (1951—1952), Prundul Bîrgăului (1952—1954), funcționar la Direcția centrală de statistică (1955—1957), bibliograf în 1957, documentarist între 1967—1970. Debutul în „Universul literar" (1945). În romanul *Matei Iliescu* (1970) un adolescent iubește subit pe soția tînără a unui avocat în vîrstă, care-și părăsește căminul pentru a-și degrada și epuiza pasiunea: rețeta balansoarului din proza sentimentală ilustrează contradicția dintre fermitatea instantanee a dorinței și relativitatea certitudinilor unor parteneri care-și sînt numai obiecte; o particularitate a cărții e renunțarea la justificarea epică și psihologică a deciziilor, în maniera prozei ironice de la începutul secolului. În *Proze* (1971), prin mai multe texte, se dezvoltă procedee deja fixate anterior: *Didactica nova* evocă amintiri din prima copilărie în crochiuri fine, uneori delicate, un *Jurnal* aduce notații despre literatură și cititorul ei; *Sinuciderea din Grădina botanică* e un roman negru, senzațional și burlesc, efectele fiind obținute prin accelerarea filmică a ritmului evenimentelor; *În Efes* se ocupă de un tînăr poet neînțeles, teoretician al propriei poezii și iubiri, un contemplativ pierdut ostentativ în lumea venală și frămîntată a anului 1941. *O singură vîrstă* (1975) reia figuri și procedee în spiritul unui calofil ironic, polemizînd cu modernismul și afirmînd ca și în celelalte cazuri personalitatea originală a unei literaturi și a unor pasiuni vetuste, pe care are însă grijă să le discrediteze fin. Proza sa este în genere aceea a unui sceptic, care se joacă amabil și agreabil cu ideile de realitate și literatură, nu rareori intervertite.

PETRIȘOR, Marcel, 13.4.1930, Ocișor — Arad. Fiul unui învățător. Studii liceale la Brad. Facultatea de filozofie la Cluj (1948—1952); între 1965 — 1970 este student al Facultății de limbi romanice-secția franceză la București. *Curente estetice contemporane* (1972) cuprinde mai mult reflecții asupra ideilor moderne din estetică, decît o analiză la obiect, trimiterile fiind făcute în treacăt. *Aventura orgoliului — La Rochefoucauld* (1973) este un eseu mai precizat prin obiectul său. *Serile-n sat la Ocișor* (1971) e o culegere de povestiri

Scanned with OKEN Scanner

care exploatează subtil legende, mituri și superstiții, în cadrul unui realism de tip popular; umor cu elemente etnografice și dialectale. *Măreasa* (1975) este plasată în același loc, văzut în cadrul fostului imperiu austriac în vremea lui Horia. S-a preocupat de artele vizuale, prezentînd opera lui Grünewald (1973) și traducînd studii de specialitate. Note de voiaj: *Călătorie spre Soare-răsare* (1976).

PETROVEANU, Mihai, 28. 10. 1923, București — 4.3. 1977, București. Studii liceale începute la „Sf. Andrei" (1934). Facultatea de litere (1944—1947). Redactor la „Contemporanul" (1947), Radio (1948—1952), redactor șef adjunct la E.S.P.L.A. (1952—1955), „Viața Românească" (1955—1956), „Gazeta literară" (1956—1961); din 1962 redactor principal la publicațiile pentru străinătate. Debutul în „Lumea" (1945). A prefațat ediții de opere în epoca de reconsiderare a valorilor naționale: A. Maniu, Al. Philippide, I. Vinea, B. Fundoianu, Mateiu Caragiale; s-a interesat de asemenea de principalii poeți contemporani. Lipsa de adîncime a analizei este compensată de entuziasmul care însoțește acceptarea: *Tudor Arghezi, poetul* (1961), *Profiluri lirice contemporane* (1963), *Studii literare* (1965), *Traiectorii lirice* (1974). *George Bacovia* (1970), cel mai important studiu al său, extinde observații consolidate în legătură cu tehnica poetică bacoviană, văzută ca o *ars combinatoria*, manevrînd un număr restrîns de cuvinte-simboluri, și cu relațiile extrapoetice ale operei. În 1957 se va crea o oarecare vîlvă în jurul numelui său, atunci cînd propune formula „Babel armonios" ca model general al literaturii contemporane.

PETROVICI, Dușan, 23. 8. 1938, Variaș — Timiș. Termină liceul în 1956 și o școală tehnică de chimie în 1960; doi ani la Facultatea de medicină veterinară, apoi corector la „Orizont". Debutează în „Orizont" (1965). *Lebede ale puterii* (1972), *Obelisc* (1974) și *Neînceputa mireasmă* (1975) aduc o poezie a trăirii concrete, violente și inocente, mai mult decît una a expresiei; dacă nu se ține seama de abundența metaforică uneori prezentă, s-ar putea face o apropiere de lirica *beatnic*. A tradus în sîrbă 65 de povestiri de autori români.

PHILIPPIDE, Alexandru, 1.4. 1900, Iași. Fiul lingvistului cu același nume. Își ia licența în filologie și drept la Iași în 1921. Un an e la Școala de artilerie din Timișoara; face studii suplimentare de filozofie la Berlin (din 1922) și de economie politică la Paris (1924—1926). Funcționar în Ministerul de Externe și în Ministerul Propagandei (1929 — 47). Academician titular din 1963. Debutează în 1919, în „Însemnări literare", unde ajunge prin Ionel Teodoreanu, colegul său de liceu, colaborînd apoi la cele mai prestigioase pu-

Scanned with OKEN Scanner

blicații ale vremii. Volumele de versuri tipărite de-a lungul timpului sînt: *Aur sterp* (1922), *Stînci fulgerate* (1930), *Visuri în vuietul vremii* (1939), *Poezii* (antologie și inedite, 1964), *Monolog în Babilon* (1967). În condițiile civilizației și culturii moderne, A. Ph. face figură de excepție, reeditînd o ipostază specifică romantismului german, nu fără tangențe cu expresionismul. Poetul impresionează în primul rînd prin radicalismul opțiunii pentru solitudine și prin aspectul monocord, obsesiv, al temelor romantice tratate: recluziunea în spațiul amintirilor, al imaginației și visului, prin care-și construiește propriul cosmos delirant și închis. Nostalgia permanentă și dramatizată a altei lumi mai pure și mai stabile, e întărită printr-o opoziție tranșantă față de realitatea contingentă. O disociație frecventă este aceea între individ și o mulțime, imaginată mai ales în cadru citadin, refuzată violent pentru caracterele ei gregare. Izolarea, de natură prometeică, orgolioasă, se face prin culmi de fulgere și furtuni tipic romantice, cu nostalgia locului de reculegere absolută și cu conștiința tragică a situației omului în univers. Problemele fundamentale mereu reluate sînt raporturile omului cu cosmosul, moartea omului și a lumii, misterul lumii și al existenței omenești, meditația în în jurul incapacității funciare a omului de a înțelege și de a comunica, obsesia timpului și a spațiului, destinul cultul enigmelor. Predomină motivul călătoriei imaginare în ținuturi stranii, nedeterminate, generatoare de spaime fără nume, dar stîrnind în același timp curiozitatea avidă. Un exemplu de excepție în acest sens este poemul *Monolog în Babilon*, sinteză programatică a liricii sale și capodoperă a literaturii române. Unul din termeni fiind peisajul terifiant, celălalt este spațiul luminat paradisiac și totuși neutral, către care poetul se orientează uneori, în evadări esențiale. Alegorizant sau nu, el aplică tehnica dantescă pentru edificarea unui ansamblu arhitectonic evazionist. Procedeul de cea mai mare eficacitate constă în a realiza descrieri dintre cele mai plate ale unor construcții imaginare, care capătă astfel o materialitate copleșitoare; lipsesc comentariile, iar liniștea înfiorată și reculeasă, caracteristică descrierii, potențează impresia. Abstracțiuni concretizate, pasteluri filozofice, narațiuni parabolice, poemele sale încep prin a fi scrise în versuri albe și evoluează către un impecabil clasicism, întărit și de prezența masivă a inventarului mitologic. În maniera aceluiași romantism sînt concepute nuvelele din volumul *Floarea de prăpastie* (1942), în care oniricul infernal și idilic, dar mai ales evenimentul fantastic fuzionează cu realitatea fenomenală, creînd o lume de ambiguități stranii. Ca eseist, A. Ph. s-a distins încă între cele două războaie. O parte dintre eseurile sale vor fi adunate în volumele *Studii și portrete literare* (1963),

Scanned with OKEN Scanner

Studii de literatură universală (1966), *Scriitorul şi arta lui* (1968), *Consideraţii confortabile* (I, 1970; II, 1972), *Puncte cardinale europene. Orizont romantic* (1973). Şi aici scriitorul îşi arată aceleaşi preferinţe, cu o monotonie de argumentare situată însă la nivelul de referinţă al unui sistem constituit din valori absolute ale artei umane din toate timpurile. Unele eseuri sînt consacrate curentelor literare, în special romantismului. Ideile privitoare la arta literară decurg firesc din opţiunea romantică. Pentru A.Ph., spiritul profund şi vast poate fi ridicat şi impus numai din marile valori ale trecutului; venerînd perfecţiunea formală, el refuză diformul şi improvizaţia din arta modernă. De un deosebit interes sînt studiile sale mai ample consacrate unor probleme literare speciale: *Sentimentul naturii şi expresia lui literară, Trăsături distinctive ale poeziei române dintre 1920 şi 1940 în raport cu poezia europeană* ş. a. Scrisul său are şi în acest caz o sobrietate abstractă, dar categorică. A.Ph. a dat culturii române un număr de traduceri excepţionale din Laclos, Lesage, J. Vallès, Novalis, Hölderlin, Mörike, Baudelaire, Mallarmé, Shakespeare, Schiller, Poe, Heine, Puşkin, Lermontov, Th. Mann, Rilke, Maiakovski, unele adunate în volumul *Flori de poezie străină răsărite în româneşte* (1973).

Scrieri despre: *Al. Philippide interpretat de...*, 1972; Nicolae Balotă, *Introducere în opera lui Al. Philippide*, 1974.

PILLAT, Dinu, 20. 11. 1921, Bucureşti — 5.12. 1975, idem. Fiul lui Ion Pillat. Bacalaureatul la Liceul „Spiru Haret", în 1940; Facultatea de litere, terminată în 1945. În 1947, cu *Romanul de senzaţie în literatura română din a doua jumătate a secolului al XIX-lea* şi cu *Contribuţiuni la biografia lui Ion Pillat*, îşi ia doctoratul la George Călinescu, căruia îi este asistent la Universitate timp de doi ani. Din 1957 este, cu o oarecare întrerupere, cercetător la Institutul de istorie literară „G. Călinescu". D. P. colaborează la revista liceului, dar debutul oficial este cel din 1938, în „Universul literar". Romanul *Tinereţe ciudată* (1943) se ocupă superficial de pasiunile culturale-erotice şi mondene ale unor liceeni şi studenţi proaspeţi; *Moartea cotidiană* (1946) descrie viaţa cotidiană a unei familii de mici intelectuali burghezi cu mijloacele cele mai banale ale prozei. Un *Mozaic istorico-literar* (1969, ed. rev. şi ad. 1971) acordă atenţie unor „cazuri literare insolite" (M. Blecher, Botta, Esenin) şi reconstituie aspecte biografice ale unor scriitori moderni (G. Călinescu, Ionel Teodoreanu, I. Pillat). Alte eseuri sînt consacrate romanului francez modern. *Ion Barbu* (1969) este o micromonografie conţinînd cele mai generale interpretări, care nu exclud sau nu incomodează altele cu putinţă; este valorificat cu parcimonie documentul biografic. Un studiu comparatist este *Dostoievski în conştiinţa literară românească* (1977).

Scanned with OKEN Scanner

E cît se poate de personală *O constelație a poeziei române* (1974).

PILLAT, Monica, 8. 10. 1947, București. În 1965 termină liceul și în 1970 secția engleză a Facultății de limbi germanice; asistentă la Institutul pedagogic din București apoi la facultatea terminată. Debutează în „Gazeta literară" (1965). *Cei 13 și misterul* (1968) e o carte pentru copii; în *Corăbii* (1970) o copilă își versifică nu totdeauna fără dificultate și naivitate evaziunile planetare și fanteziile domestice; nimic interesant în *Corabia timpului* (1976).

PIPPIDI, Dionisie N., 17. 12. 1905, Craiova. Liceul „Carol I" în orașul natal; Facultatea de litere și filozofie la București. În afara studiilor istorice de prestigiu, a dat un op care interesează cercetările literare: *Formarea ideilor literare în antichitate* (1973). Prefigurat de cîteva studii anterioare, avînd o variantă în 1944, studiul urmărește figurarea unor concepte literare de la origini și pînă în sec. I al erei noastre; un loc aparte e acordat lui Aristotel; analiza filologică sprijină semantica terminologiei. A îngrijit o antologie de texte reprezentînd arta poetică a antichității (1970); prefețe.

PIRU, Alexandru, 22. 8. 1917, Mărgineni — Bacău. Fiul unui subofițer. Liceul la Bacău; Facultatea de litere și filozofie la Iași (1936—40). Profesor la Liceul Național din Iași (1943—1944) și la Liceul de Construcții București (1944—1946). Carieră universitară, începută în 1946, ca asistent, lector din 1956, conferențiar din 1963, profesor din 1966. Doctor în 1947 cu o teză despre opera lui G. Ibrăileanu. A fost decan al Facultății de filologie de la Craiova; director al revistei „Ramuri", din 1969. Debutul sub patronajul lui George Călinescu în „Jurnalul literar" (1939), unde va publica și versuri sub pseudonim. La A. P. critica și istoria literară se îmbină și se sprijină reciproc. Receptiv la toate metodele, el nu absolutizează nici una cînd este limitativă; nu-i displace comparația între opere, scriitori sau literaturi, preferă să vorbească adeseori despre inefabilul actului critic, care nu se deosebește esențial de acela al actului de creație literară. Aplecarea spre sistem constă la el mai ales în a spune totul și esențialul despre o operă, un autor, o epocă și uneori chiar o literatură; ambiția de a spune totul justifică uneori polemica în care se angajează cum nu mulți alții pot și știu să o facă. De la G. Călinescu, pe care-l continuă, și-l imită, ia stilul și metoda: într-un mod de expunere prezumtiv, informația documentară tinde către epuizare, dar ea nu este întotdeauna comentată, interpretarea fiind implicată în însăși organizarea de aglomerări factologice. Citările abundente, care asigură acoperirea afirmațiilor proprii, se combină cu parafrazarea în reproducerea ideilor, criticul reușind un comentariu expozitiv și rezumativ nu numai pentru proză ci și pentru poezie.

Scanned with OKEN Scanner

Criticul abordează pozitivist pe marii scriitori și-și face o pasiune din exercitarea vervei minimalizatoare pe mediocrităţile vechi și contemporane; autorii noi, complicaţi, sînt respinși la primele lor cărţi și acceptaţi la ultimele; astfel că uneori e dificil de deosebit nulitatea de complexitate din punctul său de vedere. În sfîrșit, obiectivitatea ironică este o caracteristică generală a operei sale cu reale valori literare, căci Al. P. deţine secretul de a se prezenta de loc arid în expunerea celor mai seci documente și date extraliterare. *Viaţa lui Garabet Ibrăileanu* (1946) și *Opera lui Garabet Ibrăileanu* (1959), integrate în *Viaţa și opera lui Garabet Ibrăileanu* (1967), au caracteristicile unei biografii critice, iar opera este privită prin variatele ei laturi: ideologia politică, concepţia estetică, viziunea critică a literaturii române, opiniile despre scriitorii străini, polemicile, Ibrăileanu moralistul, romancierul, Ibrăileanu despre stil. *Literatura română veche* (1961) urmărește literatura română pînă în jurul lui 1800. Pentru prima oară, fenomenele literare expediate rapid de cercetătorii clasici, care nu ţineau seama de funcţionalitatea estetică a textelor, sînt cercetate în toată amploarea și cu toată minuţia: din cronici și documente se extrag acele episoade, detalii, expresii cu valoare plastică, pitorească și chiar licenţioasă. Orice urmă, cît de neînsemnată, a expresivităţii este pusă în lumină. Un loc aparte îl asigură cărţilor cu valoare estetică: cărţile populare, memorialul de călătorie al lui Milescu, opera lui Ion Neculce și *Istoria ieroglifică* a lui D. Cantemir, literatura bogomilică. În *Literatura română premodernă* (1964) principalele personaje sînt familia Văcărești lor și C. Conachi. Aici, mai mult decît oriunde, funcţionează ironia binevoitoare a autorului faţă de oameni și opere care o îngăduie. *Poeţii Văcărești* (1967) este o micromonografie realizată prin detașarea materialului din lucrare. *Istoria literaturii române — I. Perioada veche, II. Epoca premodernă* (1970) e o ediţie revăzută a acestor lucrări. Într-o ordine cronologică a istoriei literaturii, urmează o micromonografie *Costache Negruzzi* (1966) și *Introducere în opera lui I. Eliade Rădulescu* (1971). Literaturii secolului nostru îi acordă un număr de monografii, panorame sau studii din diferite culegeri: *Liviu Rebreanu* (1965), *Panorama deceniului literar românesc 1940—1950* (1968), *Varia. Preciziuni și controverse* (1972), *Varia II. Studii și observaţii critice* (1973), *Analize și sinteze critice* (1973), *Reflexe și interferenţe* (1974), *Poezia românească contemporană. 1950—1975.* (I—II, 1975). Ultimele volume adună aproape tot ce a publicat, fără interes pentru valoare și semnificaţie, spiritul negator fiind predominant: minimalizările juste se adaugă altora pur personale. În panorame, criteriul epocii sociale sau literare lipsește, fiind favorizată pur și simplu o tranșă tem-

Scanned with OKEN Scanner

porală convențională și cercetarea parțială a autorilor. Colaborează la redactarea tratatului de *Istoria literaturii române*, editat de Academie; a unor manuale de liceu; scrie prefețe. Romanul *Cearta* (1969) e monografia unei gelozii masculine dezvoltate metodic, exact cu mijloacele folosite de criticul și istoricul literar; cartea e și o descriere a vieții universitare și artistice dintr-o perspectivă monden-licențioasă. Compoziția are simplitatea și banalitatea romanelor burgheze tradiționale.

PITUȚ, Gheorghe, 1. 4. 1940, Sălișteu de Beiuș — Bihor. Familie de muncitori forestieri. A fost o vreme pădurar și tehnician silvic. După terminarea studiilor medii la Carei (1962), se înscrie la Facultatea de filologie din Cluj, de unde se transferă la București, luîndu-și licența în 1967. Redactor la „România literară", apoi la „Viața Românească". A publicat primele versuri în „Tribuna" (1963). *Poarta cetății* (1966) cuprinde poezia unei oscilații între întrebări și ipoteze, între fatalități și elanuri, între simbolurile operatoare, care sînt cetatea și pădurea. Capabil de a face din simplitate mit și din imagine magie, primitiv modern prin asimilarea gîndirii și formelor de stilizare populară, poetul nu spune niciodată totul, lăsînd pretutindeni loc incertitudinii grave, exprimînd singurătatea uimită și speriată a omului care are conștiința existenței sale misterioase în cosmos. Legătura cu tradițiile populare ardelene, cu cîntecul familiei, satului, efectuat cu o solemnitate laconică e evidentă. *Cine mă apără* (1968), *Ochiul neantului* (1969), *Sunetul originar* (1970) și *Fum* (1971) aduc în cadrul preocupărilor inițiale accente și precizări. Poetul rămîne același cîntăreț al vitalismului vegetal, monstruos pînă la terifiant, în ipostaza concentrării triste și grave. Fenomenul cosmic al dezvoltării materiei ia aproape aspectul apocaliptic al destrămării absolute. Avînd conștiința propriei alienări în mediul civilizației citadine, poetul își face din elementele păgîne ale magiei și demonologiei țărănești recurs și rezolvare parțială pentru spaime și incertitudini; valoarea imaginilor iese din impactul ideilor cu concretul cel mai neașteptat.

PÎCĂ, Teodor, 1.1. 1928, Ploiești. Fiul unui ceferist. Absolvent al Institutului „Maxim Gorki" din București. Unul dintre stîlpii boemei bucureștene. *Poezii* (1971) e o culegere tardivă de sonete și balade remarcabile prin virtuozitatea tehnică; altfel, poetul practică fronda și uneori umorul negru, poza romantică și a poetului damnat, erotismul minulescian, amestecînd estetica urîtului cu aceea a grațiosului. A tradus din Musa Djalil Kiss Jenő și Tiutcev.

POANTĂ, Petru, 7.4.1947 Cerișor — Hunedoara. Liceul terminat la Hunedoara și Facultatea de filologie la Cluj, în 1970. Din același an este redactor la „Stea-

Scanned with OKEN Scanner

ua", în care publică articole, eseuri, cronici literare. *Modalități lirice contemporane* (1973) propune o clasificare caracterologică și psihologică a poeziei române, dar fără o ierarhizare estetică. Un studiu tradițional este *Poezia lui George Coșbuc* (1976).

POENARU, Vasile, 22. 8. 1955, Miloșești — Ialomița. Fiul unui fierar. Studii liceale la București (1970—1974), după care se înscrie la Facultatea de limba și literatura română. Debutul în „Scînteia pionierului", la 12 ani. *Jungla marină* (1971) și *Poeme* (1975) aduc o poezie cu unele licențe ale marilor debuturi, dincolo de care se evidențiază o remarcabilă trăire filozofică a imaginilor, încordarea spirituală și gravitatea tatonării universului printr-o conștiință proaspătă și înfiorată; construcții alegorice și imagini de apocalips amintind de figurația naivă se armonizează cu jocurile de paradoxuri logice și existențiale Versurile sînt libere.

POP(POPESCU), Augustin Z.N., 30. 8. 1910, București, Licențiat al Facultății de litere și filozofie din 1931. Profesor de limba română în învățămîntul liceal (1931—1963). Cercetător principal la Biblioteca Academiei (1955—1959). La Institutul pedagogic din Pitești urcă treptele ierarhiei universitare: lector în 1963, profesor în 1969. La același institut e decan al Facultății de filologie între 1966—1968, și rector din 1968. A.Z.N.P. publică din 1930, colaborînd mai ales la „Sepia", „Convorbiri literare", „Athenaeum", „Viața literară", „Moldavia", „Preocupări literare". Activitatea sa principală este una de pozitivism arhivistic vag literaturizat. Cercetarea însumează operația de descoperire și descriere a surselor sau de adnotare a documentelor: *Neamul mitropolitului cărturar Varlaam al Moldovei* (1938), *Biografia mitropolitului cărturar Varlaam al Moldovei* (1940), *Contribuții eminesciene,* (I, 1938; II, 1940), *Din Eminescu necunoscut* (1942), *Aglaea Eminescu, sora poetului* (1943), *Contribuții documentare la biografia lui Mihai Eminescu* (1962), *Eminescu — Noi contribuții documentare la biografia lui* (1969), *Mărturii... Eminescu — Veronica Micle* (1967, 1969). S-a mai ocupat de Dosoftei *(Grecismul lui Dosoftei,* 1940; *Glosări la opera lui Dosoftei,* 1943), Kogălniceanu *(Catalogul corespondenței lui Mihail Kogălniceanu,* 1959; *Scrisori,* 1967), N. Bălcescu *(Contribuții la biografia lui N. Bălcescu,* 1963), Coșbuc *(Două teze inedite ale lui George Coșbuc,* 1966), Rebreanu *(Liviu Rebreanu,* 1968). *Scriitori din Argeș și copii* (1969) descrie copilăria, etapa școlară sau adolescența unor scriitori de origine argeșeană sau stabiliți temporar în regiune. Din aceleași înclinații ies studiile *Din istoria culturii argeșene* (1965), *Unirea în Argeș* (1965). Colaborator la *Bibliografia românească veche* (1961); editor.

POP, Ion, 1.7.1941, Mireșu Mare — Maramureș. Studii medii și Facultatea de filologie la Cluj,

Scanned with OKEN Scanner

cu licența în 1964; carieră universitară în cadrul Catedrei de istoria literaturii române contemporane; lector de limba și literatura română la Paris. Debutează ca poet, în „Steaua" (1959). *Propunere pentru o fîntînă* (1966) reflectă atracția pentru poemul de mari dimensiuni, în care antianecdoticul este compensat prin efortul de a poetiza modele oratorice. Poezie reflexivă, intelectualism echilibrat, ardelean, cuprinde și placheta *Biata mea cumințenie* (1969). *Avangardismul poetic românesc* (1969) este o istorie concentrată a fenomenului, cuprinzînd și profilurile principalelor zece reprezentanți. *Poezia unei generații* (1973) urmărește „Lupta pentru lirism", pentru eliberarea de clișeele poeziei anterioare de la Labiș la Sorescu: se fixează condițiile sociale și spirituale ale perioadei 1960—1970 și se definesc personalitățile poetice, poate uneori forțat, prin trăsături implicate în lirica lui Labiș.

POP, Simion, 25. 9. 1930, Valea Chioarului — Maramureș. Liceul la Satu Mare, terminat în 1949; la București întrerupe studiile de filologie pentru cursurile Școlii de literatură „Mihai Eminescu". Mai tîrziu absolvă și Academia „Ștefan Gheorghiu". Este mai întîi redactor la ziare din județele Satu Mare și Maramureș. Din 1951 reporter la Radio. Vicepreședinte al Uniunii scriitorilor (1964—1968); redactor șef la „România pitorească". Întîile colaborări ziaristice în 1949, cele literare din 1952, în „Almanahul literar". Autor a numeroase volume de reportaje despre realitatea economică și spirituală socialistă: *Călătorie cu bucluc* (1954), *Lauda tinereții* (1956), *Pămîntul spînzuratului* (1957), *Paralela 45* (1958), *Anul 15* (1959), *Paralela 45. Al doilea inel al spiralei* (1970), *Ploaia bleu* (1971), *Nord* (1972). Reportajul practicat de P. S. este preocupat de portretistica morală și de fenomenul cu valoare simbolică. De genul publicistic literaturizat țin și volumele *Ore calde* (1962), o colecție de profiluri realizate pe baza unor „răspunsuri" ale unor oameni reali la o temă dată, notele de voiaj din *Orga de bambus* (1966) și *Jurnal hellenic* (1975) sau foiletoanele din *Civica* (1973). Jurnalismul devine caracterologie, după cum literatura înghite faptul jurnalistic în nuvelele: *Afișe de bal* (1960), *Amfora sabină* (1970), *Faetonul* (1970). Și *Triunghiul* (1964), primul său roman, beneficiază de experiența reporterească. Mediul descris, este acela al aglomerărilor umane miniere, care se constituie după război din intersecții de urbanism și mentalitate rurală. Conflictul este declanșat de cunoscuta schemă a triunghiului erotic, ale cărui consecințe sînt urmărite în condițiile prefacerilor prilejuite de condițiile de viață socialiste. Expresia e frustă, concisă, jurnalistică. *Criza de timp* (1969) relatează cazul unui accidentat, aflat pe masa de operație, care-și amestecă, într-un delir regizat, amin-

Scanned with OKEN Scanner

tiri din diferite epoci ale vieții cu observații asupra cadrului în care se află. Frontul antifascist și un grup de adolescenți voluntari constituie pretextul unui roman liric: *Marșul alb* (1974).

POP, Sînziana, 24.6,1939, Cluj. Absolvă liceul la Brașov, în 1955 , și Facultatea de filologie din București, în 1961. Redactor la revista „Luceafărul". Își începe activitatea publicistică prin recenzii și reportaje în Gazeta literară", „Scînteia tineretului" și „Luceafărul". *Nu te lăsa niciodată* (1966) conține povestiri și reportaje caracterizate prin subiectivismul liric, percepția senzuală a realității, tentativa de acomodare a planului real cu cel imaginativ sau oniric, redimensionarea simbolică a obiectului concret; folosind uneori tehnica montajului suprarealist, S. P. dovedește întotdeauna o remarcabilă capacitate de a captura cuvîntul și expresia sintactică naturală. Aceleași calități devin deja o obișnuință în *Serenadă la trompetă* (1969), roman al unei tinere de 15 ani, plictisită de existența familială îngustă și livrată în consecință unui teribilism adolescentin. Modul narativ este acela al efuziunii caricaturale și sentimental fanteziste, deopotrivă realizate prin procedee onirice. Publicistică în *Propuneri pentru paradis* (1975).

POPA, Marian, 15. 9. 1938, București. Fiul unei spălătorese. Urmează din 1952 o școală medie tehnică de mecanică, pe care o părăsește în 1955 pentru a se încadra în producție; manipulant de materiale și macaragiu la o fabrică de gheață, frezor și rabotor la secția sculărie a uzinelor Autobuzul, pînă în 1961. În 1958 își încheie studiile medii la un liceu seral; în 1966 termină Facultatea de limba și literatura română și este reținut la Catedra de literatură universală și comparată, unde e azi lector. Un an (1973), se află cu o bursă de cercetare la Stuttgart. Debutează în „Viața studențească" (1965). În studiile sale, M. P. combină demersul pozitivist tradițional, factologic, statistic și compilativ cu neopozitivismul logicist, structuralist și fenomenologic, care-i facilitează organizăriie sintetice; ironic prin fire și din precauții metodologice, el are totuși ambiția temelor neabordate sau insuficient abordate, nu atît dificile, cît grele prin volumul de muncă cerut. *Homo fictus* (1968) e o tentativă de clasificare a personajului literar; *Călătoriile epocii romantice* (1972), prima încercare de descriere și sistematizare a unei enorme cantități de relații de călătorie; *Comicologia* (1975) aspiră să fie primul inventar al ideilor despre comic; *Camil Petrescu* (1972) e prima monografie care privește opera autorului din interior, în funcție de substanțialism, doctrina nepublicată încă a filozofului. Eseurile volumelor *Modele și exemple* (1971) și *Forma ca deformare* (1975) privesc literatura română și universală din aceleași puncte de vedere. *Realismul* (1969) este o

Scanned with OKEN Scanner

antologie în care se prezintă mișcarea literară ca doctrină și practică. A dat singur și primul *Dicționar de literatură română contemporană* (1971), prima ediție a lucrării de față. Prefețe, postfețe.

POPA, Mircea, 29. 1. 1939, Lazuri de Beiuș — Bihor. Liceul început la Oradea e terminat la Vadul Crișului (1956). În 1960 absolvă secția română-istorie a Facultății de filologie din Cluj. Profesor la licee din Săcueni și Aleșd, muzeograf la Muzeul Banatului din Timișoara; din 1963 cercetător la secția literară a Institutului de lingvistică și istorie literară din Cluj. Debutează în critică la „Steaua" (1964), pentru a se lega apoi de redacția revistei „Tribuna"; publică în „Ateneu" o cronică a edițiilor. Istoric literar înainte de orice, M. P. desfășoară o activitate recuperativă, având obiecte și scriitori de toată mîna: publicistica lui Blaga, autobiografia tragică la Goga, modernismul prozei lui Slavici, valorile necunoscute ale povestitorilor ardeleni, corespondența lui Bariț, opera lui Vasile Goldiș, a lui Oscar Lemnaru, V. Beneș, V. Papilian etc. (*Spații literare,* 1974). *Ilarie Chendi* (1973, și teză pentru obținerea titlului de doctor în 1971) e o monografie concepută în același sens ca și *Ioan Molnar-Piuariu* (1976).

POPA, Mircea, 11. 7. 1942, I. G. Duca — Bălți. Fiul unui învățător. Școala elementară la Brașov; o școală militară de marină la Galați (1956—1958); liceul terminat la Deva, în 1963; între 1963—1967 este student la Facultatea de construcții, drumuri și poduri, din București. Redactor la „Amfiteatru" (1966—1968), revistă unde debutează în 1966, cu o povestire prezentată de Fănuș Neagu. Proza din *Cascadorii* (1968) oscilează între realismul mediilor, comportamentism și fantezia picarescă.

POPA, Nicolae I., 25.2.1897, Puiești — Vaslui. Liceul Internat din Iași, absolvit în 1915; Facultatea de litere la Iași, terminată în 1921; doi ani se află la Școala română din Franța(1924 — 1925), iar între 1933—1934 la Facultatea de litere din București. A fost profesor de liceu, cadru universitar din 1942, decan al Facultății de litere din Iași (1948—1950). Respectul și considerația care i se acordă se bazează pe activitatea profesorală și pe o serie de studii care debutează cu *Le sentiment de la mort chez Gérard de Nerval* (1925); cîteva ediții din Alecsandri, Negruzzi, o prefață la Alain Fournier.

POPESCU, Adrian, 24.5.1947, Cluj. Studiile liceale și cele filologice în orașul natal. Activitate redacțională la „Echinox", revistă al cărei program îl susține poetic și prin articole. Debutul în „Steaua" (1966). *Umbria* (1971) *Focul și sărbătoarea* (1975) și *Cîmpiile magnetice* (1976) adună poemele unui fabricant de mare clasă, specializat în fantezii grațioase, prerafaelite și în evaziuni exotic-eterice, de Arcadie

Scanned with OKEN Scanner

medievalizată, ca la romanticii germani; sensibilitatea adolescentină frustrată prin real își găsește compensații în jocuri impresioniste; cultura e prezentă peste tot, implicată sau ca materie imagistică.

POPESCU, Alexandru, 22. 8. 1921, Drăgășani. Liceul militar la Craiova, terminat în 1940; Școala militară de ofițeri (1940—1942), ofițer la Sibiu, Sf. Gheorghe, Brașov (1942—1952), maistru la o întreprindere de construcții și montaje din București (1952—1965). Debutul cu piesa de păpuși *Jucăriile Mihaelei* (1962). Tot pentru copii dă piesele *Prietenii Mihaelei, O rază de soare, Ariciul albastru, Iarmarocul piticului Clip, Strop de rouă brotăcelul, Omulețul de puf, Semnul magic și piticul Nas-potrivit.* Un oarecare ecou l-a avut piesa *Croitorii cei mari din Valahia* (1968), primul exemplu postbelic de prelucrare apocrifă a istoriei naționale într-un spirit ironic; în schimb, *Noaptea nechemată* (1971) repetă situații specifice dramelor de evocare a luptei comuniștilor în ilegalitate.

POPESCU, Dumitru, 18. 4. 1928, Turnu Măgurele. Studii liceale în orașul natal. Este licențiat al Facultății de științe economice din București (1951). În anii 1948—49 lucrează la ziarul județean „Teleormanul liber", iar din 1950 la revista „Contemporanul". În 1956 este redactor șef al ziarului „Scînteia tineretului". Îndeplinește, din 1960, timp de doi ani, funcția de director general la Agerpres, după care e numit vicepreședinte al C.S.C.A. Din ianuarie 1965 și pînă în decembrie 1968 este redactor șef al ziarului „Scînteia". De la cel de al X-lea Congres al P.C.R. membru al Comitetului Politic Executiv, secretar al C.C. al P.C.R. Președinte al C.C.E.S. (1971—1976), apoi președintele Consiliului Național al Radio-Televiziunii. *Impresii de călător prin Egipt, Irak și Cuba* (1962) și *Drumuri europene* (1965) sînt volume cu impresii de călătorie, remarcabile prin vivacitatea relatării, lipsa de ostentație și grija pentru reliefarea notelor caracteristice oamenilor și locurilor vizitate. *Biletul la control!* (1968) și *Ieșirea din labirint* (1973) sînt culegeri de eseuri prin care se reactualizează forma politică a speciei, într-o combinație originală cu procedeele caracterologiei clasice. Motivele sînt date de fapte și situații contemporane, de o deosebită actualitate, privind modul de existență al gîndirii, bazele comportării sociale, aspecte ale construcției socialiste. Într-un spirit viguros cartezian, care nu exclude polemica, D. P. abordează dialectica înfruntării vechiului cu noul, înfierînd vicii ca: ignoranța, irresponsabilitatea, inerția, simplismul, confuzia de valori. Îmbinînd posibilitățile filozofiei, sociologiei, psihologiei și pedagogiei, eseurile sale trădează mai ales moralistul lucid și responsabil. *Pentru cel ales* (1968) conține poeme

Scanned with OKEN Scanner

scrise în 20 de ani, specifice unui eu care-și fixează variatele afecte. Versul preferat e cel liber, imaginile oscilînd între un simbolism tardiv și un constructivism moderat. *Un om în Agora* (1972) și *Gustul sîmburelui* (1974) sînt plachetele celui care are conștiința exactă a opțiunilor sale politice. Siguranță în gravitate, tristețe, sentimente.

POPESCU, Dumitru Radu, 19.8.1935, Păușa—Bihor. Familie de învățători, în ascendența sa intrînd Oltenia și Transilvania. Școala elementară la Dănceu; liceul terminat la Oradea (1953); pînă în 1956 studiază la Cluj medicina generală, dar termină în același oraș studiile filologice în 1961. A fost corector la „Steaua", apoi redactor; din 1970 conduce revista „Tribuna". Membru supleant al C.C. al P.C.R. din 1968, deputat din 1975, secretar al Asociației scriitorilor din Cluj, membru al conducerii Uniunii scriitorilor. Debutează cu poezie în ziarul „Crișana" din Oradea (1953), iar anul următor cu proză în „Steaua". În *Fuga* (1958), culegere de schițe și nuvele, lumea predilectă este cea insolită, infraurbană, de tranziție, aptă pentru conflicte acute tocmai prin singularitatea poziției sociale: tineri cu incertitudini momentane, sensibilități rănite, caută rezolvări absolute și disperate ale situației în care sînt aruncați și pe care rareori o provoacă. Sentimentalismul și compasiunea sînt mascate de umorul mucalit. Primul roman, *Zilele săptămînii* (1959), e o succesiune de povestiri racordate prin rama tematică a zilelor săptămînii; acțiunea se desfășoară pe planuri multiple; se sugerează cu discreție mutațiile interioare ale personajelor în funcție de realitatea satului socialist. Descrierii obiective și efectelor comice li se adaugă psihologismul. *Vara oltenilor* (1964, ed. rev. 1972) e de asemeni consacrat realităților satului contemporan: un delict confruntă forțele care încearcă susținerea unei activități economice constructive și utile, cu cele care doresc reinstaurarea abuzului de putere în noile condiții sociale; tensiunile colective se împletesc sau se suprapun peste cele erotice, prin cupluri și distribuții singulare. Digresivul e prezent și prin alternanța între evenimente trecute și ale prezentului; dialogul consolidează autenticitatea. Urmează o serie de nuvele, unele capodopere ale genului, în volumele care sînt în unele cazuri și selecții: *Fata de la miazăzi* (1964), *Somnul pămîntului* (1965), *Dor* (1966), *Umbrela de soare* (1967), *Prea mic pentru un război așa de mare* (1969). *Ploaia albă* descrie cu mijloace expresioniste existența halucinantă a unui sat aflat sub spectrul secetei de după război; *Căruța cu mere* pornește de la pretextul turneului unui circ ambulant prin satele transilvane ale aceleiași epoci, pentru a ilustra circumstanțializat eternul contrapunct dintre iluzie, credință sau speranță și o

Scanned with OKEN Scanner

realitate de moment care le neagă, chiar și atunci cînd li se conformează. O tragedie familială în spirit antic, consumată pe fundalul satului modern și rezolvată în cadrul închis al unui joc de patimi criminale și erotism cvasi-incestuos este prezentă prin nuvela *Dor;* conflictul unor fatalități oarbe, individuale și colective își găsesc începutul, arderea și sfîrșitul în sine. *Duios Anastasia trecea* (1967) reflectă o și mai accentuată înclinare către repetiția mitului în cadru istoric precizat. Mitul Antigonei e reactualizat sau redescoperit într-o localitate aflată la o graniță imprecizabilă a țării: învățătoarea Anastasia dorește să îngroape un mort diversionist și stîrnește o confruntare între rînduielile scrise și cele nescrise ale omeniei. Patetismul și solemnitatea sînt contrapunctate de coloratura mediului danubian și balcanic, iar moartea personajului central e situată într-un registru grotesc. Urmează marile sale romane: *F* (1969), *Vînătoarea regală* (1973), *O bere pentru calul meu* (1974), *Ploile de dincolo de vreme* (1976) și *Împăratul norilor* (1976) care constituie un salt sub raportul experienței estetice, într-o oarecare măsură în ceea ce privește problematica, și în orice caz de viziune asupra lumii și istoriei, reprezentînd în esență o sinteză a căutărilor anterioare, îndeosebi din nuvele. De la primele forme simple, ținînd de proza obiectivă tradițională, și pînă la complicatele romane amintite, opera lui D.R.P. comportă o unitate problematică remarcabilă, reflectînd într-un mod personal complexitatea proceselor și fenomenelor sociale și politice postbelice, la rîndul lor plasate cu timpul într-o scară a problemelor românești eternizate și ale umanității. Esențiale sînt relațiile dintre individ și colectivitate în epoca dată, cînd se produc sau trebuie să se producă mutații structurale în ambii termeni; aceste relații devin istorie, trecut ce trebuie din nou problematizat și contrapus unui prezent la rîndu-i generator de istorie. Teme generale sînt culpabilitatea, responsabilitatea care generează drame colective și individuale, pornindu-se de la erori individuale. Calmul real sau aparent, conformist sau totalitarist dintr-o colectivitate e tulburat de o moarte, adeseori o crimă. Oamenii sînt victime sau călăi, aflați și unii și alții într-un proces de purificare. Epicul devine în romane un simplu pretext de avansare generală a problematicii, impusă de fapt prin colecții sau aglomerări de evenimente ce ar putea fi detașate eventual și considerate povestiri independente. Definitoriu e echivocul realului și ipoteticului folosit ca mijloc de universalizare a dezbaterii etice asupra jocului dintre adevăr relativ și eroare relativă în decizia condiționată de imprudență, prudență, instabilitate, lașitate, instincte sau rațiune. Caracteristică este relativitatea și complexitatea imaginii adevăru-

Scanned with OKEN Scanner

lui, de unde interferența sau neutralizarea opozițiilor în seriile obișnuite de antinomii care prezidează proza problematică: bun-rău, moral-imoral, pragmatic-gratuit etc. Pe prozator nu-l interesează adevărul simplu sau pur și nici labirintul prin care se ajunge la adevăr, ci labirintul vieții ca adevăr absolut, în care negația și afirmația se confundă și se complinesc. Consecințele acestei viziuni sînt numeroase — de la modul de selecție și prezentare a evenimentelor, la tipul de redactare. Forma cea mai personală de sugerare a complexității amintite constă în reflectarea realității prin structuri heterogene, insolite, aparent bizare, „sucite". Suceala reprezintă exact conținutul și forma acestei proze. În caracterologie se remarcă personajele exclusiv țărănești, sucite prin totalitatea actelor lor sau parțial: acestea reflectă însă reacția ancestrală la noutate și schimbare, rezistența față de imixtiunea noului în viața individuală și colectivă realizată ironic prin acceptarea lui potrivit procedeului reducerii la absurd, într-o formă a pitorescului care implică politicul. Din cealaltă extremă, bizareria reflectă deprinderi străvechi, ce trimit deopotrivă la existența magică și la etnografic. Chiar onomastica este sucită, pentru a oferi în aceeași măsură excepția, simbolicul și derizoriul. Acțiunile sînt dezvoltate bizar: exact în măsura lipsei sau redusului fir epic principal, în favoarea multitudinii de conflicte tutelate indirect de cel principal sau de o absență decisivă. Complementară e descrierea faptelor din unghiuri diferite, prin ipoteze diferite ale mai multor personaje sau ale unuia singur, plasate sau nu diferit în timp. Prin capacitatea de a vedea legătura dintre trivial și suav, dintre magma vitală și etericul poetic, prin viziunea enormă a deformării monstruoase, prin derizoriul evenimentelor sinistre sau prin sinistrul evenimentelor derizorii, care nu sînt mai puțin forme ale sucelii, prozatorul este cel mai important autor de grotesc în sens existențial, kayserian, din literatura noastră. Redactarea reflectă la rîndu-i grotescul în sens tradițional, cunoscut după Sterne și romanticii germani; ea se bazează pe imprevizibilul amestecului de stiluri și procedee: observație realistă, halucinație, onirism în genere, simbolism, alegorie, fantastic, monologuri interioare și clasice, stil direct și indirect. Sub raport spațial, interesează conturarea unei geografii proprii, aflată simultan în realitate și iluzoriu, ca la Faulkner: Pătîrlagele. Mitologiei proprii, a locului, i se adaugă valorificarea miturilor și legendelor cunoscute din literatura universală. *Cei doi din dreptul Țebei* (1973), bunăoară, e romanul unei perechi de tineri, un român și o maghiară, care se refugiază la sfîrșitul ultimului război într-o pădure; idila e finalizată tragic, pornind de la o

Scanned with OKEN Scanner

istorie cunoscută prin Shakespeare. În teatru, temele predilecte apar mai clare, prin condițiile scenei. Piesele sale își au originalitatea în unirea dezbaterii postibseniene, cu alegoricul și o poezie care nu ambiguizează atît sensuri, cît dialectizează pozițiile umane extreme, creînd, în ceea ce privește dramaticul, atmosferă, tensiune sumbră, sentimentul terorii: *Vara imposibilei iubiri* (1966), *Cezar, măscăriciul piraților sau Capcana sau Cine îndrăznește să verifice dacă împăratul are chelie falsă* (1968), *Vis* (1968), *Acești îngeri triști* (1969), *Pisica în noaptea Anului nou* (1970), *Pasărea Shakespeare, O pasăre dintr-o altă zi, Piticul din grădina de vară* (1973). Unele piese exploatează posibilitățile oniricului, altele sînt mai apropiate de farsa tragică sau de teatrul existențialist; fantasticul organizează conflictul în *Baladă pentru nouă cerbi. Pădurea cu pupeze*, cea mai rafinată piesă a sa, prezintă aproape în stare pură conflictele favorizate: într-un conac părăginit, la o margine de pădure, se urăsc dialectic o bătrînă și tînăra sa servitoare; un tînăr anchetator dorește să afle de ce a fost ucis tatăl său în această casă populată cu manechine; fata ucide bătrîna și i se substituie prin travesti, cei doi sînt uciși de niște derbedei. Alte caracteristici ale acestui teatru sînt: confuzia dintre spațiul limită și cel deschis, folosirea subtilă a omisiunilor și tăcerilor semnificative.

POPESCU, Florentin, 3.4. 1945, Lera-Chiojdu — Buzău. Studii secundare la Pătîrlagele și la liceul „B.P. Hasdeu" din Buzău; licența la Facultatea de limba și literatura română din București (1969). Redactor la „Viața Buzăului", „Informația Bucureștiului" și la Editura Sport-Turism din 1971. Debutează cu poezie în „Luceafărul", girat de Mihu Dragomir. *Obsesia păsărilor* (1970), *Mereu peregrinul* (1973) și *Cuvinte de grîu* (1975) intră ca acumulări manieriste, nu fără oarecare fluență muzicală în sfera liricii autohtonizante și ancestralizante. Reporter convențional poetic în *Țara fîntînilor* (1972) și *Rapsodii la Vatra Mioriței* (1975).

POPESCU, Ion Apostol, 6.3. 1920, Berislăvești — Vîlcea. Școala Normală începută la Rîmnicu Vîlcea și terminată la Sibiu (1940), Facultatea de litere la Sibiu și Cluj (1943—1947); profesor de liceu la Gherla (1947—1963), carieră universitară la Institutul pedagogic din Tg. Mureș. Debutul cu versuri în „Zorile Romanaților" (1935). *Iubiri* (1968), *Flaut pentru o frumoasă* (1971), *De vorbă cu Marco Polo* (1973) prezintă un poet stăpîn pe arta rafinamentelor minore, sentimental și bun peisagist. Culegător de folclor, etnograf, istoric și teoretician al artei populare: *Ion Pop Reteganul* (1965), *Basme armenești din Transilvania* (1969), *Arta icoanelor pe sticlă de la*

Scanned with OKEN Scanner

Nicula (1969), *Studii de folclor și artă populară* (1970). O carte uitată: *Literatura ardeleană nouă* (1945).

POPESCU, Radu, 29. 12. 1912, București. Liceul „Gh. Lazăr" absolvit în 1930; licența în drept în 1934; avocat în Baroul Ilfov (1936—1940), referent la Oficiul de studii al Ministerului Economiei Naționale (1940—1948), bibliotecar la Biblioteca Academiei, redactor la „Viața Românească" (1961—1969), redactor șef al revistei „Teatrul". Critic literar și cronicar teatral cu o activitate bogată, dar marcată de ocazional; puține dintre textele sale pot ilustra altceva decît capriciile personale sau fluctuațiile unor momente din istoria literaturii, avînd deci o valoare documentară. Un volum de *Cronici dramatice* (1974).

POPESCU, Ștefan, 20.7. 1912, București. Liceul „Matei Basarab", terminat în 1930 și Facultatea de litere, în 1934. A fost bibliotecar pînă în 1938, apoi profesor, redactor la Radio (1945—1948). Debutul în revista liceului (1928); alte versuri în „Cadran" (1931). A semnat și cu pseudonimul Sabin Vasia. A publicat un număr de volume de versuri fără timbru original, în care e vitalist, discursiv, whitmanian, arghezian, festiv, umanist-disponibil cu pretexte diverse: *Poeme* (1936), *Alfabet* (1939), *Leroi-Ler* (1941), *Excursie în munți* (1941), *Cu inima în pumni* (1944), *Cum a fost cu putință* (1945), *Se ridică ceața* (1945), *Tuturor* (1948), *Neobosita laudă* (1968), *Nestematele unelte* (1969), *Imnuri* (1971), *Puterea iubirii* (1971), *Ascuns* (1972), *Poeme cu soldați* (1972), *Zăpezi* (1973), *Murmur* (1974), *Triumf* (1975), *Măiastra* (1976). *Adio, Xenia Vilari* (1968) e o selecție de nuvele din ultimii 30 de ani, avînd subiecte diferite și diferit localizate și temporalizate, dincolo de care se reține mai ales detaliile de atmosferă senzuală. *Pașala* (1968) e o narațiune istorică după tipic, situată în epoca fanariotă. Un eseu de diletant este *Poezia trubadurilor* (1942), iar *Critice. I. Realități și exigențe literare* (1947) pare mai mult efectul unui spirit juvenil și părtinitor avangardist. O dramă: *Nici cu gîndul nu gîndești* (1943). A tradus din Montesquieu. Prezentări: *Van Dyck* (1969), *Michelangelo, vremea, omul, opera* (1970).

POPESCU, Tudor, 8. 9. 1930, Constanța. Absolvent al Facultății de filozofie. Publică, mai ales în colecțiile pentru tineret, romane de acțiune, unele exotice, altele istorice, care dovedesc spirit imaginativ, abilitate în construirea și susținerea interesului lecturii: *Ultima aventură* (1957), *Un băiat privește marea* (1960), *Dragostea începe oricînd* (1962), *Drum fără întoarcere* (1963), *Brățara de cretă* (1964), *Vulpea își simte capcana* (1964), *Ecuația cu trei necunoscute* (1965), *H.W. își caută umbra* (1965), *Un dac la Roma* (1967), *Doi domni fără umbrele* (1971), *Urcușul* (1975).

Scanned with OKEN Scanner

POPESCU-BĂJENARU, Grigore I., 26.12. 1907, Cocioc — Ilfov. În 1926 absolvă secția modernă a Liceului „Gh. Lazăr" din București; licența în filologie modernă de la Facultatea de litere și filozofie (1930). După *Schițele și nuvelele lui Delavrancea* (1939), teza sa de doctorat, și eseul *Eminescu dramaturg* (1940), Gr. P.-B. devine cunoscut mai ales ca autor de literatură de colportaj și divertisment, nu lipsită de calități literare, mai ales sub aspectul fluidității familiare, formulării și dinamismului narațiunii: *Cișmigiu et Comp.* (1942), ed. rev., și aug. 1946, ed. rev. 1969), *Mintea și norocul* (1943), *Banul Mărăcine* (1967), *Inelul lui Dragoș-Vodă* (1968), *Cerbii lui Mihai-Vodă* (1968), *Taina lui Mircea-Voievod* (1970), *Bună dimineața, băieți!* (1972), *Grădina înțelepților* (1975). Proză turistică poetizată: *Prin codrii Ceahlăului* (1941) și *Vîrful cu dor* (1973).

POPESCU-PUȚURI, Ion, 26. 5. 1906, Puțuri-Castranova — Dolj. Studii secundare la Liceul „Carol" din Craiova". Activitate politică îndelungată în rîndurile Partidului Comunist Român. După Eliberare este membru al C.C. al P.C.R. și director al Institutului de istorie a P.C.R. Debutează cu poezia *Sărman miner*, în „Cultura proletară" (1926) din Craiova. În 1926 publică sub pseudonimul Dinu Simion volumul de povestiri *Lelia*. În 1940 îi apare *Două paie la trei măgari*, revăzută și augmentată în 1945, publicată cu titlul *Din copilărie*, la care ediția din anul următor va renunța în favoarea celui inițial. Romanul are un caracter autobiografic și este prima evocare a copilăriei oltenești, căreia îi conservă și-i conturează specificul. Limba este colorată, lirismul familiar. Numeroasele volume tipărite după Eliberare au de asemenea o bază autobiografică. *Se naște întrebarea* (1961) este o variantă a aceleiași biografii a copilăriei, după cum *Ideile nu mor nici în sicriu* (1963), continuînd-o în liceu, include și volumul *Eliminat din școală* (1946). *Scrisori din lagăr* (1945) narează la modul epistolar etapa detenției autorului la Tg. Jiu. Un subiect similar tratează povestirea *Prima noapte la Doftana* (1946). Unele opere prezintă formarea militanților comuniști: *Cum a venit pălmașul Mincu Ion în Partidul Comunist* (1946), *Vestitorii primăverii* (1956, partea I, *Costea Mohor*). Drama *Căpcăunul* (1946) va sta la baza romanului *Orbecanii* (1950), în care lupta P.C.R. din ilegalitate se desfășoară în mediul rural în preajma celui de al V-lea Congres al P.C.R. Romanul este o panoramă a satului interbelic, în care se insistă pe conflictele de clasă. Autor de literatură pentru copii cu caracter educativ.

A.O.: *Bățul fermecat*, 1946; *După furtună*, 1946; *Scrisori cenzurate*, 1972.

POPESCU TAIR, Alexandru, 3. 8. 1912, Roșiorii de Vede. Studii liceale în orașul natal, terminate în 1930; licența în litere la Bucu-

Scanned with OKEN Scanner

rești (1935). Profesor de liceu în orașul natal din 1941, cu o întrerupere între 1951—1959, cînd este contabil la Întreprinderea Vinalcool. *Tair. Oraș al meu* (1972) și *Colonade solare* (1973) conțin reflecții minore, dar optimiste, despre sine și viață, în versuri clasice.

POPIȚI, Grigore, 13.3. 1900, Pătaș — Caraș-Severin. Fiu de păstori. A fost director al Arhivelor Statului din Timișoara. Primele colaborări la „Flacăra" și „Cronica ilustrată" (1922). Plachetele *Glasul sufletului și al trupului* (1932), *Cîntece din fluier*, I (1935), *Cîntece din fluier*, *II* (1944), *Dragoste* (1945), *Cîntece din fluier*, *III* (1968) adună versuri social-patriotice și erotice ce descind nemijlocit din universul folcloric țărănesc, caracterizat prin simplitate, delicatețe și puritate afectivă. Expresia urmărește și ea îndeaproape limba și imagistica populară. Lucrări istorice afectate regiunii sale: *Românitatea Graniței militare bănățene* (1935), *Date și documente bănățene* (1939), *Conspectul arhivelor din Banat* (1950), *Mișcări de rezistență și răzvrătire în Banat în anii 1774—1775* (1957).

POPOVICI, Alecu, 17. 3. 1927, Iași. O vreme, cadru didactic la Institutul de artă teatrală și cinematografică. Funcționar al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, redactor șef al revistei „Săptămîna culturală" (pînă în 1970), director al teatrului „Ion Creangă". Debut în revista „Vremea" (1944). După un volum de versuri oarecare (*Cu abecedarul*, 1945) aprovizionează teatrele și editurile cu piese pentru copii, în compunerea cărora se sprijină pe o jovialitate organică: *Cea mai frumoasă aventură* (1959), *Băiatul din banca a doua* (1961), *Băiatul cu ricșa* (1962), *Copii, haideți la teatrul de păpuși* (1963), *Începe teatrul* (1964), *Întîmplări cu păpuși* (1964), *Eu și prietenii mei* (1965), *Mici și mai mici* (1966), *Hai să te joci cu mine!* (1966), *Cui îi este frică* (1967), *Zîmbiți, vă rog* (1967), *Șut... gol!* (1971). A scris pentru teatrul de amatori și profesioniști: *Fotografia din perete* (1965), *Afară-i vopsit gardu, înăuntru-i leopardu* (1966).

POPOVICI, Titus, 16.5. 1930, Oradea. Fiul unui funcționar. Facultatea de filologie la București, terminată în 1953. O vreme este inspector în Ministerul Artelor. Membru al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, ales la ultimele trei congrese. Primele schițe în colaborare cu Francisc Munteanu apar în „Viața Românească" (1950). Culegerea *Povestiri* (1955) se păstrează în limitele pitorescului idilic. *Străinul* (1955, ed. rev. 1972) este unul din primele romane dedicate actului de la 23 August 1944. În structura sa coexistă de fapt două romane: al individului — protagonistul fiind Andrei Sabin — și al colectivității angrenate în mișcarea insurecțională. Cele două narațiuni prezintă puține puncte de intersecție sau recordări, sugerînd,

Scanned with OKEN Scanner

chiar și prin aceasta numai, acea distanță obiectivă dintre diferitele straturi și grupuri sociale. Andrei Sabin, încă licean la începutul romanului, aparține familiei de inadaptabili intelectuali, tradițională literaturii noastre interbelice. El păstrează poza juvenilă a personalității superioare, neînțelese, stăpînită de ielele absolutului. În același timp, autorul încearcă o discreditare a mitului izolării prin confruntarea și angrenarea individului în marile seisme sociale, purgatoriu pentru eliminarea prejudecăților și reflexelor condiționate micburgheze. În varianta revizuită, personajul devenit ziarist are revelația dificultăților puterii care se construiește, păstrîndu-și astfel poziția de „străin". *Setea* (1958), roman complementar *Străinului*, la care autorul începuse să lucreze din 1954, este o replică ambițioasă la romanele rurale ale lui Liviu Rebreanu. Panoramă a vieții satului ardelean în preajma reformei agrare, romanul reia vechea problemă a pămîntului care are în continuare o importanță capitală; în funcție de ea se definesc interese și poziții, grupuri sociale și mentalități. Personajele principale sînt în parte cunoscute din romanul anterior și se situează tipologic între ipostaza dualității interioare, creatoare de conflicte cu sine însuși și cu lumea specifică intelectualilor, și aceea a caracterelor țăranilor sau comuniștilor, ale căror principale trăsături sînt vitalitatea și robustețea spirituală. Mitru Moț este țăranul a cărui evoluție socială și psihologică ilustrează traiectoria umană obișnuită unei epoci de răsturnări, mergînd de la aversiunea și instinctul necanalizat, la clarificarea ideologică datorată comunismului și la libertatea de inițiativă și decizie obștească. Un alt țăran de mare valoare sufletească și de o realizare complexă este Gavrilă Ursului: imagine a tradiționalismului care conservă puritatea morală și familială prin concepția unui *pater familias*, el este și o materializare a eșecului credinței totale în principiile umaniste și într-o societate aflată în pragul dezagregării și pierderii încrederii în valorile morale sprijinite pe temelia materială funciară. Prin Ana Moț se face prezentă zbaterea eternă a țăranului pentru reușita materială, singurul indiciu recunoscut al valorii sale și formă țărănească profundă a cultului activismului utilitarist. Un intelectual burghez șarjat e Sandu Suslănescu; aparținînd aceleiași familii spirituale ca și Andrei Sabin, învățătorul George Teodorescu este intelectualul pur, optînd la început pentru comunism dintr-un fel de aversiune față de societatea veche și nu dintr-o înțelegere totală a opțiunii sale, pe care numai timpul i-o va aduce. În sfîrșit, prin Ardeleanu, T.P. realizează una dintre cele mai autentice figuri de comuniști din literatura contemporană. Dincolo de elaborarea tipologică

Scanned with OKEN Scanner

individuală, romancierul excelează în construcția scenelor cu grupuri și mase, a căror psihologie este exprimată prin episoade spectaculoase și violente, pe măsura ireductibilității forțelor care se confruntă. Literar privite, construcțiile sale sînt tradiționale, specifice epicii obiective viguroase. Tehnica planurilor paralele și intersectate asigură echilibrul construcției. Stilul e detașat-ironic, notația exactă și nervoasă, crudă și nudă. Nu sînt omise nici particularitățile dialectale ale personajelor. Fidel pasiunii pentru momentele istoriei epocale, va scrie un volum de *Însemnări din Cuba* (1962), unde incursiunea în istoria luptei de eliberare a acestui popor se face prin momente de tensiune maximă, caracteristice timpului eroic. Drama *Pasacaglia* (1960) reia problematica intelectualului din primul roman: eroul, un pianist de talent cu cultul absolut al geniului personal și al izolării de evenimentul social, devine în condițiile fascismului victima propriei mistici. Drama *Puterea și adevărul* (1973), inspirată din istoria primilor ani ai puterii populare, este cea mai importantă operă dramatică dedicată subiectului. Nuvela *Moartea lui Ipu* (1970) reia problematica din *Străinul* într-un cadru mai restrîns, în ultimele zile ale războiului. Preocupat de cinematografie, T.P. își adaptează propriile romane, dînd, de asemeni, scenarii pentru filme istorice: *Columna* (1968), *Mihai Viteazul* (1969) ș.a.

PORUMBACU, Veronica 24.10. 1921, București — 4. 3. 1977, București. Studii secundare la Liceul „Domnița Ileana" (1932—1940); urmează Colegiul pentru studenții evrei (1943—1944) și-și ia licența în filozofie (1946). Redactor la Radio (1949), redactor șef adjunct la „Viața Românească" (1949—1954) și la „Gazeta literară" (1954—1956), șef de secție la Uniunea Scriitorilor (1956—1963), din 1970 profesoară la Palatul Pionierilor. Debutul în „Ecoul" (1943). În *Anii aceștia* (1950), *Mărturii* (1951), *Ilie Pintilie* (1953), *Generația mea* (1955), *Lirice* (1957), *Întreg și parte* (1959), poeta ține seama de factorii pedagogici și de încadrarea strict sociologică a poeziei, cîntă eroii naționali ai clasei muncitoare. Mai tîrziu o stimulează domesticul, cadrul civilizației urbane sau mitologia: *Diminețile simple* (1961), *Memoria cuvintelor* (1963), *Întoarcerea din Cythera* (1966). Turismul liric e prezent prin: *Visele Babei Dochia* (1947) și *Histriana* (1968). Sentimentală fără adîncime sau intensitate, lirica ei depășește cursivitatea convențională de început, orientîndu-se către claritatea laconică și intimism: *Mineralia* (1970), *Voce* (1974). *Porțile* (1968) este un volum memorialistic, de bilanț dezinvolt al unei existențe situată pe fundalul unor evenimente epocale, care are certitudinea propriei sale puteri, dorința de a se impune, dar și sentimentul tîrziu al precarității unor opțiuni. Impresii de călătorie în

Scanned with OKEN Scanner

Note din R.P. Ungară (1952), *Pagini din Corcea* (1960), *Bilet în circuit* (1965), *Drumuri și zile* (1969). O antologie: *Din lirica feminină* (1960); traduceri din Rafael Alberti, Maria Alcoforado, Max Frisch, St. Hermlin, N. Hikmet, József Attila, Kiss Jenő, Fr. Schiller, W. Raabe, Szemlér Ferenc, St. Șcipaciov, Emily Dickinson ș.a. A scris un poem dramatic: *Fata apelor* (1954). Pentru copii: *Ilinca pleacă la școală* (1957), *Ferestre deschise* (1971), *Cercul și Anamaria* (1975).

A.O.: *La capătul lui '38*, 1947; *Din lumea noastră*, 1960; *Poezii*, 1962; *Lung e drumul Dunării*, 1964; *Cerc*, 1971 (sel. retr.); *Legende la niște portrete*, 1974; *Voce și val*, r., 1976.

PORUMBESCU, Marin, 12.5. 1921, București. Liceul „M. Viteazul" terminat în 1941; studii juridice (1945—1947). Funcționar în Ministerul Comerțului Exterior (1946—1951), ofițer în armată (1951—1957), activist cultural (1959—1966). Debutează în „Mugurul" (1941), revista liceului, cu versuri. *Ucigașul de papagali* (1968), *Gușterii și patru pipe — literatură de scurt metraj* (1970) și *Păsări subterane* (1972) sînt culegeri de povestiri cu subiecte bizare sau conduse ingenios către bizarerie, cu titluri burlești, scopul fiind, inițial, de a atrage atenția, iar apoi de a crea perplexitatea și imprevizibilul lecturii; limbajul dezordonat și aglomerant pare a fi mai curînd specific unui temperament. Povestirile din *Ceasul viu* (1971) privesc ultimul război din perspectiva unor oameni simpli: efectul e scos din relatarea frustă, comică sau impersonală a unor evenimente tragice sau eroice, ca la Isak Babel.

POSTELNICU, Ioana (Eugenia Banu), 18. 3. 1910, Poiana Sibiului. Licența la Facultatea de litere și filozofie; secretară literară a Teatrului Național (1941—1946), inspector în direcția teatrelor (1947—1948). Debutul la cenaclul „Sburătorul". *Bogdana* (1939) aparține prozei lirice de introspecție și erotism difuz. *Beznă* (1943) constituie un pas către proza de tip obiectiv: romanul se ocupă prin trei secțiuni de un mediu familial sumbru și enigmatic, de atmosfera sanatorială și aceea mondenă, estivală a Balcicului. *Plecarea Vlașinilor* (1965) e un roman pastoral și de evocare istorică, dezvoltîndu-și conflictul în secolul al XVIII-lea, în împrejurimile Sibiului, în satul de baștină al autoarei, ai cărei strămoși sînt dealtfel unii dintre eroii cărții. Descrierea tuturor structurilor societății patriarhale, de la obiceiuri, datini legate de muncă, sărbători prezentate într-un cadru geografic grandios și pînă la elementul antropologic și de exotism indigen, este realizată prin personaje memorabile. Umanitatea prezentată este plină de poezie, capabilă de acte violente, însă totdeauna justițiare, de gesturi spontane și decizii ireversibile; nu este ignorată lumea coruptă și colorată a orașului teutonic. Istorii erotice de un dramatism aspru sînt trăite de firi voluntare nedisimulate;

Scanned with OKEN Scanner

lumea originară a românismului este cuprinsă magistral în acest episod al istoriei rezistenței funciare împotriva ocupației efemere. Expresia este bolovănoasă, abundentă în elemente dialectale, plină de prospețime și de farmecul inefabil al autenticității. Romanul *Toate au pornit de la Păpușă* (1971) analizează procesele de conștiință ale unui inginer, director al unei fabrici de armament, intrat în situații delicate imediat după război. Proză pentru tineret: *Orașul minunilor* (1957), *Șerfi* (1958), *Adolescențiî* (1962). În colaborare cu Tiberiu Vornic scrie piesa *Împărăția lui Machidon* (1956).

A.O.: *Povestea lui Toma Fcrigă*, pov., 1952; *Pădurea Pocnari*, pov., 1953.

POSTOLACHE, Ion Larian, 18. 11. 1916, Adjud — Bacău. Pînă în 1934 e elevul liceului „Unirea" din Focșani, pînă în 1939 al liceului comercial din același oraș; urmează trei ani Academia comercială la București. A fost tehnician la „Gazmetan" — București (1947—1951) și proiectant la Institutul de proiectări pentru industria ușoară (1951—1953). Debutează în „Căminul", revista liceului „Unirea" (1933). *Fluturi de bronz* (1937), dar mai ales *Hronic (Divertisment)* (1941), *Grădina de cactuși* (1969) și *Orații* (1972) prezintă un poet hîtru, care filozofează serios, ironizează cultura sau istoria și numele impuse de ele, folosind frecvent anecdota și portretul, scenarizînd istorii, scriind balade ca Alecsandri și Coșbuc, catrene și strofe, distrîndu-se și distrînd chiar atunci cînd n-o face voluntar. A tradus din literatura antică.

POTOPIN, Ion, 2.9. 1916, Potopinu-Dobrosloveni — Olt. Studii secundare la liceul „Ioniță Asan" din Caracal; Facultatea de litere și filozofie din București întreruptă în 1941, din cauza războiului; în 1959 își ia licența în teatrologie la Institutul „I. L. Caragiale" și doctoratul în istoria teatrului (1970), cu teza *Dialectica eroului tragic.* Funcționar cultural la Brașov, apoi cercetător-șef al cabinetului de muzică al Bibliotecii Academiei. Debutează cu poezie în „Zorile Romanaților" (1934), pentru a colabora în presa olteană și bănățeană sub diverse pseudonime. *Cartea rănilor* (1946), *Clamor* (1969), ca și culegerile de sonete *Discobolul* (1972) și *Murmurul statuilor* (1974), sau *Profil de ivoriu* (1976) sînt tipice pentru un parnasian, versul perfect devenind un fel de suport pentru muzeistică lexicală. A scris piese în proză și versuri, pentru adulți și copii, librete pentru operete.

PREDA, Marin, 5.8. 1922, Siliștea Gumești — Teleorman. Familie de țărani. Școala primară în satul natal. Din 1937 este elev la Școala Normală din Abrud, care e transferată la Cristur — Odorhei. După dictatul de la Viena ajunge la București, unde își continuă studiile secundare. Din 1941 este corector la ziarul „Timpul", apoi funcționar la Institutul de statistică (1942) și se-

Scanned with OKEN Scanner

cretar de redacție la „Evenimentul zilei". Corector la „România liberă" (1945—1946), secretar de presă la Ministerul Informațiilor (1946), funcționar la Societatea scriitorilor (1947—1948). Activitate redacțională la „Viața Românească" (1952), al cărei redactor șef adjunct este între 1957—1958. Face parte din conducerea Uniunii scriitorilor, devenind vicepreședinte după Conferința scriitorilor din 1968. Director al editurii Cartea Românească, de la reînființarea acesteia. Debutează în ziarul „Timpul" (1942), cu schița *Pîrlitu*, varianta inițială a unui episod din povestirea *O adunare liniștită*. Cele 8 povestiri ale volumului *Întîlnirea din pămînturi* (1948, ed. rev. și ad. 1973) sînt scene rustice din viața unui sat dunărean, populat de indivizi cu structuri sufletești primare și în același timp sublimate, capabili de reacții spontane și hotărîri nete. O atmosferă fabuloasă e creată prin implicarea originală a resurselor mitologico-folclorice în realitate. Volumul este nucleul epic din care vor descinde mai toate operele sale ulterioare. În 1949 publică nuvela *Ana Roșculeț*, plasată în mediul de mentalitate semirurală al mahalalei bucureștene. Personajul protagonist, construit oarecum demonstrativ pedagogic, înfățișează tipul femeii care, prin integrarea într-o activitate productivă, se eliberează de sclavajul familial și de prejudecățile sociale, de propria resemnare în fața vieții și de tutela unei iubiri epuizate. O serie de nuvele ulterioare, situate în mediul rural, ilustrează de asemenea tema emancipării. *Desfășurarea* (1952) reflectă procesul de cooperativizare a agriculturii; tipologic, se operează disociația pozitiv-negativ, oferindu-se imagini ale unei chiaburimi criminale și tenebroase. Un oarecare idilism grevează valoarea nuvelei, dar ea rezistă totuși prin Ilie Barbu, țăran în care echilibrul moral și candoarea sînt acordate cu deschiderea entuziastă în fața noilor realități sociale, prin comicul bonom și prin utilizarea remarcabilă a resurselor limbii populare în cadrul stilului indirect liber. Aceeași problematică este reluată dintr-o perspectivă psihologizantă în *Ferestre întunecate* (1956). Vasile Bodescu parcurge și el un proces de clarificare lentă, depășindu-și tulburările irațională și spaimele confuze care-l domină în subconștient. *Îndrăzneala* (1959) acoperă aceeași suprafață socială și epică: cu o ironie binevoitoare, Anton Modan este urmărit în procesul de acomodare cu noile realități. Dar marele său roman, una din capodoperele literaturii române, este *Moromeții* (I, 1955; II, 1967). Versiunea primă a întîiului volum datează din 1949; ediții revăzute și adăugite în 1972 și 1975. Romanul este o frescă a realităților rurale din Cîmpia Dunării, cronologia avîndu-și punctul de plecare înaintea celui de al

Scanned with OKEN Scanner

doilea război mondial. El surprinde confruntări sociale de răspîntie, invizibile sau violent exteriorizate, între grupuri și indivizi, între forțe și interese opuse, angajate în lupta eternă pentru asigurarea avuției materiale în condițiile consolidării rolului capitalismului la sate. Fenomenele de dezagregare a familiei țărănești, mitologia rurală, ciclurile biologice, cosmice și profesionale, obiceiurile și tradițiile, tipologia umană țărănească, rolurile sociale din cadrul organizării satului sînt prezentate în roman cu o expresivitate rar întîlnită, sugerîndu-se totodată valoarea satului ca izvor și rezervor al vitalității naționale. Momentele vieții satului sînt trăite intens, aproape instinctual și în toate articulațiile sale specifice. În primul plan se află familia lui Ilie Moromete, din mijlocul căreia se detașează capul familiei, o personalitate socratică centripetă și iradiantă a Bărăganului, materializare ideală a unei posibilități de existență a românului. Există o pasiune a autorului pentru transcrierea expresiei decoltate, a altercației și poreclei, care, alături de selecția onomastică, reprezintă procedee artistice de mare originalitate. Cu volumul al doilea, relatarea se deplasează în anii postbelici. În centrul romanului se află acum istoria destructurării structurilor rurale tradiționale depășite și începuturile de cristalizare a noilor structuri, cu toate consecințele declanșate în plan individual și colectiv. Personajul principal fiind acum satul haotic și derutat, indivizii nu mai ocupă în economia romanului locuri favorizate: este etapa istorică a cotelor obligatorii și a primelor încercări de colectivizare. Unitatea precară a familiei Moromete dispare, devenind propria ei caricatură: tentativa bătrînului Moromete de a-și readuce fiii lîngă el reprezintă ultimul act disperat al celui care va înțelege că familia, ca simbol al forței sale, este în putrefacție sub forța unor lovituri ale destinului inexorabil. Ilie Moromete rămîne singura figură „moromețiană" a romanului, păstrîndu-și cu consecvență caracterul. Inteligență excepțională, stăpîn pe o gîndire logică și pe o filozofie fatalistă, figura centrală a primului volum devine un simplu figurant într-o rețea de evenimente ale căror sensuri îi scapă. Niculae Moromete, fiul său, căruia i se acordă o deosebită importanță, este activistul de partid înstrăinat, care nu mai aparține familiei și nici măcar colectivității satului, autorul privîndu-l de oricare dintre acele calități care au făcut farmecul tatălui. Sătenii, cunoscuți și necunoscuți primului volum, se prezintă ca o masă de figuranți de fundal într-un joc general de pasiuni, interese și revolte; au mai rămas la ei aspectele de psihologie milenară, capacitatea extraordinară de disimulare. Tragedie optimistă a istoriei, cartea judecă direct, fără compasiune, cu sin-

Scanned with OKEN Scanner

ceritate brutală, faptele care au conturat procesul de socializare a agriculturii. Ideea generală a ambelor volume este aceea că, dincolo de orice răsturnări istorice, independente de voința oamenilor, umanitatea merge mai departe pe drumul ei sinuos și obscur, antrenînd tradiții și anulînd tradiții, dar conservînd viața indiferent de formele ei. Fără simpatii afișate ostentativ pentru un individ sau o lume, pentru prezent sau trecut, M.P. redescoperă perspectiva cosmică a tragicilor antichității. Stilistic, volumul al doilea diferă de primul: sintaxa este convulsionată, proteizată, de sugestie faulkneriană, încercînd să se modeleze pe o viziune haotică asupra lumii. Se acordă o mare importanță monologului magmatic interior. O variantă purificată, *ad usum delphini*, a primului volum, va apare în 1967. Destinul familiei e apoi urmărit prin Niculae Moromete în *Marele singuratic* (1972). Personajul e dotat cu o existență dilematică și o dublă alienare, prin ruperea sa din matca familială și a satului milenar, și prin profesarea în postura de activist a unui program de transformare revoluționară ale cărui efecte îi par a fi contrarii la un moment dat scopurilor propuse. Reflecțiile acestui însingurat sînt complicate subtil printr-o poveste de iubire sfîrșită dramatic. O revenire la problematica citadină se produce cu romanul *Risipitorii* (1962, ed. a II-a rev., 1965, ed. a III-a rev. și definitivă, 1970; ed. a IV-a, rev. 1972), a cărui primă variantă este scrisă în 1956. Romanul urmărește destinele unor indivizi feluriți, care au optat pentru socialism și care își confruntă opțiunea pentru noile prefaceri cu viața lor intimă. Umanitatea prezentată, situată în anii 1951—52 ai Capitalei, este specifică răsturnărilor sociale datorate revoluției. Obiectul interesului analitic îl constituie dialectica subtilă în care sînt angajați cei care investesc în socialism și cei în care socialismul investește. Personajele sînt surprinse mai ales în momentele lor de criză, care presupun o reevaluare fundamentală a datelor existenței. Romanul nu a avut succes datorită complicațiilor epice confuze, incapacității de a descrie mediul intelectual și mai ales stilului mai mult greoi decît dens. În *Intrusul* (1968), universul tematic este acela al lumii industriale privită printr-o optică aparte. Romanul este confesiunea electricianului Călin Surupăceanu, care-și evocă într-o manieră discontinuă principalele momente ale vieții, pînă la un punct care marchează închiderea unui ciclu existențial. Pe șantierul unei construcții industriale, viața sa se confundă cu aceea a șantierului, căruia i se dăruie cu o generozitate și o candoare ce nu cunosc limitele și măsurile de precauție, urmînd exemplul inginerului Dan, care-l fascinează prin capacitatea sa constructiv-imaginativă. Reîntors în orașul de acum construit, după satisface-

Scanned with OKEN Scanner

rea stagiului militar, omul de mare puritate morală va intra într-o zonă a suspiciunii și disprețului, explicată printr-o fatalitate absurdă, și aspirațiile sale de perfecționare profesională devin irealizabile în climatul combinatului. Momentul cheie al romanului este acela al unui accident pe care personajul îl suferă, încercînd să salveze un muncitor iresponsabil căzut într-o cisternă. Actul său are drept consecințe desfigurarea fizică și, treptat, cea morală prin dezagregarea relațiilor de familie și sociale. Eroul e un „risipitor", individ cu disponibilități sufletești voliționale și de gîndire, capabil de angajări decisive, devenit prin însăși natura angajării un individ tragic, în măsura în care împrejurările împiedică dezvoltarea fertilă a opțiunilor sale. Romanul polemizează cu falsa literatură consacrată constructorilor de pe șantierele industriale, fiecare eveniment fiind privit printr-o perspectivă exact contrară viziunii tradiționale convenționale. Este vizată ideea de eroism cultivat gratuit într-o anumită epocă, apoi ideea de excepție confruntată cu mecanismul social și, în sfîrșit, efortul de idilizare a lumii industriale privită simplist, și nu în întreaga ei complexitate. *Delirul* (1975, ed. rev. și ad. în același an) e prima încercare de reexaminare obiectivă a epocii antonesciene și o dezbatere filozofică asupra istoriei: existența socială și politică supusă determinărilor contrare e privită în ansamblul european și într-un bilanț al istoriei universale și naționale, într-o încercare de a găsi explicații pentru declanșarea ultimelor conflagrații. O călătorie în Vietnam îi dă sugestia nuvelei *Friguri* (1963). Acțiunea se derulează în Indochina ocupată de francezi, dar autorul urmărește degajarea unor sensuri universale ale condiției umane, pusă în termenii dați ai luptei de rezistență; sînt abordate complicațiile psihologiei asiatice, în care candoarea și un anume rafinament amintesc paradoxal de țăranul din Bărăgan. Nuvela a impus și prin atmosfera fabulos-delirantă, prin erotismul rafinat și prin modelul de tenacitate al combatantului asiatic. Drama *Martin Bormann* (1966) are ca pretext existența faimosului criminal nazist, marcînd interesul autorului pentru subiectul cosmopolit și pentru dramele tuturor celor fără țară. *Imposibila întoarcere* (1971, ed. rev. și ad. 1972) este poate cel mai important volum de eseuri politice și literare de după război, prin analiza lucidă și de o sinceritate tranșantă a unor probleme și fenomene semnificative pentru lumea românească actuală și pentru condiția scriitorului. Elementul autobiografic e punctul de plecare pentru generalizări sociale și psihologice; profesiunea de credință a scriitorului umanist e categorică prin opțiuni și respingeri; și în acest volum apare o adevărată fascina-

Scanned with OKEN Scanner

ție față de temelé filozofiei istoriei. A stilizat traduceri din Dostoievski și Camus.

Scrieri despre: Florin Mugur, *Convorbiri cu Marin Preda*, 1973; Mihai Ungheanu, *Marin Preda. Vocație și aspirație*, 1973; *Marin Preda interpretat de...*, 1976; I. Bălu, *Marin Preda*, 1976.

PREDA, Mira, 26.6. 1925, Ocna Sibiului. A urmat o școală normală pînă în 1938, un liceu de specialitate pînă în 1946, un institut de limbă italiană, o școală de desen; desenatoare și graficiană (1949—1952), contabilă pînă în 1960, profesoară de desen, bibliotecară la Sibiu (1965—1971). Debutul în „Gazeta Sibiului" (1941). Mediocritate de expresie în poezii de o prospețime călduță, amintind uneori de panteismul imagistic al lui Blaga: *Promontorii* (1968), *Ascunsa vulnerare* (1971), *Cenușa unui ceas* (1975), *Legile zborului* (1976).

PRELIPCEANU, Nicolae, 10. 8. 1942, Suceava. Liceul la Curtea de Argeș; licența în filologie la Cluj (1966). Șef de club la Universitatea din Cluj (1967—1968), redactor la „Tribuna" din 1969. Debutează în „Contemporanul" (1961). În *Turnul înclinat* (1967), *Antù* (1968), *131 iluzii* (1971), *Arheopterix* (1973), *Întrebați fumul* (1975) poetul apare ca un moralist, dar unul care se știe neascultat și spune, de aceea, ce are de spus în glumă sau pozînd, uneori cu o duioșie desuetă, căutînd el însuși s-o discrediteze prin enunțuri parazite mesajului. Geometrizantă, poezia sa este însă un amestec de postulate euclidiene și noneuclidiene, ea dă sentimentul secătuirii lumii prin abotractizare, dar nu și pe acela al coerenței ei structurale. Stilul este telegrafic: lipsesc instrumentele gramaticale și ortografice, circumstanțele; laconismul, rezultat la nivelul juxtapunerii de propoziții, devine automat un factor de producție masivă a falselor silogisme înlănțuite în lungi panglici care se derulează obsedant. *Vara unui fost campion de pian* (1973) conține un ciclu de povestiri lirice și cinice despre un bărbat care oscilează problematic între individualism și colectivism. Un volum de interviuri literare: *Dialoguri fără Platon* (1976).

PRISNEA, Constantin, 2. 2. 1914, Botoșani — 22.4. 1968, București. Familie de muncitori. În 1931 se înscrie la Facultatea de științe din Iași. În aceeași vreme colaborează la „Cuvîntul liber", „Manifest", „Clopotul" și editează el însuși revista „Slova". Din 1937 este membru al P.C.R.; după Eliberare ocupă funcții administrative superioare. În ultimii ani ai vieții este redactor șef la „Albina". Volume de reportaje: *După alungarea faraonilor* (1957), *Însemnări din țară nouă* (1959), *Țara vinurilor* (1961, o nouă ediție, în 1963: *Țara vinurilor, adăugită, pritocită și limpezită într-o a doua ediție*), *Și noaptea credeau în lumină* (1964), *Catedrala scufundată* (1968). Cărțile sale relatează cu obiectivitate uneori statistică evenimente semnificative pentru schimbările sociale din noua orînduire. *Țara vinurilor*

Scanned with OKEN Scanner

este „un îndreptar oenologic și totodată un ghid turistic prin podgoriile țării".

PROTOPOPESCU, Alexandru, 30.8.1942, Fălticeni. Fiul unui profesor. Liceul terminat în 1960 și studiile filologice în 1965, la Iași. A fost preparator la Institutul pedagogic din Constanța pînă în 1967, apoi redactor la „Tomis". Debutul în „Iașul literar" (1960). Poezia din *Exilul imaginar* (1968) este aceea a unui bun cititor, profesionist, de poezie. Eseuri critice bine scrise despre literatura contemporană în *Volumul și esența* (1973).

PURCARU, Ilie, 6. 11. 1933, Rîmnicu Vîlcea. Familie de profesori. Absolvent al Școlii de literatură „Mihai Eminescu". Redactor la „Scînteia" pînă în 1958, apoi, alternativ, la „Scînteia tineretului", redactor șef la „Ramuri" pînă în 1969 și redactor șef adjunct la „Tribuna României (1972—1974), redactor la „Flacăra". Debutul literar în „Contemporanul" (1950). Temperament liric, metaforizant-decorativ, I.P. s-a consacrat cu deosebire reportajului de tip monografic și publicisticii politice: *Zile fierbinți* (1955, în colab.), *Harpe și ape. Album dunărean* (1962), *Ev nou în Țara Banilor* (1963), *Escale spre noi înșine* (1966), *Focuri în junglă* (1968), *Poezie și politică* (1972), *Țara Banilor* (1973), *Un elefant pentru doi oameni, Scurt periplu prin civilizațiile tinere ale planetei* (1973), *Asaltul* (1974), *România — convergențe la universal* (1975), *Încă 5 km pînă la apele vii* (1976). În volumul colectiv *Colocvii. Artistul și epoca sa de la I.L. Caragiale la Eugen Barbu* (1964) compune un număr de portrete de scriitori. Poezia unui fantezist baroc prin ornamental, bizarerie culturală, picanterie, rime și subtitluri în *Bunica Beps* (1974).

R

RACHICI, Dimitrie, 6.3.1934, Călugăreni — Arad. Familie de țărani. Liceul de băieți nr. 1 din Arad. Institutul pedagogic din Timișoara este prelungit la secția rusă a Facultății de filologie din București, licența în 1963. Redactor la revista „Colocvii". Placheta *Între mare și cer* (1964) prezintă preocupări tematice diferite, omogenizate printr-un timbru liric fără strălucire. Poezia sa discretă e a solitarului care tatonează de unul singur realitatea. *Dinamica secundă* (1968), *Absolvo te* (1970), *Căldura pămîntului* (1972), *Întindere solară* (1973), *Într-un auz de floare* (1974), *Teritoriul unui surîs* (1976) accentuează caracterul reflexiv, în care este implicat un anumit grad de fatalism și nebulozitate a sentimentului; se caută frumosul în microcosm și în penibil; formele de expresie concentrate, de tip oriental, sînt cele mai reușite. O carte pentru copii; *Tîrlici* (1967).

RADINA, Mircea, 30.9.1926, Craiova. Familie de țărani; studii filologice începute la București. A început prin a schematiza realitatea contemporană, a continuat schematizînd și în domeniul literaturii de aventuri sau militare: *Conducta de pe Dealul Mare* (1950), *Oameni în mers...* (1956), *Strada Z, numărul 4* (1967), *Milioanele lui Belami* (1969), *Cei patru și noaptea* (1971), *Naufragiul „Egretei"* (1974), *Păianjenul își țese pînza* (1976).

RADU, Dumitru, 11.2. 1937, Călărași. În 1954 termină liceul „Aurel Vlaicu" din București; în 1960 studiile politehnice. A fost maistru la uzinele „Semănătoarea" (1960—1961), șef producție la Teatrul Municipal (1961—1962), inginer mecanic (1962—1963), șef producție la „Ascensorul" (1964—1966), apoi scriitor

profesionist. Debutează în „Gazeta literară" cu un fragment din piesa *Portocala verde* (1966), care, alături de *Bătături, bătături de fiecare zi*, *Vizaviul*, *Păsările* și *A 8-a zi dis-de-dimineață* (1968), s-ar înscrie în sfera unui teatru absurd, făcut cu spirit și cu aluzii la actualitate.

RAHOVEANU, Ion, 5.10. 1928, Răhău — Alba. Liceul teoretic „Mihai Viteazul" din Alba Iulia absolvit în 1948; licența la Facultatea de filologie din Cluj (1955). Redactor la „Tribuna" (1957—1970), apoi bibliotecar. Debutează în „Lupta Ardealului" (1948). În *Creanga de măslin* (1961), *Cerul dintre noi* (1963), *Strada mică* (1964), *Țară de cîntec* (1966), *Decolare* (1967), *Zodie milenară* (1968), *Lacrimi pe spadă* (1969), *Rugul paliditățiî* (1973), *Imn copilăriei* (1973), *Orizontul regăsirilor* (1976) apar motive și sentimente generale față de peisajul industrial, agricol sau cosmic; particulară este vocația cerebralizării nesistematice, a meditației păstoase impersonale și fără orgoliul logicii, în care totul capătă semnificații egale prin absența unei ordini de ierarhizare; apar și imagini de substrat, gîndirea neguroasă capătă un număr de înregistrare în registrul istorismelor. Reportaje despre Hunedoara: *Între cetăți și rîuri* (1965).

RAICU, Alexandru, 18.6.1914, Hîrșova. Studii liceale terminate în 1932; Facultatea de litere la București, licența în 1937; profesor la liceele „Aurel Vlaicu", „M. Basarab" și la Liceul de construcții civile, între 1937—1944, apoi ziarist și redactor la „Seara", „Capitala", „Fapta", „Națiunea", „Frontul plugarilor", „Agerpres". A scos revista „Pegas" (1932—1935). Debutul în „Limba română" (1932), cu o schiță. Un număr de volume oscilează între simbolism și asprimea argheziană: *Vitralii* (1936), *Hronic* (1939), *Cîntec de țărînă* (1939), *Cetăți înecate* (1941). *Sosesc romantic* (1968), *Necunoscutele scrisori de dragoste ale preadevotatului slujitor Alexandru* (1971), *Rondelul grădinii de sidef* (1974), *Anotimpul zăpezilor* (1975), *Viața, cîntecele și speranțele cioplitorului de barcaze* (1976) sînt volumele unui poet romanțios moderat, care încearcă orice teme și forme, dar cu succese mici. În romanul *Puntea din vale* (1949), băiețașul Ion Bălan, ajuns în timpul secetei la un hangiu bucureștean, devine brigadier, pentru a se întoarce apoi în satul natal. Memorialistică picantă și cu valoare pentru istoria literară în *Luminile oglinzilor* (1974). Pentru copii: *Un alai la pescuit* (1972).

RAICU, Lucian 12.5.1934, Iași. Fiul unor mici negustori. Liceul teoretic din Bîrlad; se înscrie la Facultatea de filologie din București, în 1951, trece apoi la Școala de literatură „Mihai Eminescu" (1952—1954), de unde se reîntoarce la facultate în 1955—1958. După o perioadă de publicistică moldovenească, e redactor la „Gazeta literară" și „Româ-

nia literară". Cronicile literare semnate de L.R. definesc un spirit afirmativ, pozitiv chiar atunci cînd se ocupă de cărți mediocre. Vocația sa de netăgăduit este aceea de analist minuțios, care refuză polemica. Observațiile critice, obiecțiile sînt rare, iar atunci cînd sînt făcute, sînt avansate cu o timiditate extremă: se simte dragostea și stima față de carte și creatorul ei. Eseul *Liviu Rebreanu* (1967) este o succesiune de analize meticuloase ale romanelor, din care se extrag ideile necesare unui sistem estetic general; se caută categorii și obsesii care particularizează opera: spiritualitatea specifică, fatalitatea și destinul în viziunea lui Rebreanu, rolul subconștientului și al erosului, magia, supunerea la realitate. Un fel de psihocritică e evidentă în *Structuri literare* (1973) și în *Critica — formă de viață* (1976) unde se analizează cărți și opere, căutînd să extragă nuclee interne; uneori volutele verbale ascund opiniile sau ideile; alteori le ascund numai inexistența. *Gogol sau fantasticul banalității* (1974) e un eseu care ține seama exclusiv de operă: principiul care ar conduce opera ar fi inconsistentul unei lumi obiectuale, nimicul care se agită, absurdul unei realități inexplicabilă în esență.

RAJKOV, Svetomir, 17.1.1921. Diniaș — Timiș. Scriitor de naționalitate sîrbă. Tipograf la Timișoara (1935—1950) și București (1950—1952), redactor la „Banatske novine". Debutul în ziarul „Pravda" (1949). Prozator care-și folosește experiența de viață în nuvele și romane despre trecut și contemporaneitate: *Zile furtunoase* (1952), *Drumul luminos* (1953), *Marea de aur* (1954), *La răscrucea vieții* (1956), *Cînd vin ploile* (1959), *Povestiri* (1961), *Secvențele vieții* (1966), *Pașii* (1974), *Trec zilele* (1976), *Se face ziuă* (1964), în 1972 cu titlul *Nu curge rîul unde-a curs* este primul roman în sîrbo-croată din România, ocupîndu-se de problemele satului în transformare socialistă. În limba română: *Lampa cu abajur* (1972).

RALEA, Mihai, 1. 5. 1896, București — 17. 8. 1964, Berlin. Liceul internat din Iași absolvit în 1914. Licența în litere și drept la Iași (1919). După obținerea licenței se deplasează la Paris, unde studiază la *École Normale Superieure*; își ia în patru ani (1919—23) doctoratul în filozofie la Sorbona, cu teza *Ideea de revoluție în doctrinele socialiste*, publicată, cu modificări, sub titlul *Revoluție și socialism* (1923), și în drept, cu teza *Proudhon, concepția despre progres și atitudinea socială*. Reîntors în țară, va fi mai întîi, la Iași, asistent la catedra profesorului de filozofie Ion Petrovici, căruia îi conduce seminarul, apoi conferențiar la Catedra de pedagogie socială, profesor la Catedra de psihologie și estetică, creată pentru el. Din 1933 va fi fără întrerupere director, mai întîi împreună cu George Călinescu, la „Viața Românească". În 1939 i se transferă postul de conferențiar

Scanned with OKEN Scanner

la Catedra de estetică și critică literară. În aceeași vreme se va angaja în viața politică, intrînd în conducerea Partidului Național Țărănesc, care se va alătura mai tîrziu Frontului patriotic antihitlerist. Condamnat la o detenție în lagărul de la Tg. Jiu pentru că se ocupă cu angajarea de avocați pentru luptătorii comuniști arestați, M. R. va fi unul dintre inițiatorii memoriului semnat de intelectualii progresiști prin care se cerea ieșirea României din război. După Eliberare îndeplinește funcții politice și culturale dintre cele mai înalte: ministru al artelor în guvernul doctorului Petru Groza, ministru al României în S. U. A., deputat, vicepreședinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale, iar din 1963 membru al Consiliului de Stat, Președinte al Comitetului Național pentru Apărarea Păcii, membru în Consiliul Mondial al Păcii, președinte al comisiei naționale pentru UNESCO, al grupului național român pentru Uniunea Interparlamentară; academician, director al Institutului de psihologie al Academiei și șeful Catedrei de psihologie de la Universitatea din București. În 1916 colaborează la „Studii filosofice". Va trimite cu regularitate *Scrisori din Paris*, de la primele eseuri dovedindu-și și definindu-și clar personalitatea. Fie că-și ia subiectele din filozofia culturii, sociologie, estetică, antropologie, critică literară sau politică, M. R. impune o manieră eseistică întotdeauna cu remarcabile însușiri literare. La rîndul lor, eseurile literare se bazează pe cunoștințele științifice și în genere pe poziția sa ideologică și politică specifică unui radicalism burghez de stînga, care încearcă să concilieze autonomia individului cu subordonarea sa unei colectivități independente de voința individuală. Spirit prin excelență antidogmatic, fără sistem, dar strălucitor, el va accepta toate acele idei utile acestui ideal, dînd uneori impresia de pluralism ideologic. În sociologie va fi influențat mai ales de Emile Durkheim, preferînd studiul empiric al societății, pe care o vede ca un ansamblu de credințe colective, de idei prioritare bazei economice. Progresul democrației ar fi dat de manifestarea libertății individuale și a deosebirilor armonioase dintre indivizi, situîndu-se astfel împotriva formelor goale ale democrației nihilismului doctrinar și tradițiilor balcanice. Ideile poporaniste ale unor C. Stere și G. Ibrăileanu, între care s-a format, își vor fi spus cuvîntul în formația sa sociologică, dar M. R. rămîne dincolo de orice influențe un apărător al demnității intelectuale, al umanismului și democrației, chiar atunci cînd acceptă filozofiile discontinuității, pe care le găsește specifice generației sale: *Democrație și creație* (1926), *Contribuții la știința societății* (1927), *Istoria ideilor sociale* (1930). În psihologie va fi mai ales adeptul lui Pierre Janet, reprezentant al unui beha-

Scanned with OKEN Scanner

viorism ameliorat printr-o perspectivă sociologizantă asupra „atitudinilor" umane. Ideile generale vor fi prezentate în *Problema inconștientului* (1925) și în *Ipoteze și precizări în știința sufletului* (1926), unde se ocupă de personalitate, subconștient, relațiile dintre imagine și gîndire, ideea de timp, simbolul în conștiința modernă, subliniind influența societății asupra reacțiilor individului. Dar opera sa fundamentală rămîne *Explicarea omului* (1946), „încercare de antropologie filozofică", avîndu-și un punct de plecare în eseul *Definiția omului*, din 1928. Aici, M. R. va dezbate principalele probleme ale civilizației umane, de la cele economice la cele artistice, ideea de bază fiind aceea că omul se supune principiului *amînării*, în exclusivitate uman: „omul este un animal care-și poate amîna sau opri acțiunile". Orice act uman are ca atribute esențiale *demonismul* și *ascetismul*, care conferă nota morală: omul este animalul care nu se supune niciodată fără rezistență unor presiuni ale sistemului social, dar pe de altă parte el își creează obstacole pentru a dobîndi astfel noi libertăți într-o dialectică a progresului. Alte studii ulterioare vor preciza și îmbogăți sistemul expus: *Contribuții la studiul influenței factorului istorico-social asupra senzațiilor* (1954) și mai ales *Psihologia și viața* (1958), în care teoretizează existența a cinci comportamente fundamentale ale omului: înțelegerea, amînarea, compensația, simulația și invenția. În estetică este eclectic și fragmentar: *Curs de estetică* (1943), *Prelegeri de estetică* (1972). În critica literară, M. R. impune cozeria și eseul literar cu o strălucire nemaiîntîlnită în epocă, dar o face ocazional și fără metodă, obiectele atenției fiind dintre cele mai diferite. El reprezintă direcția sociologică, psihologică și chiar antropologică în critică, aplicîndu-și ideile din aceste domenii, acordînd prioritate conținutului de idei și nu formelor de expresie, pe care pur și simplu le ignoră. Va avansa puncte de vedere inedite, în formulări frapante, dar nu le va specula prin sistematizare. Asociațiile și disociațiile sînt surprinzătoare; erudiția pedantă lipsește cu desăvîrșire, dar eseul său strălucește prin siguranța și laconismul diagnosticului. Nu există aproape problemă, temă sau scriitor modern în legătură cu care să nu-și spună opiniile: clasicismul și romantismul, scriitori naționali și străini, îl atrag deopotrivă. Chiar atunci cînd ideile nu sînt noi, M. R. le expune mai clar și mai șocant decît alții. Predomină adeseori focurile de artificii ale paradoxului. Majoritatea eseurilor vor fi adunate în volumele *Interpretări* (1927), *Comentarii și sugestii* (1928), *Perspective* (1928), *Atitudini* (1931), *Valori* (1935). Alte culegeri, bizuindu-se pe cele vechi, vor forma seria de *Scrieri din trecut*, „În literatură, artă și filozofie" (I—III, 1956, 1957, 1958) și *Portrete, cărți, idei* (1966). Eseul *Anatole*

France (1955) aparține aceleiași categorii de opere. De o valoare deosebită, întrunind în cel mai înalt grad trăsăturile stilului său, este amplul eseu *Cele două Franțe* (1956), operă oarecum didactică, la scrierea căreia este ajutat de D. I. Suchianu și în care, printr-o abundentă cantitate de referințe de istorie, economie politică, filozofie, artă și literatură, încearcă să fixeze un portret psihologic și sociologic al Franței eterne, caracterizată după el printr-un dualism generator de opoziții dialectice. Nu se ignoră nici o poziție, totul concură pentru a da o explicație istorică, științifică spiritului de negație și contradicție considerat principala caracteristică a sufletului național. M. R. este și un mare călător: *Memorial* (1930), *Nord-Sud* (1945), *În extremul occident* (1955). Notele sale de drum nu sînt pentru cel care teoretizase în eseuri voiajul ca mijloc de deconectare din chingile obsesiilor și civilizației, pretexte pentru a raporta acumulări culturale sau pentru a se impune pe sine însuși, cît ocazii de a fixa prin detalii de civilizație psihologia locurilor și a popoarelor respective. Va descoperi mai ales fastuosul, senzualitatea violentă, plăcerea de a vedea și simți; uneori reflectă psihologia românului în raport cu locurile vizitate. Limbajul este exact, dar de o exactitate pitorească și colorată cu o mare forță de sugestie. Va publica reflecții, aforisme, în genere notații în sensul moraliștilor clasici francezi, atît de iubiți de el, grupate în ciclurile *Disociații (Scrieri din trecut*, II) și *Reflecții* (idem, III). În 1972 apare primul volum de *Scrieri*.

A.O.: *Formarea ideii de personalitate*, 1924; *Înțelesuri*, 1942; *Între două lumi*, 1943; *Istoria psihologiei*, 1958; *Sociologia succesului*, 1962 (în colab. cu T. Hariton), *Introducere în psihologia socială*, 1966 (în colab. cu Tr. Herseni).

Scrieri despre: T. Popescu, *Idei estetice în scrierile lui Ralea*, 1974; Petre Anghel, *Mihai Ralea, vocația eseului*, 1973.

„RAMURI“, revistă de cultură din Craiova. Apare lunar, în 24 de pagini, cu nr. 1/1974 în 16 p. „R.“ aspiră să continue tradițiile vechii reviste craiovene cu același titlu. Primul număr în august 1964. Un salut deosebit de călduros este adresat de Tudor Arghezi. Un editorial al redacției trasează sarcinile și consemnează angajamentele convenționale ale revistei. Redactor responsabil este Ilie Purcaru. Primul colegiu de redacție: C. Baban, Ion Bîrzu, Călin Florian, Eugen Constant, Teodor Costin, Sina Dănciulescu, Petre Dragu, Ion Firu, Ion Giubelan, Ilarie Hinoveanu (secretar responsabil de redacție, apoi redactor șef adjunct), Mircea Oprean, C. D. Papastate, C. S. Nicolaescu-Plopșor, Silviu Pușcașu, Ion Schintee. Prezentarea grafică, de gust și efect, aparține lui Benedict Gănescu. Revista are un profil larg, complex, ocupîndu-se de cele mai variate aspecte ale realității regionale. Articole, eseuri, reportaje, anchete au drept obiectiv aspecte și probleme ale

Scanned with OKEN Scanner

activității din regiune. Articole de mare valoare din domeniul etnografiei, folclorului și istoriei sînt semnate de personalități notorii ale vieții noastre științifice. Publică frecvent studii de sociologie Traian Herseni, printre alți colaboratori ai revistei numărîndu-se P. Popescu-Neveanu, Mihnea Gheorghiu, Al. Balaci, Adrian Maniu. Un ciclu de articole consacrate filozofilor și mișcării filozofice românești interbelice e publicat în perioada 1967—1968. Spațiul literar este inițial excelent reprezentat. Reportaje publică Ilie Purcaru, Lucian Zatti, R. Severin, Paul Anghel, N. Dragoș. Proză: Mihai Pelin, Lucian Zatti, Ștefan Bossun, Vasile Băran etc. Poezie: Eugen Constant, Ilarie Hinoveanu, Marin Sorescu, Sina Dănciulescu, Nadina Cordun, Ștefan Bănulescu. Partea de critică și istorie literară este susținută de nume importante sau de altele consacrate de revistă: Șerban Cioculescu, Al. Piru, C. D. Papastate, Ion Biberi, G. Ivașcu, C. Stănescu. Cronica literară ajunge la o oarecare strălucire prin Mihai Ungheanu, în aceeași măsură pertinent și curajos. Publică amintiri literare Mihai Cruceanu și alții. Merită să fie amintite anchetele: asupra poeziei, din 1965, sau sociologiei literaturii. Una dintre rubricile de interes este *Ecuații critice*. Mai pot fi menționate inedite publicate și traducerile de lirică universală, colaboratorii fiind Ion Caraion și Geo Dumitrescu. De o mare valoare este activitatea lui M. R. Paraschivescu, care susține mai întîi o rubrică de *Corespondență*, consacrată tinerilor începători în literatură, pentru ca ulterior să inițieze un supliment literar intitulat *Povestea vorbei*, unde va prezenta o pleiadă de poeți și prozatori tineri, la a căror impunere va contribui dealtfel, încercînd o reabilitare a poeziei suprarealiste și a literaturii onirice, nu lipsită de succes. Sectorul de o deosebită valoare rămîne acela de critică literară, curajoasă și refractară impostorii sau falselor valori, și cel literar, care a preferat modalitățile moderne. Din mai 1969, conducătorul e Al. Piru, singurul nume consemnat din februarie 1973 pînă în iulie 1974, cînd e prezent din nou colegiul redacțional: M. Pelin (redactor șef adjunct), R. Diaconescu, Traian Pop. Se publică de acum puțină beletristică, atenția fiind orientată spre critică și istorie literară. O falsă cronică literară e semnată de Al. Piru, rareori preocupat de fenomenul literar curent, publicîndu-și în schimb articolele despre poeții contemporani. Cartea de critică e discutată arbitrar și vanitos de G. Gheorghiță. Eseuri literare semnează cu regularitate Ov. Ghidirmic. Alți colaboratori sînt Al. Balaci, A. Marino, E. Negrici, G. Gibescu, V. Bibicioiu, F. Băileșteanu, G. Sorescu, în ultima vreme Marin Sorescu. Florea Firan publică articolele despre scriitorii olteni sau oltenizați, iar I. Hinoveanu convorbirile sale cu scriitori. Articole de istorie lite-

Scanned with OKEN Scanner

rară numeroase sînt semnate de universitari din București. Interesantă e corespondența revistei cu scriitorii interbelici. Ultima pagină, *Meridiane*, e consacrată fenomenului cultural și literar străin. Poșta redacției e privită cu indiferență, de unde și lipsa unui titular nominalizat. În ultima vreme, revista a publicat mai ales articole și eseuri generale pe teme istorice, politice și culturale.

RARIȘTE, D. (Dimitrie Florea), 21. 5. 1914, Ilișești — Suceava. Liceul „Ștefan cel Mare" din Suceava, terminat în 1933; literele la Iași, în 1939; profesor la Iași, Suceava, Sf. Gheorghe, Siret, Breaza, Cîmpulung, Baia ș. a. Simbolist și parnasian în *Maria Magdalena* (1937), *Rătăcire prin vis* (1941) și în sonetele din *Valuri împietrite* (1941); după Eliberare cîntă patetic momente ale luptei seculare contra exploatării: *Bobîlna* (1950), *Doja* (1952). Un eseu: *Conștiința artistică la Tudor Arghezi* (1939). A tradus din Nekrasov.

RAȘCU, Ion M., 31. 3. 1890, Iași — 6. 12. 1971, București. Fiul unui profesor de desen. Liceul și Facultatea de litere la Iași, oraș în care conduce revista „Versuri și proză" (1911—1916). A fost elev al Școlii Fontenay-aux-Roses condusă de N. Iorga (1925—1929). Reîntors în țară, e profesor suplinitor la Iași, Tecuci, Bîrlad, Brăila și titular la Focșani și București, unde editează revista „Îndreptar" (1930—1931). Debutează cu o traducere a poemului *Polyphem* de A. Samain (1911). Volumele *Sub cupole de vis* (1913), *Orașele dezamăgite* (1914), *Neliniști* (1927), *La Lisieux cu sfînta Tereza* (1934), *Renunțările luminoase* (1939), *Vibrări* (1935) și *Poeme* (1967) definesc un simbolist format în atmosfera cercului de la „Viața nouă": poetul este un erudit și un sentimental delicat, evocă o copilărie pierdută, provincia statică și peisajul citadin. Reveria, visul, contemplația sînt stările lirice predilecte, prolixe, dar prinse în versuri impecabile de album. Autor al unor *Convingeri literare* (1937) și al unui volum de *Amintiri și medalioane literare* (1967), consacrat în cea mai mare parte prietenilor săi G. Bacovia și G. Ibrăileanu: amintirile depășesc convenția obișnuită, fiind adevărate exegeze ale operelor, scrise elegant și destul de distant pentru a nu fi utile. Alte studii privesc învățămîntul sau istoria literară: *Cum se dezorganizează învățămîntul?* (1933), *32 opere din literatura română* (1933), *Eminescu și Alecsandri* (1935), *Convorbiri literare* (1937), *Alte opere din literatura română* (1938), *Eminescu și cultura franceză* (1976).

RAȚIU, Iuliu, 20. 7. 1930, Tîrzii—Vaslui. Facultatea de pedagogie și psihologie, cu diploma în 1952; din 1948 este redactor la „Îndrumătorul cultural"; lucrează la Consiliul Național al pionierilor de la înființarea acestuia. Debutul în „Revista elevilor" (1948). În aceeași vreme scrie

Scanned with OKEN Scanner

și texte pentru cîntece de masă, iar mai tîrziu broșuri de popularizare: *Floare de pe Bărăgan* (1965). Majoritatea cărților sale sînt născute din dorința de a vorbi instructiv-educativ despre și pentru copii sau tineret: *O nemaipomenită colivie* (1961), *Uluitorul zbor al rachetei Excelsior II* (1963), *Soarele din peșteră* (1966), *Planetă de adolescent* (1967), *Clasa în care nu se întîmplă nimic* (1968), *La revedere, Făt-Frumos* (1969), *Ah, acești adolescenți!* (1970), *Dincolo de joc* (1972), *Anotimpul dragostei* (1973), *Împărăția de zahăr* (1974), *Enigma florii albe* (1975).

RAUS, Valentin, 22.12.1918, Bistrița Bârgăului — Bistrița-Năsăud. Liceul absolvit în 1939; studii medicale sfîrșite în 1944; asistent medical la Bistrița (1944-1954), inspector regional (1958—1967), director al Casei de cultură (1967—1968) și secretar de redacție al ziarului „Ecoul" din același oraș. Debutul în „Tribuna Ardealului" (1940). Volumul de nuvele *Pe lîngă păcat* (1942) rămîne fără ecou, ca și povestirile din *Fata din pădure* (1960), *Comoara* (1967) sau *Vopsește-ți părul castaniu* (1968); teme din repertoriul clasic și contemporan sînt tratate simplu; notația e seacă, substratul moralizator nu lipsește; cele mai reușite personaje sînt cele cu o structură psihică rudimentară.

RĂDĂCEANU, Lothar, 19. 5. 1894, București — 24. 8. 1955, idem. Cercetător de formație marxistă, care s-a ocupat cu deosebire încă din tinerețe de aspectele teoretice ale literaturii. În problemele de istoria literaturii germane a fost un specialist calificat. *Umanitarism și socialism* (1922) e un volum de polemici în care, alături de Eugen Relgis, dezbătea probleme fundamentale ale culturii moderne. *Studii literare marxiste* (1946) și *Probleme de istorie a literaturii germane* (1956) merg în sensul tradițiilor criticii și istoriei literare marxiste germane.

RĂDULESCU, Banu, 12.2.1924, București. Colegiul național de la Mînăstirea Dealu, absolvit în 1943. Facultatea de medicină, seria 1943—1949. Între 1957—1962 e medic la sanatoriul din Geoagiu, ulterior la București. Colaborări între 1941—1945 la revista „Flamuri" din Craiova și „Viața socială C. F. R." *Dincolo de așteptare* (1967) e o culegere de nuvele, în majoritatea lor evocînd momente ale rezistenței față de fascism în lagăre de concentrare și închisori. Relatarea febrilă și sacadată, dramatizarea stilistică a unor întîmplări erotice din diferite medii spirituale și profesionale reapar în nuvelele volumelor: *Lumină și piatră* (1971) și *Oameni și oameni* (1973). În romanul *Verdictul* (1970), problema cercetată de o juristă, dificilă de rezolvat penal, se insinuează în propria viață familială, sugerîndu-se complexitatea determinărilor de argumentare și alegere a unei soluții de calificare a actelor altora.

Scanned with OKEN Scanner

Fără interes e romanul *Păsările mari nu cîntă* (1976).

RĂDULESCU, Corneliu, 25. 10 1937, Coșuleni — Botoșani. Liceul absolvit la Alba Iulia (1954); studii de slavistică terminate în 1959 și de filologie română în 1970, la Cluj. Profesor la Orăștioara și Lupeni. Proză cu subiecte contemporane, evidențiind legăturile dintre etic și erotic prin probleme de conștiință: *Vara* (1972), *Prin defileu* (1975).

RĂDULESCU, Dorina, 23. 5. 1909, Roznov — Neamț. Romanul *Vîrtej* (1964, 1973) se află la intersecția autobiograficului cu ficțiunea: el urmărește formarea unei femei militante, începînd cu copilăria din tîrgul moldovenesc și continuînd cu experiența Capitalei și a războiului antifascist. *Adevăr și fantezie* (1970) este o culegere de publicistică, impresii de călătorie și evocări, unele fiind din 1935.

RĂDULESCU, Neagu, 26.12. 1912, București — 3. 2. 1972, idem. Studii liceale la „Sf. Sava"; licențiat al Facultății de litere și filosofie. Debutează în revista liceului cu poeme în proză și caricaturi. Tipărește cîteva reviste: „Ramuri fragede", „X. 4" (1931), „Herald" (1933). Debutul editorial îl constituie romanul *Dragostea noastră cea de toate zilele* (1934); publică apoi *Nimic despre Japonia* (1935), *Sînt soldat și călăreț* (1936), *4 pe trimestrul 2* (1941), *Fetele au crescut* (1946), *Napoleon fugea repede* (1946, ed. rev. în 1970), *Viața în patru labe* (1946), *Paiațe* (1948), *Un balon rîdea în poartă* (1968). Romanele și nuvelele sale se înscriu în perimetrul literaturii de moravuri; toate punctele de aglomerare sau de agrement colectiv, de la pensioane la varieteuri și de la stadioane la stațiuni balneare își au prin prozator un pictor fidel și jovial; iubirea ca o comuniune sau contract ține de picanterie. Absența unei ordini morale convenționale este compensată prin ordinea firescului biologic; prostia și suficiența sînt atribute ale notabilităților și ale celor înșelați. Scrisul său precis se întinde afectiv între agresivitatea sarcasmului și sentimentalismul poetizat. În *Turnul Babel* (1940) și *Turnul Babel-serie nouă* (1967—1968, în „Luceafărul" și „Argeș") sau în *Jurnalul unui caricaturist* (1970, în „Săptămîna"), lumea literară românească este privită prin autorii ei deveniți mai reali prin ipostazele lor caricaturale. Este creatorul cîtorva cărți pentru copii: *Neagu Beagu Cotoiagu, Luluța Pămpărluța, Marinică Mănîncă Tot.* Un volum de *Teatru în bețe* (1944); un altul e intitulat *Fotbal cu pîine* (1971). Activitatea literară se îmbină cu aceea de caricaturist; între 1931 — 1939 are cîte un salon anual. Cîteva albume: *Neagu* (1937), *Un creion pe stadion* (1968), *Din fotoliul 13* (1969). O selecție de nuvele: *Un calîr bine crescut* (1970, ed. rev. 1972).

RĂDULESCU-LEMNARU, Nicolae, 14. 10. 1908, Sălciile — Prahova. Școala pedagogică din

Scanned with OKEN Scanner

Buzău absolvită în 1927, Facultatea de matematică la București; profesor la Ploiești. Animator literar al orașului Ploiești, unde conduce cenacluri și editează două reviste înainte de Eliberare. *Figurine* (1935) și *Strămoșii* (1936) cuprind teatru pentru copii. În *Primăvară tîrzie* (1968) sînt versuri elevate în gîndire și sentiment, prin rime și imagini lirice comune. *Povestea caporalului Filip* (1970) e o ipostază a literaturii de război tradiționale; proză pentru colecții militare în *Ruinele castelului* (1972) și pentru copii în *Ursulețiii lui Rădună* (1973). Un roman istoric: *Fiica lui Zoltes* (1975).

RĂU, Aurel, 9.11. 1930, Josenii Bîrgăului — Bistrița-Năsăud. Liceul la Năsăud (1942—1945), Bistrița (1945—1947) și Cluj (1947—1949). Licența în filologie la Cluj (1953). Redactor șef al revistei „Steaua", la care lucrează din 1949. Deputat în Marea Adunare Națională (1966—1975). Debutează cu versuri în suplimentul cultural al ziarului „Lupta Ardealului" (1949). Placheta *Mesteacănul* (1953) conține improvizații pe teme sociale. Vor urma: *Focurile sacre* (1956), *Unde apele vorbesc cu pămîntul* (1961), *Jocul de-a stelele* (1963), *Stampe* (1964), *Pe înaltele reliefuri* (1967), *Turn cu ceas* (1971), *Zeii asediați* (1972), *Micropoeme* (1975), *Cuvinte despre vămi* (1976). În 1967 îi apare un volum selectiv: „Cele mai frumoase poezii". Temperamentului contemplativ și echilibrat îi convine poezia de notație, retorismul ceremonios, seninătatea pastelului, poezia rememorărilor, reportajul liric armonios, emoțiile spiritului și reveriile în care obiectele capătă aureola transcendentului. Animist și panteist, căutător de inefabil dar nu de structuri labile, obsedat de echilibrul albului, conciliind imaginile dinamice ale prezentului cu acelea de album, A.R. refuză calofilia și convenția; metaforele îi rămîn necunoscute, ca și erotismul, și impresiile declanșate de lucrurile cele mai simple sînt prinse cu simplitate și exactitate civilizată. Mișcările insesizabile ale ciclurilor naturale găsesc prin el remarcabile posibilități de transcripție. Activității de poet îi adaugă pe aceea de eseist, aplicat la domeniul poeziei universale. *Elogii* (1968) și *Trei poeți. Perse, Machado, Kavafis* (1972) definesc un spirit fin de comentator, prin care însăși lirica sa poate fi explicată. A tradus din Machado (1964), Seferis (1965), Saint-John Perse (1969), A. Blok, Kavafis. A îngrijit și prefațat ediții din Ion Pillat, Lucian Blaga, Vasile Voiculescu. Notele de voiaj din *La marginea deșertului Gobi* (1964, ed. rev. 1970) și *În inima lui Yamato. 9 priviri lirice asupra Japoniei* (1973) fac corp comun cu întreaga sa operă prin viziune și stil. Un volum similar de *False proze* (1972). A mai dat un volum de *Convorbiri cu scriitori* (1976).

RÂPEANU, Valeriu, 28.9. 1931, Ploieștiori — Prahova. În 1950

Scanned with OKEN Scanner

absolvă Liceul „Sf. Petru și Pavel" din Ploiești, iar în 1954, Facultatea de filologie din București. Activitate redacțională la „Gazeta literară" (1954—1959), „Luceafărul" (1959 — 1962) și „Scînteia" (1962 — 1969), unde este succesiv redactor, șeful secției literare și redactor șef adjunct. Vicepreședinte al Comitetului de Radio și Televiziune (1970—1972), apoi director al Editurii Eminescu. Primele cronici și articole în „Gazeta literară" (1954). *George Mihail Zamfirescu, Schiță monografică* (1958) este una dintre primele tentative mai ample de reconsiderare a operei controversatului romancier și dramaturg. Monografia *Al. Vlahuță* (1964), scrisă pe baza unei largi documentări, epuizează subiectul propus. Locul lui Vlahuță în istoria literaturii, este după el, acela al „proletarului intelectual", poetul fiind urmărit în contextul politic și cultural al epocii, de la legăturile cu „Junimea" pînă la acelea cu cercurile socialiste. Volumele de eseuri, *Noi și cei dinaintea noastră* (1966), *Interferențe spirituale* (1970), *Pe urmele tradiției* (1973) și *Interpretări și înțelesuri* (1975) adună principalele colaborări publicistice din ultimii ani, din spațiii variate de afirmare ale artei române: istorie și critică literară, eseu cultural, de plastică și muzică. V.R. excelează deopotrivă în eforturile de sintetizare și în comentariul impresionist, în formularea aforistică și în pasajul afectiv ceremonios, aria de interes cuprinzînd marii autori contemporani și pe cei clasici. Impresiile de voiaj ale unui artist în *Călător pe două continente* (1970). A îngrijit antologia *Dramaturgia contemporană românească* (1968) și ediții din Vlahuță și F. Aderca.

REBREANU, Dan, 15.12. 1933, Cluj. Fiul unui avocat. Liceul terminat la Lugoj (1951); un an de chimie industrială la Timișoara; studii de filologie la Cluj, cu licența în 1961; profesor de liceu la Sărmaș (1961—1969); redactor la „Tribuna" din 1970. Debutează cu reportaje în ziarul „Luptătorul bănățean" din Timișoara (1951) și cu proză în „Orizont" (1966). Ca autor de povestiri și nuvele, excelează în caracterele de tineri a căror inocență sau puritate sufletească constituie mize pentru victorii sau eșecuri în medii care-și fac din culpabilitatea colectivă o scuză sau o justificare nemijlocită sau simulată; un suflu viril asigură de asemeni personalitatea acestei proze: *Dacă vrei să fii bărbat* (1968), *Iepurele sub acoperiș* (1973), *Împușcătura* (1974). O piesă: *Cocoșul de tablă* (1975).

REBREANU, Vasile, 11.11.1934, Florești — Bistrița-Năsăud. Familie de țărani. Studii secundare la Năsăud; Facultatea de filologie la București, licența în 1957. Activitate redacțională la „Tribuna"; din 1969 e director al studioului de Radio din Cluj. Debutează cu o povestire în „Tînărul scriitor" (1956). Culegerile de povestiri *În plină*

zi (1959), *Dimineață de toamnă* (1962), *Marșul* (1968), *Jaguarul* (1972), *A treia zi după război* (1974) reprezintă o personalitate acaparată de tentații opuse: pe de o parte proza poematică și simbolică, pe de alta, realismul viguros de tip ardelean. Tehnica sugestiei este intens frecventată, îndeosebi prin subiecte adecvate viziunilor delirante, cum sînt acelea ale războiului și percepției infantile: nu lipsesc elementele absurdului contemporan din civilizație, dar nici experiențele tineretului de pe primele șantiere ale construcției socialismului. Se observă acomodarea cu tehnica de relatare a faptului mărunt, ridicat la valori simbolice prin esențializarea existenței descrise, și tendința de a realiza relații insolite între aspecte neomogene ale realității. Personajele sale nu mai au identitate precisă, uneori nici nume. Cu *Casa* (1962, ed. n.v. 1972), dă un roman în linia narațiunii obiective: este o descriere a procesului de degradare iremediabilă în condițiile luptei pentru căpătuire pe care noua situație socială nu o mai favorizează. Romanul a putut impune, la apariție, prin talentul autorului de a surprinde atmosfera existenței cotidiene a satului și prin tipologia umană robustă, în mijlocul căreia se remarcă personalitatea lui Isaia Ioța. În celălalt, sens, *Călăul cel bun* (1965) microroman cu titlu paradoxal, exploatează locuri comune ale basmului românesc popular într-o prelucrare arhetipală. Nu fără reușite parțiale în realizarea unor efecte grotești, romanul păcătuiește prin artificialitatea compoziției, care e numai mimare modernistă. Același caracter de experiment și incongruență se degajă și din *Pisica roșcată și îngerii* (1966). În același an publică *De chemat bărbatul pe stele*, în care reapare interesul pentru personajul adolescentin, capabil de o existență senzorială intensă și de viziuni imaginative trăite ambiguu. Un volum de *Teatru* (1971) — poetic, abstract, de atmosferă, problematic și de situații cu aparența cotidianului: *Securi pentru funii*, *Asasinatul de pe plaja pustie*, *Necunoscuta*, *Fîntîna cu patru adevăruri*. În farsa *Un om mușcat de oaie* (1974), un președinte și un contabil C.A.P. ajută la evidențierea mercantilismului grotesc, a servilismului hazliu și a altor bizarerii și absurdități. Alte trei piese în colaborare cu Mircea Zaciu: *Sechestrul* (1972).

A.O.: *Țiganca albă*, scl. nuv., 1968; *Muntele cărunt*, 1968; *Marele prinț*, es. 1972; *Iubirile cascadorului*, r., 1976; *Moartea comandorului*, pov., 1976.

REGMAN, Cornel, 28.11. 1919, Daneș — Mureș. Fiul unor funcționari. Liceul „Gh. Barițiu" terminat în 1938; student la Facultatea de litere și filozofie din Cluj deplasată la Sibiu (1938—1942); profesor de liceu la Cluj (1946—1951), redactor la Institutul de lingvistică din București (1951—1963), conferențiar la Institutul pedagogic din Constanța pînă în

Scanned with OKEN Scanner

1972, redactor la „Viața Românească". Primele articole în „Revista Fundațiilor" (1942); se impune după război în cadrul Cercului Literar de la Sibiu și în „Revista Cercului". Din *Confluențe literare* (1966) se remarcă studiile despre Pavel Dan, Iulian Vesper, Marin Preda, Mihail Sadoveanu, D. Bolintineanu, G. Bacovia, Caragiale. *Cărți, autori, tendințe* (1968) include articolele de început. Spirit incisiv, criticul are mai ales o mare aderență nu atît la explicarea scriitorilor, cît a personalităților critice. Sinceritatea devine uneori maliție, alteori pamflet, dispoziția ludică se acordă cu tipicăria filologică. Rigurozitatea stilului și claritatea ideilor nu lasă loc echivocului. În *Cică niște cronicari...* (1970), amuzîndu-se și amuzînd, descompune raționamente critice pentru a le evidenția punctele nevralgice și contrapune opinii diferite asupra acelorași cărți pentru a demonstra relativismul actului critic. Un anume didacticism de tip universitar se face simțit în *Agârbiceanu și demonii* (1973), unde descoperă un prozator meliorist preocupat de firi și reacții excentrice, concretizate în forme ale demonismului: demonul dezordinii, al orgoliului, pierzaniei, seducției, vitalului, demonul burlesc etc. C.R. rămîne unul din elementele de neocolit în explicarea regenerării criticii din ultimii ani, factor de echilibru și de reglare a conștiinței critice în ansamblul ei, lucru evident și prin polemica declanșată de el în jurul călinescianismului în 1967. Un volum de *Selecție din selecție* (1972) și un *Colocvial* (1976).

REU, Traian, 28. 4. 1931, București. În 1948 absolvă liceul „Aurel Vlaicu"; urmează o școală de ofițeri de artilerie la Sibiu (1948—1949) și Academia „Ștefan Gheorghiu" (1970—1973), luînd o licență în istorie. Redactor la „Viața militară", din 1958. Poeziile din *Frica de somn* (1970), *Gravuri* (1972) și chiar din *Pavăză la armonia culorilor* (1973) și *Lîngă inima țării* (1976) obscurizează prin aglomerări de metafore prețioase și abstracte teme comune liricii contemporane. Un volum de povestiri de inspirație militară: *Poteca* (1975).

„REVISTA LITERARĂ", 16.3. 1947 — 27.12.1947, București, publicație apărută în continuarea fostei reviste „Orizont", de la care moștenește în parte echipa redacțională și programul, mai bine precizat însă. Este subintitulată „Săptămînal de poezie, proză și critică" și este numerotată începînd cu Nr. 5, anul III. Redactor șef: Miron Radu Paraschivescu. Colaborarea este nu numai cu mult mai largă, dar și de bună calitate, „R.L." reușind să atragă colaboratori de prestigiu, chiar notorietăți. Revista dorește să satisfacă cele mai variate straturi de cititori, lucru care-i reușește într-o oarecare măsură. Promovează literatura de actualitate, critica de atitudine. Printre colaboratori: M. Sadoveanu, Emil Isac, Mihai Beniuc, E. Camilar, dar și mai tinerii pe atunci, Victor Tulbure,

Dan Deșliu, Aurel Baranga, Mihu Dragomir, Petru Vintilă, Dumitru Micu, Haralamb Zincă, Laurențiu Fulga, Eugen Jebeleanu. Poezia este în genere de tranziție istorică, formalismul și manierismul imagistic se confruntă cu problematica socială nouă, fără asimilări reciproce. Critica literară este aceea curentă, de atitudine, aparițiile editoriale fiind consemnate cu destulă oportunitate. O instabilitate a punctului de vedere critic, corespunde unor incertitudini ideologice și estetice, dar și unor aversiuni postbelice pur individuale. Este respinsă cu fermitate și consecvență cultura burgheză, deși uneori fără discernămînt și fără o autoritate bazată pe analize judicioase. Rubrica *Restituiri*, consacrată istoriei literare, încearcă reevaluarea literaturii antebelice. Se acordă un important spațiu literaturii ruse și sovietice. Revista apare 45 de numere, Congresul Uniunii Sindicatelor de artiști, scriitori și ziariști din 18—19 octombrie 1947 hotărînd încetarea apariției ei în favoarea alteia care să reprezinte mai nuanțat atmosfera culturală a țării. Echipa redacțională va fi preluată în marea ei majoritate de noua publicație care va apărea de la 4.1. 1948, cu titlul „Flacăra".

REZUȘ, Petru, 22. 6. 1913, Rădăuți. Familie de țărani. Liceul „Eudoxiu Hurmuzachi" din orașul natal; Facultatea de litere și filozofie, Facultatea de teologie din Cernăuți (1931—1935); doctor în 1936; studii de specializare la Strasbourg, Oxford, Cambridge și Viena (1937—1938). Din 1938 profesor la Catedra de istorie a religiilor și filozofie la Facultatea de teologie din Cernăuți, iar din 1948 la Institutul teologic din București. Debutul literar în Almanahul „Cincizeci de ani de existență" din Cernăuți (1935). În *Poeme* (1973), *La vaduri de vreme* (1974) și *Trecere înaltă* (1976) poetul e un elegiac, sentimentele și distincția proprie proiectîndu-se asupra lumii; tradițiile liricii bucovinene sînt prezente prin cadru și stare sufletească; versul clasic curge calm și elegant. Culegătorul de folclor și-a strîns o parte din activitatea sa în *Dochița împărătița* (1972), basme din Țara de Sus, și în *Dacă poți rîde, să rîzi* (1974), proverbe și zicători din Banat. Pentru copii: *Făt-Frumos cu tichia de aur* (1970), *Frumoasa frumoaselor* (1973). Alte volume: *Cătănoiaia* (1973), *Sub umbra sfinxului* (1975, Ontario).

ROBEANU, Horia, 1. 3. 1904, București. Șapte clase; redactor la „Rampa" (1927), „Vocea" din Galați (1929—1932), „Revista Muncii" (1932—1939), „Era nouă" (1945—1948), Editura tehnică (1949—1951) și bibliotecar la Uniunea artiștilor plastici (1954—1966). A debutat în Contimporanul" (1923). În *Pasărea fără somn* (1965), *Ocolul nopții* (1973) și *Autoportret* (1975) se găsesc îndeosebi abstracții anevoie senzibilizate; prin asociație, cotidianul e pus în lumina fantasticului; poeme cu anecdotă servesc unor speculații logice și antimetafo-

Scanned with OKEN Scanner

rice, nu lipsite de un fond de anxietate. Două cărți pentru copii: *La Gheorghiță-n grădiniță* (1957) și *Fărîmiturică* (1968).

ROBESCU, Marius, 20.3. 1943, București. Licența la Facultatea de limba și literatura română, în 1967. În 1965 este prezentat de Ion Gheorghe în „Luceafărul", printr-un grupaj de poeme. În *Ninge la izvoare* (1967), *Viața și petrecerea* (1969), *Clar și singurătate* (1972) și *Utopia ninsorii* (1975) un liric e dominat de tristeți delicate și purități de ton remarcabile; o oarecare uscăciune definind și ironia, provenită nu atît din tentația ermetizării și abstractizării, cît din natura meditației devitalizate, lasă totuși să transpară anxiosul mai ales prin viziuni sumbre. Proză pentru copii: *Mușuroiul* (1970).

ROGOZ, Adrian, 19. 4. 1921, București. Liceul terminat în 1939, bacalaureatul în 1944; Facultatea de filosofie terminată în 1948, licența în 1971. A fost laborant (1939—1940), muncitor la C.F.R. (1941—1944), funcționar (1946—1948), reporter, redactor la revista „Știință și tehnică" din 1955. Debutul în „Revista Fundațiilor" (1944). Autor de literatură de acțiune și *science-fiction*, fabricată după rețetele genului: *Inimă de ciută* (1955, cu C. Ghenea) *Uraniu* (1956, idem), *Planeta Mrina în alarmă* (1959), *Oriana, eu și Gemi 1, 2, 3* (1964), *Omul și năluca* (1965), *Lumi stranii* (1965). *Omul și năluca* este povestea unui pilot american de nave cosmice obsedat de situația sa deopotrivă inedită și excepțională. În *Prețul secant al genunii* (1975) e interesat mai mult de prezentarea unor idei paradoxale decît de susținerea lor literară. În drama *Martin Rogers descoperă America* (1953, împreună cu C. Constantin) critică modul de viață capitalist. A tradus din J. Verne, B. Polevoi, I. Efremov.

ROGOZ, Georgina Viorica (Viorica Huber), 5. 4. 1927, Timișoara. Liceul absolvit la București (1946); licența în filologie (1950). Carieră universitară între 1950—1957; metodistă la Casa centrală a creației populare din Capitală (1963—1966). Un volum de *Schițe* în 1953. *Vălurea* (1953), *Căluțul de foc* (1957), *Ulcicuța cu vrăji* (1957), *De ce nu mai are puricele potcoave* (1958), *Ghil-Thagar* (1959), *Corabia de pe cîmpie* (1961), *Petrolache Făt-Frumos* (1962), *Strania melodie siderală* (1963), *Cîte-n lună și-n stele* (1965), *Pe Argeș în sus* (1964), *Aventură în Gondwana* (1964), *Eu și bătrînul lup de stele* (1966), *Taina sfinxului de pe Marte* (1967), *Vlad, fiul Dracului* (1970), *La braț cu ultimul zmeu* (1970), *Anotimpul sirenelor* (1975) sînt cărți de basme și povestiri istorice, *science-fiction* și literatură de popularizare științifică pentru tineret și copii nu lipsite de abilitate narativă și coloratură expresivă. Colaborează la întocmirea de manuale, scrie piese pentru teatrul de păpuși.

Scanned with OKEN Scanner

ROLL, Stephan (Gheorghe Dinu), 5.6. 1903, Florina — Macedonia — 14. 5. 1974, București. Fiul unui birtaș. Activitate redacțională la „Timpul", „Ecoul", „Viața sindicală"; secretar al Uniunii ziariștilor; funcționar în Ministerul Învățământului. A fost legat de cercurile revistelor „Contimporanul", „75 H.P.", „Punct", „Integral", „Unu", „Urmuz", „Meridian", „Pinguinul". Poetul e un trubadur fantezist folosind procedeele suprarealiste și constructiviste de asociație și comparație absurdă în badinaje și madrigaluri: *Poeme în aer liber* (1929), *Moartea vie a Eleonorei* (1930), *Ospățul de aur* (1968, selecție retrospectivă și inedite).

ROMAN, Ion, 14. 1. 1917, București. Liceul „Sf. Iosif" din București, terminat în 1934; studii de litere și filozofie cu licența în 1939; profesor de liceu (1939—1952), redactor șef la E.S.P.L.A. (1952—1956), redactor la „Gazeta literară" (1956—1958) și șef de redacție la Editura științifică. Debutul în „Vremea" (1936). A publicat monografii și biografii ale unor scriitori din secolul trecut: *Anton Pann* (1954), *Dimitrie Bolintineanu* (1962), *Caragiale* (1964), *Șt. O. Iosif* (1964), *Viața lui Ion Ghica* (1970), *Vasile Alecsandri. Orizonturi și repere* (1973). Versuri în *Fulgerul domesticit* (1954). Prefațator și editor al unui mare număr de opere clasice, printre care serii de opere din Șt. O. Iosif și Ion Ghica. Antologii: *Vorbiți mai bine, scrieți mai bine românește* (1966), *Eroica 1877* (1967) și *Umor și... gramatică* (1969). Excepționale traduceri de opere cu dificultăți stilistice ale prozei germane moderne de E. Jünger, H. Hesse, H. Broch și R. Musil; de asemenea, din H. Mann, S. Lenz, U. Bräker, Fr. Gundolf, W. Breinholst.

ROMAN, Radu Anton, 19.8. 1948, Făgăraș. Liceul terminat în orașul natal (1966); doi ani de studii juridice (1968—1970); a fost învățător suplinitor și pedagog. Poetul e un ardelean cu verbul prudent și decent, construind din elemente naturale și sentimente așezate peisaje consistente și patriarhale: *Ohaba, țara asta* (1972). Reportaje lirice, tot din zona Țării Făgărașului: *Țările de sus ale merilor* (1974), *Călătorie spre Nord* (1976).

ROMAN, Ștefan, 14.5. 1925, Grădiștea — Vîlcea. Studii medii la Rîmnicu Vîlcea; Facultatea de istorie la București. Muzeograf la Craiova; din 1965 cadru didactic la Facultatea de istorie a Universității din același oraș. Colaborează din 1962 la ziarul „Înainte" și apare cu poezie premiată în culegerea colectivă *Pătrarul veacului de aur* (1969); *Grădina stelelor mele* (1973, prefață de Al. Piru) adună versuri tipice pentru o trăire simplă, simplificată sau simplistă a realității și poeziei.

ROMANESCU, Ioanid, 5.10.1937, Voinești — Iași. Studii filologice terminate la Iași în 1968; învățător la Românești, profesor și

Scanned with OKEN Scanner

director de cămin cultural la Voinești, corector la „Ateneu" (1965—1969), inspector metodist la Casa județeană de creație populară din Iași. Debutul în „Iașul literar" (1961). *Singurătatea în doi* (1966) e remarcabil prin bucuria descrierii unui univers egotist plin de acte ale lucidității, prea conștiente de ea însăși pentru a nu-și cunoaște superfluul: poetul e preocupat de mici probleme grave pe care le agravează prin asociații lirice inteligente. O oarecare înclinație către enigmă și ermetic, către singularitatea prozodică obținută prin jocuri de rime sau eliziuni de versuri. *Presiunea luminii* (1968) și *Aberații cromatice* (1969) completează tematic volumul de debut în limitele sarcasmului și al unei elegante dezabuzări raționale. Exasperarea și ironia, contestarea fără obiect precis, conștiința unui blestem și gustul de a blestema, eul liric ca un nod al dezacordurilor pure, amestecul orgolios de încredere și dezolare reapare încă în *Favoare* (1972); apoi, prin *Poet al uriașilor* (1973), *Baia de nori* (1973), *Lavă* (1974), *Paradisul* (1975) poetul descoperă valorile pozitive eterne: dragostea ca refugiu afectiv, poezia ca valoare în sine, certitudinea posturii vaticinare realizate cu mijloacele unui apostol de început de eră, pentru care discursul e un avertisment, un ultimatum și o mîngîiere. Claritatea poeziei devine maximă, devenind aproape un element al conținutului.

„ROMÂNIA LITERARĂ", săptămînal editat de Uniunea scriitorilor din R.S.R. Primul număr: joi, 10.10. 1968. Editorialul *O nouă „Românie literară"* reamintește semnificația revistelor mai vechi cu același titlu și fixează sarcinile publicației, coincidente cu acelea ale tuturor revistelor contemporane: „R.L." își propune să se adreseze nu unui cerc de specialiști, ci publicului larg, de unde și caracterul ei de magazin literar consolidat cu timpul. Primul colectiv redacțional, identic cu acela al „Gazetei literare", e format din Geo Dumitrescu (redactor șef), Gabriel Dimisianu și I. Horea (redactori șefi adjuncți), Teodor Balș (secretar responsabil de redacție), Al. Cerna-Rădulescu (secretar de redacție), Ion Caraion, Valeriu Cristea, S. Damian, Nicolae Jianu, Marcel Mihalaș, Adrian Păunescu (mai tîrziu redactor șef adjunct), Gh. Pituț, L. Raicu, C. Țoiu ș.a. Au rubrici: Șerban Cioculescu *(Breviar)*, Perpessicius *(Lecturi intermitente)*, Al. Piru, Eugen Simion *(Fragmente critice)*, Șt. Aug. Doinaș *(Moda poetică '68)*, A. Dragoș Munteanu *(O generație poetică)*; o rubrică de eseuri pe teme variate semnează Al. Ivasiuc (din 1971 cu titlul *Pro domo)*; mai tîrziu au spațiul lor Cezar Baltag *(Ideograme*, 1971—1972), Paul Georgescu *(Umanioare*, 1971). Cronica literară e ținută de G. Dimisianu, V. Cristea, S. Damian, Magdalena Popescu, din 1971 de L. Raicu și M. Iorgulescu; la

Scanned with OKEN Scanner

Cărțile săptămînii scriu D. Micu, Florin Manolescu și apoi Dan Cristea despre poezie, G. Dimisianu, S. Damian și Magdalena Popescu, M. Iorgulescu și N. Balotă despre proză, Ov. S. Crohmălniceanu și M. Ungheanu despre critică. Articolele și eseurile din alte pagini au adesea un caracter de campanie. Alte rubrici de interes sînt *Documente-Mărturii*, cu materiale privind istoria literaturii române, și *Cronica traducerilor*, devenită din 1972 *Cartea străină*, titular fiind N. Balotă. În primii ani, A. Păunescu realizează interviuri; alte spații sînt acordate notelor de tot felul. *Voci din public* reproduce integral sau fragmentar scrisori de la cititori; *Ochiul magic* este rubrica de note, uneori polemice, dar fără spirit. *Profesorul Haddock* extrage erorile de exprimare logică, gramaticală și de informație, din întreaga presă, rareori cele din propria-i revistă. *Cronica limbii* e semnată de D. Macrea și Al. Graur. Mai multe pagini conțin informații și traduceri din alte literaturi. *Atelier* și *Condeie noi* susțin un timp pe începători. Alte rubrici au un caracter cultural, științific, privesc alte arte, dar unele foiletoane sînt semnate tot de scriitori: Radu Cosașu, Florin Mugur, Romulus Rusan, Gabriela Melinescu, Radu Dumitru etc. De sport se ocupă mai întîi Eugen Barbu, apoi Fănuș Neagu. Sub conducerea lui Nicolae Breban, atestată cu nr. 20/1970, revista se ocupă mai puțin de cărți, decît de mese rotunde, întîlniri de tot felul și în multe locuri. Cu nr. 41/1971 directorul revistei e G. Ivașcu, unicul nume menționat pînă la nr. 3/1974, cînd apare și un colegiu redacțional: Z. Stancu, Ana Blandiana, Șerban Cioculescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Ion Horea, Nicolae Manolescu, Darie Novăceanu; G. Dimisianu rămîne redactor șef adjunct. Se schimbă macheta revistei. Cronica literară e a tuturor pînă la nr. 17/1972, cînd e titularizat Nicolae Manolescu. Recenzenții principali sînt: Sorin Titel, G. Dimisianu, Aureliu Goci, Valeriu Cristea, Dana Dumitriu; mai apar Viola Vancea, G. Muntean, Mircea Anghelescu, Mihai Dascal ș.a. Cu nr. 16/1973, L. Ulici recenzează cărțile debutanților sub *Prima verba*. Stabilitatea colaboratorilor nu e lipsită de monotonie. O impresie de reprezentativ pentru întreaga literatură e dată de acum, în afară de beletristica publicată, și prin articolele de pe pagina a treia, prin care opiniază scriitorii cei mai diferiți. Dintre eseiștii cu oarecare frecvență: Eugen Simion, D. Micu, Traian Podgoreanu. Efemeride la rubrica *Viața literară*. Un bun foileton pe teme de literatură străină semnează Felicia Antip.

ROSETTI, Alexandru, 20. 10. 1895, București. Academician. Celebrul profesor și lingvist, mare editor între cele două războaie, a publicat în timp o serie de texte

Scanned with OKEN Scanner

care interesează literatura și istoria literaturii: *Note din Grecia* (1936), *Cartea albă* (1968), precum și diferite articole, totul fiind strîns în volumul *Note din Grecia. Diverse. Cartea albă* (1973). În impresiile de călătorie, el este un hedonist, interjectiv în felul lui Alecsandri și Bolintineanu; în paginile memorialistice informațiile sînt puține sau puțin importante, pentru că scriind despre prieteni, el este permanent cenzurat de pudoare și discreție. Laconismul atinge performanțe în comentariile din *Cîteva precizări asupra literaturii române* (1972). A colaborat la apariția unor ediții din I.L. Caragiale și Camil Petrescu.

ROTARU, Dan, 18. 1. 1943, Salcia-Slătioara — Olt. Studii liceale la Slatina, terminate în 1960, urmate de o școală tehnică de chimie la Copșa Mică (1960—1962) și de studii filozofice la Iași, cu licența în 1968; redactor la „Argeș". Debutul în „Amfiteatru" (1966). Sentimentele sînt mai puțin importante decît efortul pentru clasicizare formală și pentru cantabilitate în poemele din *Plînsul oglinzilor* (1971), *Lacrima Laurei* (1973) și *Mantia de lumină* (1976).

ROTARU, Ion, 11.9.1924, Valea lui Ion — Bacău. Liceul la Bacău. Absolvă, în 1952, Facultatea de filologie din București; o vreme e cercetător la Institutul de lingvistică, după care își începe cariera universitară, la Catedra de istoria literaturii române. *Eminescu și poezia populară* (1965) consemnează interesul poetului pentru folclor, pornind de la atestări biografice și publicistice, și prin analiza raporturilor concrete dintre opera poetului și folclorul literar. *O istorie a literaturii române (I, De la origini pînă la 1900,* 1971; *II, 1900 — al doilea război mondial,* 1972) are drept scop mărturisit oferirea unei sinteze accesibile și funcționale cititorului mijlociu: experiența istoriografiei literare clasice, preferințele și aptitudinile autorului se complinesc bine. În *Analize literare și stilistice* (1967, cu Sorin Alexandrescu) textele sînt judicios alese pentru a ilustra atît opera unui scriitor cît și suprafața literaturii române, devenind obiecte pentru demonstrații de aplicare a unor metode clasice și moderne de analiză. Din aceleași preocupări a ieșit *Valori expresive în literatura română veche* (1976). A dat o ediție a operei lui Constantin Stamati.

ROVAN, Maria, 11. 2. 1919, Brăila. Licența în drept la București (1942); în 1952 absolvă secția scenarii de la Institutul de cinematografie. Debutează în „Veac Nou" (1946). Teatrul pentru copii din 1948, ca și *Neamurile Stăniloaiei* (1949), *Țăria firului* (1950), *Din cremene nouă* (1952), *Oameni ai vieții noi* (1953), *Fetele apelor* (1956), *Destine* (1957), *Cojoacele babei Dochia* (1957) ilustrează numai neînțelegerea, sub raport literar a problematicii de actualitate. Lipsite de originalitate, dar avînd teme va-

Scanned with OKEN Scanner

riate sînt nuvelele din *Ceața revenirilor* (1969); *Cînd pătratul are trei laturi* (1971) e un roman polițist exotizant, iar *Adolescențe* (1973) o culegere de povestiri despre incertitudinile unei vîrste trăite mai ales amoros; limbajul oscilează între prețiozitate și familiaritate joasă, dar feminină.

RUDEANU, Alexei, 24.4. 1939, Chișinău. Fiul unui jurist, poet, traducător și editor de revistă. Studii liceale la Zalău, Cluj, Aiud, Arad (1953—1957); studii filologice la Institutul pedagogic din Suceava (1968—1969). A fost tehnician de șantier, agent de asigurare, magazioner de sanatoriu; redactor la ziarele „Clopotul" din Botoșani și „Zori noi" din Suceava. Debutul în suplimentul cultural-artistic al ziarului „Zori noi" (1964). Povestiri scrise cu grija pentru efectele nedeterminării sau ale enigmei prin privarea de detalii într-o lume a abundenței de detalii concrete: *Exilul pisicilor* (1969), *Ultimul monac* (1973). În *Focul rece* (1973) un stomatolog și o avocată fac dintr-o căsuță pe care o construiesc simbolul împlinirii lor erotice. *Pietrele acestei case* (1975) pornește de la moartea naturală a lui Nicanor Candrea, pădurar bucovinean, pentru a reconstitui relațiile din sînul familiei sale numeroase și ale membrilor familiei cu colectivitățile în care muncesc. De obicei, cărțile sale se dezvoltă pe fondul geografic și uman al Bucovinei; inventivitatea epică se armonizează cu ingeniozitatea montajului; autorul e uneori bonom și patetic, alteori pitoresc sau grotesc; digresivitatea e o caracteristică permanentă, ca și lipsa de interes pentru finalizarea eficace a acțiunilor. O prelungire a romanului e *Mansarda colibei* (1976). Reportaje în colaborare: *Destine din nord* (1974).

RUNCANU, Marcel Constantin, 9.8. 1947, Priseaca — Olt. Fiul unui ofițer de carieră. Bacalaureatul la Oradea (1965); studii de filologie la Cluj; redactor la „Tribuna". Debutează cu proză în „Echinox" (1969). În *Sepia* (1973), Ovidiu P., proaspăt bacalaureat în 1948, fuge de acasă și umblă prin țară cu o motocicletă: drumul devine prilejul pentru realizarea unei colecții de caractere și evenimente insolite, dar nu lipsite de semnificație socială, totul amintind de viziunea și stilul natural cinic al prozei americane gen beatnic. Un caracter de exercițiu au textele din *Nostalgii secrete* (1976).

RUSAN, Romulus, 13.3. 1935, Alba Iulia. Operator chimist la Carbochim — Cluj (1952—53); studii politehnice (1953—1957); redactor la „Tribuna" (1953—1967), „Viața studențească" (1967—1968), „Cinema" (1970—1974), „Tribuna României". Debutul în „Steaua" (1954), cu critică literară. Două volume de reportaje despre obiective industriale și viața feroviară: *Rîul ascuns* (1963) și *Expresul 65* (1965). Împreună cu Ana Blandiana reali-

zează o serie
loguri cu unele
turale și știint
cinematografice
terară".

RUSE, Ion, I.
Manipulant de
1951); redacto
(1953—1958).
de pescari (I,
urmărește forn
colective în me
nubian, în con
ultimelor acte
doilea război m
reformei agrar
netare, primel
Marea Adunar
clamării Repu
zării și inițiati
tare. Aceeași l
șava în port
constelații (196
țiunea pe șanti
petroliere. *Pe*
dava (1966) es
șantier arheolo
aflați în practi
torești tradițio
unui peisaj du
pune atmosferă
spune lucruri
insurecția din

A.O.: *De la cer la*

RUSU, Liviu
mașu — Mureș
oare și cariera
legate de orașu
prins diverse c
și specializare
Franța. Debutu
țiunea" din Clu
rară (1925). Du

Scanned with OKEN Scanner

zează o serie de interviuri-dialoguri cu unele personalități culturale și științifice. Foiletoane cinematografice în „România literară".

RUSE, Ion, 1.11.1926, Turtucaia. Manipulant de mărfuri (1949—1951); redactor la I.R.R.C.S. (1953—1958). Romanul *În portul de pescari* (I, 1960; II, 1963) urmărește formarea conștiinței colective în mediul pescăresc danubian, în condițiile desfășurării ultimelor acte ale celui de al doilea război mondial, Eliberării, reformei agrare, stabilizării monetare, primelor alegeri pentru Marea Adunare Națională, proclamării Republicii, naționalizării și inițiativei muncii voluntare. Aceeași lume apare în *Coșava în port* (1970). *Martor în constelații* (1964) își dezvoltă acțiunea pe șantierul unei rafinării petroliere. *Pe valuri spre Dacidava* (1966) este romanul unui șantier arheologic, cu studenți aflați în practică și personaje pitorești tradiționale, în preajma unui peisaj dunărean care impune atmosferă. *Pasajul* (1967) spune lucruri cunoscute despre insurecția din august 1944.

A.O.: *De la cer la pămînt*, r., 1971.

RUSU, Liviu, 9.11. 1901, Sărmașu — Mureș. Studiile superioare și cariera universitară sînt legate de orașul Cluj. A întreprins diverse călătorii de studii și specializare în Germania și Franța. Debutul în ziarul „Națiunea" din Cluj, cu critică literară (1925). După *Goethe, Cîteva aspecte* (1932), L.R. publică la Paris un *Essai sur la création artistique. Contribution à une Esthetique dynamique* (1935, Alcan), care conține principalele idei, aplicate apoi în cercetarea fenomenului liric și a categoriei estetice a frumosului. *Estetica poeziei lirice* (1937, ediție rev. și ad. în 1944 și 1969), opera sa capitală, pleacă de la principiul că poezia este artă prin cuvînt; cuvîntul conține un sens și e un purtător de *logos*. Limbajul obișnuit redă logica eului empiric, limbajul poetic pe aceea a eului originar; primul are tendința de a se abstractiza, de a se mecaniza în formulări conceptuale, celălalt se opune acestei tendințe, fiind caracterizat prin legăturile sale cu un *nisus formativus*. Ideea poetică poartă în sine toți factorii formali ce dau naștere atmosferei care nu se supune ideii, ci se ivește chiar din sînul ei. Atmosfera poetică e sentiment, deci eterică sau volițională, energetică, definindu-se ca o „Ambianță generală în sînul căreia ideile vibrează cu prospețime, fiind ferite de mecanizarea din cîmpul conceptual". Atmosfera are variante după școli (romantică, clasică), după genuri (e mai importantă în cel liric, mai puțin în cel epic și dramatic). Logosul poetic ivit din starea nucleară nediferențiată, dar păstrînd în sine aspirația către rațională, se ridică în sfera suprarațională: poezia nu e așadar revenire la o stare irațională, ci o *ridicare* spre o rațiune superioară în care an-

Scanned with OKEN Scanner

tagonismul lumii obiective cu cea subiectivă se dizolvă în supremă armonie, pusă în legătură cu efectul magic al poeziei. În desfășurarea ei, cartea execută mai întîi teoria genurilor literare, discută esența lirismului, limbajul liric, atmosfera lirică, raționalitatea și iraționalitatea poeziei lirice, factorii componenți ai atmosferei lirice (ritm, melodie, imagine intuitivă, tectonică), genurile lirice. Construind un sistem original, esteticianul s-a sprijinit pe o imensă bibliografie. Exemplificările se fac din lirica germană și franceză, dar mai ales din cea românească. *Logica frumosului* (1946, 1968) analizează frumosul în sistemul de valori, raportul dintre frumos și celelalte valori spirituale, esența frumosului, genurile sale. Ideea de frumos se bazează pe teoria valorilor. Cultul frumosului, generat de logica intimă a naturii umane, e o sinteză originară a jocului dialectic dintre bine și adevăr. Spre deosebire de *adevăr*, care e o valoare obiectivă, și de *bine*, care e o valoare subiectivă, frumosul e o valoare *coniectivă*, sinteză a obiectivului cu subiectivul, producînd starea de mulțumire. El are o logică imanentă, reprezentînd în esență un *logo-dynamos*, unitate dinamică străbătută de o raționalitate din care se elaborează sfera suprarațională. Specificul frumosului constă în evidențierea din sînul lumii individuale a unității în forme concrete. Adresîndu-se stratului originar al eului, frumosul e și rațional, întrucît e o natură dialectică. După aceste lucrări fundamentale, de o claritate catedratică, L.R. nu mai dă opere de seamă. *Eschil, Sofocle, Euripide* (1961) pare a fi un curs universitar. În *Eminescu și Schopenhauer* (1966) aspiră la combaterea unor opinii preconcepute cu privire la influența filozofului german asupra poetului român, pe care o dorește mai redusă. Schopenhauer este la el un personaj malefic și autorul îl desfide, omițînd caracterul liricii eminesciene de maturitate și colaborînd chiar cu poetul în corectarea propriei viziuni. L.R. deosebește trei nivele ale operei: al armoniei, iubirii și evocării calde a naturii, care e stratul cel mai profund, critica constructivă și, în sfîrșit, pesimismul contrazis după el de natura intimă a poetului. *Viziunea lumii în poezia noastră populară* (1967) dorește să combată preopinenți imaginari, demonstrînd, ceea ce nimeni n-ar fi contrazis: că poezia noastră populară, ca formă a conștiinței sociale și implicit reflectare a existenței sociale complexe, e complexă, reprezentînd trei tipuri fundamentale de viziuni prin *homo contemplativus*, *homo activus* și *homo constructivus*.

RUSU, Mircea Nicolae, 28.10. 1938, Brașov. Familie de muncitori. Școala tehnică de motoare auto-aero la București (1954—1955) și de mecanică la Brașov (1955—1957). Liceul terminat în 1958 și studiile filozofice în 1964. Funcționar al Uniunii scriitorilor

Scanned with OKEN Scanner

(1964—1965), redactor, cronicar literar la „Luceafărul" (1966—1968), „Viața studențească" și „Amfiteatru". Primele articole în ziarul „Drum nou" din Brașov (1962). Criticul literar și-a orientat interesul îndeosebi către poezia contemporană, pe care o examinează mai întîi printr-o terminologie filozofică, apoi într-un spirit filozofic. Parte din cronicile și articolele de început sînt adunate în volumul *Utopica* (1969). Ulterior se arată preocupat de istorie literară și arhivistică, descoperind dealtfel opera pamfletarului D. Ciocîrdia, precum și texte din prepașoptiști: Dinicu Golescu, Iancu și Nicolae Văcărescu, V. Cârlova.

RUSU, Silviu, 3.4. 1929, Băița—Mureș. Liceul teoretic terminat în 1949; diploma în studii juridice (1962); a fost funcționar de plasă (1948—1950), student la Institutul de teatru din Iași pînă în 1951; ofițer, iar din 1963 inspector cultural la Iași. În „Contemporanul" (1959), M.R. Paraschivescu se ocupă de poezia lui, la rubrica de „Corespondențe". Patriotism și mitologie națională redusă sau transferată în elemente primordiale și regnuri esențializate, versificări folclorice și lipsă de cenzură artistică în plachetele *Întoarcerea lui Făt-Frumos* (1970), *Sînt* (1971), *Rost* (1972).

Scanned with OKEN Scanner

S

SABIN, Mihai (Mișu Sachter), 25. 8. 1935, Cernăuți — 10. 8. 1975, Bacău. Familie de funcționari. Școala medie tehnică mecanică de la Giurgiu, promoția 1953; Facultatea de filologie, secția germană, la București, promoția 1957. Profesor la liceul „G. Bacovia" din Bacău (1957—1962), metodist la Casa regională a creației populare (1962—1964), redactor la „Ateneu" (1964—1974), director adjunct al teatrului „Bacovia" din Bacău (1974—1975). Debutul în 1961, într-o culegere literară ocazională de la Bacău. *Întreținerea focului* (1968) și mai ales *Îngerul și măscăriciul* (1970), *Arena cu paiațe* (1972), *Pasărea medievală* (1973) aduc poeme care travestesc bine ideile poetice curente printr-un discurs fluent și prin figurația medievalizantă a lumii ca spectacol și a spectacolului ca lume: toate rolurile, de la înger la demon și de la rege la saltimbanc, devin elementele unei parafraze a actualității. Moralist, poetul echilibrează uneori în același poem, sarcasticul și sentimentalismul. O dramă în două părți: *Totul într-o noapte* (1973).

SADOVEANU, Ion Marin, 15.6. 1893, București — 2. 2. 1964, idem. Fiul unui medic. Școala primară o face la Constanța, unde tatăl său e medic primar. Gimnaziul clasic „Mircea cel Bătrîn," absolvit în 1908; urmează apoi secția modernă de la Liceul „Sf. Sava." din București (1908—1912). În 1915 își ia, tot în Capitală, licența în drept. După primul război mondial e șef de cabinet la Ministerul de Interne; pînă în 1920 se află la Paris; în 1926 e inspector al teatrelor, din 1929 inspector general iar director general al teatrelor și operelor din 1933. Destituit mai tîrziu, e redactor la „Timpul" (1941—1942), dramaturg al Teatrului Național pînă în 1944; în 1950

Scanned with OKEN Scanner

redactor la „Universul"; director al Teatrului Național din 1956; membru al Comisiei Naționale UNESCO din 1958. Activitate de cronicar dramatic pe care nu o părăsește aproape trei decenii. Reprezentant al culturii române la numeroase congrese și conferințe internaționale. Ține conferințe teatrale experimentale la Radio și Televiziune. Debutează cu un poem în „Revista celor șase" (1912); debutul în volum se produce în 1926 cu *Dramă și teatru*, culegere de cronici dramatice. Trei piese originale: *Metamorfoze* (dramă în versuri, 1927), *Anno domini* (1927) și *Molima* (1930) sînt considerate de autor drept experiențe de debutant. *Cîntece de rob* (1930) aduc o poezie metafizică și religioasă în maniera lui Claudel. *De la mimus la baroc* (1933) e o antologie de texte auxiliară conferințelor experimentale. Broșura *Drama și teatrul religios în Evul mediu* (1942) urma să facă parte dintr-o *Istorie* a dramei și teatrului pe care n-a terminat-o. În 1931 publică evocarea *Constanța. Pe urme de pietre și amintiri de oameni*. Ca romancier a debutat în 1944, cu *Sfîrșit de veac în București* (1935, ed. rev. 1955). Pictură psihologică și socială de caractere, de moravuri și de atmosferă, romanul reactualizează cunoscutul conflict dintre arivismul dinamic, viril și fără scrupule și vechea boierime a cărei cădere socială și biologică este fatală și iremediabilă. Descrierea minuțioasă a Bucureștilor, văzut ca un amestec pitoresc de balcanism și occidentalism, se face prin structuri conflictuale și tipologice balzaciene. Romanul excelează mai ales prin prezența lui Iancu Urmatecu, personaj de o deosebită complexitate, în care inteligența și pasiunea, voluntarismul și sentimentalismul, cinismul și lipsa de scrupule coexistă verosimil. Construcția epică, aparent tradițională, ascunde simetrii subtile de situații și personaje. Frapează cursul lent al narațiunii sprijinită pe lungi descrieri rafinate și pe acute și precise analize sufletești. În 1932 publicase în „România literară" o suită de eseuri asupra civilizației contemporane sub titlul generic *Din cărțile lui Ion Sîntu*. În 1957 apare romanul *Ion Sîntu*, început încă în 1944. Construit în maniera unui *Bildungs-roman*, conținînd numeroase implicații autobiografice, atent mascate prin obiectivitatea epicului tradițional, romanul continuă pe cel precedent, urmărind destinele unor Matei și Ion Sîntu, formarea lor spirituală, tentativele de evadare dintr-o lume pe care o găsesc deja anacronică — lumea lui Iancu Urmatecu — în care sensul lucrurilor îl dau de acum evenimente epocale ale secolului, cum sînt răscoala din 1907, începutul primului război mondial, degenerarea societății românești moderne. Un al treilea volum care încheie o trilogie a rămas în fază de eboș: *Desăvîrșirea lui Ion Sîntu*. Un roman de evocare a luptelor de clasă și manifestațiilor artistice din His-

Scanned with OKEN Scanner

tria sec. V î.e.n. este *Taurul mării* (1962). O povestire *science-fiction: Sistemul celor 24 de sori* (1959). A mai publicat povestiri, eseuri, memorialistică, note de călătorie. Excelent traducător din Shakespeare, Stendhal, H. von Kleist, Ibsen, de versuri din Goethe, Lenau, Heine, Schiller. Dramatizează, sub titlul *Viciu și virtute*, romanul *Verișoara Bette* de Balzac. O ediție de *Scrieri* (I, 1969; II, 1970; III, 1972; IV; 1975).

SADOVEANU, Mihail, 5. 11. 1880, Pașcani — 19.10. 1961, București. Aparține unei familii de olteni stabiliți în Moldova. Tatăl este avocat fără studii de specialitate, mama, o Ursaki, descendentă din răzeși. Pînă la absolvirea școlii primare poartă numele mamei. Studiile elementare la Vatra-Pașcani, cu dascălul Mihai Busuioc, prezent mai tîrziu în evocări. Copilăria sa se bucură de toate privilegiile libertății rurale. Din 1892 este elev al gimnaziului „Alecu Donici" din Fălticeni și coleg de clasă cu Eugen Lovinescu și Ion Dragoslav: va repeta clasa a treia din cauza matematicii. La gimnaziu descoperă pe Alexandrescu, Alecsandri, Eminescu și compune el însuși cîteva sute de poezii. Începe să citească în original literatură franceză, scrie povestiri haiducești sub influența lecturilor din N.D. Popescu; o dramatizare a vieții lui Iancu Jianu e jucată de elevii școlii. Din 1897, ca elev al Liceului Național din Iași, se remarcă la disciplinele literare și umaniste (promoția 1900 poartă numele său). Tot aici face involuntar box, scrie un text pentru imnul liceului, întemeiază „Frăția," societate care propagă nonviolența, traduce *Georgicele* lui Virgiliu, recită bine *Cidul*, e eliminat din școală, după care compune poemul pesimist, de 2300 versuri, *Tragediile Galatei*. În 1897 va debuta, în revista bucureșteană „Dracu," cu schița *Domnișoara M.., din ... Fălticeni*, semnată Mihai din Pașcani. Anul următor colaborează la „Viața nouă," „Carmen," și „Pagini literare," cu pseudonimul M.S. Cobuz; este el însuși editor al revistei centigrafiate „Aurora." Trimis la București pentru studii juridice, se înscrie la Facultatea de litere pe care nu o urmează și revine la Fălticeni, unde se însoară în 1901. Stagiul militar și-l satisface la Fălticeni și Tg. Ocna (1902), experiența cazonă servindu-i ca dealtfel toate evenimentele vieții, la scrierea unor opere. Colaborează acum la „Sămănătorul" și „Revista idealistă." În 1904 se mută la București și devine redactor la „Sămănătorul." G. Coșbuc îi propune chiar direcția revistei „Albina." În 1904 îi apar patru volume: *Povestiri* (Premiul Academiei, raportor — Titu Maiorescu), *Dureri înăbușite, Crîșma lui Moș Precu* și *Șoimii*, care vor deschide o prodigioasă carieră editorială. Din cauza veniturilor reduse pe care i le aduce profesionismul literar este nevoit să ocupe un post de copist (1904—1907); din aceleași

Scanned with OKEN Scanner

motive, revine la Fălticeni, unde achiziționase un teren, și face pomicultură cu fratele său. În 1906 începuse colaborarea, ce va fi de lungă durată, la „Viața Românească," recent apărută. În timpul răscoalelor țărănești, e considerat instigator și percheziționat acasă. În același an, Spiru Haret, atunci ministru al Instrucțiunii, îl numește inspector al cercurilor culturale și bibliotecilor populare pentru Moldova. Împreună cu Artur Gorovei și alții va edita bilunarul „Răvașul poporului," organ pentru luminarea maselor. În 1908, cînd se constituie Societatea Scriitorilor Români, e ales vicepreședinte. Între 1910—1919 e director al Teatrului Național din Iași și scrie teatru pentru a-și justifica funcția: *Zile vesele după război*, *De ziua mamei* (1909). În 1909 rupe relațiile cu „Sămănătorul" și trece la „Cumpăna," unde publică mai întîi *Reflexiile unui explorator*, ce vor deveni apoi *Bordeienii*. Locotenent de rezervă în 1913. În 1917 se află la Bîrlad, apoi la Iași, cu gradul de căpitan, de asemenea în rezervă. Conduce ziarul de front „România." La terminarea războiului se stabilește la Iași, ca redactor la „Însemnări literare," unde-l are coleg pe G. Topîrceanu. Aici scrie — semnînd și cu pseudonimele Ion Cernat, Anton Constantinescu, Valeriu Arsenescu — beletristică, note polemice, recenzii. În 1923 e primit în Academie. Discursul de recepție se intitulează *Poezia populară*. Scrie în această vreme la „Lumea" (1924—25) și „Adevărul literar." În 1927 vizitează Olanda, în calitate de delegat al C.A.M.-ului, din consiliul căruia face parte; între 1936—1938 se află la conducerea ziarelor „Adevărul" și „Dimineața". Se organizează campanii de presă ale dreptei împotriva sa. I se ard cărțile în piețe publice. În 1938, Universitatea ieșeană îi conferă titlul de *doctor honoris causa*. În timpul războiului și dictaturii se retrage la proprietatea sa de la Bradu-Strîmb din Făgăraș. După Eliberare e deputat, membru al Prezidiului Marii Adunări Naționale, președinte al Uniunii scriitorilor, membru în Consiliul Mondial al Păcii, Laureat al Premiului Lenin pentru pace (1961). Este înmormîntat la cimitirul Bellu, printre scriitorii clasici.

M.S., unul din autorii cei mai fecunzi ai literaturii române, reprezentant tipic al realismului liric, antropologic și etnografic prin tematică, și al romantismului, prin sentimente și unele subiecte, este considerat un scriitor național descinzînd din linia unor Neculce și Creangă și din eposul popular. Opera sa este primită de la început cu elogii superlative și cu unele rezerve totale, fiind apreciat pe de o parte ca exponent al specificului național, poet al naturii și magistral povestitor, pe de alta ca un propagator al naturalismului și primitivismului bestial. Emanație a sufletului național, a eului originar, pro-

Scanned with OKEN Scanner

iecție a anistoricului în istoric, opera lui M.S. se prezintă ca o sinteză a permanențelor etnice particulare unui teritoriu bătrîn și în același timp, primitiv, unde teluricul capătă caracterul de rafinament și ceremonie. Lumea sa, încărcată de sceptică și molcomă înțelepciune, va fi întotdeauna împăcată cu condiția dată, oamenii sînt determinați de legile firii pe care niciodată nu le vor determina: ei trăiesc simbiotic cu forțele naturii într-o uriașă ființă în a cărei imuabilitate palpită o viață intensă și armonică și totuși placidă și fatalistă. Omul său preferat este acela al timpurilor revolute sau cel ce n-a avut legături cu civilizația mutilatoare, față de care scriitorul păstrează un profund dispreț. În *Nopțile de Sînziene* (1934), una dintre cărțile sale preferate, pădurea, care e paradisul scitovalahic, reacționează prompt prin tot ceea ce are viu, indiferent de regn și specie împotriva civilizației. Primitivul lui M.S. trăiește după un cod special, adevărat ritual, avîndu-și *termenii* de referință în ordinea panteistică în care animal, vegetal, mineral și aerian se integrează și se explică reciproc. O consecință a determinării cosmotice o constituie *rigoarea* psihologică, absența oricărei ambiguități de determinare sufletească. Personajele sale au reflexele naturii animale, iar principiile morale sînt întemeiate pe tradiție, experiența personală fiind numai forma de verificare a tradiției care e memoria naturii. În linia psihologiei naturale se realizează dicotomia eternă între sexe: bărbații reprezintă elementul dinamic, aflat dealtfel într-o continuă deplasare în spațiu, ca în epocile preistorice, iar femeile ipostazele stagnante ale omului. Atitudinea față de pasiuni este echivocă: iubirile, idile sau pasiuni oarbe, sînt surprinse cu extraordinară finețe, dar ultimele, sînt privite ca manifestări ale haosului și orice dezordine nu poate avea în lumea sa decît o finalizare catastrofică. Variația tipologică a gradului de sinteză ține de la structurile umane invariante și extralocale la cele localizate etnografic și sociologic, degradarea maximă a arhetipurilor oferind-o tîrgul și orașul. Trecutul istoric beneficiază cu exclusivitate de personaje aureolate, înzestrate adeseori cu atribute fizice și voliționale de excepție. Prezentul îi arată oameni fără eroism, trăind cu nostalgia timpurilor eroice sau dimpotrivă, consumîndu-se într-o existență larvară. O clasă de personaje puțin numeroasă e aceea a inițiaților: Chesarion Breb, Eudoxiu Bărbat, Ștefan cel Mare, Nicoară Potcoavă, conducători, magi sau sihaștri trăind în cea mai deplină asceză și cunoscînd rosturile ascunse ale lumii. Semănătorismul și romantismul tradiționalist concură discret în mai toate opțiunile autorului în plan tematic, problematic sau tipologic. În aceeași dorință de a impune o ima-

gine pură a autohtonismului pe care o găsește în lumea patriarhală, va folosi mitologia națională și toate aspectele culturii cu valoare arhetipală. *Baltagul* (1930) descinde din eposul pastoral prelungit în aceeași albie a civilizației arhaice înțelepte și demne prin introducerea factorului justițiar: romanul începe exact de unde mitul se sfîrșește, devenindu-i astfel parafrază și termen de simetrie. Fatalitatea își are un complement în tenacitatea vindicativă explicată prin aceleași legi ale firii. Reverberații mitizante apar oriunde, dar mai ales în *Creanga de aur* (1933), *Paștele blajinilor* (1936), *Vechimea* (1940), *Ostrovul lupilor* (1941), cărțile evidențiind teritorii și arheologii etnografice, magii carpatice și danubiene, o materialitate opulentă, paradisiacă. Spațiile preferate sînt cele în care populația, clima nefavorabilă sau împrejurări inexplicabile au împiedicat civilizația să prolifereze; alte locuri favorizate sînt cele de tranzit, căci pentru unele din personajele sale deplasarea e mijlocul fundamental de definire: păstorii, haiducii, negustorii, pescarii, vînătorii. În sensul idilismului, M.S. construiește imagini ample ale unor euforii calme ale naturii sau ale comunităților efemere ale tranzitului, unde dragostea de viață ia forme pantagruelice. În subiecte, prozatorul este monocord și monoton: lipsa de inventivitate este substituită cu asimilarea de teme ce vor fi prelucrate: caracteristic în orice operă, indiferent de subiectul ei, este simplitatea umană idealizată în decor monumental, care alături de individualitatea limbajului va constitui una din particularitățile stilului sadovenian confundat uneori cu cel moldovean. În spiritul tradiționalismului, prozatorul refuză importul de literatură străină și modernismul. Influența scriitorilor străini asupra sa este mică. Gustase în tinerețe mai ales clasici francezi, pe Anatole France și Flaubert, pe Turgheniev, căruia-i va traduce *Povestirile unui vînător*. Naturalismul zolist a fost detectat în *Ion Rusu Ungureanu*. Mai clară este influența operelor de factură populară; pentru *Divanul persian* va prelucra *Istoria Sindii filozofului*, iar povestea Genovevei de Brabant se află la baza romanului *Măria Sa, Puiul Pădurii*. Prozatorul recunoaște influențe din: Neculce, Creangă, cărțile populare și creația anonimă. Dincolo de acest aspect, caracteristice artei sale sînt: interesul acordat peisajului și originalitatea stilului. În arta peisajului M.S. este cel mai mare cîntăreț al naturii românești și un artist care atinge perfecțiunea tehnică. Și peisajul caracterizează o viziune mitică, preistorică, atemporală, formă de manifestare a unei spiritualități. M.S., „însăși natura care se contemplă pe sine și se tălmăcește singură în termeni de conștiință", cum îl va defini L. Blaga, afirmă el însuși că citește viața ca un primitiv. În compoziția sa, elementele cadrului sînt armonios

Scanned with OKEN Scanner

echilibrate cu exprimarea poetică fără rol de înfrumusețare, dar cu valori muzicale inefabile. Unele cărți sînt pur și simplu vaste poeme ale naturii: *Țara de dincolo de negură* (1925), *Împărăția apelor* (1928). Comunicarea peisajului e totală, prin toate simțurile: totuși, fascinația evocării se bazează pe factori auditivi, ca la simboliști. Natura, oricînd prezentă în opera sa, participă în virtutea corelațiilor elementare la viața interioară și exterioară a personajelor. O subtilă modulare a evocării peisagistice e determinată de notele relevante ale reliefului diferitelor regiuni ale țării și de psihologia localnicilor. Unic este prozatorul și sub aspect stilistic, domeniu în care oferă un model al coexistenței armonice a diferitelor posibilități teritoriale și sociale ale limbii. M.S. cunoaște prin contact nemijlocit toate variantele geografice ale limbii române și prin lecturi, toate variantele cronologice. Arhaismele sînt prezente, dar nu abuzive, regionalismele aparțin mai ales limbii comune și rareori se dă întîietate moldovenismului, scriitorul păstrînd în permanență proporția justă între lexicul tradițional și neologismul latino-romanic.

O clasificare relativă a operei este posibilă după criterii tematice: proza sa ar fi istorică, țărănească, a provinciei, memorialistică, de război. Dar la M.S. procedee și motive mult mai importante decît aspectul tematic creează unitatea operei. Literatură istorică scrie M.S. oriunde, în cazul cînd omul și actele sale constituie o emanație a unor atribute milenare, după cum evenimentul istoric propriuzis aparține unui prezent actual în măsura în care el e scris de pături sociale largi. Dintre operele istorice și prin subiecte, primele păstrează particularități impuse de romantism: este văzut mai ales individul și situația spectaculoasă. Ulterior, cronologia și problematica se vor extinde, interesîndu-l lupta domnitorilor sau a păturilor populare împotriva ocupației străine, conflictele dintre răzeși și cei care vor să-i exproprieze prin silnicie, uneori cu ajutorul forțelor străine, conflictele din sînul boierimii, existența haiducească, fenomenul bejeniei, faptele ipotetice ale unei preistorii naționale mitice: *Șoimii* (1904), *Vremuri de bejenie* (1907), *O istorie de demult* (1908), *Neamul Șoimăreștilor* (1912—1913), *Zodia Cancerului* (1929), *Nunta domniței Ruxandra* (1932), *Viața lui Ștefan cel Mare* (1934), *Frații Jderi* (*Ucenicia lui Ionuț*, 1935; *Izvorul alb*, 1936; *Oamenii Mării Sale*, 1942). *Zodia Cancerului* relatează iubirea unui Alecu Ruset pentru Catrina, fiica lui Duca Vodă. Tragismul situației provine din irațională tatea actului de sfidare a domnului și legilor rațiunii, personajul creîndu-și situația tocmai pentru a-i cădea victimă. Acțiunea se desfășoară într-un „paradis devastat", sub un cer gol, ca în trage-

Scanned with OKEN Scanner

diile elizabetane. *Ştefan cel Mare* e o biografie eroică în genul cărţilor populare. Trilogia *Fraţii Jderi*, cronică şi legendă, poem folcloric şi rapsodie naţională în diferite aprecieri, roman realist pe deasupra, este o construcţie de amploare simfonică situată de asemenea în epoca lui Ştefan cel Mare, avînd în centru familia comisului Manole Păr-Negru, luptător devotat domnului ca şi fiii săi. Pluralitate prin tipologia variată, familia sa e totuşi o unitate impresionantă cu reminiscenţe gentilice, iar romanul ei, o epopee de început de lume. Desfăşurarea de mari dimensiuni are o curgere lentă, grandioasă; un procedeu de mare efect este dat de contrapunctul dintre desfăşurarea narativă vastă şi cele cîteva rînduri în stil de cronograf care comprimă faptele narate la sfîrşitul fiecărui volum. Haiduci tipic sadovenieni sînt Cozma Răcoare sau Vasile cel Mare. Lumea rurală, amestecată uneori cu aceea a tîrgurilor, va apare în acelaşi mod în *Ion Rusu Ungureanu*, *Bordeienii*, *Crîşma lui Moş Precu*, *La noi la Viişoara* (1907), *Povestiri de sară* (1910), *Un instigator* (1912), *Venea o moară pe Siret* (1915), *Cocostîrcul albastru* (1921), *Neagra Şarului* (1922), *Ochi de urs* (1938), *Poveştile de la Bradu-Strîmb* (1943). Umanitatea provincială cu dramele ei mărunte, cu lipsa aspiraţiilor şi a posibilităţilor de a avea aspiraţii, cu promiscuitatea morală şi socială îşi găseşte în M.S. pe unul dintre cei mai mari pictori obiectivi şi trişti, amintind prin manieră de Flaubert, Cehov, Turgheniev: *Floare ofilită* (1906), *Mormîntul unui copil* (1906), *Însemnările lui Neculai Manea* (1907), *Duduia Margareta* (1908), *Haia Sanis* (1908), *Cîntecul amintirii* (1909), *Apa morţilor* (1911), *Demonul tinereţii* (1928), *O întîmplare ciudată* (1929) etc. *Locul unde nu s-a întîmplat nimic sau Tîrg moldovenesc din 1890* (1933) este titlul unui roman care va ajunge o formulă consacrată pentru etichetarea întregii literaturi a anonimatului provincial. În puţine locuri îl va interesa oraşul: *Oameni din lună* (1923), *Cazul Eugeniţei Costea* (1936), perspectiva fiind aceea semănătoristă. O categorie aparte de opere o formează prelucrările: *Soarele în baltă sau aventurile şahului* (1933), *Divanul persian* (1940), *Alexandria*, *Esopia*. Stilul prelucrării priveşte mai ales atenuarea caracterului licenţios într-un caz, modernizarea limbii în celălalt, peste tot scriitorul punîndu-şi pecetea stilului de rafinament ceremonios. *Hanul-Ancuţei* (1928), operă originală, este de asemenea construită în forma naraţiunii cu ramă, care leagă organic mai multe povestiri: hanul său devine un loc ideal pentru variaţii tipologice şi narative. Iubiri de baladă, răzbunări sîngeroase, monologuri regizate savant, o magistrală scenografie concură la realizarea unei capodopere. Autobiografic în aproape tot ce scrie, M.S. este uneori memorialist pur: *Oameni şi locuri* (1909), *Cele*

Scanned with OKEN Scanner

mai vechi amintiri (1935) și mai ales *Anii de ucenicie* (1944), care reia titlul operei lui Goethe și modelul de autobiografie clasicist idilizantă spirituală. Călătoriilor internaționale le consacră unele scrieri: *Olanda. Note de călătorie* (1928). În cadrul memorialisticii pot fi introduse scrierile din război: *44 de zile în Bulgaria* (1916), *File însîngerate* (1917, devenit *Frunze în furtună* , 1920), *Strada Lăpușneanu* (1921, devenit *Trenul fantomă*, 1932). *Amintirile căprarului Gheorghiță* (1906) și *Povestiri din război* (1905) aparțin literaturii de ficțiune, dar și memorialisticii. O zonă de intersecție este și aceea a povestirilor cinegetice și pescărești: *Istorisiri de vînătoare* (1937), *Valea Frumoasei* (1938), *Amintirile unui pescar cu undița* (1950). Particularități diferențiatoare vor avea creațiile mai importante de după Eliberare. Un *Caleidoscop* (1946) conține mai ales impresii de călătorie din U.R.S.S. *Fantezii răsăritene* (1946) include opere mai vechi, fiind în totalitate un elogiu al orientalismului mirific. Existența rurală apare în *Păuna mică* (1948), unde autorul nu pare a fi prevăzut sensul dezvoltării social-economice a agriculturii românești, optînd pentru viziunea utopiilor agricole patriarhale: țărani refugiați din cauza războiului și respinși în mlaștinile Dunării de sătenii din Păuna ca niște venetici, vor fonda o colonie autarhică ce va ajunge la o prosperitate de invidiat. În *Mitrea Cocor* (1949), eroul cărții parcurge „drumul spinos al cunoașterii", formîndu-se ca luptător conștient în împrejurările sociale și politice ale perioadei războiului și anilor ce vor urma. Orfan de la Malu Surpat, opus fratelui său Ghiță Lungu, morar alienat prin pofta de înavuțire, confruntat cu moșierul Cristea Trei-Nasuri, Mitrea Cocor are experiența frontului antisovietic, a prizonieratului, clarificîndu-se ideologic cu ajutorul ostașilor Armatei Roșii, dar pe baza fondului justițiar organic și a resentimentelor personale. Pe un număr redus de pagini sînt cuprinse toate problemele ce definesc o epocă, de la reforma agrară la alianța dintre clasa muncitoare cu țărănimea muncitoare și prietenia cu Uniunea Sovietică. *Nada florilor* (1950) absoarbe mai vechea *Împărăția apelor*, încadrînd-o pe un fond politico-social al Fălticenilor din 1888. Personajul principal, Iliuță, este elev de gimnaziu, care face naveta între casa inginerului Manole Dumitraș, tatăl, și Nada florilor unde pescarii trăiesc într-o izolare ancestrală, de data aceasta explicată prin antecedentele biografice ale personajelor. *Nicoară Potcoavă* (1952) descinde din mai vechiul *Șoimii*. Personajul principal este o apariție a generozității supradimensionată și fizic pentru a-l transforma într-un exponent verosimil al aspirațiilor internaționaliste. Conturul general e de iconografie anonimă; dealtfel motivele foclorice devin acum un ingredient ostentativ. În

Scanned with OKEN Scanner

Aventură în Lunca Dunării (1953), intelectualul Tudor Ieșeanu, amenințat de însingurare, capătă sentimentul solidarității colectiviste prin intermediul organizațiilor agricole de stat și cooperatiste. A mai lăsat neterminate romanele *Lisaveta* și *Cîntecul Mioarei*. Multe volume de publicistică politică și eseistică: *Poezia cimiliturilor* (1949), *Despre marele povestitor Ion Creangă* (1951), *Lupta pentru pace* (1951), *Evocări* (1954), *Mărturisiri* (1960). Multă literatură pentru copii, din care se detașează *Dumbrava minunată* (1950). M.S. este autorul român cel mai tradus, ediții ale operelor sale circulînd în circa 40 de limbi, printre care și esperanto. I-au apărut mai multe ediții de opere, dintre care cea mai completă numără 23 de volume.

Scrieri despre: ***Studii și articole*** (volum colectiv consacrat lui M.S.), 1952; *Omagiu* (idem), 1956; Dumitru Micu, *Sensul etic al operei lui Mihail Sadoveanu*, 1955; Profira Sadoveanu, *Viața lui Mihail Sadoveanu*, 1957; *Aspecte din viața și opera lui Mihail Sadoveanu* (album de C. Mitru), 1958; „Viața Românească", 11/1960 (număr omagial); Savin Bratu, *Sadoveanu*, 1963; Constantin Ciopraga, *Mihail Sadoveanu*, 1966; Vasile Sadoveanu, *Bădia Mihai*, 1967; *Ei l-au cunoscut pe Sadoveanu*, 1973; *M. Sadoveanu interpretat de...*, 1973; Z. Sîngeorzan, *Mihail Sadoveanu. Teme fundamentale*, 1976; P. Marcea, *Lumea operei lui Sadoveanu*, 1976; N. Manolescu, *Sadoveanu sau utopia cărții*, 1976.

SADOVEANU, Profira, 21.5. 1906, Fălticeni. Fiica lui Mihail Sadoveanu. Primele două romane sînt de un interes mediocru: *Mormolocul* (1933, ed. rev. 1972), *Naufragiații din Auckland* (1937). Convorbiri și portrete în *Domniile lor domnii și doamnele...* (1937). După Eliberare dă opere de evocare și popularizare a ilustrului părinte: *O zi cu Sadoveanu* (1955), *Viața lui Sadoveanu. Copilăria și adolescența* (1957, ed. rev. cu titlul *Ostrovul zimbrului. Copilăria și adolescența lui Mihail Sadoveanu*, 1966). Va scrie literatură în maniera tatălui (*Balaurul alb*, 1955; *Vînătoare domnească*, 1963; *Ploi și ninsori*, 1975) sau chiar poezie din aceeași sursă: *Cîntece lui Ștefan Vodă* (1974). Memorialistică versificată, imagini nostalgice ale naturii în *Somnul pietrei* (1971). Evocări, reportaje și interviuri în *Stele și luceferi* (1969), amintiri în *Planeta părăsită* (1970). A tradus singură sau în colaborare cu Valeria Sadoveanu din A.N. Ostrovski, Cehov, Ușinski, Balzac. Pentru copii: *Ochelarii bunicăi* (1970).

SALAMON László, 10.7. 1891, Oradea. Scriitor de naționalitate maghiară. Liceul absolvit în orașul natal (1909), studiile filologice la Budapesta (1914). Profesor de maghiară și latină; redactor la „Auróra" (1923—1924), „Új Élet" (1924—1940), redactor șef la ziarul „Erdély" (1945—1948), redactor la „Igazság" și la Editura de Stat (1950). Debutul în „Nagyváradi Napló" (1912). Poezia de pînă la Eliberare exprimă condiția omului simplu exploatat: exasperarea inerției și refuzul acțiunii anticipate de sofisme prelungite, cultul concretului, receptivitatea la sufe-

rința altora; citadinism, univers incert și murdar în linia expresionismului. După ultimul război poetul publică versuri agitatorice, descoperă bucuria de a trăi, pentru ca vîrsta să-i ofere posibilitatea de a se ocupa de problemele generale ale omului și universului într-un ton elegiac, reflexiv, obsesia necunoscutului predominînd: *Cu capul sus* (1955), *Balada bunătății* (1959), *Toamnă clujeană* (1964), *Versuri* (1966), *Carte deschisă* (1971). Alte selecții: *Credință neprihănită* (1961), *Cele mai frumoase poezii* (1968). În limba română: *Poezii* (1972). Un volum de articole și eseuri: *Pasărea albastră de mai* (1971).

SASU, Aurel, 21.7. 1943, Oarda — Alba. Liceul terminat la Alba Iulia (1961), studiile filologice la Cluj, licența în 1968. Cercetător la secția literară a Institutului de lingvistică și istorie literară din Cluj. Debutul cu un articol în „Tribuna" (1968). Critic și istoric literar format în spiritul tradițiilor ardelene, punînd deopotrivă accent pe judecata valorică și pe analiza filologică a textului. O primă culegere de studii și eseuri: *Progresii* (1972). A îngrijit și prefațat ediții, printre care unele de retorică românească, domeniu în care dă dealtfel un studiu: *Retorică literară românească* (1976).

SAVU, Cornelia Maria, 4. 9. 1954, Vatra Dornei. Fiica unui inginer silvic. După absolvirea liceului în orașul natal (1973), se înscrie la Facultatea de limba și literatura română din București. Prima poezie în „România literară" (1971). Primul volum, *Totem în alb* (1973), a impresionat prin contrastul dintre vîrsta poetei și natura poeziei sale, definită de cerebralitate, reținerea matură a emoției sau chiar lipsa acesteia, filtrele culturale și registrele poetice diferite, impecabila dezvoltare a versului, specifică unui profesionist cu rutină.

SĂBĂREANU, Constantin, 6. 4. 1930, București. După un an de studii filologice, devine redactor la Radiodifuziune (1956), secția literară. Debutul în „Tînărul scriitor (1954). *Semnele trecerii* (1966) și *Poeme* (1973) adună poezii caracterizate prin sinceritatea și generozitatea sentimentelor, o anumită discreție sufletească și elaborarea prozodică tinzînd către perfecția clasică.

SĂLĂGEAN, Sergiu, 24.6. 1945, Săcel — Maramureș. Fiul unui preot. Liceul început la Iași e terminat la Cluj (1962); studiile de filologie începute la Cluj sînt sfîrșite la București (1967). Documentarist la Biblioteca Academiei (1970—1971), apoi redactor la editura Univers. Debutează cu critică în „Gazeta literară" (1968) și cu poezie în „Amfiteatru" (1969). Poeme în versuri libere, imagini de epifanie, eleusinice, hypnasofice și zei tutelari ai luminii și diafanului, amintind deopotrivă de Hölderlin, Rilke și Blaga în *Soare, fîntîni, trandafiri...* (1972). *Ion Vinea* (1971) e un eseu apărut înainte de editarea întregii opere a scriitorului; valoarea lui stă deopotrivă în

observațiile remarcabile asupra operei în sine și în demersurile comparatiste. A tradus din Hermann Hesse.

SĂLĂJAN, Doina, 14. 2. 1936, Beiuș. Liceul la București; licența în filologie (1971). Activitate redacțională la reviste pentru copii; funcționară a Uniunii scriitorilor. Primele poeme în presa din Oradea (1949). *Confidențe* (1957) aduce motivele autobiografiei lirice specifice întregii generații care și-a trăit copilăria în război; sentimentalismul romanțios, decorat din abundență cu flori și obiecte fragile, ascunde o spaimă reprimată. *Versuri* (1967) *Transfigurări* (1969), *Umbra faptei* (1973) sînt lipsite de imagini frapante; emoția în fața evenimentelor variate ale vieții este prinsă într-un limbaj simplu, desuet-naiv, impus ca formă a sincerității.

A.O.: *Despre copilărie*, 1957.

SĂLĂJAN, Vasile, 27. 1. 1947, Tătărești — Satu Mare. Fiu de țărani. Studii filologice la Cluj; redactor la „Tribuna". Debutul în „Steaua", cu o schiță (1968). *Coborînd spre nord-vest* (1972) e un roman-poem în care expansivitatea stilistică și multitudinea procedeelor narative, patetismul febril și retrospecția transfigurează drama unui inginer încă tînăr pe cale de a muri. *Săptămîni de dragoste* (1975) prezintă o structură faulknerianā și vaste intenții de sistematizare arhetipală prin aparente fapte concrete consumate în același nord al Transilvaniei; timpul, spațiul și personajele sînt însă numai mijloace de susținere a unei problematici filozofico-istorice: conștiința revoluționară, ciclurile vieții și morții, omul între boicotul, ignorarea și angajarea politică, timpul ca valoare istorică; funcția memoriei implică deopotrivă procedeul narativ și responsabilitatea reparatorie. Un dialog alternativ se poartă între persoanele întîi și a doua. Reportaje în colaborare cu N. Prelipceanu și Radu Mareș în volumul *Vine istoria* (1972).

SĂLCEANU, Grigore, 23.4. 1901 Galați. Liceul terminat la Constanța (1922), licența în litere la București (1927); profesor de franceză la Liceul „Mircea cel Bătrîn" din Constanța (1927—1960), Debutul în „Analele Dobrogei" (1921). Neoclasicul și romanticul se completează în poeziile dedicate îndeosebi mării: *Flori de mare* (1928), *Fierbea as' noapte marea* (1933), *Nopți pontice* (1937), *Nopți pontice* (1969). Poeme feerice în *Basmul zmeilor* (1969) și piese în versuri în spiritul poeziei: *Întîia sărutare* (1937), *Furtuna* (1937), *Ovidius* (1958).

SĂLCUDEANU, Petre, 8.9. 1930, Gligorești — Cluj. Liceul la Brașov, între 1941—1949; după un an de filozofie trece la Facultatea de filologie din Capitală, unde absolvă secția de critică literară. Este secretar al Uniunii scriitorilor, pentru ca să ocupe din 1960 funcții de răspundere la

Scanned with OKEN Scanner

Studioul de filme București. Debutează în ziarul „Drum nou" (1946). *Iubește ziua de mîine* (1960) cuprinde schițe și povestiri care reflectă existența satului ardelean aflat în perioada consolidării relațiilor socialiste. Alte medii și aceeași perioadă în *Vreau să trăiesc* (1964), *Săptămîna neterminată* (1965), *Singur fără cer* (1966). *Strada lux* (1963), imagine a existenței proletare mizere și a raporturilor interfamiliale suprapuse peste frămîntările declanșate într-un oraș provincial de apariția mișcării legionare și a ocupației străine, se caracterizează prin permanenta abandonare a unui fir epic în favoarea altora, totalitatea lăsînd impresia unei aglomerări de schițe și situații, de portrete și de evocări autobiografice. *Prea cald pentru luna mai* (1967) este o dezbatere morală și socială pe teme erotice actuale. *Corabia cu suflete* (1967) reactualizează personaje și situații tradiționale pentru literatura sanatorială și mai ales spațiul închis în care individualitățile se confruntă și se egalizează prin maladie și sentimentul morții. Sobrietatea narativă și capacitatea de a crea atmosferă se confruntă cu incapacitatea de a depăși nivelul unor locuri comune ale prozei medii. Va publica în ultima vreme bune romane de aventuri în care accentul cade pe determinarea socială a erorii și delicvenței: *Moartea manechinului* (1970), *Detectiv la paisprezece ani* (1971), *Un biet bunic și o biată crimă* (1970), *Bunicul și păcatele lumii* (1971), *Bunicul și porunca să nu ucizi* (1972), *Un bunic și o biată aventură* (1973), *Bunicul și doi delicvenți minori* (1974), *Bunicul și o lacrimă de fată* (1976).

A.O.: *Cartierul muncitoresc*, 1950; *Din regiunea de ieri și de azi*, 1957; *Un gram de aur*, pov., 1959; *Front fără tranșee*, r., 1961; *De ce văd invers?* r., 1970; *Ucenicie printre gloanțe*, r., 1974.

SĂNDULESCU, Alexandru, 13. 6. 1929, Podgoria — Buzău. Absolvă liceul la Rîmnicu-Sărat (1948); licența în filologie la București (1952). Cercetător la Institutul de istorie și teorie literară „G. Călinescu". Primele articole în „Viața Românească" (1951). *George Topîrceanu. Viața și opera* (1958), *Delavrancea* (1964, 1970), *Literatura epistolară* (1972) și culegerile *Pagini de istorie literară* (1966), *Citind, recitind...* (1973), *Continuități* (1976) definesc un istoric literar cu spirit metodic, a cărui competență depășește simpla informare, cercetarea documentară și arhivistică fiind o obișnuință și nu un pretext al comentariului. Analiza sa urmărește mai ales articulațiile istorice, circumstanțele creării operei și mai puțin opera propriu-zisă ca act artistic. Exactitatea, din care-și face un principiu, se reflectă și în stilul ușor pedant.

SĂRARU, Dinu, 30. 1. 1932, Rîmnicu Vîlcea. Fiul unui învățător. Studii liceale la liceul „Alexandru Lahovary" din orașul natal, cu bacalaureatul în 1972. Reporter cultural la Radio (1950—

Scanned with OKEN Scanner

1960), secretar responsabil de redacție la „Secolul 20" (1961—1964) și apoi la „Luceafărul" (1964—1968); răspunde la Radiodifuziune de editarea „Programului Radio", apoi de realizarea programelor îndeosebi literare la Televiziune. Două colecții de cronici și eseuri teatrale care corespund pe deplin vivacității temperamentale și pregătirii culturale sînt *Teatru românesc și interpreți contemporani* (1966) și *Al treilea gong* (1973). Reluînd tema începuturilor cooperativizării agriculturii, romanul *Niște țărani* (1974) aparține noii etape de examinare a procesului, care privește evenimentele fără idilism și schematizare, în toată complexitatea lor gravă. Acțiunea se consumă într-un sat oltenesc. Confruntările dintre tradițiile spirituale și economice milenare și noutățile ideologice și materiale constituie esența conflictuală; tehnica rezistenței sociale prin amînarea dramatică și disimulare teatrală, produce efecte subtil fixate. Remarcabil este romanul prin firescul situațiilor, prin pitorescul nu lipsit de gravitate și mai ales prin umorul ca dimensiune a comportamentului personajelor și ca observație angajantă a autorului. Aceleași calități par neglijabile în romanul cu iz memorialistic *Clipa* (1976).

SCARLAT, Teodor, 6.10.1907, I.C. Frimu — Ilfov. Părinți adoptivi îi dau numele. Liceul e început la Ploiești, în 1923; în 1929 e învățător suplinitor, iar în 1930 chimist la Pirotehnia armatei din București; secretar de redacție la „Revista scriitoarelor și scriitorilor români" din 1934 și la revista „Fotball" a lui Camil Petrescu; funcționar la Teatrul Național din 1938, iar după Eliberare salariat la Teatrul tineretului, C. Nottara, Ion Creangă. Inițiator sau susținător de publicații și manifestări literar-artistice interbelice. Debutează în revista „Vraja" (1930). În *Claviaturi* (1935) condiția autobiografică e punctul de plecare pentru o poezie de încordări, expansiuni și disperări interjective expresioniste; o tristețe calmă, peisajul și portretistica feminină de tip germanic predomină în *Floarea reginei* (1939), iar în *Ora de zbor* (1940) poezia de notație, dorința evadării sau starea de convalescență și oboseală; *Vatra magilor* (1943) ilustrează autohtonismul, mitologia magică și imaginile muncitorului român în ipostaze cîmpenești, montane și silvane. Ineditele (1946—1966) din *Poeme* (1969) și *Nopțile din Underground* (1972) aduc poeme domolite sufletește, muzicale, dominînd crochiurile și peisajele în care poetul poate evada sau care-i favorizează abandonarea către sine. *Dicteuri pentru fantoma ta* (1972) cuprinde 16 poeme regăsite după patru decenii: frenezia ușor contestatară ar fi proprie începuturilor, dar claritatea confesivă, dinamizată de sinceritatea sentimentelor și nu de imagistică ar defini ultima parte a operei. În colaborare cu M. Straje, a

Scanned with OKEN Scanner

dat *Interpretări din lirica lui Gourmont* (1940). Un roman: *Viața la-ntîmplare* (1938).

SCHERG, Georg, 19.1.1917, Brașov. Scriitor de naționalitate germană. Studii medii la „Honterus Gymnasium" din orașul natal, terminate în 1936. Studii filologice la Paris, Berlin, Strasbourg și Tübingen. Între 1957—1958 este lector la Universitatea din Cluj, iar apoi profesor la liceul „Andrei Șaguna" din Brașov; din 1975 profesor universitar la Sibiu. *Giordano Bruno* (1954) și *Ovidiu* (1955) sînt drame în versuri, construite în manieră academică, principala inovație adusă constînd în introducerea unor songuri ca interludii, avînd un rol de relativizare a unor tensiuni dramatice. Evenimentele istorice și personalitățile cunoscute reprezintă numai un pretext pentru un conflict desfășurat destul de liber, a cărui sursă e reprezentată de eternul joc al contradicțiilor provocate de tiranie în raport cu progresul, de conservatorism în raport cu toleranța și idealul. Un ciclu cu caracter autobiografic, conceput prin obiectivare ca o autentică „saga", este format din romanele *Unde nu-i stăpîn, nici rob* (1957) și *În cumpănă* (1968, redactat între 1950—1957). Primul volum este o frescă amplă a societății brașovene din deceniul al doilea al secolului nostru, evenimentele fiind alese îndeosebi pentru a ilustra problematica primului război mondial. Romanul reapare în același an cu titlul *Furtună deasupra Carpaților* (ed. rev. 1966). Cel de al doilea volum, prelungind destinul personajului Peter Merthes, e considerat de autor ca partea a doua a unei proiectate trilogii dedicate Brașovului. Epoca evocată este aceea dintre 1933 și începutul celui de al doilea război mondial. Alături de Peter Merthes, personajul principal, apar și fii acestuia, acțiunea căpătînd o structură arborescentă. Prin călătoriile lui Peter Merthes e fixată atmosfera din diferite localități europene; ca și dramele, romanele conțin poezii care sînt atribuite personajului principal. Aceluiași ciclu i se adaugă în 1957 *Povestirile lui Peter Merthes*, gîndite mai ales pentru tineret; cartea e reeditată și augmentată în 1969, printr-un al doilea volum care conține îndeosebi schițe umoristice și foiletoane. *Mantia lui Darius* (1968) conține 49 povestiri scurte și un glosar introductiv; fiecare povestire este dotată cu un moto ironic, care nu are o legătură precisă cu textul propriu-zis. Povestirile sînt considerate de autor însuși ca aparținînd unei structuri de mozaic: fiecare dintre ele prezintă un caracter autonom și independent. Culegerea poate fi privită ca un fel de breviar poematic baroc al problemelor omului modern; se pot afirma similitudini cu proza aparent didactică a lui Brecht; e certă plăcerea jocului ideilor, a asociațiilor gratuite. Un joc dens de simboluri și detalii reale e și *Bas și papură* (1973), unde aplică structuri muzicale într-o

Scanned with OKEN Scanner

compoziție în care restul devine manevrabil: personaje, locuri, obiecte. În *Penelopa este de altă părere* (1971), roman similar, pretextul îl oferă întîlnirea unor locuitori ai Brașovului cu turiști străini: discuțiile de definire, monologurile, narațiunile sînt încadrate într-un complex narativ ironic. *Scaietele de argint* (1969) este o culegere de poeme conturînd o autobiografie organizată în jurul unor simboluri definitorii. Versul, avînd cel mai adesea structura unui discurs liber, are caracteristică transparența fluidă și glacială.

A.O.: *Curbe și drepte*, r., 1957; *Camera cu oglinzi*, r., 1974; *Paraschiv Paraschiv*, r. 1975.

SCHILERU, Eugen, 13.9.1916, Brăila — 12.8.1968, București. Familie de intelectuali. Bacalaureatul în orașul natal, unde redactează cu D. Trost și H. Ghiea o revistă efemeră de avangardă. Între 1934—1938 studiază estetica la București și, paralel, își obține licența în drept. Activitate politică în mișcarea studențească de stînga și în presa de stînga. După Eliberare e profesor de estetică la Institutul de arte plastice „N. Grigorescu", unde e, din 1968, șef al Catedrei de istoria artei. E.S. este prin excelență un exemplu de geniu steril, de erudit excepțional, autentic magazin de informații rareori materializate, și atunci în lucrări de scurtă respirație în domeniul artelor plastice sau problemelor literaturii, în prefețe, cataloage de expoziții, articole de revistă. Două culegeri postume sînt *Scrisoarea de dragoste* (1971) și *Preludii critice* (1974).

SCHULLER, Frieder, 13.7.1942, Cața — Brașov. Poet de naționalitate germană. Studii de filologie germană la Cluj-Napoca, terminate în 1968; a fost redactor la revista „Karpaten-Rundschau" din Brașov, (1968—1972), apoi secretar literar al secției germane a Teatrului de Stat din Sibiu. Prima poezie în „Neue Literatur" (1964). Discursivitate torturată, poezia ca loc geometric al invenției și emoției, ingeniozitate în sfidare, strategie parabolică prin acrobația sentimentelor, predilecție pentru versul liber: *Cercuri în jurul nedesăvîrșirii* (1968), *Joc încheiat* (1972).

SCHULLER, Hans, 25.10.1934, Brașov. Poet de naționalitate germană atras de tematica patriotică și erotică: *Mărturisiri* (1957), *Deoarece în mine cîntă viața* (1962), *Cînd stau în preajma ta* (1968).

SCHWARTZ, Gheorghe, 16.9.1945, Lugoj. Studii liceale în orașul natal, terminate în 1963; studii filologice și de istorie la Cluj; din 1968 profesor la Arad. Debutul în „Familia" (1969). Prozatorul e atras deopotrivă de pshihologism și parabolă în romanul *Martorul* (1972) și în textele scurte din *Ucenicul vrăjitor* (1976).

SCHWARZ, Ludwig, 22.8.1925, Dolaț. Scriitor de naționalitate germană. Evenimente ale ultimului război mondial sînt evocate prin absurditatea, sinistrul și gro-

Scanned with OKEN Scanner

tescul lor esențial: *Tabloul cu chei* (1958), *Nu se aduce mult de la Cherbourg* (1969). Autor de proză comică dialectală: *Rîsul nu e impozabil* (1973), *Seri șvăbești* (1974, în colab. cu Nikolaus Berwanger).

SCOROBETE, Miron, 1.5.1933, Răchitova — Hunedoara. Fiu de țărani. Studii filologice la Cluj; redactor la „Tribuna". *Manuscris* (1962), *Fîntîni* (1966), *Ultima vînătoare de toamnă* (1966) aduc o lirică indecisă între convențional-lul năvalnic extravertit și sentimentalismul interiorizat pînă la discreție: natura declanșează senzații inefabile prinse prin asociații sinestezice. Prozele din *Drumul Gomorei* (1967) și *Femeia venită de sus* (1971) sînt interesante prin viziunile comice anecdotice, prin grija pentru formă și mai puțin prin subiectele minore. Literatură *science-fiction*: *Părul Berenicei* (1976)

SCRIPCĂ, Gheorghe, 27.7.1930, Suceava. A scris poezie pentru militari *(Nimbul izvoarelor,* 1974), povești și teatru pentru copii *(Doi balauri și-o poveste,* 1969; *Misterul nucului trăznit,* 1975), o comedie pentru adulți: *Peripețiile cavalerului Don Tase de Gîsconia* (1973).

„SCRISUL BĂNĂȚEAN" vezi **„ORIZONT".**

SEBASTIAN, Lascăr (Leonard Salmen), 14. 10. 1908, București-9.10.1976 București. Redactor sau colaborator al unor publicații interbelice de stînga; după Eliberare a fost director de teatru și regizor la Arad, Brăila și Craiova. Ține în „România literară" o rubrică de note semnată „Profesorul Haddock". Literatura personală este lipsită de importanță: *Oameni* (1934) e un volum de portrete literare, *Cu pîine și sare* (1958) și *Colivia cu sticleți* (1958) piese de duzină. Activitatea de traducător, începută în 1926 cu Anatole France, e ambițioasă, bogată, dar descurajantă mai ales în privința liricii: Vergiliu, Horațiu, Juvenal, Petrarca, Leopardi, Lermontov, Garcia Lorca, J. Renard.

SECELEANU, Eugen, 18.5.1940 Gheorghieni — Harghita. Facultatea de filozofie din București, absolvită în 1963; a fost educator la o școală de surdomuți (1964—1966), redactor la revista „Paza contra incendiilor" (1966—1972) și la studioul cinematografic „Alexandru Sahia", iar din 1973 la revista „Flacăra". Debutul în „Astra" (1967). Romanul *Eternitate locală* (1973) e al unui satiric de clasă, vizînd moravurile provinciei contemporane; efecte remarcabile sînt generate de stilul sec și rece. Un volum de reportaje cu Dorin Tudoran: *Martori oculari* (1976).

„SECOLUL 20", revistă de literatură universală editată de Uniunea scriitorilor. Primul număr în ianuarie 1961. Revista răspunde la început nevoii de informare mai largă asupra fenomenului literar și cultural mondial, prezent prin analize, comentarii, recenzii, note, traduceri integrale de opere sau parțiale.

Scanned with OKEN Scanner

Primul colegiu redacțional e format din Mihai Beniuc, Maria Banuș, Savin Bratu, Marcel Breslașu (redactor șef), Paul Georgescu, Mihnea Gheorghiu, Eugen Jebeleanu, Mihai Novicov, Zaharia Stancu, Tudor Vianu. În 1971, colegiul este format din Al. Philippide, Ion Brad, Ov. S. Crohmălniceanu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Mihnea Gheorghiu, Dan Hăulică (redactor șef), Șt. Augustin Doinaș (redactor șef adjunct), Georgeta Horodincă, Tatiana Nicolescu, Florian Potra, Al. Baciu. Revista este lunară, dar apariția ei a fost extrem de neregulată: unele numere apar cu o întîrziere de șase luni, după cum altele au caracterul de numere triple, cu peste cinci sute de pagini. Indiferent de frecvență, revista a avut un rol extrem de important, mai ales în primul deceniu de existență în informarea cititorilor; s-ar putea chiar vorbi de o influență asupra scriitorilor care intră în contact direct cu mișcarea de idei mondială și mai ales cu procedee literare noi. Nu există scriitor, gen, epocă, literatură națională, fenomen internațional, mișcare, curent, temă care să nu fi făcut obiectul unui comentariu. Revista are astfel meritul de a fi evidențiat un punct de vedere românesc asupra literaturilor străine. Cu timpul, dealtfel, se acordă un spațiu tot mai mare difuziunii și încadrării fenomenelor literare și culturale românești în context internațional. Pe măsură ce edițiile își sincronizează ele însele programele de traduceri cu fenomenul literar străin, revista își pierde din interes.

SECREȚEANU, Leonida, 11.10.1914, Bărăitaru-Drăgănești—Prahova. În 1932 termină o școală comercială la Ploiești și tot acolo liceul teoretic (1937); studii filologice, filozofice și juridice la București (1938—1946); secretar de liceu (1938—1940), profesor la Ploiești (1940—1952), activist cultural (1952—1953), jurist (1955-1959), consilier juridic. Debutul în „Răsărit de soare" din Ploiești (1930). Poetul oscilează între lirica umoristică și artizanatul prozodic în *Boema* (1938), *Epigrame* (1938), *Poante bahice* (1941), *Versuri* (1942), *Versuri* (1943), *Epigrame* (1944), *Cîntec pentru Prometeu* (1969), *Marea aurărie* (1975). Un poem agitatoric grandilocvent este *Noi, milioanele* (1946).

SEGĂRCEANU, Ion, 14.5.1937, Segarcea-Vale — Teleorman. Familie de țărani. Liceul teoretic din Turnu Măgurele absolvit în 1954; un an e profesor suplinitor în comuna natală, un altul student la Institutul „Maxim Gorki", iar în 1961 își ia licența de la Facultatea de filologie din București. A fost îndrumător cultural la Sinaia (1961—1963), redactor la „Apărarea patriei" (1963—1965), „Viața militară" (1965—1968), „Viața studențească". Prima poezie semnată cu numele inițial (I. Geabău), apare în „Viața studențească" (1957) și e rezultatul unei colaborări; o vreme semnează Ion Geabău-Segarcea. În *Fuga din hazard* (1970)

Scanned with OKEN Scanner

poemele riguros rimate sînt elemente ale unei autobiografii inaugurate în sat și sfîrșite într-o civilizație citadină alienantă: elegii, meditații, peisaje, descîntece, blesteme. În *Solitarul citadin* (1972) și *Lungul drum spre casă* (1976), versul alb susține confesiunile unui rătăcitor optimist și resemnat, dornic să înțeleagă și să se acomodeze cu obiectele, semnele și semnalele orașului modern autohton sau străin. Oriunde, discursul e limpede, ordonat sintactic și antimetaforic. Versuri pentru copii în *Embleme* (1976).

SELEJAN, Radu, 5.11.1935, Brad. Termină în 1953 o școală tehnică minieră și Institutul de mine din Petroșani în 1961; tehnician minier la Săcărîmb (1953—1956), tot acolo șef de sector (1961—1964), șef de secție minieră la Orșova (1964—1967), redactor de ziar la Petroșani (1968-1970), apoi la „Cuvîntul nou" din Sf. Gheorghe. Debutul în „Tribuna" (1958). *Corturile neliniștii* (1969), *Cîntece și descîntece de piatră* (1972), *Tîrziul clipei* (1973) sînt culegeri de versuri manevrînd discursiv temele autohtonismului revolut și cele folclorice pentru sugerarea unor stări anxioase. *Eliberarea lui Bularda* (1974) prezintă viața misterioasă, imprevizibilă și violentă a minerilor aurari din Apuseni într-un epic de armonizare a realismului cu fantasticul și magia populară: colecția de povestiri e unificată psihologic prin pretextul unui priveghi la cadavrul unui Bularda. Reportaje despre minerii din Valea Jiului în *Transparența subpămîntului* (1972).

A.O.: *Patimile rădăcinilor*, 1976; *Cercul adevărului*, r., 1976.

SEN, Alexandru, 6. 7. 1924, Ploiești. Fiul unui pălărier. Liceul „Cultura" terminat în 1944; Facultatea de pedagogie în 1950; redactor la editura „Cartea Rusă" și șef de presă la editura C.G.M. (1948), redactor la ziarul „Unirea" (1947—1949), Editura de Stat Științifică (1948—1952) și asistent universitar simultan, apoi cercetător la Institutul de fiziologie (1953—1956) și de psihologie (1956—1958), secretar de redacție la „Revista de psihologie", din 1960 psiholog principal la Spitalul nr. 9. Debutul cu versuri și proză în ziarul „Unirea" (1947). Poemul despre *12.000.000 de copii* (1949) e grandilocvent. *Alfabetul sănătății* (1956) popularizează în versuri norme igienice elementare. Alte volume conțin de asemenea povestiri versificate cu același spirit pedagogic pentru toate clasele: *Pentru cei din grupa mare* (1957), *Grădinița veseliei* (1960), *Cine știe să ne spună* (1964), *Noi elevii dintr-a XI-a* (1964). Un studiu de popularizare: *Visul lui Pestalozzi* (1959).

SERGHI, Cella, 4. 11. 1907, Constanța. Studii secundare începute la Constanța și terminate la București, în 1927; licența în drept (1931). Practică un timp avocatura și paralel începe să pu-

Scanned with OKEN Scanner

blice reportaje în „Gazeta" (1933), semnate Cella Marin. În 1945 e secretara Universității libere populare. Primul roman, tipărit în 1938, revizuit în 1962 este *Pînză de păianjen* (ed. n.v. 1971); prozatoarea e preocupată de analiza sentimentelor erotice privite ca sens al existenței. Diana Slavu, fata săracă, va încerca în ediția revizuită să evadeze după eșecul sentimental dintr-un univers închis, prin contactul cu colectivitatea. Personaje și situații similare revin în romanul *Cad zidurile* (1950), retipărit cu modificări sensibile sub titlul *Cartea Mironei* (1967) și *Mirona* (1972), ed. n.v.). Mirona Runcu e o tînără intelectuală cu un destin social și financiar opus Dianei, care face cunoștință cu cercurile comuniste și democrate internaționale, depășindu-și treptat condiția burgheză; o iubire este în același timp un mijloc de purificare și clarificare interioară. În *Fetele lui Barotă* (1958) se surprind pe parcursul a două zile relațiile dintre locatarii unui vechi imobil: burghezi și muncitori la începutul democrației populare. Revăzut sub titlul *Iubiri paralele* (1974), romanul aduce o reevaluare a destinelor dintr-o perspectivă ulterioară, accentuînd ceea ce e în general defectuos în existența colectivă, provocînd nefericirea și ratarea afectivă a indivizilor; astfel, descrierea neorealistă se combină cu notația nervoasă, patetizînd ca și aiurea sentimente medii. A tradus din F. Mallet-Joris.

A.O.: *Cîntecul uzinei*, 1950; *Cantemiriștii*, r., 1954; *S-a dumirit Moș Ilie*, 1951; *Surorile*, nuv., 1951; *Gențiane*, r., 1970.

SEVASTOS, Mihail, 8. 8. 1892, Botoșani — 24. 9. 1967, București. Lucrează multă vreme în redacția revistei „Viața Românească". Autor de poezii minore simboliste (*Versuri*, 1967), de *Cronici rimate* (1960), de literatură pentru copii (*Din copilăria lui Ion*, 1962) și memorialist în *Amintiri de la „Viața Românească"* (1956, ed. total rev. 1966), *Istorisiri adevărate* (1966), *Documente omenești* (1970) — surse de informații pigmentate cu destule anecdote pentru a rămîne în sfera divertismentului. A tradus mult, singur sau în colaborare, din scriitori ruși și sovietici: Turgheniev, Tolstoi, Cehov, Serafimovici, Șolohov; a prelucrat basme italiene și sîrbo-croate.

SEVER, Alexandru, 21.1. 1921, Moinești — Bacău. Liceul e început la Bacău și terminat la București; licența la Facultatea de litere și filozofie (1949); redactor la Editura politică și E.S.P.L.A. Primele colaborări publicistice la „Studentul român" (1948). *Boieri și țărani* (1955) e o dramatizare concepută conflictual în spiritul contradicției transante din titlu. Romanul *Cezar Dragoman* (1957) prezintă un arivist, care nu contrazice modelele anterioare române și străine, și o panoramă tipologică a mondenității lustruite din cel

de al doilea deceniu al secolului nostru, cu prezența primelor mișcări proletare de amploare. *Uciderea pruncilor* (1966) evocă provincia din anii fascizării țării, elementele de dinamism fiind preluate din romanul de aventuri; sobrietatea narativă face loc sarcasmului și caricaturii, cînd apar personajele reacționare. În linia lui Camil Petrescu, specializat de acum în romane supradimensionate, prozatorul dă *Cercul* (1968), încercare de reconstituire biografică și problematică a artistului în funcție de operă și context social: tînărul scriitor Mihail Eliad, se sinucide în 1921, și actul său absolut e explicat fulgerit de diverși indivizi care l-au cunoscut și l-au citit. Cercul constituie simbolul reconstrucției adevărului total prin aglomerarea de adevăruri parțiale sau de aparențe contradictorii. Un anume caracter de prefabricat și de epigonic comun întregii opere, reapare și în nuvelele din *Regele, spionul și actorul* (1957) sau în teatrul din *Noaptea speranțelor* (1973). A tradus din J. Potocki.

SFETCA, Petru, 22. 11. 1919, Lipova. Liceul comercial din orașul natal, terminat în 1938; doi ani la Academia teologică din Arad (1939—1941). Redactor șef al ziarului „Vestul" (1939—1944) și al revistei „Lupta patriotică" (1945—1946), redactor la ziarele „Banatul" (1946—1947) și „Frontul plugarilor" (1948—1949), corector la „Flacăra" (1949—1951), secretar de redacție la „Tînărul scriitor" (1951—1957), bibliotecar la spitalul „Carol Davila" (1963—1970). Debutul în „Luceafărul" din Timișoara (1937). *Solii către lumină* (1940), *Echinox* (1942), *Osmoze* (1947), *30 de poeme* (1973) reprezintă poezia pură, amintind de romantismul german și de ermetismul italian. Este dificil de precizat în ce măsură lirica sa a fost influențată de traducerile făcute din Ungaretti (1943), Saba (1944), Montale (1945), Quasimodo (1946), Leopardi, Piero Chiara, Novalis, și în ce măsură opțiunile traducătorului nu constituie decît forme exterioare ale propriei structuri.

SFINȚESCU, Rodica, 12. 3. 1925, București. Liceul terminat în 1944; studii de arhitectură (1944—1947) și la Institutul de teatru (1946—1950). Asistent de director de scenă la diferite teatre (1950—1955), regizor (1957—1960), instructor teatral (1960—1962), desenator tehnic (1962—1967), secretar de redacție la revista „Moda" din 1968. În romanul *Joc viclean* (1972) un inginer are revelația talentului său aproximativ de scriitor; acest pretext e punctul de plecare al dezvoltării unei autosugestii individuale de comportament și al unei psihoze colective într-o localitate provincială fără evenimente mari. Observația e realistă, pamfletară și grotescă, romanul digresiv și neunitar. Multe personaje în multe linii narative sînt strînse relativ în romanul *Nașterea bărbaților* (1974), viziune umoristic-satirică asupra mondenității contemporane.

Scanned with OKEN Scanner

SIDOROVICI, George, 13. 2. 1920, Frasin — Suceava — 8.12. 1976, Suceava. Familie de țărani. Școala Normală din Cernăuți terminată în 1939; a fost învățător, apoi redactor la ziarul „Zori noi" din Suceava. A îndrumat în începuturile lor numeroși scriitori din regiune. Debutul cu proză în „Bucovina literară" din Cernăuți (1943). Primul roman e *Luceferii de sub grindă* (1950). Proza sa, ce poate fi considerată fantastică dintr-o perspectivă estetică sau a miraculosului dintr-una doctrinară, se bazează pe eresuri și magie dezvoltate într-o Bucovină tradiționalizată în literatură ca spațiu originar, ancestral, la margine de lume și dincolo de lume: *Vulpile* (1970), *Oameni și munți* (1971). *Pădurea de dincolo* (1972). Opoziția dintre civilizația arhaică și cea modernă este realizată în direcția conturată de Sadoveanu și Voiculescu.

SIGMOND István, 31.7. 1936, Turda. Scriitor de naționalitate maghiară. Liceul teoretic terminat la Cluj (1954), oraș în care își ia și licența în drept (1959); contabil (1960—1961), economist (1961—1968), șef de serviciu. Debutul în „Igaz Szó" (1965). Povestirile volumului *Apa mănîncă umbre* (1969) sînt echilibrate, îngrijit elaborate, aparența lipsei de relief mascînd neliniști existențiale: subiectele sînt luate din viața de familie sau a tinerilor turbulenți pentru că se află într-o perioadă de criză a căutărilor. Un roman în linia experiențelor kafkiene și a literaturii absurdului e *Reclamațiile unui culegător de reclamații* (1971), în care un personaj imaginar, 68/F, e pus în situațiile decisive și semnificative pentru omul contemporan obligat să trăiască în ritmuri inumane, irațională. Problemele tineretului contemporan, absurdul, satira umanistului, problemele complexe ale acomodării și intrării în viață revin în bucățile volumului *Sună cineva* (1971).

SILVESTRU, Valentin, 20.10. 1924, Vaslui. În 1942 termină Liceul Național din Iași, iar în 1948 literele la București. Reporter la ziarele „Victoria" (1944—1945) și „România liberă" (1945—1946), redactor la „Rampa" (1946—1947) și „Flacăra" (1948—1950), director artistic la Studioul cinematografic București (1950—1951), redactor șef la „Probleme de cinematografie" (1951—1953), șef de secție la „Contemporanul" pînă în 1969, apoi la „România literară". Debutul cu un medalion Ibsen în ziarul „Ecoul" (1943). A publicat cîteva nuvele (*Trenul regal*, 1949; *Într-o noapte înstelată*, 1951) și culegeri de schițe satirice și umoristice ușoare: *Bordeiul de la Poarta Albă* (1952), *O femeie aprigă* (1954), *Jurnalul cu file violete* (1955), *Glastra cu sfecle* (1965), *Tufă de Veneția* (1971), *De ce rîdeau gepizii* (1973), *Cînd plouă, taci și-ascultă...* (1974), *Zîna castraveților* (1976). O comedie pentru actori (*Cearta*, 1949), multe pentru păpuși: *Necazurile lui Șurubel* (1961),

Întoarcerea zînei minunilor pe pămînt (1962), *Suferințele Haralambinei* (1964), *Cele trei neveste ale lui Don Cristobal* (1965), *Hercule în căutarea merelor de aur* (1975). Cărțile din domeniul teatrologiei sînt monografii (*Jules Cazaban*, 1964), însemnări de circumstanță (*Din fotoliul spectatorului. Însemnări teatrale din U.R.S.S.*, 1956; *Teatrul Național I.L. Caragiale la Paris*, 1957) sau glose și schițe cu caracter teoretic, în care se încearcă sintetizarea problemelor dramaturgiei contemporane, îndeosebi naționale: *Personajul în teatru* (1966), *Prezența teatrului* (1968), *Spectacole în cerneală* (1972), *Caligrafii pe cortină* (1974). În ultimele cazuri în special, un oarecare contrast se conturează între aspirația către teoretizare și exemplificarea cu un material situat sub zodia ocazionalului. A tradus teatru de Lope de Rueda, Lope de Vega, Cervantes, Hans Sachs, Prosper Mérimée, Anatole France, Garcia Lorca ș.a. Note de călătorie: *1000 de ore în Spania* (1972).

SIMION, Alexandru, 26. 6. 1925, Bacău. Termină liceul în orașul natal (1944); licența în drept la Iași (1948). Redactor la „Viața Capitalei" (1948—1949); în 1954 se reîntoarce de la Institutul de literatură „Maxim Gorki" din Moscova. Lucrează în aparatul C.C. al P.C.R. și la C.C.E.S., din 1971. Primele colaborări în ziarele „Înainte" și „Luptătorul" din Bacău (1948). Romanul *La marginea orașului* (1963) descrie mediul forestier din deceniul al patrulea prin evenimentele copilăriei petrecute în clasica periferie muncitorească. Nuvelele din *Accident banal* (1966) sînt inspirate de asemenea din viața forestierilor, și din ambianța morală a zilelor curente. *Presimțirea zăpezilor* (1968), circumscris zonei geografice și profesionale familiare, angrenează situații și personaje specifice romanului activității productive, punîndu-se accentul pe confruntările subterane nespectaculoase dintre diferite reprezentări ale vieții noi. Caracteristicile acestor volume sînt: autenticitatea care mizează uneori pe pitoresc, lirismul, digresiunea sporadică, neglijențele de formulare și absența dinamismului, în ciuda stilului indirect liber. Cu *Anotimpul posibil* (1971) inaugurează o tentativă de modernizare a romanelor despre activiștii de partid; în cazul dat, pretextul e oferit de moartea unui vechi militant, eveniment care declanșează rememorări de părți comune din viață: lupta P.C.R. împotriva ultimelor forțe hitleriste și primele întîmplări ale construcției noii societăți. *Sîngele unei vîrste* (1973) evocă anii interbelici, războiul și perioada de după război printr-o femeie, mamă, iubită și activistă. *Grăuntele de grîu, cînd cade pe pămînt...* (1974) prezintă o veche militantă care, avînd revelația unei boli incurabile, își face cu luciditate un bilanț al vieții și caută să nu tulbure mecanismele familiale și sociale în care e integrată.

Scanned with OKEN Scanner

Blocul de marmură (1975) e romanul eseistic al activiștilor dintr-un oraș provincial dintre 1944—1948 și o încercare de prezentare a problemelor politice și istorice ale perioadei.

SIMION, Eugen, 25.5. 1933, Chiojdeanca—Prahova. Liceul „Petru și Pavel" din Ploiești, terminat în 1952. Facultatea de filologie din București, în 1957. A fost cercetător în colectivul „Eminescu" al Academiei, redactor la „Gazeta literară"; din 1963 își începe cariera universitară la Catedra de literatură contemporană a Facultății de limba și literatura română din București unde e azi conferențiar. Primele articole în „Tribuna" (1957). *Proza lui Eminescu* (1964) este o încercare de ordonare a opiniilor exprimate pînă acum asupra acestui sector din creația poetului; descrierea operei antume și postume se face după manuscrise, confruntîndu-se uneori constatările proprii cu acelea ale altor exegeți. Studiul realizează în permanență legătura cu celelalte sectoare ale creației eminesciene. Nu lipsesc raportările la fenomenul romantic universal. Cartea trădează un spirit metodic, căutător de formule care să sintetizeze, prin înglobarea observațiilor deja făcute asupra unor autori clasici. *Orientări în literatura contemporană* (1965) este o colecție de cronici și articole publicate de-a lungul cîtorva ani, care conturează mai clar pe critic drept un discipol al lui Eugen Lovinescu. Cronicile sale sînt ornate cu supratitluri care au rolul de a extinde sfera de încadrare a operei respective. Aspirația sa este de a construi portrete sinteză și propoziții etichetă; de aceea, accentul este pus pe specificitatea estetică a literaturii, care ajunge uneori să fie autonomizată. Capacitatea de penetrație în intimitatea unei opere se asociază însă cu o anume rigiditate pedantă. Formularea devine uneori echivocă prin efortul făcut pentru a circumscrie unele opere unei terminologii inadecvate, cerută de înclinația sintetizatoare. *E. Lovinescu. Sceptic mîntuit* (1971) e primul studiu descriptiv serios și complet asupra gînditorului, criticului și scriitorului, acțiune cu triplă intenție, constînd în punerea ordinii într-o operă vastă, reconsiderarea acesteia dincolo de prejudecăți și evidențierea actualității ei. În aceeași manieră, *Scriitori români de azi* (I, 1974; II, 1976) sînt colecții de studii despre autori sau opere: în fond niște excelente cronici literare dotate cu supratitluri și profiluri extinse, aspirînd să reprezinte critica de gust și aceea a formelor; criticul analizează mai atent, este elegant cu mai multe cuvinte, se ocupă numai de certitudinile literare, cărora le evidențiază numai ceea ce e ușor controlabil și acceptabil. A dat ediții din proza literară a lui Eminescu. O *Antologie a criticilor români. De la Maiorescu la Călinescu* (1971); editează *Scrierile* lui E. Lovinescu.

SIMIONESCU, Mircea Horia, 23.1. 1928, Tîrgoviște. Liceul „Ienăchiță Văcărescu" din ora-

șul natal, terminat în 1948; în 1963 își ia licența în filologie la București. Redactor la „Scînteia" (1950—1959), a lucrat la C.C. al P.C.R. și la Consiliul Culturii (1969—1971), director general al Operei Române din 1972, pensionat în 1974. Debutează în „Luceafărul" (1968). *Ingeniosul bine temperat. Dicționar onomastic* (1969) reprezintă o suită de fișe caracterologice organizate într-un ansamblu a cărui ironică omogenitate este asigurată de rigorile aparente ale succesiunii alfabetice și de posibilitatea de existență a unor corespondențe între nume și structurile umane cele mai diverse. Negînd definirea prin specii, proza lui M.H.S. cheamă ideea de exercițiu stilistic spiritualizat prin sentiment și referirea culturală rafinată: realitatea ca autenticitate este transferată în lumea livrescului, iar viața devenită livrescă și vetustă e respinsă. În acest spațiu, disponibilitățile autorului sînt excepționale, dar dominantele vervei rămîn totuși calamburul, observația satirică estetizată prin gratuitate, poematicul, transformarea unor mijloace auxiliare, ca referatul, rezumatul sau articolul, în specii literare, fapt evident și în cel de al doilea volum al tetralogiei, intitulat *Bibliografie generală* (1970), unde se prezintă fenomenul de specificare a metodei bibliografice, transformată în gen proxim și automatism de cultura fals enciclopedică. Prefața, trimiterile în subsolul paginii, reale sau mistificate, devin de asemenea surse ale comicului variat. Prozatorul redescoperă pentru literatura română grațiosul și reabilitează comportamentul *kitsch* ca sursă de plăcere existențială și estetică. O prelungire a volumului e *Jumătate plus unu* (1976). *După 1900, pe la amiază* (1974) este o culegere de povestiri dezvoltate în linia paradoxului epic de la Swift și Sterne la J.L. Borges. Cu aceeași vocație și aceleași procedee sînt redactate notele de drum din *Răpirea lui Ganymede* (1975).

SIMON Magda, 20.7. 1908, Oradea — 7.3. 1969, idem. Scriitoare de naționalitate maghiară. Piesele *Nunta cea mare* (1959) *Împăcarea* (1960), *Grindina* (1962) și proza din *Suflete din pustă* (1956) și *Pîine amară* (1968) aduc imagini curente ale realităților vechi și noi din Transilvania. Reportaje: *Jurnal din satul Borș* (1959), *Pe marea bandă rulantă* (1967, în rom. 1969), ultimul bazîndu-se pe experiența trăită în lagărul de la Auschwitz. Un volum de *Scrieri alese* în 1976.

SIMONESCU, Dan, 11. 12. 1902, Cîmpulung Muscel. Liceul început în orașul natal (1913) și terminat la Pitești (1921); licența în litere la București (1925). Profesor de liceu la Cîmpulung Muscel și București, profesor universitar la Iași și București (1942—1952); cercetător științific la Institutul de istorie al Academiei (1953—1964), din nou profesor universitar, predînd biblioteconomia la Institutul pedagogic și la Uni-

versitatea București; director al Bibliotecii centrale universitare. A dat culegeri de folclor din 1923 și vreo 70 de volume, broșuri și extrase pe teme istorice, de istorie literară și mai ales de bibliografie, domeniu în care este principalul specialist postbelic, deși nu a dat o operă capitală.

SIMU, Octavian, 10.6. 1935, Ilișești Suceava. Liceul la Sibiu și Suceava (1945—1952); Facultatea de medicină la Iași, terminată în 1958. Medic în regiunea Bacău, apoi la Iași și București, din 1961. În povestirile parabolice din *Balanța cu umbre* (1971) există un act de agresiune și de aversiune imprevizibil și inexplicabil asupra unor personaje sau bunurilor lor, victima trăind fără rezistențe starea de perplexitate. Un *„nouveau roman"* de întîlnire a simbolicului și psihologismului e *Spațiile altora* (1972). Narat simplu, romanul *Lumină tîrzie* (1974) urmărește senzaționalul în spațiul relațiilor erotice în principal a trei personaje. Nimic de menționat despre *Popasul* (1975).

SIN, Mihai, 5.11. 1942, Făgăraș. Fiul unui maistru mecanic. Liceul „Radu Negru" din orașul natal absolvit în 1960; licența în filologie română la Cluj (1965). Profesor la școli generale din Nazna și Tg. Mureș (1966—1967), la Liceul „Bolyai" din Tg. Mureș (1967—1971), redactor la „Vatra" de la înființarea revistei. Debutul cu o schiță în „Steaua" (1966). Povestirile volumului *Așteptînd în liniște* (1973) se bazează în esență pe expunerea unor efecte fără cauze evidente: comportamente imprevizibile sînt precedate de o existență sau o situație circumscrisă banalității cotidiene. Redactarea e concisă, amintind, ca și subiectele uneori, de proza behavioristă. În romanul *Viața la o margine de șosea* (1975) un inginer de treizeci și cinci de ani, reîntors în orașul natal, își analizează cu luciditate și fără optimism existența ratată sub raport afectiv și social, raportîndu-se la cei de care fusese legat cîndva într-un fel sau altul; finalmente romanul rămîne deschis, orice drum fiind posibil pentru personajul dat, care ilustrează în fond alte forme ale așteptării. Un lirism discret învăluie uneori frazele; dar și o ironie subtilă pînă la insesizabil.

SINKÓ Zoltán, 19. 3. 1938, Cluj. Scriitor de naționalitate maghiară. Studii liceale terminate în 1954 și universitare în 1961; profesor la Dioșod (1962), din 1965 redactor la „Igazság." Debutul în „Utunk" (1956). Prozatorul e un umorist stăpîn pe o largă gamă de procedee: *Carte de împrumut* (1965), *Vorbe viclene* (1968), *Pălărie ortopedică* (1970), *Gaură în văzduh* (1973).

SÎNTIMBREANU, Mircea, 7.1. 1926, Băița—Hunedoara. Studii juridice, terminate în 1947, și de filozofie, în 1951; asistent universitar (1949—1951), profesor de liceu (1951—1966), șef de comisie la Consiliul național al pionierilor (1966—1969), director al Editurii Albatros (1969—1970), director

general al Centrului național al cinematografiei (1969—1972), director în C.C.E.S. (1972—1974), din 1974 din nou directorul Editurii Albatros. Primele articole și proze scurte la Radio și în presă, în 1951. S-a dedicat în exclusivitate literaturii pentru copii și elevi, în scrierea căreia folosește umorul nativ în scopuri educative: *Cu și fără ghiozdan* (1956), *Micii noștri pictori* (1958), *La telefon... telefonul* (1961), *32 de premianți* (1962), *Extemporale și alte lucrări scrise* (1963), *Băiețelul de hîrtie* (1963), *Lîngă groapa cu furnici* (1964), *Recreația mare* (1965, 1973), *Eu eram zîna* (1965), *Caramele cu piper* (1966), *Elefanți în rochițe* (1966), *Să stăm de vorbă fără catalog* (1967), *Ștafeta fanteziei* (1968), *Schițe vesele* (1969), *Melcul mincinos* (1972), *Aducătorului, mulțumiri* (1976). Prozatorul excelează în realizarea unor tipuri de școlari și elevi situați în lumea reală, obligați să aibă inițiativă, uneori să greșească și finalmente să cîștige experiență; observațiile asupra vîrstei interesează pe adulți; umorul e variat, de la cel grațios, la flegmaticul englezesc. Un volum de *Teatru* pentru păpuși în 1959. A tradus literatură pentru copii.

SÎRBU, Cristian, 14. 5. 1897, Bucești — Ialomița — 9.3. 1961, București. După cinci clase primare, devine cizmar. Cultură de autodidact; audiază cursuri universitare de biologie, geologie, astronomie, chimie, sociologie (1914—1915). Colaborări la „Adevărul literar și artistic," „Floarea de foc", „Cuvîntul liber", „Curentul literar"; după Eliberare e redactor la „Viața Românească". Poetul, care se autointitulează „sărmanul Sachs din Ferentari", sprijină tradiția liricii proletare în linia lui D.Th. Neculuță, din care-și face dealtfel un simbol, teme fiind: dezrădăcinarea de vatra rurală, alienarea individului cu condiție materială precară, erotismul. Poezie simplă și sinceră, nelipsită de naivități: *Pași spre lumină. Din carnetul unui muncitor* (1933), *Tablouri și cîntece din călătoria mea* (1938), *Slove desculțe* (1939), *D.Th. Neculuță* (1940), *Daruri pentru cocioabe* (1944). După Eliberare, sufletul poetului se însenînează în cadrele aceleiași candori formale: *Poeme de ieri și de azi* (1951), *Cîntece pentru Sanda* (1956), *Dragoste de viață* (1956). Două selecții retrospective cu unele inedite: *Poezii. Pași spre lumină* (1963), *Pasărea de stea* (1971).

SÎRBU, Ion D., 28.6.1919, Petrila — Hunedoara. Studii secundare la Petroșani; studii superioare la Sibiu și Cluj, terminate în 1946; apropiat de L. Blaga și L. Rusu, preocupat de estetică, filozofie și psihologie. Cronicar dramatic la revista „Teatrul" (1955—1957); din 1964 secretar literar al Teatrului Național din Craiova. Debutează cu articole în 1940. A dat piese de actualitate, în care problemele individului, familiei și societății contemporane sînt amestecate și relaționate: *La o piatră de hotar* (1967),

Scanned with OKEN Scanner

Frunze care ard (1968), *Arca bunei speranțe* (1970), *Întoarcerea tatălui risipitor* (1972), *Sîmbăta amăgirilor* (1972), *A doua față a medaliei* (1973), *Teatru* (1976). *Povestiri petrilene* (1973), un roman pentru copii *De ce plînge mama?* (1973) asigură cu mijloacele prozei reprezentarea aceleiași problematici sociale sentimentalizate de un corect meșteșugar tradițional.

SÎRBU, Valeriu, 18.9. 1931, Bujoreni — Vîlcea. Liceul „Ioan Slavici" din Arad e terminat în 1950 și Facultatea de filologie din București în 1955. Redactor la revista *„La Roumanie nouvelle"*; din 1957 profesor de liceu. *Balerina portocalie* (1968), *Stewardesa. Heralzi și computere* (1970), *Cursa pentru Sfînta Elena* (1968), *Rodeo* (1970), *Acceptați retrovizorul* (1971) impun un autor de scenarii radiofonice agreabil și grav în cadrul clișeelor absurdului. *Poeme banale* (1969) sînt exact ceea ce dorește programatic autorul.

SÎRBULESCU, Marin, 15. 1. 1921, București — 18.4.1971, idem. Studii filozofice la București; redactor la „România literară". Activitate poetică legată de grupările revistelor „Albatros" și „Cadran". Autor al unei evocări istorice patetice *(Primăvara lui Crișan,* 1949) și al unei prelucrări după snoavele cu Păcală: *Minunatele isprăvi ale lui Păcală* (1950). Cîteva din schițele sale, unele reprezentative pentru nivelul satirei și umorului contemporan, sînt strînse în volumul *Prin foc și pară* (1971). A tradus din rusă și germană.

SMEU, Grigore, 26.10.1928, Runcu-Bîltișoara — Gorj. Familie de țărani. Liceul „Tudor Vladimirescu" din Tg. Jiu, terminat în 1949; Facultatea de filozofie la București, licența în 1953; din același an este cercetător științific la Institutul de filozofie al Academiei. Primul articol în „Cercetări filozofice" (1956). *Sensuri ale frumosului în estetica românească* (1969) e un inventar, o descriere și un examen critic al categoriei cu deosebire în secolul nostru: M. Dragomirescu, L. Blaga, T.Vianu, E. Lovinescu, M. Ralea, Liviu Rusu. *Previzibil și imprevizibil în epică* (1972) e primul studiu românesc al celor două tipuri de structurare epică, situațională, psihologică, comportamentală și lingvistică, acordîndu-se îndeosebi atenție imprevizibilului; exemplificarea se face din literatura română și universală. *Repere estetice în satul românesc contemporan* (1973) urmărește diferitele fenomene ale procesului de transformare estetică a satului sub presiunea urbanului și industrialului. În romanul *Grădina înclinată* (1974) un profesor de fizică e atins de o boală necunoscută: se urmăresc reacțiile familiei, se face psihologism, personajul fiind obiect și subiect. Redactarea e cursivă și calofilă. Versuri de diletant în *Pelerinaj* (1974).

SOARE, Iulia (Lilly Sonnenfeld), 5.7.1920, Galați — 23.7. 1971, București. *Familia Calaff* (1956), roman naturalist prin

construcție și observație, este istoria unei familii evreiești interbelice, ilustrînd prin membrii ei posibilități tipice de manifestare biologică, patologică și socială. Personajul principal și șeful familiei este Emil Calaff, fabricant de lumînări, tip de capitalist alienat. *O plimbare la Băneasa* (1962) este o suită de nuvele care reconstituie lumea secolului trecut așa cum a schițat-o Ion Ghica, dar dintr-o perspectivă interioară. Un eseu critic consacrat lui *Stendhal* (1957). A stilizat traduceri și a tradus ea însăși din G. Duhamel, A. Gide, R. Caillois.

A.O.: *Vîrsta de bronz*, nuv., 1969.

SOLACOLU, Barbu, 18.3.1897, București — 30.10.1976 idem. Studii economico-filozofice în Capitală. Combatant în primul război mondial. În 1923 obține două doctorate în Germania, după care devine conferențiar onorific la Academia de înalte studii economice și la Catedra de istoria doctrinelor economice și sociale. Activitate sociologică desfășurată în cadrul Institutului social al profesorului D. Gusti. După Eliberare deține funcții în aparatul economic-administrativ. Debutează în „Flacăra" (1912). *Umbre pe drumuri* (1920) reapare cu adăogiri esențiale în 1968, în genere din presa literară, dar și inedite. Poetul reprezintă simbolismul întîrziat dar tenace, care-și găsește justificare în condițiile vieții demodate românești. Procedeele și tehnica sînt tipice; unele poeme vor cînta viața nouă a patriei cu aceleași mijloace și într-un sistem de referințe mai echilibrat. Lumea pe care a cunoscut-o apare în *Evocări, confesiuni, portrete* (1974). A tradus din Carducci, Ronsard, Shakespeare, E. Barrett — Browning, W. Styron, Alpatov. Studii de specialitate despre Saint-Simon, Léon Bourgeois, W. Sombart.

SOLOMON, Dumitru, 14. 12. 1932, Galați. Liceul teoretic la Bîrlad absolvit în 1951; licența în filologie la București (1955). Redactor la „Gazeta literară" (1955—1962), șef de secție la „Luceafărul" (1962—1964), director artistic la Studioul cinematografic București din 1964. Debutul în „Viața Românească" (1953). Eseul *Problema intelectualului în opera lui Camil Petrescu* (1958) sintetizează un anumit interes unilateral în cercetarea operei scriitorului. Schițele dramatice din *Dispariția* (1967) au acuratețea demonstrațiilor matematice și abstracția lor, reprezentînd în genere jocuri pentru inteligență, mai mult sau mai puțin încărcate de gravitate. Mesajul ia adeseori forma paradoxului, didactic ca în teatrul brechtian. Aceleași preferințe sînt circumstanțializate în *Socrate* (1970), *Diogene cîinele* (1973), *Platon* (1974), celebrele personaje devenind tipuri de rezolvare ale problemelor libertății și funcției spiritului. *Fata morgana* (1973) e o „farsă pseudo-polițistă". A tradus din Cehov, pentru care dovedește o pasiune constantă. Un eseu despre teatrul modern: *Teatrul ca metaforă* (1976).

Scanned with OKEN Scanner

SOLOMON, Petre, 15.2.1923, București. Liceul „Cultura" (1933—1940); Colegiul pentru studenții evrei (1941); licențiat în litere (1948). Redactor la editura „Cartea Rusă" (1946 — 1948), redactor șef de secție la „Agerpres" (1948—1952). Debutează cu articole în „Ecoul" lui M.R. Paraschivescu (1945). *Lumina zilei* (1955), *Drum spre oameni* (1956), *Relief* (1965), *Între foc și cenușă* (1968), *Umbra necesară* (1971), *Exerciții de candoare* (1974) sînt momente ale unui drum poetic început în condițiile prezenței tematicii contemporane și continuat într-un climat raționalist deductiv, impersonal și echilibrat. Cîteva eseuri de popularizare a literaturii de limbă engleză: *Fielding, un precursor al romanului realist* (1954), *John Milton* (1962), *Mark Twain sau Aventurile umorului* (1958, ed. rev. 1960), *Mark Twain la izvoarele fluviului* (1976). Traduceri însoțite curent de prezentări proprii: Shakespeare, J. Milton, E.A. Poe, Graham Greene, Ray Bradbury, Byron, Dickens, Ehrenburg, Gogol, Gorki, Frank Hardy, Jack London, H. Melville, Balzac, Rimbaud, Scott, Shelley, Tagore, Twain, J. Conrad, E.R. Burroughs, J. Kessel, Cronin.

SOLTÉSZ József, 17. 9. 1945, Satu Mare. Scriitor de naționalitate maghiară. Licența în filologie la Cluj (1971); traducător la uzinele „Unio" din orașul natal. Debutul în „Ifjúmunkás" (1969). Povestiri scurte, fixînd cu finețe elemente ale vieții cotidiene, centrate în genere pe dezvoltarea unei secvențe existențiale, un gînd, o idee, o revelație: *Tipul acesta nu-i Beckett?* (1973). Poezie de notație, reverii erotice în *Două luni cafenii* (1974) și *Gesturi la miez de noapte* (1975).

SORESCU, George, 23.9. 1927, Bulzești—Dolj. Studii secundare începute la București și terminate la liceul „Frații Buzești" din Craiova (1949); licența la Facultatea de filologie din București (1953); profesor la Turnu Severin; carieră universitară la Craiova începută în 1961, astăzi fiind conferențiar. Primele colaborări în „Oltenia literară" (1957). *Gheorghe Asachi — Viața și opera* (1970) e o tipică monografie generată de necesitățile obținerii titlului de doctor. *Întoarcerea Euridicei* (1970) cuprinde meditațiile în versuri ale unui intelectual.

SORESCU, Marin, 19.2. 1936, Bulzești—Dolj. Familie de țărani. În 1954 absolvă Liceul militar „D. Cantemir" din Predeal; între 1955—1960 este student al Facultății de filologie din Iași. Devine apoi redactor la „Luceafărul" (1960—1966) și la „Animafilm." A făcut numeroase călătorii în străinătate, fiind și bursier în R.F. Germania și Statele Unite. Debutează cu poezie în „Viața studențească" (1957). *Singur printre poeți* (1963, ed. rev. 1972) e un volum de parodii și pastișe care vizează formele de manierism prematur al unor poeți și unele clișee ale liricii contempo-

rane în ansamblul ei. Parodia sa e în același timp act original de exegeză literară; capacitatea de modelare pe structuri lirice diferite nu semnifică absența personalității proprii, ci violența de afirmare a unei conștiințe lirice prea sigure de ea pentru a accepta soluțiile prezentului, pe care le colecționează pentru a le nega. Într-o altă ipostază, el refuză mitologia fetișizată, prejudecățile și convențiile generale, uneori insesizabile. *Poeme* (1966) aduce propriile interpretări paradoxale ale mitologiei universale sau naționale, privind creația lumii, arta, moartea, destinul, raportările generale ale omului cu relativul și absolutul, efemerul și eternul, idealul și fenomenalul. Poemele stau sub semnul ironiei și umorului, dar fantezia ascunde uneori grimasa tragică; poetul demitizează și persiflează cu disperarea conștiinței propriei condiții precare de ființă limitată și ignorantă. Parodia se confundă cu obiectul ei. Volumul marchează și începutul unei direcții contemporane a „antipoeziei" românești. Poemele se bazează pe anecdotă: pornind de la anumite premise, aceasta se dezvoltă pe parcursul unui poem, avînd în final o poantă ce introduce metafizicul sau paradoxul menit să răstoarne o ordine valorică. Expresia e simplă, tonul prozaic, familiar și clar; e promovat poemul eseistic și chiar didactic; din viața cotidiană sînt extrase poezie și semnificații generale, uneori prin asociații. Ulterior, întrebările se amestecă cu refuzurile, figurînd o criză inteligentă a inteligenței: *Moartea ceasului* (1967), *Tinerețea lui Don Quijote* (1968), *Tușiți* (1970), *Unghi* (1970), *Suflete, bun la toate* (1972), *Astfel* (1973), *Norii* (1975), unele volume reluînd poezii din cele anterioare. Alienarea, reificarea, automatizarea existenței, platitudinile sociale, psihologice, morale și logice sînt abordate din perspectiva unui eu detașat. Una din cele mai importante experiențe poetice postbelice este volumul *La lilieci* (1973), în al cărui spirit urmează *Descîntoteca* (1976); placheta e o autobiografie susținută în fond de vechile tipare psiholingvistice și mitologice ale satului din Oltenia tradițională receptate prin viziunea unui copil. Cartea ar putea fi interpretată deopotrivă ca o valorificare a unui rezervor liric încă neutilizat și ca o contestație parodică a acestuia. Sub aspect formal, interesează versul ca antivers, procedeele umoristice ale elipticii verbale populare și caracterul de narațiune al fiecărui poem bazat pe o întîmplare. Teatrul său este poematic, parabolic și arhetipal. Tragedia *Iona* (1968) reactualizează personajul biblic, care evadează dintr-o burtă de pește pentru a intra într-o alta, mai vastă dar similară, și așa mai departe, sugerîndu-se că realitatea este o succesiune de spații închise pentru gîndirea și acțiunea umană. Iona este la rîndu-i un termen dintr-o serie telescopică, simbolizînd umanitatea prelungită în timp și spa-

țiu ca serie biologică și ideologică de stereotipii. Lanțul fatalităților recurente e rezolvat prin spintecarea propriei burți, adică anularea propriei condiții prin suprimarea paradoxului ei. *Matca* propune un univers al calamității: un potop de ape ar urma să distrugă totul. În acest cadru, un tată urmează să moară firesc de bătrînețe, iar fiica sa să nască; personajele reflectă simultaneitatea complementară a extremelor dialectizate într-o parabolă a spațiului limită, care e, în mod absurd, chiar universul. Natura tutelează pe om ca negare și afirmare, ca fragilitate și scandal al propriei existențe apocaliptice. *Paracliserul* (1969) este de asemeni o parabolă: o catedrală e afumată cu lumînări de un paracliser, pentru că există legenda că altfel edificiul s-ar prăbuși; finalmente el ia foc și se prăbușește. *Există nervi* (1968) și *Pluta Meduzei* sînt satire ale fenomenelor contemporane de relativizare a unor valori spirituale și ale acelor relații ce sînt bazate pe suspiciune, minciună și intoleranță. O culegere de piese e *Setea muntelui de sare* (1974). În literatura pentru copii, problemele și procedeele sînt aceleași. *Unde fugim de-acasă?* (1967), carte cu versuri rimate dar dispuse cursiv, ca o proză, prezintă o suită de contacte cu realitatea ale copilului care descoperă posibilitățile opțiunilor umane: el se bucură de uimire, trăiește stupefacțiile explorării existenței materiale și fericirea raționamentelor logice simple, dar finalul sugerează ieșirea din copilăria cunoașterii după epuizarea insesizabilă și irevocabilă a realității: începe ofensiva întrebărilor fără răspuns și a vieții fără inocență. Similare sînt volumele *O aripă și-un picior* (1970) și *Ocolul infinitului mic pornind de la nimic* (1973). Corp comun cu restul operei fac eseurile, adunate parțial în *Teoria sferelor de influență* (1970) și *Insomnii* (1971). Mai puțin populare din cauza unor prejudecăți de lectură, ele ilustrează aceeași problematică într-un registru delectant, excesul de inteligență speculativă fiind singular în literatura contemporană de acest fel. Poetul este cunoscut în aproape toată lumea.

SORIANU, Vlad (Vasile Sporici) 14. 1. 1931, Comănești — Bacău. Familie de mineri. Studii de biologie la București; Școala superioară de lectori de științe sociale; doctor în filozofie la București și Moscova; director al Teatrului dramatic din Bacău. Debutează cu versuri în ziarul „Luptătorul" din Bacău (1948). Articolele publicate prin reviste și îndeosebi în „Ateneu", ca și culegerile *Glose critice* (1968) și *Contrapunct critic* (1971) caracterizează un eclectic într-o expansiune filozofic-literară, forțînd în genere apropierea ideii de exemplificarea ei literară sau invers; stilul este nivelator, prin prețiozitate specioasă, iar ierarhizarea valorilor sau chiar simpla lor situare succesivă lipsește.

SÖLLNER, Werner, 10. 11, 1951, Horia—Arad. Poet de na-

ționalitate germană. Liceul absolvit la Arad, în 1970; după un an la Facultatea de fizică din Cluj-Napoca, urmează secția germană-engleză a Facultății de filologie din același oraș, pe care o termină în 1975. Cîteva luni e profesor la un liceu de chimie din București, apoi lector la Editura Ion Creangă. Debutul cu versuri în revista „Volk und Kultur" (1968). *Timpul probabil* (1975) e primul volum al unui poet cu remarcabile disponibilități și cu numeroase predilecții: dar liedul și songul, aforismul și epigramaticul, dicteul, jocurile de cuvinte și experiențele ortografice definesc înainte de toate un lucid, specialist în jocuri de raționamente și de situații dominate de o ironie rece, uneori neutră; e insistentă reflecția asupra civilizației moderne și asupra dezvoltării ei în viitor.

SÖNI Pál, 21.1. 1917, Oradea. Scriitor de naționalitate maghiară. Studii juridice și literele la Universitatea din Cernăuți, terminate în 1939; activist P.C.R. (1945—1947), redactor la „Előre" (1947—1953), redactor șef la „Utunk" (1954—1956), redactor principal la E.S.P.L.A. pînă în 1957, apoi profesor universitar la Cluj. Debutul în „Erdélyi Helikon" din Cluj (1937). Criticul, istoricul literar și eseistul se îndreaptă către fenomenele mai puțin cercetate sau mai delicate ale literaturii maghiare din România, evoluînd de la comentariul sociologizant către speculația fină și observația definind analistul atent și pătrunzător: *Articole de critică* (1955), *Atracția operelor* (1967), *Istoria literaturii maghiare din România* (1969), *Avangarda în literatura maghiară din România* (1973). Nuvelele din *Urme de vrabie* (1969) ca și romanul *Poză și surîs* (1969) surprind aspecte din viața cotidiană, îndeosebi a tinerilor sau se adresează tinerilor, prezentînd și elemente autobiografice: predomină luciditatea atentă la organizarea impresiei și sensibilitatea la grotesc. Romanul *Moartea lui Andriska* (1973) își consumă acțiunea într-o redacție bucureșteană din 1948 și urmărește lupta dintre concepții noi și vechi de viață într-un moment favorabil transformărilor spectaculoase de conștiințe. A dat și o carte de impresii despre Uniunea Sovietică în 1957: *Jurnal de voiaj*.

SPERANTIA, Eugeniu, 18. 5. 1888, București—11. 1. 1972, idem. Fiul lui Theodor Sperantia. Bacalaureatul în 1906; licența în filozofie în 1910; doctor în litere și filozofie în 1912. Profesor de liceu încă din vremea studenției; cursuri de specializare în Germania (1913—1914). Director al învățămîntului superior pentru Cluj (1919—1921), profesor la Academia de drept din Oradea (1921—1934) și animator al mișcării culturale „Cele trei Crișuri," profesor de filozofia dreptului și de sociologie la Universitatea din Cluj (1934—1949). În tinerețe aderă la grupurile simboliste de la „Analele literare" (1905—1906) și „Viața nouă." Un roman

confesional liric e *Casa cu nalbă. 1915—1916* (1926); schițe umoristice și sentimentale în *Sub nimbul familiar* (1925). Poet academizant, intelectualist și simbolist: *Zvonuri din necunoscut* (1921), *Pasul umbrelor și al veciei* (1930), *Sus* (1939), *Poezii* (1966). Eseuri estetice în manieră odobesciană, multe idei originale, ingenioase sau interesante fiind pierdute prin nesistematizare și digresiune impresionistă: *Frumosul ca înaltă suferință* (1921), *Papillons de Schumann. Despre principiul unic al vieții, dramei și frumosului* (1934), *Mic tratat despre valori* (1942), *Inițiere în poetică* (1968). Eseistică îmbinată cu memorialistică în *Medalioane muzicale* (1966), *Figuri universitare* (1967), *Amintiri din lumea literară* (1967). Alte lucrări au un caracter subsidiar estetic: *Apriorismul pragmatic* (1912), *Contribuțiuni la filozofia magiei* (1916), *Cartea omului practic* (1916), *Psihobiologia gîndirii* (1922), *Generalități de psihologie individuală și socială* (1925), *Tradiția și rolul ei social* (1928), *Factorul ideal* (1929), *Fenomenul social ca proces spiritual de educație* (1930), *Curs de sociologie generală* (1930), *Principii fundamentale de filozofie juridică* (1936), *Supremația credinței pure* (1939) etc.

STAHL, Henriette Yvonne, 9.1. 1900, St. Avald (Franța). Face liceul în particular. Urmează Conservatorul de Artă Dramatică din București (1922—25). Unele dintre romanele ei, tipărite între cele două războaie, vor fi primite elogios de G. Ibrăileanu și M. Sadoveanu, mai ales că debutul cu romanul *Voica* se va produce în paginile „Vieții Românești" (1924). Romanul retipărit după Eliberare (ed. n.v. 1972) e o imagine neidilizată a existenței rurale, prezentînd faptele în stil naturalist, dar și justificîndu-le. *Mătușa Matilda* (1928), *Steaua Robilor* (1933), *Între zi și noapte* (1942, ed. n.v. 1971) sînt imagini ale unui mediu citadin sau cosmopolit, capabil de rafinamente sentimentale unite cu vulgaritatea, trădînd descompunerea, abulia, lipsa altor preocupări mai importante decît propriul trup, ale cărui drepturi sînt dealtfel revendicate programatic de romancieră. Drama exilatului care se ratează afectiv și social, prin lașitate, e tratată în *Marea bucurie* (1947). *Fratele meu, omul* (1965) reia descrierea acelorași medii sociale parazitare și a combinațiilor umane senzaționale din perspectivă mai distanțată. Două surori, una infirmă, cealaltă frumoasă, prima asasinînd-o pe a doua dintr-o nejustificată gelozie, intervin în destinele a doi frați, Matei și Gabriel Ventura, dintre care unul va evolua către marasmul existențial, iar celălalt către angajamentul social prin mijlocirea unei detenții nemeritate. În analiza psihologică, luciditatea și sobrietatea sînt de esență masculină. *Nu mă călca pe umbră* (1969) e o fantezie ușoară, care prin Onofrei, personaj maleabil și proteic pînă la absurd, ridică în mod alegoric problema disponibilităților

paradoxale ale omului în a se adapta prin ipostaziere oricărei situații. *Pontiful* (1972) e romanul iubirii unei scriitoare pentru un medic insuportabil. Ca și în celelalte romane, interesul e susținut prin capacitatea de a crea atmosferă, printr-o selecție adecvată a detaliilor materiale. *Orizont, linie severă* (1970) adună lirică de notație dintre 1940—1967. A tradus din J. Galsworthy.

STANCA, Dominic, 31.1. 1926, Cluj — 26.7.1976, București. Fiul unui medic. După absolvirea Institutului de teatru, practică actoria. Povestirile din *Roata cu șapte spițe* (1957) și comediile sale într-un act (*Meci la Chițăoani*, 1962, *Aurică 2*, 1963) sînt puțin ambițioase. *Hurmuzul jupîniței* (1968), colecție de „pseudocronici moldovenești", prezintă pastișe ale stilului cronicăresc în linia lui Păstorel Teodoreanu. Talentul e folosit similar în *Pentr-un hoț de împărat* (1968). A mai publicat *Balade* (1971) și un *Itinerar dacic* (1972), versuri în care aspiră să dea o simbioză a cosmicului, geologicului, arheologicului și mitologiei străromâne; *O sălbatică floare* (1976) impune un erotism auster. Pentru copii: *Gri-Ru-Gri* (1970).

STANCA, Radu, 5. 3. 1920, Sebeș — 26. 12. 1962, Cluj. Liceul „Gh. Barițiu" absolvit în 1938 la Cluj. Studii filozofice la Cluj și Sibiu, terminate în 1942, cînd își ia licența cu teza *Problema cititului*. Retras la Sibiu, inițiază o echipă de amatori care va sta la baza viitorului Teatru de Stat. A fost apoi regizor prim la Teatrul Național din Cluj. Moare din cauza unei maladii pulmonare, contractată în 1945. Debutul se produce în timpul liceului. Dar opera sa, eseistică, lirică și teatru, constituie postum o revelație. Eseurile din *Acvariu* (1971) indică interesul pentru istoria literară și a culturii, poezie și teatru. În teoria poeziei susține revenirea la o tradiție bazată pe sentimentalism, formă fixă și structuri baladești; în teatru cere egalitatea tuturor factorilor spectacolului (element poetic, element interpretativ, muzical, elementul spectator), considerînd că ascendența unuia din elemente este indiciul unei perioade de criză teatrală. El analizează de altfel anomaliile din evoluția teatrului și schițează prin egalitatea propusă un teatru absolut. În 1966 apare volumul *Versuri*, urmat de *Poezii* (1973, CMFP). Culegerea ilustrează evoluția unei sensibilități romantice de tip livresc, aplecată către înscenări filozofice. Traiectoria sa lirică evoluează de la poezia trubadurescă sentimentală și grațioasă către opera de confesiune gravă, dezbătînd eternele probleme ale vieții și morții. Este evidentă atracția exercitată de motive antice și medievale, de balada epică fantastică, fabuloasă, de enigmaticul cultivat de romanticii germani, de motivele basmului popular. Baladele vădesc o rafinată construcție; în punerea la punct a detaliilor, se simte expe-

Scanned with OKEN Scanner

rienţa omului de teatru. Lirică de ocultism medieval, închisă în ea însăşi, fantezii strălucitoare, viziuni ironice asupra lumii specifice lirismului german romantic, baladele sale sînt forme particulare de lirism mascat prin anecdotă, intersecţii de spirit demonologic şi neoanacreontism balcanic prin frenezia erotică. Este autorul a zece poeme dramatice, aparţinînd exact aceluiaşi univers specific şi poeziei, în parte adunate şi în volumul de *Teatru* (1968). Sînt exploatate liber, poetic şi romantic legende naţionale şi mituri europene într-un text rafinat, transparent şi implicit, marcînd o direcţie expresionistă ameliorată în dramaturgia română contemporană. O monografie despre Ştefan Braborescu în 1965.

STANCU, Dumitru, 24. 11. 1946, Tîrgovişte. Fiul unui tehnician veterinar. Liceul „Ienăchiţă Văcărescu" din Tîrgovişte terminat în 1963; studii de filologie la Bucureşti, fără licenţă; marinar, muncitor necalificat, bibliotecar, profesor, muzeograf la Muzeul de istorie al Municipiului Bucureşti, redactor la Studioul de poezie. În 1961 publică poezie în ziarul „Flamura Prahovei" din Ploieşti; prima revistă literară cu care colaborează este „Tomis" (1966). *Poemele lui Mihai Viteazul* (1975) sînt extrem de simple, avînd forma şi dorindu-şi eficacitatea textelor slogan şi mnemotehnice, în esenţă patriotismul fiind susţinut pe istoria eroică.

STANCU, Horia, 8. 8. 1926, Salcia — Teleorman. Fiul lui Zaharia Stancu. Studii medicale superioare. Debutează în „Flacăra" (1949) cu poemul *Planul ne stă înainte*, inspirat spontan de o expunere radiodifuzată pe marginea planului de stat. Proză de călătorie caracterizată prin referinţa documentară sumară şi descrierea nuanţată dar discretă a reliefului natural în *Călătorind în ţările Nordului—Finlanda, Suedia, Danemarca şi Islanda* (1960); poemul dramatic *Cînd scapătă luna* (1960) evocă momentul revoluţionar 1917 prin personaje şi situaţii gîndite tranşant, într-un stil alegoric, abstract. Cu romanul *Asklepios* (1965, ed. rev. 1972), consacrat celebrului medic al antichităţii se încearcă o demitificare a individului învăluit în legendă, în cadrul unei naraţiuni tradiţionale, din care nu lipsesc exotismul şi reconstituirea mediului social. *Fanar* (1968), masiv roman istoric, inventariază conflictele specifice spaţiului balcanic dintre Bucureşti şi Stambul. O lume pestriţă populează paginile: e creată fresca, dar lipseşte orice meditaţie asupra sensului frămîntărilor umane prezentate. Cu aceleaşi procedee scrie şi *Întoarcerea din deşert* (1969), istorisire a unor episoade din viaţa lui Alexandru Macedon.

A.O.: *Cezar Petrescu*, es., 1957.

STANCU, Zaharia, 7. 10, 1902, Salcia — Teleorman — 5.12. 1974, Bucureşti. Familie de ţărani. A fost ucenic tăbăcar, vînzător de

băcănie, de tutungerie, funcționar de prefectură. La Roșiorii de Vede își termină liceul în particular, la 26 de ani. În 1933 își ia licența în litere și filozofie. În același an scoate revista „Azi". În 1934 scoate *Antologia poeților tineri*. Este angrenat apoi în lumea gazetărească (redactor la „Credința", codirector la „Lumea românească") și în activitatea politică pentru care va fi internat la Tg. Jiu, în vremea ultimului război. După Eliberare se va angaja cu toată pasiunea în activitatea de susținere spirituală a reconstrucției socialiste a țării. Este membru al C.C. al P.C.R., membru în Consiliul de Stat, de mai multe ori președinte al Uniunii scriitorilor, director al Teatrului Național, director de reviste literare; deputat; din 1955 academician. Debutul în „Ziarul științelor și al călătoriilor", sub pseudonimul Mitroi Th. Ștefan (1921). Diferitele spații ale literaturii în care se manifestă se întrepătrund și se completează, explicîndu-se: poetul își face simțită existența prin filonul liric din proză, unde dealtfel sînt interpolate poeme; gazetarul polemist și pamfletar justifică unele accente violente și virulente din proză; oricare ar fi sectorul sau specia abordată, caracterul autobiografic este pretutindeni manifest. Lirica va fi reunită în *Poeme simple* (1927), *Albe* (1937), *Clopotul de aur* (1939), *Pomul roșu* (1940), *Iarba fiarelor* (1941), *Anii de fum* (1944), *Versuri* (1962), *Cîntec șoptit* (1970), *Sabia timpului* (1972), *Poeme cu lună* (1974). Ca poet, Z.S. se caracterizează prin cultul simplității și clarității sentimentelor, expuse cu naturalețe. O înclinație păgînă, de rit autohton, către comuniunea totală cu natura, pentru contactul primitiv cu realitatea îi este specifică; inventarul cîmpenesc e stilizat prin cuvinte concrete tocmai pentru obținerea senzației realității. Treptat, conștiința poetului se oferă faptului social, pe care-l servește cu același temperament eruptiv și spontan. Un loc aparte îl ocupă lirica erotică, acut senzuală, la care face să participe alături de eul liric, universul în totalitatea lui vegetală și minerală. Adept al formelor prozodice clasice pînă după război, cînd registrul metric se extinde. A tradus din Esenin (1934) cu care-și găsește unele afinități. Ca publicist Z.S. se manifestă cu violență pătimașă mai ales în perioada interbelică, atunci cînd atacă fenomenul politic, social, moral, corupția și afacerismul, și dezvăluie mizeria și promiscuitatea claselor de jos. O parte a acestei activități este adunată în *Secolul omului de jos* (1946), *Însemnările și amintirile unui ziarist: Sarea e dulce* și *Cefe de taur* (1955). Publicistica devine sporadică și festivă ulterior: *Brazdă-ngustă și adîncă* (1949), *Pentru apărarea culturii* (1949), *Pentru viață* (1951), *Pentru oamenii acestui pămînt* (1971, articole, cuvîntări, interviuri, confesiuni, 1961—1971), *Triumful rațiunii* (1973). Memorialistica este

reprezentată de *Zile de lagăr* (1945), unde evocă vremea internării alături de alte personalități politice și literare în lagărul de la Tg. Jiu. În aceeași sferă ar intra impresiile de voiaj: *Călătorind prin U.R.S.S.* (1950). În proza propriu-zisă Z.S. dă mai întîi romanele *Taifunul* (1937) și *Oameni cu joben* (1941), aflate sub semnul literaturii comerciale, a problematicii pseudofreudiste și erotomaniei, cu unele asimilări din D.H. Lawrence din care a tradus. Romanul *Desculț* (1948) impune personalitatea lui Darie, eroul care va traversa, fără un fir al Ariadnei, labirintul tot mai complicat al operei autorului; este un personaj pentru care sensul vieții este dat de dinamismul mișcării, formîndu-se caracterologic prin deplasare, definindu-și, pe de altă parte, calitățile inițiale prin rezistența însușirilor în mobilitate. *Alter ego* și personaj pretext pentru a prezenta o lume și o serie de situații literare, Darie este în aceeași măsură un *picaro* și un filozof. Deplasarea este pentru el o modalitate de a fugi de lume și de a cunoaște lumea, de a se cunoaște pe sine și de a scăpa de anumite ipostaze ale lui însuși. El simbolizează mișcarea, dar și conștiința mișcării perpetue, fără un alt scop în afara celui de acumulare a experienței, care nu-i lasă prin epuizare decît gustul amarului și calcifiatului. *Desculț* este în prima sa formă o evocare a răscoalei din 1907, localizată în satul Omida din regiunea Călmățuiului, țăranii fiind particularizați prin modul elementar de existență, prin puritatea sufletească, curajul agresiv și puterea de a realiza acte justițiare prin propriile lor forțe. Aflați într-o stare de semi-iobăgie, ei reprezintă una dintre treptele stratificării sociale, alături de o boierime strident feroce și cupidă și de pătura de mijloc a notabilităților care formează angrenajul administrativ și de represiune. Romanul, implicînd valori etnografice, sociologice, paremiologice și lingvistice, aduce, prin selecția faptelor, și o ciudată senzație de pitoresc exotic. În ciuda marelui număr de personaje, datorită perspectivei rememorării nu are însă personaje de prim plan, ci numai un desen caracterologic uniform, de ansamblu, în care toate siluetele au aceleași dimensiuni. Ca la mai toți autorii de literatură confesională, există o perspectivă a maturului care reînvie copilăria și una a celui ce retrăiește sentimental faptele moarte. Prozatorul aduce cu acest roman și un stil personal, al sintaxei elementare și repetiției obsesive a propozițiilor, adevărat vers alb juxtapus, capabil de a produce efecte incantatorii, dar și o senzație de asprime viguroasă. Prozatorului îi mai este apoi particulară pasiunea de a reveni mereu asupra operei sale, corectînd-o, uneori aprofundînd-o. *Desculț* cunoaște cu timpul alte variante, din ce în ce mai voluminoase. Întreaga operă pare de-

altfel a fi un vast şantier în care se găsesc toate materialele şi instrumentele de lucru imaginabile şi nici un proiect de sistematizare. Romanului *Desculţ* i se anexează noi capitole, dintre care unele au apărut mai întîi separat, ca opere independente, cum ar fi bunăoară *Constandina* (1962). *Dulăii* (1952), premergător temporal evenimentelor din 1907, este cuplat cu alte fragmente pentru a realiza împreună cu unele capitole din vechiul *Desculţ* un nou ciclu *Desculţ*, din care fac parte volumele *Clopote şi struguri*, *Printre stele* şi *Carul de foc* (1960). O întreagă secţiune, *Printre stele*, nu este altceva decît relatarea convenţională a unei extinse aventuri onirice a lui Darie. Alte fragmente autonome epic, dar aparţinînd ciclului Darie, sînt: *Florile pămîntului* (1954), *Iarbă* (1957). *Rădăcinile sînt amare* (1958) narează alte întîmplări din biografia lui Darie, cele mai multe dintre ele consumîndu-se în Capitală. Se acordă un foarte mare spaţiu afacerii poliţiste Alion Drugan—Tia Cudalbu, unde sînt amestecate un mare număr de personalităţi politice, conturîndu-se în ansamblu climatul care a pregătit fascizarea ţării. Reţeaua epică este dezordonată; materialul este pur gazetăresc, de fapt divers, neasimilat literar, dar nu lipsit de autenticitate. Din materialul tipărit prozatorul organizează încă un ciclu (*Vîntul şi ploaia — Vulpea, Frigul, Roza*, 1969) şi mai extrage cîteva romane bine închegate. *Jocul cu moartea* (1962) relatează peregrinările lui Darie prin Serbia şi Bulgaria, în timpul primului război mondial, în tovărăşia unui personaj enigmatic, denumit Diplomatul, cu care realizează o stranie simbioză existenţială. *Pădurea nebună* (1963) evocă perioada stabilirii personajului la Ruşii de Vede, dîndu-i autorului prilejul să realizeze o descriere lirică a mediului provincial cu mitologia lui specifică. Un loc aparte îl ocupă povestea erotică a lui Darie, consumată împreună cu tătăroaica Uruma, care aminteşte de istorii similare din Panait Istrati sau Pierre Loti. *Ce mult te-am iubit* (1968), mostră de realism etnografic şi pitoresc, este relatarea unei înmormîntări ţărăneşti prin montaj retrospectiv. Cel care povesteşte aparţine unui grup familial căruia i se urmăresc reacţiile în faţa situaţiei fatale, create de moartea mamei. Realitatea şi suprarealitatea sînt termeni cu care personajul narator dialoghează uneori convenţional. *Şatra* (1968) e istoria unei comunităţi ţigăneşti mutate în timpul războiului ultim pe un teritoriu steril din răsărit. Psihologia socială, de grup şi cea individuală sînt puse în lumină prin pasiuni spectaculoase, urmînd legile nescrise ale rasei. Naraţiunea decurge după legi tradiţionale, acumularea de fapte creînd o tensiune rezolvată în final. Z.S. este unul din autorii români cei mai traduşi; *Desculţ* cunoaşte versiuni în mai toate limbile importante ale globului.

Scrieri: I—II, 1971; III—IV, 1973; V, 1974; VI, 1975.

Scrieri despre: *Zaharia Stancu interpretat de...*, 1972; Voicu Bugariu, *Zaharia Stancu*, 1974.

STĂNCULESCU, Nina, 4. 3. 1928, București. Studii liceale terminate în 1946; licența în filozofie în 1950. Traducător-interpret la „Mașinimport" (1957—1958), merceolog-economist la „Industrialexport" pînă în 1964. Redactor la Editura Meridiane. Debutul în „Luminița" (1954). *Două balade ale vîntului de Miazăzi* (1970) cuprinde poeme discursive, cu elanuri feministe și intelectualizate. Proză scurtă melodramatică în *Miraculoasele întîlniri* (1973). Literatură pentru copii: *Cuibul cîmpurilor* (1954), *Ionica* (1961), *Gîze, flori și mulți copii* (1963), *Templul scufundat* (1964). A tradus din R. Graves, C. Sandburg, J.M. Barrie.

STĂNESCU, Costel (Constantin), 18. 10. 1938, Bărcănești-Ilfov. Studii liceale la București, terminate în 1955; licența în filologie în 1962. Redactor la „Scînteia tineretului", unde debutează în 1965, pentru a susține apoi consecvent cronica literară. *Cronici literare* (1971) și *Poeți și critici* (1972) sînt culegeri care impun un spirit pertinent în diagnosticul literar, la care bunul simț constituie un criteriu al adevărului, iar formularea lui un act de maliție, polemică și în orice caz de refuz al oportunismului.

STĂNESCU, Mihai, 4. 3. 1919, Slatina. Studii juridice la Iași, licența în 1942; jurist. Activitate redacțională la „Glasul Patriei", în perioada berlineză a publicației. Specii și prozodie clasică realizată cu virtuozitate, pentru un fond comun: *Ferestre spre azur* (1970), *Poemele amiezii* (1972), *Cîntece pentru timpul meu* (1973). *Lăuntrica vioară* (1974), *Hore pe smalț* (1976).

STĂNESCU, Nichita, 31. 3. 1933, Ploiești. Liceul „I.L. Caragiale" din orașul natal, apoi Facultatea de filologie la București, terminată în 1957. Devine pe urmă redactor la „Gazeta literară". Debutează în „Tribuna" (1957). Prima plachetă e *Sensul iubirii* (1960); urmează *O viziune a sentimentelor* (1964), *Dreptul la timp* (1965), *11 elegii* (1966), *Roșu vertical* (1967), *Alfa* (1967), *Oul și sfera* (1967), *Laus Ptolemaei* (1968), *Necuvintele* (1969), *Un pămînt numit România* (1969), *În dulcele stil clasic* (1970), *Măreția frigului* (1972), *Clar de inimă* (1973). N.S. se definește încă de la primele sale versuri ca cel mai de seamă reprezentant contemporan al barocului conceptual, poezia sa reprezentînd o inefabilă conciliere a unui sistem filozofic perfecționat prin achiziții neîntrerupte, în spirit diletant, cu un fond metaforic perfecționat în sens digresiv și cu un sentimentalism eticist. Poetul, care își spune cuvîntul asupra tuturor fenomenelor lumii, operează logic în spații metafizice, decorează metafizica cu

Scanned with OKEN Scanner

delirul imagistic, recurge uneori la simplitatea cea mai abstractă. Acomodarea lirismului nud, inspirat și entuziast, cu reflexivitatea seacă, mecanică și dogmatică se face de obicei prin locurile geometrice ale miturilor și ideilor planetare în care se instalează cu un bagaj de podoabe metaforice care nu rareori se automatizează și pun stăpînire pe sensul poemului. Noțiuni astronomice, fizice, anatomice, geometrice, aritmetice sînt folosite în sens intuitiv, deformarea funcționalității lor curente oferind valoarea poetică. Vizualizarea sentimentelor din volumele de început lasă loc, în *Dreptul la timp*, unor divagații pe marginea categoriei timpului văzut biologic, istoric, cosmic, mecanic, metacronic, punctul de plecare fiind momentul revoluționar 1933, alegorizat excesiv bombastic. Se mai cuvine remarcată, alături de viziunea logică și proteizarea substanței lirice, și viziunea erotică serafică, dematerializată, explicată prin sterilizarea senzualității și preferința pentru imaginile galopante. Odată cu *11 elegii* se manifestă o încercare de totalizare dogmatică a lumii prin intermediul unui număr de idei asupra absolutului, asimilate din doctrinele clasice. Imperiul liric, pe care-l dorește grandios și care este încîlcit dar exact la nivelul porțiunilor, este încărcat de simboluri cu valoare idempotentă; poetul extrage valori ideologice din suprafețe și corpuri geometrice, descoperă sensurile dispozițiilor concentrice, ale sferei, oului, ale distribuțiilor mitologice ca forme ipotetice ale gnoseologiei. O luptă dintre visceral și realul ideal poate fi construită ad-hoc; absolutul este definit prin însumări de propoziții antinomice, care se anulează și se aproximează. În ansamblu, poetul se învîrtește în jurul tradiționalei opoziții *Eu — Noneu*, dialectica evadării și revenirii în sine, fatalitățile conflictului finit — infinit, care caracterizează un univers fără nici o fisură, fiind caracteristică romantismului filozofic. O etapă programatică nouă este marcată de *Laus Ptolemaei*, afirmare a valorii ideii în organizarea lumii. Opțiunea pentru Ptolemeu este opțiunea pentru actul de putere, pentru geocentrismul spiritului în raport cu norma devenită convențională, antipoetică și antispirituală. Elogiul lui Ptolemeu, adică al unei erori, devine în același timp un act de adeziune la poezia inițiatică. Egal cu sine în ceea ce privește stilul, N.S. știe să compună ritmuri felurite, dar preferă rupturile verslibriste, căutînd uneori valorile imperative ale sintaxei, ca în poezia gnomică antică și didactică. Din capacitatea de metamorfozare a ființei și universului se naște expansiunea detaliilor anatomice umane sau zoologice în cosmos și cosmomorfizarea constituenților animali și spirituali. Neologismele și cuvîntul abstract sînt îndeosebi folosite, ideile dominînd realitatea, dar exact ca figuri verbale

Scanned with OKEN Scanner

și cuvinte; efectele poetice sînt date cu deosebire de reacțiile metaforice în lanț. O abandonare a abstractizărilor prin *În dulcele stil clasic* (1970), care e o reîntoarcere către poezia ca act vital, anecdotic, laic și către limbajul eterogen și lumesc; este exploatat stilul simplu și concret al litaniei. A scris sporadic recenzii și eseuri: *Cartea de recitire* (1972). A tradus din poeții sîrbi Vasko Popa și A. Puslojić. A fost tradus în cîteva limbi. Selecții: *Poezii* (1970), *Starea poeziei* (1975).

STĂTESCU, Ștefan, 28. 12. 1917, Stroești—Iași. Liceul „Gh. Lazăr" terminat în 1936 și Facultatea de medicină în 1942; este îndeosebi medic de spitale militare la București și Brașov. Debutul cu sonete în „Luceafărul de ziuă" din Brașov (1957); apare apoi în culegerea *Trei zboruri* (1960), alături de A. Munțiu și Ion Lupu. În *Corn de vînătoare* (1968) lirica e simplă și spontană, dar cu clișee; *Alergătorul* (1974) conservă imagini și simboluri din volumul anterior și în primul rînd cornul de vînătoare; altfel poetul dă pasteluri, are gustul baladesc tradițional, alegorizează prin personaje—roluri universale, confundă vînătoarea cu starea ancestrală și le transformă pe amîndouă în pretexte pentru meditație.

STĂVĂRUȘ, Ion, 18.10. 1928, Golești—Vîlcea. Liceul la Rîmnicu Vîlcea, absolvit în 1950; Facultatea de filologie la București; reporter la „Scînteia" (1954—1960); din 1961 lector la Catedra de istoria literaturii române la facultatea terminată; atașat cultural și membru al delegației române la UNESCO (1963—1967). Debutează cu versuri în „Tînărul scriitor" (1953). *Elena Văcărescu* (1974) e o monografie amplă, bazată pe cercetări personale și descoperiri personale, restituind în adevărata mărime o scriitoare de limbă franceză cu suflet românesc. Reportaje pe teme cotidiene în *Pentru izbînda noului* (1957, în colab. cu P. Dinescu).

„STEAUA". În decembrie 1949 apare *Almanahul literar*, organ al Uniunii scriitorilor, filiala Cluj, prima revistă literară postbelică din acest oraș. Este o revistă lunară, sub conducerea unui comitet nenumit, în circa 130 pagini. Primul redactor șef e M.R. Paraschivescu, pe care-l moștenește Geo Dumitrescu și apoi A.E. Baconsky. După un articol redacțional sau un grupaj de versuri ori proză, cu caracter festiv și în orice caz ocazional, urmează secțiunile *Proză, Versuri, Studii, Cronica literară, Recenzii, Revista revistelor, Note și comentarii.* Din prima generație a revistei fac parte A.E Baconsky, Aurel Rău, Aurel Gurghianu, Victor Felea, la care se adaugă Ion Brad, Ion Horea, Rusalin Mureșanu, Tiberiu Utan, Dumitru Mircea, Al. Căprariu, Mircea Zaciu, I. Oarcăsu, Dumitru Micu, George Munteanu. Apar și nume cunoscute înainte de război: I. Agârbiceanu, Emil Isac, I. Breazu, M. Beniuc. Este acordat tot interesul publicării

Scanned with OKEN Scanner

scriitorilor naționalităților conlocuitoare. Revista patronează concursuri literare și cenacluri din întreaga Transilvanie. *Steaua*, revistă a Uniunii scriitorilor, este noul titlu din aprilie 1954. Continuitatea cu *Almanahul...* e marcată în numărul următor prin indicația anului și numărului în prelungire. Dealtfel, modificarea titlului nici nu e însoțită de un editorial sau articol programatic; colaboratorii sînt aceiași. Cu nr. 1/1956 apare și caseta redacțională: un colegiu redacțional reprezentativ, vechiul redactor șef, A. Rău, secretar responsabil de redacție. Din această perioadă se conturează o a doua generație: D.R. Popescu, Mircea Tomuș, Leonida Neamțu, Virgil Ardeleanu etc. Apariția „Tribunei", în 1957, produce mutații redacționale: A. Rău e redactor șef, Teofil Bușecan adjunct. În 1964 echipa redacțională e formată din Victor Felea, D. Ghișe (redactor șef adjunct), D.R. Popescu, A. Gurghianu (redactor șef adjunct), Aurel Rău (redactor șef). Redactorii și colaboratorii publică materiale variate, depășind genul în care s-au afirmat. Cronica literară e semnată îndeosebi de D. Florea Rarițe, I. Oarcăsu, Dan Costa, Leon Baconski, M. Tomuș, G. Munteanu, A.E. Baconsky, L. Onu, A. Marino, V. Ardeleanu, V. Fanache, V. Felea, Oct. Schiau, I. Vlad. Cronica literară nu se deosebește de recenziile de la rubrica *Viața cărților*, pentru că nu evidențiază o singură carte, ci un grup. Promovînd specificitatea literaturii, „*S.*" a devenit o revistă controversată de critică la sfîrșitul deceniului șase. Cu nr. 5/1971 devine bilunară; la 1 mai 1971 apare cu indicația *Serie nouă*, dar cu continuitatea anilor. Adjuncții lui Aurel Rău sînt A. Gurghianu și V. Ardeleanu. Condițiile grafice sînt remarcabile în contextul presei literare românești. Cu noua formulă se cristalizează o a treia generație-strat, pe lîngă celelalte: Petru Poantă, Adrian Popescu, Dinu Flămînd, Horia Bădescu, Valentin Tașcu, Eugen Uricaru, Mircea Muthu, Marian Papahagi, M.C. Runcanu, mulți dintre ei avîndu-și însă o altă familie și în „Tribuna". Cronica literară e ținută de M. Tomuș, V. Ardeleanu și P. Poantă. Rubrici, în genere de eseuri: *Confluențe* (Romul Munteanu, Nicolae Balotă), *Unghiuri și antinomii* (M. Petrișor, T. Cătineanu, C. Noica), *Cronica edițiilor* (Geo Șerban), *Figurine* (L. Baconski), *Cutia Pandorei* (Gabriela Melinescu), *Terasa* (A. Gurghianu). Excelente eseuri de sociologie semnează Achim Mihu; studii istorice de C. Daicoviciu, cronică dramatică de G. Timcu, parodii de Mircea Micu, note și comentarii. Remarcabilă e informarea asupra literaturii străine, prin studii și beletristică; multe eseuri sînt traduse. Revista excelează prin calitatea materialului eseistic, dominat de erudiți și profesioniști de prestigiu sau care-și cîștigă prestigiul prin ținuta re-

Scanned with OKEN Scanner

vistei. Colaboratorii dau revistei ceea ce au mai bun sau mai interesant. Cu nr. 1/1974, revista redevine lunară, cu 64 pagini, dar fără modificări de alt gen.

STELARU, Dimitrie (Dumitru Petrescu) 9. 3. 1917, Segarcea Vale — Teleorman — 28.11. 1971, București. Fiul unui cizmar, Studii liceale și Facultatea de litere la București. Existență de vagabond și boem despre care sînt puține mărturii obiective mai ales în perioadele sale de absență misterioasă. Este hamal, doarme prin gări, lucrează ca redactor ocazional. Își regizează propria moarte prin publicistică, declanșînd un scandal în presă. Este apropiat cercurilor nonconformiste de după 1940 și în special de gruparea „Albatros". O vreme, el se retrage spre Buftea, unde își realizează după propriile mărturisiri o existență pur nocturnă. Debutează, sub pseudonimul D. Orfanul, cu *Abracadabru* (1937), dar atrage atenția abia după publicarea volumului *Preamărirea durerii* (1938). *Melancolie, Blestem* și *Trepte de marmoră* ar fi primele plachete mărturisite de autor a fi publicate, de negăsit, și în care ar fi inclus versuri de atmosferă eminesciană. Pseudonimul sub care rămîne cunoscut i-ar fi fost sugerat de Eugen Jebeleanu: cu el va tipări *Noaptea geniului* (1942), *Ora fantastică* (1944), *Cetățile albe* (1946), *Oameni și flăcări* (1963), *Mare incognitum* (selecție retrospectivă, 1967), *Nemoarte* (1968), *Coloane* (1970), *Înaltă umbră* (1970), *Păsări incandescente* (1971). Poezia sa, în genere bizuindu-se pe versul alb, este aceea a unei sensibilități ultragiate și care nu-și găsește cauza ultragiului; strigăt al unei sincerități aplecate asupra propriei ființe, ea ilustrează o formă de romantism naiv care-și construiește o lume proprie, prin negarea a ceea ce este palpabil. Există numeroase elemente fantastice și de feerie. Retorismul este abundent și original în măsura în care servește modalitatea confesională. Nuvelele lirico-fantastice și în același timp poeme în proză intră în *Fata fără lună* (1967) și *Cei din lună* (1969). În *Zeii prind șoareci* (1968), operă de confesiune și autobiografie, informația biografică este estompată de abundența lirismului, iar fantezia intervine pînă la a investi adevărul cu atributul neverosimilului ficțiunii. Basme pentru copii: *Fata pădurarului* (1955), *Gelu* (1956), Teatru poematic: *Șarpele Marao și vrăjitoarele* (1957) și *Poeme dramatice* (1970).

STEPHANI, Claus, 25.6. 1938, Brașov. Scriitor de naționalitate germană. Liceul terminat în orașul natal (1958); studii filologice la Institutul pedagogic din București, diploma în 1966; redactor la „Neue Literatur". Debutul cu poezie și cronici de artă în ziarul „Volkszeitung" din Brașov (1957). Lirică de notație sau comentarii dezvoltate logic de la un fapt oarecare, rareori lipsite de banalitate și prozaism, versul fiind liber, adeseori scurt: *Întrebarea scoicii* (1969), *Strigăt în țara*

deschisă (1975). Scurte povestiri nedeterminate spațial și onomastic, anecdote, parabole și texte de anticipație în *Serbarea sauricnilor* (1970). Realismul etnografic e prezent în *Sus, pe Valea Vaserului. O cronică țipsărească* (1969). Texte folclorice țipsărești în *Drumurile întrebării* (1975). A mai dat studii etnografice.

STERE-CHIRACU, Lola, 29. 6. 1913, Sarichioi — Tulcea. Facultatea de litere și filosofie la București; a fost profesoară la Bîrlad (1939—1940), apoi la București. După *Apele negre* (1972), dă un roman despre vremea domnitorului Petru Cercel: *Pribeagul* (I, 1973; II, 1975). Un roman istoric pentru tineret este și *Heracleea* (1974); alte evocări în *Prin țara marelui Ștefan* (1976).

STERIAN, Margareta, 16. 3. 1897, Buzău. Liceul german din București terminat în 1914; studii de pictură la Paris; pictoriță profesionistă. Debutul cu versuri și articole în „Contimporanul" și „Azi" (1930). *Castelul de apă* (1972) e un roman autobiografic vag mascat onomastic: copilăria și adolescența sînt evocate pe fondul evenimentelor familiale, al naturii sau Bucureștiului patriarhal cu sinceritate și tandrețe. Lirică intimistă și peisajistă în *Soare difuz* (1975). A dat o antologie de lirică americană: *Aud cîntînd America* (1947, 1973); traduceri din Whitman, O'Neill, Faulkner, Aldridge și din lirica veche irlandeză.

STOE, Nicolae, 29. 11. 1940, Sibiu. Studii filologice la Cluj, terminate în 1965. Debutează în „Tribuna" (1960); colaborări la „Steaua", „Orizont", „Tribuna" și mai ales la „Astra". Poeziile din volumele *Consemnele necesare* (1969), *Drumul spre solstițiu* (1970) și *O ramură deasupra ierbii* (1975) sînt variate tematic și lipsite de interes literar. *Asasinul coboară cîntînd* (1971) și *Acuzatul din camera 13* (1973) contribuie la sporirea bibliografiei romanelor de detecție, personalitatea autorului fiind asigurată de evidențierea colaborării autorităților și cetățenilor amatori în rezolvarea cazurilor, ca și de idealismul stenic; uneori replicile și situațiile au umor.

STOENESCU, George Virgil, 1. 1. 1947, Brăila. Mama e învățătoare, tatăl floricultor. Facultatea de relații economice internaționale, licența în 1969; asistent la Catedra de istoria doctrinelor economice de la Academia de studii economice; studii de specializare în Franța. Debutează cu poezie în „Contemporanul" (1968); *Cercuri la Elsinore* (1972) face din cerc un motiv central, apt pentru reflecții pozitiviste, exaltări filozofice și logice, figură de reperat în univers și realitate, care ordonează lumea. *Chip similar* (1974) organizează de asemeni realități personale sau nu sub semnele ireductibile Ys și Neys. Jubilativ, pozitiv, stăpîn pe prozodia clasică, poetul unește insolit volubilitatea cu ermetismul, rigoarea cu nonșalanța, fiecare avînd deocamdată cîte ceva de pierdut din aceasta.

Scanned with OKEN Scanner

STOIAN, Mihai, 25. 12. 1927, Galați. Studii superioare de psihologie și pedagogie la București; activitate redacțională la „Luceafărul" și „Gazeta literară". Debutul în ziarul „Victoria" (1945). Primele volume sînt dedicate copiilor și tineretului: *Găinușa de aur* (1954), *Eu, Tică și alții* (1954), *Gemenii* (1955), *Cum a pleznit bostanul de atîta rîs* (1956), *Mică e vacanța mare* (1956), *Povești de la fereastra mea* (1960), *Ha-ra-ba-bu-rici* (1965). Unele povestiri și nuvele dezbat probleme din viața tineretului: *Nimeni nu se naște erou* (1961), *Premiera* (1965), *Vacanța sentimentelor* (1966). Registrul tematic este acela al dezbaterilor despre muncă, etică și sentimente din presa cotidiană, cu un plus de sentimentalism. A dat apoi texte ale literaturii documentare de montaj, căreia îi este un promotor la noi: *Generația 62* (1963), *Reporter în anchetă* (1965), *Anchetă printre minori* (1967), *Reabilitarea unui haiduc. Pantelimon* (1968), *Rămîn părinții repetenți?* (1968), *Vieți interzise* (1970), *5 romane trăite* (1972), *Eroare judiciară* (1974), *Moartea unui savant: N. Iorga* (1975, ed. rev. 1976), *Meseria mea e viața* (1976). Folosind mijloacele moderne de investigație, acustice și vizuale, anchetele și informația de arhivă oficială sau neoficială, M.S. creează din cazuri autentice, adeseori senzaționale, cărți de întrebări generale asupra existenței individului în civilizația contemporană, avînd dealtfel toate caracteristicile ficțiunii literare. O dramă: *Străjerul mării* (1956).

STOIAN, Niculae, 25. 3. 1935, Creața-Dascălu — Ilfov. Familie de țărani. Urmează școala profesională de pe lîngă uzinele Electromagnetica (1950—1952); Școala de literatură „Mihai Eminescu" (1952—1954); șef de secție la „Tînărul scriitor" (1954—1957), „Luceafărul" (1958—1966), redactor șef la „Viața studențească" (1966 — 1974), redactor șef adjunct la „Tribuna României". În 1961 termină liceul teoretic și în 1968 studiile de filologie română. Debutul cu poezie în „Albina" (1950). Volumele *Fierul dracului* (1957), *Fișă personală* (1963), *Pietre de rîu* (1967), *Istorie de veghe* (1970), *Întoarcerea la lucrurile naturii* (1971) reprezintă pe unul dintre cei mai expliciți și originali poeți ai patriotismului socialist. Poeziile sale au de obicei forma odei sau a cîntecului agitatoric, uneori ocazional, și fac elogiul tinereții comuniste, al activiștilor de partid. Tematica rurală își găsește cu timpul un loc tot mai important, atmosfera generală amintind de Labiș și Esenin. N.S. scrie în metrul clasic; în formularea sa intră deliberat locurile comune ale limbajului cotidian, pus în lumină prin rime fericite. Pentru copii: *Douăzeci de poezii pentru cei mai mici copii* (1972). A dat prin *Eroica* (1974) o bună antologie de lirică patriotică.

STOIAN, Ștefan, 5. 3. 1940, București. După terminarea li-

Scanned with OKEN Scanner

ceului „Mihai Viteazul" (1957), urmează Facultatea de filologie. Debutează în „Gazeta literară" (1966), cu o povestire. *Pe malul fluviului, departe* (1968) e o colecție de povestiri armonizînd memorialistica și ficțiunea: într-un cartier bucureștean se consumă drame mici cu sfîrșit mic, într-o lume care nu pretinde gravitatea, părăsită de viitor și veleități existențiale. Lumea amintește de aceea a lui I. Peltz; stilul e oral acumulînd experiența unor Hemingway și Salinger.

STOICA, Petre, 15. 2. 1931, Peciu Nou — Timiș. Studii de filologie la București. Redactor la „Secolul 20". Debutul cu versuri în „Steaua" (1957). Experiențele existențiale pe care le transmite poetul încă prin *Poeme* (1957) și *Pietre kilometrice* (1963) sînt acelea specifice unei sensibilități capabile să se deplaseze cu ușurință printre senzații plăcute, încercate prin evenimentele unui cotidian diafanizat într-o poezie de notație. Sentimentalismul discret și rafinat devine uneori festiv și logoreic. Oamenii sînt surprinși în siluete caligrafiate, statuare și în orice caz statice. *Alte poeme* (1968), *Arheologie blîndă* (1968), *Melancolii inocente* (1969), *Orologiul* (1970), *Caseta cu șerpi* (1970), *Sufletul obiectelor* (1972), *Bunica se așează în fotoliu* (1972), *Trecătorul de demult* (1975) și *Iepuri și anotimpuri* (1976) reflectă un proces consecvent de purificare a imaginii pînă la devitalizare grațioasă în cadrul aprofundării tematicii plictisului provincial. Culegerile, situate sub emblema metaforei personale a „arheologiei blînde", devin nostalgice albume lirice de familie. Un irezistibil umor dureros e datorat sentimentului transformărilor ireversibile și eroziunilor umane în timp. Aceeași fragilitate simplă, întîlnită încă în primele poeme, poate crea uneori impresia de banalitate și anemie de inspirație. A publicat antologiile *Poezia germană modernă* (1967) și *Poezia austriacă modernă* (1970); de asemeni, o antologie a expresionismului; o alta cu M. Tomuș a pastelului românesc: *Efigiile mării* (1971). Traduceri din G. Trakl, Yvan Goll, J. Bobrowski și din poezia africană.

STOICIU, Constantin, 16. 2. 1939, Iași. Studii de filozofie la București; lucrează la Studioul cinematografic „București". Povestirile din *Dimineața* (1966) cultivă clar-obscurul psihologic și etic, conflictele sînt suspendate, simboluri discrete cresc organic din situații și caractere, stilul e familiar, comentariul descriptiv. *Peștele de fontă* (1968) e o busculadă de întîmplări fără valoare semnificativă în care o existență adolescentină liberă stă sub semnul provizoratului; prozatorul reține accidentele grotești ale realității; linia epică e complicată în sensul unui modernism facil. *Trufie* (1974) urmărește raporturile dintre două personaje pozitive, bazate pe suspiciune, fascinație și certitudine reciprocă: tatăl și

Scanned with OKEN Scanner

fiul. Romanul e scris aproape tradițional. Scenarii de film.

STORCH, Franz, 11.9.1927, Timișoara. Scriitor de naționalitate germană. După terminarea gimnaziului este elev droghist la o fabrică de produse chimice (1942—1945). Din 1949 este redactor la „Neuer Weg", apoi a lucrat la Consiliul Culturii și Educației Socialiste. Redactor șef la „Volk und Kultur". În romanul *Umbre încătușate* (1959, în rom. 1961) un pretext *science-fiction* favorizează un lanț de aventuri: profesorul Karge inventează un mijloc de a aduce orice imagine de pe glob pe un ecran fără investiții capitale; o agenție franceză de spionaj economic vrea să i-o fure, dar tentativa ei eșuează. *Casa gălăgioasă* (1963, 1971) evocă existența mizeră din periferia unui oraș bănățean, în perioada 1939—1945, cu oamenii ei mărunți. *Trei zile grele* (1968) e romanul unei iubiri ratate: Georg își sfîrșește studențiа și devine inginer agronom într-un birou din Capitală, căsătorit cu Adele; el pleacă la țară și ea nu-l urmează. Un roman polițist e *Cazul nr.13* (1970). Stilul acestor romane e jurnalistic, cu fraze scurte. Cea mai reușită parte a operei sale rămîne proza scurtă, unde excelează prin observația fină, capacitatea de a creiona tipuri, de a obține atmosferă prin îmbinarea reveriei și realului, prin evocarea copilăriei cu simplitate: *Armonica* (1962), *Coada de păun* (1964), *Gramofonul de lemn* (1966), *La marginea luminii* (1968). O culegere de povestiri traduse în românește: *Inginerul de gramofoane* (1973).

STORIN, Aurel, 12. 1. 1937, București. Fiul unui șofer. Urmează o școală medie tehnică de chimie (1951—1955), Școala de literatură „Mihai Eminescu" (1954—1955), licența în filologie în 1959; inspector teatral municipal (1960—1963), secretar literar la Teatrul „C. Tănase". Debutul în „Tînărul scriitor" (1954). Autorul unor piese într-un act sau mai multe cu acțiune convențională și uneori spirit: *Opinia publică* (1959), *Eroii sînt în stal* (1960), *Cutia de zahăr* (1961), *O felie de lună* (1963), *Zăpadă tînără* (1964), *Leul* (1965), *Duminică fără fotbal* (1965), *Cu cine mă bat* (1967), *Vizita* (1968), *Istoria unui ceas* (1968).

STRAVA, Valentin, 13.11.1907, Hotoan — Satu Mare. Studii liceale terminate în 1925; urmează o școală de poduri și șosele între 1925—1927. Funcționar la Cluj, Sighișoara, Ploiești, București; desenator tehnic, corector (1950—1954), redactor la „Îndrumătorul cultural" (1955—1960), paznic la Oficiul farmaceutic (1960—1968). Debutul cu versuri în „Societatea de mîine" din Cluj (1931). A dat o poezie în spiritul tradițiilor ardelene și cu respectul corespunzător pentru rimă și ritm: *Cîntec pe zare* (1969), *Poemul salamandrei* (1971).

STREINU, Vladimir (Nicolae Iordache), 23. 1. 1902, Teiu — Argeș — 26.11.1970, București. Studii superioare la Facultatea

de litere și filozofie din București, completate în Franța, la Paris și Nancy. Doctor în filozofie. Mulți ani profesor în învățământul secundar. În ultimii ani a fost șef de sector la Institutul de istorie literară al Academiei, iar din 1969 director al Editurii Univers. V.S. debutează cu poezie în „Adevărul literar" (1921). A fost dealtfel introdus în *Antologia poeților tineri* din 1934. *Ritm imanent* (1971) exprimă un poet intelectualist, cu un subtil simț al dozajului imagistic și afectiv, trădînd cititorul profesionist de poezie: predomină abstracțiunea și un fel de ermetism levantin. Activitatea de cronicar literar și-o adună în *Pagini de critică literară* (1938). O altă ediție cu același titlu e formată din patru volume: I (1968, pentru perioada 1928—1933), II (1968, pentru perioada 1933—1948), III (1974, pentru 1959—1968; IV, 1976). Alături de acestea, *Clasicii noștri* (1943, 1969), *Calistrat Hogaș* (1969) și *Ion Creangă* (1971), precum și contribuția sa adusă la redactarea unei *Istorii a literaturii române moderne*, scrisă în colaborare cu Tudor Vianu și Șerban Cioculescu. Actele sale de critică sau de istorie literară sînt situate deopotrivă sub zodia eseismului brodat pe canavaua unei formații clasice de filiație maioresciană, fertilizată de un bergsonism nedogmatizat. El caută în opera literară „concretul necategorial", „realitatea monadică", pe care le repereză de fapt tot prin structuri, motive, mijloace literare. Academic, prețios, pedant, atent la nuanțe, erudit, dar refuzînd istorismul, sociologismul, estetismul dar nu și patriotismul, V.S. nu pare a avea preferințe în alegerea subiectelor criticii. Prin supralicitare sau sublicitare, el transformă opera într-un pretext pentru digresiuni și asociații filozofice sau morale. În funcție de dispoziția adoptată, critica sa poate lua forma recenziei convenționale, a eseului aplicat și împlinit cu sugestii comparatiste sau a studiului monografic. Aceleași caracteristici prezintă și o culegere de *Studii de literatură universală* (1973). Multe dintre eseurile publicate în ultimii ani au un caracter ocazional, nemaiavînd întotdeauna un obiect literar și vădesc mai mult morga decît savanteria. *Versificația modernă* (1965) reprezintă o carte de critică literară pe un fir de filologie. Verslibrismul este urmărit în literatura națională și străină, insistîndu-se asupra condițiilor care i-au dat naștere; sînt inventariate numeroase manifestări ale versului liber, de la cele nedeliberate la cele programatice, de la neregularitățile ce țin de erorile de versificare la cele tipografice. Autorul execută și un excurs asupra poeziei române din secolul trecut, fixîndu-i caracteristicile în funcție de care versul liber ar fi putut apare ca atitudine eterometrică. Atenția maximă este îndreptată spre modernii Tudor Arghezi, Ion Barbu, Adrian Maniu, George Bacovia ș.a. Stilul

Scanned with OKEN Scanner

este rigid, sentențios, categoric afirmativ, însă de o eleganță desăvîrșită. În 1943 a editat antologia *Literatura română contemporană;* mai tîrziu va da tiparului o ediție bilingvă *Hamlet* (1965), copios comentată. A tradus din Marcel Proust.

STRIHAN, Petre, 27.5.1899, Mizil. Liceul la Ploiești și Buzău (1911—1918); studii de drept la București; avocat în Capitală (1921—1945), carieră universitară (1928—1947). Debutul în „Flacăra" (1922). Versuri simțite, delicate și naive în *Penumbre* (1929) și *Poezie* (1968).

STRUȚEANU, Alexandru, 14.3. 1921, București. Liceul „Sf. Sava" terminat în 1939, studiile juridice în 1943. Secretar literar la Editura „Vatra" (1939—1947), administrator și tehnician (1950—1951), director artistic la Studioul cinematografic „București" între 1970—1971. *Interludiul îngerilor* (1968) și *Fluturii albi mor la sfîrșitul verii* (1974) propun nuvele cu subiecte epice bine conturate, în sens aproape cinematografic, erotismul prin contradicțiile vîrstelor jucînd un rol important. *Cad frunzele în pustă* (1973) prezintă „pseudo-note de front". A dat numeroase scenarii de film.

STURZU, Corneliu, 26.1.1935, Pașcani. În 1953 termină liceul în orașul natal; studii de filologie la Iași, licența în 1957; redactor la Studioul de Radio din Iași, asistent universitar și membru în colegiul redacțional al revistei „Cronica"; din 1969 director la Teatrul Național din Iași. Debutează cu poezie în „Iașul literar" (1954). În *Autoportret pe nisip* (1966) cuprinde versuri de tonalitate elegiacă și intimistă, specifică unui spirit delicat, predispus la interiorizare, antimetaforic și căutînd să-și ajusteze structura sufletească unor ritmuri ale realității exterioare. Ușor fantastic, cu asimilări variate din lirica modernă este volumul *Restituirea jocului* (1969), din care e de reținut gestul dionisiac și efortul moralității de a-și asimila sarcasmul, „jocul" său fiind metafora unei ordini a purității propusă ca scop al vieții; lanțuri și serii de imagini ingenioase, care oferă mai mult complicația decît complexitatea în *Duhul pietrelor* (1970), *Cantilene* (1970), *Camera de recuzită* (1973), *Anotimpul încrederii* (1974). Eseuri despre poezie, artă plastică și teatru în *Artă și sensibilitate* (1975).

SUCIU, Gheorghe, 1. 8. 1939, Henig — Alba. Familie de țărani. Licența în filologie la București (1963). O vreme a fost redactor la „Viața studențească"; din 1974 lucrează la „Luceafărul". Debutează în „Luceafărul" (1961). *Oul* (1968) narează evenimente dintr-o copilărie imaginată impersonal, printre elemente etnografice, deprinderi pragmatice și morale străvechi; prozatorul excelează în surprinderea procesului de inițiere în actele sociale repetate etern și transferate generațiilor în cadru ezoteric. În schițele istorice dramatizate, e un constructor de subtilități cazuistice prin

Scanned with OKEN Scanner

care lacunele istoriei factice pot fi umplute. După un volum similar de povestiri (*Antrenorul și zeul*, 1969), o parodie polițistă (*Soarele neterminat*, 1970) și o culegere de istorii centralizate printr-un personaj (*Lucrări și zile din viața lui Nick*, 1972), publică romanul *Botează-mă cu pămînt* (1974), care aparține unui proiectat ansamblu consacrat țărănimii în contextul transformărilor sociale postbelice. Practic, romanul prezintă o familie ardeleană cu membri care au experiența Americii, cu copii la școli și facultăți, ilustrînd pitorescul lexical și de gîndire: viața satului contemporan, cu rolurile vechi, se conturează fără evenimente mari, prin reveniri în timp, cu precizări și intervenții ale autorului, într-o viziune epică mozaicală și greoi dezvoltată, în tradiția lui Slavici.

SURU, George, 16. 2. 1940, Caransebeș. Studii filologice începute la Timișoara (1962) și terminate la Cluj (1970). Profesor la Vîrciorova și Pietroșița, metodist la Reșița (1964—1970), din nou profesor în orașul natal. Debutul în „Tribuna" (1958). O poezie discursivă, mimînd patetismul prin mijloacele exclamativului lipsit de cenzură în *Pentru a iubi* (1967), *Așteptarea coralilor* (1970), *Semnul de taină* (1972), *Cînd dragostea e pasăre cîntătoare* (1976).

SÜTŐ András, 17.6.1927, Cămărașu — Cluj. Scriitor de naționalitate maghiară. Familie de țărani. Șapte clase de liceu la Aiud, pînă în 1947; reporter la „Világosság" (1945—1947), activist P.C.R. la București (1947—1948), redactor la „Falvak Népe" (1949—1955) și redactor șef la „Új Élet" din Tg. Mureș. Deputat de mai multe legislaturi. Debutul în „Utunk" (1948). Numeroase povestiri tipărite în broșuri sau în culegeri, în maghiară și în română asigură scriitorului un loc deopotrivă semnificativ și important pentru două etape diferite de asumare a comandamentului social. *Biruință în zori* (1949), *Pornesc oamenii* (1953), *Opinca nouă* (1954), *Scrisorile unui deputat* (1954), *Un pachet de tutun* (1954), *Rătăcirile lui Salamon* (1956), *Petiționarul necunoscut* (1961), ca și antologiile *Cireșe tomnatice* (1955) și *Nuvele alese* (1959) au, cu cîteva excepții, subiecte din realitatea contemporană: personajul său obișnuit este țăranul român sau maghiar într-un context nou, socialist, care operează în conștiința lui modificări fundamentale. Constituirea primelor gospodării agricole colective, dificultățile aparente de creștere, victoriile lor variate sub raport economic și moral, cristalizarea noilor roluri și funcții politice la sate sînt teme, probleme și fenomene centrale; tipologia țărănească e variată, dar tradițională, povestirile se mențin prin consistența anecdotei, umorului stenic popular și limbajului familiar; notele mo-

ralizatoare sînt specifice micilor conflicte pitorești și neantagonice. Comediile acestei perioade au același univers uman și conflictual, bazîndu-se pe schemele farsei: *Sprînceană-aripă de rîndunică* (1960), *Dragoste, nu te pripi* (1961), *Dragoste risipitoare* (1963), *Ghedeon cel teribil* (1968). O altă etapă este marcată de *Mama mi-a promis un vis ușor* (1970, în rom. *Un leagăn pe cer*, 1972), roman liric autobiografic, cronică a satului, privit psihologic, sociologic, epic și eseistic, stilul fiind totuși calm și simplu, iar evenimentele prezentate dintre cele mai complicate și grave. Accentul corectiv, renunțarea la idilism, evidentă în nuvelele volumului *Misi, cel cu stea în frunte* (1968), se conturează însă în *Ape neliniștite* (1974), chiar în cazurile semnificative ale unor selecții retrospective. Aceeași tendință spre complexitate a abordării sociale și politice domină notele de călător *(Mierlă și apostol*, 1970) și eseurile din *Zei și căluți de lemn* (1973). În teatru, noua etapă se manifestă prin dramele istorice incluse în volumul *Aici stau, altfel nu pot face* (1975): *Floriile unui geambaș* și *Steaua pe rug* sînt evocări ale epocii Reformei și Contrareformei, cunoscută prin Luther, Müntzer sau Michael Kolhaas, Calvin.

SZABÉDI László, 7. 5. 1907, Dumbrăvioara — Mureș — 18.4. 1959, Cluj. Scriitor de naționalitate maghiară. Fiul unui funcționar feroviar. Studii filologice și teologice la Cluj și Strasbourg. A fost funcționar, profesor, lector de editură înainte de război, apoi (din 1944) redactor la „Világosság", director al Muzeului secuiesc din Sf. Gheorghe (din 1947), profesor de limba maghiară, estetică, istoria literaturii, istoria artei la Universitatea din Cluj. Poetul este împărțit după epocă între meditația ce aprofundează mistic și filozofic rosturile lumii și angajarea politică: *Poezii alese* (1955, și în rom.), *Lună plină — Veér Anna doarme* (1967, versuri și proză), *Cele mai frumoase poezii* (1972). A dat studii de limbă, literatură și prozodie: *Formele ritmului maghiar* (1955), *Limbă și literatură* (1956), *Imagine și formă. Studii de estetică și teoria versului* (1969). A tradus în maghiară din Sadoveanu.

SZABÓ Gyula, 11.9.1930, Merești — Harghita. Scriitor de naționalitate maghiară. Studii filologice terminate la Cluj, în 1954; redactor la filiala din Cluj a E.S.P.L.A. pînă în 1957, apoi la „Utunk". Masivul roman *Neamul Gondoșilor* (I, 1955; II, 1958, III, 1961, ed. rev. 1964, în rom. 1956, 1967) e plasat la începutul deceniului șase în localitatea ardeleană Dupăsat, și urmărește destinul familiei înstărite Gondos, aflată într-un conflict cu familia săracă a Akácosilor, prima în decădere socială și materială, cealaltă în ascensiune; romanul e conceput ca o confruntare între individualități, fără incidente exterioare senzaționale. Atmosfera generală

e aceea de rectitudine spirituală și optimism social; literar, romanul se remarcă prin stufozitate. Un alt roman, *Sora mea Zsuzsika* (1968, în rom. cu titlul *Adîncuri*, 1971) relatează întîmplări, din copilărie și pînă la maturitate din viața unei femei cu vocația eșecului social, erotic, biologic, nevoită să trăiască mai mult în imaginar; cartea ilustrează posibilitatea tradițională de combinare a sentimentalismului cu realismul. Nuvelele sale exprimă tematic și problematic aceleași preocupări din romane: *Pagubă-n ciuperci* (1956), *Iarbă de aprilie* (1961), *În zodia dragostei* (1967), *Balada Rozei Laczkó* (1968), *Barza coboară pe șură* (1974). O carte de reportaj: *Simfonia pămîntului natal* (1961).

SZÁSZ János, 14.7.1927, Belgrad. Scriitor de naționalitate maghiară. Liceul la Timișoara; studii filologice terminate la Cluj, în 1948. Activist P.C.R. la Cluj (1948—1949), redactor la „Utunk" pînă în 1956, reporter special și redactor la „Előre". Din 1968 secretar al Uniunii scriitorilor. Debutul cu poezie în 1946. Versurile de adresare directă din primele volume sînt convenționale: *Din zori pînă-n amurg* (1947), *Cîntecul soldatului* (1951), *N-am secrete* (1956), *Tuturor* (1961). Cu *Cartea dragostei* (1964), poetul înclină către meditația filozofică. O călătorie în Uniunea Sovietică îi inspiră un volum de impresii (*Iubiți porumbeii*, 1958) și un roman particularizat de notațiile lirice: *O noapte la Moscova* (1959). Trilogia *Cei dintîi și cei din urmă* (1972, în rom. 1973) include prin revizuire romane tipărite anterior: *Cei dintîi și cei din urmă* (1962), *Mîine va ninge* (1964), *Oameni sîntem* (1968). Prozatorul își începe cartea prin evocarea luptei uteciștilor alături de comuniști în perioada 1944—1945, accentul fiind pus pe noile valori morale și politice în sens educativ. Acțiunea e localizată la Timișoara, personajul central e ucenicul Kovács Ádám plasat printre comuniști vechi și militanți intelectuali. Evoluția evenimentelor se reflectă în plan compozițional: de la mișcarea și agitația socială exterioară prinsă în maniera prozei cinematografice și contrapunctice, se trece către spațiul interior, al conștiințelor care se delimitează și se confruntă static, iar literar vorbind prin monolog și psihologism. În general, prozatorul aspiră să convertească un material documentar cunoscut literaturii în simboluri și semnificații parabolice, cu valoare de demonstrație politică. *Răspunsul* (1964), roman epistolar și eseu, este o dezbatere etică și socială în jurul noilor relații de familie. Un roman beatnic și monden e *Mamaia by night* (1968). Teatru: *Șase băieți și-o fată* (1963). A tradus în maghiară din Horia Lovinescu, Tiberiu Vornic, Nina Cassian.

SZÉKELY János, 7. 3. 1929, Turda. Scriitor de naționalitate maghiară. Liceul la Tg. Mureș, absolvit în 1948; studii filozofice

Scanned with OKEN Scanner

la Cluj, licența în 1952; redactor la secția clujeană a E.S.P.L.A. (1952—1956), apoi la „Igaz Szó". Debutul cu poezie în „Utunk" (1951). Volume de poezie: *La lumina stelelor* (1955), *Pe țărmul apelor adînci* (1957), *Misiuni* (1962), *Doja* (1964, 1968, în rom. 1974), *Blestemul florilor* (1967), *Sold* (1969), *Turnul tăcerii* (1972, și titlul unei selecții în rom.), *Versuri* (1974), *Cele mai frumoase poezii* (1976). Lirica sa are inițial ceva din Rilke și din calmul dulce și efeminat al poeziei erotice medievale; poemele sînt secvențele unei autobiografii riguros împlinite de la un volum la altul. Structural, poetul e un contemplativ, cultivînd discreția și moderația în viață, găsindu-și o vreme fericirea în cuplul erotic conjugal și echilibrul într-un peisaj natural calm, în care se implică delicat sau care constituie punctul de plecare pentru meditații elegiace și paralelisme explicite, evidențiind condiția omului. Iubita e un mijloc sau o justificare pentru deschiderea sufletului și pentru a trăi misterul relațiilor umane; bucuriilor simple li se adaugă respingerea violenței din lume. Cu timpul, tristețea și melancolia devin mai importante decît restul. Cantabilitatea și cultul formei sînt evidente. Poem amplu, *Doja* e o succesiune de monologuri și dialoguri interioare ale eroului, care, trăind pentru sine, construiește dialectica oricărei revolte într-o epocă de teroare și intoleranță; poemul își găsește originalitatea și prin naturalețea psihologică a dezbaterii în jurul destinului istoric, ocolindu-se imaginea calofilă simplă, cît și violența naturalistă favorizată de subiect. Prin *Amărăciunea lui Soó Péter* (1968, în 1972 împreună cu pov. *Umbra*, în rom. 1973), a preluat cunoscutele motive ale gemenilor sau umbrei pentru analiza înstrăinării și lipsei de armonie a vieții moderne, care nu mai echilibrează tendințele bipolare ale omului. Proza sa, cu elemente autobiografice, e în tradiția germană dezvoltată din romantism pînă la Th. Mann: între realismul de atmosferă și rafinamentul alegoric. Reportaj liric în *Sînt acasă* (1961). Pentru copii: *Cărările copilăriei* (1967).

SZEMLÉR Ferenc, 3. 4. 1906, Odorheiu Secuiesc. Scriitor de naționalitate maghiară. În 1923 absolvă liceul teoretic; în 1929 își ia licența în drept la București; a fost avocat în baroul din Brașov (1929—1944), redactor șef al ziarului „Népi Élet" (1944—1948), șef de secție la Editura pentru literatură și artă (1948—1953), apoi la ziarul „Előre", redactor la „Igaz Szó" (1954—1956), secretar al Uniunii scriitorilor pînă în 1962. Poetul a tipărit volumele: *Strigăt nocturn* (1930), *Om și meleag* (1934), *Rîu ascuns* (1940), *Zile în flăcări* (1943), *Se face primăvară* (1948), *Tot mai multă lumină* (1951), *A lupta cu devotament* (1953), *Din rădăcini* (1954), *Versuri alese* (1956), *Fredonînd* (1957), *Măr de iarnă* (1959), *În căușul vîntului* (1960), *Peisaj*

în transmutaţii (1960), *Printre vise* (1961), *Cele mai frumoase poezii* (1962), *De-a lungul vieţii* (1963), *Anii de trecere* (1964), *Nimic nu moare* (1965), *Veac ciudat* (1966), *Versuri I* (1967), *Versuri II* (1969), *Augur* (1971), *Bagheta magică* (1972), *Stea neagră* (1973), *Pe malul visului* (1976), multe titluri acoperind culegeri selective sau antologice. Primele volume conţin versuri de factură socială protestatară, specifice umanismului activ, care recurge uneori la stilul esopic. Lirica de după Eliberare atestă angajarea deplină în frontul spiritualităţii socialiste. Începînd cu a doua jumătate a deceniului şapte, poetul abordează îndeosebi marile probleme ale secolului şi lumii contemporane într-un ton adesea filozofic, dar printr-o conştiinţă trăind acut incertitudinea şi absurditatea modernă; apare şi resemnarea în faţa sfîrşitului vieţii, cu eleganţa formală a elegiacului. Prozatorul este stăpîn deopotrivă pe mijloacele memorialistului liric şi pe acelea ale constructorului obiectiv de evocări istorice sau panorame sociale: *Pe un alt astru* (1939), *Sufletul revine* (1943), *Căderea arhanghelilor* (1947), *Pădurea subterană* (1950), *Muntele cu trei cocoaşe* (1957), *Adio tinereţii* (1957), *Solstiţiul* (1959), *În cer şi pe pămînt* (1962), *Unul după altul* (1967), *Moartea zmeilor de hîrtie* (1967), *Anul ciumei* (1969), *Vîrstele copacului* (1971), *Chestiune personală* (1975). Trilogia *Din august pînă-n august* (1963, *Căderea arhanghelilor*, *În cer şi pe pămînt*, *Solstiţiul*) îşi plasează acţiunea în timpul ultimului război: un inginer maghiar şi un muncitor român ilustrează procesele de clarificare interioară şi de angajare socială alături de comunişti, tipologia umană fiind polarizată puternic. O altă trilogie, *Mirajul pămîntului natal* (1971, *Muntele cu trei cocoaşe*, *Unul după altul*, *Moartea zmeilor de hîrtie*), urmăreşte pe cîţiva membri ai familiei Balázs din Odorheiu Secuiesc în anii primului război mondial, evenimentele fiind filtrate prin conştiinţele unor copii şi tineri. *Anul ciumei* (în rom. *Molima*, 1973) e o evocare a anului 1756, cînd ciuma face ravagii în Ţara Bîrsei, în timpul domniei Mariei Tereza. Impresii de voiaj au fost adunate în volumul *Patru colţuri de lume* (1970), publicistică politică şi literară în *Pas cu pas* (1956) şi *Sensul poeziei* (1965), teatru în *Podul va fi gata* (1949, trei piese într-un act) şi *Viaţa şi moartea noastră* (1968). A tradus poezie şi proză românească în limba maghiară: Alecsandri, Arghezi, Beniuc, Nina Cassian, Veronica Porumbacu, Zaharia Stancu; în 1940 apărea la Budapesta un volum de *Poeţi români contemporani*.

SZENTIMREI Jenő, 14.12.1891, Arad — 2.9.1959, Cluj. Scriitor de naţionalitate maghiară. Familie de mici nobili săraciţi. Liceul în oraşul natal. Carieră militară abandonată pentru literatură. În 1918 conduce revista „Új Erdély". După ultimul război a fost direc-

tor al Teatrului maghiar de Stat și profesor la Institutul de artă teatrală din Cluj. Versuri sociale sau determinate de realitățile sociale și naturale ale Transilvaniei: *Din Ardeal* (1916), *După-amiază de vară la Aghireș*, (1924), *Trebuie rostit* (1930), *Poezii* (1963). Un roman biografic, despre poetul Kölcsey Ferenc: *Conu Ferenc* (1939, 1957). A mai tipărit proză sau publicistică cu un puternic accent memorialistic, uneori paremiologic: *Mărturii* (1956), *Lupta pentru teatrul permanent la Tg. Mureș* (1957), *În loc de șablon, stea* (1968), *Orașe, oameni* (1973).

SZILÁGYI András, 25.4.1904, Balinț — Timiș. Scriitor de naționalitate maghiară. Studii medicale în Cehoslovacia, terminate în 1929; redactor la „Világosság" (1949—1950), „Utunk" (1951—1964). Proză bazată pe culoare locală, conflicte specifice nuvelei postbelice, reportaje literare: *Păstorul nou* (1930, ed. rev. 1955, 1966), *Ostașii timpului* (1932, ed. rev. 1955, 1966), *Imagini din țară* (1955), *Pista și Ilie* (1958), *Străbătînd țara* (1961), *Tînăra agronoamă* (1964). A tradus în maghiară din I. Agârbiceanu.

SZILÁGYI Domokos, 2.7.1938, Șomcuta Mare — Maramureș — 2.11.1976, Cluj-Napoca. Scriitor de naționalitate maghiară. Liceul absolvit la Satu Mare (1955); studii universitare la Cluj, licența în 1960; colaborează la „Igaz Szó" (1958—1959), „Előre" (1968-1970). Debutul în „Utunk" (1956). Poetul este considerat drept unul din inovatorii generației sale care a contribuit decisiv la împrospătarea liricii maghiare din România: *Vis pe aeroport* (1962), *Dansul iubirilor* (1965), *Enciclopedia febrei* (1967), *Poeme* (1967), *Adio tropicelor* (1969), *Vîsc* (1971, în colab. cu Palocsay Zs.), *Conferința de presă* (1972), *Versuri* (1974). Poezia sa este la început dominată de aspirația cunoașterii lumii și a contactului uman; cerebralitatea febrilă concură cu vitalitatea într-un tempo al autenticității comunicative. Treptat, poetul descoperă voluptatea și remediul autodisecției. Activitatea lirică apare ca o expresie a unei duble crize de transmitere și formulare: la început prin elanul extrovertirii, apoi prin indiscreția introvertirii, poezia e act de penetrație și de deviere de sensuri. Poemele sînt construite prin explozia inițială a unui sentiment sau idei, căreia i se urmăresc consecințele; altele sînt texte cumularde sau bazate pe repetiție; apare calmul procedural și supunerea la idee, dar și agitația barocă a cuvintelor care-și depășesc funcția. Literatură pentru copii: *Csali csöpp* (1965), *Școala din pădure* (1970). O monografie: *Arany János, contemporanul nostru* (1969).

A. O.: *Cele mai frumoase poezii*, 1976; *Cartea bătrînilor*, 1976.

SZILÁGYI István, 10.10.1938, Cluj. Scriitor de naționalitate maghiară. Familie de muncitori; a fost el însuși muncitor feroviar. Studii juridice; redactor șef adjunct al revistei „Utunk". Viața muncitorilor ceferiști constituie obiectul nuvelelor din primul volum: *Făurarul sorții* (1964). Intrarea tinerilor în viață, formarea unei personalități, omul neconformist și drept căruia-i place să spună lucrurilor pe nume, care a cunoscut frumusețea dură a muncii fizice și în același timp știe să simtă ritmul vieții sînt probleme și tipuri prinse într-o proză severă, concisă și elegantă. Muncitori, tineri, țărani revin în povestirile din *Pe această planetă* (1966), culegere structurată pe ideea statorniciei umane. Romanul *Nicovală, tobă, clopot* (1970) e plasat în ultimele zile ale ultimului război: un tînăr dezertor și o tînără învățătoare epuizează într-un spațiu închis relațiile oricărui cuplu uman. Romanul constituie o cotitură în direcția prozei introspective și retrospective, fiind construit ca o alternanță de analize abisale, realism al privirii și dialog, uneori eseistic: problema centrală e aceea a omului condamnat de un destin colectiv, care caută să-și găsească exact personalitatea și în funcție de ea să-și descopere locul într-un univers al lucrurilor efemere. *Fiare blînde* (1971) aduce povestiri a căror noutate e sub raportul tonului, apariția satiricului și sarcasmului, surprinderea absurdului vieții; sub raport formal, interesează ambiția complexității și obsesia epuizării unui subiect, tehnica dizertativului și a sinteticului, povestirile fiind structurate în evantai sau ca montaje de secvențe. Toate procedeele și problemele sînt reluate în romanul *Fîntîna seacă* (1975).

SZŐCS István, 2. 7. 1928, Tg. Mureș, Scriitor de naționalitate maghiară. Liceul în orașul natal; studii filologice la Cluj. Critic literar cu spirit polemic, prin articolele și eseurile sale, în ciuda unor aprecieri subiective, a adus contribuții notabile în clarificarea unor probleme de teorie și istorie literară. Este autorul a două romane: *Lună plină* (1965) și *Capcană de gîze* (1969).

SZŐCS Kálmán, 19. 9. 1942, Tg. Mureș — 20. 8. 1973, idem. Scriitor de naționalitate maghiară. Studii universitare la Tg. Mureș; învățător la Gruișori și Praid, din 1965 redactor la ziarul „Vörös Zászló". Poetul a fost unul din cei care au reprezentat cel mai bine conștiința unei întregi generații prin profunzimea și autenticitatea cu care a abordat temele noi și cele mari ale liricii. Romantic într-un veac pozitiv, el a fost preocupat de tot ceea ce leagă omul de om, ocolind postura singularității sau a singurătății: poezia sa e a emoțiilor profunde și adevărate, susținute

Scanned with OKEN Scanner

prin contactul concret și cald cu lucrurile simple. Nu lipsește tentația incomensurabilului și eternității; interesul pentru problemele lumii și tendința către autoexaminare reflectă jocul dintre neliniște și vigoare; imaginația cea mai prodigioasă alternează cu o exactă și lapidară apreciere a fenomenalului. Volume: *Cor de copii în sufletul meu* (1965), *Manifest liniștit* (1967), *Corăbii de hîrtie* (1968), *Un nou Columb* (1971), *Jocurile mele* (1972), *Felinar de bostan* (1974). O piesă de teatru evocînd aspecte ale luptei antifasciste: *Aniversări*.

Scanned with OKEN Scanner

Ș

ȘAHIGHIAN, Alexandru, 20.11. 1901, București — 31.3.1965, idem. Primele versuri ermetizante în „*Omul liber*“, sub pseudonimul Al. Salbă (1924). Își citește manuscrisele la „ceaiurile“ ilegale organizate de P.C.R. Secretar de redacție la cotidianul „Atlas“. În 1946 editează antologia *Poezia muncii și a libertății*. Cărțile pentru copii și școlari — *Rici-Rici* (1948), *Lacul cu rațe* (1951), *Dacă numeri pîn'la zece* (1953), *Ursul* (1954), *Povești adevărate* (1956), *Povești dunărene* (1959), *Coiful de aur* (1962) — nu depășesc clișeele genului. Culegeri de schițe evocă activitatea din ilegalitate și luptele antihitleriste: *Mîinile* (1949), *Cei șapte* (1949), *Întrunirea* (1962), *Rîul fierbinte* (1965). Lirica, în mare parte adunată în selecția retrospectivă *Pasărea măiastră* (1961) se înscrie în sfera discursivului. Un jurnal de călătorie din Asia: *De la Tian-Șan la munții de jasp* (1958). Lucrări dramatice cu problematică politică: *Pensiunea doamnei Stamate* (1947), *Prăbușirea* (1958).

ȘANDRU, Mircea Florin, 20.4. 1949, Făgăraș. Familie de învățători. Liceul în orașul Victoria, terminat în 1967; în 1972 absolvă Facultatea de electrotehnică la București, iar anul următor se înscrie la Facultatea de filozofie. Debutează în „Viața studențească“ (1971). *Elegie pentru puterea orașului* (1974) și *Luminile orașului* (1975) sînt selecții de poeme concepute afectiv și chiar formal potrivit clasicei scheme a conștiinței împărțite spectaculos și dilematic între nostalgia naturii și fascinația aglomerărilor citadine; versul amplu, rimat adeseori, totdeauna ritmat, are proprie acea discursivitate care îmbină și dozează elementele concrete, imaginația, sinceritatea ironică sau gravitatea energică, tipică liricii americane moderne.

Scanned with OKEN Scanner

ŞCHIOPU, Ursula, 30. 7. 1918, Turda. Liceul la Turda, terminat în 1938; studii de litere şi filozofie, psihologie şi pedagogie la Bucureşti; profesoară de liceu între 1945—1949, apoi carieră universitară: profesor titular la Catedra de psihologie a Universităţii Bucureşti. Poezie intelectualistă, care-şi apropie teme şi motive, în lipsă de sentimente şi vitalitate, marcînd mai mult o prezenţă decît o personalitate: *Drum prin zodii* (1939, semnat Ursula Biji), *Cer troglodit* (1943, idem) *Poeme* (1957), *Poeme* (1970), *Reîntoarcerile* (1973).

ŞEITAN, Ion, 1. 12. 1932, Botoşeşti-Paia — Dolj. Liceul comercial la Craiova; ziarist la Cluj (1955—1972), oraş în care îşi ia şi licenţa în filozofie; din 1972 lucrează la diferite publicaţii din Bucureşti. Debutează în ziarul „Înainte" din Craiova (1950). Proza scurtă din *Micul lustragiu* (1968) şi teatrul (*Tulburătorul vis*, 1970; *Dialog cu sfîrşitul*, 1970; *Mîine va fi prea tîrziu*, 1971; *Călătorie în noapte*, 1971; *Dosarul 505*, 1972) respectă pretenţiile curente ale literaturii de consum.

ŞELMARU, Traian, 12. 1. 1914, Bucureşti. A urmat Academia comercială (1931—1933); redactor la „Vremea" (1934—1937), „Timpul" (1937—1939), secretar responsabil de redacţie la „România liberă" (1944—1946), redactor şef adjunct la „Scînteia" (1946—1950), secretar al Uniunii scriitorilor (1950—1956), din nou la „Scînteia" (1956—1957), consilier cultural la Ambasada română de la Moscova (1957—1959), redactor şef la „Teatrul" (1959—1969), redactor principal şi cronicar dramatic la „Informaţia Bucureştiului". Debutul în „Vremea" (1933). Comentariul său a ilustrat sociologismul în formele cele mai nete ale momentului: *Pe drumul culturii noi* (1950). Caracteristice pentru viziunea sa sînt şi prefaţa la ediţia pieselor lui Mihail Davidoglu (1948) şi studiul despre tendinţele teatrului contemporan din volumul colectiv *Teatrul românesc în contemporaneitate* (1964). Articolele ulterioare pe teme teatrale şi volumul *Premiera de aseară. Fals jurnal* (1975) indică o deplasare a interesului către cazuistica logico-morală a reprezentaţiei dramatice, privită îndeosebi prin bunul simţ.

ŞERBAN, Corneliu, 8. 3. 1937 Dornești — Suceava. Liceul „I.L. Caragiale" din Ploieşti terminat în 1954 şi studiile filologice la Bucureşti, licenţa în 1959; redactor la „Flamura Prahovei" din Ploieşti. Versurile unei plenitudini juvenile prelungite, în *Cuvinte pentru mîine* (1962), *Lirice* (1969), *Om pentru oameni* (1973).

ŞERBAN, Geo, 20. 5. 1930 Iaşi. *Exegeze* (1968) reuneşte studii asupra unor mari scriitori români, unele aducînd informaţii inedite. A cules maxime din scriitori români: *Idei trăite* (1968). A îngrijit ediţii din articolele lui G. Călinescu: *Ulysse* (1968), *Gîlceava înţeleptului cu lumea* (I, 1973;

II, 1974). A scris prefeţe şi a avut o muncă de editor.

ŞERBAN, Mihail, 18. 8. 1911, Fălticeni. Bibliotecar la Liceul „Mihai Viteazul" din Predeal (1934-37). Redactor la „Adevărul", „Dimineaţa" (1935-38) şi la „România", în 1938. Funcţionar în Ministerul Propagandei (1938-44), al Informaţiilor (1944-47), Artelor (1947-49). Redactor la „Călăuza bibliotecarului" (1949—1952), „Îndrumătorul cultural" (1954-57), bibliotecar la Biblioteca Centrală de Stat. Intră în viaţa literară în 1928. Va publica pînă la Eliberare volumele de nuvele *Nunta de argint* (1937), *Câinii* (1939), *Cîntecul uitat* (1942), precum şi romanele *Idolii de lut* (1935), *Infirmii* (1936), *Grădina lui Dumnezeu* (1939), *Sanda* (1941, ed. rev. 1971), *Casa amintirilor* (2 vol., 1942). Proza sa uneşte naturalismul cu sentimentalismul melodramatic; expresia e lirică, iar gravitatea relativă provine din tratarea unor conflicte burgheze sau provinciale cu exaltări de conştiinţe. *Fete bătrîne* (1946, ed. rev. 1976) nu prezintă o ruptură cu proza interbelică. *Pîinea inimii* (1949), roman masiv, stufos, încearcă să fie o frescă a societăţii româneşti din epoca 1939 — 23 August 1944. Este urmărit mai ales fenomenul legionar, formele huliganismului universitar şi rivalitatea forţelor politice reacţionare. În planul destinelor se remarcă Radu Nedelcu, imagine tipică a intelectualului contradictoriu, a cărui dilemă este dată de imposibilitatea alegerii între democraţie şi fascism. *Pămînt şi oameni* (1957) abordează problema cooperativizării agriculturii în condiţiile luptei de clasă; se insistă asupra rolului intelectualului în ridicarea ţărănimii din satul Irineşti din nordul Moldovei. Autor al antologiei *Octombrie roşu în literatura popoarelor* (1958). Un volum de *Amintiri* (1969).

A.O.: ***Furtuna,*** **nuv., 1947;** ***Cînd doarme pămîntul,*** **nuv., 1949;** ***Circul,*** **r., 1972.**

ŞERBĂNESCU, Mircea, 14.10. 1919, Cernăuţi. Studii secundare la Tr. Severin şi Craiova (1930—1933) şi la Liceul Comercial din Timişoara (1934—1938); Academia comercială din Bucureşti (1938—1942). Redactor la ziare din Timişoara: „Românul" (1945), „Făclia" (1945—1948), „Drapelul roşu" (1948—1950). Din 1951 secretar al filialei Uniunii scriitorilor şi Asociaţiei scriitorilor din Timişoara. Debutează în revista „Colţ de ţară" (1937). Povestirile şi romanele sale reprezintă schematismul conflictual, facilitatea stilului şi sentimentalismul: *Cadavrul ambulant* (1937), *Prea tîrziu* (1942), *Biruinţa* (1955), *Rătăcire* (1955), *Preţul tăcerii* (1957), *O fată din cele multe* (1958), *Pagini pentru ochii limpezi* (1965), *Aventură în lumea albastră* (1966), *Privind cinematografic* (1970). Romane de pseudoanaliză sînt *Cerc şi dragoste* (1973) şi *Descoperirea de sine* (1976), iar *Uluitoarea transmigraţie* (1968) reprezintă genul *science-fiction.*

Scanned with OKEN Scanner

ŞERBU, Ieronim, 1.12.1911, Botoşani — 8.12.1972, Bucureşti. Studii gimnaziale în oraşul natal. Se stabileşte la Bucureşti, unde practică gazetăria. În 1932 participă la editarea revistei „Discobolul", unde-şi tipăreşte primele nuvele. *Oamenii visează pîine* (1945) ilustrează publicistica momentului. *Viţelul de aur* (1949) urmăreşte traiectoriile inverse ale destinelor unui afacerist decăzut şi ale unui muncitor care ajunge la conştiinţa personalităţii sale. *Cuptorul Nr. 3* (1950), *Linia de foc* (1950), *Erupţia* (1951), *Mama* (1951), *Poveste de dragoste* (1951), *Nuntă în stepă* (1955), sînt dedicate aspectelor noului din activitatea productivă şi a realităţilor umane sau evocă întîmplări din trecut. O descriere a existenţei marilor centre industriale este romanul *Rădăcinile bucuriei* (1954), care păcătuieşte însă prin rezolvarea facilă a situaţiilor umane ce vor fi reluate în *Podul amintirilor* (1963), variantă totuşi îmbunătăţită. Situat în timp după actul naţionalizării, romanul descrie transformările de conştiinţă suferite de oameni în procesul muncii. Cele mai bune opere ale lui I.S. rămîn nuvelele, care dovedesc un fin simţ al construcţiei, aptitudini pentru tehnica sugestiei, succesul în sondajul interior, fără excese speculative: *Dincolo de tristeţe* (1939), *Izgonirea din rai* (1956), *Hoţul* (1957), *Urmărirea* (1966). Sînt ilustrate conflicte între mentalităţi opuse, cel mai adesea în plan moral. Conducerea acţiunii, starea de tensiune narativă specifică, atmosfera creată, rezolvarea uneori neverosimilă, dar întotdeauna în sens civic, sînt particularităţi care amintesc de maniera lui Stefan Zweig nuvelistul. Eseuri literare în *Itinerarii critice* (1971); Memorialistica literară a unui orgolios în *Vitrina cu amintiri* (1973).

ŞERBU, Valentin, 20. 7. 1934, Tulcea. Electrician la Medgidia (1955—1961), Eforie (1961—1964), Constanţa (1964—1965), Tulcea (1965—1971); în 1968 îşi termină liceul teoretic. În povestirile volumelor *Provinciale* (1971), *Dezacorduri* (1973) şi *Povestiri senine* (1975), ca şi în romanele *Expediţia* (1972), *Figuranţii* şi *Baltazar* (1974) sau în *Fantastica deltă* (1976) apare o lume provincială construită în linia unei caracterologii tradiţionale: personajele predilecte sînt indivizii lipsiţi de veleităţi productive, oamenii de pripas şi cei cu gusturi picareşti, sau intelectualii risibili; vieţii fără sens i se caută scopuri gratuite; predomină caricatura, iar onomastica e ostentativ subliniată comic.

ŞINCAN, Dionisie, 18. 12. 1929, Constanţa. Studii secundare la liceul „Mircea cel Bătrîn" din oraşul natal; Facultatea de filologie din Bucureşti (1950—1954). Încă înainte de a termina facultatea devine redactor la Radiodifuziune, de unde trece în 1969 la Televiziune. Debutează cu o povestire în „Albina" (1949). În culegerea de povestiri *Ceairul lui Ali* (1956), existenţa Dobrogei

natale este prezentată cu căldură și culoare. Reportaje în *Oameni și stînci* (1955), *Drumuri albastre* (1958), *O cursă lungă* (1962), *Viaduct în timp* (1967).

ŞIPERCO, Alexandru, 5.11.1920, Tatar Bunar. Studii superioare prin sistemul fără frecvență, la Facultatea de filologie din București. Membru al Comitetului Olimpic Internațional. Notele de călător internațional sînt adunate în volume de circumstanță: *Note de drum din Suedia, Franța, Italia și Mexic* (1959, ed. rev. 1961), *Prin Grecia* (1963). Romanele *N-a fost în zadar* (1962, ed. rev. în 1969) și *Cîndva, niște oameni...* (1967) precum și nuvelele din *Scrumul* (1974) evocă pentru tineret aspecte din activitatea din ilegalitate a comuniștilor și uteciștilor. Narațiunile sînt simple, fără pretenții.

ŞOIMARU, Tudor (Gheorghe Drăgușanu), 29. 12. 1898, București — 18. 9. 1967, idem. Debut gazetăresc la „Cronica" din Iași. Colaborări la „Aurora", „România liberă", „Viața Românească", „Adevărul literar" și „Mișcarea literară" cu cronici teatrale și interviuri. Este unul dintre fondatorii revistei „Kalende", unde publică proză literară. După Eliberare se consacră teatrului: *Furtună în Olimp* (1946), *Cînd înfloresc anemonele* (1948), *Afaceriștii* (1953), *Albăstrelele* (1955); *Zorile Parisului* (1956) evocă evenimentele Comunei din Paris; *Ce naște din pisică* (1955) e o dramatizare a romanului *Ciocoii vechi și noi* de N. Filimon; *Vodă Cuza și Unirea* (1959) e scrisă cu ocazia Centenarului Unirii. Comediile sale lirice sau satirice dovedesc abilitate de conducere a intrigii, uneori vervă și strălucire de replică. Un roman istoric *(Cîntece și flăcări,* 1968), o colaborare la o monografie a orașului Constanța, studii despre *Grigore Manolescu* (1960) și Cezar Bolliac.

ŞORA, Mariana, 26.5.1917, Budapesta. Liceul terminat la Timișoara (1934); Facultatea de litere și filozofie la București (1934—1938); studiază la Sorbona (1939—1940) și la universitatea din Grenoble, pentru licența în engleză (1941—1943). Între 1950—1952 este asistentă la Facultatea de filologie din București. Debutează cu recenzii în „*Cahiers Franco-Roumains*" la Paris, în 1946. O monografie amplă consacrată lui *Heinrich Mann* (1966). *Unde și interferențe* (1969) este o culegere de eseuri despre cîțiva scriitori români (Blaga, Voiculescu, Caragiale) și mulți străini: se observă în genere interesul pentru analiza problemelor și obsesiilor contemporane ale literaturii. *Cunoaștere poetică și mit în opera lui Lucian Blaga* (1970) este un studiu care aspiră să construiască o imagine a cunoașterii blagiene în sensul lui Paul Claudel, evidențiindu-se posibilitatea cunoașterii ca trăire și a trăirii prin revelație. Actele sînt complementare și antinomice, dînd dramatismul tuturor structurilor duale. Premisa favorizează descrierea contradicțiilor interioare ale operei și mai ales

Scanned with OKEN Scanner

discontinuităţile sistemului filozofic. Capitolul *Similitudini* propune paralelisme cu opera lui Franz Kafka. A tradus din Th. Mann, W. Bredel, J. Petersen, L. Rinser, K. May, E. Ionesco. O antologie: *Gîndirea lui Goethe în texte alese* (1973). Prefeţe.

ŞOVA, Coman, 17.10.1933, Bucureşti, Fiul unui muncitor forestier. Studii secundare începute la Piatra Neamţ (1945—1948), continuate la liceul silvic din Roznov (1948—1952). Trei ani la Institutul de teatru, unul la Şcoala de literatură „Mihai Eminescu", apoi termină Facultatea de filologie (1960); secretar literar la teatrul „Barbu Delavrancea" (1960—1965); secretar general de redacţie la „Amfiteatru" (1965—1971) şi la „România liberă"; din 1974 redactor şef adjunct la „Magazin". În 1950 publică un poem în proză în ziarul „Flacăra" din Piatra Neamţ; poezia din *Astrul nimănui* (1970) şi *Marival* (1974) e făcută în parte cu sentimentul inutilităţii cuvîntului şi artei, în parte pentru a ilustra o forţă delicată angajată în erotism; *Timp astenic* e titlul unei poezii şi dominanta unor volume în care se rimează mai ales clasic. Teatru de consum publicistic şi scenic: *Iubesc pe-al şaptelea, Ringul de dans, Saltul de panteră*; Activitate de reporter, cronicar teatral şi de televiziune.

ŞTEFAN, I. M., 1. 2. 1922, Bucureşti. Facultatea de litere şi filosofie (1944—1946); redactor la „Jurnalul de dimineaţă" (1946—1947), Agerpres (1948—1950), Editura Tehnică (1950—1951), şeful Serviciului de presă la Ministerul Construcţiilor (1952-1959), redactor la „Magazin istoric" din 1969. Debutează cu reportaje în „Studentul român" (1947), publicaţie căreia îi este şi secretar responsabil de redacţie. Autor prolific dotat cu originalitatea cerută de regimul curent de alimentare a colecţiilor de *science-fiction* şi de scientică pentru copii şi adulţi. Primele volume în colaborare: *Drum printre aştri* (1954), *Taina prinţului Semempsis* (1957), *Robinsoni pe Planeta Oceanelor* (1958). Altele îi aparţin integral: *O întîmplare în împărăţia zăpezilor* (1959), *Enigma tunelului, Reclama parfumată* (1960), *Oglinda răsturnată* (1962), *Lumina purpurie* (1964), *Misiunea specială* (1967), *Naufragiaţii* (1973). Dintre cărţile reuşite, *Ultimul alb* (1962) denunţă prin ficţiuni şi drame adecvate mizeria şi paradoxurile apartheidului din Africa de Sud, iar *Cîntecul Cibenei* (1966) s-ar defini prin inventivitatea terminologică în fixarea unor aparate, maşini şi fenomene ipotetice. Multe volume de popularizare ştiinţifică şi de istorie a ştiinţei şi tehnicii româneşti. A tradus din St. Zweig.

ŞTEFANACHE, Corneliu, 23. 8. 1934, Panciu. Studii secundare la liceele „Unirea" şi „I. Slavici" din oraşul natal, terminate în 1952; licenţa în filologie la Iaşi (1957). Redactor la studioul Radio din Iaşi (1956—

Scanned with OKEN Scanner

1962), cursant la „Ştefan Gheorghiu" (1962—1964), activist al Comitetului regional P.C.R. Iaşi (1964—1966), secretar responsabil de redacţie la „Cronica", redactor şef la „Convorbiri literare". Debutul în „Iaşul literar" (1958). Povestirile din *Cercul cu ochi* (1968) prefigurează tehnica şi temele romancierului: romanele prelungesc în manieră proza lui Anton Holban, beneficiind şi de procedeele mai noi ale psihologismului şi relativizării. Tematic, ele sînt dedicate unor intelectuali artişti sau conducători tehnici şi administrativi; altfel, sînt colecţii de traumatisme sociale şi psihice, de drame, incertitudini şi indecizii interioare şi exterioare ale unor indivizi abulici sau neurastenici, fanatici sau indiferenţi, fără posibilitate sau fără dorinţa de comunicare şi umanizare. În mai toate romanele există o crimă sau o moarte suspectă prin care se divulgă traume şi complexe sociale. *Zeii obosiţi* (1969) relatează existenţa diurnă a unui sculptor antrenat într-un proces de uzură spirituală şi morală, într-un context care nu-i oferă puncte de sprijin; *Paralele* (1970) e un montaj de monologuri interioare definite prin indiferenţă afectivă şi morală, prin ipocrizie automatizată, pretextul oferindu-l moartea unei bătrîne; *Dincolo* (1970) e povestea unui tînăr împins într-o existenţă imprevizibilă prin determinări genetice şi familiale; *Ziua uitării* (1972) e romanul unui şef de şantier fanatic care declanşează o catastrofă, ţinînd să-şi îndeplinească sarcinile de plan; *Aşteptarea aproapelui* (1974) expune cazul unui inginer chimist, director de institut. *Speranţa care ne rămîne* (I, 1974) e primul volum dintr-o cronică a tîrgului moldovenesc din timpul războiului încoace: numeroase personaje sînt aduse în prim-plan şi pierdute într-o manieră impresionistă. Romanele sînt în genere stufoase, fără tensiune, încercînd să reflecte un mod de trăire aleatoric. *Miezul şi coaja* (1975) e un plagiat.

ŞTEFĂNESCU, Alexandru Ion, 21.6. 1915, Bucureşti. Facultatea de litere şi filozofie. După o etapă de profesorat în învăţămîntul secundar, se angajează în circuitul publicistic şi editorial. A fost director al Editurii pentru literatură şi al Editurii tineretului, apoi redactor şef adjunct al periodicelor româneşti pentru străinătate. *Soare de august* (1955) evocă momentul insurecţiei de la 1944 în spiritul unui schematism conflictual şi tipologic. *Omul de pe catarg* (*Povestiri — Dialoguri — Portrete*, 1957) prezintă în mici bucăţi o umanitate pestriţă, uzîndu-se masiv de caricatură şi satiră în descrierea burgheziei. Povestirea *Lică Postolache şi cei 15 covrigari* va constitui nucleul romanului *Să nu fugi singur prin ploaie* (1958, ed. rev. 1973), dedicat lumii puţin cunoscute a negustorilor exploatatori de copii şi a mecanismului anexat activităţii lor. Romanul ţine seama în parte de modelele reconstituirii

Scanned with OKEN Scanner

epice tradiţionale şi de avantajele montajului cinematografic, frecvent utilizat de romancierii contemporani. Multe episoade parazitare, uneori melodramatice, sînt introduse pentru încadrare în epocă. Similar va fi romanul *Băiat de Bucureşti* (1976). *Al cincilea anotimp* (1963, 1969) este o evocare a aceleiaşi epoci pentru care autorul întrebuinţează o parte dintre povestirile sale mai vechi. Este relatată lupta în ilegalitate a comuniştilor pentru pregătirea insurecţiei, ca şi primele evenimente caracteristice de după Eliberare, în provincie. Personajul principal este profesorul de filozofie Justin Rădulescu, prin care se urmăreşte un proces de clarificare ideologică şi morală. *În căutarea Izoldei* (1967), romanul unei iubiri eşuate din cauza nepotrivirii personajelor, dar şi a contextului social al anilor declanşării celui de al doilea război mondial, este compus dintr-o povestire segmentată, interstiţiile fiind umplute cu episoade poematice sau tăieturi jurnalistice. Alte elemente de suprastructură, cum sînt prologul, motourile, dedicaţiile, epilogul, măresc efectul baroc. Existenţa politică şi erotică a unui ziarist improvizat din 1946 în *Omul de duminică* (1974). Nuvele cu aceleaşi preocupări tematice: *Cubul de aer* (1968) şi *Fratele meu, femeia* (1976). Cîteva eşecuri dramaturgice: *Cinstea noastră cea de toate zilele* (1958) este o succesiune de declaraţii pe teme etice şi sociale asupra semnificaţiei onestităţii. *Camera fierbinte* (1961) dezbate problemele individualismului şi ale colectivismului, sensul abnegaţiei şi sacrificiului în condiţiile evoluţiei ştiinţei socialiste.

ŞTEFĂNESCU, Cornelia, 11.11. 1928, Caransebeş. Licenţa în filologie la Bucureşti (1951); bibliotecară (1951—1952) şi şefă de serviciu (1952—1953) la Biblioteca Academiei, din 1957 cercetătoare la Institutul de istorie şi teorie literară „G. Călinescu". Debutul în „Viaţa Românească" (1951). A publicat o monografie *Mihail Sebastian* (1968) şi un volum de studii privind evoluţia gustului pentru anumite tipuri de romane, îndeosebi în secolul trecut: *Momente ale romanului* (1973). Prefeţe, ediţii; a tradus eseuri de J.—P. Richard.

ŞTEFĂNESCU, Mircea, 11. 4. 1898, Bucureşti. Fiul unui general. Liceul „Gh. Lazăr" absolvit în 1918; după doi ani la Facultatea de drept se dedică gazetăriei. Redactor şi cronicar teatral la „Epoca" (1921—1928). Va trece apoi la „Vremea", „Îndreptarea" (1928) şi „Curentul" (1935—40). Debutul cu o schiţă în „Cuvîntul liber" (1920). În piesele *Maestrul, Frămîntări* (1926), *Comedia zorilor* (1930), *Revelaţia* (1932), *Istoria se repetă, Veste bună* (1936), *Lupul şi sania* (1937), *Acolo, departe...* (1939), *B.P.S. (Biroul pentru sinucideri), Azorică, Viaţa mea, Secătura mahalalei* (1944) e un bun tehnician al scenei bulevardiere, care ignoră sau refuză meditaţia gravă sau opţiunea

Scanned with OKEN Scanner

pentru probleme profunde, chiar dacă schiţează piese de idei sau probleme. Viziunea lirică şi melodramatică asupra realităţii este contrapunctată de scepticism şi ironie, vizînd uneori însăşi ideea de teatru. Mici inovaţii nepracticabile în spectacol pot fi considerate subtitlurile paradoxale sau gratuite, în orice caz atractive, ale pieselor, caracterizate uneori şi prin lungi digresiuni strălucitoare. Piesele de după Eliberare continuă un timp preferinţele mai vechi: *Casa cu trei fete* (1946), *Reţeta fericirii* (1946), *Vis de secătură* (1946), *Ave Maria* (1947), *Micul infern* (1948). Dramaturgul se va îndrepta apoi către teatrul cu subiecte politice, sociale şi culturale, urmărind episoade sau personalităţi de frunte ale istoriei naţionale. *Rapsodia ţiganilor* (1948) evocă, în decorul de operetă al unui romantism minor, epoca lui Cuza, confruntarea ţiganilor cu boierii, dezrobirea ţiganilor. *Căruţa cu paiaţe sau Matei Millo* (1949, 1953) şi *Ciprian Porumbescu* (1952) schiţează portrete ale unor artişti cetăţeni şi patrioţi, care luptă cu societatea timpului lor pentru impunerea unei arte naţionale. Alte piese cu subiecte istorice şi tratare de operetă sînt *Cuza Vodă* (1959), *Procesul d-lui Caragiale* (1962), *Eminescu* (1964), reconstituiri de epocă, care evită petele şi penumbrele delicate ale biografiilor, în spiritul unor legende şi prejudecăţi populare. A mai scris satire la adresa vechilor alegeri (*Jos Tudorache... sus Tudorache!...* 1952) sau la aceea a afacerismului şi politicianismului burghez (*Patriotica română*, 1955) în maniera lui Caragiale. Piese contemporane fără valoare sînt *Zestrea Ilenuţei* (1953), *O piesă cu dragoste* (1955). A scris scenarii şi adaptări radiofonice şi cinematografice; proză fantezist-onirică (*Joc de noapte, joc de zi*, 1971). Culegeri: *Teatru* (1952), *Teatru* (1973).

ŞTEFĂNESCU, Nicolae, 4.12. 1921, Dobreşti — Dolj — 4.3. 1977, Bucureşti. Liceul terminat la Craiova în 1942; licenţa în drept la Bucureşti (1960). Colonel în Inspectoratul general al miliţiei. Debutul cu o povestire în revista „Pentru patrie" (1952). În romanele sale poliţiste interesează „cazul", ca un nod de probleme profesionale, logice şi etice: *Vinovatul nr. 1* (1967), *Asasinul din arhivă* (1969), *Lunga vară fierbinte a maiorului Moraru* (1972). O piesă în colaborare: *Un asasin ciudat* (1969).

ŞTEFURIUC, Constantin, 5.5. 1946, Udeşti — Suceava. După terminarea unei şcoli profesionale la Timişoara, este rihtuitor la Suceava (1963—1965); în 1967 termină liceul; redactor la ziarul „Zori noi" din Suceava (1965—1974), student al Facultăţii de ziaristică de la Academia de ştiinţe sociale şi politice „Ştefan Gheorghiu", din 1975. Poetul e criptic şi dezordonat, tradiţionalist şi vitalist: *Pe o vîrstă de băiat* (1970), *Aripa mea de soare* (1975), *Desculţ pe cer* (1976).

ŞTIRBU, Viorel, 2.9. 1940, Buciumi — Sălaj. Liceul terminat

Scanned with OKEN Scanner

la Zalău (1957), studii de filologie la Cluj (1964). Redactor la ziarul „Turda nouă", apoi șeful secției de cultură (1965—67) și în sfîrșit, director al Teatrului de Stat din Turda. Povestirile din volumele *Un septembrie frumos* (1967) și *Oameni singuri* (1968) se ocupă de individul contemporan din mediul provincial: jocul dintre condiția solitară a omului și opinia publică sistematizatoare furnizează conflictele. În romanul *Cortegiul* (1969), funcționarul Iacob Stan își descoperă personalitatea în același cadru provincial, prin intermediul unei adeverințe de debilitate mintală. Narațiunea recurge la un contrapunct, ai cărui termeni sînt descrierea realistă a avatarurilor personajului și viziunile sale neurastenic-grotești. În *Însemnările agentului Adam* (1969) și în *Urma* (1972) folosește tehnica polițistă și nedeterminările în critica socială. *Marele sigiliu* (1976) e un roman despre Nicolae Bălcescu.

Scanned with OKEN Scanner

T

TACOI, Cristina, 8.6.1933, Plenița — Dolj. Liceul de fete „Elena Cuza" din Craiova; absolventă a Institutului de teatru „I.L. Caragiale" (1955) și actriță la teatrul „C.I. Nottara" din București. Debutează cu poezie în revista liceului (1947); din 1966 publică mai susținut versuri, cronici teatrale și de artă plastică. *Așezare de lucruri* (1968) cuprinde versuri sentimentale cu nostalgia vîrstelor; *Ierugi* (1969) exploatează imagini mitologice oltenești, iar *Epitaf pentru iarbă* (1972) aduce comentarii și impresii poetizate despre roluri dramatice celebre, într-o prelungire apocrifă. *Hesperara* (1971) e un text de proză în maniera lui Emil Botta, care frapează prin onomastica fantastic-exotică, sentimentele și ideile deșirate în confesiune, ficțiunile temporale, exaltările stilistice fără fond; utopie diluată în lirism, amestec de onirism și banalități cotidiene poetizate, extaz și structură fragmentată: Egg, un personaj misterios catalizează oniric existențe terestre.

TALAZ, George (Gheorghe Antonescu), 18.10.1898, Toporăști — Vaslui — 2.3.1973, București. Academia de pictură și sculptură neterminată; membru al P.C.R. din 1935 și activist la sate; activitate redacțională la „Vestea satelor" și „Scînteia satelor". Debutează cu versuri în 1916. Poezie simbolistă senină, picturală, luminoasă, explicit reflexivă și rimată: *Flori de lut* (1920), *Rîsul apei* (1923), *Soare* (1926), *Fîntîna* (1937), *Hai să ne întovărășim, pămîntul să-l muncim* (1949), *Armonii în zori* (1961), *Treptele împlinirii* (1967), *Poezie* (1968).

TANCO, Teodor, 22.4.1925, Monor — Bistrița-Năsăud. Liceul teoretic la Bistrița și Blaj, terminat în 1947; studii juridice la Cluj, licența în 1950; carieră universitară la Cluj, mai întîi la Facultatea de drept (1950—1962),

Scanned with OKEN Scanner

apoi la Institutul pedagogic (1962—1968), în sfîrșit, la Facultatea de istorie (1968—1970). Debutul cu proză în „Orizonturi literare" (1946). *Un om în halat vișiniu* (1968) redă prin intermediul jurnalului aspecte obișnuite ale mediului sanatorial. *Soldați fără arme* (1973) relatează viața exemplară a lui Paul Tanco, fiul unor țărani grăniceri din Năsăud, devenit primul doctor român în matematică și un simbol al luptei românilor din Transilvania supusă Austro-Ungariei. Povestiri militare în *Cui îi bate inima* (1970).

TARANGUL, Marin, 1.5. 1938, București. Studii teologice urmate de altele la secția de istoria și teoria artei de la Institutul de arte plastice din București. *Trenos* (1968) ilustrează un poet cu cultura imaginii, intelectualist și erudit, pasionat după onomastica rarisimă incunabulescă, reprezentant al stilisticii ghețurilor verbale. *Legile pămîntului* (1973) continuă performanțele metaforice în spațiul unei mitologii naționale străvechi. Prezintă albumele Picasso și Bosch.

TARTLER, Grete, 23.11. 1948, București. Familie de muncitori. Absolvă liceul de muzică în 1967 și Conservatorul în 1972; profesoară de violă la „Liceul nr. 1 de muzică" și studentă a Facultății de limbi romanice, secția arabă. Debutează cu versuri în „Amfiteatru" (1968), fiind prezentată la rubrica „Constelația lirei" de Ioan Alexandru. Poezie incantatorie, cu preluări de motive folclorice naționale și orientale, lecturi ezoterice rafinat disimulate: *Apa vie* (1970), *Chorale* (1974). Preocupări de orientalistică marcate prin cîteva studii.

TAȘCU, Valentin, 23.1.1944, Petroșani. Liceul la Cluj și Alba Iulia (1951—1961); licența în filologie la Cluj (1966). Cercetător la filiala clujeană a Institutului de istorie literară al Academiei, din 1967. *Incidențe* (1975) e o culegere de eseuri probînd facilitatea în tratarea delectantă și degajată a unor teme de critică și istorie literară.

TATOMIRESCU, Pachia Ion, 16.2.1947, Tatomirești de Jos—Dolj. Studii liceale la Filiași și filologice la Timișoara, terminate în 1971; profesor în satul natal. Debutează în „Ramuri" (1966), prezentat de M. R. Paraschivescu. Placheta *Munte* (1972) exaltă în versuri lungi și poeme lungi, cu acumulări de locuri și persoane istorice, dragostea de țară. Versuri pentru copii în *Crocodilul albastru* (1974).

TĂNASE, Nicuță, 2. 8. 1924, Roșu — București. Urmează cursurile unei școli profesionale din Capitală, după care se angajează ca muncitor la o uzină din Avrig. La combinatul metalurgic din Hunedoara este lăcătuș. Aici debutează în ziarul uzinei cu articole, poezii și foiletoane. Urmează o etapă redacțională la „Urzica", după care trece la „Scînteia". *M-am făcut băiat mare* (1954), *Muzicuța cu schimbător* (1956), *Derbedeii* (1957), *Am fugit de-acasă* (1961) aduc în prim plan lumea șmecherilor și a delicven-

Scanned with OKEN Scanner

ților de calibru redus; suflete simple, de o puritate încă nedescoperită, derbedeii săi ușor idilizați se aliniază cursului civilizat al vieții după o evoluție destul de sumară în condițiile noilor relații de muncă. Evitînd sau refuzînd conflictele și situațiile sufletești cruciale, pe care, atunci cînd le consemnează, o face cu stîngăcie, prozatorul devine uneori sentimental pînă la derizoriu cînd cenzura satirică nu funcționează. În afară de cîteva volume de foiletoane, mai dă tiparului romanul *Fără minuni, Doamne!* (1967), parodie și alegorie în același timp, care exploatează motivul lumii răsturnate și procedeul interferențelor de serii pentru producerea de comic. În spatele șarjei și uneori a grosolăniei se ascunde o anume gravitate amară, generată de ideea incapacității oamenilor de a fi drepți: zeii săi privesc pe muritorii de rînd din perspectiva poziției lor privilegiate, iar atunci cînd vor să fie oameni nu reușesc, pentru că ei nu înțeleg condiția omului comun. Extraordinarele sale posibilități umoristice native n-au fost încă suficient folosite prin încadrarea lor în structuri epice serioase: *Acțiunea P. 1 500* (1957), *Cine a pierdut o verighetă?* (1957, în colab. cu Silviu Georgescu), *Astăzi e ziua mea* (1959), *Ce oameni, domnule!* (1962), *Plec la facultate* (1964), *Cruce de ocazie* (1969), *Lume, lume, soro lume. Patru nuvele aproape autobiografice* (1971) *Sus mîinile, domnule scriitor* (1973), *Ghidul superstițiosului* (1974), *Destăinuirea marilor secrete* (1974), *Carte de explicarea viselor* (1975). A scris comedii fără importanță și texte pentru teatrul de revistă. Pentru copii: *Răpirea ucenicului nevrăjitor* (1976).

TĂNĂSACHE, Ilie, 29.4.1931, Independența — Galați. După o școală profesională C.F.R. (1950) devine lăcătuș-ajustor și-și termină liceul în 1955; studii filologice la Institutul pedagogic (1965—1967). Redactor la ziarul „Viața nouă" din Galați (1950—1967), secretar literar al Teatrului de Stat din același oraș (1967—1968) și reporter la „Scînteia", din 1968. Povestirile din *Prin parbriz rîdea o fată* (1955) și *Timpul fără cusur* (1967) sau nuvela *Înaintea ultimei căderi* (1969) aparțin prozei tipologice și psihologice mizînd pe amestecuri de fapte banale și șocante. *Ape fără maluri* (1967) prezintă dintr-o perspectivă infantilă existența unui sat din Lunca Siretului, supus inundațiilor și angajat în același timp în lupta de rezistență antihitleristă. Stilul caracterizat prin vioiciune facilă, servește bine proza pentru colecțiile Editurii Militare, de aventuri, pentru copii și reportajele: *Ziua a început la amiază* (1970), *Bomba din fort* (1971), *Azor cel verde* (1972), *Palmyra cere rendez-vous* (1972), *Amiralul și piratii* (1974), *Altitudinea curajului* (1974), *Mîine, cu mare dragoste...* (1976), *Cu tata la volan* (1976).

TĂNĂSESCU, Manuela, 30.9.1941, București. Fiica unui avo-

cat. Liceul „I.L. Caragiale", terminat în 1959; urmează o școală tehnică de arhitectură timp de doi ani, practică profesiunea de tehnician arhitect pînă în 1964, și-și termină studiile filologice în 1969. Doi ani este bibliotecară la Liceul industrial energetic, apoi redactor la „Manuscriptum". Primele articole în „Contemporanul" (1967). *Despre istoria ieroglifică* (1971) este pur și simplu o modernă lectură corectă a textului cantemiresc, operație paradoxală în măsura în care n-a mai fost făcută pînă atunci; se selecționează pasaje elocvente, cu semnificație anticipativă pentru dezvoltarea unor teme, motive, procedee, stiluri și probleme ale literaturii române. *Eseu despre etapele creației* (1975) pornește de la legenda Meșterului Manole pentru a examina prin rolurile acesteia roluri și funcții ale literaturii: creatorul, creația, relația ficțiune-realitate etc. Exemplificarea se face din literatura română și universală: se reduc fenomenologic opere literare la rolurile legendei sau, invers, se extind acestea pînă la inadecvare.

TĂRCHILĂ, Dan, 28.11.1923, Bușteni — Prahova. Devine doctor în medicină și chirurgie după terminarea facultății, la București, în 1948. Între 1949 — 1960 este șef de laborator la Institutul de cercetări de pediatrie, apoi la Spitalul de pediatrie „Gr. Alexandrescu" (1960—1967). *Marele fluviu își adună apele* (1961) are ca personaj principal pe o Caterina care-și evocă pentru copii și tineret momente semnificative ale existenței din epoca luptei P.C.R. în ilegalitate. *Corabia cu un singur pasager* (1962) își desfășoară acțiunea într-un spital de urgență, unde medicul Andrei Jora e pus în situația de a opta într-o noapte între a-și îngriji fiul, de asemeni medic, gata de a fi părăsit de soție, și un tînăr accidentat de care atîrnă o mare descoperire științifică; scepticul, izolatul și egoistul medic se va transforma categoric în acest scurt răstimp de tensiuni ostentative, situații dilematice, coincidențe și simetrii de melodramă. *Io, Mircea Voevod* (1966) aduce un portret inedit al domnitorului Mircea cel Bătrîn, care crede că nu războiul este cea mai bună soluție politică. Dramele sale sînt deficitare din punct de vedere dramatic, mizînd pe simplificări și efecte ieftine. Piese într-un act sau mai multe, pentru amatori sau televiziune: *Într-o gară mică* (1959), *Fratele meu Culai* (1963), *Albastru deschis* (1964), *Cu tot soarele pe masă* (1965), *Drum bun, nene Esop!* (1967), *Privire în lungul Șoselei* (1967), *Ștefan și Sihastrul* (1967), *Cabanierul* (1968), *Iscusitul Meșter Vreme* (1968), *Cred în oameni* (1968), *Hoțul perfect* (1968), *Cetatea de piatră* (1968), *Asklepios și Hippolit* (1969), *Ecto-bar* (1969), *Diamante* (1969), *Cu ani în urmă, într-o seară* (1969), *Mansarda* (1969), *Voinicul cu cartea în mînă născut* (1969), *Porumb crud* (1970), *Fata din dafin* (1970), *Căutați martorul* (1970), *Alibi*

pentru eternitate (1971) ș.a. O culegere: *Teatru* (1972). Vlad Țepeș și familia lui Radu de la Afumați sînt personajele centrale din povestirile volumului *Mireasa lumii* (1973).

TĂUȘAN, Victoria Ana, 16.9. 1937, Borod — Bihor. Familie de moți. Liceul la Oradea. Studii juridice la București, terminate în 1960. Debutează în „Steaua" (1954). În *Cadențe* (1963), remarcabilă este delicatețea și puritatea de sentiment. *Culorile complementare* (1966) valorifică posibilitățile fantastice și magice ale folclorului din regiunea natală; e evidentă modelarea pe ritmica versului popular, de obicei cu monorimă sau rimă împerecheată aptă pentru efecte incantatorii. *Metamorfoze* (1968) atestă creșterea ponderii elementului meditativ: timpul, devenirea, marile întrebări fundamentale ale umanității sînt puse sub semn safic; acuratețea morală provine din gravitatea reflexiei, nu lipsită de crispare. În acest volum se recurge la formula versetului clasic. *Existențe* (1969) e un amplu poem în patru părți dedicate elementelor primordiale. Dincolo de această aparentă sistematizare efuziunea imagistică se declanșează necontrolată. Azi poeta evoluează către o lirică a simplităților mari și abstracte ale misterelor antice ceremonioase: *Catharsis* (1970), *Restituire* (1972), *Imn* (1974). Eseuri în *Brățara lui Prometeu* (1972); o prezentare *Ion Pillat — Ceremonia naturii* (1972), o alta *Paul Verlaine* (1974). *Cartea zilelor* (1975) conține versete cu reflecții frumoase și adevăruri poetice în sine aparținînd unui program de susținere a cotidianului oracular și apolinic.

TĂUTU, Nicolae (Neculai), 24. 11.1919, Cislău—Buzău — 13.6. 1972, București. Carieră militară, începută cu studii la liceele militare din Tg. Mureș și Cernăuți și continuate la Școala militară din București. Combatant pe frontul antihitlerist. După război activează în presa militară. A debutat cu versuri, în revista „Freamătul literar" (1936). Primul volum, neglijabil, intitulat *Tăceri peste apă vie* (1939) este publicat în ultimul an de liceu. A scris mai mult după Eliberare, în toate genurile, de la poem și roman la scenariu și libret de operă. Multe dintre plachetele sale poetizează amintiri din ultimul război, existența militară sau elogiază noile întîmplări și înfățișări ale țării: *În cadența anilor ce vin* (1949), *Și s-au întors pădurile înapoi* (1950), *Slăvim pe Vladimir Ilici* (1950), *Mîndrie* (1954), *Inscripții* (1955), *De la inimă la inimă* (1957), *Cînd au plecat cocorii* (1958), *Rapsodia română* (1960), *Carnet de cazarmă* (1962), *Cantata eroică* (1964), *Pro Patria* (1970), *Balada comunistului fără nume* (1971), *Prefață la inima mea* (1971), *Cîntarea cîntărilor mele* (sel. retr., 1971). *Itinerar liric* (*George Enescu,* 1961) este o biografie versificată a compozitorului și o încercare de suprapunere a prozodiei pe natura partiturii muzicale.

Scanned with OKEN Scanner

Stenică, fără incertitudini, fără ambiții filozofice, degajînd un puternic patriotism, poezia sa suferă din cauza lipsei de elaborare. Mai reflexiv, cu nostalgii nu neapărat foarte personal transcrise, apare în *Portret interior* (1965) și *Vox Maris* (1968). Ca autor de proză a dat un număr mare de lucrări cu teme istorice eroice, din viața militară nouă sau de aventuri: *Carnetul soldatului Tilică* (1948), *Doi frați, doi eroi* (1949), *Stînca de pe Tatra* (1953), *Cătălina, Adevărata viață a Ecaterinei Teodoroiu* (1959), *Noul comandant* (1962), *Așa cum a fost* (1963), *Băiatul și luna* (1965), *Împlinire* (1967), Insula *liniștită* (1968), *Enigmatica Solveig* (1969), *Plecat-am nouă din Vaslui* (1969), *Secretul documentului „X"* (1972), *Misiunile căpitanului Dan* (1972), *Veghe pentru toate ceasurile* (1972). Drame de aceeași inspirație: *Furtuni de primăvară* (1954), *Puterea jurămîntului* (1955), *Zbor de noapte* (1956), *Ecaterina Teodoroiu* (1957), *Eroina de pe Jii* (1958), *Paloșul de foc* (1959). A fost un geniu al farsei și mistificării, scriitorii contemporani fiindu-i cu deosebire victime; amintiri umoristice, anecdote în *Cînd zîmbesc scriitorii și artiștii* (1967), *Întoarcerea Argonauților* (1970), *Hai să rîdem împreună* (1971); schițe satirice în *Două alegeri* (1950).

TCACIUC, Stepan, 13. 1. 1936, Dănila — Suceava. Scriitor de naționalitate ucraineană. Liceul la Sighetul Marmației, absolvit în 1954; în 1960 termină Facultatea de electrotehnică. Inginer la I.O.R. (1960—1962), la Regionala C.F.R. Brașov (1963—1968), apoi din nou la București. Debutul în „Novîi vik" (1954). A publicat volumele de poezii: *Cer despicat* (1971), *Anii de descîntec* (1973), *Timp fără timp* (1975).

TECUCEANU, Horia, 30. 5. 1929, București. Fiul unui funcționar. După studii liceale absolvite în 1948, este un an lăcătuș la „Vulcan", iar în 1951 termină o școală pentru ofițeri de aviație. Între 1953—1971 este economist în domeniul planificării. Un ciclu de romane — *Căpitanul Apostolescu anchetează*, 1969; *Căpitanul Apostolescu intervine*, 1971; *Căpitanul Apostolescu și dubla enigmă*, 1972; *Greșeala căpitanului Apostolescu*, 1973; *Căpitanul Apostolescu și identificarea*, 1974; *Surprizele căpitanului Apostolescu*, 1976 — ilustrează genul polițist în linia acțiunii vivace și abundente, folosindu-se un limbaj argotic; accentele etice sînt întărite și prin evidențierea sancțiunii, uneori dispusă într-un fel de prolog al romanelor.

TEICĂ, Nicolae, 2. 11. 1925, Balș — Olt. Studii medii la Liceul „Aurel Vlaicu"; licența în filologie la București. Redactor la Editura pentru literatură, apoi la Minerva, șef de redacție din 1975. *Căprioara de smalț* (1961, ed. rev. 1969) este romanul unui fiu de olari olteni urmărit din copilărie pînă la maturizare: altfel, se înregistrează procesul de trecere de la activitatea

Scanned with OKEN Scanner

individuală meşteşugărească la aceea a industriei ceramicii socialiste preocupată de diversificare şi calitate în producţie. Totul e facil — de la stil, la schema epică. Principala performanţă literară este traducerea tuturor comediilor lui Plaut, precum şi a unor opere de Seneca şi Terenţiu.

TEODOREANU, Alexandru Osvald (Păstorel T.), 30.7. 1894, Dorohoi — 15.3. 1964, Bucureşti. Fiul unui magistrat, fratele lui Ionel Teodoreanu. Studii secundare la Liceul internat din Iaşi; studii juridice la Bucureşti. Scurtă carieră în magistratură; inspector oenolog al statului. Debutul în „Însemnări literare", cu poezie (1919). Cea mai importantă dintre cărţile sale rămîne *Hronicul măscăriciului Vălătuc* (1928), colecţie apocrifă de anecdote, întîmplări şi profiluri umane, constituind o cronică de moravuri a ultimei jumătăţi din secolul XIX. Autor cu resurse comice excepţionale, Al. O.T. foloseşte îndeosebi parodia sau pastişa stilului cronografic tradiţional şi exploatează efectele transcrierii fonetice a particularităţilor dialectale moldovene şi olteneşti. Comicul său nu este preocupat de terapeutica socială, vizînd în primul rînd delectarea; ca în Renaştere, el îşi are premisa într-un excedent de vitalitate şi într-o concepţie epicureică asupra vieţii. Pitorescul hiperbolizat al existenţei româneşti patriarhale, apetitul oenologic uriaş, erotismul licenţios, gustul popular pentru farsă, particularităţile comportamentelor reprezintă obiectele sau substanţa comicului. Acelaşi talent e pulverizat în schiţele volumelor *Mici satisfacţii* (1931), *Un porc de cîne* (1933), *Bercu Leibovici* (1935, ed. rev. 1941), sau în epigrame, parodii, fabule şi poezii amintind de repertoriul francez de cabaret: *Trei fabule* (1928), *Strofe cu pelin de mai pentru (contra) Iorga Niculai. Cu o scrisoare inedită de la Dante Alighieri* (1931), *Vin şi apă* (1936), *Caiet* (1938). Exerciţii de stil umoristice, avînd drept obiect opera sau fiinţa unei personalităţi, sînt foiletoanele şi eseurile din *Tămîie şi otravă* (I—II, 1934—1935). Cîteva volume postbelice, antume şi postume sînt selecţii ce aduc şi inedite: *Berzele din Boureni* (1957), *Versuri* (1972), *Inter Pocula* (1973). În ultimii ani ai vieţii a continuat să publice eseuri oeno- şi gastrozofice pline de spirit: *Gastronomice* (1973). A tradus din Anatole France şi Prosper Mérimée, şi a stilizat opere de Gogol, Hašek şi S. Babaevski. O feerie în versuri, în colaborare cu Adrian Maniu: *Rodia de aur* (1920).

TEODOREANU, Ionel, 7. 1. 1897, Iaşi — 3.2. 1954, Bucureşti. Familie cu tradiţie în magistratură; mama e fiica lui Gavril Muzicescu. Studii primare începute la o şcoală germană din Capitală şi terminate la Iaşi; frecventează Liceul Internat şi Liceul Naţional din Iaşi (1909—1916), fiind coleg cu Mihai Ralea, Demostene Botez, D.I. Suchianu,

Scanned with OKEN Scanner

Mihail Sevastos, avînd printre profesori pe Calistrat Hogaș. Între 1916—1917 e mobilizat la Botoșani; în 1919, într-un singur an, își ia diploma în drept la Iași; practică avocatura din anul următor, cînd se și căsătorește cu Ștefana Velisar, fiica lui Ștefan Lupașcu. În 1933 e director al Teatrului Național din Iași; în același an se stabilește definitiv la București. Debutează în „Însemnări literare" (1919), cu *Jucăriii pentru Lily*, poeme în proză, acumulări metaforice prin mici întîmplări. Debutul anticipă deja specificul romanelor, povestirilor și volumelor memorialistice: *Uliția copilăriei* (1923), *La Medeleni*, (I, *Hotarul nestatornic*, 1925; II, *Drumuri*, 1926; III, *Între vînturi*, 1927), *Turnul Milenei* (1928), *Bal Mascat* (1929), *Fata din Zlataust* (1931), *Golia* (1933), *Crăciunul de la Silivestri* (1934), *Lorelei* (1936), *Arca lui Noe* (1936), *Secretul Anei Florentin* (1937), *Fundacul Varlaamului* (1938), *În casa bunicilor* (1938), *Prăvale-Baba* (1939), *Ce-a văzut Ilie Pînișoară* (1940), *Tudor Ceaur Alcaz* (I, *Coca Duduș*, 1940; II, *Drumul magic*, 1941; III, *Inima*, 1942; IV, *Frunză*, 1943); *Întoarcerea în timp* (1941), *Masa umbrelor* (1946), *Hai diridam* (1946), *La porțile nopții* (1946), *Zdrulă și Puhă* (1948), *Să vie Bazarcă!* (1971). Prozatorul, bazat înainte de orice pe un talent nativ și pe o experiență de viață proprie, dar redusă, a dat o operă inegală ca valoare, unitară totuși chiar și prin manierismul ei consolidat în timp prin reproducția lărgită a acelorași teme și predilecții, în condițiile unei absențe a conștiinței estetice și a bunăvoinței unui public care i-a asigurat succesul facil și imediat. Două teme polarizează opera sa, determinînd restul: existența vîrstelor mici și erotismul. Copilăria și adolescența, prezente înainte de toate în *La Medeleni*, apoi în *Uliția copilăriei*, *Prăvale-Baba*, *Bal mascat*, *Tudor Ceaur Alcaz*, *Fata din Zlataust* sau *Arca lui Noe* și, în sfîrșit, episodic evocativ în mai toate celelalte romane, definesc un univers personal, adeseori denumit chiar medelenism. Constituit în absența vocației utilitariste, în cultul valorilor unui trecut patriarhal, vizibil incapabil să reziste sau să se acomodeze cu noul, reflexiv, poetic și sentimental, medelenismul se conturează în familii patriarhale și automorfice, într-un ruralism cu o figurație țărănească pur decorativă, într-o lume aflată într-o stare de vacanță, de relaxare individuală și colectivă, firească și involuntară la personajele cu vîrsta biologică adecvată sau programatică la adulții care încearcă să respecte tradițiile unei burghezii „superioare, așezate", cum o considera Ibrăileanu. Starea de vacanță aduce libertatea, evenimentul minim cu consecințe sociale, capriciul, întîmplarea și fantezia; medelenismul e o stare a copilăriei și una etern umană, dar provizorie prin materializarea ei individuală. Realitatea e paradisiacă, evenimentele grave ale lumii străbat

Scanned with OKEN Scanner

cu greu pînă la această oază a comportamentului idilic: poznele, farsele, jocurile determină o organizare ce pare a avea încă suficiente resurse materiale pentru a-şi permite traiul relaxat, sprijinit pe imaginaţia ludică. În alt sens, medelenismul e procesul de descoperire a bucuriilor copilăriei sociabile, libertatea, în genere, a omului de a se bucura tihnit de sine şi de ceilalţi. Tipurile umane sînt cele tradiţionale. Copiii, fete şi băieţi, oscilează pe scara unei caracterologii întinsă între complexele introvertitului şi manifestările energetice explozive: graţia, vitalitatea, vioiciunea şi un individualism marcat pe seama aproapelui îi caracterizează. Primul volum e monografia sensibilă a copilăriei idealizate, următorul al adolescenţei şi tinereţii liceale, ultimul al tinereţii şi maturizării, oferindu-se în ansamblu o viziune istoricizată a tipologiei date. Existenţa liceală, căreia i se acordă destul interes şi în alte romane, este văzută în maniera familiară şi unor M. Drumeş sau Gr. Băjenaru: viaţa privată a liceenilor cu bani ilustrează toate inconsecvenţele, eşecurile şi succesele sociale ale adolescenţei, înainte de toate prin erotism. Altfel, medelenismul e exportat, acomodat, confruntat, părăsit sau regăsit aiurea, chiar în cadru citadin. Ultimul volum, al maturizării eroilor, prefigurează agonia şi decesul unui mod de viaţă care se va converti literar în propria-i ficţiune: fatalităţi oarbe, catastrofe sociale şi maladii intratabile distrug tradiţia, pitorescul, făcînd loc monotoniei, sinistrului şi aneantizării. Finalul e expediat, pur informativ, autorul dorind parcă să încheie mai repede socotelile propriei sale lumi, care există numai ca mistificare a celor ce trăiesc în interiorul ei. Cealaltă sursă a conflictelor este constituită pe diferite tribulaţii erotice. Specifice prozatorului sînt iubirile materializate prin cupluri cu membri de vîrste diferite: adolescenţi şi femei mature sau experimentate, bărbaţi în vîrstă şi tinere frumoase. Dezvoltarea subiectului e tipică romanului sentimental popular, al literaturii de consum, acceptînd atît melodrama cît şi licenţiosul, cu rezolvări mai mult spectaculoase decît dramatice: bărbaţi îndeosebi trecuţi de prima tinereţe, distinşi fizic şi intelectual, cu suprafaţă socială încearcă să-şi exploateze poziţia sau s-o dezechilibreze temporar, intrînd în diferite combinaţii de obicei adulterine, în genere episoade de colecţie erotică. Dramele sînt produse uşor, prin înţelegeri şi neînţelegeri minore, cadrul monden, ansamblul fiind uşor de inclus în producţia autohtonă de kitsch. Pentru un cititor identic, a speculat istoria erotică în cadrul unui roman gotic autohtonizat, a unui romantism devenit manieră senzaţională de prezentare a unei lumi legată de istorie, prin arabesc liric şi tensiune tenebroasă: *Golia*, *Turnul Milenei*. Efecte satirice, dar insuficiente prin lipsa unei viziuni politice profunde apar în ultimele

Scanned with OKEN Scanner

cărți; nu e mai puțin adevărat că ultimul roman antum este și o mostră de gratuit delectant. Lipsit de spirit analitic și sintetic, de vocație pentru realismul tradițional, I.T. se bazează pe disponibilitățile impresionismului: realitatea aproape exclusiv contemporană e restituită printr-un mecanism de colorare metaforică ce apare adeseori excesivă. Reprezentant al barocului nativ, prozatorul e incapabil să-și funcționalizeze totdeauna imaginea și cuvîntul. El scrie romane ample, dar nu de amploare, bazate pe derivația fastidioasă și vorbărie. Lipsesc liniile epice unitare, dar abundă aglomerările și discontinuitățile impresionist-baroce. *La Medeleni* acumulează forme diferite, fiind un ciclu, un roman al familiei, al unei vîrste, al unor generații, al formației; alte romane dozează diferit aceleași realități și scheme, în aglomerări de instantanee, de stiluri, în montaje de dialoguri și comentarii, de poeme în proză și de versuri, de corespondență și jurnale, prin rupturi spațiale și temporale. Viziunea fragmentaristă își asumă în *Arca lui Noe* un motiv spațial de montaj: oamenii săi obișnuiți sînt centralizați prin ambianța unei pensiuni balneare. Redactarea afectivă necontrolată favorizează dinamicul, culorile violente, caricatura, superficiul comic al ființei, crochiul, acumularea caracteristică vervei. Efecte scoase din particularitățile dialectale sau ale altor limbi, metafora pletorică, silogistica oratorică, avocățească, exclamativul și barbarismul sînt de asemenea proprii acestei proze. Superficialitatea și neglijența redactării provoacă uneori perplexitatea: cu excepția ciclului *Medelenilor* și a memorialisticii, I.T. nu-și servește talentul, dar nu se poate contesta că în defectele stilului se află stranii atracții care justifică, fără a explica, succesul autorului pînă în prezent. Romanele sale includ adeseori poeme; un volum de poeme e *La porțile nopții*. Sentimentalismul eliberat de grija epicului devine în acest caz elegiac, uneori sumbru; versul e liber.

Scrieri despre: Nicolae Ciobanu, *Ionel Teodoreanu*, 1972.

TEODORESCU, Ion Dumitru, 21.7.1938, Brăila. Urmează o școală medie tehnică pentru materiale de construcții (1952—1955) apoi își termină liceul în 1959 și-și ia licența în psihologie-pedagogie. A mai fost urmăritor de materiale la uzinele „Progresul" din Brăila (1955—1956), tehnician la Oficiul telefonic din același oraș (1956—1959), profesor la Școala de surzi din Focșani (1964), psiholog la Brașov și Timișoara, din 1965. Debutul în „Orizont" (1966). În povestirile volumelor *Fierbințele vînt cu nisip* (1968), *S-a întors Paternic* (1969) și *Aproapele* (1974) o epică minimă constituie premisa unor analize psihologice fine, uneori aride, ale stărilor de indecizie și de amestec al realității cu ficțiunea. *Țipătul de nuntă al păunului* (1970) e romanul unei

reveniri reciproce a unui cuplu la o veche dragoste: procedeele sînt similare, maniera de redactare faulkneriană pînă la pastișă.

TEODORESCU, Leonida, 28.9. 1932, Chișinău. Fiul unui inginer. Școala medie tehnică de telecomunicații terminată în 1952 și Institutul „Maxim Gorki" în 1956. Carieră universitară la Facultatea de limbi slave din București. În 1966 revista „Teatrul" îi publică prima piesă. Culegerile *Frunze galbene pe acoperișul ud* (1969) și *Podul fără felinar* (1974), ca și celelalte piese publicate prin reviste, impun un teatru de situații în sens sartrian, dramele sau comediile fiind bazate pe dezvoltarea suspiciunii într-un spațiu limită sau pe o așteptare; implicațiile alegorice, grotescul și intervertirile de roluri sociale, stilizarea și chiar atmosfera poetică amintesc de teatrul absurdului. *Dramaturgia lui Cehov* (1972, teză de doctorat în 1970) evidențiază pînă la exclusivism, dar cu mijloace uneori structuraliste rolul inovator decisiv al dramaturgului rus, constînd în renunțarea la elementele clasice ale comediei (peripeție și finalul reparatoriu) și în reevaluarea dialogului sau tăcerii semnificative. A tradus din Cehov, Dostoievski, Anna Dostoievskaia, M. Bulgakov, B. Tomașevski.

TEODORESCU, Virgil, 15. 6. 1909, Cobadin—Constanța. Bacalaureatul la Liceul „Mircea cel Bătrîn" din Constanța — secția modernă. În anul 1928 se înscrie la Facultatea de litere și filozofie din București, specialitatea filologie modernă, iar licența și-o obține în 1935. Activitate redacțională la „Era nouă", „Tînăra generație", „Reporter", „Fapta". A fost secretar al seminarului pedagogic universitar „Titu Maiorescu". După Eliberare este un timp șeful secției de poezie de la E.S.P.L.A. Vicepreședinte al Uniunii scriitorilor din 1968 și președinte după moartea lui Zaharia Stancu. În 1928 publică în „Bilete de papagal" (cu pseud. Virgil Rareș), iar în 1932 publică în revista „Liceu" cu pseudonimul Cocoi Taalat. *Poemul în leopardă*, cu un unic exemplar, e cunoscut abia prin antologia lui Sașa Pană, în 1970. După război îi apar volumele: *Blănurile oceanelor* (1945), *Butelia de Leyda* (1945), *Au lobe de sel* (1947), *La provocation* (1947). Altele sînt în colaborare: *Critica mizeriei* (1945, cu Gellu Naum și Paul Păun), *Spectrul longevității* (1946, cu Gellu Naum). Poezia cultivată este una de obediență suprarealistă. Partizan al libertății absolute, gratuit și oniric, vehicol de explozii ale subconștientului, V.T. nu exclude însă mesajul social, uneori de o deosebită claritate. Urmează după o întrerupere de un deceniu: *Scriu negru pe alb* (1955), *Drepturi și datorii* (1958), *Semicerc* (1964), *Rocadă* (1967), *Corp comun* (1968), *Repausul vocalei* (1970), *Vîrsta cretei* (1970), *Poemul întîlnirilor* (1971), *Sentinela aerului* (1972), *Heraldica mișcării* (1973). Poetul își face adeseori *mea culpa* pentru perioada modernistă, avînd

sentimentul acut al responsabilității sociale și orgoliul actului autocritic al onestității grave și emfatice. El evocă anii de luptă ai clasei muncitoare, denunță nu atît cu violență cît cu gravitate pe dușmanii socialismului. Senin și disponibil, posesor al unui retorism exclamativ personal, cu înclinația diminutivării, el scrie sonete, catrene, ode sau poeme ample, acumulative, reportaje dobrogene, pragheze, agricole, uzinale. Ultimele volume trădează dorința de conciliere a libertății suprarealiste de expresie cu ideile avangardismului social; reapar imagini ale universului oniric, asociații șocante, apte să distrugă înlănțuirea reprezentărilor logice, calamburile. Dar dicteul său, de o transparență cristalină, delicatețea și prospețimea sentimentelor, cordialitatea nu mai sînt notele pertinente ale metodei suprarealiste: poetul a devenit dezinvolt și totuși grav. A scris o piesă într-un act: *Pisica de mare* (1953). A tradus din Paul Eluard, Nazim Hikmet, M. Lermontov, Olga Bergolț, B. Fundoianu, Romain Rolland, Vladimir Holan, V. Nezval și din Mérimée. *Blănurile oceanelor* (1969) este o selecție de autor; *Poezie neîntreruptă* (1976) o selecție pentru colecția „Biblioteca pentru toți", iar *Repausul vocalei* (1976) o ediție româno-franceză.

TEODORESCU-BRANIȘTE, Tudor, 12. 4. 1899, Pitești — 23. 3. 1969, București. Fiul unui învățător. Studii de drept în Capitală. Activitate redacțională la „Adevărul" și „Dimineața" lui Constantin Mille, la „Chemarea", „Facla" și „Facla literară". A condus între 1933-36 „Cuvîntul liber". Primele schițe și cronici literare, în 1915. Schițele și nuvelele din *Suflet de femeie* (1920), *Șovăiri* (1921) și *Ochiul de nichel* (1927), precum și romanele *Domnul Negoiță* (1932), *Scandal, Fundătura cimitirului No. 13* (1932), *Băiatul popii* (1933) reprezintă o contribuție la acumularea cantitativă a literaturii micii burghezii și mediilor mahalalei, cărora le este caracteristică promiscuitatea sexuală. Tonul jurnalistic și lipsa de grijă pentru compoziție se conjugă cu preferința pentru senzaționalul comercial. *Prințul* (1944) e romanul unui Jean-Andrei Munteanu, ultim descendent al unei familii boierești, revenit în țară, după 40 de ani trăiți la Paris, pentru a se sinucide în finalul cărții. Colecție de rememorări și de descrieri ale lumii provinciale angajată în mașinațiuni mărunte în jurul cinicului și spiritualului personaj principal, romanul este remarcabil în măsura în care reușește să fixeze o lume depășită de istorie, pierdută într-o descompunere lentă și iremediabilă și în măsura în care autorul a rezistat ispitei caricaturizării. *Primăvara apele vin mari* (1960) este o cuprindere panoramică a răscoalelor din anul 1888, care ține seama de motivele tradiționale ale literaturii unor asemenea evocări. Anacronismele stilistice sînt cele specifice stilului jurnalistic aplicat la narațiunea

Scanned with OKEN Scanner

istorică. *Oameni și cărți* (1923), *Oameni și paiațe* (1967) și *Scara vieții* (1976) sînt selecții de eseuri și articole.

TEODORU, Eugen, 23. 7.1924, Galați. Liceul militar la Cernăuți. Participă la luptele de pe frontul antihitlerist. Studii juridice terminate în 1946. Un timp este redactor șef la „Revista Arhivelor de Stat", apoi secretar literar al ansamblului folcloric Ciocîrlia, redactor la Televiziune și, în sfîrșit, la revista „Pentru Patrie". Debutează în „Tînărul scriitor" (1957). Prin volumele de povestiri și schițe *Croitor pentru săraci* (1962) și *Microbuzul de seară* (1964) se arată interesat de umanitatea măruntă a suburbiilor provinciale, ale căror drame sînt prezentate cu sentimentalism și uneori cu un umor blînd. Moralist, convenționalizează deznodămintele povestirilor în sensul neverosimilului precipitat. Se poate degaja o vădită pasiune pentru tema erotică dramatică și persuasivă, de tip Gib. Mihăescu, odată cu nuvelele din volumele *Sub temelii* (1968) și *Diana* (1969) și cu romanul *Frumoasele garnizoanei* (1969), care este și un succes al autorului către problematizarea anecdoticii. Înclinația către un lirism poematic, mai ales în operele consacrate lumii danubiene natale pe care o cunoaște și o iubește, dar și în celelalte teme abordate: *Port dunărean* (1964), *Flăcări pe chei* (1964), *Răgaz* (1965). Povestiri militare în *Podul de foc* (1975).

TERTULIAN, N., 12. 3. 1929, Iași. Studii de filozofie la București, terminate în 1952, licența în 1959. Din 1948 pînă în 1954 conduce secția ideologică la „Contemporanul". Este apoi șeful secției de critică, istorie și teorie literară la „Viața Românească". Între 1950—1954 conduce catedra de estetică de la Școala de literatură „Mihai Eminescu". Din 1969, lector la Catedra de estetică de la Facultatea de filozofie. Spirit remarcabil al generației sale, N.T. e interesat nu numai de folosirea ideilor materialist-dialectice, ci și de comentarea sau îmbogățirea lor. Eseurile sale dovedesc o excelentă stăpînire a deprinderilor cazuistice și un impunător stil apodictic. Fenomenologia aplicată obiectului literar sau ideologic devine imperativă și verosimilă prin gravitate. *Probleme ale literaturii de evocare istorică* (1954) se situează în linia teoretică-sociologistă. *Eugen Lovinescu sau contradicțiile estetismului* (1959) consideră într-o manieră simplificatoare unul din cele mai importante fenomene critice interbelice, îngroșînd contradicții de gîndire pînă la a le face tranșante și fără a urmări cu insistență aspectele practice ale muncii critice. *Eseuri* (1968) și *Critică, estetică, filozofie* (1972) sînt culegeri de eseuri și studii cu analize atente și meticuloase ale aspectelor ideologice ale operei unor scriitori și gînditori români sau străini. Fără a reveni la procedeul simplificării din lucrările mai vechi, stăpînind per-

Scanned with OKEN Scanner

fect un mare număr de probleme, N.T. dovedește însă o aceeași inadecvată întrebuințare a propriilor calități de gînditor, construind pe premise labile eseuri în sine perfect coerente, decizia formulării fiind neutralizată de varietatea și cantitatea observațiilor și cuvintelor.

THEODORESCU, Cicerone, 9. 2. 1908, București — 17. 2. 1974, București. Copilăria și-o petrece în celebrul cartier al Griviței. Activitate redacțională și publicistică de stînga. În *Cleștar* (1936), se trăiește cu acuitate sentimentul izolării, avînd gustul neantului și tentația aneantizării, un anumit patetism al derutei, uneori ostentativ și exploziv, ca și dorința de evaziune. Ermetismul se vede conciliat cu o brutalitate generată de un fond de puritate; fără a fi criptic, poetul creează uneori enigme în sensul picturii metafizice prin nedeterminări. În *C.F.R.* (1938), perspectiva asupra lumii muncii și mizeriei amintește de lirica expresionistă germană, remarcîndu-se și pasiunea pentru simboluri și terminologie tehnică metaforizată. *Cîntece de galeră* (1946) denunță solitudinea, neangajarea și acuză ororile fascismului, trădînd preferința pentru stările crispate, pentru gestul vehement, pentru cumulul de orori transpuse de o sensibilitate ultragiată într-o manieră goyescă. *Calea Griviței* (1949) este un volum de tranziție, simplist și simplu, după ce mai înainte excelase în *Focul din amnar* (1946), remarcabilă concentrație de forme și idei. *Un cîntec din ulița noastră* (1953), *Copiii cartierului* (1961) și *Povestea Ioanei* (1963) sînt romane lirice și monografice în versuri, cu figurație infantilă și juvenilă de pe Griviția sau din mediul rural. Poezia capătă o notă de epicizare, limbajul e familiar, oral și sincopat, stenic și minat de primele semne ale didacticismului. *Făurari de frumusețe* (1955) ilustrează de asemenea mediul copilăriei, accentuîndu-se nota morală și idilică. Este frecventată fabula ca specie adecvată. În *Oameni și dragoste* (1958), dragostea semnifică pentru el polivalența opțiunilor în lumea exterioară ca tot atîtea forme ale pasiunii: erotism, amiciție, iubirea de natură, ura față de dușman, patriotism etc. Trăsături esențiale ale acestei etape poetice sînt firescul, spontanul simulat, echilibrul. *Zburătorul de larg* (1963), *Hronic* (1965), *Țărmul singuratic* (1968), *Platoșa duratei* (1973) și *Nebunul regelui* (1976), nu aduc noutăți formale sau de conținut notabile. A tradus mult și excelent din opera lui Maiakovski. O ediție de autor este aceea de *Scrieri* (I—II, 1969).

THEODORU, Radu, 17.1. 1924, Ineu — Arad. Liceul „C.D. Loga" din Timișoara, terminat în 1943; urmează o școală de ofițeri de aviație (1943—1946); studii istorice și filozofice (1945—1947); e pilot și instructor, redactor la revista „Scrisul bănățean" (1956—1958) și la „Astra". Profesionist înainte de toate, prozatorul scrie o literatură istorică pentru toate

Scanned with OKEN Scanner

vîrstele, cu mesaj patriotic: *Brazdă și paloș* (2 vol., 1954—1956), *Strămoșii* (1968), *Vitejii* (1968), *Vulturul* (I, 1971; II, 1972; III, 1973; IV, 1974), *Șoimii Moldovei* (1970), *Posada* (1973), *Menomorut, stăpînul Bihorei* (1973), *Ion Vodă Cumplitul* (1974). Epica sa se bazează pe elementul violent și spectacular. Capacitatea de a vehicula mase armate și populații este evidentă, ca și viziunea panoramică, dinamică și colorată. Un alt roman masiv este *Muntele* (I, 1963; II, 1967), dedicat epocii frămîntate dintre actul Eliberării și instaurarea puterii populare. Satul bănățean de munte, în care se consumă faptele, reflectă o organizare socială seculară, amintind de formele autarhice de gintă. În centrul atenției prozatorului se află primarul Pițu și Pătru al lui Nică, secretarul de partid, care conduc ofensiva împotriva elementelor diversioniste și a rămășițelor legionare. Un mare număr de romane și povestiri cu subiecte militare, de aventuri și *science-fiction*, reportaje: *Interceptarea* (1963), *Atac la sol* (1965), *Steaua de mare* (1966), *Popas la Madagascar* (1967), *Taina recifului* (1968), *A sosit ora!* (1969), *Asediul* (1970), *Regina de abanos* (1970), *Escadrila a patra* (1970), *S.O.S. ... Puhoaiele!* (1970), *Mai jos de Steaua Polară* (1975), *Țara făgăduinței* (1975), *Călătorie neobișnuită* (1975), *Nopți albastre* (1976), *Călărețul roșu* (1976). Cîteva încercări dramatice fără valoare: *Nedeia inimilor* (1959), *Cazul studentului Mihai Lotreanu* (1962), *Dincolo de linii* (1968).

TIMCU, George, 21.2.1939, Cernăuți. Urmează o școală medie tehnică minieră (1952—1955), își termină liceul în 1966 și studiile filologice la Facultatea de limbi romanice, secția clasică și orientală (1966). A fost pedagog la Brad (1956—1957), merceolog în același oraș (1961), preparator, inspector în Ministerul Învățămîntului (1968—1970), lector-șef de serviciu la Centrala cărții (1970—1971), instructor în Direcția literar-editorială în C.C.E.S. Debutul cu versuri în „Luceafărul" (1967). Poezie cerebrală și problematizantă în *Ritual* (1972) și *Dialog ipotetic* (1973). În romanele *Fără suspecți* (1972) și *Lungile apusuri de soare* (1976), ca și în nuvelele din *Tăinuitele culpe* (1973) personajele principale își analizează acțiuni proprii sau ale altora, revelatoare prin postura de culpabil oferită de consecințe uneori indirecte.

TITA, Aurelian, 8.1.1915, Risipiți—Dolj. Bacalaureatul la Liceul „Carol I" din Craiova (1934); studii de filologie romanică la Facultatea de litere din București. Versuri fără ecou în placheta *Undeva în amintire* (1935). Traducător din literatura franceză: La Fontaine, La Bruyère, La Rochefoucauld, Vauvenargues, Florian, P.Vaillant-Couturier, frații Goncourt, Anatole France.

TITA, Ștefan, 14.8.1905, București — 1.9.1977, idem. Romanul *Avantajul de a fi cîine* (1938) problematizează eterna condiție evre-

Scanned with OKEN Scanner

iască. Prin *Cîntece de suferință și biruință* (1946) și *Tălmăciri din cartea vremii* (1947) se situează printre cei dintîi versificatori angajați într-o demascare radicală a ororilor capitalismului și războiului din perspectiva socialismului. Majoritatea cărților sale se adresează însă copiilor și ele se impun prin moralizări didactice în spiritul industriosului facil: *Ale noastre, ale voastre* (1949), *Moftulică* (1957), *Povești din Țara poveștilor* (1958), *Povestiri cu prichindei* (1961), *Minunatul zbor al lui Ronț-Ronț* (1963), *Elev în clasa întîi* (1964), *Pozne și întîmplări* (1965), *Pirpiric* (1967), *Gagaga și alți cîțiva* (1969). Pentru aceiași cititori scrie aproximații științifico-fantastice *(De vînzare paradisul,* 1963; *Fluturele de ivoriu,* 1967; *Gheizerul înghețat,* 1969; *Robotul sentimental,* 1972) și piese într-un act: *Peștera* (1966), *Oglinda mincinoasă* (1967), *Fluturele beat* (1969). Resurse artistice similare sînt folosite în volumele pentru colecțiile militare *(Schițe vesele,* 1965; *Însemnările lui Pandele,* 1967) și pentru închegarea unor piese pentru teatrul de amatori: *Flacăra vie* (1957), *Chemări* (1963), *Într-o seară de toamnă* (1964), *Acte și antracte* (1972). Versuri satirice și umoristice în *Lumea fără adjective* (1972).

A.O.: *Mai multă omenie,* 1947; *Spovedania unui atom,* 1947; *Aventurile tapirului,* 1970; *Noapte bună copii,* 1975.

TITEL, Sorin, 7.12.1935, Margina—Timiș. Liceul la Caransebeș. Studii filologice la București, începute în 1954, întrerupte și reluate. Profesor de liceu, redactor la „Orizont"; se stabilește la București, colaborînd la „România literară", pentru care recenzează cărți de proză cu înțelegere și bun gust. Debutează în „Tribuna" (1957). Povestirile din *Copacul* (1963) fixează stări adolescentine în contextul relațiilor de solidaritate umană. Fascinația autenticului, a evenimentului trăit intens și interior, adolescența tratată cu gravitate caracterizează și volumele *Reîntoarcerea posibilă* (1966) și *Valsuri nobile și sentimentale* (1967); între limitele banalului cotidian, se imaginează mutații subterane ireversibile în sens moral. Un oarecare didacticism superior este implicat în însăși dezvoltarea epică; expresia încărcată de lirism suferă cu timpul un proces de obiectivare; sînt angajate discret simboluri prin obiecte. Apoi, prozatorul devine unul din principalii promotori ai autohtonizării unor formule românești experimentale. *Dejunul pe iarbă* (1968) inaugurează penetrația „noului roman" în universul țărănesc: cartea nu are subiect sau intrigă; personaje abulice sînt prezentate în aglomerări statice și dezafectivizate de evenimente, în parte rememorate. Tehnica nonfigurativului epic apare și în *Noaptea inocenților* (1970), dar sentimentalismul funciar rămîne prezent prin aceeași nostalgie a purității. Un roman-poem în manieră beckettiană e *Lunga călătorie a prizonierului* (1971): un prizonier

purtat pe un drum nedeterminat teleologic devine un simbol pentru traiectul sublim-grotesc și necunoscut al omului și omenirii. Simultaneizări postjoyciene, intervertiri de timpuri, planuri și personaje cu materialul povestirilor inițiale în *Țara îndepărtată* (1974). Un volum selectiv cu două texte experimentale e *Mi-am amintit de zăpadă* (1973). Eseul *Herman Melville. Fascinația mării* (1975) e o analiză *pro domo*.

„TÎNĂRUL SCRIITOR", revistă a Uniunii scriitorilor. Primul număr în 1952, la București. Revista este consacrată îndrumării și popularizării tinerelor talente scriitoricești din întreaga țară. Organizarea interioară este concepută pe secțiuni: poezie, proză, teatru; uneori apar rubricile *Orientări*, *Recenzii*, *Însemnări critice*. Două rubrici particulare sînt *Viața cercurilor literare* (pentru întreaga țară) și *Poșta „Tînărului scriitor"*, unde răspund tinerilor începători Demostene Botez, Mihu Dragomir, Eusebiu Camilar, Nina Cassian ș.a. Revista are circa 100 de pagini format carte. În timp, publică mai ales: Daniel Drăgan, Constantin Scripcă, Ion Acsan, G. Ciudan, George Nestor, Aurel Covaci, Victor Tulbure, Horia Aramă, Tita Chiper, Ion Horea, Victoria Ionescu, Violeta Zamfirescu, Andi Andrieș, Radu Cîrneci, Vera Hudici, Vasile Iosif, Ștefan Iureș, Ion Macarie, N. Mărgeanu, Leonida Neamțu, V. Nicorovici, Mircea Radina, Ion Gheorghe, Valeria Boiculesi, D. Ignea, Ioan Meițoiu, N. Motoc, Florin Mugur, Vintilă Ornaru, I. Stăvăruș, Ion Petrache, Teodor Balș, V. Cătălina etc. Articole, recenzii, semnează Aurel Martin, D. Micu, Teodor Vîrgolici, Titus Priboi, Sanda Mănoiu, Emil Manu, I.D. Bălan, Boris Buzilă, H. Zalis, Remus Luca, H. Grămescu, Viniciu Gafița etc. Revista a orientat autorii și a selecționat materialele mai ales sub aspectul mesajului, trecînd cu vederea licențele literare. Ea își încetează apariția pentru a face loc bilunarului *„Luceafărul"*, de asemenea consacrat la început tinerelor talente și care va moșteni în parte colegiul redacțional.

TÎRZIU, Alexandra, 18. 11. 1937, București. După terminarea unei școli de specialitate, devine asistentă medicală. *Strada lui Petrică* (1966) este o carte a cotidianului infantil, cu și despre copii. Personajele sînt grațioase și reflexive, creatoare de lumi imaginare în care reușesc să creadă. *Nu se poate preciza* (1967) cuprinde mici schițe care sînt variații pe aceeași temă: posibilitatea de a logiciza stările sufletești neobișnuite și alegerile inexplicabile ale adolescenței și maturității. Romanul *Nu-mi pasă* (1969) e o relatare incoerentă, brutală și cinică a tribulațiilor unei foste infirmiere dezafectivizată prin practica sanatorială.

A.O.: *Clovnul nevăzut*, 1975.

TODORAN, Eugen. 21.11. 1918, Cornești — Mureș. Liceul terminat la Tg. Mureș, în 1938; Facul-

tatea de litere la Cluj și Sibiu (1938—1942); profesor la Școala pedagogică din Cluj (1945—1956); carieră universitară începută la Cluj și continuată la Timișoara, unde este astăzi profesor. Debutul în „Pagini literare" din Turda (1939). *Eminescu* (1972) e o monografie amplă și densă, de sinteză a observațiilor asupra omului și operei într-un demers critic de tip genetic și larg comparatist: istoricul literar tinde să realizeze o imagine complexă a omului și operei, evidențiind aspectele de mediere între extremele antitezei comportamentale și estetice romantice. *Secțiuni literare* (1973) conține studii despre Eminescu, Creangă, Slavici, Caragiale, Coșbuc, Blaga, Arghezi, Rebreanu, Pârvan: și aici predomină încadrarea sistematică a operei în timp și spațiu, și strînsa explicație sociologică.

TOHĂNEANU, Gheorghe I., 7.5.1925, Galați. Facultatea de litere și filozofie din București, terminată în 1947; profesor de liceu la Galați, asistent universitar la București (1949—1952), profesor la Ploiești (1952—1954), redactor la Editura didactică pînă în 1956, după care își începe cariera universitară stabilă la Timișoara. A dat studii de stilistică folosind mai ales instrumentele lingvisticii, dar fără a solicita neapărat pe cele mai noi: *Studii de stilistică eminesciană* (1965), *Stilul artistic al lui Ion Creangă* (1969), *Expresia artistică eminesciană* (1975), *Dincolo de cuvînt* (1976).

TOMA, Alexandru, 11.2. 1875, Urziceni — 15.8. 1954, București. Liceul la Ploiești; Facultatea de litere și filozofie din București. Aproape trei decenii este profesor de liceu în București și Ploiești. În tinerețe se apropie de mișcarea socialistă, iar în 1921 de partidul comunist. Între 1894—1895 este redactor la ziarul socialist „Lumea nouă". A condus de asemenea reviste pentru copii. După Eliberare va fi director general al E.S.P.L.A., membru în Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii, academician. Versurile publicate încă de pe băncile liceului definesc tipul poetului militant, legat de idealurile clasei muncitoare, demascînd exploatarea practicată de orînduirea capitalistă. Poezia sa are oarecare rafinament în sensul speculării posibilităților mnemotehnicii; dar limbajul memorizabil este simplist, imaginile grosiere. Se întrebuințează mult monorima și efectele fluenței. Dintre volume, cel mai cunoscut rămîne *Cîntul vieții*, (1951) care conține ciclurile *Flăcări pe culmi* (1941—1949) și *Cîntul vieții* (1894—1940). Pentru copii: *Sună ghiocel, sună clopoțel* (1950), *Piuici și frații lui mai mici* (1954). Multe articole de atitudine și un eseu: *Puşkin, făclie peste vremuri* (1949).

TOMCSA Sándor, 27.8. 1897, Odorheiu Secuiesc — 18.1. 1963, Odorheiu Secuiesc. Scriitor de naționalitate maghiară. Liceul în orașul natal. În nuvelele, povestirile și schițele sale demască, fo-

Scanned with OKEN Scanner

losind procedeele satirei și umorului, viața micii burghezii din mediul provincial, între cele două războaie mondiale: *Ficat și creier* (1956), *Cerneală și tuș* (1959), *Vernisaj de toamnă într-un orășel* (I, II, 1965). Tematică și procedee asemănătoare în scrierile sale dramatice: *Operația* (1939), *Jubileu* (1949), *Șobolanul* (1950), *Ultimul pai* (1957). Un volum de schițe *(Înghițitorul de flăcări*, 1976) în limba română.

„TOMIS", revistă lunară de cultură editată la Constanța în 20 de pagini. Primul număr în iulie 1966. Titlul nu este o inovație: „Tomis" apăruse timp de 25 de ani, pînă în 1947. Orientarea generală a revistei este conținută în articolul *La început de drum*, semnat de C. Mîndreanu; un *Salut*, publicat de asemeni în numărul prim, îi aparține lui Tudor Arghezi. Revista va reuși să ilustreze în paginile și rubricile ei realitățile sociale, economice și culturale ale regiunii, sprijinindu-se pe intelectualitatea locală, fără a evita comunicarea cu restul țării. Primul comitet de redacție este format din : Vasile Canarache, Traian Coșovei, Gheorghe Dumitrașcu, Marian Gomoiu, Gheorghe Mihăescu (redactor șef), N. Motoc (redactor șef adjunct), Victor Oncescu, Florica Postolache, Cornel Regman, Vladimir Robu, Petre Tomoroagă. Profilul este cel obișnuit pentru publicațiile regionale lunare. Un număr de pagini este consacrat actualităților politico-sociale și economice, ilustrate prin articole, reportaje, eseuri, anchete. Alte pagini consemnează fenomenele culturale cele mai variate din regiune și din întreaga țară. Un important accent se pune pe descrierea istorică și arheologică a Dobrogei; apar de asemenea articole sau numere Ovidiu. Spațiul acordat literaturii este destul de important. Cele mai valoroase colaborări aparțin criticii. Cornel Regman ține la început cronica literară, secondat de Alexandru Protopopescu. Cei doi dialoghează într-o vreme, asupra celor mai interesante fenomene literare. Între 1971—1974, cronicari literari care consemnează parțial fenomenul literar sînt: N. Motoc, Mirela Roznoveanu, H. Cândroveanu, Alex. Ștefănescu, Octavian Georgescu. La rubrica *Spectrum* apar recenzii scurte despre poezie. Excelente articole despre circumstanțele creației literare publică Mihai Gafița. Revista nu a reușit să descopere cadre regionale care să se impună, cei mai mulți dintre colaboratori fiind aclimatizați. Proza este semnată de G. Mihăescu, C. Novac, M. Porumbescu, Eugen Lumezianu, G. Ciucură, Ana Barbu, M. Păruș. Poezia este reprezentată mai slab: Traian Coșovei, Al. Protopopescu, D. Mureșan, Octavian Georgescu, Gr. Sălceanu etc. O foarte ascuțită rubrică de note și polemici este *Trident*. *Toate pînzele sus* consacră debutanți. Merită a fi amintită *Poșta redacției*, ținută o vreme de Romulus Vulpescu și Ioanichie Olteanu. Reportaje cu calități lite-

rare semnează Traian Coșovei și Nicolae Jariște. Penultima pagină este consacrată umorului. Cu nr. 5/1972 revista apare bilunar; redactor șef e C. Novac. Un nou redactor șef e de la nr. 3/1973 Ion Bădică. Cu nr. 1/1974 „T." redevine lunară, și e editată de ziarul „Dobrogea Nouă". Ultimul număr lunar e 4/1974, după care apare trimestrial.

TOMOZEI, Gheorghe, 29. 4. 1936, București. Urmează Liceul „Nicolae Bălcescu" din Tîrgoviște, apoi absolvă Școala de literatură „Mihai Eminescu". Activitate redacțională la „Gazeta literară" și „Luceafărul". Debutul în „Tînărul scriitor" (1953). Fără a fi act de mimetism sau pastișă, poezia sa din primele volume își găsește originalitatea în multiple asimilări care convin unei structuri individuale, dar care constituie și atmosfera poetică generală a unei epoci: *Pasărea albastră* (1957), *Steaua polară* (1960), *Lacul codrilor albastru* (1961), *Vîrsta sărutului* (1963), *Noapte de echinox* (1964), *Fîntîna culorilor* (1964), *Poezii* (1966), *Dacă treci rîul Selenei* (1967), *46 de poeme de dragoste* (1968). *Altair* (1968) este deja un volum retrospectiv: poetul apare drept un fantezist moderat, impresionist și fără aplicație pentru explorarea profunzimilor, dar destul de dotat muzical pentru a ilustra excelent modul romanțios de existență a sentimentelor, îndeosebi erotice. Autobiografia își găsește locul cuvenit, ca și părerile versificate asupra unor probleme generale, sau ocaziile lirice curente. Idilizarea feerică a realității se face cu aceleași procedee cu care-și execută visurile planetare stilizate. Sînt cultivate cu mici licențe sau revolte metrice specii clasice: oda, imnul, madrigalul, poemul într-un vers ș.a. Ingeniul și agilitatea profesională, nonșalanța ironică și bunătatea sufletească se perpetuează în volumele următoare: *Suav anapoda* (1969), *Poezii de dragoste* (1970), *Misterul clepsidrei* (1971), *Atlantis* (1971), *Tanit* (1972), *La lumina zăpezii* (1974) *Gloria ierbii* (1975) și în selecția *Mașinării romantice* (1973). O noutate este *Negru Vodă* (1974) unde anecdotica istorică — legendă și document — e pretextul unei ilustrări a balcanismului ca pitoresc, arhaic, ușor umoristic în seriozitatea lui neguros-naivă. În același sens, *Cronica lui Stavrinos* (1975) e o adaptare în versuri a cunoscutului text despre Mihai Viteazul. A tipărit volume de proză și publicistică: *Filigran* (1958), *Muzeul ploii* (1973). O evocare a orașului *Tîrgoviște* (1970). O culegere de mărturii și amintiri despre Labiș, căruia îi susține amintirea printr-o permanentă activitate în presă: *Moartea unui poet* (1972). Pentru copii: *Miradoniz, Copilăria și tinerețea lui Eminescu,* (1970), *Toamnă cu iepuri* (1970), *Carul cu mere* (1974). O antologie: *O sută de ani de sonet românesc* (1973).

A.O.: *Țara lui Făt-Frumos,* 1976; *Istoria unei amfore,* v., 1976.

Scanned with OKEN Scanner

TOMPA István, 9.2.1924, Târlungeni — Brașov. Scriitor de naționalitate maghiară. Liceul la Cluj (1942), Facultatea de științe economice a Universității „Bolyai" (1949). Activist U.T.C. la Cluj (din 1944), apoi activist P.C.R. la Cluj și București (1946-1952). Director general în Ministerul de Finanțe (1952—1956); secretar al Comitetului regional al P.C.R., Cluj (1956—1961); directorul Fabricii „Libertatea" din Cluj (1961); șeful serviciului planificare al Consiliului Popular regional Cluj (1962—1965); vicepreședinte al Consiliului Popular regional (apoi județean) Cluj (1965-1975); din 1975 este directorul Direcției comerciale județene Cluj. Este autorul unor romane și nuvele inspirate din realitățile socialismului, redactate simplu, în cadrele realismului tradițional: *Două întîlniri* (1949), *Primul pas* (1950), *Celălalt front* (1959), *Un om uitat* (1962), *Ceață și soare* (1965), *Pîinea noastră cea de toate zilele* (1967, titlul unei sel. în rom., 1974), *Familia Demeter* (1973).

TOMPA László, 4. 12. 1883, Betești—Harghita — 13. 5.1964, Odorhei. Poet de naționalitate maghiară. Liceul început la Sighișoara și terminat la Sibiu. Studii de drept la Cluj, doctoratul în 1907. Funcționar și gazetar în orașul unde va rămîne pînă la stingerea din viață. Debutul cu poezie în revista „Pásztortűz" din Cluj (1918). Plachetele *Între munții Ardealului* (1921), *Vînt de noapte* (1923), *Nu te teme!* (1929, 1934, 1936), *Unde ești, omule?* (1940), *Versuri alese* (1944) sînt ale unuia din cei mai importanți poeți secui — un solitar romantic sau simbolist, pentru care claustrarea e un mijloc de reculegere și meditație morală. Natura și muncile cîmpului devin ocazii pentru exprimarea bucolică; gravitatea sentimentelor se convertește uneori în pesimism. După război, își va materializa adeziunea la orînduirea socialistă prin poeziile patetice și optimiste din *Versuri mai vechi și mai noi* (1955), *Cele mai frumoase poezii* (1962), *Versuri* (1963). O selecție în limba română: *Lampa lui Diogene* (1975).

TOMUȘ, Mircea, 9. 1. 1934, Mociu — Cluj. Liceul clasic din Cluj absolvit în 1951; licența la Facultatea de filologie din același oraș. Redactor la „Steaua" (1955—1970), lector la Editura Dacia, redactor șef al revistei „Transilvania". Debutul în „Steaua" (1955). *Gheorghe Șincai* (1966) reconstituie etapele vieții, cu referiri numeroase la operă. *15 poeți* (1968), *Carnet critic* (1969), *Răsfrîngeri* (1973), *Istorie literară și poezie* (1974) sînt colecții de articole și eseuri despre literatura română clasică, modernă, contemporană, caracterizate prin trimiteri sistematice la reflecțiile autorizate ale altora — clasici, moderni sau contemporani. Criticul abordează valori consacrate, autori apți pentru critica circumspectă de tip universitar, folosită pentru construcția unor portrete complete, prin degajări de struc-

Scanned with OKEN Scanner

turi literare, motive și teme, analizînd mecanismul de funcționare a unei opere. Prefețe, ediții; a tradus din P. Francastel.

TONEGARU, Constant, 26. 2. 1919, Galați — 10.2.1952, București. Fiul unui ofițer de marină cu o existență aventuroasă și cu veleități literare. Din cauza dificultăților materiale nu-și poate termina liceul. La 20 de ani este lucrător de linii la Direcția generală a P.T.T., apoi dactilograf zilier la Ministerul Culturii și vînzător de fructe la Constanța. Pînă la sfîrșitul vieții duce o existență boemă. Între 1946—48 audiază cursurile lui George Călinescu de la Facultatea de litere și asistă la lecțiile lui Camil Petrescu de la „Universul". Debutează în ziarul „Expresul" din Brăila (1942); colaborări la „Bacăul", „Preocupări literare", „Kalende". Poetul, înconjurat de un oarecare mister prin dispariția prematură, publică în timpul vieții un singur volum: *Plantații* (1945). În 1969, Barbu Cioculescu editează *Steaua Venerii*, cuprinzînd manuscrisul cu acest titlu, volumul de debut și un număr de inedite disparate. Considerat drept unul din cei mai dotați poeți din al doilea val al avangardei, C.T. cultivă exotismul, are nostalgia ținuturilor tropicale evocate și invocate în exclusivitate prin posibilitățile fanteziei. Refractar la o stare socială conformistă, el construiește utopii pe care le plasează într-un trecut imaginar, dar își ia de obicei măsura de precauție a autoironiei. Persiflant și burlesc atunci cînd privește în jurul său, poetul cîntă iubirea în registrul patetismului bombastic, a cărui absolutizare depășește primejdia verosimilității, devenind autentică valoare poetică. Nu rareori, în spatele bufoneriei se ascund triste organice, iar din unele poeme iradiază sentimentul morții. Gîndirii poetice fanteziste îi corespund imagini și tipuri de versificație adecvate. Deplasarea dezinvoltă peste spații și timpuri, metamorfozele cele mai diferite îl conduc la alegeri onomastice și toponimice cu sonorități rarisime. Imaginile sînt implicit comice sau cel puțin pitorești prin specularea interferențelor de serii de obiecte, situații sau timpuri neacomodabile. Versul alb, rupturile de ritm, prozaizarea discursului poetic, expresia familiară, altercația, autoadresarea sînt alte caracteristici ale unei poezii aflate încă la începutul unei evoluții care s-ar fi putut desfășura în direcții imprevizibile.

TOPOLOG, Ion, 27.12.1933, Berislăvești — Vîlcea. Studii filologice terminate în 1956; profesor la Rupea pînă în 1960, secretar literar al Teatrului muzical din Brașov, din 1962 profesor în același oraș. Debutul în „Făclia" din Cluj (1953). *Denisa* (1970) e romanul conflictului dintre datorie și pasiune, ilustrat prin iubirea unui savant tînăr pentru o studentă, moralitatea fiind păstrată de ambele părți; *Torna, torna, fratre* (1971) reconstituie ultimele episoade ale

Scanned with OKEN Scanner

luptelor dintre daci și romani. Alte povestiri fără valoare în volumul *O parte din continent* (1968); un alt roman neinteresant e *Pașii* (1973).

TORYNOPOL, Victor (Victor Cornel Florescu), 24.12.1922, Lugoj. În 1942 absolvă Școala normală din Caransebeș, în 1947 Școala superioară de cooperație din București și în 1950 Facultatea de litere și filozofie; a fost asistent la Catedrele de pedagogie și de socialism științific (de la Institutul de studii economice) între 1947—1955. Din 1950 secretar, apoi consilier în probleme de presă la Ministerul Afacerilor Externe; secretar de ambasadă în R.P.D. Coreeană și Confederația Helvetică (1953—1959), consilier diplomatic în Franța (1961—1963), ambasador în Argentina (1968—1973), Chile și Uruguay. Debutul cu poezie în „Vremea" (1942). Lirica sa e legată la început de activitatea mediilor avangardist-protestatare. În volumele *Cartea cu sînge, pîine și cocs* (1945), *Viscolul și armonia* (1967) și *Zbor prin subcuvinte* (1975), poezia sa impune printr-o asprime anticalofilă, funcționînd mai mult lexical decît sentimental; imaginile au ceva din gravura socială expresionistă. *Franța în cele patru anotimpuri* (1967) e o carte de impresii, scrisă de unul din cei care au avut prilejul să se familiarizeze pe deplin cu o psihologie națională și cu un peisaj cultural.

TÓTH István, 25. 10. 1923, Guberdiu — Bihor. Poet de naționalitate maghiară. Liceul „Emanoil Gojdu" din Oradea, terminat în 1944; licența în litere la Cluj (1948). Profesor și director al Liceului clasic din Oradea (1948—1963), profesor la Institutul pedagogic din Tg. Mureș. Debutul în „Igaz Szó" (1950). *Ode și elegii* (1957), *Spicele se apleacă* (1961), *Printre amintiri anonime* (1964), *La cumpăna apelor* (1967), *Pe unde am trecut* (1968), *Statuia sfărîmată* (1971), *Cristale de gheață* (1973) definesc o poezie aflată sub semnul elegiacului; reflecția filozofică se sprijină, ca și imagistica, deopotrivă pe mitologic, folcloric și lecturile clasice profunde. Discursul liric e simplu, muzical, uneori abstract. A tradus în maghiară poezie românească, neolatină și franceză.

TÓTH Mária, 6.4.1933, Arad. Scriitoare de naționalitate maghiară. Studii liceale în 1951; activitate redacțională la ziare maghiare din București. Debutul în „Igaz Szó" (1957). Proză evoluînd de la descrierea exterioară a omului comun către psihologism: *Dincolo de prag* (1964), *Scrisoare din adîncuri* (1965), *Nisipuri mișcătoare* (1968), *Pădurea fermecată* (1969), *Rol* (1972), *Fereastră la soare* (1973), *Douăzeci de ani de dragoste* (1976), *Campionul. Oglinda Ioanei* (1976).

TRANCĂ, Dumitru, 4. 4. 1927, Craiova. Studii secundare terminate în 1946, la Colegiul Național din orașul natal. Secția italiană a Facultății de litere din București; redactor la Editura Poli-

Scanned with OKEN Scanner

tică din 1950; director științific al Bibliotecii Centrale de Stat, director al Editurii pentru literatură universală, director general al Centralei cărții (1962—1969) și al Editurii enciclopedice; din 1971 funcționar în Ministerul Afacerilor Externe. Debutează cu poezie în revista liceului (1946). Poezii de meditație și de notație, sentimente generoase în placheta *Arcade* (1968); intelectualism elegiac, erotism reprimat pînă la expiere în caligrafie în *Invocația soarelui* (1971) și *Fereastra care tace* (1974). Proză turistică sau cu valoare de exercițiu: *Escale* (1974), *Simfonie helvetică* (1975), *Hronicu leatului 7481* (1975). Lucrări de psihosociologie a culturii de masă. Un *Eseu asupra culturii* (1969) schițează principalele aspecte ale raportului dintre cultură și civilizație sau formarea personalității umane. A dat în colaborare cu Ion Marinescu *Aperçu sur le livre en Roumaine* (1968). Traduceri din V. I. Lenin, Croce, S. Espriu, R. Solana, F. Cialente, M. Twain, J. -P. Sartre.

TRANDAFIR, Ion, 23. 12. 1924, Bordușani — Ialomița. Liceul terminat la Galați, în 1944; trei ani de studii juridice la Iași; tehnolog la un combinat textil din Galați (1948—1958), metodist cultural (1958—1968). Debutul cu versuri în placheta colectivă *Sub soarele lui August* (1959). *Anotimp tăcînd* (1969), *Sanctuar* (1971), *Acord la Dunăre* (1972) se încadrează în poezia epigonică atrasă de arhaisme și neaoșisme, cu efecte patriotice. A dat texte și montaje pentru brigăzi artistice.

„TRIBUNA“, săptămînal de cultură care apare la Cluj. Primul număr la 10. 2. 1957. Un *Cuvînt înainte* conturează liniile foarte generale de funcționare a revistei, în contextul transilvan și național: „Îndreptîndu-și atenția în primul rînd spre fenomenul cultural, „Tribuna“ își propune să continue tradiția militantă a presei românești din Transilvania. Ea nu se va mărgini la rolul de cronicar; în lupta dintre nou și vechi ea va lua atitudine, contribuind la dezvoltarea unei arte și literaturi realist-socialiste, a unei științe puse în slujba adevărului și progresului... Apărînd în Transilvania, va fi legată de viața acestei regiuni, dar se va feri să devină o revistă de provincie...“ *La apariția „Tribunei“* de I. Agârbiceanu e un istoric al publicațiilor precedente cu titlu similar sau identic: *Tribuna* din Sibiu, *Tribuna poporului*, ziarul *Tribuna* din Arad, *Tribuna Ardealului*. Revista apare în 12 pagini. Primul redactor șef e Ioanichie Olteanu; cu nr. 40/1957 locul său e preluat de Dumitru Mircea, pînă în 1969. Colegiul de redacție inițial e format din: Ion Agârbiceanu, Valeriu Bologa, Ioan Ceterchi, Victor Cheresteșiu, Aurel Ciupe, Dumitru Isac, I.D. Mușat, Iosif Pervain, Sigismund Toduță, Mircea Zaciu; secretar responsabil de redacție e Nicolae

Scanned with OKEN Scanner

Mărgeanu. În 1964 revista apare fără casetă redacțională. Alți membri ulteriori ai colegiului sînt Ion Lungu și Ion Oarcăsu. „T." a reușit să concentreze forțe literare de prestigiu. Critica a fost sprijinită de la început de I. Breazu, E. Sperantia, M. Zaciu, H. Jacquier, E. Todoran, I. Oarcăsu, Al. Căprariu, D. Isac, I. Manițiu, M. Braga, D. Cesereanu. Printre colaboratorii revistei se numără Lidia Bote, Ion Barbu (1958), I. Vitner (1961), Ov. S. Crohmălniceanu, M. Drăgan. Prin cronici, recenzii și articole tematice a reușit să comenteze fenomenul literar operativ și judicios, chiar dacă nu totdeauna cu strălucire. Un sector notabil a fost cel ideologic și filozofic și în special *Cronica ideilor* prin D. Ghișe, Radu Enescu, I. Pollak, O. Fodor. S-au publicat multe documente de istorie și de istorie literară. Eseuri teatrale au scris Radu Stanca, M. Mancaș, N. Barbu, I. Olteanu; muzicale George Sbîrcea. Studii istorice au fost semnate de Constantin Daicoviciu. Literatura propriu-zisă e bogat reprezentată: I. Agârbiceanu, G. Călinescu, V. Voiculescu. Apoi: Vasile Rebreanu, N. Mărgeanu, Aug. Buzura, Gr. Beuran, Dumitru Mircea, Leonida Neamțu, T. Bușecan, V. Raus, D. R. Popescu cu proză, Ion Brad, E. Giurgiuca, Al. Andrițoiu, Aurel Rău, A.E. Baconsky, Al. Căprariu, Emil Bunea, Negoiță Irimie, I. Rahoveanu, M. Scorobete, Ioan Alexandru, Ana Blandiana, Gh. Pituț, Matei Gavril în poezie. Publică literatură dramatică T. Bușecan, Sütő Andras, D.R. Popescu, M. Zaciu, V. Rebreanu ș.a. Reporterii obișnuiți sînt Romulus Rusan, Virgil Birou, Gavril Scridon, Dragoș Vicol, A. Ghijițki, de asemenea poeți, prozatori, redactori sau colaboratori ai revistei. Se publică traduceri, în special de poezie, la rubrica *Antologie lirică*. Cu nr. 52/1965, revista trece la un format mare, în 8 pagini. Se polemizează prin note și articole, dar cronica literară de I. Oarcăsu și I. Lungu rămîne conformistă. Din decembrie 1969 noul redactor șef este D.R. Popescu. Revista revine la vechiul format. Adjuncți sînt Ion Vlad și Victor Felea, care semnează și cronica literară; secretari de redacție fiind A. Buzura și I. Manițiu (din 1971 înlocuit de C. Cubleșan). Grupul stabil al colaboratorilor cuprinde pe Mircea Zaciu, Mircea Braga, Mircea Popa, I. Lungu, I. Oarcăsu, Liviu Petrescu, Negoiță Irimie, N. Prelipceanu, Vasile Sălăjan, Dan Rebreanu, Ion Marcoș, Mircea Muthu, Ion Cocora, Radu Mareș, V. Tașcu, M.C. Runcanu, Ion Pop, Adrian Popescu, unii fiind și redactori. Din 1973 revista are un colegiu redacțional lărgit cu Al. Căprariu, Lászlóffy Aladár, A. Marino, Létay Lajos, M. Zaciu, O. Fodor. După nr. 14/1974 numărul de pagini variază: 8—10—12. Ultima pagină e consacrată fenomenului literar și cultural străin: traduceri, prezentări, corespondențe. A.E. Ba-

Scanned with OKEN Scanner

consky publică îndeosebi aici. Revista are în această etapă numeroase inițiative. I. Oarcăsu ia interviuri unor scriitori români și maghiari: *Confesiuni de atelier*. Adrian Păunescu ține poșta redacției și publică interviuri la rubrica *Sub semnul întrebării* (1972). În același an o discuție prelungită sub titlul: *Argument pentru o istorie a literaturii române contemporane*. În 1973, ține rubrica *Bivuac* Mircea Zaciu, iar Ion Vlad pe cea de *Lecturi constructive*, unde analizează literatura română actuală. În același an, o anchetă despre necesitatea polemicii și alta despre condiția scriitorului din provincie. În 1974/1975 o anchetă-serial: *Condiția literaturii române în școală*, și o rubrică în care tinerii critici comentează creațiile tinerilor scriitori. O tradiție a revistei în această etapă devin mesele rotunde consacrate cărților scriitorilor ardeleni, unele fiind evenimente literare, altele transformate astfel în evenimente. Se consemnează ceea ce e interesant în alte reviste. Apar numere tematice. O caracteristică de bază a noii etape este dată de promovarea unui nou val de tineri remarcabili în toate domeniile.

TRICOLICI, Chiril, 28. 9. 1924, Hîncești — Lăpușna. Liceul „Alexandru Donici" din Chișinău, terminat în 1944; studii juridice la București, licența în 1958; activist de partid în Dolj (1945—1946), șef de secție la ziarul „Steagul roșu" (1952—1971), funcționar la Automobil Clubul Român. A realizat romane în genul aventurilor și ficțiunilor de detecție, în ambiențe autohtone sau cosmopolite: *Oameni fără identitate* (1961), *Nebunul din Brent* (1963), *Bănuiala* (1973), *Marele premiu* (1974), *Un dolar, doi dolari* (1974), *Valetul de treflă* (1974), *Ultima variantă* (1975), *Rolls-Royce* (1976).

TUDOR, Eugenia (Eugenia Anton), 22. 9. 1930, Brăila. Liceul teoretic la Brăila, terminat în 1949; licența în filologie la București (1953). A fost stilizatoare la Editura P.M.R. (1951—1952) și din 1953 redactor la „Viața Românească" unde și debutează în același an. *Pretexte critice* (1973) e o culegere de articole despre literatura contemporană bazată pe truisme, clișee de expresie și confuzii terminologice. În romanul *Caruselul* (1974) o tînără absolventă de liceu se pregătește pentru a deveni studentă: pretext pentru mutații sufletești, pictură caracterologică familială și fixare a unor variante ale eternei contradicții fertile între generații.

TUDOR, Ion, 20. 8. 1934, București. Studii secundare între 1945—1952; tehnician în poligrafie (1952—1953), profesor la Școala „D. Marinescu" (1953—1954), tehnoredactor la E.S.P.L.A. (1957—1969), Editura Eminescu. Debutul în „Ateneu" (1966). În *Seara întîlnirilor* (1968), *Tîrziu cu umbre* (1971) și *Efigii în pridvor* (1973) poezia cu o imagistică moderată exprimă sentimente și stări cotidiene.

Scanned with OKEN Scanner

TUDOR, Octavian, 12.12.1939, Brăila. Liceul militar la Iași (1953—1956), Școala tehnică pentru ofițeri de aviație (1956—1958), Școala tehnică de arhitectură (1959—1962); studii filologice terminate în 1969. Redactor la „Viața studențească" și „Flacăra". Debutul în „Luceafărul" (1962). Subiecte interesante sub raport problematic nu sînt dezvoltate finalmente cu toate consecințele, un conformism sceptic e dinamizat și mascat prin ironie în prezentarea unor realități cotidiene fără sens: *Povestiri diferite* (1968), *Noiembrie viteză* (1975).

TUDO -MIU, Alexandru, 25. 2. 190 , Brazi—26. 7. 1961, Cîmpina. Familie de țărani. Liceul la Ploiești; învățător sătesc, laborant de rafinărie petrolieră, funcționar; între 1945—1961 director al Școlii electrotehnice din Cîmpina. Activitate gazetărească locală; a participat la primele experiențe publicistice ale lui Geo Bogza. Debutează cu poeme în „Ploieștii literari" (1921). În *Epode* (1932) poetul e ușor eliptic, în *Standard. Poeme de petrol și energie* (1934) e futurist moderat, în *Întîlnire cu pasărea Phoenix* (1947) e sociabil pur și simplu, căutînd epicureu și retoric, dezordonat și rareori oniric comunicarea colectivă și mai ales erotică. Ultimul volum dă și titlul retrospectivei din 1973, în care mai sînt incluse caligrame și versuri din reviste (1928—1956). A lăsat manuscrise, aparținînd ultimei perioade din viață.

TUDORAN, Dorin, 30. 6. 1945, Timișoara. Licența în filologie română la București (1968). Redactor la „Flacăra", apoi la „Luceafărul", unde recenzează cărți de poezie. Poetul e elegiac, făcut, impresionînd prin versuri albe și ample, dar fără prestanță: *Mic tratat de glorie* (1973), *Cîntec de trecut Akheronul* (1975).

TUDORAN, Radu, 8.3. 1910, Blejoi — Prahova. Fratele lui Geo Bogza. Liceul militar la Mînăstirea Dealului. A fost ofițer de aviație. Debutează ca ziarist în „Lumea românească" și ca prozator în revista „Azi" (1933). Volumul de nuvele *Orașul cu fete sărace* (1940), anticipînd teme și chiar subiecte ale romanelor *Un port la răsărit* (1941) și *Anotimpuri* (1943, ed. n.v. 1972), se bazează pe istorii de dragoste de o mare puritate, epuizate tragic într-un cadru izolat, de factură romantică, distruse de împrejurări sociale vitrege sau de absurdități care țin de fatalitate și hazard. În cel de al doilea roman se face vădită și experiența aeronautică a autorului. În *Flăcări* (1945) reia tema consecințelor dezvoltării exploatărilor petroliere de pe Valea Prahovei; ca și Cezar Petrescu surprinde conflictul dintre o umanitate patriarhală inadaptabilă și formele violente de existență impuse de industrializarea capitalistă modernă. În *Întoarcerea fiului risipitor* (1947, ed. n.v. 1970) o Eva e fascinată de „fiul risipitor", un aventurier care dispare misterios și apare la fel de misterios ca să

Scanned with OKEN Scanner

distrugă încercările de stabilizare socială provizorie ale victimei sale, pentru a dispare definitiv într-un bombardament. În concepția autorului, personajul masculin e contestatarul haotic și violent, care încearcă să rupă cu lumea ce moare odată cu ultimul război; pentru Eva, ca femeie condamnată, el este un fel de Luceafăr pe care-l căuta fără să-l poată reține. *Toate pînzele sus!* (1954) e unul dintre cele mai importante romane de aventuri ale literaturii române. Motivul central este acela al grupului divers prin indivizi, dar trăind ca un organism perfect pe schema unei odisei: sute de personaje, de biografii senzaționale, orientul și occidentul, geografia interlopă și lumea afacerilor, fenomenele meteorologice și existența navală vor împlini această carte, care este în același timp și o enciclopedie de obiceiuri, moravuri, de navigație etc. Un alt roman pentru tineret este *Ultima poveste* (1956), cronică a copilăriei din anii retragerii armatelor hitleriste, surprinsă mai ales prin pitorescul cotidian al vîrstei care caută pretudindeni miraculosul și misterul. Romanul mizează pe situații ușoare, uneori căpătînd prin unele pasaje aspectul de operă de popularizare a unor probleme de fizică sau științe naturale. În *Dunărea revărsată* (1961) acțiunea se desfășoară pe un șantier naval dunărean, construit pe un teren friabil, amenințat de apele fluviului. Personajele, numeroase, ilustrează evoluția progresivă generală de la indiferență și îndoială, la optimismul și solidaritatea caracteristică colectivității sociale din marile unități productive. *Al treilea pol al pămîntului* (1971) e un roman fantastic cu toată recuzita tradițională, ostentativă prin lungimea cărții. Erotism, aventuri, exotism, într-o rețetă epică de acum comercializată prin succes în *Maria și marea* (1973) și *Acea fată frumoasă* (1975). Trăsăturile generale ale prozei sale rămîn: capacitatea de a selecta plasticul și culoarea, gustul pentru detaliul pitoresc, exotic și senzațional, puritatea romantică a episoadelor erotice nu rareori terminate nefast, dezgustul față de urîtul și bestialitatea din lume. *O lume întreagă* (1964) este un itinerar de popularizare a unor momente și personalități ale istoriei și literaturii universale, prezentate prin intermediul unei subțiri convenții: elevul Ionică parcurge lumea în urma consumării unui elixir. Proză de călătorie în *Al 82-lea* (1966) și *Oglinda retrovizoare* (1970). Pentru copii: *Ferma „Coțofana veselă"* (1946), *Asediul* (1970).

TULBURE, Victor, 28.3. 1925, Căușani — Tighina. Liceul început la Salonta și terminat la București; a fost manipulant și funcționar la Oficiul livrării petrolului (1945—1947), redactor la „Flacăra" (1948—1949), „Scînteia" (1949), președinte al cenaclului „Neculuță" (1949—1950), redactor la E.S.P.L.A. (1952—1953), redactor șef adjunct la

„Viața Românească" din 1958, apoi redactor șef de reviste pentru copii. A urmat Facultatea de istorie. Debutează în presa pentru copii (1936) și reapare în „Revista literară" (1946). De la *Vioara roșie* (1948) se face prezent un cîntăreț pasionat al edificării socialismului; militant al epocii eroice, consecvent cu sine, echilibrat și robust, refuzînd echivocul și incertitudinea, discontinuitățile pasiunii și entuziasmului, autentic și patetic, poetul consemnează liric evenimente de pe întreg cuprinsul țării, căutînd să definească o stare sufletească comunistă, întinsă între spiritul de sacrificiu și acel sentiment specific denumit „omenie". Volumele *Balada tovarășului căzut împărțind „Scînteia" în ilegalitate* (1949), *Holde* (1949), *Vișinul lui Vania* (1950), *Versuri* (1952), *Lauda patriei* (1955), *Vară fierbinte* (1956), *Cornul pădurarului* (1957), *Eu nu cînt că știu să cînt* (1959), *Aur* (1963), *Soarele patriei* (1966), *Vatra fericirii* (1964), *Stejarul românesc* (1968), *Purpură, aur, azur* (1971), *Dragoste supremă* (1972), *În lume nu-s mai multe Românii* (1976) ilustrează acest drum liric fără sinuozități, reabilitînd funcția și demnitatea tradițională a poetului cetățean. Prozodia este consecvent tradițională, armonizată cu structura afectivă, favorizînd imnul și oda. Selecții mai importante sînt *Poet și ostaș* (1960) și *Vioara roșie* (1969). Pentru copii: *Toamna pe sub nuci* (1962), *Cartea Ralucăi* (1965), *A doua carte a Ralucăi* (1967), *A treia carte a Ralucăi* (1967), *Dicționar cu poezii pentru cei mai buni copii* (1970), *Basme pentru toată săptămîna* (1974), *Zeciada* (1974). A tradus din Șevcenko, Pușkin, Gribaciov, Blok, Kuceak, Botev, Vapțarov, Bagreana, Slavejkov, Lenau.

TUNARU, Mihai, 14. 9. 1931, Bușteni. A publicat mai întîi reportaj în colecțiile de popularizare și informație „Patria noastră" și „În jurul lumii": *Poarta spre 1 000 de coline* (1963) și *Corturi în Pamir* (1965, în colaborare). *Singur contra mea* (1967) e o carte bazată pe confesiune și eseistică, tratînd variate probleme ale existenței moderne și mondene, de la cele artistice și științifice la cele sportive. Senzație de autenticitate, generată și de preocuparea pentru degajarea unui exotism autohton. Pretextul: un Filip Halunga, inginer, se plictisește în cele cîteva zile de cantonament ale unui lot național de ambarcațiuni cu motor. În *Stații în cîmpiile dezordinii* (1970), roman consumat în răstimpul a două zile, un tren special de soldați și ofițeri plecat să ajute la stăvilirea unei epidemii de tifos, trăiește un război de uzură psihologică, în funcție de o femeie necunoscută. Tensiunile relațiilor umane, obținute prin nedeterminarea caracterelor, sînt uneori anulate de notațiile subsidiare.

TUPAN, Marius, 18.4. 1945, Tîmna — Mehedinți. Fiul unui ce-

Scanned with OKEN Scanner

ferist. O școală profesională de trei ani; sudor la șantierul naval Drobeta-Turnu Severin, termină liceul seral, este tehnician, activist cultural și bibliotecar la șantierul hidrocentralei de la Porțile de fier: licență în filologie la București (1972); redactor la „Cărți noi" pînă în 1974, cînd trece metodist la Biblioteca Centrală de Stat. Poezie și articole în ziare locale; prima povestire în „Luceafărul" (1969). *Mezareea* (1974) conține textele unui stilist, capabil să realizeze o atmosferă magică, să mitologizeze realitatea și să fenomenalizeze subtil mituri și eresuri ale regiunii natale, redactarea oscilînd între răceala behavioristă care evidențiază poezia realului și poetizarea lumii prin cuvinte.

TURTUREANU, Nicolae, 25. 11. 1941, Iacobeni — Botoșani. Studii medii terminate la Cîmpulung (1961), licența în filologie la Iași (1966); redactor la studioul Radio din Iași pînă în 1971, apoi la „Cronica". Debutul cu versuri în „Secera și ciocanul" din Pitești (1960). Convențiile poeziei sînt folosite pentru a spune cîte ceva despre orice, dar fără fior existențial: *Punctul de sprijin* (1971), *Nocturne* (1975).

TUTUNGIU, Paul, 6.5. 1941, Cernavodă. Fiul unui ofițer. În 1959 termină liceul la Călărași; următorii doi ani e miner în bazinul Petroșani; Facultatea de limba și literatura română între 1961—1966; redactor la „Steagul roșu" (1966—1969), „Dîmbovița" din Tîrgoviște (1969—1971), corespondent de presă la Piatra Neamț (1971—1974), apoi redactor la revista „Teatrul". Debutează în 1959 cu poezie, prezentată de Mihu Dragomir în „Luceafărul". Poemele din *Imperiul neodihnei* (1970) și *Ordinea peșterii* (1971) sînt ale unui vizionar grandios, realizînd gigantismul unui peisaj autohton prin reducția hieratică a universului obiectual și concreteța gesturilor poetice înțelese ca acte fizice: lacrima, plînsul, sîngele, fecioarele, ochii, paloarea, caii, zăpezile și peșterile sînt materiile pentru imaginile și trăirile unei ontologii orfice, ale unei agitații luminoase în tablouri vaste. *Colindele din țara lui Orfeu* (1974) cuprinde, în ritmuri și rime populare, doine și cîntece, poeme în proză și balade-eseuri, imaginea unei sacralități voevodale și a unui autohtonism cu o mitologie susținută pe coordonate latine și prelatine.

Scanned with OKEN Scanner

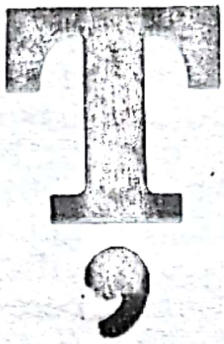

ȚAȚOMIR, Nicolae, 2.2. 1914, Hîrlău. Familie de intelectuali. Liceul și Facultatea de drept la Iași. Practică avocatura, urcînd cu timpul treptele carierei universitare: șef al Catedrei de teoria statului și dreptului și decan al facultății pe care a absolvit-o. O vreme a fost și redactor șef al revistei lunare „Iașul literar". Debutează în revista „Bloc" (1933) din orașul natal. *Lebede negre* (1936) și *Eternul spirit* (1940) înfățișează un eminescian întîrziat, care și-a asimilat estetica simbolistă, trăind în mijlocul unui decor provincial și crepuscular, filozofînd în jurul morții, pe care o vrea insolită, și al ideilor filozofice celor mai generale. *Satire* (1955) vizează mai ales formele nocive de manifestare ale vechiului în existența socialistă. *Răscoala* (1957) evocă anul 1907, *Un om pe promontoriu* (1961), *Tainicul arhipelag* (1964), *Carmen terestre* (1968), *Melos* (1970), *Cartea mea de lut* (1971), *Elipse orfice* (1976) marchează orientarea către speciile clasice: disciplina severă este specifică dealtfel predispozițiilor parnasiene de început, dar raționalismul glacial nu înăbușă întru totul bonomia organică și insolitul alegerilor lexicale neologistice. Un volum selectiv: *Poezii și poeme* (1974). Proză în *Manuscrisul de la Marrakech* (1972).

ȚĂRNEA, George, 10.11. 1945, Șirineasa — Vîlcea. Studii liceale la Rîmnicu Vîlcea, Moinești și Băbeni, terminate în 1964. Urmează doi ani Facultatea de filozofie din București, apoi este redactor la gazeta „Orizont" din Rîmnicu Vîlcea. Debutul ziaristic în „Secera și ciocanul" din Pitești (1961). Lirică patriotică și politică, definită prin sinceritate patetică, valorificarea tradițiilor naționale în armonie cu idealurile contemporane, erotism idealizat: *Păsările miresei* (1972),

Testamentele înţeleptului (1973), *Starea de iubire* (1975), *Balade* (1976).

ŢIC, Nicolae, 24.12. 1928, Boz — Hunedoara. Familie de ţărani. Liceul terminat la Deva (1949); urmează cursurile Facultăţii de filologie din Bucureşti (1949—1953). Redactor la „Scînteia tineretului" (1950—1956), din 1961 la secţia de scenarii a Studioului cinematografic Bucureşti. În cadrul unui concurs iniţiat de „Revista elevilor" este distins cu premiul pentru poezie (1949). *A doua moarte a lui Anton Vrabie* (1957) relatează cazul unui ţăran a cărui opoziţie obtuză faţă de procesul de socializare a agriculturii este sortită eşecului. În *Profiluri* (1959), *Ora 6* (1960), *Anii tineri* (1961), cultivă reportajul-portret, mizînd pe valoarea literară a faptului cotidian ales cu grijă; eroii tineri ar ilustra biografia unei generaţii eroice, modeste şi anonime. *Un vals pentru Maricica* (1963) şi *Vîntul de seară* (1962) aduc o lume mai relaxată, volubilă în mişcare şi expresie: tinerii cărţilor date au un entuziasm şi o bucurie de a trăi făcută de autor ostentativă pînă la implicarea propriei ei parodii. *Oraşul cu o mie de blesteme* (1965) evocă primii ani de după război, reconstituirea provinciei pestriţe beneficiind în aceeaşi măsură de sentimentalism şi satiric. În următoarele romane şi nuvele, prozatorul dezvoltă probleme, conflicte şi fapte diverse, familiare jurnalismului, care reflectă direct sau indirect deficienţe ale societăţii contemporane, personajul predilect fiind un naiv, un abulic sau un veleitar minor care eşuează într-o reţea de relaţii negative. *Nu trageţi în caii de lemn!* (1967) prezintă problemele sociale şi morale ale adolescenţei necanalizate spre preocupările vîrstei. *Durerile altora* (1969) e un roman despre crizele şi ratarea unui achizitor de carne, ouă şi brînză, urmărit în exerciţiul domestic şi în demersurile arivistice. Un filolog devenit economist care trăieşte absurdităţile existenţei infernale printr-o căsnicie protectoare, drame comice, dar pe muche de cuţit, întîmplări ale hazardului sumbru şi grotesc în romanul *Drumul spinos al întoarcerii* (1971). Aceeaşi lume în *Viaţă de buzunar* (1972), unde un medic ilegalist, pensionat, cu foste funcţii de răspundere, este tatăl unor copii care trăiesc şi se realizează prin autoritatea socială a tatălui într-un fel de pensiune socială. *Navetiştii* (1974) descrie fără să epuizeze existenţa unuia din cei mai interesanţi indivizi actuali: ţăranul şantierist. Cultivînd o tehnică de relatare simplă, construind personaje firești, implicînd reportajul în situaţii epice revelatoare, prozatorul ratează mari subiecte şi cărţi prin slăbiciunea generalizării sociale şi lipsa preocupării estetice.

A.O.: *Pe scara vagonului*, nuv., 1966; *Cu uşile deschise*, r., 1967; *Scamatorul*, r., 1969; *Camera cu oglinzi*, pov., 1971; *Patima urşilor albi*, r., 1975; *Arşiţa verii şi a sufletului meu*, pov., 1976.

Scanned with OKEN Scanner

ŢION, Al. T. (Traian Ţion), 10. 4.1922, Cluj. Studii universitare la Sibiu (1941—1945); profesor la Cluj (1947—1956). Debutul la „Vremea" (1945). Teme libere în versuri libere: *Restituiri* (1968), *Ierburi şi raze* (1974).

ŢOIU, Constantin, 19.6. 1923, Urziceni. Licenţa la Facultatea de litere şi filozofie din Bucureşti (1946). Redactor la Editura P.M.R. (1948—1949), secretar la Asociaţia editorilor (1949—1950), redactor la Editura de Stat (1950—1952), E.S.P.L.A. (1952—1956), „Secolul 20" (1960—1961), „Gazeta literară", „România literară", „Luceafărul", Televiziune (1965—1970). Debutul în „Gazeta literară" (1958). *Moartea în pădure* (1965) este un roman cvasipoliţist, plasat imediat după război, în jurul confruntărilor morale şi armate dintre muncitorii forestieri, conduşi de comunişti, şi rămăşiţele fasciste constituite în bande. *Duminica muţilor* (1968) indică preocupări tematice, atmosferă şi motive comune unor Fănuş Neagu şi Ştefan Bănulescu. Unele dintre nuvelele volumului reuşesc să surprindă atmosfera dezolantă a localităţilor turistice marine sau montane, constituindu-se ca ipostaze ale literaturii negre a vilegiaturismului. Exotismul se combină cu capacitatea de a crea stări psihologice inefabile şi tensiune epică din nimic, prin fixarea existenţei în segmente, ca mişcare pură, ca agitaţie fără scop şi fără sens, nu lipsită de o anumită poezie a ratării masculine, pretutindeni evidentă. Romanul *Galeria cu viţă sălbatică* (1976) este una dintre cele mai importante dezbateri şi meditaţii asupra desfăşurării procesului de edificare a societăţii socialiste în deceniul şase. Chiril Merişor, intelectual tînăr, optimist, sincer şi lucid, este plasat într-un univers al antitezelor morale şi politice, printre alte personaje, în exclusivitate intelectuali, ilustrîndu-se moduri şi experienţe diferite ale procesului politic. Imagini ale „vieţii pur şi simplu" sînt confruntate în dialoguri prelungite cu canonizarea vieţii în forme dispuse între tragic şi umoristic. Personajul central reflectă raporturile dintre idee şi act politic, dintre rigiditate şi raţiune, ca subiect şi obiect. Amintind de maniera lui Thomas Mann, romanul apare ca o operă deschisă, este eseistic, lent, cu o dezvoltare acumulativă şi digresivă; remarcabilă e redactarea sa, aflată în prelungirea celor mai bune tradiţii calofile; excesul de supraveghere stilistică a naratorului şi personajelor sale atenuează tensiunile conflictuale, după cum discontinuităţile de perspectivă le relativizează. Două volume de publicistică: *Destinul cuvintelor* (1971) şi *Pretexte* (1973)). Colaborator la traduceri din Reymont şi John Braine.

ŢUGUI, Ion, 24.12.1933, Vicovu de Jos — Suceava. Familie de ţărani. Gimnaziul în comuna natală; o şcoală tehnică de cooperaţie la Rădăuţi (1949—1951); liceul de muzică (1951—1954) şi

Scanned with OKEN Scanner

Conservatorul „Ciprian Porumbescu" secția de interpretare (1954—1959) și teoretică (1959—1964); membru al orchestrei Operei (1957—1967); redactor la emisiunile radiofonice pentru copii și tineret; profesor la liceul „George Enescu"; din 1971 redactor la „România liberă". Debutează în „Luceafărul" (1958), cu recomandarea lui Mihu Dragomir. Primul volum de *Versuri* (1967) e inexpresiv; *Lava intermediară* (1970), *Cîmpurile marelui pod* (1972) și *Ochii fastului* (1973) au o unitate de viziune bazată pe evazionism și aluzie, ezoterism și elegiac, eleganță imagistică și imprecizie sufletească impresionistă; caligrafiile vremelniciei, sfiala elegantă care contopește extremele, fastuosul exploatînd orice obiecte, o imagistică luată exterior, teoretic, din structuri muzicale; titlurile prețioase aduc restul. Un volum de reportaje: *Petrol și oameni* (1973). Un roman liric despre primii ani dramatici postbelici în Bucovina: *Voivodeasa* (1976).

TUGUI, Haralambie, 10.2. 1916, Dorohoi. Fiu de țărani. Liceul militar între 1928—1936; Școala de ofițeri de infanterie (1936—1939); a fost ofițer, șeful unui serviciu de pază, normator după terminarea unei școli (1951), metodist cultural. Debutează, în 1933, în revista școlară „Mugurași". Plachetele *Liane crude* (1935) și *Prohod pentru zi* (1939) pot interesa o statistică editorială a liricii interbelice. Poetul menține aceeași tensiune a sentimentelor specifică sentimentalismului minor și în volumele *Poezii* (1966), *Versuri* (1967), *Contrapunct în toamnă* (1969), *Sub cerul Mioriței* (1971), *Luminile zilei* (1972), *Înalt prin stemă* (1972), *Lîngă vetrele sacre* (1974), *Sunetul bronzului* (1974). Cîntă grațios iubirea, patria, neamul și societatea socialistă, își aduce aminte de trecut și încearcă apropieri de colectivitate, majoritatea versurilor respectînd regulile metricii clasice.

Scanned with OKEN Scanner

U

UBA, Traian, 30. 5.1921, Turnu Măgurele. Liceul „Unirea" din orașul natal terminat în 1939; urmează o școală de ofițeri activi (1940—1942) și Facultatea de drept (1944—1946). Redactor la revista „Viața militară" (1952—1968) și la Televiziune. Proza unui industrios aplicată la domeniul militar și al aventurii: *O zi frumoasă* (1949), *Flăcăul de pe tanc* (1951), *Ora de istorie* (1953), *Pînă dincolo de pădurea vieneză* (1957), *Agentul* (1957), *Ultima bătălie* (1964), *Caseta* (1967).

UDREA, Cornel, 27. 3. 1947, Gheorghieni. După terminarea liceului în 1964, urmează Facultatea de filologie la Cluj, licența în 1969; director al unui club muncitoresc, apoi redactor la studioul Radio din Cluj. Vervă, energie și fantezie, mai puțină gîndire poetică în plachetele *Iasomia* (1972) și *Respirația ceasornicelor* (1975). Proză umoristică în *Cu alte cuvinte...* (1975).

ULICI, Laurențiu, 6. 5. 1943, Buzău. Liceul la Ploiești, terminat în 1960; licența în filologie la București, în 1966, și în filozofie în 1968. Redactor la „Contemporanul" din 1966. Debutul în „Contemporanul" (1965). În *Recurs* (1971) și mai ales în cronicile literare din revista la care lucrează, precum și în rubrica *Prima verba* consacrată în „România literară" cărților de debut (în volum 1975), se ocupă de cărți contemporane pe care le favorizează și care-l favorizează: opere complexe, disponibile unor interpretări complexe în care analiza filozofică și cazuistica existențială joacă primul rol.

UNGHEANU, Mihai, 17.3.1939, Slobozia. Fiul unui meseriaș. Studii secundare în orașul natal; licența în filologie la București (1963). Șef de secție la „Scînteia tineretului" (1965—1968), secretar responsabil de redacție la „Luceafărul" (1968—1969), redac-

tor la „Contemporanul" (1970—1972), din nou șef de secție la „Scînteia tineretului" și din nou la „Luceafărul". Studiile consacrate scriitorilor noștri clasici sînt în genere sinteze obținute prin prelucrarea polemic-revendicativă a unor comentarii nu mai puțin clasice; mai puțin sever este cu producția literară contemporană, abordată sau ignorată de obicei în funcție de interese ocazionale. Redactarea e nervoasă, jurnalistică și cu neglijențe. O parte din articolele sale vor fi adunate în volumele *Campanii* (1970), *Pădurea de simboluri* (1973), *Arhipelag de semne* (1975). *Marin Preda. Vocație și aspirație* (1973) analizează opera prozatorului pornind de la observația că vocația marcată de opera de început e contracarată de aspirațiile intelectualiste și problematizatoare ajunse la apogeu în *Risipitorii*.

UNIUNEA SCRIITORILOR. După ultimul război continuă să funcționeze pentru o vreme Societatea Scriitorilor Români, creată în 1908, care alege de altfel în Adunarea Generală din 1.9.1944 drept președinte pe Victor Eftimiu. Triumful socialismului pe plan social-politic, spiritual și economic impune însă o detașare față de un trecut fie el și prestigios, în organizarea de breaslă. Astfel, la 25.3.1949 se desfășoară la București prima Conferință pe țară a scriitorilor, care decide constituirea *Uniunii scriitorilor* prin fuziunea Societății Scriitorilor Români cu Societatea Autorilor Dramatici. Se aprobă modul de conducere și organizare și se votează un statut. Se alege un președinte de onoare al Uniunii scriitorilor (Mihail Sadoveanu) și un președinte activ (Zaharia Stancu). U.S. își constituie filiale la Cluj, Iași, Timișoara, Tg. Mureș, Brașov. Între 18—23. 6.1956 are loc Primul Congres al Uniunii scriitorilor, care, ca și cele ce vor urma, dezbate sarcinile scriitorilor în lumina problemelor imediate și de perspectivă ale construcției socialismului în România. Președinte devine Mihail Sadoveanu, prim secretar Mihai Beniuc. A doua Conferință pe țară a scriitorilor (22—24.1.1962, București), alege un președinte de onoare (Tudor Arghezi), un președinte activ (Mihai Beniuc) și doi vicepreședinți (Demostene Botez și V. Em. Galan). A treia Conferință pe țară (22—24.2.1965) alege drept președinte de onoare din nou pe Tudor Arghezi și pe Demostene Botez ca președinte în exercițiu; Ion Pas, Pop Simion și Zaharia Stancu sînt vicepreședinți. La 11.2.1966, Comitetul de conducere al U.S. alege pe Zaharia Stancu drept președinte, în locul lui Demostene Botez, demisionat din motive de sănătate; vicepreședinte devine Létay Lajos. Între 14—16.11.1968 au loc lucrările Adunării Generale ale scriitorilor. Se alege un președinte (Zaharia Stancu), vicepreședinți (Ștefan Bănulescu, Laurențiu Fulga, Méliusz József, Marin Preda, Virgil Teodorescu)

Scanned with OKEN Scanner

și secretari (Georgeta Horodincă, Szász János). Conferința decide fixarea unor principii care să stea la baza unui nou statut al U.S. Conferința Națională a Scriitorilor (22—24.5.1972) alege drept președinte de onoare pe Victor Eftimiu, un președinte activ (Zaharia Stancu), vicepreședinți (Laurențiu Fulga, George Macovescu, Marin Preda, Sütő András, Virgil Teodorescu), un secretar general (Constantin Chiriță) și doi secretari (Ion Hobana, Szász János). La 11.4.1975, Consiliul U.S. a ales în unanimitate drept președinte al U.S. pe Virgil Teodorescu. U.S. a organizat și consfătuiri pe țară ale tinerilor scriitori, de mare amploare (3—5.8.1950; 20—22.3.1956; 26—27.3. 1961). În urma unei ședințe plenare a Consiliului U.S. din 31.1.1969 intră în vigoare un nou statut, adecvat noilor realități. În preambul se precizează: „Uniunea scriitorilor constituie organizația obștească și profesională de creație, care are drept scop promovarea în Republica Socialistă România a unei literaturi militante, inspirată din idealurile socialiste ale poporului, menită să contribuie la edificarea socialismului și transformarea conștiinței umane, la dezvoltarea valorilor spirituale aparținînd națiunii noastre socialiste". U.S. grupează asociațiile de Scriitori din toată țara și este alcătuită din totalitatea membrilor acestora. „Uniunea scriitorilor își îndeplinește sarcinile statutare prin asociațiile de scriitori și prin propriile sale organe și se gospodărește singură, desfășurîndu-și activitatea potrivit principiului conducerii colective". Conducerea U.S. este exercitată de Adunarea Generală a membrilor săi, convocată de Consiliul Uniunii o dată la trei ani; adunări extraordinare pot fi convocate la cererea a 2/3 din numărul membrilor Consiliului sau a membrilor asociațiilor. Adunarea Generală dezbate probleme ale vieții literare și profesionale, alege prin vot secret Consiliul Uniunii și Comisia de cenzori, analizează activitatea acestora, decide modificări în statut, face propuneri de acte normative legate de activitatea Uniunii și a asociațiilor, examinează contestațiile asupra oricărei probleme, alege un președinte de onoare și membri de onoare ai U.S. Consiliul Uniunii, compus din 91 membri, e ales pe trei ani: el organizează și conduce planurile Adunării Generale între sesiunile acesteia și-i prezintă dări de seamă. Din Consiliu se alege prin vot secret Biroul U.S. compus din 27 membri, iar dintre aceștia, un președinte și vicepreședinții, precum și Comisia de validare, formată din 7 membri. Consiliul îndrumă direct publicațiile subvenționate de U.S., cărora le numește redactori șefi; el poate face propuneri de înființare a unor întreprinderi economice, edituri, publicații, librării, case de creație și de odihnă, acordă pensii, burse, numește ju-

Scanned with OKEN Scanner

riile pentru acordarea premiilor literare, organizează concursuri literare, stabilește cotele cuvenite Uniunii din remunerațiile încasate prin Fondul Literar, încheie convenții profesionale cu străinătatea. Eventualele litigii etice și profesionale sînt aduse în fața unui Juriu de Onoare, format din 7 membri ai Biroului. Asociațiile de scriitori se înființează prin organizarea teritorială a membrilor U.S. existenți la 14.11. 1968; dar membrii U.S. își pot alege totuși asociația pe care o doresc. Asociațiile de scriitori se constituie în localități și zone unde există cel puțin 15 scriitori membri titulari ai U.S.; în cadrul lor pot fi înființate secții de specialitate: critică literară, proză, poezie etc., cu un nucleu de conducere propriu. Asociațiile au buget și administrare proprii constituite din bugetul anual al U.S. Ele sînt conduse de o Adunare Generală care alege Comitetul asociației și Comisia de cenzori, hotărînd asupra primirii de noi membri titulari și stagiari. Comitetul are 2—11 membri aleși prin vot secret, pentru un an; dintre ei își alege un secretar. El îndeplinește pe plan regional sarcinile U.S., reprezintă Asociația în fața tuturor forurilor locale și acordă premii literare anuale. Au luat ființă asociații de scriitori la Brașov (19.4.1969, secretar Radu Theodoru), Tg. Mureș (8.5.1969, secretar Sütő Andras), Iași (13.5.1969, secretar Dumitru Ignea, apoi Mircea Radu Iacoban), Timișoara (26.5.1969, secretar Anghel Dumbrăveanu), Cluj (29.5.1969, secretar D.R. Popescu), București (4.5.1972, secretar G. Macovescu, secretar adjunct Fănuș Neagu). Membrii U.S. sînt titulari și stagiari. Stagiari sînt scriitorii începători, autori a cel puțin un volum valoros și cu o activitate publică susținută de cel puțin trei ani, care aderă la statutul U.S. Calitatea de membru stagiar se pierde după cinci ani, dacă în acest timp nu s-a produs titularizarea. Primirea de membri se face în Adunarea Generală a asociației, la propunerea comitetului acesteia, cu maximă exigență. Membrii plătesc o taxă de înscriere și o cotizație fixată de Consiliul U.S. Organul economic al U.S. este Fondul Literar al Scriitorilor, înființat la 24.6.1949 și reglementat prin H.C.M. 198/8.3. 1951: „Fondul Literar se va alimenta din sumele special prevăzute în bugetele anuale, din prelevări asupra veniturilor editurilor și din alte surse". Potrivit statutului din 1969 al U.S., Fondul Literar „... are drept scop crearea condițiilor optime pentru desfășurarea muncii de scriitor, stimularea și valorificarea creației literare, apărarea și valorificarea dreptului de autor, acordarea de asistență socială și juridică scriitorilor". Fondul Literar e condus de un comitet numit de Biroul U.S. El acordă ajutoare și împrumuturi, locuri în casele de creație și de odihnă. La 20.7. 1968 se aprobă de către organele de stat Regulamentul privind acor-

Scanned with OKEN Scanner

darea pensiilor membrilor U.S., Fondului Literar, precum și succesorilor lor. La 1.9.1952 este inaugurată la București Casa scriitorilor „M. Sadoveanu". Din anul 1969, U.S. tipărește și „Almanahul literar".

URECHE, Damian, 2. 9. 1935, Slătioara — Vîlcea. Muncitor la întreprinderi forestiere și miniere. Liceul seral la Timișoara. Tehnoredactor la revista „Orizont" și student la Facultatea de filologie din Timișoara. Primele versuri în „Scrisul bănățean" (1958). Placheta *Temperamentul primăverii* (1964) vădește licențele debutului manifestate mai ales prin incapacitatea de a-și cenzura pasiunea autobiografică și de a o filtra liric. *Invitație la vis* (1967), *Viori fără amurg* (1969), *Elegie cu Francesca da Rimini* (1971), *Tot ce mă doare* (1972), *Noapte de zile mari* (1976) și *Spectacolul privirii* (1976) demonstrează în ansamblu perfecționarea tehnicii imagistice și ascuțirea sensibilității candide. Un roman: *Prințul marelui puțin* (1971), format din versete numerotate, de 30—40 rînduri, distribuite prin conținut într-o alternanță temporală; altfel, interesează la fel de puțin și liricul și epicul.

URICARU, Eugen, 1. 11. 1946, Buhuși. Fiul unui muncitor. Liceul militar „Ștefan cel Mare" din Cîmpulung Moldovenesc absolvit în 1964 și Facultatea de filologie din Cluj în 1971. După terminarea studiilor e redactor la „Steaua". Debutează cu proză în „Ateneu" (1964) și cu poezie în „Steaua" (1966). *Despre purpură* (1974) e un volum de proză despre Vladia, teritoriu imaginar prin care realul Vicol Antim se deplasează, oferind autorului pretextul unor remarcabile exerciții stilistice.

URSACHI, Mihai, 17. 2. 1941, Strunga — Iași. Studii liceale terminate la Botoșani (1957); licența în filologie română la Iași, în 1961, după care urmează tot acolo studii de germanistică, luîndu-și licența în 1970. Carieră universitară la facultatea terminată. Debutul în „Cronica" (1968). Poet cu mai multe volume de versuri (*Inel cu enigmă*, 1970; *Missa solemnis*, 1971; *Poemul de purpură și alte poeme*, 1974) și deja cu două selecții antologice (*Poezii*, 1972; *Diotima*, 1975), M.U. este un fantezist prelungind cu mijloace moderne tradiții moldovene notorii. Egotist care se privește cu curiozitate, dar fără menajamente, el vorbește pozitiv despre sentimente inefabile sau folosește în același scop tehnica devierii gravității prin subsidiarul stării respective; rizibilul inofensiv e dramatizat ironic, melancolia delectantă; luciditatea preia ceea ce ar trebui valorificat de afecte și invers; valorificînd alegoria ușoară, mondenă, zeflemeaua și tachinăria, pozînd scepticismul și dezabuzarea, poetul favorizează lirica explicită și îndeosebi balada; pedanteria, prețiozitatea, formularea paradoxală și cea prozaică sînt manevrate cu mare efect, de obicei prin folosirea lor în situații

contrare celor care le fac penibile artistic. Versul liber îl favorizează.

URSU, Gheorghe G., 25. 1. 1911, Bîrlad. Bacalaureatul în orașul natal (1929), Facultatea de litere la Iași, licența în 1933; profesor de liceu la Tecuci, Bîrlad, Fălticeni, Galați, București; conferențiar universitar din 1960, la Institutul central pentru perfecționarea cadrelor didactice. Debutează cu versuri în „Dimineața copiilor" (1925); cîștigă în 1943 un premiu pentru sonet al revistei „Vremea". *Memorialistica în opera cronicarilor* (1972) e un studiu de popularizare a unei teme dificile; alte lucrări privesc istoria literară a orașelor Bîrlad și Tecuci, analizează aspecte ale operei unor C. Hogaș și M. Sadoveanu, sau sînt studii cu caracter monografic: *Ștefan Petică* (1936), *Nicolae Beldiceanu* (1961). *Salcîm uituc* (1973) adună poezii dintre 1925—1972: de la primele pînă la ultimele sînt versificări exclusiv rimate, ușoare sau vetuste.

URSU, Tudor, 1. 12. 1928, București. Liceul început la Sf. Gheorghe și terminat la Curtea de Argeș, în 1947; a fost funcționar, maistru, mecanic, tehnician al Institutului de geofizică aplicată. Debutul în „Luceafărul" (1962). Proză scurtă, în genere statică, rezolvări ale unor situații fără tensiune, printr-un act care nu decurge sau nu e explicat de acumularea anterioară de detalii: *Peisaj cu vaporașe* (1970), *Povestiri de pe munte* (1975).

UTAN, Tiberiu, 21. 3. 1930, Văleni — Maramureș. A urmat Institutul de literatură „Maxim Gorki" din Moscova, absolvit în 1954. A fost redactor șef al „Gazetei literare" (1962—1967), al Editurii tineretului; director al Editurii Ion Creangă de la înființarea acesteia. *Chemări* (1955) cuprinde poeme inspirate din geografia spirituală a meleagurilor natale, altele fiind reportaje lirice din locurile vizitate. *Versuri* (1961), *Carte de vise* (1965), *Clipe* (1968) conturează personalitatea unui poet ale cărui caracteristici sînt nostalgia, uneori fără obiect, încercarea de a-și acomoda ardelenismul cu existența citadină, importanța acordată aspectului moral al meditației. Caligrafia suavității amintește de St. O. Iosif, selecția imaginilor fiind făcută din universul floral sau din starea de copilărie a animalelor. Elogiul socialismului beneficiază de culori virile și luminoase. Concizia e remarcabilă; poemele au dimensiuni reduse, unele preluînd forma liedului. Ultimele volume aduc peste seninătatea inițială incertitudini vagi: *Steaua singurătății* (1968), volum retrospectiv, face loc meditației de adîncime; o metafizică sumbră își caută forme adecvate de exprimare, fără a renunța la diafan. Grația, fragilitatea și vulnerarea omului bun și pur revin în *Goana după vînt* (1973). O nouă selecție prin volumul *Cele mai frumoase poezii* (1975). A scris pentru copii: *Ciopîrțilă* (1963), *Noile isprăvi ale lui Ciopîrțilă* (1967), *Ispră-*

Scanned with OKEN Scanner

vile lui Ciopîrţilă (1971), *Ciopîrţilă cascador* (1973). Traduceri din lirica rusă, italiană, spaniolă.

„UTUNK" („DRUMUL NOSTRU"), revistă săptămînală a Uniunii scriitorilor care apare la Cluj în limba maghiară. Primul număr la 22 iunie 1946. Revista continuă tradiţiile fostei *Korunk*, păstrînd chiar vechea formaţie de intelectuali în frunte cu Gaál Gábor. Alături de redactorul şef, care va semna cu iniţiale o scurtă prezentare a revistei în primul număr, din primul colegiu mai fac parte Méliusz József, Nagy István, Szemlér Ferenc, Kiss Jenő, Kovács György. Mai tîrziu, la conducerea revistei vor mai participa Asztalos István, Horváth István, Csehi Gyula, Gáll Ernő, Szabédi László, Létay Lajos (redactor şef adjunct din 1959); un alt redactor şef adjunct va fi Szilágyi István. Un colegiu redacţional actual cuprinde pe Létay Lajos (redactor şef), Szilágyi István, Kós Károly, D.R. Popescu. Gruparea redacţională propriu-zisă se va îmbogăţi permanent cu nume noi, fără să se piardă specificul revistei. Dintre autorii care au colaborat la „U." de-a lungul timpului: Sütő András, Bajor Andor, Szász János, Márki Zoltán, Hajdu Győző, Fodor Sándor, Panek Zoltán, Szabó Gyula, Huszár Sándor, Tompa István, Bodor Pál, Veres Zoltán, Beke György, Vita Zsigmond, Gálfalvi György. Odată cu reapariţia revistei *Korunk*, în 1957, „U." îşi limitează sfera de interes la fenomenele literar-artistice. Avînd mai întîi 10, apoi 12 pagini, păstrîndu-şi consecvent frontispiciul, revista cunoaşte o evoluţie calitativă mai ales prin tineri. În afara celor amintiţi, mai publică Király László, Bözödi György, Palocsay Zsigmond, Salamon László, Szilágyi András, Lászlóffy Csaba, Tóth István, Farkas Arpád, Fábián Sándor, Szőcs Kálmán, Csiki László. Proză, eseuri amintiri de Szemlér Ferenc, Kovács György, Panek Zoltán, Bajor Andor, Kocsis István, Hornyák József, Kádár János ş.a. Reportaje de Mikó Ervin. Critici şi eseişti principali sînt Jancsó Elemér şi Marosi Péter. O caracteristică a revistei este dată de capacitatea tuturor colaboratorilor şi redactorilor de a se manifesta în genuri foarte diferite. Revista se ocupă de problemele literare şi de artă prin cronici, recenzii, eseuri, discuţii; ea urmăreşte cu atenţie circulaţia editorială a literaturii de limbă maghiară din România. Au apărut numere tematice şi omagiale; propriile aniversări sînt ocazii pentru bilanţuri festive. Remarcabilă e activitatea de popularizare, prin traduceri de texte şi comentarii, a literaturii române clasice şi contemporane; aproape că nu există colaborator care să nu fi tradus ceva. Menţionabile sînt şi studiile privind relaţiile literare româno-maghiare. Din 1968 revista tipăreşte un *Almanah*.

Scrieri despre: Marosi Péter, *Áramló tendenciák*, Utunk évkönyv, 1971, p. 82–140.

Scanned with OKEN Scanner

V

VAIDA, A.G. (Avram Goldenberg), 30. 1. 1910, Iași — 17. 12. 1965, București. Vechi membru P.C.R. care scrie romane și povestiri de evocare a activității din ilegalitate și din închisori cu valoare educativă pentru tînăra generație: *Micul patriot* (1950), *Școlarul roșu* (1950), *Scîntei în beznă* (1950), *Procesul* (1951), *Soarele din anii grei* (1951), *Clocote* (1954), *Anii mîniei* (1956), *Povestea unei mame* (1957). Operă cu valoare documentară, fără virtuți artistice.

A.O.: *Programul de la Kielce și discursul domnului Mihalache, f.a.*; *Ioan din Marghita*, 1946; *Aviva, fiica ghettoului*, r., 1947; *Încercare critică asupra filozofiei kantiene*, 1948; *Herbac din Marghita*, 1949; *Ocsko Tereza a fost ucisă!*, 1949; *În țara constructorilor comunismului*, rep., 1953; *Eșecul bandei V.S*, r.; (1957), *Tinerețe*, pov., 1962.,

VAIDA, Mircea, 9.12. 1941, Timișoara. Fiul unui inginer. Liceul „Avram Iancu" din Brad terminat în 1959; licența în filologie la Cluj (1965). Bibliograf la Biblioteca Universității din Cluj (1965—1969), redactor la „Tribuna". Debutează cu versuri în „Steaua" (1963). *Cenușa verde* (1969) și *Marginea lacrimei* (1974) aduc străromânisme, elemente totemice naționale, orientalisme și reflecții panteiste, alături de imagini culturale și nume de autorități artistice în poezii altfel nu lipsite de har poetic. *Ospățul lui Trimalchio* (1970) este un eseu al cărui rost pare a fi acela de a prezenta fără grijă pentru sistematizare, lecturile naționale și universale, vechi și noi, comune și rarisime ale autorului, într-o formă epică vagă. O monografie *Sextil Pușcariu, critic și istoric literar* (1972) și un studiu în care promovează un comparatism aproximativ, bazat pe categorii abisale și tipuri de personalități, dar mai puțin pe texte: *Lucian Blaga*,

Scanned with OKEN Scanner

afinități și izvoare (1975). Îngrijește o ediție din operele lui Ion Vinea.

VALEA, Lucian, 4. 3. 1924, Șanț — Bistrița-Năsăud. Liceul început la Cluj (1935) și terminat la Brașov (1943); Facultatea de filologie terminată în 1949, licența în 1960. A fost redactor la „Gazeta Transilvaniei" (1942—1944), profesor la Năsăud, secretar al filialei artiștilor plastici din Timișoara (1955—1956), metodist și profesor în același oraș, lector la Institutul pedagogic din București (1962—1963), profesor la Darabani, director al Școlii populare de artă din Botoșani (1969—1971). Debutul în ziarul „Tribuna" din Cluj (1939). *Mătănii pentru fata ardeleană* (1941), *Întoarcerea lîngă pămînt* (1942), *Întoarcerea lui Don Quijote* (1972) și *Vocile* (1975) cuprind poemele unui confesiv locvace, grandilocvent și entuziast printr-o sinceritate sociabilă; temele sînt diverse, ca și influențele din marii poeți interbelici. O piesă pentru teatrul de păpuși: *Iovan Iorgovan.*

VALERIAN, I. 1.8. 1895, Iveşti — Galați. Liceul terminat la Galați, în 1915; licența în litere și filozofie la București (1925); subofițer, ofițer, instructor militar la Tecuci, profesor de liceu militar, pensionat în 1942. A condus revista „Viața literară" între 1926—1941. Debutul în „Sburătorul literar" (1922). Versuri simboliste în *Caravanele tăcerii* (1923) și *Stampe* (1927); un roman pitoresc și de moravuri, cu frumoase descrieri naturale e *Cara Su* (1935, ed. rev. 1969). O colecție de interviuri interbelice este *Cu scriitorii prin veac* (1967), care, alături de *Chipuri din viața literară* (1971), oferă ipostaza unui anchetator fără personalitate, obligîndu-i pe anchetați, în genere mari personalități literare, să-și afirme unele din cele mai importante opinii despre arta lor și a epocii.

VÁRI Attila, 3.3. 1946, Dumbrăvioara — Mureș. Scriitor de naționalitate maghiară. Studii secundare terminate la Tg. Mureș (1963); a frecventat Institutul de teatru din Tg. Mureș (1963—1964) și Facultatea de filologie din Cluj (1964—1967). Povestiri fantezite și experiențe alegorice: *O zi sfîrșită* (1967), *Casanova, Pian la licitație și alte povestiri* (1972), *Bilet de tramvai medieval* (1976).

VARRÓ Ilona, 6.11.1933, Tg. Mureș. Scriitoare de naționalitate maghiară. Studii secundare terminate în 1951, și universitare în 1955, la Cluj. Activitate redacțională la „Dolgozó Nő" (1953—1954), „Utunk" (1955—1957), ESPLA-Cluj (1957—1958), profesoară de liceu la Tg. Mureș; din 1968 corectoare la „Új Élet". Debutul în „Utunk" (1956). Povestiri bazate pe evenimentul cotidian și pe efortul introspectiv: *Menire* (1966), *Variațiuni* (1969).

VASILE, Gheorghe D., 29.5. 1930, Lișteava — Dolj. Liceul la Craiova; studii filologice la București. Redactor la reviste pentru copii și la editurile Meridiane,

Scanned with OKEN Scanner

Tineretului și Ion Creangă. Debutul în ziarul „Înainte" din Craiova, în timpul liceului. Versuri pentru copii: *Ceasul privighetorii* (1967), *Licurici pentru pitici* (1975). Poezie de inspirație diversă, fără ostentații formale în *Ochiul fără timp* (1969) și *Rapsodie pentru Republică* (1972), versuri de dragoste în *Teiul fără somn* (1976). Literatură de evocare istorică în *Fîntîna Goleștilor* (1971). Un roman pentru adolescenți: *Pană albastră în expediția neterminată* (1975).

VASILESCU, Horia, 6.7. 1940, Caransebeș. Studii juridice terminate la Cluj (1966); cercetător științific la filiala din Cluj a Academiei. Debutează cu schițe în „Luceafărul" (1961). Povestirile din *Zidul* (1967) surprind mici mișcări sufletești sau spirituale în mecanismul unei existențe cotidiene familiale; se observă predilecția pentru farmecul locurilor de tranzit ale anonimatului. *Verigile* (1971) e un roman tradițional care urmărește, în parte și prin relațiile lor, trei tineri contemporani: un savant, un literat și un sportiv. Activitate de traducător.

VASILIU, Tudor, 5. 2. 1950, Botoșani. Studii liceale terminate la București (1969); doi ani la Facultatea de limba și literatura română — cursurile de zi, restul fără frecvență. Expeditor la un centru de materiale (1969—1970). Debutul în „Contemporanul" (1967). Lirică adolescentin-nonconformistă, imperativă și revendicativă în domenii minore în placheta *În general, triumful pădurilor* (1969); povestirile din *Proiect de cîine* (1970) prezintă un epigon al lui Salinger, cu o fantezie grotescă originală. Aforisme în *Pegasul troian* (1976), povestiri diverse în *Moscuna* (1976).

VASILIU, Zamfir, 28.5.1922, Galați. Funcționar (1937—1947), activist P.C.R. (1947—1948), secretar ministerial de presă (1948—1959), economist (1959—1963), după terminarea Academiei de științe economice, secretar responsabil de redacție la „Flacăra" din 1963. Poezie mai mult bătrînească decît anacronică prin fond și formă: *Cupola anotimpurilor* (1970), *Fețele orei* (1974).

VATAMANIUC, Dimitrie, 25.9. 1920, Sucevița — Suceava. Părinții muncitori forestieri. Bacalaureatul la Cernăuți (1943). Studii filologice la Cluj, licența în 1947; profesor de liceu la Dej pînă în 1952, cînd intră în redacția „Almanahului literar" din Cluj, pentru a trece la Institutul de istorie și teorie literară, ca cercetător principal. Din 1959 lucrează în învățămîntul superior. Din 1964, conduce, ca redactor șef, publicațiile „Buletin de informare științifică" (teoria și istoria literaturii și artei), și „Revista de referate și recenzii" (seria Teoria și istoria literaturii și artei) editate de Centrul de documentare științifică al Academiei. A debutat în ziarul „Bucovina" cu proză (1943). Publică, adeseori și sub pseudonimul D. Drumaru, poezii, proză, recenzii, cronici literare. *Subiect de nuvelă* (1956) conține proză de

Scanned with OKEN Scanner

interes redus. Studii monografice pozitiviste, de epuizare factologică și de minim interes interpretativ sînt *Ioan Popovici-Bănățeanul* (1959), *G. Coșbuc. Opinie asupra operei literare* (1967), *Ioan Slavici și lumea prin care a trecut* (1968), *Opera lui Slavici* (1970), *Ion Agârbiceanu* (1970, ed. aug. 1974).

„VATRA“, revistă social culturală editată lunar la Tîrgu Mureș, într-o serie nouă, din aprilie 1971. Ea preia numele cunoscutei reviste editată de I. Slavici, I.L. Caragiale și G. Coșbuc, care apar dealtfel drept directori fondatori pe frontispiciu. „V.“ este o revistă care are drept scop să evidențieze și să stimuleze cultura română din regiunea dată. Colectivul redacțional este tradițional reprezentativ, iar colaboratorii nu sînt prea numeroși. Redactor șef este de la început Romulus Guga, iar redactor șef adjunct pînă în iulie 1974 Dan Culcer, care semnează cu oarecari întreruperi cronica literară și eseuri îndeosebi despre literatura română contemporană. Un grup stabil de redactori și colaboratori, care scriu recenzii, articole, eseuri, literatură, e format din Mihai Sin, Gavril Ședran, Serafim Duicu, Silvia Udrea, Dumitru Mureșan, Atanasie Popa, Bogdan Stugren, Andrei Roth. O rubrică personală e *Cumințenia pămîntului*, unde se descriu obiceiuri locale; ultima pagină e dedicată de obicei literaturii *science-fiction* și unei excelente fotografii sau gravuri: *Ochiul ciclopului*. O rubrică de note *(Punct-Contrapunct)*, interviuri, anchete, reportaje curente.

VĂDUVA, Alexandru, 2.8.1948, București. Urmează o școală de stenografie (1968—1969), iar din 1969 Facultatea de limba și literatura română. Debutul în „Scînteia pionierului“ (1962). *La indicativul prezent* (1971) și *În vara fierbinte* (1972) sînt romane ale mahalalei și mentalității de mahala bucureșteană, perpetuate azi în mediile cele mai diferite sub raport spiritual și social prin pitoresc, brutalitate, banalitate și excentricitate: oamenii lui au sentimentul inutilității sau ratării, ca la Cehov sau Eugen Barbu. În același spirit e *Isaia dănțuiește* (1976).

VĂLUREANU, Petru, 22. 1. 1943, Constanța. Studiile liceale în orașul natal, terminate în 1960; licența în filologie română la București (1965); profesor de liceu. Debutul cu versuri în „Tomis“ (1967). Exaltări expresioniste, cu complicații metafizice, fizice, matematice, joc între paradoxurile existenței și absurditățile metaforismului excesiv, sonete și alte forme clasice într-o atmosferă de glacialitate poetică uscată: *Un tremurat ostrov* (1969), *Epode* (1971).

VÂNTU, Victor, 9.5.1931, Chișinău. În 1949 termină Liceul „Sf. Sava“; licențiat în filologie (1953). Redactor la „Contemporanul“, „Scînteia tineretului“ și „Scînteia“. Primele articole în 1948. *Bătînd drumurile țării* (1954) este o culegere de colaborări ziaristice curente. *Ce lăsăm în urma noastră*

Scanned with OKEN Scanner

(1973) reia într-un montaj literar texte publicistice efemere: într-un stil ușor sînt urmăriți într-o nouă etapă biografică tineri eroi ai vechilor reportaje. Reportajele formează și materia volumului *Scrisori din țara copilăriei* (1976). *La masa de lucru. Dialoguri despre literatură* (1958) conține un număr de interviuri luate unor scriitori sovietici. *Cine-i Niță Peniță* (1958) conturează caracterul elevului nou, pozitiv, și glumeț, contradictoriu și perfectibil. În colaborare cu Sonia Larian tipărește un volum similar: *Cei dintr-a cincea*, 1952.

VÂRGOLICI, Theodor, 13. 2. 1930, Valea Cînepii — Brăila. Studii de filologie la București. Cercetător la Institutul de teorie și istorie literară, sub conducerea lui G. Călinescu; a fost directorul adjunct al Muzeului literaturii române; din 1970 redactor șef la Editura Minerva. Debutează cu poezie baudelairiană în presa provincială, publicînd de asemenea la „Națiunea" lui G. Călinescu, reperat apoi pentru *Antologia provinciei* din revista „Flacăra", la care va mai colabora. Prin *Alecu Russo* (1964), *Doi nuveliști: Emil Gîrleanu, I. A. Bassarabescu* (1965), *Dimitrie Anghel* (1966), *Gala Galaction* (1967) și *Începuturile romanului românesc* (1956, ed. aug. 1963), *Retrospective literare* (1970), *Mateiu I. Caragiale* (1970), *Dimitrie Bolintineanu și epoca sa* (1971), *Introducere în opera lui Dimitrie Bolintineanu* (1972), *Comentarii literare* (1972), *Aspecte istorico-literare* (1973), *Perpessicius* (1974), *Prietenia literară* (1975) și *Ecourile literare ale cuceririi independenței naționale* (1976) este un consecvent popularizator care scrie ușor despre teme și scriitori minori sau dificili, îmbinînd factologia cu lirismul accesibil. Activitate de editor și prefațator.

VELEA, Nicolae, 13. 4. 1936, Tigveni — Argeș. Familie de învățători. Liceul la Curtea de Argeș. După cursurile Facultății de silvicultură din Brașov, urmează pe acelea ale Facultății de filologie din București (1953—1958). Redactor la „Gazeta literară", apoi la secția de scenarii de la Studioul cinematografic București. Debutează cu reportaj în „Viața studențească" (1957). *Poarta* (1960), *8 povestiri* (1964), *Paznic la armonii* (1965), *Zbor jos* (1968), *În război un pogon de flori* (1972), indică interesul pentru vîrsta candorilor și psihologia infantilă, prezentată într-o tonalitate ușor gravă sau umoristic solemnă. Prozatorul are o putere neobișnuită de a supune analizei gesturile și actele de gîndire ale unor personaje naive aventurate pe căile sinuoase și bizare ale procesului complicat de modificare a conștiinței. Este vorba în esență de confruntarea mentalității țărănești milenare cu noile forme de existență, confruntare adeseori prinsă prin momente cheie. Povestirile se bazează pe tehnica colocviului, pe montajul biografic, aparent discontinuu, pe autoanaliza personajelor care nu rareori se autosancționează. Întîmplările sînt banale, dar pot

Scanned with OKEN Scanner

căpăta o turnură tragică sau comică, în funcție de un complex nedeterminat de împrejurări. În acest caz premisa devine insolită și paradoxală prin dezvoltare. Autorul surprinde detalii gestice sau cuvinte prin care trăirea sufletească disimulată poate fi sugerată. Cu simțul acut al nuanțelor, personajele sale posedă o puritate și un gust al moralismului împărtășit în aceeași măsură de autor prin comentariul său. În genere, prozatorul schițează nu psihologia unei vîrste infantile, ci a unei mentalități infantile care poate aparține oricărei vîrste. Ironist fin, umorist de valoare, N.V. știe să creeze situații absurde într-o lume simplificată în maniera picturii naive. Simțul cuvîntului este remarcabil, după cum remarcabilă este capacitatea de a descoperi sau a crea o onomastică pitorească și rarisimă. *Vorbă-n colțuri și rotundă*, aforisme (1973), adună istorioare-parabole publicate inițial la rubrica *Proverbe* în „Luceafărul"; similar e volumul *Călător printre înțelepciuni* (1975). Pentru copii: *Cutia cu greieri* (1970), *Dumitraș și cele 2 zile* (1974).

VELEA, Stan, 29.5. 1933, Poiana Mare — Dolj. Familie de țărani. Liceul „Independența" din Calafat terminat în 1952, și secția de slavistică a Facultății de filologie din București în 1957; din același an lucrează fără întrerupere la Institutul „G. Călinescu", unde este cercetător științific principal. Primul articol în „Romanoslavica" (1958). Polonist și comparatist: *Reymont* (1966), *Scriitori polonezi* (1972), *Paralelisme și retrospective literare* (1974). A tradus din I. Newerly, Reymont, Prus, Sienkiewicz, Iwaszkiewicz.

VELICAN, Ion, 16.7. 1938, București. Liceul terminat la Timișoara, în 1963; pedagog la o școală de chimie din același oraș (1961—1963), metodist la Lugoj (1963—1965), doi ani student la Facultatea de filologie din Timișoara, corector la „Orizont" (1968—1973). Debutul în „Amfiteatru" (1966). Romanul *Rătăciri de duminică* (1969) și povestirile din *Soarele se uită înapoi* (1973) reprezintă proza tradițională de moravuri, alertă și fără grijă pentru artă: personajele predilecte sînt tineri circulînd între sat și oraș, școală și locuri de vagabondaj, promiscuitate și sentimentalism.

VELISAR-TEODOREANU, Ștefana, 17.10. 1897, Saint-Moritz. Școala primară la Pensionul „Delavrancea"; în 1916 termină studiile liceale la Școala centrală din București. Aparține familial și spiritual grupului fraților Ionel și Păstorel Teodoreanu. Debutul cu însemnări în „Bilete de papagal" (1929). *Calendar vechi* (1939) e romanul unei adolescente cu o sensibilitate intelectualizată, care ratează o iubire cu un tînăr calculat în atmosfera Moldovei idilice din preajma primului război mondial. *Viața cea de toate zilele* (1940) descrie plictisul și sufocarea provincială, printr-o intrigă familială: soluția oferită de ro-

Scanned with OKEN Scanner

man e evadarea în alte structuri sociale sau în natură și agricultură. *Cloșca cu pui* (1941) cuprinde cîteva zeci de miniaturi etnografice, geografice, caracterologice și chiar animaliere, poematizate și sentimentalizate, scrise între 1929—1939. Medelenismul e prezent în *Acasă* (1947, 1972), carte a copilăriei idilice într-un mediu patriarhal înfrumusețat prin vis și imaginație; psihologia adolescentină e remarcabil surprinsă prin trăsături psiho-fiziologice. Romanul *Căminul* (1971) urmărește pulverizarea și multiplicarea personalităților umane printr-un cuplu antagonic: pictorul Ilie Crîngu e complex și indolent, sora de caritate Iza e univocă, volitivă, unirea lor e fericită pînă ce o mamă conservatoare intervine, ilustrînd și lupta dintre generații. Memorialistică și publicistică în *Ursitul* (1970, 1973).

VERESS Dániel, 1.6. 1929, Sf. Gheorghe. Scriitor de naționalitate maghiară. Facultatea de filozofie-psihologie și Facultatea de limba și literatura maghiară la Cluj. A fost contabil principal la o organizație comercială locală (1955—1964) și planificator la o întreprindere de colectarea deșeurilor (1966—1967), iar din 1968 redactor la „Megyei Tükör" din Sf. Gheorghe; secretar literar la Teatrul maghiar de Stat din Sf. Gheorghe. A dat drame istorice în care aspirația de a evidenția oameni și evenimente din istoria maghiară se asociază cu gustul actualizării selective de sensuri, în linia dramatizării problematice și parabolice a istoriei, cunoscută teatrului modern: *Mikes* (1969), *Báthory — Wesselényi* (Două drame istorice) (1973), Articole și eseuri în *Peregrinări* (1971). O micromonografie, consacrată de asemeni lui Mikes Kelemen, în 1972.

VERESS Zoltán, 25.2. 1936, Cluj. Scriitor de naționalitate maghiară. Liceul absolvit în 1952; muncitor la fabrica „Terapia" (1954—1955), student la Institutul teologic (1955—1956) și la Universitatea din Cluj (1956—1958); licența în filologie (1975); muncitor la „Carbochim" (1958—1959), redactor la „Utunk" din 1964, ulterior la „Korunk". Debutul cu versuri în „Utunk" (1956). Nuvele psihologizante axate pe situații sociale complicate, în *Direcția mersului* (1961). O selecție, pe baza acestui volum, în românește e *Vînătoare de rațe* (1965). Romanul *Septembrie* (1964, în rom. 1967) prezintă prin inginerul Kolozsi, care-și părăsește domiciliul conjugal și institutul de proiectări pentru un șantier din provincie, un caracter anxios inameliorabil, aflat într-o permanentă ipostaziere generată de refulări și culpe: soția sa, imagine a femeii moderne, e o fiziciană, căreia intelectul îi ajută să se elibereze moral. Romanul e elaborat: se uzează de introspecție și retrospecție, de paralelisme și asociații. Cărți pentru copii, uneori cu un sens alegoric pentru adulți: *Rînduială, ajutor!* (1956), *Povești*

despre sfîrlează (1957), *Acceleratul* (1962), *Povestea pîinii* (1963), *Tobias și Kelemen* (1958), *Abecedar liric al naturii* (1974), *Doi cocoși aventuroși* (1976). A tradus în maghiară din Alecsandri, Voiculescu, D.R. Popescu, E. Barbu, M. Breslașu, Vlaicu Bârna, Nina Cassian.

VERGU, Alexandru, 8.3. 1925, Durnești — Botoșani. Ucenic într-un atelier la Iași (1938—1942), calfă, muncitor la Atelierele C.F.R. (1943—1947) și la o cooperativă de mobilă (1949—1952), secretar de sfat popular, elev la Școala de literatură „Mihai Eminescu" (1952—1954), redactor la studioul „Al. Sahia" pînă în 1956, la „Luminița" (1958—1971). Debutul cu o schiță în „Tînărul scriitor" (1952), revistă la care a fost tehnoredactor. *Vîrsta dificilă* (1967) conține povestiri despre copiii de odinioară și de după război, puși prin cei maturi în fața unor probleme de viață; stilul e concis, impresia e produsă prin realismul notației și distrusă uneori prin melodramatic. Aceleași preocupări reapar în *Vîrsta majoratului* (1964). Cu *Cenușa dintîi* (1969) renunță la simplitate, în favoarea romanului pretențios de tip faulknerian, cu simboluri istorice sau culturale, stil încîlcit și greoi, personajele vorbind uneori într-un mod intelectual care le depășește: pretextul este construcția unei magistrale electrice prin Ochii-Oarbei, loc sălbatic și misterios, iar personajul principal, maistrul Tudor Man. Nimic remarcabil în romanul *Singurătățile amiezii* (1974). Pentru copii: *Băiatul de la far* (1974), *Călător cu soarele* (1976).

VERONA, Dan, 2.7.1947. Bacău. Liceul teoretic din Piatra Neamț terminat în 1965; licența la Facultatea de limba și literatura română în 1972; din același an e redactor la Radio-Televiziune. Debutează în „Ateneu" (1965). Poemele din *Nopțile migratoare* (1972), *Zodia măslinului* (1974) și *Cartea runelor* (1976) se află la marginea grandilocvenței dintotdeauna a liricii care tratează temele cele mai generalumane, emfaza fiind salvată de la penibil și abstracțiune prin gravitatea sinceră sau indiferența naivă; universul e văzut edenic, apt să suporte atitudini și gesturi grațioase, pînă la efeminare.

VESNICI, Slavco (Felix Milorad), 26.12.1920, Kumenovo — Iugoslavia. Scriitor de naționalitate sîrbă. Gimnaziul în orașul natal, la Kaljevo și Skoplje; studii de drept la Belgrad, unde este și funcționar pînă în 1949 cînd, stabilindu-se în România, devine redactor la Radio, Editura pentru literatură, Editura științifică, Editura Kriterion. Debutul în almanahul ziarului „Pravda" din Timișoara (1950). Poezie romantică, de angajare socială mai întîi, apoi descoperirea gustului solitudinii: *Pămîntul drag* (1951), *Cu focul inimii* (1960), *Scînteiere* (1961), *Întinderile noastre* (1963), *Poezii pionierești* (1965), *Veșnicul nomad* (1969), *Visuri înaripate* (1972), *Ploi solare* (1974), *Maluri neguroase*

Scanned with OKEN Scanner

(1976). Un volum de *Nuvele* (1967).

VESPER, Iulian (Teodor C. Grosu), 22. 11. 1908, Horodnic de Sus — Suceava. În 1927 absolvă secția clasică a liceului „Eudoxiu Hurmuzachi" din Rădăuți; își începe studiile superioare la Facultatea de litere din Cernăuți (1927), de unde se transferă la Facultatea de litere și filozofie din București; licența în 1931. Debutul în revista liceului (1924). *Echinox în odăjdii* (1933), *Constelații* (1935), *Poeme de Nord* (1937), *Izvoare* (1942), *Poezii* (1968), *Ascultînd nopțile* (1972) sînt volume de poezii definind grupul bucovinean „Iconar", care realizează un compromis între formalul avangardist de moment și o metafizică sprijinită pe mituri și simboluri indigene. Dar lirica sa va evolua de la conciliere neologismului cu neaoșismul către poezia de profundă inspirație folclorică și de limpezime a excursului; nu va fi însă abandonată alegoria, misterul existențial insinuat prin superstiții acceptate pentru valoarea lor imagistică și puterea de penetrație sufletească, într-un efort de declamare a unei etici generale. *Primăvara în Țara fagilor* (1938) e un roman poematic al existenței cotidiene al unei familii de țărani dintr-un sat bucovinean, care se compune și se descompune din punct de vedere social potrivit unor legi ce par imuabile. Romanul are în bună măsură un caracter de magazin etnografic, dar este notabilă capacitatea de a închega în aceste circumstanțe o atmosferă enigmatică. În romanul *Glasul* (1956), locurile acțiunii sînt de asemenea cele natale: personajul principal este Aspazia Ciobanu, prin confesiunea căreia autorul intră în intimitatea unui suflet colectiv milenar. Subiectul e plasat înaintea ultimului război, dar psihologia satului românesc este pur ancestrală, timpul cărții fiind un mitic prezent cosmic, eternizat. Evenimentele aparțin unei realități de factură folclorică primitivă, specifică din multe puncte de vedere cărților populare. Tragedii familiale, care nu împiedică fluxul vieții să-și continue curgerea, descind dintr-o apropiere verosimilă a mitului pămîntului cu variante autohtone ale mitului sisific. Romanul țărăncii ce aspiră ca fiii săi să ajungă învățați și care convertește orice sentiment tragic în certitudini de soliditate spirituală fatalistă este și o monografie capabilă să exemplifice acea însușire profund românească denumită *omenie*. Limbajul își refuză localizarea dialectală, temporală sau socială, propunînd un model de neutră incantație mioritică. Proză istorică: *Viața lui Mihai Viteazu* (1939), *Chipuri domnești* (1944). A tradus și prefațat în 1968 *Kalevala*.

VIANU, Elena, 5.11.1911, București — 4.11.1965, idem. Soția lui Tudor Vianu. Liceul „C. Brîncoveanu", absolvit în 1929; Facultatea de litere și filozofie, secția filozofie, licența în 1933; conferențiar la Catedra de

Scanned with OKEN Scanner

literatură franceză de la Facultatea de limbi romanice și clasice. Specialistă în secolul clasicismului francez: *Racine* (1956), *Moraliștii francezi* (1963, teză de doctorat); o parte din prefețe și articole au fost adunate postum în *Oameni și idei* (1968). Comentariul ei, desfășurîndu-se în condițiile precizării minuțioase a ambianței sociale și culturale, reconstituie subtil psihologia unor momente decisive sau inefabile ale oamenilor sau operelor lor. A tradus din Ion Creangă în franceză; colaborări în periodice franceze; un studiu monografic *Delacroix* (1960).

VIANU, Tudor, 27. 12. 1897, Giurgiu — 21.5.1964, București. Fiul unui medic. Studii primare în orașul natal (1904—1908). În 1910, ca elev de gimnaziu, îl cunoaște pe Ion Barbu cu care leagă o amiciție strînsă. Transferat la Liceul „Gh. Lazăr" din București, se distinge în clasa a V-a la un concurs de limba română. Din 1915 este student al Facultății de litere și filozofie. Anul următor frecventează cercul lui Macedonski. În „Flacăra" (1916) îi apar primele articole, în care polemizează cu Eugen Lovinescu, în legătură cu aprecierea lui Macedonski, și poezii sub semnătura T. Al. Vianu. Publică de asemenea la „Viața nouă", patronată de Ovid Densusianu. În timpul războiului se află la Botoșani, într-o școală de ofițeri de rezervă. În 1918 revine la București ca redactor la „Literatorul" lui Macedonski. Colaborator, din 1919, la „Revista critică" și la „Letopiseți", trece apoi la „Sburătorul" unde ține *Cronica ideilor* și la „Ideea europeană" a lui C. Rădulescu-Motru. În 1920 semnează cronica teatrală în „Luceafărul". În același an se află în Austria și Germania, unde intenționează să-și ia licența în filozofie și drept. În 1921, cînd începe colaborarea cu „Viața Românească", se duce la Iași pentru a-l cunoaște pe Ibrăileanu. Între 1922—23 face studii de specializare în Viena și Tübingen și-și ia un doctorat cu teza în limba germană *Problema valorificării în poetica lui Schiller*. Lucrarea, tipărită în 1924, cînd este suplinitor al cursului de estetică la Universitatea din București, urmărește dialectica manifestării naivității și a sinonimelor terminologice de la Platon la Schiller. (Personalitatea scriitorului german va fi prezentă și printr-o monografie din 1961.) În această perioadă începe colaborarea la „Gîndirea" și „Mișcarea literară". În 1927 e docent de estetică, iar în 1930 conferențiar definitiv. Doi ani mai tîrziu se aventurează temporar în politică, aderînd la mișcarea intelectualilor agrarieni, colaborînd la „Țara noastră", organul politic al partidului condus de Octavian Goga. Două congrese de la Paris (al IX-lea Congres internațional de filozofie și al II-lea Congres internațional de estetică și știința artei) îl au ca participant cu autoritate. După Eliberare este director de editură,

Scanned with OKEN Scanner

ambasador la Belgrad (1946—47); în 1948 revine la Universitatea bucureșteană cu un curs de literatură universală; în 1952 redactează fișe pentru „Dicționarul limbii române moderne" ca simplu cercetător la Institutul de lingvistică. În 1955 este academician. În anii următori e prezent în „Gazeta literară" cu *Însemnări* și cu cronici dramatice în „Contemporanul". Din 1958 e secretar general al Comisiei naționale pentru UNESCO, director general al Bibliotecii Academiei, șef al Catedrei de literatură universală de la Facultatea de filologie. Autor a aproape o sută de titluri de lucrări din domeniul esteticii, istoriei literare, stilisticii, morfologiei culturii, axiologiei, antropologiei, memorialist, poet și traducător, prefațator și îngrijitor de ediții, T.V. este unul din acei erudiți de excepție care a reprezentat la noi tradiția profesorului luminat, cu rigiditate catedratică. Refractar față de exaltări, diletantism, improvizații spontane și impresioniste, raționalist temperat, dar nu lipsit de tensiuni interioare, T.V. este partizanul travaliului intelectual metodic; deschis numai obiectelor capitale și certitudinilor spiritului, el asimilează elementele necesare unui cult al valorilor, teoretizat dealtfel și marcat prin sinteze ample. Între teoriile pentru care optează și activitatea aplicată asupra fenomenului literar, există o strînsă interdependență. Înainte de a fi teoretician, el este „profesorul" care propune valori certe, și nu neapărat descoperiri personale. În spiritul universalității și istoricității, va întreprinde un efort constant pentru integrarea culturii române într-un context universal, considerînd dealtfel că ea este „realizarea locală a sufletului european". Ca autor de bilanțuri erudite, el oferă rareori deschideri de perspectivă, nefiind un creator.

La baza întregii sale gîndiri stă ideea de valoare, teoretizată în lucrări influențate de Dilthey și Rickert: *Studii de filozofie și estetică* (1939), *Introducere în teoria valorilor întemeiată pe observația conștiinței* (1942), *Filozofie și poezie* (1943), *Filozofia culturii* (1944), *Transformările ideii de om și alte studii de estetică și morală* (1946). T.V. propune o concepție pragmatică asupra culturii, pe care o consideră activitate de transformare a naturii în sensul aspirațiilor umane, creația rezultată purtînd numele de *operă*, cuvînt deosebit de frecvent la el. Valoarea este atributul esențial al oricărei opere, civilizația reprezentînd ansamblul tuturor valorilor create și acumulate, considerate ca *bunuri*. Va evidenția de asemenea notele valorilor (excentricitatea sau obiectivitatea, generalitatea, volumul, polaritatea, gradualitatea) și va schița sistemul lor (criteriile grupării, structura fiecărei valori, ierarhia, problema sistemului închis sau deschis). Pentru T.V., valorile sînt obiecte ale dorinței care cuprinde valorile ca

Scanned with OKEN Scanner

pe obiectele ei corelative. Dorința descoperă lucrurile, dar nu le creează. Valorile se situează în relații de respingere și complementaritate, care dau dealtfel varietatea și însăși existența valorii ce nu trebuie niciodată apărată față de o altă valoare, ci față de nonvalori. Prin valoare se distinge spațiul științelor spiritului de acela al naturii. În spațiul spiritului, valorile pot fi analizate în compartimentele: știință, morală, religie, artă, politică. În activitatea sa va aspira atunci către acumularea totalității permanențelor estetice și etice care-și păstrează semnificația în funcție de un moment oarecare al evoluției progresive a omenirii, în care T.V. crede, ca orice meliorist. O primă operă fundamentală instructiv-analitică e *Estetica* (I, 1934; II, 1936; 1939, 1945, 1968), care sintetizează experiența universitară din perioada 1924—34, asimilînd și volume anterioare, unde se anticipă idei, probleme, teme: *Dualismul artei* (1925), *Fragmente moderne* (1925), *Concepția rațională și istorică a culturii* (1929), *Arta și frumosul. Din problemele constituției și relației lor* (1931), *Idealul clasic al omului* (1934), *Istoria esteticii de la Kant pînă azi* (antologie comentată de texte, 1934). Neokantian prin formația filozofică, T.V. se consideră în estetică elev al lui Karl Gross, care reprezintă ipostaza psihologizantă a filozofiei. Referirile de bază sînt însă mai numeroase, nelipsind trimiterile la unele personalități românești. Arta, considerată drept joc și autoimitare cu caracter finalist, e corelată cu munca: arta este un produs al efortului de transformare a materiei și forma cea mai perfectă a muncii. Pozitivînd idealul clasicismului, el va tinde firesc către restrîngerea importanței factorilor irațională în crearea și receptarea artei. Arta, care include valori estetice și valori ținînd de alte domenii ale culturii, participă la mobilitatea istoriei, dar, privită ca pură organizare formală cu scop propriu, contrazice mobilitatea și o depășește. Estetica ar fi o filozofie a artei cuplată cu o fenomenologie a structurii ei, interesînd-o de asemenea psihologia creației și psihologia receptării obiectului artistic. T.V. refuză autonomia artei în favoarea soluțiilor eteronomice, atitudinea estetică fiind corelată cu actul teoretic și cel etic. O primă secțiune este consacrată problemelor preliminare ale esteticii: frumosul natural și cel artistic, izvoarele, metodele și valoarea normelor în estetică și tipurile lor, valoarea estetică și atitudinea estetică. O altă secțiune se ocupă de opera de artă și raporturile dintre artă, tehnică și natură, analizează dicotomia formă-conținut, momentele constitutive ale operei de artă, tipurile artistice, sintezele teoretice ale artei (stil, arte, genuri), discutîndu-se de asemenea valorile eteronomice ale artei. Secțiunea următoare analizează structura și creația artistică: ti-

Scanned with OKEN Scanner

purile de creație și de creatori, motivarea eteronomiei artei ș.a. Ultima parte se ocupă de receptarea artei prin elementele estetice și extraestetice, aprecierea, tipurilor eteronomice ale receptării, critica artistică etc. Studii estetice aplicate la un domeniu dat sau extensii ale unor idei din *Estetică* pot fi socotite *Arta actorului* (1932), eseurile despre *Oscar Han* (1930), *Cornel Medrea* (1935), precum și unele pasaje din *Postume* (1966): *Istoria ideii de geniu*, *Simbolul artistic*, *Tezele unei filozofii a operei*. Dealtfel, ideile din lucrările teoretice își găsesc prelungiri în cele aplicative din domeniul literaturii române, stilisticii sau literaturii universale și comparate. Literatura română l-a preocupat permanent, de la primele articole. În *Masca timpului* (1924), mai întîi suită de foiletoane în „Mișcarea literară", extrage cîteva linii de forță ale specificului național. *Poezia lui Eminescu* (1930, mai întîi în „*Gîndirea*" și „Viața Românească", în 1929) este cercetare a aspectelor filozofice ale liricii eminesciene în raport cu influențele antice și germane, importantă și prin analiza conceptelor complementare de voluptate și durere în spiritul lui Schopenhauer. *Ion Barbu* (1935) este rodul unor asidue anchete realizate asupra prietenului său. Broșura este mai ales un tratat de ermeneutică, extinderea avînd rostul de a explica o operă inedită în peisajul poetic românesc și de a-i evidenția valoarea; poetul e urmărit în viziunea nietzscheeană asupra antichității și prin metafizica proprie sprijinită pe logica matematică. În sfîrșit, opera vieții sale, *Arta prozatorilor români* (1941) urmărește „dezvoltarea prozei românești literare considerată în valorile ei stilistice și în procedeele ei de artă", începînd cu I. Heliade Rădulescu și pînă la contemporani, evitîndu-se operele anterioare istorice sau religioase, fără finalitate estetică. Analiza pleacă de la ideea că orice operă se definește ca „un motiv îmbrățișat într-o atitudine sentimentală sau ideologică, prin intermediul unor procedee de grupare a materiei și prin acela al unei certe prelucrări a datelor stilistice ale limbii". Motivele, atitudinile circulă ca și procedeele de compoziție. Valorile stilistice sînt cele prin care limba exprimă variațiile viziunii și sensibilității individuale și ele pot fi detectate prin operații statistice. Renunțînd la abordarea tuturor scriitorilor și operelor, T.V. ține seama de frecvența unui anumit tip general de expresie, insistența prezenței sale asigurînd individualitatea prin gruparea „figurilor într-o configurație semnificativă". Lucrarea se deschide prin eseul *Dubla intenție a limbajului și problema stilului*, care disociază fenomenele de reflexivitate și de tranzivitate, evidența lor fiind invers proporțională: cu cît funcția de comunicare e mai importantă, cu atît generalitatea limbajului e mai mare și mai mic efectul artistic. Stilul

Scanned with OKEN Scanner

este pentru T.V. „ansamblul notațiilor pe care scriitorul le adaugă expresiilor sale tranzitive și prin care comunicarea sa dobîndește un fel de a fi subiectiv, împreună cu interesul ei propriu-zis artistic". Analiza prozatorilor se face prin particularitățile lor stilistice și în raport cu curentele stilistice care-i includ; se ține seama și de concepțiile estetice și social-politice afirmate programatic de scriitori. În evoluția prozei române descoperă un proces unitar, avînd la începuturi un caracter retoric respins odată cu Junimea, moment cultural ce precede separația a două curente: lirismul (care aduce mijloace noi de compoziție, perfecționarea artei peisajului, preferința pentru omul elementar) și intelectualismul, corelat cu estetismul prin care se artificializează imagimea lumii, se introduce neologismul cu efecte inedite, inovații în asociație, sintaxă, reprezentînd în genere livrescul opus stilului oral. Va urmări, așadar, scriitori retorici (I.Heliade Rădulescu, N. Bălcescu, A. Russo), începuturile realismului (C. Negruzzi, N. Filimon, I. Ghica), călătorii romantici (Gr. Alexandrescu, V. Alecsandri, D. Bolintineanu), prozatorii Junimii, scriitorii savanți, realismul artistic și liric, intelectualiștii și esteții, ironiștii și umoriștii, eseiștii și portretiștii; L. Rebreanu și H. Papadat-Bengescu sînt doi ctitori ai romanului românesc modern; N. Davidescu, A. Maniu, I. Vinea, I. Minulescu, M.I. Caragiale sînt „fantezişti"; alți romancieri compun un „al treilea realism": Em. Bucuța, I. Teodoreanu, Cezar Petrescu, Camil Petrescu, Gib Mihăescu. Cartea nu prezintă o strictă unitate de concepție: scriitorii luați în considerare nu sînt epuizați, unii sînt supralicitați, iar alții, recunoscuți ulterior, nici nu apar. Lucrarea rămîne însă un model și citarea ei a devenit aproape un protocol. Categorii stilistice sînt cercetate și în volumele *Figuri și forme literare* (1946), *Probleme de stil și artă literară* (1955), *Problemele metaforei și alte studii de stilistică* (1957). Ele fac din T.V. un creator al stilisticii literare românești care ignoră însă direcțiile moderne de dezvoltare. Alte studii ulterioare sînt priviri parțiale sau de ansamblu asupra unor scriitori clasici: *Generație și creație* (1936), *Studii și portrete literare* (1938). În *Anton Pann* (1955)) se reconstituie atmosfera orientală a Bucureștiului, dar autorul e integrat într-un context european prin circulația motivelor folclorice. În *Odobescu* (mai întîi o prefață la ediția de *Opere alese* din 1956, în volum 1960) este subliniată personalitatea umanistului patriot și infirmată imaginea scriitorului aristocrat. Un ciclu de studii a fost consacrat Junimii. *Arghezi, poet al omului* (1964) tratează tema în raport cu explicația omului în diferitele momente ale evoluției naționale și universale, ideile fiind cele cuprinse în *Transformarea ideii de om*. Punctul de plecare este poemul *Cîntare omu-*

Scanned with OKEN Scanner

lui. Concluzia privește mai ales caracterul participativ liric al poemului: „Tudor Arghezi nu dă o legendă scrisă a omenirii ci o rapsodie a ei". Cea mai mare parte a studiilor de literatură română vor intra în *Studii de literatură română* (1965).

Ca teoretician și practician al literaturii comparate, T.V. se sprijină pe ideile estetice și pe umanismul care vede cultura universală dintr-o perspectivă armonioasă. Nu există aproape studiu din care sugestia comparatistă să lipsească: cunoașterea unui număr suficient de limbi și literaturi constituie un alt sprijin esențial, stabilirea de filiații ajutînd la identificarea valorilor. De la studiul *Influența lui Hegel în cultura română* (1933, premiul „*Udrişte Năsturel*") și pînă la *Postume*, comparatismul este prezent, prin aplicații privind literaturi diferite, scriitori diferiți, domenii literare și extraliterare; va impune drept criterii de apreciere universală a creației naționale umanismul conținut în operă și umanismul celui care o receptează: *Literatură universală și literatură națională* (1956), *Studii de literatură universală și comparată* (1960, ed. a II-a ad., 1963). Aria de investigație este vastă, începînd cu antichitatea și pînă la zi, prin monografii de autori, motive sau probleme speciale. T.V. dă noțiunii de influență literară sensul de „alianță ideologică", cu scopul de a demonstra unitatea valorilor culturale ale omenirii, scriitorii fiind văzuți ca reputații în devenire. Raportarea temporală a fenomenului literar, cultural, evoluția valorilor, a sentimentelor umane, geneza conceptelor sînt teme de analizat; în sfîrșit, își expune observațiile pe marginea artei traducerii. Înclinația către generalizarea amplă e aceeași, indiferent de dimensiunile studiilor, în bună parte conferințe și comunicări; fenomenul este prezent și în redactarea aproape aforistică; asimilarea surselor a mers atît de departe încît ele sînt numai amintite și nu citate. Beletristica sa este un *violon d'Ingres*. A scris versuri de la 13 ani; primele poeme publicate sînt notații picturale autumnale în linia melancoliei simboliste; altele sînt pagini lirice ale unui jurnal de călătorie: *Imagini italiene* (1933). Inspirația livrescă este omniprezentă. Un volum de *Versuri* (1957) adună în ordine cronologică toate poemele. *Idei trăite* (1958) are un caracter de autobiografie a spiritului, în sens goetheean. Un *Jurnal* (1961) conține amintiri, impresii de călătorie, reacții față de unele evenimente; evocarea tuturor celor pe care i-a cunoscut este un fericit prilej de a se regăsi pe sine și a vorbi despre sine. Un loc de seamă îl ocupă reflecția morală; lipsește indiscreția, spectaculosul. Alte articole elogiază munca și socialismul. Ca editor se remarcă mai ales prin ediția operelor lui Macedonski (1939—46, I—IV). Studiul anexat și notele reabilitează omul și opera. Reconsideră pe

Scanned with OKEN Scanner

Al. Odobescu în 2 volume de *Opere alese* (1955). A dat împreună cu Șerban Cioculescu și Vl. Streinu *Istoria literaturii române moderne* (1943). A dat un *Dicționar de maxime comentat* (1962) *pro domo;* un volum de *Corespondență* (1970). A tradus din Shakespeare *(Antoniu și Cleopatra, Iuliu Cezar)* și din Goethe *(Poezie și adevăr)*. A început editarea unei serii de *Opere* (I, 1971; II, 1972; III, 1973; IV—V, 1975; VI, 1976)

Scrieri despre: Ion Biberi: *Tudor Vianu, Viața și opera*, 1966; Ion Pascadi: *Estetica lui Tudor Vianu*, 1968; Traian Podgoreanu: *Umanismul lui Tudor Vianu*, 1973.

„VIAȚA ROMÂNEASCĂ“. Revista ieșeană transferată la București, reapare după război, dispare din nou în 1946 și renaște ca „Revistă lunară de literatură a Societății scriitorilor din România“ într-o serie nouă, al cărei prim număr e tipărit în iunie 1948, numerotarea anilor începînd cu 1. Revista are inițial circa 300 pagini, iar ulterior circa 150. Primul comitet de redacție e format din: Ion Călugăru, Miron Constantinescu, Gaál Gábor, Nicolae Moraru, Perpessicius, Camil Petrescu, Leonte Răutu, Al. Rosetti, Zaharia Stancu, D. I. Suchianu. Redactor șef este Cicerone Theodorescu. Prestigiul social-politic și cultural va fi susținut și de ulterioarele colegii redacționale. Între 1950—1959 nu va exista însă un comitet redacțional atestat; cu nr. 1/1959 în caseta redacțională Ov. S. Crohmălniceanu e redactor șef, iar adjuncții săi Marin Preda și Victor Tulbure. În 1962 e trecut numai numele directorului; în 1963 Demostene Botez devine redactor șef, Aurel Baranga și Paul Georgescu adjuncții săi. După moartea lui Mihai Ralea, redactorul șef devine director, locul său fiind luat de Șerban Cioculescu, apoi de Radu Boureanu. Revista își schimbă și coperta de cîteva ori; multă vreme ea apare cu mare neregularitate. De la început revista a fost proiectată pe teme, uneori titlul tematic fiind sugerat ad-hoc. Un grupaj de articole sau de poezii se află de obicei în fruntea revistei, uneori ținînd loc de editorial. Urmează secțiuni de comentarii, unde publică de obicei aceleași nume: *Teorie și critică, Orientări, Recenzii*. Cronica literară e un bun colectiv: Barbu Cîmpina, Nicolae Moraru, Eugen Schileru, M. Gafița, A. Baranga, Zaharia Stancu, S. Iosifescu; Viorica Huber, Viniciu Gafița, Aurel Mihale, Tașcu Gheorghiu, Marin Bucur, Cristian Sîrbu, V. Tulbure scriu recenzii. Alte rubrici provizorii sau permanentizate ulterior: *Luptăm pentru pace, Oamenii și faptele zilelor noastre, Pe drumul realismului socialist, Discuții, Texte și documente, Scriitori români contemporani, Actualitatea literară, Cărți noi, Pe marginea cărților, Scriitori și curente, Revista revistelor* (din țară și de aiurea), *Caleidoscop*. Din 1955 se reintroduce *Miscellanea*. Majoritatea titlurilor de secționare

Scanned with OKEN Scanner

sînt însă superflue și de aceea interschimbabile. Apar de asemenea: cronica ideilor, științifică, dramatică, muzicală, carnete plastice, de film. Cronica rimată e semnată sporadic de Tudor Măinescu. Se traduce multă poezie pentru rubrica *Poeții lumii*; din 1968 se anexează un pliant de poezie. Apar grupaje aniversare, comemorative, centenare, numere tematice sau consacrate unor personalități: Tudor Vianu, G. Călinescu, Camil Petrescu, D. Cantemir, Literatura și mitul, *Science-fiction*. Cronica literară revine o vreme membrilor redacției: Al. Philippide, Ș. Cioculescu, Paul Georgescu, Ov. S. Crohmălniceanu, dar între 1971—1974 ea mai e semnată de M. Petroveanu, Eugenia Tudor, Edgar Papu, I. Bălu, I. Crețulescu, V. Florescu, Al. George, M. Nițescu. Recenzii sau eseuri dau: Al. Sever, Tr. Podgoreanu, I. Pascadi, Fl. Mihăilescu, B. Solacolu, A. Roman, V. Porumbacu, I. Șerbu, Al. Lungu, A. Goci. Se publică romane, fragmente de romane, poeme, cicluri de poeme etc. Panorama literaturii e acceptabilă, dar revista nu pare a putea scăpa de un caracter anacronic și reprezentativ-festiv; perspectiva asupra fenomenului literar e parțială și prin promovarea tenace a unui număr limitat de autori. După moartea lui Demostene Botez, revista nu mai are director; cu nr. 8/1972, Ioanichie Olteanu e adjunctul lui Radu Boureanu și redactor șef cu nr. 5/1974. Vl. Colin continuă să fie secretar responsabil de redacție. Odată cu acest număr, revista este reorganizată intern: un grupaj reprezentativ de literatură și articole, cronica literară, ținută exclusiv de Cornel Regman, *Cărți-oameni-fapte*, în care sînt comprimate vechile rubrici, și în special cele de eseuri. Se încearcă o reîmprospătare a recenzenților și eseiștilor: Cezar Baltag, G. Grigurcu, D. Bălăeț, I. Maxim. F. Băilesteanu.

VICOL, Dragoș, 6.7.1920, Cacica — Suceava. Fiul unui plutonier. Studii juridice la București. Redactor la ziarul „Zori noi" din Suceava (1948—1953) și la „Săteanca" (1957—1958). Debutul cu versuri în ziarul „Suceava" (1939). Prozator atras de acțiunea dinamică și senzațională, decorul predilect fiind cel bucovinean; universul uman și social cuprinde mineri, geologi, țapinari sau militari din ultimul război: *Roiul de aur* (1951), *Se risipește negura* (1951), *Huțulea* (1953), *La poalele Ceahlăului* (1953), *Valea fierului* (1953, ed. rev. cu titlul *Nopțile dinspre ziuă*, 1970), *În munții de miazănoapte* (1959), *Povestiri la umbra cetinii* (1961), *Cicatricea* (1963), *Omul de la ora 13* (1964), *Flăcări în vest* (1966, cu varianta *Drumul spre mai*, 1975), *Dincolo de azur* (1970), *Cîntec deasupra apelor* (1973), *Bătrînul și livada* (1973). Un roman analitic este *Camera 210* (1969). Poetul își publică primul volum în 1940: *Muguri*. Versuri în *Reportaj liric* (1963), *Buchet în*

august (1965), *Poeme în marş* (1969). Tradiţia şi natura bucovineană apar în *Ctitorie în albastru* (1972) şi *Voievod de stea* (1973). Pentru copii: *A venit un pui de om* (1957), *O poveste cu poveşti* (1967), *Aventurile lui Ţincu năzdrăvanul* (1971). Reportaje, piese, scenarii.

A.O.: *Scrisori către tata*, v., 1949; *Însemnări de călătorie prin Ţara de Sus*, 1956; *Drumuri ostăşeşti*, pov., 1962; *A doua tinereţe*, t., 1964; *În întîmpinarea soarelui*, t., 1964; *Poveştile pădurii*, 1965; *Dinamica*, pov., 1965; *Satul cu oameni frumoşi*, r., 1975; *Pasărea Phoenix*, v., 1976.

VINEA, Ion (I. Iovanachi), 30. 4. 1895, Giurgiu — 7. 7. 1964, Bucureşti. Liceul la „Sf. Sava". Studii juridice la Bucureşti şi Iaşi. La 20 de ani editează revista „Chemarea". Între 1922—32 este director al revistei „Contimporanul" şi al cotidianului „Facla". După Eliberare lucrează ca redactor la Editura pentru literatură. Va debuta în 1912, cu un sonet, în revista „Simbolul", fondată de el însuşi împreună cu Tristan Tzara şi Marcel Iancu. Poeziile dintre 1912—1944 au fost ordonate de autor într-un manuscris în care ordinea cronologică nu este păstrată. Volume din acest *corpus* apar în 1964 şi 1967 sub titlul *Ora fîntînilor*. Poezia lui I.V. este eclectică, în substanţă şi formă, poetul supunîndu-se de obicei fără rezistenţă orientărilor unui moment dat. Simbolist la începuturile sale, el va ilustra apoi avangardismul moderat din deceniul al treilea pe care-l va colora cu un anume sentimentalism tradiţionalist. Poetul este un elegiac lucid, distanţat de obiectele reflecţiei şi de el însuşi, abulic abstractizat, cu rare explozii de ironie specifice celui care are presentimentul unui crepuscul universal. Remarcabile sînt peisajele marine şi dobrogene care pot deveni la el simboluri ale unui fastuos declin al lumii. Poezia sa este elaborată; în ce are modernist ea utilizează colajul. Stăpînind cu aceeaşi dezinvoltură prozodia clasică şi versul alb, poetul pare a fi lipsit de interes sau de dotare pentru întrebuinţarea cuvîntului expresiv, cuvintele fiind folosite cu sensurile lor de bază. Asimilările care pot fi detectate la el sînt din Adrian Maniu, Tristan Tzara, Tudor Arghezi, Lucian Blaga şi din simboliştii francezi pe care i-a tradus. Ca prozator este cunoscut întîi prin *Descîntecul, Flori de lampă* (1925) culegere de bucăţi scurte în care conflictul are un caracter livresc şi spectaculos foiletonistic. Subiectele au la bază obsesii erotice, elemente de exorcism şi magie, terorizări mărunte sau halucinaţii produse de manifestări exteriorizate ale subconştientului care se defulează. În nuvela *Paradisul suspinelor* (1930) personajul principal este un Darie, fixat printr-o obsesie de Lia, amanta tatălui său, de care va încerca în timp să se apropie fără să reuşească în realitate. Darie va realiza pentru el însuşi o imagine ideală, onirică, a Liei, care va deveni cu atît mai reală cu cît degradarea socială şi morală a

Scanned with OKEN Scanner

personajului model va fi mai accentuată. Avînd ca punct de plecare un substrat psihanalitic, nuvela prezintă un caz de stabilizare prin himeră, personajul trăindu-și adevărata existență în izolarea mazochistă și contemplativă, larvară și lipsită de acte de inițiativă, care permite ascuțirea observației și introspecției pînă la atrocitate. Romanul *Lunatecii* (1965) e o prelungire a obsesiilor mai vechi și încercare de a concilia lirismul cu introspecția și cu obiectivitatea realismului tradițional. Personajul principal este Lucu Silion, rentier, consumator aplicat al unei moșteniri, parazit social justificat de autor prin elemente genealogice și sociologice: prin intermediul lui se execută un fel de cronică de moravuri a Capitalei, mediile cu deosebire vizate fiind saloanele, presa, cafenelele, lumea financiară, birocrația față de care autorul utilizează un sarcasm care atinge monstruosul. Altfel, lunatec, în măsura în care este un abulic și individ fără inițiative ferme, Lucu Silion ilustrează o formă de existență care coincide perfect cu aceea a libertinilor clasici. Viața sa de alcov este populată cu legături relativ stabile și cu întîmplări erotice accidentale: personajul susține cu abilitate, simultan, mai multe relații, lumea victimelor sale iluzionate fiind aceea a demimondului, sordid uneori. Silion ilustrează imposibilitatea funciară de a alege în viață sau incapacitatea de a duce alegerile făcute pînă la capăt, regretele cauzate de propriile eșecuri nereprezentînd un mijloc de ameliorare. Exaltările sale sporadice trădează un deficit de existență, poate biologică: jocul strategiei amoroase pare mai important decît senzualitatea reală, ideea cuceririi mai mult decît prețul luptei. Trăirea voluptoasă va avea un deznodămînt justificat în degradarea materială a personajului, care aparține acelei categorii tipologice balcanice descrisă și de Matei Caragiale. Decorul în care existența erotică a personajului se consumă este acela al simbolismului și libertinismului amintit: interiorul rafinat și excitant, scenografia nocturnă, tomnaticul. Interferență de maniere, romanul nu are o formă bine precizată. Un cuceritor similar e Andrei Mile, într-un roman similar: *Venin de mai* (1971). Liceeni, băieți de familie, aristocrați exersează amorul ca experiență gidiană, mijloc de relaționări și competiție cantitativă, într-o lume contestatară și cinică din lipsă de orizont sau de probleme. Senzaționalul joacă un rol important. Traduceri din Shakespeare, E.A. Poe, H. Laxness, Washington Irving, Romain Rolland.

Scrieri despre: Sergiu Sălăgean, *Ion Vinea*, 1971; Elena Zaharia, *Ion Vinea*, 1972; Simion Mioc, *Opera lui Ion Vinea*, 1972.

VINIȚCHI, Stela, 12.5. 1936, Cluj. Fiica unui inginer. Liceul terminat la Brașov (1953) și studiile filologice la București (1958). Profesoară timp de doi ani, asis-

Scanned with OKEN Scanner

tentă, apoi lectoră la Catedra de limbi străine de la Conservatorul „Ciprian Porumbescu". Debutul în „Luceafărul" (1968). Feminitate patetică nestrunită în poeziile din volumele *Versuri* (1969) și *Dincolo de alb* (1973).

VINTILĂ, Petru, 12.6.1922, Orșova. Liceul terminat la Caransebeș (1942); Facultatea de litere la București (1942—1948); redactor la „Luptătorul bănățean" (1945—1946), „Frontul plugarilor" (1946—1948), „Contemporanul" (1948—1951), „Gazeta literară" (1954—1957), „Luceafărul" (1958—1963), „România liberă" (1964—1965; 1968—1969), redactor șef adjunct la „Colocvii" (1966—1968) și „Satul socialist". Debutul în „Fruncea" din Timișoara (1939). Prozator prolific, folosind metode și procedee epice de oarecare actualitate prin deformări sau ca poncife. Primele povestiri și romane reflectă locurile comune ale viziunii momentului asupra realismului și evocării istorice, ambiențele fiind rurale, provinciale, industriale, îndeosebi din regiunea natală: *Aria lui Botgros* (1948), *Metodă nouă* (1948), *Salamandra* (1949), *Revoltașa* (1949), *Brazde în luncă* (1950), *Nepoții lui Horia* (1951), *Ion Hango și ai săi* (1952), *Ciobanul care și-a pierdut oile* (1954), *Oraș de provincie* (1954), *Moștenirea* (1955), *Trei povestiri* (1955), *Dezertorul* (1956), *1907. Cincizeci de ani de atunci...* (1957), *Steaua magilor* (1957), *Eroul necunoscut* (1957), *Linia vieții* (1958), *Postul înaintat* (1959), *Mărirea și decăderea Păunei Varlam* (1961), *Cei 45* (1962), *Orașul încercuit* (1964), *Vendeta* (1965). În *Hiena și circul* (1967) preia rețeta camusiană, ca alegorie transparentă a ravagiilor hitlerismului în România, simbolurile fiind utilizate strict univoc. *Numărătoare inversă* (1972) e romanul documentar al unei aristocrate cu aptitudini de victimă socială, care-și părăsește clasa pentru o alta, progresistă, înstrăinîndu-se și de una și de alta involuntar. Și *Eminescu. Roman cronologic* (1974) e structurat în maniera montajelor documentare. Autor de reportaje, de piese, de romane polițiste, foiletonist. Poet fără interes: *Cinci dioptrii* (1945), *Oamenii și faptele lor* (1947).

A.O.: *Pe scena vieții*, nuv., 1961; *Dobrogea în marș*, rep., 1961; *Drumul dragostei*, pov., 1963; *Orașe fără arhive*, rep., 1964; *Mai tare ca Sfîntul*, r., 1969; *Dansatoarea și cifrul*, pov., 1970; *101 picături de cerneală*, confesiuni, 1973; *Doi vikingi și o fată*, nuv., 1974; *Casa care a fugit pe ușă*, t., 1975; *Zăpezile de altădată*, v., 1976.

VITNER, Ion, 19. 8. 1914, București. Urmează Facultatea de medicină generală, specializîndu-se în stomatologie. Funcționar în Ministerul Învățămîntului, de peste două decenii profesor la Catedra de istoria literaturii române la Facultatea de limba și literatura română din București. I.V. și-a început activitatea literară în cercurile de avangardă interbelice. *Critica criticii* (1949) reprezintă în aspirațiile sale sumarul unei viitoare istorii a criticii literare românești.

Scanned with OKEN Scanner

Aprecierile sînt în spiritul sociologismului. Eseuri critice similare ca viziune sînt incluse în volumul *Pasiunea lui Pavel Corceaghin* (1949). *Fronturile de luptă ale lui C. Dobrogeanu-Gherea* (1949), *Influența clasei muncitoare în opera lui Eminescu și Caragiale* (1949), *Viața și opera lui D. Theodor Neculuță* (1950), *Poezia lui A. Toma (Pe marginea volumului „Cîntul vieții"*, 1950) supraliciteză laturi ale unor opere sau scriitori potrivit efortului de reconsiderare a literaturii, teoretizat dealtfel în *Problema moștenirii literare* (1952). *Firul Ariadnei* (1957), *Meridiane literare* (1960) și *Prozatori contemporani* (1961—1962) oferă diagnosticuri printr-o serie de determinări psihologice și sociale, opacitatea față de literatura modernă fiind spectaculoasă. În *Formarea conceptului de literatură socialistă. Literatura în publicațiile socialiste și muncitorești. Reviste literare* (1966) un material puțin abundent și nu omologat artistic este extins în diverse secțiuni. *Albert Camus sau tragicul exilului* (1968) e o monografie documentată, conținînd chiar observații filologice. Modalitatea de formulare este acum elegantă, chiar prețioasă. Încă mai modernist și chiar formalist avangardist este în *Semnele romanului* (1971), în antagonism cu *Firul Ariadnei*. A prefațat multe opere în diverse timpuri.

VÎJEU, Titus, 1.8.1948, Breaza. Debutează cu proză în „Luceafărul" (1966) și în același an cu versuri în „Ateneu". Dezabuzare și izolare, păcatul originar manevrat pentru necesități lirice în poeziile din *Panatenee* (1969); poezie patriotică și politică ditirambic teatralizantă în *Deplasarea spre roșu* (1974), cu încercări de amplificare filozofică și afectivă în *Ca un meteor îndrăgostit de pămînt* (1975).

VLAD, Gheorghe, 13.5.1927, Mădulari — Vîlcea. Ucenic-mecanic de avion (1941—1943), elev al Școlii de literatură „Mihai Eminescu" (1951—1952), inspector cultural (1952—1953), redactor la publicații românești pentru străinătate (1953—1956), „Scînteia tineretului" (1956—1966), „Săteanca". Debutul cu o poezie în ziarul „Lupta Ardealului" din Cluj (1947). Dramaturg specializat în comedii țărănești fără mari virtuți scenice, dar notabile prin autenticitatea atmosferei vieții contemporane, creată printr-un amestec de evenimente dramatice și comice specific unei viziuni ușoare, mucalite, fixată mai ales pe psihologia oltenească: *Îndrăzneala* (1962), *Punctul culminant* (1963), *Cînd aud cucul cîntînd* (1968, jucată și cu titlul *Comedie cu olteni* în același an), *Cain și Abel* (1967, jucată cu titlul *Moștenitorul păcălit* în 1972), *Un tron pentru Goace* (1970, jucată și cu titlurile *Judecata de la miezul nopții* și *Cuiul ruginit*, în 1974), *O dimineață de pomină* (1972, jucată și cu titlurile *Nu vă jucați cu oltencele* și *Cu oltencele nu-i de glumit*), *Chitara dragostei* (1974). Piesele într-un act aparțin aceleiași realități și sînt

realizate cu aceleași procedee de farsă: *Cocoșul cu două creste* (1967), *O glumă de doi bani* (1968), *Scînduri pentru tron împărătesc* (1970), *Mitu și Nate, făcători de minuni* (1971), *Picătura de venin* (1975). Singura excepție notabilă neoltenească este deocamdată, *Lupii de mare* (1975), comedie cu marinari.

VLAD, Ion, 26. 11. 1929, Archiud — Bistrița-Năsăud. Fiul unui funcționar. Studii secundare începute la Liceul „Moise Nicoară" din Arad și terminate la Liceul „Al. Papiu Ilarian" din Tg. Mureș; Facultatea de filologie la Cluj; în 1952 își începe cariera universitară: astăzi e profesor la Catedra de literatură română a Facultății de filologie din Cluj. Din 1969, redactor șef adjunct la „Tribuna". Debutul cu recenzii în suplimentul literar al ziarului „Lupta Ardealului" din Cluj (1949). În teoria literară și critică, I.V. este adeptul centrării actului critic pe operă, văzută ca valoare autonomă aptă să ofere posibilitatea construcției extrinsecului, și nu să fie determinat de acesta; metodologia actului critic e determinată de pozitivism, ca latură informativă, și de structuralismul investit cu funcția formativă. În funcție de aceste premise, se precizează relațiile criticii cu istoria literară, ale fenomenului socio-cultural cu literatura și se oferă soluții pentru controversele privind problema genurilor și a mutațiilor lor. Combinînd pe baze noi, fenomenologice, analiza și sinteza, teoreticianul își susține ideile prin degajarea unei tradiții naționale căreia i se raliază (de la Mihail Dragomirescu și Dimitrie Popovici la Sorin Alexandrescu) și prin abordarea propriu-zisă a unor opere literare de valoare sau apte să fie valorificate demonstrativ. Redactarea este savantă, cu eleganța rigorii: *Între analiză și sinteză. Repere de metodologie literară* (1970), *Descoperirea operei. Comentarii de teorie literară* (1970), *Povestirea. Destinul unei structuri epice* (1972), *Convergențe. Concepte și alternative ale lecturii* (1972), *Lecturi constructive* (1976). O antologie: *Romanul românesc contemporan 1944—1974* (1974).

VLAD, Vasile, 4.6.1941, Constanța. Fiul unui mecanic. Liceul „M. Sadoveanu" din București terminat în 1960; licența în filologie (1965). În plachetele *Pedepsele* (1969) și *Omul fără voie* (1970) interesează îndeosebi aspectul tehnic al poeziei: în cadrul unei opțiuni pentru stilul anticalofil se întrebuințează lexicul frapant familiar și procedeul diminutivării. Structura poeziei sale ține deopotrivă de o gîndire gravă și de comicul antonpannesc.

VLASIU, Ion, 6. 5. 1908, Lechința — Mureș. Familie de țărani. După 6 clase primare în localitatea natală, urmează 5 clase la secția de tîmplărie a Școlii de Arte și Meserii din Tg. Mureș (1922—1927) și 3 clase la Academia de arte frumoase din Cluj — secția sculptură artistică (1929—1932). În 1933 editează singurul număr al singurei reviste tran-

Scanned with OKEN Scanner

silvane de avangardă intitulată „Herald". Mulți ani redactor șef al revistei „Arta plastică"; membru al organismelor de conducere a Uniunii artiștilor plastici. Ciclul format din *Am plecat din sat* (1938, ed. rev. și aug. 1957), *Drum spre oameni* (1962) și *O singură iubire* (1965) este o autobiografie și o imagine a atmosferei culturale în care artistul s-a format: apare copilăria, relatată tradițional, în maniera lui Ion Creangă, apoi evoluția tînărului care, descoperindu-și vocația își pune întrebări asupra sensului artei și vieții. Ultimul volum surprinde mai ales complexul cultural și spiritual interbelic și purgatoriul evenimentelor erotice abundente, prin care trece drumul eliberator către artă, devenită iubire unică. Expunerea faptelor este cronologică; ea amintește de aceea a unui *Bildungsroman*. Stilul familiar, fluent și armonios nu evită regionalismul savuros. Caracterul uneori trenant al narațiunii este o consecință a digresiunilor lirice. În aceeași sferă memorialistică intră un volum de *Amintiri* (1942); *În spațiu și timp* (I, 1970; II, 1972; III, 1973) adună prelungiri și resturi ale ciclului autobiografic, pentru perioada 1932—1958, cugetări, aforisme, desene, reflecții banale sau fine despre artă și viață, de la cele intime la cele de o maximă generalitate. În romanul *Poveste cu năluci* (1941), iubirea a doi tineri, Duțu și Tuțu sau Marcu și Maria, întîlniți, pe malurile Senei, devine pretextul unor efuziuni artificiale. Pentru copii: *Puiul de veveriță* (1964), *Lumea poveștilor* (1972); *Ghicitori* (1973).

VOICULESCU, Vasile, 13. 10. 1884, Pîrscov — Buzău — 26.4. 1963, București. Studii primare și două clase de liceu la Buzău, bacalaureatul la Liceul „Gh. Lazăr" din București (1902). După doi ani de cursuri, renunță la Facultatea de litere în favoarea studiilor de medicină. Este mai mulți ani medic de plasă, în Gorj, Ilfov și Dîmbovița; în 1917 ca medic de spital militar se îmbolnăvește de tifos exantematic; din 1920 e medic la Administrația Domeniilor Coroanei. Carieră redacțional-administrativă la Radiodifuziune (1933—1945). În 1941 primește Premiul național de poezie. Debutează în „Convorbiri literare" cu poezie (1914). Primul volum, *Poezii* (1916), se află sub zodia sămănătorismului și a lui Coșbuc. *Din țara zimbrului* (1918) cuprinde multe poeme de război, concepute în maniera patriotică a secolului trecut. Caracterul personal al liricii sale, schițat în *Pîrgă* (1921), va ajunge la strălucire prin *Poeme cu îngeri* (1927), *Destin* (1933), *Urcuș* (1937) și *Întrezăriri* (1939), care vor include dealtfel și imaginea propriului manierism. Prin lirica sa interbelică, V.V. devine unul din cei mai de seamă exponenți ai tradiționalismului autohton, fenomen cultural și ideologic ilustrat mai ales de gîndirism, la care poetul aderă, anexîndu-și misticismul și primitivismul ca forme de manifestare a energetismului

Scanned with OKEN Scanner

național. Poetul evocă un prezent care coincide cu imaginea modernă a unei obscure protoistorii. Sentimentele religioase ating gradul de intensitate și puritate candidă a unui creștin medieval care vede transcendentul coborînd și concretizîndu-se. Va introduce îngerii în cantități uriașe în poezii și-i va obliga să execute munci umane. Tensiunea interioară, religioasă, se sprijină pe un vitalism care nu exclude totuși abstracțiunea seacă: bucolic sau pastelist, peisajul său are gravitate datorită în parte și stilizării alegorice sau efortului de a reprezenta lumi imemoriale, locuite de cele mai multe ori de uriași sumari. Monotoniei tematice, universului monocord, poetul îi subordonează tehnica anecdotei, a biografiei, a poemului construit pe o imagine pilot, urmărită în toate articulațiile de trebuință. Alege programatic cuvintele cele mai colțuroase și mai necunoscute, sau le inventează atunci cînd nu le găsește. Versurile au dereglări de ritm care dau senzația asprimii. Opera interbelică, tipărită altfel într-o ediție definitivă de *Poezii* (1944), este lipsită de lirica erotică. Scrise între 1954—58, *Ultimele sonete închipuite ale lui W. Shakespeare în traducere imaginară de V.V.* (1964) sînt epitalamuri, ode, portrete, satire care continuă numerotarea lăsată de Shakespeare, adăugînd celor 154 cunoscute, alte 90. Ele sînt pastișe respectuoase, pentru care-și ia ca mentor chiar pe marele Will, în scopul de a cînta cerebral sentimentele în forme venerice sau angelice, în orice caz ideale. Ciclul său este o sumă de idei biblice și renascentiste. Versul, adeseori memorabil prin caracterul aforistic, are răceala formelor impecabile. Ca prozator, se face cunoscut postum, mai întîi prin *Povestiri* (1966, I, *Capul de zimbru*; II, *Ultimul Berevoi*). Proza, poate cea mai realizată parte a operei sale, descoperă o lume elementară, trăind într-un prezent etern, pe care civilizația modernă îl ignoră; fatulosul se împlinește prin real, eresul nu contrazice faptele contingente cele mai obișnuite. Locurile de desfășurare sînt Delta, Bistrița străveche, marea, în genere locurile unde progresul n-a pătruns. Oamenii cunosc secrete canale de comunicare cu cosmosul, cu viețuitoarele cerului, pămîntului și apelor. Erotismul uman este identic cu cel animal și adeseori animalele sale sînt descrise în miracolul rutului. Multe dintre nuvele critică formele de siluire a ordinii universale, a naturii, ca la Sadoveanu, dar în spirit modern. Fenomenele de magie sînt lăsate neexplicate sau sînt explicate științific prin legi psihologice care prezidează actele de voință și sugestie. O parte din povestirile sale relatează episoade din existența senzațională a călugărilor și haiducilor. Tehnica povestirilor este cea tradițională. Multe întîmplări sînt relatări de tip memorialistic, unele folosind pretextul narațiunii cinegetice, sau

Scanned with OKEN Scanner

prilejuite de adunări efemere de indivizi. Mai toate bucățile posedă un fapt de excepție ca punct culminant. Nu lipsesc fabulele și apologurile, căci pentru prozator animalele pot vorbi și pot oferi exemple didactice fără a fi încadrate aparent în alegorii. Simplitatea nudă a scrisului mărește efectul relatărilor fabuloase. Romanul *Zahei Orbul* (1970) are drept personaj principal pe un uriaș de la Brăila, care își pierde vederea grație rachiului otrăvit al unui cîrciumar; Orbul aspiră să ajungă la Schitul Dervent, unde-și va putea recăpăta, prin rugăciuni, vederea pentru a se răzbuna. Pînă să ajungă la schit, Zahei trece prin cele mai diferite locuri și situații, stînd chiar cincisprezece ani într-o ocnă, pentru ca la ieșire să constate că mînăstirea mult visată dispăruse. În finalul romanului, el se deplasează într-un sat de munte al cărui preot vindecă miraculos tot felul de maladii: preotul e paralizat, Zahei orb, și cele două personaje se cuplează într-o ființă al cărei grotesc atinge stupefiantul. Păcatele preotului îl privează pe Zahei de vindecare, și cei doi rămîn la o biserică părăsită într-o nedeterminată așteptare. Prin Zahei pare a se ilustra umanitatea în stadiul musculaturii naive și bune, al credinței fără busolă, conturînd prin evoluția în spațiu și timp topografia unei feerii atroce, prin egalizarea sublimului și urîtului, concretului cu metafizicul. V.V. a dat și o operă dramatică. *Umbra* (1930) e povestea unui escroc obscur, care-și schimbă identitatea pentru a parveni; în *Fata ursului* (1930), obligată la o căsătorie nedorită, Vidra e furată în ziua nunții de un urs: în pielea ursului ucis peste vreme sînt găsiți un băiat și o fată cu care ea convietuise în pădure. Ambele piese apar sub titlul *Duhul pămîntului* (1943). *La pragul minunii* (1932) e un poem dramatic dezvoltat în maniera misterelor medievale. *Demiurgul* (1943) aduce un caz de fixație demențială cu implicații parabolice: profesorul Mușatin își sacrifică averea, viața și familia într-un proiect de perfecționare a raselor animale și umane, reprezentînd rațiunea care aspiră către bine, declanșînd răul, ca în teatrul unor Dürrenmatt și Ionesco. În *Gimnastică sentimentală* (*Teatru*, 1972), se folosește mediul provincial al comediilor naționale pentru a problematiza relațiile individului cu mediul prin lovituri de teatru, psihoză, și terapeutica propriu-zisă a gimnasticii sentimentale. *Pribeaga* e plasată în Bizanț și în spațiul românesc al începuturilor statale, epocă fără date dar plină de poezie. Teatrul amintit, ca și proza, se bazează pe echivocuri erotice, pe paradoxuri și pe miracole neelucidate; altfel, el e incitant prin problematică, unic în literatura noastră, dezvoltînd unele direcții deschise de Shaw și Pirandello, anticipînd teatrul absurdului. A dat și două piese radiofonice: *Două furtuni* și *Darul domnișoarei Amalia*. Totali-

Scanned with OKEN Scanner

tatea operei sale este, altfel, încă necunoscută.

Scrieri despre: Ion Apetroaie, *V. Voiculescu*, 1975.

VOITIN, Alexandru (Al. Voitinovici), 6.8.1915, Pașcani. Studii juridice la Iași, după care practică avocatura. Președinte al Tribunalului Suprem pînă în 1967. Debutează la rubrica *Primii pași* din „Adevărul literar și artistic" cu o poezie închinată lui Demostene Botez (1933). *Beton armat* (1934) și *Pahare cu fum* (1974, retrospectivă 1933—1939, cu poezii revizuite) cuprind o lirică ignorată, pe bună dreptate. *Judecata focului* (1957) e o dramă în versuri cu subiect medieval. În 1960 începe trilogia dramatică *Oameni în luptă*, compusă din dramele *Oameni care tac*, *Oamenii învinș* (prezentată inițial cu titlul *Oameni în luptă*) și *Oamenii sînt oameni* (inițial cu titlul *Ancheta*). Piesele sînt elogii ale activității comuniștilor în diverse momente cruciale ale istoriei românești. Preferința pentru bazorelieful eroic se menține în *Procesul Horia* (1967), dedicată evenimentelor din 1784, și în *Avram Iancu sau Calvarul biruinței* (1970). Un volum de *Trei comedii* (1968), conținînd piesele *Tezaurul lui Justinian*, *Portretul* și *Scrisori anonime*, e convențional și fără vervă susținută. Un pamflet ai cărui eroi sînt N.D. Cocea și M.R. Paraschivescu: *Adio Majestate!* (1967). Un volum de amintiri: *Însemnările unui ucenic politic de odinioară* (1975).

VORA, Emil, 14.9.1906, Meriș — Mehedinți. Familie de țărani. Liceul Traian din Turnu-Severin (1920—1924); Școala comercială superioară (1924—1928), Academia de studii economice (1931 — 1936). Funcționar. Primele versuri sub pseudonimul Liana Cedru în revista studențească „Brazda literară" (1931). În *Floarea amară* (1936), *Fîntînile tăcerii* (1940), *Cartea plecărilor* (1941), *Înalte vînturi* (1943) e un poet în tradiția clasică și simbolistă; *Poarta destinului* (1969) și *Nestinsa uimire* (1974) exprimă bucuria de a exista pur și simplu, într-o realitate care-i permite să-și descopere propria existență. Uimirea e punctul de plecare al meditației adolescentine; vers liber, alb, imagism prudent, de microcontext, necesar susținerii retorice.

VORNIC, Tiberiu (T. Oprea), 21.1.1900, Tohanul Vechi — Brașov — 20. 3. 1975, București. Liceul și doi ani de drept la Cluj. Pretor la prefectura județului Ciuc (1919—1921), notar prim la prefectura județului Făgăraș (1921—1923), ziarist la „Dimineața" (unde debutează în 1924), „Adevărul", „Lupta", „ABC", „Zorile", „România" (1925—1940); șeful serviciului administrativ la uzinele Malaxa-Tohan (1942 — 1943) și director general al uzinelor Malaxa ales de 6 000 muncitori (1944—1948). Nuvele în *Movila neagră* (1949) și *Alegerea conașului Raul* (1953); romanele *Oameni sub patrafir* (1950), *Întîmplări din pragul veacului* (1953)

Scanned with OKEN Scanner

și *Sub pajura împărăției* (1954) evocă situații sociale tipice Transilvaniei de la începutul secolului, conflictele epice bazîndu-se pe opoziția dintre marii proprietari și țăranii care se radicalizează sub influența clasei muncitoare. Violențele favorizate de proza ardeleană se armonizează greu cu asimilările stilistice sadoveniene. Piese într-un act cu subiecte rurale: *Vînătorii după doi iepuri* (1956), *Gardul* (1956), *Tîrgul inimilor* (1957), *Paznicul stelelor* (1958), *La comisia de împăciuire* (1960), *O vizită cu tîlc* (1962), *Inima unei femei* (1964). În drama *Umbra baroanei* (1958), o Eugenia, baroană reacționară de Șendrea, este înfrîntă după mai bine de 15 ani, cele trei acte însumînd perioada 1940—1957; caracterul melodramatic e obținut prin repetițiile unor destine în timp. Împreună cu Ioana Postelnicu scrie *Împărăția lui Machidon* (1956, cu varianta personală prescurtată *Răfuiala*, 1956), unul din cele mai bune reportaje dramatizate consacrate cooperativizării agriculturii, care impune personalitatea lui Machidon Olteanu, țăran bătrîn, dar receptiv la ideile noi. A tradus din Simon Magda, Nagy Sándor, Kakassy Endre.

VRANCEA, Ileana, 19.4.1929, București. Liceul terminat în 1947; licența în drept (1950) și filologie (1951). Șeful secției învățămînt la „Scînteia" (1950—1955), șeful secției de literatură la „Lupta de clasă" (1955—1971) și „Era socialistă". Debutul în „Viața Românească" (1950). *Eugen Lovinescu. Critic literar* (1965) evidențiază laturile pozitive și contradicțiile activității criticului: accentul e pus pe explicarea ideologică a operei. În *Lovinescu. Artistul* (1969) analizează arta memorialistului și prozatorului. *Confruntări în critica deceniilor IV—VII (E. Lovinescu și posteritatea lui critică)* (1975) detectează urmele lovinesciene postbelice, ocolind sau ignorînd nume și probleme decisive pentru critica postbelică. O antologie: *Tradiții ale criticii literare marxiste din România, 1930—40* (1962).

VRÎNCEANU, Dragoș (Nicula Dragoș-Vrînceanu), 14.2.1907, Băbeni—Vîlcea—4.5.1977, București. Familie de intelectuali. Începe liceul la Bălți și-l termină la Iași, în 1927. Studii de litere și filozofie la Florența (1928—1932), unde-și susține și teza de doctorat în filozofie, consacrată mitului. Lector de italiană la Academia comercială, din 1936; redactor la diverse publicații, de la „Luceafărul" fiind pensionat în 1968. Primele colaborări la „Viața literară" și „Universul literar" (1928). *Cloșca cu puii de aur* (1934), *Columne* (1965), *Poemele transhumanței* (1968), *Migdalul a înflorit a doua oară* (1972), *Cîntecele casei de sub pădure* (1973) și *Cîntecul vremilor* propun o lirică de intersecție a influențelor ermetismului de tip italian cu motive de viziune folclorică și mitologică autohtonă: rafinamentul formal servește sentimentelor patriotice, elementele arhaice și

Scanned with OKEN Scanner

originare intrînd într-o sinteză reușită cu semnele civilizației socialiste în poeziile postbelice. Lirica sa e riguroasă, datorată în primul rînd unui profesionist versat în fixarea hieraticului printr-un inventar lexical minim. Două selecții sînt *Poezii* (1968) și *Cloșca cu puii de aur și alte versuri* (1975). A publicat în Italia o antologie de poezie românească (1962). Un volum de *Întîlniri cu scriitorii italieni* (1972). Traduceri din Pascoli, Dino Campana, Montale, Mario Luzi, Carlo Bo, E. Emanuelli. Pentru copii: *Creioane colorate* (1974).

A. O.: *Privește spre oraș*, v., 1976; *Materia literară și idealurile ei*, es., 1976.

VULPESCU, Ileana, 21.5.1932, Bratolovești — Dolj. Licența în filologie la București (1958); cercetătoare la Institutul de lingvistică din 1959. Debutul în „Familia" (1966). Textele din *ș.a.m.d.* (1969) definesc o prozatoare care se joacă agreabil cu convențiile epicului, ca și în romanul *Rămas bun* (1975), unde vînzarea contemporană a unei case istorice constituie punctul de plecare al unor exerciții de manevrare a timpului și de descriere a vieții boierimii de la mijlocul secolului trecut. A tradus din Maurois, Simone de Beauvoir, A. Wurmser, A. Vollard, J. Defradas, J. R. Jimenez, J. Hamman și *Jurnalul* lui Samuel Pepys.

VULPESCU, Romulus, 5.4.1933, Oradea. Studii medii și liceale la „Sf. Andrei" și „Gheorghe Șincai". Licențiat în filologie la București (1955). Secretar literar la Teatrul Delavrancea (1968—1969), din 1970 redactor la „Manuscriptum". Debutul în „Tînărul scriitor" (1954). *Poezii* (1965), îngrijit grafic și tipografic de el însuși, oferă o retrospectivă care adună opera lirică de pe la vîrsta de 17 ani pînă la cea curentă. Prin piesele plachetei se conturează un spirit livresc și avînd conștiința livrescului. Erudiția filologică transpare de pretutindeni, ca și capacitatea extraordinară de a se modela pe cele mai diferite stiluri poetice și modalități lirice. Cultura rafinată, fantezia intelectuală sînt prezente nu numai în sistemul metaforic, dar și în cel prozodic: poetul cultivă sisteme de rime rarisime, pierdute odată cu preferințele evului mediu. Cel mai important volum postbelic de poezie fantezistă, parodică, burlescă, ironică, umoristică, experimentală îi aparține: *Și alte poezii* (1970). În *Exerciții de stil* (1967) încearcă în proză ceea ce făcuse și în poezie, demonstrîndu-și caracterul dedublat prin care un formalist strălucitor vrea să îndrepte cititorul pe o pistă falsă. Apare în carte tentativa de gramaticalizare a persoanei autorului și conturarea unei totalități paradigmatice a pronumelui personal. Citatele din opere rarisime, ca și toate elementele de circumstanță tipografică și editorială devin prilej pentru exercițiu, care se referă nu numai la diferitele stiluri ale limbii literare, ci și la structurile

Scanned with OKEN Scanner

narative specifice. Multe dintre bucăți sînt poeme în proză, alegorii sau parabole de tip kafkian. Volumul figurează aceeași personalitate simultan serioasă și nonșalantă spunînd adevăruri grave cu dezinvoltură, urmărind toate rafinamentele unui joc perpetuu între formă și idee. A dat excepționale traduceri din Charles d'Orléans, Fr. Villon, Rabelais, Jarry: invenția lexicală depășește adeseori originalul, dar spre folosul lui. A îngrijit cu pedanterie bibliografică și filologică ediții din Ion Barbu, Cristian Sîrbu și Ion Horea.

Scanned with OKEN Scanner

W

WAGNER, Richard, 9. 1. 1952, Lovrin — Timiș. Scriitor de naționalitate germană. Liceul german la Sînnicolau Mare (1971). După terminarea studiilor de germanistică la Timișoara (1975), devine profesor la Hunedoara. Primele poezii îi apar în anul 1969 la „Neuer Weg". Volumul *Un cuvînt deschis* (1973), caracterizat de un activism angajat, impune un poet lucid, uneori ironic, poeziile lui distingîndu-se printr-un patos neutru, non-liric. A colaborat cu versuri la mai multe antologii, semnează cronici de teatru, recenzii și proză în diverse reviste.

WEISSGLAS, Immanuel, 14. 3. 1920, Cernăuți. Scriitor de limbă germană. Liceul terminat în orașul natal (1939); secretar tehnic și corector la Editura Europolis (1946—1947), ziarist la „România liberă", din 1948. Debutul în „Viața Românească" (1937). În *Cariera de la Bug* (1947) și mai ales *Hanul din urmă* (1972) se cultivă un expresionism completat de ermetismul în formele lui moderne; versul e liber, dar ritmul e păstrat sever, sprijinind imaginea generală a austerității, glacialului și cristalinului. A tradus din română în germană și invers, folosind pseudonimul Ion Iordan, din Goethe, A. Stifter, L. Feuchtwanger, V. Alecsandri, V. Voiculescu.

WITTSTOCK, Erwin, 25. 2. 1899, Sibiu — 27. 12. 1962, Brașov. Scriitor de naționalitate germană. Familie de intelectuali. În timpul primului război mondial își întrerupe liceul, fiind mobilizat în armata habsburgică pe frontul italian. După terminarea studiilor juridice la Cluj, va profesa avocatura în orașul natal, iar din 1947 se va stabili la Brașov. Primele povestiri datează din 1925. *Zinneborn* (1927) e o culegere de proză despre Sibiu; în Germania îi apar romanul

Scanned with OKEN Scanner

Frate, ia-ți cu tine frații (1933) și volumele de povestiri *Prietenia din Kokelburg* (1936), *Oaspeți de seară* (1938), *Pământul regilor* (1941). Alte volume publicate după Eliberare cuprind în genere o serie de inedite, cărora li se adaugă și povestiri mai vechi *Holoș* (1950), *Nuvele și povestiri din Ardeal* (1955), *Prietenie* (1956), *Întîlnirea* (1957), *Prietenul pierdut* (1958), *Salba miresei* (1962), *Fiul vizitiului* (1964), *Tîrgul de vite din Valea Viei* (1967), *Înșelătorul vin Malvasier* (1970). Maestru al nuvelei, continuînd fără prea mari inovații tradițiile prozei realiste germane, E.W. surprinde în opera sa aspecte din existența germanilor din Transilvania, raporturile lor cu românii și maghiarii, preferințele sale mergînd către păturile mijlocii și de jos. Prozatorul evidențiază îndeosebi mentalitatea burgheziei săsești patriarhale, aflată într-un proces implacabil de decădere din cauza imobilismului ei social și spiritual. Conflictele sociale sînt de obicei sugerate prin cazuri individuale, asupra cărora nu se trag concluzii definitive; umanist, prozatorul practică ironia blîndă. Dintre nuvele, remarcabilă este *Întîlnirea* (1944, revăzută în 1957), care descrie cu finețe psihologică și putere de problematizare, în spațiul dilematicului, revelația absurdității angajării individuale și colective în cadrul primului război mondial. *Fiul vizitiului* (1948 ed., rev. 1957.) descrie relațiile dintre boieri și slugi într-un mediu maghiar; mecanismului social i se adaugă în determinarea comportamentului personajelor și fatalități oarbe sau impulsuri ale răutății care țin de stratul subconștientului. Un mic roman burlesc este *Salba miresei* (1944, ed. rev. 1962): încurcăturile sînt provocate de holteiul Albert Brecht, care-și vizitează un prieten și-și însușește într-un moment de panică o bijuterie a soției acestuia. Alte teme care-l interesează pe nuvelist sînt geografia natală și soarta emigranților. Conservînd structurile clasice, proza sa se constituie din scene și tablouri, comicul alternînd cu sobrietatea notației. Nu lipsește pitorescul natural, vestimentar, caracterologic și de limbaj, transcriindu-se bunăoară expresii românești sau maghiare în original. În piesa *Olarii din Agnita* (1953) acțiunea se desfășoară în preajma primului război mondial într-o colonie de muncitori și artizani germani, care suportă o serie de privațiuni economice, sociale și morale, dar ezită să aleagă lupta organizată pentru obținerea unor drepturi. Cititorului român, opera prozatorului și dramaturgului îi este cunoscută prin numeroase selecții. Pentru copii: *Excursie cu unchiul Flieha*.

A.O.: *Judecata de apoi din Altbirk*, r. neterminat, 1971.

Scanned with OKEN Scanner

Z

ZACIU, Mircea, 27. 8. 1928, Oradea. Studii de filologie la Cluj. În același oraș își desfășoară cariera universitară. Debutează în ziarul „Ecoul" (1944). Emul al unor D. Popovici și I. Breazu, el tinde să unească precizia în informație cu umoarea expresivă călinesciană. El acordă o mare atenție istoriei literare și culturii transilvane pe care o privește etic și sociologic. *Ion Agârbiceanu* (1955, ed. rev. în 1964 și 1972) e mai mult o biografie socială și spirituală, cu remarcabile merite de ordin documentar și judecăți de valoare exacte. Intervenția în prelucrarea datelor este minimă, metoda utilizată fiind aceea de a monta faptele pentru a vorbi prin ele însele. *Masca geniului* (1967), *Glose* (1970), *Colaje* (1972), *Ordinea și aventura* (1973), *Bivuac* (1974), *Lecturi și zile* (1975) sînt culegeri de articole și studii marcînd deplasarea de la critica „obiectivă" la cea preferențială, simpatiile și antipatiile fiind categoric exprimate. Critica de atitudine și portretistica morală apar în toate studiile, indiferent de obiect și dimensiuni. Scenarii literare: *Amiaza unei revoluții* (1954), *Unde sfîrșește pustiul* (1956) ș.a. *Începutul sfîrșitului* (1956) e un montaj de instantanee cvasidocumentare în stil de proces verbal, despre epoca 23 August 1944 — 6 martie 1945. Trei piese, în colaborare cu Vasile Rebreanu, în volumul *Sechestrul* (1972).

ZAHARIA, Romulus, 15.2. 1930, Chișinău. Electrician la Cluj (1946—1948); în 1949 își termină studiile secundare; elev al unei școli de ofițeri (1948—1949) și al uneia de tehnoredactori (1951—1952); redactor și tehnoredactor la „Luceafărul" (1958—1967), șef de serviciu la Direcția difuzării filmelor (1967—1968) și la Centrul național de cinematografie (1968—1971); în

1968 își ia licența în filologie. Debutul în „Gazeta literară" (1960). *Cal bătrîn cu chingă roșie* (1974), *Pămîntul, marea, cerul și oamenii* (1974) și *Semnul delfinului* (1976) sînt culegeri de texte ale unui reporter cu capacitatea de a descoperi noi locuri și aspecte neabordate de specie, în genere implicînd epicul și dramaticul, coloratura generală fiind mai curînd sumbră.

ZAICIK, Olga, 8.11. 1921, Lodz — Polonia. Studiile liceale începute la Pitești și terminate la București; licențiată a Facultății de litere și filozofie din București (1947). Activitate redacțională la secțiile romanică și slavă ale editurii „Univers." Debutează în 1950, ca traducătoare din polonă. *Pasiunea romantică* (1965) prezintă pe doi dintre cei mai importanți poeți romantici polonezi (A. Mickiewicz și J. Slowacki), iar monografia *Henryk Sienkiewicz* (1971) pe unul din cei mai importanți prozatori realiști: în ambele cărți, personalitățile sînt definite în context național și prin ecourile în străinătate. Prefețe la opere din autori polonezi, din care a tradus mult: B. Prus, A. Fredro, M. Dombrovska, E. Orzeszkowa, M. Konopnicka, W. Gombrowicz, J. Kawalec, J. Putrament, L. Bartelski, L. Kruczkowski, H. Sienkiewicz, Sl. Mrożek, J. Iwaskiewicz etc.

ZALIS, Henry, 21.5. 1932, București. Fiul unui funcționar. Liceul absolvit în 1951; Facultatea de filologie în 1955. Funcționar și cercetător la Biblioteca Centrală Universitară. *Romantismul românesc* (1968) e un comentariu de fișier bibliografic nelipsit de erori de informație și de interpretări sociologiste ale poeziei lui Eminescu. Romantismul e urmărit apoi în secolul nostru în: *Aspecte și structuri neoromantice* (1971). *Sub semnul realului* (1972) e un „eseu despre naturalismul european" lipsit de criterii unice de analiză, de unde teoretizările nesigure. Alte volume eseistice sînt *Scriitori pelerini* (1973) și *Tensiuni lirice contemporane* (1975). Două cărți de popularizare: *Nicolae Filimon* (1958), *Gustave Flaubert* (1968). Prefețe de circumstanță; bibliografii, ediții îngrijite.

ZAMFIR, Mihai, 6. 11. 1940, București. Fiul unui funcționar. Liceul „D. Cantemir" e terminat în 1957 și Facultatea de filologie în 1963; astăzi e lector la Catedra de istoria literaturii române moderne de la Facultatea de limba și literatura română, cu o activitate de doi ani la Universitatea din Lisabona. O perioadă de ziaristică obscură, premerge colaborărilor la „Contemporanul", inaugurate în 1962. *Proza poetică românească în secolul XIX* (1971) și *Introducere în opera lui Al. Macedonski* (1972) impun un istoric literar capabil să evidențieze zone neexploatate ale literaturii noastre și să le supună unei analize fine, ușor pedante. A mai dat antologia *Gîndirea românească în epoca pașoptistă* (1969) și *Imaginea ascunsă* (1976), studiu în manieră

Scanned with OKEN Scanner

spitzeriană consacrat operei lui Marcel Proust.

ZAMFIR, Vasile, 10. 6. 1932, Vișina — Dîmbovița. Familie de țărani. Liceul terminat în 1968; șef de depozit la Editura pentru literatură, apoi secretar de redacție la Editura Eminescu. În *Sufletul copacilor* (1964), *Dimineață cu fluturi* (1967), *La marginea lumii* (1971), *Bucurii cotidiene* (1972) *Nervurile toamnei* (1973) și *Regăsire la porți* (1976) poetul e un naiv divulgîndu-și nomenclatura universului cotidian, bucurîndu-se de ea și de faptul că poate fi transformată în poezie rimată clasic sau liber versificată.

ZAMFIRESCU, Alexandru Duiliu, 18. 3. 1892, Roma — 25.2. 1968, București. Fiul lui Duiliu Zamfirescu. S-a consacrat, ca și tatăl său, carierei diplomatice. Intelectual rafinat, de vastă cultură, el scrie după Eliberare opere cu caracter memorialistic, în care evocă mediul diplomatic al timpului său, cu consecvente direcții satirice și caricaturale: *Pe căi de miazăzi* (1948, note de călătorie și nuvele), *Fără frac și joben* (1952), *Perfecții diplomați* (1962), *Domnul Daltaban de Seraschier* (1965), *Macumba Carioca* (1968). Volumele sînt piese ale unui proiectat ciclu intitulat *Perfecții diplomați,* în care cele mai multe dintre personajele prezentate sînt indivizi istorici mascați prin chei literare convenționale. A fost elogiat de G. Călinescu pentru verva sa satirică. Activitate de traducător din limbile franceză, italiană și portugheză.

ZAMFIRESCU, Dan, 21. 12. 1933, București. Liceul „I.L. Caragiale," absolvit în 1952. Institutul teologic la Sibiu și București, terminat în 1956, aspirantura în bizantinologie; absolvă apoi Facultatea de limbi slave. Redactor la „Romanoslavica", și „Contemporanul". *Studii și articole de literatură română veche* (1967) adună puncte de vedere adesea deosebite de cele tradiționale, reușind să fie în același timp reale contribuții la stabilirea unor adevăruri ignorate. *Neagoe Basarab și învățăturile către fiul său Theodosie. Problemele controversate* (1973) este o analiză nouă și complexă a operei domnitorului, căruia îi evidențiază originalitatea națională în context european. *România — pămînt de civilizație și sinteză* (1969), *Atitudini* (1970), *Spre noi înșine* (1971), *Istorie și cultură* (1973) și *Permanența patriei* (1976) sînt culegeri de articole consacrate unor evenimente și probleme istorice, unor fondatori ai spiritului românesc, unor probleme ale culturii actuale, în genere „meditații sărbătorești" ocazionale. A colaborat esențial la alcătuirea unei *Antologii de literatură română veche 1402—1647* (1969).

ZAMFIRESCU, Ion, 7. 8. 1907, Craiova. Liceul „Frații Buzești" din orașul natal, absolvit în 1926; ia licența la Facultatea de litere și filozofie din București (1929). Profesor la liceele „Sf. Sava", „Gh. Lazăr", „Mihai Viteazul"

Scanned with OKEN Scanner

(1929—1941); doctor în filozofie cu teza *Spiritualităţi româneşti*, în 1941, an în care este titularizat pentru filozofia culturii şi filozofia istoriei la Facultatea absolvită. Profesor de liceu (1950—1960) şi, din nou, profesor de literatură comparată la Universităţile din Bucureşti şi Craiova (1960—1968); preşedinte al Comitetului naţional de literatură comparată. Autor al unor studii privind istoria învăţământului naţional (*Monografia liceului „Gh. Lazăr" din Bucureşti, 1860—1935*, 1935), de filozofie a culturii (*Spiritualităţi româneşti*, 1941; *Orizonturi filosofice — Idei, oameni, probleme de cultură*, 1941; *Destinul personalităţii — Contribuţii la cunoaşterea omului şi culturii contemporane*, 1941), de etică (*Elemente de etică*, 1936, 1942, în colab. cu D. Gusti), psihologie (*Breviar de psihologie*, 1947), îşi dă măsura posibilităţilor prin *Istoria universală a teatrului* (I, *Antichitatea*, 1958; II, *Evul Mediu, Renaşterea*, 1966; III, *Renaşterea, Reforma, Barocul, Clasicismul*, 1968) şi *Drama istorică universală* (1976), lucrări de popularizare în manieră universitară tradiţională. Dorinţa de a susţine calofilia în critică e evidentă şi în *Istoria literaturii universale* (I, 1970; II, 1973, în colab. cu Margartea Dolinescu). Numeroase studii şi contribuţii de istorie literară şi culturologie prin diverse publicaţii, unele privind de asemenea teatrul, adunate în volumul *Probleme de viaţă* (1974).

ZAMFIRESCU, Violeta, 21.7. 1920, Craiova. Studii secundare în oraşul natal; licenţa în drept la Bucureşti (1946). Activitate redacţională la „Gazeta literară", „Luceafărul", Radiodifuziune, Editura Eminescu. Debutul cu poezie în „Viaţa Românească" (1951). A publicat volume de poezie cetăţenească şi erotică, definite prin programul unei trăiri plenare: *Inima omului* (1955), *Iarba dragostei* (1957), *Ceasul de slavă* (1960), *Liniştea vîntului* (1963), *Frumuseţe continuă* (1964), *Ziua a şasea* (1966), *Duminecă* (1968), *Dragoste* (1968), *Versuri. Colind de primăvară* (1969), *Nuntă cu zei* (1969), *Inia-Dinia* (1971), *Pedeapsă de viaţă lungă* (1972), *Nevindecare* (1972). Proză de evocare a primilor ani ai democraţiei populare prin tineri naivi şi şantiere în *Cei de la casa pîndarului* (1974). O piesă despre Gh. Şincai şi o alta despre fariseismul contemporan în *La poarta celor care dorm* (1970). Pentru copii: *Rodul pămîntului* (1957), *Poezii pentru copii* (1970).

A.O.: *Grădina soarelui*, v., 1961; *Pe o gură de rai*, v., 1965; *Poezie. 1950—1972*, 1972, *Simfonie*, v., 1975.

ZARESCU, Elena, 5.11. 1933, Goleşti — Vîlcea. Studii filologice şi pedagogice la Bucureşti, terminate în 1959; lector la Facultatea de ziaristică de la Academia „Ştefan Gheorghiu". Primul poem tipărit în „Luceafărul" (1966). Retorism şi eliziune, sentimentul concretului şi pierderea senzorială nedeterminată, peisaje

Scanned with OKEN Scanner

nordice și eline, de protoistorie, răceală și neutralitate în poemele din *Nordice* (1971) și *O tăcere adaos* (1975). Versul e exclusiv liber.

ZATTI, Lucian, 6.2. 1927, Brezoi — Vîlcea. Liceul industrial la Turnu Severin; redactor șef al ziarului „Severinul liber" (1946) și „Drumul socialismului" din același oraș; redactor la studioul Radiodifuziunii din Craiova. Autor de reportaje despre regiunile oltenești, articole, foiletoane și materiale cultural-artistice cu turnură autobiografică: *Pe plaiurile pandurilor* (1957, în colab. cu Petre Dragu), *Pe temeliile lui August* (1959), *Biruim* (1960), *Orașele dragostei* (1967), *Pe-un picior de plai* (1967). O piesă jucată: *Vreau și eu un rol.*

ZĂINESCU, Aurel Ion, 22. 10. 1939, Dara-Pietroasele — Buzău. Școala pedagogică din Buzău terminată în 1957. În 1962 își ia licența la Facultatea de filologie din București. Debutează cu publicistică în „Luceafărul" (1958). *Zeii neatenți* (1967) este volumul unui poet solar, armonios în gesturi, meditînd asupra destinului pe care-l raportează la natură prin relații primordiale. Titlul însuși exprimă un avertisment pentru omul ajuns zeu, conștiință și voință care se poate primejdui pe sine, devenindu-și victimă sau călău. Caracterul metafizic amortizat prin concretețea detaliului, luciditatea ușor amară, avertizînd sibilinic. Vers alb, concizie obținută în special prin reducția sau suprimarea instrumentelor gramaticale, o anumită asprime sumbră, incertitudini și presentimente care-și caută cauzele în datele civilizației contemporane; poezia ca dificultate austeră și efort în *Recviem într-un cimitir de mașini* (1969). *În zale albe* (1971), *Grădinile ascunse* (1974), *Legea viei* (1976).

ZĂRNESCU, Constantin, 24.3. 1949, Zărnești—Lăpușata — Vîlcea. Fiul unui agent veterinar. În 1967 termină liceul la Horezu, iar în 1972 studiile filologice la Cluj; din același an este redactor la „Tribuna". Debutează cu un fragment de roman în „Tribuna" (1971). *Clodi Primus* (1974) e un roman sartrian prin modul de problematizare a existenței unui tînăr atins de surzenie, pentru care maladia devine deopotrivă un mijloc al alienării prin sondaj abisal și construcții imaginative compensatorii, sau pentru a cunoaște și încerca lumea exterioară, socială, prin ceea ce ea are banal sau bizar. Altfel, cartea nu e lipsită de înclinații parodice.

ZEHAN, Eugen, 27. 6. 1938, Gîdinți — Neamț. În 1962 termină studiile filologice; este apoi profesor (1962—1963), funcționar la „Aprozar"-Cluj (1964—1965), traducător la filiala din Cluj a Bibliotecii Academiei (1965—1970), redactor la editura Dacia. Subiecte contemporane, erotice și cu implicații sociale, prezentînd mai ales tineri sau femei în momente de răscruce sînt aplatizate printr-un stil interjectiv, filozofard și prețios calofil: *Cerul de dincolo* (1969), *Mlaștina* (1971),

Scanned with OKEN Scanner

O partidă de remi (1974). A tradus din Frank Norris.

ZELETIN, C. D., 13. 4. 1935, Burdugani — Bacău. Liceul terminat la Bîrlad, în 1952; studii de medicină la București pînă în 1959, apoi de fizică nucleară; medic; carieră universitară. Debutul cu versuri în „Luceafărul" (1959). A tradus sonetele lui Michelangelo, sonete italiene din Evul Mediu și Renaștere, precum și din proza lui Romain Rolland. Ceva din rafinamentul liricii italiene renascentiste revine în poeziile sale publicate prin reviste.

ZILIERU, Horia, 21.5. 1933, Racovița — Argeș. Fiul unui muncitor forestier. Liceul la Cîmpulung-Muscel. Licențiat al Facultății de filologie din Iași (1955). Secretar responsabil de redacție la „Iașul literar". Debutează în revista „Albina" (1947). În *Fluierul* (1959) și *Florile cornului tînăr* (1961) poetul cîntă socialismul în versuri de odă sau baladă folclorică, aspiră către puritate și armonie, dar este în genere declamatoriu, uneori neprelucrat. *Orfeu îndrăgostit* (1965) și *Alcor* (1968) accentuează procesul de incifrare a sensurilor, de cerebralizare, dar substanța rămîne în continuare tradițională. Poezii erotice și senzuale, delicate cîntece de leagăn, pasteluri, completează un univers de motive eterogene. Notabilă este luminozitatea generală a viziunii, precum și muzicalitatea mereu mai desăvîrșită a versurilor. *Iarnă erotică* (1969) susține ingenios decorul feeric și mitologia romanței naționale; *Nunțile efemere* (1972), *Umbra paradisului* (1970), *Orfeu plîngînd-o pe Euridice* (1973) aduc cantabilul madrigalesc, oscilînd între galanterie și isterie; alteori, poetul e un elegiac, mai mult fără suflu decît agonic. *Cartea de copilărire* (1974) e un volum de balade, în care se promovează starea amintită prin titlu, cu vechile și personalele procedee.

ZINCĂ, Haralamb, 4.7. 1923, Roman. Ucenic frizer, băiat de prăvălie la București (1934—1940); bibliotecar la A.R.L.U.S. (1945—1946), activist de partid (1946—1948) și sindical (1948—1950), elev al Școlii de literatură „Mihai Eminescu" (1950—1951). Redactor la „Viața Românească", Tînărul scriitor", „Luceafărul"; secretar responsabil de redacție la „Gazeta literară" (1962—66); din 1968 director al Casei Uniunii scriitorilor din București. Debutează cu nuvela *Primăvara* (1951). Primele cărți au teme industriale, sînt amintiri de pe frontul ultimului război, sau urmăresc rezistența antifascistă internă: *Jurnal de front* (1954), *Un civil în tranșee* (1959), *Dintre sute de catarge* (1961), *Ultima noapte de război* (1972), *Dragoste moartă* (1975). Popularitatea i-o aduc povestirile și romanele polițiste și de aventuri militare: *Cazul R-16* (1953), *Atac la obiectivul 112* (1956), *Moartea spionului fantomă* (1963), *Zefirul* (1964), *Taina cavalerului de Dolenga* (1965), *Ordinul Stejarul în acțiune* (1965), *Ceasurile Sfîntului Bartolomeu* (1965), *Moartea vine pe ban-*

Scanned with OKEN Scanner

dă de magnetofon (1966), *Ochii doctorului King* (1968), *O crimă aproape perfectă* (1969), *Crima de la 217* (1970), *Limuzina neagră* (1973), *Dispărut fără urmă* (1973), *Supersonicul O1 decolează în zori* (1974), *Un glonte pentru rezident* (1975), *Soarele a murit în zori* (1976). Dinamismul caracteristic genului este obținut prin aglomerarea situațiilor senzaționale și prin montajul epic în care procedeul alternării planurilor ocupă un loc important. Un roman de montaj documentar cu anchete personale despre insurecția de la 23 august: *Și a fost ora „H"* (1971).

ZOTTA, Ovidiu, 30.5.1935, București. Urmează cursurile unei universități muncitorești, Școala de literatură „Mihai Eminescu" (1952—1954), Facultatea de filologie (1960—1965). Reporter, șef de secție, redactor șef adjunct la „Scînteia pionierului", apoi la „Cutezătorii". Debutul în „Licurici" (1951). Autor de proză pentru adolescenți romantici, prezentînd întîmplări reale, fie ele și bizare, datorate unor adolescenți romantici, ingenioși și intreprizi; educația morală e implicată: *Toți băieții sînt răi, toți băieții sînt buni* (1970), *O șansă pentru fiecare* (1973), *Operațiunea Hercule* (1973), *Alexandru cel argintiu* (1976).

Scanned with OKEN Scanner

Redactor : NICOLAE ILIESCU
Tehnoredactor : MARIANA PUȘCAȘU

Bun de tipar : 28.IX.1977. Apărut : 1977.
Comanda nr. 1089. Tiraj : 80 000 ex. legate.
Coli de tipar : 19,75.

Comanda nr. 70 271
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
București — Piața Scînteii nr. 1
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Scanned with OKEN Scanner